BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
BORENSE
42
5 A
3

SVMMA CONCILIORVM ET PONTIFICVM A PETRO vſque ad Pium IIII. collecta

per F. Barth. Carranzam Mirandam, ordinis Prædicatorum.

***

Adiecta ſunt etiam acta & canones generalis Concilij TRIDENTINI, *quæ anteà non habebantur,*

Cum Indice copioſiſſimo, magna ex parte iam recèns locupletato.

LVGDVNI

Apud hæredes Iacobi Iunctæ.

1570.

QVÆ IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

Canones Apoſtolorum.
Summa omnium Conciliorum, in qua hi Canones adiecti ſunt:
Canones ſextæ Synodi generalis.
Septima Synodus generalis, & canones eiuſdē.
Octaua Synodus generalis, & canones eiuſdē.
Canones concilij Epheſini generalis.
Decretalis Martini quinti & Calixti tertij de annui cenſus licita emptione & venditione explicatio.
Acta, & Canones concilij Tridentini generalis.

ADMODVM ILLVSTRI

& Præclaro Domino Diego Hurtado Mendoze, apud Remp. Venetorum oratori, & in ſacroſancta ſynodo Tridentina Cæſareæ maieſtatis vicegerenti, F. Bartholomæus Carranza Miranda, Inſtituti S. Dominici,

S. D.

CVM mecum hiſce diebus voluerẽ, Diege, magnum & nobilitatis & ſtudiorũ decus, & noſtræ laus Hiſpaniæ, quid mihi potiſſimum agendum foret dum Deus Optim. Maxim. viam aliquam oſtendit concilio futuro, ſiquando, nunc admodum neceſſario, in tantis eccleſiæ procellis, & vitæ malis, ſubiit animum relegere maiorum noſtrorum acta in cõciliis antiquioribus. Et puduit me, vt ingenue fatear, noſtrorũ morum, expuere libuit in ſinum, ſubinde repetens, En à quãto culmine decidimus, en ſegnitiem, & oſcitantiam noſtram, en gentem à Chriſto & redemptã, & factam rerum dominã. Vbi ille charitatis ardor?

Vbi animus τῶν χρημάτων κρείττων? Vbi dolorum & mortis contẽptus, dum gregem traditum cuſtodirent? Denique nihil ferè conuenit præſenti rerum ſtatui, ſi quis attentius conferat cum illo quem cernere licet in ſcripturis conciliorum. Quod vt facilius contemplari poſſem, excerpſi epitomen quãdam collatione exẽplariorum tum Latinorum tum Græcorum quoad eius fieri potuit. Quam quum vtilẽ fore multis arbitrarer, ne idem illis ſubeundum eſſet faſtidij & laboris, præſertim quibus aut euoluere non vacat, aut comparare non poſſunt tantam librorum farraginem, è re communi me facturum putaui, ſi quod mihi ſudaram, omnibus impertirem. Propoſui verò aliquot quæſtiones, vel ut operis præcurſores, neceſſarias, ni fallor tractaturis Germaniæ hæreſes: Itaque ſub tuo nomine editur hoc quicquid eſt libelli, tum vt ſtudioſis vel ob hoc ſit in pretio, tum vt tibi, cui omnia debeo, incipiam nouo ære obligari, ſi ſenſero ea ſuſcepiſſe fronte, qua vel minutiſſima, quæ tamen ad rem literariam pertinent, amplecti ſoles. Vale in Chriſto Ieſu.

*

DIEGVS HVRTADVS
Mendoça F. Bartholomæo
Mirandæ, S.

Pulchrum eſt aliquid in dicendo poſſe, quæ ab hominibus laude dignis approberis: pulchrius, ea quæ mente conceperis, orationéque expreſſeris, ſcripto mediocriter explicare: pulcherrimum, orationi, atque ſcripto ſtudium & laborem adiũgere, ne aliquid deeſſe videatur quominus & bonis viris, & multis admirationi ſis. Horum primum, cuius quidem velut parentes altricéſque ſunt prudentia & eloquentia, te penitus conſecutum fuiſſe, locupletiſſimi teſtes eſſe poterunt, qui te Bartholomae Miranda, vel in ſacrarum literarum Gymnaſio (quas publicè profiteris) vel in publica concione au

diuerunt: vltimum verò, quod ſemper cum medio coniunctum eſt, tum multis aliàs: tum hoc edito libro, in qui breui compendio conciliorum prolixitatem circuncidiſti, tam vt multa in eorum libris abundare, in hoc nihil deeſſe oſtenderis, adeò præſtitiſſe viſus es, vt prudentiſſimi viri in eligendo, magni oratoris atque philoſophi in diſponendo, maximi theologi in cõſiderando, atque declarando quæcunque legentibus impedimento ob difficultatem obſcuritatémque futura forent, partes compleueris. Quod autem nomen meum in tuis ſcriptis & conſpici & legi voluiſti, maximas tibi gratias ago. Vale, Nonis Ianuarij Venetiis.

IN

INDEX PONTIFICVM ROMANORVM ALPHABETICVS.

ADeodatus. 268
Adrianus primus 307. Secūdus 339. Tertius 419. Quartus 358. Quintus 358. Sextus 404
Agapetus primus 181. Secundus 355
Agatho. 268
Alexander primus 15. Secundus 357. Tertius 358. Quartus 367. Quintus 372. Sextus 397
Anacletus. 12
Anaſtaſius primus 138. Secundus 193. Tertius 355. Quartus 358
Anicetus. 16
Antherus. 20
BEnedictus primus 212. Secundus 301, Tertius 334. Quartus 354. Quintus 355. Sextus ibid. Septimus ibidem. Octauus 356. Nonus ibi. Decimus 356. Vndecimus 369. Duodecimus 371
Bonifacius primus 128. Secundus 180. Tertius 226. Quartus 227. Quintus 229. Sextus 354. Septimus 355. Octauus 369. Nonus 372

CAlixtus primus 18. Secundus 357. Tertius 394
Chriſtophorus. 354
Clemens primus 11. Secundus 356. Tertius 358. Quartus 367. Quintus 370. Sextus 371. Septimus 404
Cletus. 11
Cœleſtinus primus 129. Secundus 302. Tertius 359. Quartus 357. Quintus 369
Conon. 302
Conſtantinus primus 302. Secundus 307
Cornelius. 22
DAmaſus primus 84. Secundus 356
Deuſdedit. 227
Dionyſius. 25
Donus primus 268. Secundus 355
ELeutherius. 17
Euariſtus. 14
Eugenius primus 260. Secundus 334. Tertius 358. Quartus 388
Euſebius. 33
Euthychianus. 26
FAbianus. 21
Felix primus 26. Secundus 97. Tertius 165. Quartus 180
Formoſus. 354
GAius. 27
Gelaſius primus 170. Secundus 357
Gregorius primus 226. Secundus 302.

Tertius 302. Quartus 334. Quintus 355. Sextus 356. Septimus 357. Octauus 358. Nonus 367. Decimus 360. Vndecimus 372. Duodecimus ibid.

Higinius. 16

Hilarius. 168

Honorius primus 230. Secundus 357. Tertius 367. Quartus 369

Hormiſda. 177

INnocentius primus 114. Secundus 358. Tertius 367. Quartus 350. Quintus 358. Sextus 371. Septimus 352. Octauus 397

Ioannes primus 179. Secundus ibidem. Tertius 212. Quartus 250. Quintus 302. Sextus 3?2. Septimus ibidem. Octauus 334. Nonus 351. Decimus 354. Vndecimus 356. Duodecimus ibidem. Decimuſtertius 355. Decimuſquartus ibid. Decimuſquintus 355. Decimuſſextus 35?. Decimusſeptimus ibidem. Decimuſoctauus ibid. Decimuſnonus ibid. Viceſimus 356. Viceſimuſprimus 356. Viceſimuſſecundus 368. Viceſimuſtertius 37?. Viceſimuſquartus 372

Iulius I. 65. Secundus 97. Tertius 429.

LAndus. 35

Leo primus 143. Secundus 268. Ter-

tius 325. Quartus 334. Quintus 354. Sextus 355. Septimus 355. Octauus ibi. Nonus 356. Decimus 297
Liberius. 77
Linus. 11
Lucius primus 24. Secundus 358. Tertius 358
MArcellinus. 27
Marcellus. 33
Marcus. 64
Martinus primus 251. Secundus 351. Tertius 355. Quartus 369. Quintus 372
Melchiades. 34
NIcolaus primus 335. Secundus 356. Tertius 369. Quartus ibidem. Quintus 394
PAſchalis primus 334. Secundus 357
Paulus primus 306. Secundus 395. Tertius 404
Pelagius primus 201. Secundus 213
Petrus; 11. eius primatus 13
Pius primus 16. Secundus 395. Tertius 393. Quartus 464
Pontianus. 20
Romanus. 354
SAbinianus. 226
Sergius primus 302. Secundus 234. Tertius 334. Quartus 356
Seuerinus. 250

Siluer

Siluerius. 181
Simplicius papa. 169
Siricius papa. 88
Siſinius. 302
Sixtus primus 15. Secundus 25. Tertius 136. Quartus 395
Soter papa. 17
Stephanus primus 25. Secundus 307. Tertius ibid. Quartus 334. Quintus 354. Sextus ibidem. Septimus 355. Octauus ibid. Nonus 356
Sylueſter primus 36. Secundus 355. Tertius 356
Symmachus papa. 173
THeodorus primus 250. Secũdus 354.
Teleſphorus. 15
VAlentinus papa. 334
Victor primus 18. Secundus 356. Tertius 357
Vigilius papa. 182
Vitalianus papa. 262
Vrbanus primus 19. Secundus 357. Tertius 358. Quartus 367. Quintus 37 . Sextus. 372
Xyſtus vide ſupra Sixtus.
ZAcharias pontifex. 303
Zepherinus. 18
Zoſimus papa. 128

ROMANORVM PONTIFICVM SERIES ET CATHALOGVS.

I. DIuus Petrus Apoſtolus primus pontifex vrbis Romæ: folio 11.
Linus Epiſcopus: 11
Cletus Epiſcopus: ibidem
II. Clemens primus: ibid.
III. Anacletus: 12
IIII. Euariſtus: 14
V. Alexander primus: 15
VI. Sixtus primus: eodem
VII. Teleſphorus: ibid.
VIII. Higinius: 16
IX. Pius primus: ibid.
X. Anicetus: eodem.
XI. Soter: 17
XII. Eleutherius: 17
XIII. Victor primus: 18
XIIII. Zepherinus: ibid.

XV.	*Calixtus primus:*	eodem
XVI.	*Vrbanus primus:*	19
XVII.	*Pontianus:*	20
XVIII.	*Antherus:*	ibidem
XIX.	*Fabianus:*	21
XX.	*Cornelius:*	22
XXI.	*Lucius primus:*	24
XXII.	*Stephanus primus:*	25
XXIII.	*Sixtus ſecundus:*	25
XXIIII.	*Dionyſius:*	ibidem
XXV.	*Felix primus:*	26
XXVI.	*Euthychianus:*	26
XXVII.	*Gaius:*	27
XXVIII.	*Marcellinus:*	eod.
XXIX.	*Marcellus:*	33
XXX.	*Euſebius:*	33
XXXI.	*Melchiades:*	34
XXXII.	*Sylueſter primus:*	36
XXXIII.	*Marcus:*	64
XXXIIII.	*Iulius primus:*	65
XXXV.	*Liberius:*	77
XXXVI.	*Felix ſecundus:*	79
XXXVII.	*Damaſus primus:*	84
XXXVIII.	*Siricius:*	88
XXXIX.	*Anaſtaſius primus:*	108
XL.	*Innocentius primus:*	114
XLI.	*Zoſimus:*	128
XLII.	*Bonifacius primus:*	128
XLIII.	*Cœleſtinus primus:*	129

XLIIII.	*Sixtus tertius:*	136
XLV.	*Leo primus:*	143
XLVI.	*Hilarius:*	168
XLVII.	*Simplicius:*	169
XLVIII.	*Felix tertius:*	ibid.
XLIX.	*Gelaſius primus:*	170
L.	*Anaſtaſius ſecundus:*	173
LI.	*Symmachus:*	ibid.
LII.	*Hormiſda:*	177
LIII.	*Ioannes primus:*	179
LIIII.	*Felix quartus:*	180
LV.	*Bonifacius ſecundus:*	180
LVI.	*Ioannes ſecundus:*	181
LVII.	*Agapetus primus:*	ibid.
LVIII.	*Silverius:*	ibid.
LIX.	*Vigilius:*	182
LX.	*Pelagius primus:*	201
LXI.	*Ioannes tertius:*	212
LXII.	*Benedictus primus:*	ibid.
LXIII.	*Pelagius ſecundus:*	213
LXIIII.	*Gregorius primus:*	226
LXV.	*Sabinianus:*	ibid.
LXVI.	*Bonifacius tertius:*	ibid.
LXVII.	*Bonifacius quartus:*	227
LXVIII.	*Deuſdedit:*	ibid.
LXIX.	*Bonifacius quintus:*	229
LXX.	*Honorius primus:*	230
LXXI.	*Seuerinus:*	250
LXXII.	*Ioannes quartus:*	ibid.

Theod

LXXIII.	*Theodorus primus:*	250
LXXIIII.	*Martinus primus:*	251
LXXV.	*Eugenius primus:*	260
LXXVI.	*Vitalianus:*	252
LXXVII.	[illegible]	[illegible]
LXXVIII.	*Donus:*	ibid
LXXIX.	[illegible]	ibid
LXXX.	*Leo ſecundus:*	ibid.
LXXXI.	*Benedictus ſecundus:*	301
LXXXII.	[illegible]	[illegible]
LXXXIII.	[illegible]	ibid
LXXXIIII.	[illegible]	ibid.
LXXXV.	[illegible]	ibid
LXXXVI.	[illegible]	ibid
LXXXVII.	[illegible]	ibid.
LXXXVIII.	*Conſtantinus primus:*	ibid.
LXXXIX.	*Gregorius ſecundus:*	[illegible]
XC.	*Gregorius tertius:*	ibid.
XCI.	[illegible]	303
XCII.	*Stephanus ſecundus:*	[illegible]
XCIII.	[illegible]	ibid
XCIIII.	*Conſtantinus ſecundus:*	ibid.
XCV.	*Stephanus tertius:*	307
XCVI.	*Adrianus:*	ibid.
XCVII.	*Leo tertius:*	325
XCVIII.	[illegible]	[illegible]
XCIX.	[illegible]	ibid
C.	[illegible]	ibid
CI.	*Valentinus:*	ibid.

CII.	*Gregorius quartus:*	334
CIII.	*Sergius ſecundus:*	ibidem
CIIII.	*Leo quartus:*	ibid.
CV.	*Ioannes octauus:*	ibid.
CVI.	*Benedictus tertius:*	ibid.
CVII.	*Nicolaus primus:*	335
CVIII.	*Adrianus ſecundus:*	339
CIX.	*Ioannes nonus:*	[illegible]
CX.	*Martinus ſecundus:*	ibid.
CXI.	*Adrianus tertius:*	ibid.
CXII.	[illegible]	354
CXIII.	*Formoſus:*	ibid.
CXIIII.	*Bonifacius ſextus:*	ibid.
CXV.	*Stephanus ſextus:*	ibid.
CXVI.	*Romanus:*	ibid.
CXVII.	*Theodorus ſecundus:*	ibid.
CXVIII.	*Ioannes decimus:*	ibid.
CXIX.	*Benedictus quartus:*	ibid.
CXX.	*Leo quintus:*	ibid.
CXXI.	*Chriſtophorus:*	ibid.
CXXII.	*Sergius tertius:*	ibid.
CXXIII.	*Anaſtaſius tertius:*	355
CXXIIII.	*Landus:*	ibid.
CXXV.	*Ioannes vndecimus:*	ibid.
CXXVI.	*Leo ſextus:*	ibid.
[illegible]	[illegible]	[illegible]
CXXVIII.	*Ioannes duodecimus:*	ibid.
CXXIX.	*Leo ſeptimus:*	ibid.
CXXX.	*Stephanus octauus:*	ibid.

Mart.

CXXXI.	*Martinus tertius:*	355
CXXXII.	*Agapetus ſecundus:*	ibid.
CXXXIII.	*Ioannes decimustertius:*	ibid.
CXXXIIII.	*Benedictus quintus:*	ibid.
CXXXV.	*Leo octauus:*	ibid.
CXXXVI.	*Ioãnes vigeſimusquartus:*	ibid.
CXXXVII.	*Benedictus ſextus:*	355
CXXXVIII.	*Donus ſecundus:*	355
CXXXIX.	*Bonifacius ſeptimus:*	ibid.
CXL.	*Benedictus ſeptimus:*	ibid.
CXLI.	*Ioannes decimusquintus:*	ibid.
CXLII.	*Ioannes decimusſextus:*	ibid.
CXLIII.	*Ioannes decimusſeptimus:*	ibid.
CXLIIII.	*Gregorius quintus:*	355
CXLV.	*Ioannes decimusoctauus:*	ibid.
CXLVI.	*Sylueſter ſecundus:*	ibid.
CXLVII.	*Ioannes decimusnonus:*	ibid.
CXLVIII.	*Ioannes vigeſimus:*	356
CXLIX.	*Sergius quartus:*	ibid.
CL.	*Benedictus octauus:*	ibid.
CLI.	*Ioãnes vigeſimusprimus:*	ibid.
CLII.	*Benedictus nonus:*	ibid.
CLIII.	*Sylueſter tertius:*	356
CLIIII.	*Gregorius ſextus:*	ibid.
CLV.	*Clemens ſecundus:*	ibid.
CLVI.	*Damaſus ſecundus:*	ibid.
CLVII.	*Leo nonus:*	356
CLVIII.	*Victor ſecundus:*	ibid.
CLIX.	*Stephanus nonus:*	ibid.

β

CLX.	*Benedictus decimus:*	*ibid.*
CLXI.	*Nicolaus ſecundus:*	*ibid.*
CLXII.	*Alexander ſecundus:*	357
CLXIII.	*Gregorius ſeptimus:*	*ibid.*
CLXIIII.	*Victor tertius:*	*ibid.*
CLXV.	*Vrbanus ſecundus:*	*ibid.*
CLXVI.	*Paſchalis ſecundus:*	357
CLXVII.	*Gelaſius ſecundus:*	*ibid.*
CLXVIII.	*Calixtus ſecundus:*	*ibid.*
CLXIX.	*Honorius ſecundus:*	*ibid.*
CLXX.	*Innocentius ſecundus:*	358
CLXXI.	*Cœleſtinus ſecundus:*	*ibid.*
CLXXII.	*Lucius ſecundus:*	*ibid.*
CLXXIII.	*Eugenius tertius:*	*ibid.*
CLXXIIII.	*Anaſtaſius quartus:*	*ibid.*
CLXXV.	*Adrianus quartus:*	*ibid.*
CLXXVI.	*Alexander tertius:*	358
CLXXVII.	*Lucius tertius:*	*ibid.*
CLXXVIII.	*Vrbanus tertius:*	*ibid.*
CLXXIX.	*Gregorius octauus:*	*ibid.*
CLXXX.	*Clemens tertius:*	*ibid.*
CLXXXI.	*Cœleſtinus tertius:*	*ibid.*
CLXXXII.	*Innocentius tertius:*	359
CLXXXIII.	*Honorius tertius:*	367
CLXXXIIII.	*Gregorius nonus:*	*ibid.*
CLXXXV.	*Cœleſtinus quartus:*	*ibid.*
CLXXXVI.	*Innocentius quartus:*	*ibid.*
CLXXXVII.	*Alexander quartus:*	*ibid.*
CLXXXVIII.	*Vrbanus quartus:*	*ibid.*

CLXXXIX.	*Clemens quartus:*	ibid.
CXC.	*Gregorius decimus:*	368
CXCI.	*Innocentius quintus:*	ibid.
CXCII.	*Adrianus quintus:*	ibid.
CXCIII.	*Ioãnes vigeſimusſecũdus:*	ibid.
CXCIIII.	*Nicolaus tertius:*	369
CXCV.	*Martinus quartus:*	ibid.
CXCVI.	*Honorius quartus:*	ibid.
CXCVII.	*Nicolaus quartus:*	369
CXCVIII.	*Cæleſtinus quintus:*	ibid.
CXCIX.	*Bonifacius octauus:*	ibid.
CC.	*Benedictus vndecimus:*	ibid.
CCI.	*Clemens quintus:*	370
CCII.	*Ioannes vigeſimustertius:*	371
CCIII.	*Benedictus duodecimus:*	ibid.
CCIIII.	*Clemens ſextus:*	ibid.
CCV.	*Innocentius ſextus:*	ibid.
CCVI.	*Vrbanus quintus:*	ibid.
CCVII.	*Gregorius vndecimus:*	371
CCVIII.	*Vrbanus ſextus:*	ibid.
CCIX.	*Bonifacius nonus:*	ibid.
CCX.	*Innocentius ſeptimus:*	372
CCXI.	*Gregorius duodecimus:*	ibid.
CCXII.	*Alexander quintus:*	372
CCXIII.	*Ioãnes vigeſimusquartus:*	ibid.
CCXIIII.	*Martinus quintus:*	372
CCXV.	*Eugenius quartus:*	388
CCXVI.	*Nicolaus quintus:*	394
CCXVII.	*Calixtus tertius:*	ibid.

CCXVIII.	*Pius ſecundus:*	395
CCXIX.	*Paulus ſecundus:*	ibid.
CCXX.	*Sixtus quartus:*	396
CCXXI.	*Innocentius octauus:*	397
CCXXII.	*Alexander ſextus:*	ibid.
CCXXIII.	*Pius tertius:*	ibid.
CCXXIIII.	*Iulius ſecundus:*	ibid.
CCXXV.	*Leo decimus:*	ibid.
CCXXVI.	*Adrianus ſextus:*	404
CCXXVII.	*Clemens ſeptimus:*	ibid.
CCXXVIII.	*Paulus tertius:*	ibid.
CCXXIX.	*Iulius tertius:*	429
CCXXX.	*Pius quartus:*	467

INDEX CONCILIORVM ALPHABETICVS.

AGrippinenſe ſeu Colonienſe. 65
Agathenſe. 337
Ancyranum. 28
Antiochenum. 25
Antiochenum quoddam concilium inſertum actioni 14. Chalce. concilij. 65
Antiſiodorenſe. 227
Apoſtolorum concilium primum ſub Petro. 21
Aquileienſe. 133
Arauſicanum. 145
Arelatenſe primum 54. Secundũ 59. Tertium 151
Auernenſe. 200
Aurelianenſe primũ 178. Secundum 192. Tertiũ 194. Quartũ 241. Quintũ 210.
BAſilienſe concilium. 382
Beluacenſe. 405
Bracarenſe primum 246. Secundum 249. Tertium 267
CAbilonenſe. 261
Cæſaraugustanum. 179
Carpentoracſtenſe. 149
Carthaginenſe ſub Cypriano. 23

Carthaginenſe primum 61. Secūdum 95. Tertium 95. Quartū 99. Quintū 108. Sextum 129. Septimum 129
Chalcedonenſe. 151.157
Colonienſe. 65
Conſtantinopolitanum 1.86. Aliud 183. Aliud 168.282. Aliud 339
Conſtantienſe. 372
E
Libertinum. 46
Epaunenſe. 175
Epheſinum. 130
G
Angrenſe. 56
Gerundenſe. 179
H
Ieroſolymitanum primum 11. Secundum 75
Hiſpalenſe primum 214. Secundum 230
Illerdenſe. 175
L
Aodicenſe. 79
Lateranenſe primū 359. Secundū 397
M
Aguntiacum. 325
Matiſconenſe primum 122. Secundum 223
Mileuitanum. 122
N
Eocæſarienſe. 35
Nicęnum primum 17. Secundū 306
Pariſienſe. 209
R
Hegienſe. 137
Rhemenſe. 333
Romanum. 44.65

SArdicenſe. 70
Seleucienſe Arrianum. 405
Syrmienſe. 76
TArraconenſe. 170
Tauritanenſe. 107
Telenſe. 89
Toletanum primum 109. Secundum 181. Tertium 215. Quartum 234. Quintum 243. Sextum 244. Septimum 251 Octauum 254. Nonum 256. Decimum 258. Vndecimum 262. Duodecimum 300. Decimumtertium 302
Triburienſe. 351
Tridentinum. 406. & dein.
Turonenſe primum 168. Secundum 205
VAlentinum Galliæ. 88
Valentinum Hiſpaniæ. 176
Vaſenſe. 149
Veneticum. 168
Vormacienſe. 331

CONCILIORVM ORDO.

*

HIeroſolymitanū primum. 11
Cartaginēſe de rebapt. 23
Ancyranum. 28
Neocæſarien. 35
Nicænum 1. 37
Romanum. 44
Elibertinum. 46
Arelatenſe 1. 54
Gangrenſe. 56
Arelatenſe 2. 59
Carthaginenſe 1. 62
Romanum aliud. 65
Colonienſe. ibid.
Antiochenum. 25. 65.
Sardicenſe. 70
Hieroſolymitanum 2. 75
Syrmienſe. 76
Laodicenſe. 79
Conſtātinopolitanum. 1. 86
Valentinum Galliæ. 88
Telenſe. 89
Carthaginenſe ſecundum. 95
Carthaginenſe tertiū. 95
Carthaginenſe quartum. 99
Tauritanenſe. 107
Carthaginenſe quintū. 108
Toletanum primum. 109
Mileuitanum. 122
Carthaginenſe ſextū. 128
Carthaginenſe ſeptimum. 129
Epheſinum primum. 130

Rhegienſe. 337
Agathenſe. ibid.
Aquileienſe. 133
Arauſicanum. 145
Vaſenſe. 149
Carpentoractenſe. ibidem
Arelatenſe tertium. 151
Chalcedonenſe 151. 157
Veneticum. 168
Turonenſe. ibid.
Tarraconenſe. 170
Epaunenſe. 173
Illerdenſe. 175
Valentinum Hiſpaniæ. 176
Aurelianēſe primum. 178
Gerundenſe. 179
Cæſarauguſtanum. ibidem.
Toletanum ſecundum. 181
Conſtantinopolitanum cum aliis illud concernentibus. 183
Aurelianenſe ſecundum. 192
Aurelianenſe tertiū. 194
Auernenſe. 200
Aurelianenſe quartum. 201
Turonenſe ſecundum. 205
Pariſienſe. 209
Aurelianenſe quintum. 210
Hiſpalenſe primum. 214
Toletanum tertium. 215
Matiſconēſe primum. 222
Matiſconenſe ſecundum. 223
Antiſiodoren. 2 7
Hiſpalenſe ſecundum. 230
Toletanum quartum. 134
Toletanum quintum. 243
Toletanum ſextum. 244
Bracarēſe primū. 246

Bracarenſe ſecundum. 249
Toletanum ſeptimum. 251
Lateranenſe. 252
Toletanum octauum. 254
Toletanum nonũ. 256
Toletanum decimum. 258
Cabilonenſe. 261
Toletanum vndecimũ. 262
Bracarenſe tertium. 267
Conſtantinopolitanum aliud. 268.282
Toletanum duodecimum. 300
Toletanum decimum-tertium. 302
Nicenũ ſecundũ. 306
Maguntiacum. 325
Vormacienſe. 331
Rhemenſe. 333
Conſtãtinopolitanum. aliud. 339
Triburienſe. 351
Lateranenſe primum. 359
Viennenſe. 370
Conſtantienſe. 372
Baſilienſe. 382
Salmacienſe Arrianũ. 405
Florentinum. 388
Lateranẽſe ſecundum. 397
Concilia varia. 404
Beluacenſe. 405
Tridentinum conciliũ. 406. *& deinceps.*

RER

RERVM ET VERBORVM IN HAC ſumma Conciliorum maximè inſignium, Index Alphabeticus.

A

Aaron ſacerdotij origo: folio 15.a.& 231.b
Aaron ſummus Dei ſacerdos: ibid.
Abbas monachum adulterum, aut furem, aut aliquid peculiare habentem, emendare debet: 228.b
Abbas non amoueatur non præmiſſa defenſionis copia: 400.a
Abbas vnus vnius monaſterij ſit: 175.a
Abbas peccans corrigendus: 173.a
Abbas quomodo remouendus: 205.b
Abbas nō permittat mulieres monaſterium ingredi: 229.a
Abbates in propriis poſſunt lectores creare: fol. 324 b
Abbates duo in monaſterio eſſe non debent: 261.b
Abbates vel monachi patrocinio ſeculari non vtantur: 262.a
Abbates, an & quos poſſint ordinare: 465.a
Abbates Cal. Nouemb. ad concilium veniant: 227.b
Abbates epiſcopis ſint ſubiecti: 178 b

Abbates qui epiſcoporum præcepta deſpiciunt, ad communionem nullatenus admittendi: 194.b
Abbati ad nuptias ambulare non licet: 228.b
Abbati filios de baptiſmo habere nõ licet: 218.a
Abbatiſſa quælibet eligatur non minor annis quadraginta, quæ octo annos poſt profeſſionem laudabiliter vixerit: 477.a
Abbatiſſa nulla duabus monaſteriis præficiatur: ibidem
Abbatiſſa virginem velare præſumens, excommunicatur: 27.a
Abbatiſſæ cum monialibus regulariter viuant: 327.b
Abortiuum facientes, quandiu pœniteant: 175.a
Abraham, primus dictus eſt preſbyter: 13.a
Abſolutionis miniſter, quis: 440.b
Accuſans falſò, qua pœna mulctandus: 22 b
Accuſantis falſo epiſc. ſacerd. aut diac. pœnitentia: 53.b
Accuſare, qui non poſſint: 94.a
Accuſatio epiſcopi, quomodo diſcutiendæ: 68.a
Accuſationes diaconorum, quínam audire debeant: 95.b
Accuſator falſus, talionis pœna plectatur: 156.a
Accuſatores falſi, quomodo pœniteant: 61.a
Accuſatores eccleſiæ, qui admittẽdi: 155.b & ſeq.
Accuſatoris falſi pœna: 55.b
Accuſatus non anteà ſupplicio quàm accuſator præſentetur: 245.b
Acolythi qualiter ordinentur: 100.b
Adæ peccatũ in omnes profluxit: 409. & 145.a
Adam præceptum Dei tranſgreſſus ſtatim iuſtitiam & ſanctitatem amiſit, & iram Dei incurrit: 409.a

Adam omnes homines læſit: 119.b
Adam, an potuerit mori ſine peccato: 122.b
Adiutorium Dei ſemper implorandum, ſine quo nihil agere poſſumus: 146.b. & ſeq.
Adminiſtratores eccleſiaſtici, ſingulis annis reddant rationem ſuæ adminiſtrationis. 459.a
Adoleſcentes qui mœchati fuerint, qualiter habeantur: 49.a
Aduentus tempore ieiunãdum ſecunda, 4. & ſexta ſabbati: 222.b
Aduentus Chriſti myſterium: 412.b
Adulter eſt qui relicta vxore aliam ducit: 296.b
Adultera fœtum necãs, perpetuò communione priuatur: 52.a
Adulteræ virum, clericum fieri non poſſe: 36.a
Adulteri ſunt, qui intercedente repudio diuortium pertulerunt, ſi ſe nuptiis aliis iunxerint: 118.a
Adulteri coniugati quomodo pœniteant: 52.b
Adulteri quandiu pœniteant: 333.a
Adulterorum pœnitentia: 32.a
Aduocati, pro cauſis eccleſiarum, à principe poſtulentur: 125.b
AEgroti baptizandi: 98.a
AEqualitas Patris & Filij: 13.a
AEriana hæreſis: 78.a
Affinitas in quibus impediat matrimonium: 470.a & 18.b
Agapen fratrum nullus contemnat: 58.a
Agapes ne fiant in eccleſia: 294.b
Agelli ſacerdotum, an poſſunt alienari: 294.b
Agitatores, à communione ſeparentur: 61.a
Albertus Magnus, quo tempore vixit: 367.b
Aleæ ludens abſtinere debet: 53.b
Aleæ clericis interdicuntur: 291.a
Alexander ordinis minorum, quo tempore cla-

ruit: 367.b
Alexandrina eccleſia, ſecundum locum tenet à Romana: 13.b
Alienare res eccleſiæ non licet: 198.& 218.a
Alleluya, quo tempore decantandum: 136.a
Altare Dominicum quibus tãtum oblationibus honorandum: 15.& 224.a
Ambroſius catechumenus, ad epiſcopatum aſſumitur: 141.a
Amictus pallij non plus confert ad continentiam quàm aliæ ſolitæ veſtes: 58.a
Anabaptiſtarum error: 370.a
Anaſtaſius II. pont. à Neſtorianis corruptus, viſcerum egeſtu pœnas luit: 173.a
Angeli, an ſint corporei: 313.a
Angeli non ſunt ex ſubſtantia Dei: 246.b
Angelos idololatriæ colens, anathema: 82.b
Anima hominis eſt vnica, & immortalis: 399. & 346.a
Anima rationalis per ſe & eſſentialiter eſt forma humani corporis: 370.a
Anima etiã, per offenſam præuaricationis Adæ coinquinata fuit: 145.a
Animæ humanæ fatalibus ſtellis non aſtringuntur: 246.b
Animæ humanæ nõ ſunt ex ſubſtãtia Dei: 246.b
Animal ſuffocatum non comedendum: 194.a
Annunciatio Dominica in ſola Hiſpania celebratur: 258.b
Antiochena eccleſia, tertia eſt à Romana: 13.b
Antiochena eccleſia olim prima omnium fuit: 33.b
Apocalypſis inter catholicos libros recipienda: 237.a
Apoſtata ab eccleſia ſeparandus: 88.b

Apoſta

INDEX.

Apoſtatæ, quando communicandi: 95.a

Apoſtolica ſedes anathemate feriri poteſt per concilium: ibidem

Apoſtolica ſedes cōcilio vniuerſali ac legitimè congregato, ſubiecta eſt: 384.a

Apoſtolorum omnium par electio eſt, tamen Petrus vt omnibus præemineret, à Chriſto inſtitutus eſt: 183.b

Appellationes omnes ad ſedē Rom. deferendæ, ab ipſa tamen nunquàm appellandum: 172.b

Appellationis remedium: 22.a

Appellationis vtatur remedio, cui iudex eſt aduerſus: 136.b

Appellationis ordo: 350.a

Aqua quare apponatur in vino in euchariſtia: 391.416.& 457.b

Aqua vera & naturalis eſt de neceſſitate baptiſmi: 425.a

Aqua benedicta ſanctificat & purgat: 15.a

Aquæ benedictæ virtus: 15.a

Arbitrij liberi reparatio: 147.a

Arbitrio libero per Chriſtum bene vtimur: 129.b

Arbitrium liberum hominis: 419.a & b

Arbitrium liberum gratia Dei egere: 136.a

Arbitrium liberum quenquam non poteſt per ſe erigere: 129.a

Archidiaconi, doctores aut licentiati in Theologia vel in Iure eſſe debent: 474.a

Archidiaconus contentos in carcere diebus dominicis requirat: 211.b

Archiepiſcopi ab omnibus ſuffraganeis ordinentur: 17.a

Archiepiſcopi præceptis eſt parendum: 229.b

Archiepiſcop⁹ ſine pallio miſſas nō dicat: 222,b

Archipreſbyter, quomodo remouendus: 205.b

Archipreſbyteri coniugati, ſine teſtimonio clericorum dormire non debent: 207.b
Arma proiicientes in pace excommunicantur: 54.b
Armeni, quando Chriſtum receperint: 212.b
Armeniorum & Iacobinorum vnio cum Romana eccleſia: 389.b
Arriana hæreſis, Iulij 1. papæ tempore multùm inualuit: 65.a
Arriani decem concilia celebrarunt: 405.a
Arrij error: 85.a
Ars diabolica, malefica & ſortilega penitus eradicanda: 52.b
Augures, qui recipiendi: 52.a
Auguria vitanda: 227.b
Auguriis & incantationibus inſeruiens ab eccleſia ſeparatur: 106.b
Auguſtinus, quando mortuus: 129.a
Auinio vrbs Galliarum, emptione iuris pôtificij facta: 371.b
Aurigæ à communione ſeparentur: 61.a
Aurigæ agitantes excommunicantur: 54.b
Azyma Iudæorum comedere non debet Chriſtianus: 81.b & 285.a

B

Baculus ſignum paſtoralis dignitatis: 343.a
Ballimathiæ in ſanctorum natalitiis prohibeantur: 221.b
Balthazaris regis punitio: 24.b
Baptiſma, quando celebrandum: 351.b
Baptiſma à quocunque collatū in nomine Trinitatis, valet: 338.b
Baptiſma conferre poſſunt fideles neceſſitatis tempore: 50.a
Baptiſma ab hæreticis non recipiendum: 23

Bapt

Baptiſma nemini conferatur poſt duas hebdomadas Quadrageſimæ: 83.a
Baptiſma ab hæreticis collatũ eſt verum: 425.a
Baptiſma hæreticorum, ab epiſcop. aut preſbyt. non ſuſcipiatur: 6.b
Baptiſma gratis conferendum: 51.& 250.a
Baptiſmi materia & forma: 390.b
Baptiſmi miniſter: 391.a
Baptiſmi effectus: ib. & 34.b
Baptiſmi vſus tenendus, quem Gregorius 1. definiuit: 235.a
Baptiſmus, an ſit maior confirmatione: 34.b
Baptiſmus non reiteretur: 62.b & 217:
Baptiſmus nõ celebretur, præterquàm in Paſcha & Pentecoſte: 88.b
Baptiſmus in eccleſiis tantùm celebretur: 292.a
Baptiſmus tam paruulis quàm adultis cõfert gratiam virtutéſque infundit: 370.b
Baptiſmus Ioannis non habebat eandem vim cum baptiſmo Chriſti: 415.a
Baptiſmus eſt neceſſarius: 425.a
Baptiſmus extra decreta tempora non conferatur: 214.a
Baptiſmus fiat trina merſione: 7.& 182.a
Baptiſmus vitæ ſpiritualis ianua: 390.b
Baptiſmus characterem imprimit: 461.b
Baptiſmus non eſt idem quod pœnitẽtia: 444.a
Baptizandi vnus ſit ordo: 247.b
Baptizandis quid agendum: 106.a
Baptizandos quid ſcire oporteat & coram quo reddere: 83.a
Baptizandum non eſt vllo tempore abſque ſolennitate Paſchæ: 128.a
Baptizandum in nomine trium perſonarũ: 183.a
Baptizandum ſemper & vbique tempore neceſ-

ſitatis: 18.a
Baptizantur omnes in peccatorum remiſſionem: 125.a
Baptizati, qui poſteà ſe ſacrificiis dæmonum polluerunt, quomodo pœniteant: 85.a
Baptizati ab hæreticis ſub ſanctæ Trinitatis inuocatione, ſola manus impoſitione reconciliandi: 33.b
Baptizati ab hæreticis rebaptizandi: 23.b
Baptizati in ægritudine, ſanitatem adepti ſymbolum diſcant: 83.a
Baptizati, confirmari debent: 53.b
Baptizati nuper, caſtè viuant: 106.a
Baptizati non ſunt liberi à præceptis Dei & eccleſiæ: 425.a
Baptizatos verè, qui rebaptizauerit, deponatur: 7.a
Baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, vnus tantùm, vel ad ſummum vnus & vna: 470.a
Baptizatum tangentes qui ad hoc electi non ſunt, non contrahunt ſpiritualem cognationem: 470.a
Baptizatus liniatur chriſmate: 37.a
Baptizatus gratiam amittere poteſt: 425.a
Baſilica qualiter ædificanda: 250.a
Baſilicæ quæ ſine martyrum reliquiis dedicatæ ſunt, euertantur: 109.a
Baſilij priùs hæretici confeſſio catholica: 308.a
Bedæ quibus temporibus vixerit: 302.a
Begardorum & Beguinarum error damnatur: 571.a
Benedictio diaconalis nulli fœminæ credatur: 194.a
Beneficia ſecularia, quibus animarum cura ſubeſt

eſt, in ſimplex beneficium non conuertan-
tur: 449.b
Beneficia regularia, quibus conferenda: 449.b
Beneficio priuetur qui canonicas non recitaue-
rit horas: 401.b
Beneficiorum locationes, in præiudicium vali-
dæ non intelligantur: 479.b
Beneficium eccleſiaſticum habens, quid agere
debeat: 330.a
Beneficium ante decimumquartum annum nul-
lus obtineat: 454.a
Beneficium qui ab eccleſia acceperit, eius pro-
feſſionem nomine precariæ faciat: 144.b
Beneficium eccleſiaſticum à laicis non reco-
gnoſcendum: 169.a
Beneficium vnum tantùm vni conferatur, quod
tamen ad vitam honeſtè ſuſtentandam ſuf-
ficiat: 475.a
Berengarij palinodia: 357.a
Bernardus Claræuallenſis abbas, quo tempore
floruit: 157.b
Bigami ad ſacerdotium non prouehantur:
151.a & 168.b
Bigami ad clerum admitti non poſſunt: 119.a
& 230.b
Bigami, quomodo pœniteant: 79.b
Bigamus baptizare non poteſt, etiam vrgente
neceſſitate: 50.a
Blaſphemio & iuramento, quæ pœna indicta ſit:
16.a
Boëtius Seuerinus, quo tempore fuit: 177.a
Bona eccleſiæ expoliantes, excommunicati:
24.b
Bona eccleſiæ non alienanda: 174.a
Bona per clericum comparata inter clericum

& hæredes ex æquo diuidenda: 156.b
Bona eccleſiæ non ſunt clericis priuata, ſed ad neceſſitatem ſingulis ſingula: 19.b
Bona eccleſiarum integra maneant: 261.a
Bona Epiſcopi ab eccleſiæ bonis diuiſa ſunt: 6. & 8.a
Bonum agere non poteſt homo ſine Deo: 147.b
Breuiarij negotium ad Rom. Pontificem remittendum: 480.a

C

Cæleſtini errores damnati: 122.b.& ſeq.
Cæremoniæ miſſæ, à quibus & quare adiunctæ: 456.a
Cæremoniæ miſſæ ad pietatem mouent: 457.b
Cæremoniæ nuptiarum non damnandæ: 469.a
Cærei non incendantur in cœmeteriis: 49.b
Cæreum Paſchale ſacrandum. 128.a
Cæreus Paſchalis quare benedicendus: 235.b
Cæſar Philippus, baptiſmo inſignitus: 21.a
Calendæ Ianuarij non colendæ: 208.& 227.a
Canes venaticos clerici nō habeāt: 142.a& 225.b
Canon miſſæ errores non continet: 477.a
Canones quaruncunque ſynodorum & patrum ſtabiles maneant: 282.b, 261.a. 341.b. 152. & 480.a
Canonem, proſas, hymnos, præfationes miſſæ canticis quis adiunxerit: 171.a
Canonicis adſumendis quid agendum: 474.a
Canonicorum regularis obſeruantia: 326.b
Cantare quinam debeant in eccleſia: 82.b
Cantica turpia ne in eccleſiis cantentur: 262.a
Canticum turpe omninò vitandum: 331.a
Cantor ebrietati aut aleæ aſſiduè vacans, communione priuatur: 6.b
Cantores eccleſiaſtici non vtantur modulatione inordi

Inordinata: 295.a
Cantores ſoli & lectores vxorem ducere poſſint: 284.a
Capitulum, ſede vacante, œconomum decernat, qui rerum eccleſiaſticarum & prouentuũ curam gerat: 475.a
Capitulum ſede vacante, infra octo dies vicarium conſtituat: 475.a
Capitulum de ſcripturis ad eccleſiam pertinentibus, epiſcopo reddat rationem: ibid.
Carcere cõtenti diebus dominicis ab archidiac. requirantur: 211.b
Caput tondere mulieri non licere: 58.b
Cardinales gálero rubeo vtantur honeſtandi ordinis cauſa: 367.b
Cardinales aſſiſtant Romano Pontifici: 400.b & ſequent.
Cardinalium numerus & qualitas: 386.& 45.a
Cardinalium tituli inſtituti: 33.a
Carnes à clero comedendæ, vt Priſcillianæ hæreſis ſuſpicio amputetur: 248.a
Carnes edentem præter ſanguinem & idolis immolatum, & ſuffocatum, quicunque damnat, anathema: 57.b & 8.a
Carnes vitans, non propter abſtinentiæ bonum, ex eccleſia reiiciatur: 7. a & b
Carnes non manducantes, vt immundas, ab ordine ceſſare debeat: 31.a
Carnis vniuerſæ creatio eſt Dei opificiũ: 247.a
Carnium vſus, quàm ſeuerè olim cauebatur in Quadrageſima: 255.b
Caro Chriſti viuificatrix eſt: 134.a
Caſeus ne comedatur in Quadrageſima: 292.a
Caſtitas à ſacerdotibus cuſtodienda: 95.b
Caſuum reſeruatio, an ſit licita: 441.a & 445.b

Cataphrygarum hæreſis, quando orta: 17.a
Cataphrygę ad ecclesiæ gremium confugientes, rebaptizandi, rurſúſque ordinandi: 43.& 80.a
Catechiſmi negotium ad Romanum pontificem remittendum: 480.a
Catechumena, quem in virum ducat: 52.b
Cathecumena adultera conceptum necans, in fine baptizari poteſt: 52.b
Cathecumenæ mulieri grauiter ægrotanti, quando dandum baptiſma: 47.a
Cathecumeni, baptizentur tãtùm die vel vigilia, Paſchæ aut Pentecoſtes, cæteris ſolennitatibus tantum infirmi: 179.a
Catechumeni nec Euangelia audiant, nec ad baptiſteria accedant: 144 b
Catechumeni ne cum fidelibus benedictionem accipiant: ibid.
Catechumeni ſine baptiſmo defuncti, quô habeantur: 248 b
Catechumenis non præbeatur ſacramentũ: 95.a
Catechumenorum lapſorum pœnitentia: 42.b
Cathecumenorum peccantium pœna: 35.b
Catechumenus ecclesiam non frequentans, an ſit baptizandus: 50.b
Cathedra B. Petri: 108.
Catholicorum in hæreſim tranſeuntium, pœnitentia: 48.b
Catholicus non eſt qui Dominica ieiunat: 304.b
Catholicus non eſt, qui Paſcha, Pentecoſte, & Natali Domini non communicat: 54.a
Catholicus apud infideles cauſam proponẽs excommunicatur: 306.a
Carthuſiani: 357.b
Cauſæ criminales contra epiſcopos, etiã hæreſis à Rom. pont. cognoſcendæ & terminandæ: 472

473.b. 71.a & 85.b
Cauſæ ad eccleſiaſticum forũ pertinentes, quando cognoſcendæ & terminandæ: 476.a
Cauſę grauiores, ad ſedẽ Romanã deferẽdæ: 18.b
Cauſæ matrimoniales ad quos ſpectent: 469.a
Cauſæ minores epiſcoporum, in concilio tãtùm prouinciali, aut à deputãdis per epiſc. Romanum cognoſcantur & terminentur: 473.a
Cauſidici ad clerum non admittantur: 120.a
Cauſidici clerici ordinati, deponantur: eod.b
Cenſuræ à papa vel ab epiſcopo mandatæ publicentur & ſeruentur: 477.b
Cenſus annui, quibus conditionibus licitè vendi poſſint & emi: 395.a
Character in quibus ſacramentis imprimatur: 424.b
Characterem imprimunt, Ordo, Baptiſmus, & Confirmatio: 461.b
Chorepiſcopi damnati: 212.b
Chorepiſcopi, an tolerandi: 85.b
Chorepiſcopi, & eorum poteſtas: 80.b
Chorepiſcopi, quidam: 67.a
Chorepiſcopis prohibita: 231.a & b
Chorus inſtituitur: 84.b
Chriſma alterius epiſcopi nullus accipiat, ſed proprij: 149.b
Chriſma quotannis conficiendum: 21.b
Chriſma conficiendum docuit Chriſtus, cœna facta cũ diſcipulis, eorúmq; pedibus lotis: 21.b
Chriſma vetus comburi docuerũt Apoſtoli: ibi.
Chriſma diligenter cuſtodiendum: 318.b
Chriſma poſt baptiſma detur: 81.b
Chriſma à preſbyteris non fiat: 94.a
Chriſma à ſolis epiſcopis conficiendum: 37.a
Chriſmare preſbyter põt abſente epiſcopo: 122.b

Chriſti ſolius occiſio, fuit redẽptio mundi: 27.b
Chriſti nomen, metus cauſa negans, ab eccleſia reiicitur: 8.a
Chriſti partus ex Maria non eſt: 76.b
Chriſtiani azyma Iudæorum comedere non debent: 81.b
Chriſtiani omnes non ſunt promiſcuè ſacerdotes: 461.b
Chriſtiani filios proprios hæreticorum nuptiis ſociare minimè debent: 80.a
Chriſtiani cum Iudæis non veſcantur: 51.a
Chriſtiani ſunt palmites: 148.a
Chriſtianorum perſecutio decima, ſub Diocletiano: 27.b
Chriſtianos in nuptiis ſaltare vel ballare non licet: 83.b
Chriſtianus ethnicam non ducat, aut econtrà: 194.b
Chriſtianus aut gentilis, ad capitolium ſacrificandi cauſa non aſcendat: 52.a
Chriſtianus Iudæam non ducat: 194.a
Chriſtianus in pecudes non iuret: 203.a
Chriſtianus ſabbatizare non debet: 82.a
Chriſtum ad Inferos deſcendiſſe, quid ſit: 234.b
Chriſtus non ſolùm eſt homo: 76.b
Chriſtus in euchariſtia continetur, & incruentè immolatur: 455.b
Chriſtus crucifixus eſt verus dominus gloriæ, & vnus de ſancta Trinitate: 191.a
Chriſtus in figura humana non agni, pingendus: 296.a
Chriſtus in euchariſtia ſpiritualiter, ſacramentaliter, & realiter manducatur: 433.b
Chriſtus & eius diſcipuli aliqua bona terrena habuerunt: 368.b

Chriſtus Deus ante ſecula miniſtrabat patri ad vniuerſi creationem: 76.b
Chriſtus non eſt ingenitus. ibid.
Chriſtus natus ex Patre ante ſecula, omnia creauit: 76.b & 77.b
Chriſtus Deus & homo vna adoratione adorandus: 190.b
Chriſtus quóſnam iuſtificet: 413.a
Chriſtus homo creatus & increatus, corporeus & incorporeus. 275.b
Chriſtus integrum hominem ſuſcepit ſine peccato: 85.a
Chriſtus, quomodo paſſus dicatur: 77.a
Chriſtus totus atque integer ſub altera tantum ſpecie in euchariſtia ſumitur: 452.a & b
Chriſtus quando inſtituerit apoſtolos ſacerdotes: 457.a
Chriſtus non eſt dicendus Theophorus: 133.b
Chriſtus eſt verè Deus: ibid.
Chriſtus ſecundum hominem, quomodo adorandus: ibid.
Chriſt⁹ quomodo glorificatus à ſpiritusanćto: ib.
Chriſtus factus eſt pontifex & apoſtolus confeſſionis noſtræ: 254.a
Chriſtus quomodo paſſus: ibid.
Chriſtus eſt ſponſus eccleſiæ: 14.b
Chriſtus idem erat qui miracula faciebat, & qui patiebatur: 188.b & ſeq.
Chriſtus ſolus crucifixus: 184.a & b
Chriſtus eſt vitis: 148.a
Chriſtus eſt verè Emmanuel: 133.a
Chriſtus. vide, Filius.
Ciborum delectus in eccleſia retinendus: 480.a
Circunſtantiæ in confeſſione explicandæ: 439.b & 445.a & b

Ciſtercienſis ordo: 357.b
Ciuitas noua, nouam habeat dignitatem epiſcopalem vel metropolitanam: 289.a
Claudus effectus medicorum inciſione, non prohibetur à ſacris ordinibus: 176.b
Claues eccleſiæ, an datæ ſint tantùm ad ſoluendum: 446.a
Clauium miniſteriũ ad quos extendendũ 440.b
Clerici, qui receſſerint ab eccleſia ſua, non recipiantur in aliis: 41.a
Clerici non ordinandi ſine cõſenſu epiſcopi: eo.
Clerici contumaces, qualiter coërcendi: 197.b
Clerici iniuſtè oppreſſi à ſuis pont. ad ſynodum recurrant: 197.b
Clerici conſpiratores per rebellionem in ſcripturis aut aliàs factam, quomodo puniendi: ibid. & ſequent.
Clerici, qui frequẽter litigat, teſtimonium nemo facilè recipiat: 104.a
Clerici diſcordãtes, quomodo recõciliãdi: 104.a
Clerici eſſe non poſſunt ſeditionarij: 104.b
Clerici, qui ſe debeant coniugibus copulari: 4.b
Clerici à laicis in eccleſia ſegregandi: 180.b
Clerici in fornicatione, aut periurio, aut furto deprehenſi, deponantur: 4.b
Clerici quomodo ab epiſcopo plectendi: 268.a
Clerici deſertores epiſcopis ſuis reſtituantur: 230.b
Clerici poſt aſſumptum eccleſiaſticum gradum, an poſſint ad coniugia redire: 355.a
Clerici ad ſeculares iudices non confugiant: 118. & 95.b
Clerici, qui capitale crimen incurrũt, quandiu vixerint, communionem tantummodò laicam accipiant: 141.b

Clerici nõ ordinẽtur niſi ꝓbabiles fuerint: 96.b
Clerici de rebus ſuis infidelib. nihil cõferãt: 96.a
Clerici filios ſuos à ſua poteſtate exire non ſinant, niſi &c. ibid.a
Clerici non ſint vſurarij: ibid. & 43.a
Clerici non ordinentur, niſi qui cum eis ſunt fideles exiſtant: 96.b
Clerici cùm ad pubertatem venerint, cogantur aut vxores ducere, aut continentiam profiteri: ibid.
Clerici ſoli, acceſſum non habeant ad viduam vel virgines: 97.a
Clerici tabernas non ingrediantur: 97.a
Clerici in aliena ciuitate non immorentur: 98.a
Clerici, qui ad nuptias accedere permittantur: 181.b
Clerici qualiter accuſandi: 250.a
Clerici qui officium ſuum implere deſpiciunt, aut ad eccleſiam vice ſua venire detrectant, loci ſui dignitate priuantur: 193.b
Clerici canonum ſtatuta ab epõ percipiãt: 101.a
Clerici, quinã in oratoriis ſeruire debeant: ibid.
Clerici qui in oratoriis ordinationẽ acceperunt, bonis eccleſiaſticis priuentur: 197.b
Clerici coniugati ſecundum Orientalem eccleſiam ad ſacerdotium promouentur: 206.b
Clerici tonſuram deferant: 240.b
Clerici qui inconſulto epiſcopo, vxores duxerint, quomodo coërceantur: 240.b
Clerici voluntariè arma ſumentes, qui pœniteant: 240.b
Clerici quantumlibet literati artificio victum ſibi parent: ibid.
Clerici ad operandum validi, & artificiola & literas diſcant: ibid.

Clerici non pulſandi ad teſtimonium: 108.a
Clerici damnati à nullo defendentur: ibid.
Clerici propter canonicum crimen depoſiti, ſi reſipiſcant, recipiantur: 286.b
Clerici à propriis eccleſiis non recedant ſine epiſcopi demiſſoriis: 286.a
Clerici de familia fiſci à principe non donentur: 219.a
Clerici negotia non ſectentur: 48.& 96.a
Clerici cauſam ſanguinis non iudicent: 265.a
Clerici,qui præter canonicas ſanctiones vxorem duxerint,qualiter puniendi: 283.b
Clerici tantum, ſalarium ad communicandum ingrediantur: 248.a
Clerici à negotiis ſecularibus abſtineant: 327.b
Clerici duo in vno ſtratu recumbere non debent: 206.b
Clerici extraneam mulierem in domo non habeant: 49.a
Clerici etiam propter communes vtilitates grauari non poſſunt: 365.a
Clerici adoleſcentiores ſeniori probatiſſimo deputandi: 258.a
Clerici,de baptizandis nihil accipiant: 51.a
Clerici quicunque,ab vxoribus abſtineant: 49.b
Clericis conſulendum, ne viuentibus vxoribus ſuis,licet adulteris,alias ducant: 55.a
Clerici ad quid tradantur: 352 b
Clerici cum quibus mulieres cohabitant, quomodo coërcendi: 215.a
Clerici horis matutinis interſint: 331.b
Clerici nec ad militiam nec ad aliquam veniant mundanam dignitatem: 352.b
Clerici cum viduis non commorentur: 63.a
Clerici non ordinentur in eccleſia alterius: ibid.

Clerici actus ſecularium non ſuſcipiant: 63.b
Clerici in eccleſia aliena non communicent ſine literis epiſcopi: ibid.
Clerici non ordinentur, qui alienis negotiis implicantur: 64.a
Clerici actores non conſtituantur: ibid.
Clerici fœneratores à cõmunione abſtineãt: 55.a
Clerici, ne viduarũ familiaritati aſſociẽtur: 107.a
Clerici, vbi ordinati fuerint, ibi permaneãt: 54.b
Clerici concubinas aut alias mulieres non habeant: 479.b
Clerici hæretici deponantur: 51.a
Clerici vſuras non accipiant: 285.a
Clerici per poteſtatem ſecularem non iudicentur: 224.b
Clerici epiſcopo obediant: 222.b
Clerici eſſe qui non poſſint: 119.a
Clerici à laicis iniuriam pati non debent: 224.b
Clerici de iudicio epiſcoporũ ſuorum conquerentes, à quibus audiendi: 127.a
Clerici qui apud principem, ſeculare iudiciũ vel ſynodale impleuerint, honore priuẽtur: 126.a
Clerici ad nundinas non vadant: 103.b
Clerici contumaces & ad officium tardi, ab epiſcopo puniantur: 137.b
Clerici ſemel ritè ordinati laici fieri non poſſunt: 461.b
Clerici, quo honore proſequendi: 225.b
Clerici ſine epiſcopi licentia intra domos non baptizent: 287.b
Clerici lapſi ordinati, an deponendi: 41.b
Clerici ad ſecundas nuptias tranſeuntes deponuntur: 89.a
Clerici, veſtes congruentes ſuo ordini ſemper deferant: 448.b

Clerici eſſe non poſſunt qui voluntate homicidium perpetrarunt: 449.a
Clerici comam non nutriant: ſed deſuper caput in modum ſphæræ radant: 17.a
Clerici, qui ab eccleſię officio diebus ſolennibus deſunt, quomodo pœniteant: 142.b
Clerici quínam eſſe non poſſunt: 89.a
Clerici excommunicati ab altero epiſcopo non recipiendi: 74.b
Clerici qui per induſtriam aliquem occiderint ab altari auellantur: 449.a
Clerici cum Neſtorio aut Celeſtio ſentientes depoſiti: 131.b
Clerici contempto epiſcopo ſeorſum non ſe colligant: 66.b
Clerici vitent nuptialia conuiuia: 141.a
Clerici raptores de gradu ſuo decidant: 470.b
Clerici adeuntes Imperatorem, honore & dignitaté priuantúr: 67.a & b
Clerici vnde ſtipendia conſequantur: 141.a
Clerici vagi ad cõmunionē nõ aſſumātur: 17.a
Clerici inordinatè non conſtituendi: 110.a
Clerici quomodo & quando ad ordines promouendi: 119.b
Clerici, qui in mutuam cædem prorumpunt, quomodo puniendi: 176.a
Clerici ab epiſcopo ſunt ordinandi: 2.b
Clerici qui ſubitò in fragilitate carnis corruerint, quomodo habendi: 175.b
Clerici non ſint, patientes membrorum defectum: 168.b
Clerici, etiam in obſidione à ſanguine humano abſtineant: 175.a
Clerici alieni non ſollicitandi: 75.a
Clerici turpibus lucris non inſeruiant: 152.b

Clerici rebaptizati, quomodo pœniteant: 169.b
Clerici taxati ad militiam non redeant: 151.b
Clerici, quę amplecti, quęve fugere debeãt: 458.a
Clerici eſſe non poſſunt qui ſeipſos infamia notant: 241.b
Clerici eligendi quales eſſe debeant: 111.a
Clericis liberũ ſit monaſticã profiteri vitã: 241.a
Clericis excommunicatis quandiu aſſerere eis liceat innocentiam ſuam: 109.a
Clericis iter agentibus ſine epiſtola epiſcopi ſui, communionem nullus impendat. 332.a & b
Clericis ordinandis, quid agendum: 464.a
Clericis quomodo prouocandum ab inferioribus iudicibus ad ſuperiores: 95.b
Clericis Poëſis ſtudio incũbere non licet: 400.a
Clericis, quod beneficio eccleſiæ perceperint à ſucceſſore non eſt auferendum: 197.a
Clericis à ſubdiacono & ſuprà, ſe propriis vxoribus miſcere non licet: 194.b & ſeq.
Clericis deferendus honos: 125.b
Clericis cum fœminis habitare non licet: 62.b
Clericis alterius ſectæ vxorem quærere non licet: 154.b
Clerico exauthorizato, miniſtrare nõ licet: 66 a
Clerico non liceat cauponariam habere tabernam: 284.b
Clerico qui furtum eccleſiæ fecerit, peregrina communio detur: 137.b
Clericorum nullus à gradu ſubdiaconatus, in conſortio familiaritatis habeat mulierẽ: 181.a
Clericorum habitus: 203.b
Clericorum filij vide, Filij.
Clericorum filiis, in eccleſiis vbi eorum patres beneficium eccleſ. habẽt, obtinere beneficium non liceat: 479.b

Clericorum conuerſatio: 89.a
Clericorum vigiliæ: 103.b
Clericorum libertas: 240.b
Clericorum diſciplina & modeſtia: 81.a
Clericorum vita: 326.b
Clericos crapulæ & ebrietati incumbere non licet: 27.a
Clericos ad agapen vocatos, partes tollere non licet: 81.b
Clericos fieri corã cathecumenis non licet: 79.b
Clericos mũdũ & arma relinquere cõuenit: 327.
Cleric. ludicris ſpectaculis intereſſe nõ licet: 83.b
Clericum ad eccleſiam migrãtem, ibi perſeuerare non licet: 66.a
Clericum peccantem, nullus cæde attingat: 45.b
Clericum turpiloquũ ab officio arcẽdum: 104.b
Clericum per creaturas iurantem acerrimè obiurgandum: ib.
Clericum qui ieiunia polluit, minorem habendum: 104.b
Clericũ ſine epiſtolis nõ debere peregrinari: 83.a
Clericum ſine epiſcopi ſui iuſſione peregrinari non licet: ib.
Clericum artificio ſibi victum parare quàm duabus collocari eccleſiis, præſtat: 324.b
Clericum de aliena eccleſia nullus ordinet: 90.a
Clericum abiectũ, alia eccleſia non admittat: ib.
Clericum alienum defendens, communione priuetur: 151.a
Clericum de vna ciuitate in aliam tranſire non liceat: 154.a
Clericus ab epiſcopo ſuo ſegregatus, ab alio nõ recipiatur: 5.a
Clericus eſſe non poteſt qui partem ſui corporis volens amputauerit, nolens autẽ, poteſt: 119.a

Clericus aleæ,aut ebrietati deſeruiens,communione priuetur: 6.b
Clericus de pœnitentibus non ordinetur: 141.a
Clericus, qui gradum eccleſiaſticũ per pecunias obtinuerit,deiiciatur: 45.a
Clericus cum extraneis mulieribus non habitet: 103.b & 40.a
Clericus vxorem adulteram ſtatim abiiciat:51.b
Clericus inter tentationes officio incubans,gradibus ſublimandus: 103.a
Clericus nec comam nutriat,nec barbam: 103.b
Clericus per platæas & andronas non ambulet: 103.b
Clericus, vbique veſtem induat conuenientem: 287.a
Clericus ſcurrilis puniatur: 99.b
Clericus ab epiſcopo non recedat: 111.a
Clericus vſurarius degradetur: 48.a
Clericus ordinatus ex pœnitentibus,deponatur: 105.a
Clericus per tres hebdomadas abſens ab eccleſia punitur: 295.b
Clericus eſſe non poteſt,qui duas in coniugium ſorores acceperit,vel viduam fratris, aut filiæ fratris: 4.a
Clericus,fideiuſſionib⁹ inſeruiẽs,abiicitur: ibid.
Clericus adulator ab officio degradetur: 104.a
Clericus maledicus,donec poſtularit veniã,officio priuetur: ibid.
Clericus eſſe non poteſt,qui virilia ſibi amputauit: 4.a
Clericus abſcidens ſemetipſum, omninò damnatur: eod.b
Clericus,in ſolatio mulierem extraneam nõ habeat: 59.b

A

Clericus in ſecreto, puellã non intromittat: ibid.
Clericus qui in caupona cibum ſumpſerit, à gradu decidat: 7.b
Clericus, qui epiſcopum cõtumelia affecerit, deponitor, ſi verò preſb. aut diac. à communione ſegregator: eod.
Clericus familiaritatem cum muliere habens, quæ dedecoris vel adulterij ſuſpicionem afferat, ab ordine degradetur: 261.a & 267.b
Clericus de furto conuictus, aut falſitate & periurio, quomodo pœniteat: 195.b
Clericus ante ſententiam non vitet ſuperiorem præſulem: 346.a
Clericus non ſtatim fiat, nuper ex vita gentili conuerſus: 39.b
Clericus, non propter abſtinentiæ bonum à carnibus abſtinens, deponitur: 7.a & b
Clericus non ſit qui ante baptiſmum vxorem habuerit, & poſt baptiſmum aliam: 121.a
Clericus alibi tranſiens excommunicatur: 36.a
Clericus clericum ad iudicia publica non pertrahat: 119.122.b & 229.a
Clericus ſine formatis ad comitatum non proficiſcatur: 126.a
Clericus aliquem pulſatione interimens, deponitur: 8.b
Clericus veſtem inſignem non induat: 324.b
Clericus, quomodo afficiat vxorem ſuam quæ peccauerit: 110.b
Clericus vbi primũ legerit ibi permaneat: 125.b
Clericus nõ accipiat munera pro iudiciis: 170.a
Clericus ad eccleſiam non veniens, clericus non habeatur: 110.a & b
Clericus, cauſa ceſſante receſſus, ad propriam redeat eccleſiam: 286.a

Clericus matronarum domicilia frequentans, deponitur: 25.a
Clericus non extrahat ſeruum vel diſcipulum de eccleſia: 176.a
Clericus ad locum vbi quis interficiendus, non accedat: 226.a
Clericus non ducat viduam: 90.a
Clericus eſſe non poteſt, qui viduam duxerit: 90 a
Clericus non ieiunans Quadrageſimam, deponatur: 9.a
Clericus inuitus non ordinetur: 195.a
Clericus ne illicitis horis ambulet: 173.a
Clericus ſolus cum fœmina loqui vetatur: 25.a
Clericus familiaritate extranearum mulierum non vtatur: 206.a
Clericus eſſe nō poteſt, qui militiæ ſecularis cingulum poſt peccatorum remiſſionē habuerit: 90.a
Clericus hæreticorum conuiuia fugiat: 105.a
Clericus ante ſententiam bonis non ſpolietur: 174.b
Clericus publicū iudicem non interpellet: 173.a
Clericus nullus in tabernis comedat: 81.b
Clericus eſſe cupiens emendi vilius & vendendi carius ſtudio non vtatur: 170.a
Clericus infamatus, quomodo ſe purget: 176.b
Clericus quando recurrere debet ad ſynodum: 104.b
Clericus eligendus, qualis eſſe debeat 177.a & b
Clericus magos conſulens, honore priuetur: 239.a
Clericus, ab eccleſia, cui aſcriptus eſt, non diſcedat, vagans incertis ſedibus: 466.a
Clericus aut abbas, per præmium effectus, ipſq

honore priuetur: 262.a
Clericus quantum præſtiterit, tantum recipiat: 170.a
Clericus minor ſeniori non præponatur: 139.b
Clericus in aliena eccleſia non ordinetur: 155.b
Clericus qui contra alium cauſam habuerit, coram epiſcopo excommunicetur: 153.b
Clericus peregrinus ſine cõmendatitiis literis ad diuina celebranda non admittitur: 466.a & 154 b
Clericus, ſeruus non fiat ſine conſenſu domini aut patroni: 111.a
Clericus nunquàm iudicet criminalia, nec ciuilia diebus dominicis: 170.a
Clericus vitians monacham, deponatur: 284.a
Clericus inconſulto epiſcopo ad iudicem ſecularem pulſari non debet: 140 b
Clericus eſſe nõ poteſt, vxoris adulteræ vir: 36.a
Clericus ſine permiſſione epiſcopi ſui, cum ſecularibus habitare non præſumat: 193.b
Clericus inter epulas cantans, coercendus: 104 b
Clericus eſſe poteſt, ſectus ægritudine: 39.b
Clerus ab eſu carnium non abſtineat: 248.a
Clodouei regis Gallorum fides: 178.a
Cœleſtinus damnatus à Hieronymo: 114.a
Cœlibatus coniugio præfertur: 469.a
Cœlibatus epiſcoporum & ſacerdotum: 93.b
Cœna Domini qua veneratione honoranda: 221.a & 298.b
Cœnantium in templis idolorum, pœna: 29.a
Cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis non ſumus idonei: 146.a
Cogitatio ſancta ex Deo eſt: 129 b
Cognatio ſpiritualis, inter quos contrahatur in baptiſmo: 470.a

Cognationis ſpiritualis ordo obſeruãdus: 291.b
Collegium ab epiſcopo eligendum, quò pueros alat & religioſè educari curet: 466.a & b
Collectas fluentes in martyrum commemoratione, quiſquis execratur, anathema: 59.a
Colonus nõ promoueatur ante acceptam ingenuitatem: 198.b
Comeſſationibus intereſſe, Chriſtiano non congruit: 84.a
Cometæ apparitio: 325.b
Comminationes diuinæ qualiter intelligendæ: 171.b
Communicandi ſunt tantùm ſub vna ſpecie, qui euchariſtiæ ſacramentum non conficiunt: 452.a & b
Communicandum, tempore Paſchæ, Pentecoſtes & Natalis Domini: 54.a
Communicandum in propria prouincia: 126.a
Communicandum non eſt cum excõmunicatis: 229.a
Communicandus, ſaltem tres dies ab vxore abſtinere debet: 54.a
Communicent fideles ter in anno, & quando: 22.b
Communio ſemper in oblatione ſacrificij fiat: 299 b
Communio peregrina, quando danda clericis: 137.b
Cõmunio, quo loco & tempore ſumenda: 237.a
Communione nemo priuandus ex leuibus cauſis: 211.a
Conceptio Mariæ virginis: 387.a
Concilia omnia, diligenter obſeruanda: 480.a
Concilia decem ab Arrianis celebrata: 405.a
Concilia principalia bis in vnoquoque anno ce

lebrentur: 177.b & 6.a
Concilia prouincialia ſingulis annis celebrāda: 362.b.
Concilia prouincialia quolibet triennio celebranda: 471.& 301.b
Concilia generalia erga futura ſchiſmata, quando celebranda: 379.a
Concilij ſtatuta obſeruanda: 204.b
Conciliorum celebrandorum formula: 235 a
Conciliorum ſtatuta & Rom. pont. decreta cuſtodiri debent: 217.b
Concilium generale ad communes cauſas eccleſiæ congregandum: 124.b
Concilium annis ſingulis in vnaquaque prouincia celebrandum: 301.b
Concilium epiſcoporum, quotannis in ſingulis prouinciis fiat: 40.b
Concilium quotannis fiat: ibid.
Concilium ante Quadrageſimam ſemel habeatur: ibid.
Concilium quotannis euocandum: 212.& 95.a
Concilium abſque Romani pontificis authoritate, irritum: 33.b & 168.a
Concubinarij excommunicandi: 478.a
Concubinarius publicus, quomodo coërcēdus: 385.a
Concupiſcentia conſummata, quænam: 35.b
Confeſſio neceſſaria: 439.a
Confeſſio integra eſſe debet: eod.
Confeſſio, an ſit publicè facienda: 440.a
Confeſſio auricularis non eſt inuentum humanum: ibid.& 441.a
Confeſſio eſt pars pœnitentiæ: 444.b
Confeſſio ſacramentalis ad ſalutem neceſſaria: 445.a

Confeſſiones, quínam audire debeant: 465.b
Confeſſionis ſacramenti inſtitutio: 439.a
Confeſſoriæ epiſtolæ: 48.b
Confeſſorum literas afferentes, eis ſublatis, communicatorias accipiant: 55.a
Confitendum Quadrageſimæ tempore: 440.a
Confitentibus propria peccata à ſacerdote imponatur pœnitentia: 261.b
Confiteri omnia peccata ſemel in anno omnes tenentur: 364.b & 445.a
Confirmatio, characterem imprimit: 461.b
Confirmatio eſt ſacramentum: 426.a
Confirmatio, an ſit maior baptiſmo: 34.b
Confirmationis effectus: ibid. & 391.b
Confirmationis ſacramenti, materia, forma, & miniſter: 391.a
Confirmationis ſacramentum magna veneratione proſequendum, atque à ſolis ſummis ſacerdotibus perficiendum eſt: 33.b
Confugientes ad eccleſiam tradi non oportet: 144.a
Congregari extra eccleſiam non licet: 57.b
Coniugalis ſtatus poſtponendus virginitati & cœlibatui: 469.a
Cõiugalis copulæ prohibitio quartum gradum non excedat: 365.b
Coniugalis copula à quibus obſeruanda: 195.b
Coniugalis opus, ieiunium polluit: 79.a
Coniugatorum qui in adulterium lapſi ſunt, pœnitentia: 52.b
Coniugatus ad ſacerdotiũ non proueh atur: 59.b
Coniuges in eadem domo non cohabitẽt ante ſacerdotis benedictionem: 469.b
Coniuges antequam contrahant ad confeſſionem & communionem accedant: ibid.

Coniuges ſimul lauari prohibetur: 295.a
Coniugia humana non damnanda: 246.b
Coniugia Chriſtiana qualia ſint: 14 a
Coniugium qualiter olim ſacerdotibus permiſſum: 305.a
Coniugium eorum qui ex gentilitate veniunt: 47.b
Coniugium catechumenæ fœminæ: 52.b
Coniugium. vide, Matrimonium.
Coniurationem aut calumniam contra epiſcopum facientes, de proprio gradu cadant: 155.a
Connubia hæreticorum cauenda: 82.a
Conſecratio, quo tempore fiat: 292.b
Conſecrationes epiſcoporum aut benedictiones & ordines clericorũ gratis conferendæ: 366.b
Conſtantinopolis à Mahomete Turcarum imperatore capta an. 1447. 394.a
Conſtantinopolitana ſedes, æquatur Romanæ, dummodò ſit ſecunda: 288.b
Conſtantinopolitanus epiſcopus, primatus honorem habet poſt Romam: 87.a
Conſtantinus baptizatus, atque à lepra mundatus: 44.8
Conſtantinus Conſtantini filius, hæreticus, & ſecundò baptizatus: 79.a
Conſuetudo, quænam laudanda: 16 b
Contentio magnopere vitanda: 173.b
Contentiones vitandæ, diebus ieiuniorum: 78.b
Continens magis non eſt qui pallio vtitur, quàm qui communibus & ſolitis veſtibus: 58.a
Continentia cum religione & caſtitate, admiranda: 59.a
Contritio, quænam vera: 445.a
Contritio eſt pars pœnitentiæ: 444.b
Controuerſias omnes de præcedentia, epiſcopus com

componat: 478.a
Cõuertus in infirmitate manus, imponatur: 54.b
Conuiuari in eccleſia non licet: 97.b
Conuiuiis ſacerdotalibus ſacrarum literarũ lectio miſceatur: 218.b
Conuiuia pauperibus exhibentes, nullus paruipendat: 58.a
Conuiuia in templis celebrare non licet: 227.b
Conuiuia hæreticorum fugienda: 105.a
Corpora ſanctorum de loco ad locum nõ transferantur: 331.a
Corporis humani plaſmatio, non eſt diaboli figmentum: 246.b
Corpora in baptiſterio ſepelire non licet: 228.a
Corpora humana fatalibus ſtellis non altringuntur: 246.b
Corpora defunctorum nec velo nec palliis inuoluenda: 228.a
Corpus Domini in altari, non in armario, ſed ſub crucis titulo componatur: 205.b
Corpus in euchariſtia qua adoratione adorandus: 433.a
Corpus Chriſti in azymo & fermentato conficitur: 388.b
Corpus verum Chriſti in Miſſa offertur: 462.a
Creatura omnis corporea: 314.a
Crimen publicè committenti publica pœnitentia iniungenda: 473.b
Crimina dictantes habeantur immunes: 118.a
Crinibus calamiſtratis ne quis incedat: 298.a
Crucis Domini inuentio, eiuſq; feſtum: 33.b
Crucis figura non fiat in pauimento: 294.b
Crux in triſagio non apponenda: 295.b
Cura quænam adhibenda in abſoluendis hominibus à peccatis: 238.a

Curatis illiteratis coadiutores deputandi: 453.a & ſequen.
Curia à cruore dicitur: 45.b
Cypri eccleſia principalis ſit & prima: 132.a
Cypriani de baptiſmo hæreticorum ſententia: 24.a

D

DAEmonē habens non efficiatur clericus: 9.b
Dæmoniacos ſe ſimulantes quomodo coër cendi: 292.b
Dæmonibus oblata ſumentes poſt baptiſmum, à communione ſuſpendantur: 202.b & ſeq.
Decimæ ſub excommunicationis pœna integrè perſoluantur: 479.b
Decimæ fructuum locis ſacris præſtandæ: 214.a
Decimæ de omnibus dentur: 310.a
Decimæ prius ſoluantur quàm tributa: 365.b
Decimæ quibus de cauſis offerendæ: 351.b
Decreta apoſtolica, quanti facienda in his quæ ad fidem ſpectant: 336.b
Defenſores eccleſiarum: 168.b
Defunctorum ſuffragia approbata: 201.b
Delatoris pœnitentia: 51.a
Delicta omnia ab hominibus non ſunt punienda: 334.a
Deo non autem carni & ſanguini acquieſcendum: 368.a
Deum in eſſentia, nullus vnquam mortalium vidit: 14.b
Deus, vt bona agamus in nobis operatur: 146.b
Deus quales nos diligat: 147.a
Deus præuenit nos per gratiæ donum ad fidem & regenerationem baptiſmatis: 145.b
Deus, quomodo dicatur, primus & nouiſſimus, & ſolus Deus: 76.b

Deus vnus atque idem veteris & noui Teſtamenti: 393.a
Deus quî ſit diligendus: 148.b
Dij plures non ſunt: 77.a
Diaboli inſidias vitare nõ poſſumus, niſi gratia diuina adiuti: 129.a
Diabolus, quî decipiat mulieres maleficas: 32.b
Diabolus fuit prius angelus bonus: 246.b
Diabolus creaturas immundas, vt tonitrua, fulgura, ſiccitates, &c. non facit: ibid.
Diaconi ſeptem cum ſubdiaconis & acolythis ordinati ad diuina peragenda officia: 21.a
Diaconi non fiant qui viduas acceperint: 110.
Diaconi non ſedeant loco honoratiori quàm preſbyteri: 284.b
Diaconi corpus Chriſti preſbyteris non tradant: 42.b
Diaconi, qua ætate creandi: 181.139.& 151.a
Diaconi, quibus veſtibus vti debeant: 37.a
Diaconi vrbici, nihil per ſe præſumant: 55.b
Diaconi ante 25. annos non conſecrentur: 95.a
Diaconi cauſa, à tribus epiſcopis cum proprio audiatur: 94.b
Diaconi, moribus literiſq; probati, eccleſiis quibus aſcribentur, inſeruiant: 465.a
Diaconi, cum altari miniſtrãt ſaltem dominicis diebus, ſacram cõmunionem percipiãt: 465.b
Diaconi ſuperpoſito ſcapulæ orario vtantur: 248.a
Diaconi, non offerant amplius: 55.b
Diaconi caſtitatem cuſtodiant: 93.b
Diaconi, quomodo conſtituantur: 100.a
Diaconi ad comitatum dirigendi: 72.b
Diaconiſſa quæ poſt ordinationem nubit, anathema ſit: 154.b

Diacono velo vel palla ſcapulas ſuas inuoluere non licet: 228.a
Diacono, fideles delinquentes, aut infideles verberare non licet: 4.b
Diaconorum certus numerus: 36.b
Diaconorum parochiarum, numerus: 45.a
Diaconorum incontinentia: 116.a
Diaconorum, qui perſecutionis tempore immolauerint, pœna: 28.b & ſeq.
Diaconus ita ſe preſbyteri, vt epiſcopi miniſtrū eſſe cognoſcat: 103.a
Diaconus an poſſit populo euchariſtiam corporis Chriſti erogare: ibid.
Diaconus quando ſedere debeat: ibid.
Diaconus in conuentu preſbyterorum, interrogatus loquatur: ibid.
Diaconus quando alba vti debeat: ibid.
Diaconus iuſtè depoſitus, ſi miniſterium dudum ſibi commiſſum, attrectare auſus fuerit, omninò ab eccleſia abſcinditur: 4.b
Diaconus in captiuitatem redactus, ſi vxori fuerit copulatus, reuerſus miniſterio priuetur: 193.b
Diaconus ab vno epiſcopo ordinandus: 2.b
Diaconus à quot epiſcopis deponendus: 351.b
Diaconus vnum tantum humerorum ambiat orario: 240 a
Diaconus qui capitale crimen commiſerit, ab officio & communione priuetur: 178.b
Diaconi cum vxoribus ſuis non coēant: 90.a
Diaconus in fornicatione, aut periurio, aut furto deprehenſus, deponitur: 4,b
Diaconus, ſeculares curas adſumēs, eiicitur: 2.b
Diaconus proteſtans, vxorē habere poteſt: 30.b
Diaconus in crimine mortis detectus, qui pœni-

ſeat: 53.b
Diaconus nullus fiat ante annum 23. ſuæ ætatis: 465.a
Diaconus peregrinus, ſine commendatitiis literis non ſuſcipitur: 5.a
Diaconus cum preſbytero non ſedeat: 60.b
Diaconus vide, Miniſter, Clericus Epiſcopus, & Leuita.
Dignitas, non autem vita, in ſacerdotibus conſideranda: 337.a
Dignitatem, cui animarum cura ſubeſt, nullius ante 25. annum ætatis, aſſequatur: 474.a
Dignitatem, cui non ſubeſt animarum cura, obtineant clerici idonei non minores 22. annis: ibidem
Diœceſis quæ epiſcopum habere debeant: 94.a
Diſcordia ſacerdotum quomodo componenda: 94.a
Diſpenſatores pauperum ſuo epiſcopo obediāt: 153.b
Diſtractiones epiſcoporum, quænam ſint irritæ: 102.b
Diuerſitas in his quæ ad religionem pertinent, prohibetur: 234.b
Diuinationes expetentium pœna: 32.a
Diuitiæ cum iuſtitia & operibus bonis non ſpernendæ: 59.a
Doctoris nomen quibus conceſſum: 179.b
Dogmata ſanctorum Patrum non ſolùm ſectanda ſed etiam eiſdem cum illis vocibus vtendum: 276.b
Domina ancillæ interfectrix qua pœna puniendæ: 32.a
Domini ſeruos arceant ab idolorum cultu: 50.a
Dominica die non ieiunandum: 179.b

Dominica obſeruanda: 261.& 223.a
Dominica die,nec feria quinta ieiunandū: 34.a
Dominici dies obſeruandi: 330.a
Dominicis diebus Quadrageſimæ non ieiunandum: 291.b
Dominicis diebus & aliis feſtiuitatibus Verbum Dei prædicandum: 328.b
Dominico die ab opere ceſſandum: 228.a
Dominico die non ieiunandum: 58.b
Dominico die operari non licet: 198 b
Dominicum diem,nec ſabbatum, vno dempto, non ieiunandum: 8.b
Dominum à Domino pluiſſe, quî intelligatur: 76.& 77.a
Dona feriatica hæreticorum non recipienda: 82.b
Duellum concedens excommunicatur: 480.a

E

EBrietatem vitare nolēs excōmunicetur: 27.a
Ebrietatis malum vitandum: 330.b
Eccleſia inſtituere potuit impedimenta matrimonium dirimentia: 466.b
Eccleſia vacante,quid agendum: 471.a
Eccleſia non errat,cùm ad tempus cohabitationem inter coniuges prohibet: 468.b
Eccleſia domus tantùm orationis: 460.a
Eccleſia à Dionyſio papa 14.incepit: 25.b
Eccleſia Romana,vide,Romana.
Eccleſia vna & eadem, non fiat duarum diœceſum: 449.b
Eccleſia præiudicium nō patiatur ex alienatione bonorum per clericos: 103.a
Eccleſia catholica quæ: 37.& 219.a
Eccleſiæ maiores, certum numerum puerorum in collegio alant,ac religioſè educāt,& quinā in hoc

in hoc collegio recipiendi: 466.a & b
Eccleſiæ parochiales nullo modo vniantur monaſteriis, abbatiis, præbendis, vel aliis quibuſcunque beneficiis: 474.b
Eccleſiæ parochiales diſtinguendæ: ibid.
Eccleſiæ apud Barbaros poſitæ, quomodo regendæ: 87.a
Eccleſiæ collatum à nemine repetendum: 203.a
Eccleſiæ ſuper quarum conſecratione hæſitatur, conſecrandæ ſunt: 108.b
Eccleſiæ, quomodo & quando reſtaurādæ: 183.a
Eccleſiæ facultates ſubtrahens, puniendus: 212.a
Eccleſiæ cum dotibus ſuis in epiſcopi poteſtate conſiſtant: 220.b
Eccleſiæ quomodo conſtruendæ: 338.b
Eccleſiæ oblata, nullus auferre præſumat: 212.a
Eccleſiam nullus egrediatur ante orationem Dominicam expletam: 199.a
Eccleſiam egredi contemnens, epiſcopo iubente, tardius ad veniam recipiatur: 176.a
Eccleſiam epiſcopo deſtitutam nullus accedat abſque Metropolitanis literis: 117.a
Eccleſiam nullus egrediatur ante miſſam expletam: 141.b
Eccleſiam ingredi nullus prohibeatur vſque ad miſſam catechumenorum: 106.a
Eccleſiarum ingreſſus, hæreticis non concedendus: 79.b
Eccleſiaſtici omnes pro beneficiorum prouẽtu, hoſpitalitatis officium adminiſtrent: 479.a
Eccleſiis cathedralibus præfecti, ſi conſecrationẽ intra tres menſes non ſuſceperint, fructus perceptos reſtituant: 464.a
Eccleſiis vexationem inferentes, excommunicatis 24.b

Eccleſiis abeſſe nō licet, à 15.Calendas Ianuarij, vſque in diem epiphaniæ: 179.b
Electio quorumcunque ſuperiorum fiat per vota ſecreta: 477.a
Electio epiſcopi,quibus competat: 12.& 261.b
Electio in quibus propriè dicatur: 323.a
Electio à multitudine auferenda: 80.b
Electiones epiſcoporum quæ vi principum procedunt,infirmari debent: 323.a
Electionis iuridicæ triplex eſt via: 364.b
Electum in papam non ſpoliandum ſub pœna excommunicationis: 380.a
Eleemoſynarum exactiones importunæ tollendæ: 460.a
Eleemoſynarum quæſtorum nomen & vſus extirpentur: 454.b
Energumeni,eccleſiæ pauimenta verrant: 106.b
Energumeni victus: ibidem
Energumeni baptizandi: 49.b
Energumenis, manus imponāt ſingulis diebus, exorciſtæ: 106.b
Energumenis baptizatis man⁹ imponatur: 115.a
Epiſcopatus pretio non ematur: 177.b & 211.a
Epiſcopi ſciant qualiter canonici viuant: 328.a
Epiſcopi ſuā diœceſim quotannis viſitent: 472.a
Epiſcopi authoritate Romani pontificis aſſumpti,veri & legitimi ſunt epiſcopi: 463.a
Epiſcopi,qui eligendi: 471.b
Epiſcopi,cui lectioni incumbere debeant: 333.b
Epiſcopi,quínam,& quomodo eligendi: 80.b
Epiſcopi,quomodo & in quibus diſpēſare poſſint: 473.a
Epiſcopi, omnibus fidelibus manum imponere debent: 10.b
Epiſcopi ſuam diœceſim gubernét, nec ad alias

accedant

accedant: 87.a
Epiſcopi & quicunque eccleſiis præfecti, ad perſonalem reſidentiam tenentur: 463.a
Epiſcopi, quo tempore maximè debeant adeſſe eccleſiis ſuis: 463.b
Epiſcopi vltra tres menſes ad ſummum, à grege ſuo non abſint: ibid.
Epiſcopi poſteriores anterioribus non præferantur: 125.a
Epiſcopi pro tempore conſecrationis ſuas literas ab ordinatoribus habeant: 125.b
Epiſcopi non vacent comeſſationibus aut vinolentiis: 27.a
Epiſcopi prouinciales, de Paſcha ſuum primatem conſulant: 95.a & 96.b
Epiſcopi, quales venturi ſint ad iudicium: ibid.
Epiſcopi, ad comitatum euntes, ſollicitè diſcutiant: 73.a
Epiſcopi qui quod repetere poterant prætermiſſa ſynodo, inuaſerunt, cauſæ patiantur detrimentum: 126.b
Epiſcopi, ante peractam ſynodum, non diſcedant: 60.b
Epiſcopi qui ad concilium vocati venire recuſant corripiantur. 155.b & 170 à
Epiſcopi peregrinari non debẽt vltra mare abſq; Romani pontificis venia: 97.a
Epiſcopi quem ordinem ſeruent viſitantes ſuam diœceſim: 249.a
Epiſcopi viſitantes quid accipient: eod.b
Epiſcopi cum iudicibus filiorum necatores corripiant: 220.a
Epiſcopi, paſſim ad comitatum non pergãt: 72.a
Epiſcopi per vicos non ordinandi: 71.b
Epiſcopi victus & habitus: 101.a

Epiſcopi de ordinationibus clericorum præmia non exigant: 209.a
Epiſcopi cũ iudicib⁹ idola deſtruere debẽt: 220.a
Epiſcopi vbique ſuum honorẽ retineant, & principes paterno honore proſequantur: 479.b
Epiſcopi annuatim parochias viſitent, & quid agere, acciperéque debeant: 170.a
Epiſcopi titulares, quomodo poſſint ordines conferre: 447.a & b
Epiſcopi fornicarij qualiter puniẽdi: 254.b & 48
Epiſcopi ſuſpenſi, pœnitentia: 61.b
Epiſcopi, preſb. & diac. quàm ſanctâ conſcientia reſplendere debeant: 201.a
Epiſcopi ſoli cõſignẽt infantes baptizatos: 114.b
Epiſcopi hæretici & ſchiſmatici, ſi ad fidem venerint, quid obſeruandum: 137.a
Epiſcopi venatores non ſint, nec accipitres habeant: 173.a
Epiſcopi nihil de iure ſuæ diœceſis præſumant auferre: 219.b
Epiſcopi cauſa criminalis à duodecim epiſcopis audiatur: 94.b
Epiſcopi ignoti aut preſb. abſque ſynodali probatione non admittantur: 307.a
Epiſcopi hæredes non habentes, eccleſiam relinquant hæredem: 140.b
Epiſcopi propter infirmitatem abiiciendi non ſunt: 337.b
Epiſcopi ſolliciti ſint ne vel coronã amittãt: 337.
Epiſcopi plebe ſua contempta ad concilium venire detrectantes, & plebem & honorem amittant: 98.b
Epiſcopi duo non præſumant ordinare pontificem: 98.a
Epiſcopi, monaſteriis vel eccleſiis cõſanguineos vel

vel ſibi fauentes non præficiant: 159.a
Epiſcopi, in aliena eccleſia ordinationes non efficiant: 67. & 5.b
Epiſcopi ea ordinent, puniant, & exequantur, quę viſitationi videntur neceſſaria, & morum correctioni ſubditorum: 473.b
Epiſcopi, cæteríque eccleſiaſtici ex reditibus eccleſiæ conſanguineos familiaréſve augere non ſtudeant: 478. & 9.b
Epiſcopi per ſeipſos ordines conferant: 464.a
Epiſcopi ægritudine grauati, ſuos ſubditos & probatos & examinatos ad alium epiſcopum mittant ordinandos: ibid.
Epiſcopi abſtineant à curis ſæcularibus & vacēt orationi & lectioni. 349.b
Epiſcopi electi nec recepti à diœceſi, compellantur ad eam redire: 31.b
Epiſcopi duo in vna ciuitate non ſint: 261.a
Epiſcopi quale ius in eccleſiis habeant: 241.a
Epiſcopi bona, ab eccleſiæ bonis ſint diuiſa: 6.a
Epiſcopi, quænam ſingulis annis viſitare teneantur: 454.a & 459.a
Epiſcopi procurent ſanctimonialium clauſuram diligenter reſtitui & conſeruari: 477.a
Epiſcopi ad diē concilij occurrant: 109.a & 60.b
Epiſcopi eligendi qualitas: 426.a
Epiſcopi negligentes aduerſus hæreticos, à quibus conueniendi: 127.a & b
Epiſcopi diſpenſatores habeant: 156.b
Epiſcopi, doctrinam dę Purgatorio vbique prædicent: 476.a
Epiſcopi ordinatio, quomodo fiat: 40. 62.a. 99.b & 100.a
Epiſcopi poſt ordinationem ſuam à propriis vxoribus abſtineant: 285.a

Epiſcopi in quanto honore habendi ſint à principibus ſecularibus: 346.b
Epiſcopi diebus omnibus præcipuè Dominicis docere populum debent: 286.a
Epiſcopi quid promittant in ordinatione ſua: 265.b
Epiſcopi eundem modū habeāt pſallendi: 264.b
Epiſcopi, ſi epiſcopali vrbe priuentur, ſua tamen priuilegia non amittant: 289.a
Epiſcopi vel preſb. quomodo recipiendi: 102.b
Epiſcopi venationes & immoderatam filiarum ſuarum familiaritatem vitent: 337.a
Epiſcopis quando liceat, conſentiente capitulo, aliquot beneficia ſimplicia vnire canonicatibus eccleſiæ cathedr. & collegiatæ: 475.a
Epiſcopis committitur cura ne pauperes à potentibus opprimantur: 239.a & 305.b
Epiſcopis ſecularibus implicari negotiis non licet: 338.a & 2.b
Epiſcopo à ſua eccleſia plus tribus hebdomadis, abeſſe non licet: 74.a
Epiſcopo alterius clericum in ſua eccleſia ordinare non licet: 75.a
Epiſcopo, præſentatos à patronis non idoneos licet repellere: 479.b
Epiſcopo, fideles peccantes verberare non licet: 4.b
Epiſcopo, parentibus ex eccleſiæ bonis condonare licet: 6.a
Epiſcopo adiudicato, quid agendum: 70.b
Epiſcopo accuſato, quid agendum: 71.b
Epiſcopo inteſtato mortuo, quid agendū: 170.a
Epiſcopo exauthorizato miniſtrare nō licet: 66.
Epiſcopo peregrino, locus ſacrificādi detur: 355 b
Epiſcopo viuenti, nullus alius ſuperordinetur epiſco

epiſcopus: 211.a
Epiſcopo cura ſit omnes Gentilitatis ſpurcitias abiicere: 307.b
Epiſcopo Eccleſiã relinquere & ad aliam tráſire non licet: 14.b.153.169.a 3.b 98.a 68.& 70.b
Epiſcoporum ordo à Deo conſtitutus: 13.b
Epiſcoporum electio: 12.b
Epiſcoporum cauſæ, non niſi authoritate ſedis apoſtol. terminandæ: 85.b
Epiſcoporum menſa qualis eſſe debeat: 34.a
Epiſcoporum ordinationes intra tres menſes fiant: 156.a & b
Epiſcoporum reſidentia: 68.b 74.a & 85.b
Epiſcoporum deſidia: 86.a
Epiſcoporum vel diaconorum congregatio, qualis: 44.b
Epiſcoporũ munus & eminentia: 462.a & 463.a
Epiſcoporum officium, prædicare populo: 363.a
Epiſcoporum damnatio, irrita: 102.a
Epiſcopos ad ſynodum vocatos nõ debere contemnere: 82.b 170.a & 193.a
Epiſcopos non inuitatos vltra diœceſim propriam accedere non debere: 87.a
Epiſcopos diſſidentes, ſi non timor Dei, ſaltem ſynodus reconciliet: 102.a
Epiſcopos Imperator iudicare non debet: 338.b
Epiſcopum eiicere, quorum ſit: 12.b
Epiſcopum mulieres proſequi non debét: 206.b
Epiſcopum in aliena prouincia clericos ordinare non licet: 5.96.b & 144.a
Epiſcopum proprium qui non recipiunt excommunicantur: ibid.
Epiſcopum prædicare & ab aliis curis ceſſare neceſſe eſt: 164.a
Epiſcopũ, an liceat de theſauro eccleſiæ paupe-

ribus erogare: 201.a
Epiſcopum triginta annis minorem repudiauit Lucius papa: 24.b
Epiſcopum alienum non accipiat plebs quæ in diœceſi ſemper iacuit: 98.b
Epiſcopum in eccleſia ſua angarias imponere non licet: 220.b
Epiſcopum aut preſb. publicis ſe implicare adminiſtrationibus non oportet: 10.a
Epiſcopum comitentur vbique, duo preſbyteri & tres diacones: 24.b
Epiſcopus, quomodo familiarem ſuum nõ ſubditum ordinare poſſit: 464 b
Epiſcopus eſſe poteſt, oculo defectus, aut obtuſo crure exiſtens: mutus verò, ſurdúſve aut cæcus, nequaquam: eod.
Epiſcopus inualetudine grauatus viſitationis officium aliis committat: 239 b
Epiſcopus, quod in remunerationem obſequij eccleſiæ impenſi, promiſit, exoluat: 240.a
Epiſcopus munera non accipiat: 249.b
Epiſcopus pro balſamo nihil accipiat præter ſolitum morem: 249.b
Epiſcopus pro conſecratione eccleſiarum nil accipiat: ibid.
Epiſcopus quomodo eligendus: 475.b
Epiſcopus, ne paucioribus quàm tribus teſtibus conſecretur: 16.b
Epiſcopus canones agnoſcat: 95.a
Epiſcopus non ſtatim efficiatur nuper à gentilitate conuerſus: 10.a
Epiſcopus aut preſb. aut diac. militiæ vacans deponitur: 10.a
Epiſcopus, qualis eſſe debeat: 458.a
Epiſcopus nullum, ſine titulo ordinet: 155.a

Epiſcopus, diſpenſandi res eccleſiaſticas habet poteſtatem: 69.& 170.b
Epiſcopus non eligat ſibi ſucceſſorem: 69. 168.a 180.b & 304.a
Epiſcopus gentilium libros non legat: 101.b
Epiſcopus à quibus eligendus: 210.a
Epiſcopus epiſcopum non conculcet: 55.b
Epiſcopus nullus per ambitum fiat: 174.a
Epiſcopus à quib^9 accuſandus,& ordinãdus:12.b
Epiſcopus inuitis non detur: 211.a
Epiſcopus ordinandus,qũo examinandus:100.a
Epiſcopus primæ ſedis, quî appellandus: 97.a
Epiſcopus accuſatus quo loco & quo tempore examinandus: 95.b
Epiſcopus, notarios parum idoneos, aut in officio delinquentes,vſu officij priuet: 459.b
Epiſcopus alterius epiſcopi res non competat: 209.& 64.b
Epiſcopus indigentium curam per preſbyteros agat: 101.b
Epiſcopus teſtamentorum tuitionem non ſuſcipiat: 101.b
Epiſcopus pro rebus ſecularibus non litiget: ibi.
Epiſcopus,tantùm diuinis vacet: ibid.
Epiſcopus ægrotans pro ſe legatum ad ſynodum mittat: ibid.
Epiſcopus clericos non inſtituat ſine teſtimonio plebis: ibid.
Epiſcopus cauſas audiat præſentib.clericis:102.a
Epiſcopus vel preſb.dum verbum facit, nullus diſcedat: ibid.
Epiſcopus diſſidentes concordare cõpellat:ibid.
Epiſcopus non transferatur de loco ad locum per ambitionem. ibid.
Epiſcopus an poſſit in aliena ciuitate eccleſiam

ædificare: 144.a
Epiſcopus alicui crimen obiiciés,ad probatiõné in ſynodum deducatur: 102.b
Epiſcopus rebus eccleſiæ tanquàm commendatis non tanquam propriis vtatur: ibid.
Epiſcopus in quolibet loco ſedens ſtare presbyterum non patiatur: ibid.
Epiſcopus non przripiat ſibi clericũ alienũ: 98.b
Epiſcopus plures habens clericos, ei, qui eget, largiatur: ibid.
Epiſcopus ſolùm eam plebem teneat in qua extitit ordinatus: ibid. & 64.b
Epiſcopus,cui quicquam fuerit derelictum,quid de eo agat: 138.a
Epiſcopus ante ſententiam, bonis non ſpolietur: 174.b
Epiſcop⁹ qui in metropolitana ciuitate nõ fuerit ordinatus. metropolitano ſe præſentet: 170 a
Epiſcopus libertos ex famulis eccleſiæ facere non præſumat: 213.a
Epiſcopus ſine metropolitani conſenſu non ordinetur: 59.94.168.b
Epiſcopus defunctus à quo tumulandus: 177.a
Epiſcopus,quibus cauſis de vna eccleſia in aliam transferendus: 20.& 213.b & ſeq.
Epiſcopus moriens eccleſiam hæredem relinquat: 214.b
Epiſcopus pauperibus & infirmis victum & veſtitum largiatur: 176.b 239.a & 326.b
Epiſcopus, plebes alienas nõ vſurpet: 64.& 96.b
Epiſcopus qui per pecuniam ordinationem facit,damnatur: 152.a
Epiſcopus in domo ac alibi debet ſuæ bonæ conuerſationis habere teſtes: 206.a
Epiſcopus quidam fatetur ſe fœmineo tactu pol

lutum: 160.a
Epiſcopus vbi ordinandus: 202.a
Epiſcopus quando in cõcilio accuſandus: 180.a
Epiſcopus, quid monaſterio vel eccleſiæ cõferre poſſit: 256.b
Epiſcopus tertiam partem ſibi debitam, cui voluerit conferat: 257.a
Epiſcopus quantum cõmodum ſibi tollat de eccleſia, cuius tumulauerit ſacerdotẽ: 257.a & b
Epiſcopus de quibuſlibet cauſis vel ordinationibus nihil accipiat: 193.a
Epiſcopus omnes in hoſpitalitate, recipiat, nec canes habeat aut accipitres: 225.a & b
Ep̃us depoſitus, an debeat iterũ reordinari: 71.a
Epiſcopus quis debeat à vicinis epiſcopis ordinari: ibid.
Epiſcopus, preſb. & diac. ſecum mulierem extraneam habere licitè non poſſunt: 40.a
Epiſcopus & preſb. non ingrediatur puellarum monaſteria: 221.b
Epiſcopus nullus in villulis ordinetur: 299.b
Epiſcopus die Dominico eccleſiæ deeſſe non debet: 179.a
Epiſcopus ſi fiat per præmiũ, quid agendũ: 255.a
Epiſcopus non doceat in aliena ciuitate: 286.b
Epiſcopus ſuam eccleſiam vicario non cõmittat gubernandam: 86.a
Epiſcopus null⁹ aſſumatur ex laico ordine: 345.a
Epiſcopus pœna talionis puniendus qui iniuſtè clericos arcet, vel templa claudit: 323.a
Epiſcopus antequàm ordines conferat conuocet omnes ordinandos, quos de genere, perſona, ætate, &c. interroget: 464.b
Epiſcopus in perſecutionibus oues ſuas non deſerat: 337.b

Epiſcopus epiſcopum non ordinet: 90.a
Epiſcopus excommunicato alieno cõmunicans, nunquid deponendus: 51.a & 144.b
Epiſcopus in aliena eccleſia nihil agere præſumat: 349.a
Epiſcopus per verſutiam vel tyrannidem principum, prouectus, deponatur: 346.b
Epiſcopus malus non amittit poteſtatẽ: 337.a
Epiſcopus ſolus conficit chriſma: 37. & 112.a
Epiſcopus, non efficiatur indignus: 89.a
Epiſcopus contra alienos clericos quantuncunque reos, non procedat: 449.b
Epiſcopus clericos minus idoneos, ab ordinum exercitio ſuſpendat: 447.b
Epiſcopus à duobus ſaltem epiſcopis ordinari debet: 2 b 37.a & 55.b
Epiſcopus pro paruis cauſis neminem excommunicet: 332.a & 137.b
Epiſcopus qui ad expurgandas hæreſes negligẽs inuenitur, deponatur: 36 :.b
Epiſcopus viduæ maritum ad clerum promouens, deponendus. 105.a
Epiſcopus ſuos conuiuas ad comedendum & bibendum vrgere non debet: 34.a
Epiſcopus, ſobrietatis exemplar debet eſſe: eod.
Epiſcopus à quibus immunis eſſe debeat: 237.b
Epiſcopus non amoueatur non præmiſſa defenſionis copia: 400.a
Epiſcopus electus, ſi contradictores habeat, quinque ſacerdotes conueniant: 98 b
Epiſcopus & preſb. non longè ab eccleſia hoſpitiolum habeat. 101.a
Epiſcopus aut preſbyter eſſe non poteſt, qui viduam, aut eiectam, aut meretricem, aut ancillam, &c. in vxorem duxerit: 4.b

Epiſcopus, vxorem ſub obtentu religionis abiicere non poteſt: 2.b
Epiſcopus, alium epiſcopum aut preſbyterum admittens, qui ſuam reliquerint parochiam, communione priuatur: 3.b
Epiſcopus ad epiſcopatũ conuocatus, ſi miniſterium ſubire neglexerit, cõione priuatur: 68:b
Epiſcopus, preſb. aut diac. vſuras à debitoribus exigens, damnatur: 6.b
Epiſcopus aut preſb. hæreticorum ſuſcipiens baptiſma, damnatur: ibid.
Epiſcopus aut preſb. qui negligẽter circa clerum aut populum agit, deponitur: 8.a
Epiſcopus in neceſſitate clericos alere tenet: ibi.
Epiſcopus in fornicatione, aut periurio, aut furto deprehenſus, deponitur: 4.b
Epiſcopus quilibet ſolus hæreticum damnare poteſt ſine aliorum conſenſu: 172.a
Epiſcopus nullus ex laico ordinetur: 74.a
Epiſcopus in aliena prouincia nõ immoretur: ib.
Epiſcopus aut preſb. pœnitentem non recipiens, deponitur: 7.b
Epiſcopus intra domum ſe preſbyterorum collegam agnoſcat: 102.b
Epiſcopus vacans, ſine perfecto concilio in eccleſiam vacantem non proſiliat: 68.a
Epiſcopus accuſatus, an & quomodo iudicandus: 68.a
Epiſcopus depoſitus, ſi miniſterium dudum ſibi commiſſum attrectare auſus fuerit, ab eccleſia penitus abſcinditur: 4.b
Epiſcopus ſine commandatitiis literis, in aliena eccleſia non recipitur: 5.a
Epiſcopus, vt ſpiritualium rerum curam habet, ſic etiam temporalium: 6.b

Epiſcopus, poteſtatibus ſecularibus vſus eccleſiam per ipſos obtinens, deponitur: 5.a
Epiſcopus. vide, Pont. Preſb. Clericus & Diacon.
Epiſtolæ fœminarum: 54.a
Epiſtolæ pacificę à ſolo chorepiſcopo dātur: 66.
Epiſtolia nullus facere præſumat præter epiſcopum: 205.b
Eremitæ habitum cæterorum monachorum ſumant: 290.a
Errores damnati in concilio Mileuitano: 122.a
Euangelia ſabbatis legenda: 82.b
Euangelia catechumeni non audiant: 144.b
Euangelium, quomodo olim intelligebatur à plebe: 177.a
Euangeliū poſt epiſtolā in miſſa legendū: 177.a
Euchariſtia ab vniuerſis ſumenda in cœna Domini: 17.b
Euchariſtia verè & realiter cōtinet corpus & ſanguinem, vnà cum anima & diuinitate Ieſu Chriſti: 433.a & 359.b
Euchariſtia gratis adminiſtranda: 286.b
Euchariſtia præeminet omnibus aliis ſacramentis: 430.b
Euchariſtia adoranda: 431.a
Euchariſtia aſſeruanda & ad infirmos deferenda: 431.b
Euchariſtia, an debeat ab omnibus ſub vtraque ſpecie ſumi: 375.b
Euchariſtia, quomodo dignè recipienda: 431.b
Euchariſtia non prodeſt ſoli ſumenti: 457.b
Euchariſtia. vide, Miſſa, & Sacrificium.
Euchariſtiæ effectus: 392.a & 455.a
Euchariſtiæ vſus admirabilis: 431.a
Euchariſtiæ materia & forma: 391.b
Euchariſtiæ vtranque ſpeciem ſumere non eſt

de neceſſitate ſalutis: 452.b
Euchariſtiā in ſactario conſeruare licet: 435.b
Euchariſtiam acceptam qui non conſumpſerit, anathema in perpetuum: 179.& 265.b
Euchariſtiæ ſacramenti inſtitutio: 430.& 455.a
Eufrata hæreticus, damnatus & epiſcopatu priuatus: 65.a
Eulogias ab hæreticis accipere non licet: 82.a
Eulogiæ nō deſtinādæ ad alias parochias: 80.b
Eunuchus, num clericus eſſe poſſit: 39.b
Eunuchus, nunquid epiſcopus effici poſſit: 4.a
Eutiches cum ſuis dogmatibus damnatus: 211.a
Excommunicandi, qui propter odium ad pacem non reuertuntur: 140.b
Excommunicati vitentur: 248.& 111.b
Excommunicati exeuntes à ſeculo, an communicandi: 42.a
Excommunicati à nullis recipiendi, nec cum eis vllatenùs conuerſandum: 18.b
Excōicati apud vicinos epiſcopos audiēdi: 74.b
Excommunicati, ab aliis ad communionē non recipiantur: 40.a
Excommunicationes nemini prorſus præterquàm ab epiſcopo decernantur: 479.a
Excommunicatis communicare non licet: 65.b
Excommunicatos alterius ſuſcipientes, rei ſunt fraternitatis: 60.94 & 269.b
Excommunicatum ſaltem alloquens in domo, communione priuatur: 3.a
Excommunicatus, ſine commēdatitiis literis in alia ciuitate non ſuſcipiatur: 3.a
Excōicatus, quando & à quibus recipiēdus: 66.b
Excubias funeris obſeruantes, nullas vanitates exerceant: 151.b
Exequiæ morientis epiſcopi: 251.a

Exorciſtæ qualiter conſtituantur: 100.b
Expoſito ante eccleſiam, quid agendum: 61.b

F

FAcultas eccleſiæ quadripartienda: 45.a
Famis tempore, ad Deum confugiẽdum: 79.a
Famuli ſe percutientes quomodo habeãtur: 62.a
Feria quinta non ieiunandum: 34.a
Feriandum eſt à die reſurrectionis per integram hebdomadam: 293.b
Feriatica ab hæreticis accipere non licet: 82.b
Feſta cum Paganis celebrare non licet: ib.
Feſtiuitates celebrandæ: 329.b
Feſtorum dierum religioſa celebratio in eccleſia retinenda: 480.a
Fidei catholicę regulę cõtra omnes hęreſes: 112.b
Fidei principium à Deo eſt: 145.b
Fidei expoſitio: 187.b
Fides vera in eccleſia Rom. 180.b
Fides eccleſiæ ab omnibus tenenda nec immutanda: 131.a
Fides epiſcoporum & primorum Gotthicæ gentis: 215.b & ſeq.
Fides iuſtificans, quæ: 410.a
Fides ſine pœnitentia, peccatorum remiſſionem non præſtat. 441.a
Fides non contrariatur vero: 399.b
Fides ſola ad euchariſtiam percipiendam non ſufficit: 433.b
Fides Syrmien. concilij: 76.a
Fides Nicænæ Synodi: 44.a
Fides in eccleſia tãtùm catholica quærẽda: 217.a
Fides ſine operibus mortua eſt: 326.a
Fideles abſtineãt à ſanguine & ſuffocato: 294.a
Fideles abſque communionis perceptione ab eccleſia non diſcedant: 3.a

Fidel

Fideles Chriſti aliter ſunt vnum, aliter tres perſonæ diuinæ: 361.a
Fideles omnes ad cõmunicandũ tenentur: 433.b
Fideles quinta feria apud catechiſtas fidem recitent: 295.a
Fidelis cum Iudæa mœchantis, pœnitentia: ibid.
Fidelis apoſtata, ſi iterum reuerſus fuerit, quomodo recipiendus: 50.b
Filia religioſa epiſcopi, presb. aut diaconi, quæ peccauerit & maritum duxerit, à parentibus non recipiatur: 112.a
Filia ſacerdotibus gentilibus coniungentium pœnitentia: 48.a
Filij clericorũ ad ſpectacula non accedant: 95.a
Filij clericorum, in eccleſiis vbi eorum patres beneficium eccleſiaſticum habẽt, obtinere beneficium non valent: 479.b
Filij clericorum cum infidelibus non contrahãt matrimonium: 479.b
Filij abſcedentes à patribus, eíſque colore religionis non obſequentes, anathema: 58.b
Filiorum necatores ab epiſcopis & iudicibus corripiendi: 220.a
Filiorum clericorum conditio: 257.b
Filios deſpiciens propter continentiam, anathema: 58.b
Filium proprium de baptiſmo ſuſcipere nemo debet: 312.b
Filius ſolus ex tribus perſonis diuinis, humanitatem aſſumpſit: 244.a
Filius Dei in ſingularitate perſonæ non in vnitate naturæ humanitatem aſſumpſit: ibid.
Filius & ſpiritus ſanctus nõ ſunt vna pſona: 182.b
Filius ſcit quicquid Pater ſcit: 217.a
Filius, quomodo viſibilis: 217.a

Filius Dei non eſt dilatatio ſubſtãtiæ Patris: 76.b
Filius Dei non eſt affectiuum aut prolatiuum Verbum: eod.
Filius Dei conſilio diuino tanquam creatura factus non eſt: 77.b
Filius Dei quomodo natus: eod.
Filius non eſt ingenitus: eod.
Flamines. vide, Sacerdotes.
Fœmina. vide, Mulier.
Fœminæ quæ cum clericis habitare debeãt: 89.a
Formatæ qualiter fiant: 116.a
Fornicator conuictus, in clerũ nõ producitur: 8.a
Fortitudo Chriſtiana: 147.b
Franciſci ordinem comprobauit Honorius tertius: 367.a
Frater ſuperſtes thorũ defuncti nõ aſcẽdat: 178.b
Fruges fidelium, Iudæi non benedicant: 51.a
Fundatores eccleſiarum ſi ad inopiam deuenerint, ab eiſdem alimenta accipiant: 240.a
Fundatores eccleſiarum miniſtros eligant ibi ſeruituros: 256.b
Furum & latronum pœna admodùm dura: 353.a

G

GAlerus ruber cardinalium: 367.a
Gelaſius papa, Miſſæ præfationes & proſas immiſcuit: 170.b
Gẽtilibus deſiderantibus manus imponatur: 50.a
Gentilium feſta non celebranda: 293.a
Gentilium ad fidem venientium, coniugiũ: 47.b
Genua non flectenda Dominicis diebus: 297.a
Genus, ſed mores ad manus impoſitionem non attendatur: 288.b
Germania diuexata à multitudine ſectarum & hæreſum: 404.a
Gloria in excelſis, quando dicendum: 334.a

Gloria Patri,non dicendum in fine Pſalmorum, ſed,Gloria & honor Patri,&c. 237.a
Gloria, in fine reſpõſoriorum in lætis ſequatur, in triſtioribus verò repetatur principiũ: 237.a
Gloria Patri & Filio & Spirit.&c. omnes dicere tenentur: 217.a
Gloriandum non eſt de propria ſubſtãtia: 147.b
Gradus,quibus ad epiſcopatũ conſcẽditur: 27.a
Gratia Dei ſumus id quod ſumus: 146.a
Gratia quæ in baptiſmo confertur totam rationem peccati tollit: 409.b
Gratia Dei quomodo conferatur: 145.b
Gratia Dei non tãtùm peccata dimittit, ſed etiã adiuuat ne committantur: 123.a & 129.b
Gratia Dei,docet nos quid facere debeamus, & diligere vt faciamus: ibid.& 129.b
Gratia Dei quomodo præſtet vt lex impleatur: eod.b
Gratia diuina,ad quid detur: 419.a
Gratia quolibet peccato mortali amittitur, ſed non fides: 417.b
Gratiæ expectatiuæ non concedantur deinceps: 476.a
Gratiam Dei in baptizãdis teſtatur inſtituta purgatio: 129.b

H

HAbitus epiſcopi: 101.a
Habitus clericorum: 103.b
Hæredes morientis ſacerdotis ne extra ordinẽ præſcriptum res eius adire præſumant: 257.a
Hæredes fundatoris eccleſiæ,qualiter eius ſollicitudinem gerant: 256.a
Hæres epiſcopi defuncti eſt ſua eccleſia: 214.b
Hæretici iudices eſſe non poſſunt: 335.a
Hæretici deuitandi: 21.b

Hæretici anathematizandi: 361.b
Hæretici, quomodo reconciliandi: 22.b
Hæretici ad clerum non promoueantur: 51.a
Hæretici conuerſi in Trinitate baptizentur: 55.a
Hæretici qui in mortis diſcrimine cõuertuntur, à preſbyteris chriſmate & benedictione conſignentur: 143.b
Hæretici qualiter ſuſcipiendi: 297.b
Hæretici baptizati recipiantur: 60 b
Hæretici condemnantur: 191.a
Hæreticis, ingreſſus eccleſiæ Dei præcludendus: 79.b
Hæreticis & infidelibus, puellæ fideles non dentur: 48.a
Hæreticorum cœtus non eccleſia, ſed concilliabulum eſt: 105.a
Hæreticorum punitio, ſecularibus poteſtatibus committenda: 361.b
Hæreticorũ ſcripta vulgo non permittẽda: 324.a
Hæreticorum connubia cauenda: 82.a
Hæreticorum colluuies recenſita: 253.b
Hæreticus, etiã à ſolo papa vel quolibet epiſcopo, damnari poteſt: 172.a
Hierarchia eccleſiæ catholicæ, ex quibus cõſtet: 462.b
Hieronymi de Praga abiuratio: 378.b
Hieronymus quo tempore viguit: 114.a
Hieroſolymitani epiſcopi honor: 41.a
Hiſpani reprehenſi, quòd inordinatè conſtituãt clericos: 120.a
Hiſtoriæ martyrum ab infidelibus ſcriptæ, damnantur: 293.b
Hiſtrionibꝰ cõuerſis, pœnitẽtia nõ negetur: 98.a
Homicidarum ſupplicium: 32.141.& 173.a
Homicidæ, clerici eſſe non poſſunt: 449.a

Homicidæ voluntarij pœna: 203. & 353.b
Homicidium maleficio cōmittentis, pœna: 47.a
Hominem factum Dei Verbum quid ſit: 139.b : & ſequen.
Homini cuilibet etiam iuſto dicendum, Dimitte nobis debita, &c. 124.a
Homo de ſuo mendacium & peccatum habet, veritatem autem & iuſtitiam à Deo: 148.a
Homo quando voluntatem ſuam faciat & non Dei: 148.a
Homo per liberum arbitrium conſurgere non poteſt, niſi cum gratia Dei erexerit: 129.b
Homo non eſt bonus ſuis viribus, ſed participatione eius qui ſolus bonus eſt: 119.b
Homo quomodo iuſtificetur coram Deo: 419. a & b
Homo ad tantam perfectionem attingere non poteſt, vt neceſſarium ei nō ſit dicere, Dimitte nobis debita, &c. 122.a
Homo naturaliter legem Dei implere non poteſt: 121.b
Homo per ſemetipſum ſalutis æternæ myſteriū non poteſt conquirere: 146.b
Horas canonicas dicere omittentium punitio: 401.b
Hoſpitalitas amplectenda: 225.a
Hoſpitaliū adminiſtratio cui cōmittēda: 479.a
Hugo ex ordine minorū quo tēpore vixit: 367.b
Hymni recipiendi: 208.
Hymni cantandi: 236.b
Hymnus triū puerorū publicè decātandus: 236.b

I

Iacob, quomodo contra Deū luctatus ſit: 77.a
Iacobinorum & Armeniorum vnio cum Romana eccleſia: 389.b

INDEX.

Iacobus Iuſtus, à Petro, Iacobo & Ioanne conſti tutus Hieroſolymorum epiſcopus: 16.b

Ianuarij Calendæ non obſeruandæ: 207.b

Idola ab epiſcopis cum iudicibus deſtruenda: 220.a

Idola deſtruere, an liceat: 52.a

Idolis datum, fideles non accipiant: 50.a

Idolis thurificauit Marcellinus papa: 27.b

Idolis, poſt baptiſma ſacrificãtium pœna: 46.a

Idolis inuiti & coacti thurificantes, vel immolantes, tanquam inculpati recipiendi: 29.a & ſequent.

Idolis ſacrificantes ante baptiſmũ, ipſum tamen conſecuti ad ordinẽ promoueri poſſunt: 30.b

Idololatria ex preſbyterio eruenda: 61.a

Idololatriæ deſtruendæ: 109.b

Idololatriæ angulos colens, anathema: 82.b

Idolorum cultui inſeruientes, ab eccleſia arceantur: 194.a

Ieiunandum ſecunda, quarta & ſexta ſabbati, à feria S. Martini, ad natalem Domini vſque: 222.b

Ieiunandum omni ſabbato: 49.a & 114.b

Ieiunandũ nõ eſt ſabbatis Quadrageſimæ: 291.b

Ieiunãs die Dominica catholicus non eſt: 104.b

Ieiunare cum Iudæis non licet: 9.a

Ieiunia communia ſoluere non licet: 58.b

Ieiunia per ſingulos mẽſes celebranda, demptis Iulio & Auguſto: 48.b

Ieiunia antiqua obſeruanda: 207.a

Ieiunia in eccleſia obſeruanda: 480.& 34.a

Ieiunio celebrentur dies paſſionis Domini noſtri, vſque ad noctem: 197.a

Ieiuniorum diebus, martyrum commemorationes non fiant: 83.b

Ieiun

Ieiunium, quinta feria ſeptimanæ maioris non debere ſolui: 83.& 287.b
Ieiunium triduanum fiat ante aſcenſionem, per quod ieiunium ſerui & ancillæ ab opere relaxentur: 179.a
Ieiunium quatuor temporum obſeruandum: 329.a & b
Ieiuniũ ſolui non debet in die paſſionis Chriſti: 215.b
Ieiunium indictum non contemnendum: 329.b
Ieiunium Quadrageſimæ quando indicendum: 250.a
Ieiunium Quadrageſimale ſoluens, quomodo pœniteat: 255.b
Ieiunium eccleſiæ non ſoluatur: 34.a
Ieiuniũ quatuor temporum, quare inſtitutũ: 18.b
Ieiunium, non fiat Dominica die, nec Sabbato, vno tamen dempto: 8.b
Ieiunium in Quadrageſima non ſoluatur: 138.b
Ieiunium, coniugali opere polluitur: 79.a
Ignorantia non impedit quin ab illicitis nuptiis preſbyter abſtinere teneatur: 287.a
Ignorantia ſacerdotibus maximè vitanda: 238.a
Ignorantia Latinæ linguæ mutãs verba Baptiſmi, verum baptiſmum confert. 305.a
Illuſiones diaboli non in corpore, ſed in mente fiunt: 33.a
Imagines adorandæ: 315.b & 145.a
Imagines reiiciens contra naturam agit: 316.a
Imagines qualiter à fidelibus adorandæ: 314.a
Imagines non vocentur idola: 322.& 344.a
Imagines turpes pingere non licet: 298.b
Imaginibus ſanctorum reuerentiam exhibendã ſub anathemate: 343.a
Imaginum vſus docendus: 476.b

Imaginum hoſtes non admittendi: 345.b
Immerſio trina quæ fit in baptiſmo, quid denotet: 235.a & b
Immunitate donantur qui ad eccleſias confugiunt: 229.b
Imperator quoſcunque poterit ad veram fidem pertrahat: 173.b
Imperator monitis apoſtolicis paret: 173.b
Imperator facta pōtificum iudicare non debet: 358.b
Imperator & pontifex poſt Chriſti aduentum diuerſa ſunt: 172.a
Imperator, ad quid cōſtitutus: 172.a
Imperatorem contumelia afficiens, ſupplicium luito: 10.b
Imperatores vniuerſalibus duntaxat ſynodis interſint: 336.b
Imperatoris eſſe imperare, non imperata cuiuſquam recipere: 177.a
Impietati fauet, qui peruerſis non obuiat, nec perturbat: 173.b
Impium per fidem & gratis iuſtificari, quomodo intelligatur: 415.a
Impreſſoribus modus imponitur, quoad librorum impreſſionem: 408.a
Inceſtam copulationem omnibus modis execrandam: 226.a
Inceſtæ coniunctiones, an ſoluendæ: 195.b
Inceſtuoſi de eccleſia expellendi: 331.a
Inceſtuoſi, qualiter pœniteant: 175.a
Incantationibus vtens anathema: 81.b
Incarnationis Filij Dei myſterium explicatur: 263.b
Incompatibilia plura nullus habeat: 400.b
Incontinentia ſacerdotum & Leuitarum: 116.a

Indu

Indulgentiarũ vſus in eccleſia retinendus: 480.a
Indulgentiarum abuſus tollendus: 480.a
Indulgentiarum moderamen: 366.a
Infames ad gradus eccleſiaſticos non admittendi: 25.a
Infamia laborans quomodo ſe purget: 352.b
Infantes baptizati à ſolo epiſcopo conſignentur: 114.b
Infideles ad fidé venientes quando baptizandi: 50.a
Infirmorum cura habenda: 211.b
Innocentes accuſantium pœna: 223.a
Interceſſores, ne cathedram morientis epiſcopi diu retineant: 108.b
Ioachim abbatis errores: 360.a
Ioannes Oecolampadius hæreticus: 404.a
Ioannis Huſſ errores damnati: 376.a
Ioannis Vuicleff errores damnati: 373.b
Ioannis de Poliaco errores: 368.b
Irrationabiliter verſantium, pœna: 31.a
Iudæi non benedicant fructus fidelium: 51.a
Iudæi baptizati cum epiſcopis dies feſtos celebrent: 258.a
Iudæi ſicut ad fidem non ſunt cogendi, ita nec conuerſi ab ea recedere permittuntur: 241.b
Iudæi, quãdo per plateas ire nõ debẽt: 222.b.ſeq.
Iudæi officiis publicis non præficiendi: 367.
243.a 219 & 222.b
Iudæi non compellendi ſunt ad reſtituendas vſuras: 367.a
Iudæi habitus qualitate ab aliis diſtinguantur: 367.a
Iudæi qui cõuerti cupiũt, qualiter habẽdi: 140.b
Iudæi ne Chriſtianis populis iudices præponantur: 201.a

Iudæi qui aduenam vel Chriſtianam ad Iudaicam ſuperſtitionem ſeduxerint, quomodo puniendi: 204.a
Iudæi teſtes eſſe non poſſunt: 242.b
Iudæis, quando inter Chriſtianos procedere nõ liceat: 199.a
Iudæis Chriſtianos ſeruos habere nõ licet: 243.a
Iudæis contra fidem Chriſtianam ſuffragiũ dare prohibetur: 242.a
Iudæorum filij poſt baptiſmum à parentibus ſeparentur: 242.a
Iudaicis ſuperſtitionibus inſeruiens, excommunicatur: 106.b
Iudæus ab vxore fideli ſeparetur, niſi ad fidem acceſſerit: 242.b
Iudæus Chriſtianam non ducat: 194.a
Iudex ſecularis inconſulto epiſcopo nulli clericorum iniuriam inferat: 229.b
Iudicandum temerè non eſt: 14.b & ſeq.
Iudicandum temerè non eſt de iis qui ad Dominum migrarunt: 173.b
Iudicare primam ſedem iuſtitiæ, non licet: 45.b
Iudices non habeãt placita in diebus feſtis 353.a
Iudices ſeculares neceſſe eſt eſſe: 117.b
Iudices ne pauperes opprimant: 208.b
Iudicia epiſcoporum authoritate papæ terminanda: 85.b
Iudicibus conſeruatoribus, tribunal erectum habere non licet: 448.b
Iudicio cuilibet quatuor perſonas adeſſe oportet: 21.a
Iudicium ſanguinis clericis interdictum: 363.b
Iudicium iniuſtum non valet: 175.a
Iumentum, ne quis in templum inducat: 196.b
Iuramenta incauta non ſeruanda: 254.a & 17.b

Iuramenta ethnica vitanda: 297.b
Iuramentũ præſtare debẽt ſeculares poteſtates: 361.b
Iuramentum præſtare, non cogantur pueri ante 14. annos: 23.a
Iuramentum à ieiunis præſtari, honeſtũ eſt: 23.a
Iuramentum à Chriſtianis valdè alienum: ibid.
Iuramentum à Dei miniſtris non exigatur, niſi pro recta fide: 23.a
Iuriſdictiones eccleſiaſticas locare non licet: 479.b
Ius patronatus, eccleſiæ, beneficij, aut capellæ recẽns conſtructæ, cui competat: 450.a
Iuſtificatio impij quid ſit, & eius cauſa: 414.a
Iuſtificatio præexigit præparationẽ in adultis, & vnde ſit: 413.a & b
Iuſtificationis fructus, hoc eſt, meritum: 418.a
Iuſtificationis acceptæ incrementum: 415.b
Iuſtificationis impij deſcriptio & modus eius in ſtatu gratiæ: 413.a
Iuſtificatum ſe eſſe nemo ſcit: 415.a

K

Kyrie eleyſon in omnibus eccleſiis dicatur: 150.a

L

Laici non eiiciant aut conſtituãt preſbyteros inconſulto epiſcopo: 329.a
Laici non efficiantur ſacerdotes: 89.a
Laici clericos actores non conſtituant: 64.a
Laici in eccleſia clericis non miſceantur: 205.b
Laici qui in maioribus ſolennitatibus ad ciuitatem non occurrunt, triennio communione priuentur: 141.b
Laici, quínam clerici eſſe poſſunt, & qui non:

119.a & b
Laici vbinam ſepeliendi: 151.b
Laicis lapſis manus non imponatur: 169.a
Laicis, clericos accuſare non licet: 199.b
Laicos ad agapen vocatos, partem tollere non licet: 82.b
Laicus ſacramenta ſibi non miniſtret: 292.a
Laicus, crimen clerico non audeat inferre: 37.a
Laicus, ſemetipſum abſcidens, annis tribus communione priuatur: 4.b
Laicus ad ſacerdotium non aſſumatur: 248.b
Laicus quando ordinandus: 212.& 151.a
Laicus præſentibus clericis non doceat: 107.a
Laicus non ingrediatur chorū excepto Cæſare: 294.a
Laicus per tres hebdomadas abſens ab eccleſia, punitur: 295.b
Laicus vſurarius, qua pœna plectendus: 48.a
Lapſi quomodo reparentur: 417.a
Lapſi ſponte, qualiter pœnitere debeant: 41.b
Lauacra non debent eſſe communia viris cum mulieribus: 218.b
Laurentij baſilica extructa: 215.b
Lectio ſacra recitetur ad menſam epiſcopi: 34.b
Lectiones eædem legendæ in eccleſiis per ſolennium dierum vigilias vel miſſas: 247.b
Lector ebrietati aut aleæ non deſeruiat: 6.b
Lector nullus fiat abſque epiſcopi manus impoſitione: 324.b
Lectores in eccleſia in habitu ſeculari ornato non pſallant: 248.a
Lectores qualiter fiant: 100.b
Lectores, cum orariis ſuum officium agere non debent: 81.b
Legati Apoſtolici, quid agere debeāt tam in admitten

mittendis appellationibus, quàm in dandis inhibitionibus: 439.a
Legati non procedant contra eccleſiaſticos, niſi epiſcopo requiſito & negligente: 476.a
Leges humanæ rationi & honeſtati non repugnantes, ampleɑendæ: 19.a
Legi ſexennij ſubiici, eſt ſexennio excommunicari: 292.b
Lex imbecillis eſt ad iuſtificãdos homines: 412.b
Lenocinium faciens, nec in fine communionem accipiat: 47.b
Leo primus, papa, ſecretæ miſſæ addidit, Sanɑũ ſacrificium, Immaculatam hoſtiam: 143.a
Leuita. vide, Diaconus & Miniſter.
Leuitæ veteris Teſtamenti, quo tempore ordinabantur: 257.b
Libellos famoſos in eccleſia ponentes, anathemate percelluntur: 51.a
Libertas ſeruis donata, quomodo valeat: 296.b
Liberti in neceſſitate ab eccleſia tueantur: 140.a
Liberti eccleſiæ abſtineant à coniugio Romanorum & Gotthorum: 257.b
Liberti ob ingratitudinem libertate priuantur: 232.a
Liberti ab epiſcopo defendantur: 218.b
Liberti eccleſiæ à ſolis epiſcopis iudicandi: 224.b
Liberti qui in eccleſia cõmendati ſunt, non opprimantur: 144.a
Liberti eccleſiæ à patrocinio eccleſiæ nõ diſcedant: 243.a
Liberti non proueharitur in clerum, patrono in ſeculo exiſtente: 53.b
Libertorum filij intra eccleſiam nutriantur, & epiſcopo obſequantur: 24.b

Libri, quínam ſint canonici: 10.118.b 392.a & 407.b
Libri canonici, qui ſoli in eccleſia legendi ſunt: 98.& 84.b
Libri ſacri communi & profano vſu non conſumantur: 294.a
Libros impiorum falſò inſcriptos, qui tanquàm ſacros in eccleſia publicauerit, deponatur: 8.a
Litania maior quando & quomodo dicenda: 329.a
Litania quid ſit: 329.a
Litaniæ ante aſcenſionem celebrandæ: 179.a
Litaniæ quando dicendæ: 243.b
Literarum inſcij ad vlteriorē gradum non aſcendant: 168.b
Literæ communicatoriæ: 51.b
Literæ confeſſoriæ: 48.b
Lites, diebus ieiuniorum vitandæ: 78.b
Lites & accuſationes inter fideles non exercendæ: 25.a
Loci Dominici quínam ſint: 294.b & ſeq.
Lucernarium, vbi legendum: 111.a
Lucius hæreticus: 128.b
Lutheranorum iniqua acta: 16.a
M
MAcedonianorum error: 85.a
Magia vitanda: 82.b
Magiſtratus duumuiratum agens ſe ab eccleſia cohibeat: 51.b
Magiſtrum iniuria afficientis, ſupplicium: 10.b
Mahometi origo, ingenium & obitus: 229.b
Maleficio hominem occidentis, pœna: 47.a
Maleficus, eſt idololatra: 47.a
Manes Perſa, tempore Felicis primi, Manichęorum ſectam introduxit: 26.a
Man

Mancipla Chriſtiana Iudæis ſerulentia qualiter redimentur: 203.b & ſeq.& 225.a
Mancipia propter ſpem matrimonij ad eccleſiã confugientia,quomodo habeantur: 203.b
Mancipia Chriſtiana, quę in Iudæorum ſeruitio detinentur,quomodo habenda: 196.b
Mandata de prouidendo,non cõcedantur deinceps: 476.a
Mãdatorum obſeruatio neceſſaria & poſſibilis: 415.b
Manducantiũ in templis idolorum pœna: 29.b
Manichæi proſcripti: 170.b
Manichæi in exilium relegati: 133.b
Manus imponatur ſuper pœnitentes, tempore ieiunij: 105.b
Marcellinus papa pœnitentia ductus, quòd idolis thurificaſſet, à nemine hominum damnabilis,ſeipſum damnauit: 28.a
Marcionis ſecta diuiſa: 17.b
Marcus filius Petri in baptiſmate: 11.a
Mariti, tempore quadrageſimæ à cõiugibus abſtineant: 78.b
Mariti corruptæ ad gradus eccleſiaſticos non prouehantur: 168.b
Maritus repudiatæ ad ſacerdotium non prouehatur: 151.a & 158.b
Maritus vxoris adulterio cõſentiens, quomodo pœniteat: 53.a
Martinus Luther,& eius dogmata: 404.a
Martyres hæreticorum non adeundi: 82.a
Martyres hæreticorum falſi ſunt: ibid.
Martyres non ſunt qui idola deſtruentes occiduntur: 52.a
Martyres honorandi: 62.b
Martyrum commemorationem fieri non opor-

tet diebus ieiuniorum: 83.b
Matricidæ qua pœna plectendi: 339.a
Matrimonia clandeſtina libero conſenſu facta, vera ſunt: 469 a
Matrimonia ſine conſenſu parentum, vera ſunt: 469.a
Matrimonia clandeſtina prohibentur: ib.& 14 b
Matrimonia contracta, accedente infirmitate, nulla voluntatis contrarietate ſoluãtur: 193.b
Matrimonia publica, benedixit Euariſtus: 14.a
Matrimoniales cauſæ ad iudices eccleſiaſticos ſpectant: 469.a
Matrimonij tria ſunt bona: 393.a
Matrimonium contrahens intra gradus prohibitos, ſeparatur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ priuatur: 470.b
Matrimonium inter raptam & rapientẽ, an poſſit contrahi: 470.b
Matrimonium ſolus conſenſus efficit: 339.a
Matrimoniũ inter alienigenas validum: 353.a
Matrimonium inter adulteros prohibitũ: 353.b
Matrimoniũ cum extraneo incertis ſedibus vagante, haud facilè contrahatur: 470.b
Matrimonium cõtrahere nemo cogatur: 471.a
Matrimonium inter cõſanguineos prohibetur: 185
Matrimonium contrahere non poſſunt qui caſtitatem vouerint: 468.b
Matrimonium quid: 467.b
Matrimonium propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, &c. diſſolui nõ poteſt: 468.b
Matrimonium ratum non conſummatũ per ſolennẽ religionis profeſſionẽ dirimitur: 468.b
Matrimonium propter adulterium diſſoluitur, nec tamen poteſt alter coniugum altero viuen

uente,contrahere: 458.b
Matrimonium eſt verè ſacramentum Euangelicum,à Chriſto inſtitutum: 468.a
Matrimonium non impediunt illi tantùm conſanguinitatis gradus qui Leuitico exprimuntur: ibid.
Matrimonium contrahere ſæpè & ſæpiùs licitè quis poteſt,ſi impedimentũ non obſtet: 395.b
Matrimonium.vide,Coniugium.
Mel & lac ad altare non offerendum: 292.a
Membris corporalibus vitiatum, qui ſubſannauerit,communione priuatur: 7.b
Menſa epiſcoporum & abbatum qualis eſſe debeat: 334.& 34.a
Merces nulla pro diuinis ſacramentis ſumatur: 265.a
Merces nũquid debeatur bonis operibus: 147.b
Mercimonia ne intra eccleſiarum ambitum vendantur: 295.a
Meretrix Pagana,conuerſa recipiatur: 50.b
Merita ſanctorum dona Dei ſunt: 129.b
Meritum bonorum operum eſt fructus iuſtificationis & de eius ratione: 418.a
Metropolitani arbitrio ſynod⁹ cõgregetur: 60.b
Metropolitani conſenſus ad ordinandũ epiſcopum,exigitur: 59.b
Metropolitani, quid agãt tam in admittẽdis appellationibus q̃ in dãdis inhibitionib⁹: 459.a
Metropolitani non exerceant miniſteria epiſcopalia per ſubiectos epiſcopos: 349.b
Metropolitani,ſuam diœceſim ſingulis annis viſitent: 472.a
Metropolitani ſingulis annis comprouinciales ſuos ad concilium euocent: 193.a
Metropolitanorum cura: 66.b

Metropolitanus, epiſtolas ſubſcribat & dirigat ad concilium euocandum: 125.a
Metropolitanus, quomodo eligẽdus & ordinan dus: 195.a
Metropolitanus ne grauet ſubiectos epiſcopos: 348.a
Militiæ ſecularis cingulum adſumens poſt peccatorum remiſſionem, clericus eſſe non poteſt: 90.
Mimi non ſpectentur: 291.a
Miniſter confeſſionis ſiue abſolutionis, quis: 440.b
Miniſter nuſquam ſine chriſmate proficiſcatur: 143.b
Miniſteria à ſolis ſacratis tangenda: 15.b
Miniſteria diuina ad nuptiarum ornatum non præſtentur: 201.a
Miniſtri epiſcoporum, quales eſſe debeant: 331.a
Miniſtri non vtantur orario: 82.b
Miniſtri mali ſibi tantùm nocent, nec ſacramenta polluunt: 173.b
Miniſtri Dei ſobrij ſint: 334.a
Miniſtris panem dare, aut calicem benedicere non licet: 81.b
Miniſtris eccleſiarum non licet res eccleſiæ ſine epiſcopi conſenſu alienare: 198.b
Miracula noua non admittenda: 476.b
Miraculum de hymno, Sanctus Deus, Sanctus fortis, &c. 186.b
Miſer nullus liberatur, niſi qui Dei miſericordia præuenitur: 147.a
Miſer rebus ſuis non fraudetur: 215.b
Miſſa, & ſacrificium, & oblatio eſt: 3.a
Miſſa ter celebranda in nocte natiuitatis: 15.b
Miſſa celebrari, cibo ſumpto vel potu, etiam

quàm minimo,non poteſt: 17.a
Miſſa quibus veſtibus celebranda: 25.& 34.a
Miſſa viuis & defunctis prodeſt: 455.b
Miſſa in honorem & memoriam ſanctorum offerri poteſt: 456.a & 457.b
Miſſa ex quibus conſtet: 456.a
Miſſa abſque mercedum conditionibus, pactis, & conuentionibus, celebretur: 460.a
Miſſa ſine vino non dicatur: 227.b
Miſſa vulgari lingua nõ celebrãda: 456.& 457.b
Miſſa horis debitis celebranda. 460.b
Miſſa à ieiunis celebretur: 97.b
Miſſa in quibus locis celebranda: 180.a
Miſſa à ſolis ſacerdotibus dicenda: ibid.
Miſſa.vide,Sacrificium,& Euchariſtia.
Miſſæ ſacrificium à Deo ordinatum: 2.b
Miſſæ ſecretæ,Sanctum ſacrificium,Immaculatam hoſtiam,addidit Leo 1. 143.a
Miſſæ priuatæ non damnandæ: 456.& 457.b
Miſſæ effectus: 455.b
Miſſæ inſeruit Cæleſtinus 1.papa,introitus,gradus,tractus,offertoria, communiones & orationes: 129.a
Miſſæ, præfationes, proſas & hymnos canticis, Gelaſius papa immiſcuit: 170.b
Miſſæ vno ordine celebrentur: 247.b
Miſſæ nil addendum; 460.b
Miſſalis negotium ad Romanum pontificem remittendum: 480.a
Miſſam extra eccleſiam dici non conuenit: 460.a
Miſſam celebrare quibus non liceat: 460.a
Miſſam prætermittens ſolenni die, excommunicatur: 106.a
Miſſam dicere in altario vbi epiſcopus iam con

fecerit, non licet: 228.a
Miſſam preſbyteri nullus audiat, quem ſcit concubinarium eſſe, aut mulierem ſubintroductam habere: 338.a
Miſſarum ſolennia, à Sixto primo initium ſortita: 35.b
Miſſarum celebritas hora tertia inchoanda: 197.a
Miſſas celebrari ſuper ſepulchra martyrum, Felix 1. inſtituit: 26.a
Miſſas patenis vitreis celebrari inſtituit Zepherinus 14. papa: 352.a
Miſſas duas in vna die ſuper vno altari dicere non licet: 228.a
Miſſas tractare non licet preſbytero, diacon. aut ſubdiacono poſt cibum vel poculum acceptum: 228.b
Modeſtia clericorum: 81.a
Monacha. vide, Sanctimonialis; Puella, & Virgo.
Monachæ pretio receptæ, vnà cum recipientibus de monaſterio expellantur: 366.b
Monachas vaſa ſacra nõ contingant, nec pallas ſacratas: 17.a
Monachatum profitentes quomodo ſint probandi: 289.b
Monachi, qualiter ſe debeant purgare à furtis: 332.a
Monachi ab infantia monaſteriis mancipati, cum ad 18. annum peruenerint, liberè ad nuptias tranſire poſſunt: 191.a
Monachi propoſitum ſeruent: 88.b
Monachi creati epiſcopi, ne mutent veſtẽ: 249.b
Monachi in ciuitatibus epiſcopo debent eſſe ſubiecti: 15[illegible].b

Mona

Monachi qui ſine licentia epiſcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur: 156.a
Monachi ſemel taxati ad militiam non redeant: 153.b
Monachi vitent fœminarum conſortium: 170.a
Monachi ſine licentia abbatis non ordinentur: 175.a
Monachi abbatibus ſint ſubiecti: 178.b
Monachi diuina celebrare poſſunt tempore interdicti: 365.b
Monachi duo in vno ſtratu recumbere non debent: 205.b
Monachi ad placita ſecularia non veniant: 327.a
Monachi à negotiis ſecularibus abſtineant: 327.b
Monacho committeres habere non licet: ibid.
Monachi ad nundinas ambulare non licet: 208.b
Monachorum vita: 327.a
Monachorum profeſſio: 31.b
Monachum faciat paterna deuotio, ſicut propria profeſſio: 241.a
Monachus fornicator iure communi punitur: 290.a & b
Monachus in monaſterio orarium vel zonas non habeat: 178.b
Monachus alicubi miſſus, clericatus ministerium non agat nec negotiator exiſtat: 170.a
Monachus fugitiuus punitur: 99.b
Monachus coniugio non copuletur: 206.b & 155.a
Monaſteria ne alicui commendentur: 400.b
Monaſteria ſemel Deo dicata, cœnacula ſecularium non fiant: 156.a
Monaſteria virginum, monachorũ curæ committantur: 232.a

Monaſteria duplicia non fiant: 325.a
Monaſteria duplicia quænam dicantur: ibid.
Monaſteria puellarum ſint procul à monachis: 140.a
Monaſteria ingredientes, qua ætate eſſe debeant: 289.a
Monaſteria puellarum nullus ingrediatur: 122.b
Monaſterij vnius, vnus ſit abbas: 173.a
Monaſteriis prouidendum vt nulla ſit neceſſitas monachis vagandi: 327.b
Monaſteriis omnibus (fratribus Capucinis, & minoribus de Obſeruantia demptis) bona immobilia poſſidere licet: 476.b
Monaſteriorum expoliatores anathemate feriuntur: 232.a
Monaſterium nouum inconſulto epiſcopo nullus monachorum conſtituat: 140.a
Monaſtriæ futuræ non induantur ſumptuoſis veſtibus eo die quo ingreſſuræ ſunt monaſterium: 290.b
Monaſtriæ non exeant à monaſterio, niſi ſub certa form : 290.b
Montéſes per manus impoſitionẽ ſuſcipiẽdi: 90.
Montes pietatis: 401.b
Mortem ſibi inferentes, quî habeantur: 248.b
Mortui quínam poſſint in eccleſia ſepeliri: 331.a
Mortui à quibus ſepeliendi: 106.a
Mortuis nec euchariſtiam, nec oſculum tradendum: 228. & 296.a
Mortuis non danda euchariſtia nec baptiſmus conferendus: 95.b
Mortuum ſuper mortuum mitti non licet: 228.a
Mortuus ſepeliendus vbi viuens decimam ſoluit: 351.b
Moſes, num viderit Deum in eſſentia: 14.b

Motus

Motus piæ voluntatis ex Deo eſt: 129.b
Mulier, quæ relicto viro adultero, alterum duxerit quandiu à communione ſegregetur: 47.a
Mulier, relicta à catechumeno, ſi alium duxerit, baptizari poteſt: 47.a
Mulier quæ duobus fratribus nupſerit, vſque in diem mortis abiicitur: 35.a
Mulier abortiuum faciens vel natos ſuos extinguens, quandiu pœniteat: 175.a
Mulier, quæ viduitatem profeſſam violauit, damnanda: 145.a
Mulier ne ſacra attingat: 128.b
Mulier ſola monaſterium non adeat: 107.a
Mulier non permittatur ingredi monaſterium virorum: 219.a
Mulier abortum procurans, pœna occiſoris accuſanda: 197.a
Mulier à monaſterio virorum arcenda: 325.a
Mulier cum presbyteris vel diaconis non cohabitet: 307.b
Mulier inuita, viro non nubat: 219.a
Mulier vide, Vxor.
Mulieres non peruigilent in cœmeteriis: 49.b
Mulieres, mariti potiùs quàm ſuo ſcribant nomine: 54.a
Mulieres, virilem habitum non vſurpent: 58.a
Mulieres ad ſacratium non introeant: 83.a
Mulieres cum adulteris & concubinariis publicè degentes, grauiter puniantur: 471.a
Mulieres extraneæ cum clericis non cohabitent: 96.a
Mulieres publicè non doceant: 107.a
Mulieres non baptizent: 107.a
Mulieres fideles ad virorum alienorum cœtum & lectionem non accedant. 179.b

Mulieres non debent pr[illegible] qui epiſcopũ: 105.b
Mulieres in eccleſia taceant: 2[illegible]4.a
Mulieres in adulterio cum clericis deprehenſæ, quomodo pœnitean[illegible]: 103.b
Mulieri nuda manu euchariſtiam ſumere & pallas contingere non licet: 229.b
Mulieris ſemper adulteræ, pœnitentia: 5.b
Mulierum partus ſuos necantium, ſupplicium: 32.a
Mulierum familiaritas vitanda: 206.a
Multinuborum pœna: 35.b
Mundus duobus præcipuè regitur, authoritate pontificum & regali poteſtate: 17[illegible].b
Mutatio epiſcoporum de vna ad aliam eccleſiam prohibetur: 68 & 70.b

N

Natalitia ſanctorum ſaltationibus turpibus non polluenda: 2[illegible]1.b
Natura humana à Deo & non à ſeipſa reparata: 147.b
Natura imbecillis eſt ad iuſtificandos homines: 412.b
Naturæ duæ ſunt in Chriſto: 232.b & ſeq.
Neapolis capt[illegible]: 182.a
Neocæſarienſis ciuitas, Turcici imperij ſedes: 55.a
Neophyti non ordinandi clerici: 59.b
Neophytum ad ordinem ſacerdotalem promoueri non oportet: 79.b
Neophytus ab epiſcopo benedicendus & confirmandus: 157.a
Neſtorius cum ſuis dogmatibus damnatus: 2[illegible]1.a
Neſtorius tempore Cœleſtini 1. papæ, in Beatam Virginem blaſphemat: 129.a
Nomina non recitanda ante precem ſacerdotis: 114.a

Notarius parũ idoneus aut in officio delinquens vi u officij ab epiſc[illegible]po priuetur: 459 b
Nouatiani in cõmunio[illegible] é non [illegible]uſ ipier di: 60.a
Nouatiani, quomodo recipiẽd: 41.a 79.b & 90.
Nouatus hæreticus ſub Fabiano papa: 21.b
Nouatus damnatus: 25.a
Nou[illegible]a in vxorem à nullo ducatur: 193.b
Nuntij apoſtolici non proced[illegible]nt cõtra eccleſiſticos niſi epiſcopo requiſito & negligẽte: 476.a
Nuntij apoſtolici, quid agere debeant tam in admitt[illegible]ndis appellationibus, quàm in dandis inhibitionibus: 469.a
Nuptiæ publicè celebrandæ: 177. & 178.a
Nuptiæ damnatæ: 331 & 291.b
Nuptiæ certis anni temporibus iuſtè prohibitæ: 459.a
Nuptiæ quibus temporibus prohibitæ: 471.a & 176.b
Nuptiarum caſtum vinculum honorandũ: 59.a
Nuptias execrãtes, anathemate percellũtur: 57.a
Nuptias in Quadrageſima fieri non licet: 85.b

O

OB'ata eccleſiis non diſtrahenda: 202.b
Oblatio panis & vini, Dominicis diebus ab omnibus offeratur, vt ſic à peccatis purgentur: 2[illegible]4.a & 21.b
Oblatio decedẽtis in pœnitentia, recipiatur: 60.a
Oblatio catholici, qui filios ſuos ab hæreticis baptizãdos obtulerit, nõ recipiatur: 276.a & b
Oblationem fidelium ſupprimens aut negans, ab eccleſia, cui fraudem fecit, arceatur: 62.b
Oblationes in vſu pauperum à ſolo epiſcopo conferendæ: 58.a
Oblationes eorum qui non communicant, reſpuendæ: 49.a

Oblationes fidelium conuerſæ in prædia, agros,&c. 19.b
Oblationes fidelium nullus in impios vſus conuertat: ibidem
Oblationes fidelium matricibus eccleſiis relinquantur, fidelibus diſpenſandæ: 19.a
Oblationes offerri in Quadrageſima non oportet: 83.b
Oblationes eccleſiæ non defraudandæ: 137.b
Oblationes offerri in domibus nō oportet: 84.a
Oblationes fidelium quomodo diſtribuendæ: 169.a & 248.b
Oblationes diſſidentium non recipiantur: 106.b
Oblationes opprimentium pauperes, refutandæ: 106.b
Oblationes defunctorum non defraudandæ: ibi.
Oblationes defunctorum retinentes, excommunicantur: 149.b
Oblationes defunctorum qui ſibi mortem conſciuerunt, non recipiendæ: 194.a
Oblationes in eccleſiam dandæ: 57.b
Obligationes vel agri eccleſiis à rege collati, in quibus expendantur: 178.b
Obmuteſcentes ſubitò, an debeant baptizari aut pœnitentiam accipere: 144.b
Odiis inter ſe exardeſcentes, ab eccleſiaſticis conuentibus arcendi: 61.b
Offerendum quid ſit in ſacrificio altaris: 2.b
Offerendum quid ſit ad altare: ibid.
Officia Romæ venalia tempore Pauli 2. 396.a
Olera cum carnibus decocta, comedenda, etiam ab his qui ſe à carnibus abſtinent: 31.& 247.a
Oleum, ſpicas & vuas ſolùm ad altare offerre licet: 2 b
Oleum ad ſacra gentilium deferens, aut lucernas

nas in feſtis Iudæorum accendens, à communione excluditur: 9.a
Opera omnia ante iuſtificationem, an ſint peccata: 419.b
Operationum pluralitas in Chriſto, explicatur: 271.a
Orandum non eſt cum hæreticis: 80.& 82.a
Orandum pro infirmis: 115.a
Orans cum damnato clerico, veluti cum clerico, damnatur: 3.a
Orans cum hæreticis, deponitur: 8.& 6.b
Orans cum excommunicato, vel ei communicans, excommunicatur: 105.a
Orare ſtantes debemus: 43 b
Orare non debent preſbyteri in ſecundis nuptiis: 55.b
Orario nullus miniſtrorum vtatur: 81.b
Oratio Dominica omnibus diebus poſt matutinas & veſperas à ſacerdote proferatur: 179.a
Oratio in altari ſemper dirigatur ad patrem: 96 b
Oratio Dominica à populo Chriſtiano diſcenda: 330.b
Orationes compoſitæ, niſi probatæ fuerint in concilio, non dicantur: 125.a
Orationes quotidianæ quomodo celebrandæ: 81.a
Orationes eccleſiæ non contemnantur: 57.b
Orationes poſt antiphonas dicantur: 140.a
Orationis Dominicæ efficacia: 136.a
Orationum catechumenorum & fidelium ordo: 81.a
Oratorium in agrô ſuo quis facere poteſt, & qualiter: 204.b
Ordinati bis deponantur: 8.b

Ordinationes quò & quando fiant: 454.b
Ordinatores peruerſi nullis ordinationibus interſint: 127.a
Ordines ſancti reſtituendi à ſubdiaconatu ad oſtiariatum vſque: 466.a
Ordines conferri poſſunt abſque conſenſu populi: 462. & 463.a
Ordines alij ſunt in eccleſia præter ſacerdotium: 462.b
Ordines minores quibus & quando conferendi: 465.a
Ordines duo non conferantur eodem die: 465.b
Ordines quando conferendi: 170.b
Ordinis ſacramentum à Chriſto inſtitutũ: 462.b
Ordinis ſacramenti, materia, forma, & effectus: 391.b
Ordinum minorum functioni, coniugati ſuffici poſſunt, non tamen bigami: 466.a
Ordinum collatores, nihil omnino accipiant quouis prætextu: 451.b & ſeq.
Ordo imprimit characterem: ibid.
Ordo eſt ſacramentum: 461. & 462.b
Oſculum pacis dandum poſt confecta myſteria: 114.a
Oſius pro fide exul: 405.a
Oſtiarij qualiter ordinentur: 100.b
Oua ne comedantur in Quadrageſima: 292.a

P

Palladius hæreticus condemnatus: 141.a
Pallium nihil ad continentiam confert: 56.a
Panis & vinum in ſacrificio altaris ſola offerenda ſunt: 2. & 97.b
Panis & vinum aqua permixtum in ſacrificio miſſæ offerendum: 15 & 167.a
Pantheon templum omnium deorum, in hono-
rem

rem B. Virginis & omnium martyrum conſecratione: 227.a
Pantomimi, quomodo ad fidem recipiendi: 52.a
Papa à nemine iudicandus: 45.b & ſeq.
Papa non eſt, ſed apoſtata qui ſine canonica electione cardinalium eligitur: 336.a & b
Papa. vide, Romanus pontifex.
Papæ nomen in miſſis recitandum: 150.b
Parentes quoto anno filios religioni tradere debeant: 259.b
Parochiæ ruſticanæ quomodo permanere debeant: 155.a
Parochiā alienā nullus inuadere præſumat: 94.b
Paruuli recentes ab vteris matrum, baptizandi ſunt: 409.b 122 a & 425.b
Paruuli infirmi eodem die quo nati ſunt, baptizentur: 179 a
Paruuli vſu rationis carentes, non communicandi: 452.b
Paruuli monaſterio traditi, an poſſint poſt pubertatis annos egredi: 332.b
Paſcha diuerſo tempore celebrare non licet: 54.b 65.a 104.& 210.b
Paſcha ante vernale æquinoctium cum Iudæis non eſt celebrandum: 3.a
Paſcha die Dominica celebrandum, angelico præcepto: 16.a
Paſcha celebrandum: 224.a
Paſſio Chriſti populis prædicanda: 23[illegible].a
Paſſiones martyrum in eccleſiis legendæ: 99.a
Paſtor non reprehendendus nec feriendus niſi à fide exorbitauerit: 174.b
Pater non eſt maior Filio: 27.b
Pater, Filius & Spiritus ſanctus ſunt tres perſonæ vnius ſubſtantiæ & virtutis: 246.a

Pater ad quem dixerit ſermonem, cùm dixit: Faciamus hominem, &c. 77.a
Pater, Filius & Spiritus ſanctus non ſunt tres dij: 77.b
Pater & Filius & Spiritus ſanctus non ſunt vna perſona: 77.a
Patrem ſolum lucem habitare inacceſſibilem, qui intelligatur: 14.b
Patrem religionis cauſa, non deſerendum, ſed ei obediendum: 58.b
Patriarchæ, ſuam diœceſim quotannis viſitent, ſi fieri poteſt: 472.a
Patriarchalium ſedium ordo: 362 b
Patrinus & matrina, baptiſmo & confirmationi adhibiti: 16.a
Pauli Samoſateni hæreſis, quando viguit: 18 a
Paulianiſtæ ad eccleſiam confugientes rebaptizandi: 41.a & 60 b
Pauperes paſcendi: 205.b
Pauperes eccleſiæ, plus cæteris honorandi: 106.a
Pauperes, peregrini, & debiles adſint menſæ epiſcopi: 34.b
Pax ſacerdotalis: 205.b
Pax ſectanda in populo Chriſtiano: 326.b
Peccata quomodo remittat ſacerdos: 440.b & 445 a
Peccata grauiora ſedi Apoſtolicæ reſeruata: 441.a & b & 445 b
Peccata omnia cõfitẽda: 439.a & b & 445.a & b
Peccator quantumlibet, à monachatu arcendus non eſt: 290.a
Peccatorum lapſum incurrentes, quomodo habeantur: 79.b
Peccatum in ſpiritum ſanctum, quid: 171.a
Peccatũ de prǽterito, quomodo remittatur: 171.a

Peccatum omnes habent: 123.b
Pelagij errores. 121.b
Pelagius damnatus: 114.a & 128.b
Pentecoſte ab omnibus celebranda: 50.b
Peregrini baptizati, ad clerum non veniāt: 48.b
Peregrinus non ſuſcipiatur ſine epiſtolis pacificis: 66.b
Perfidia perentum filiis obeſſe non debet: 242.b
Periuri, quomodo pœniteant: 175.b
Periuri pœna: 16.a
Periurus pœnitentiam agere nolens, excommunicatur: 27.a
Perſecutio maxima in clero: 78.a
Perſecutio Chriſtianorum decima: 27.b
Perſecutionem patientes, quomodo ſuſcipiendi: 75.b
Perſecutionem patientes, quomodo conſolandi: 136.a
Perſecutiones pro fide paſſus omni honore à ſacerdotibus honorandus, & per diaconum alendus: 103.a
Perſeuerantiæ munus à quo ſit: 416.b & ſeq.
Perſona vna ſine alia in Trinitate non intelligitur: 263.a
Perſonæ duę in Chriſto nō ſunt admittēdę: 263.b
Perſonæ in diuinis diſtinguendæ, quarum eſt vna ſubſtantia: 217.a
Perſonæ duæ aut ſubſiſtentiæ non ſunt in Chriſto introducendæ: 189.b
Peſtilentiæ tempore, ieiuniis, eleemoſynis, & precibus ad Deum confugiendum: 79.a
Petri Oxomenſis concluſiones erroneæ damnatæ: 396.a
Petri Oxomenſis abiuratio: eod.b
Petri primatus: 34.b

Petrus Antiochiæ ſedit annos ſeptem: 11.a
Petrus Romæ ſedit 24. annos, menſes duos, dies 3. ibid.
Petrus poſt Chriſtũ paſſum mortuus anno 38. ib.
Petrus primatum eccleſiæ accepit à Chriſto aliis apoſtolis inter ſe æqualibus, quibus ſucceſsère epiſcopi: ibid.
Petrus & Paulus vna die paſſi ſunt: 13.b
Philoſophiæ præceptores diſcipulis ſuis oſtendant & declarent religionis Chriſtianæ veritatem: 399.b
Photini error: 85.a
Photiniani, baptizandi: 60.b
Photius anathematizatur: 345.b
Phreneticus interdum abſoluendus & communicandus: 105.b
Phylacteria non facienda: 82.b
Picturæ in eccleſia fieri non debent: 49.b
Placita ſecularia non fiant in eccleſiis: 330.a
Pœna tota ſimul cum culpa non ſemper remittitur à Deo: 435.b
Pœnitens, qui defuncta vxore nupſerit, ab eccleſia arceatur: 61.a
Pœnitens pœnitentiam agere debet: 219.a
Pœnitens, neceſſitate cogente, lector aut oſtiarius fiat: 110.a
Pœnitens non fiat clericus: 89.a
Pœnitens ſi ſit in periculo mortis, quid agendum: 266.a
Pœnitentes, mortuos ſepeliant: 106.a
Pœnitentes in fine viaticum accipiant: 105.b
Pœnitentes ad ſacerdotium non proueh antur: 151.a & 156.b
Pœnitentes grauiter ægrotantes, qualiter habeantur: 143.b

Pœnit

Pœnitentes genua flectant: 106.a
Pœnitentes infirmi, ſi poſt viaticum ſuperuixerint, non credant ſe abſolutos ſine manus impoſitione: 105.b
Pœnitentes negligentiores, tardiùs reconcilientur: 105.a
Pœnitentes, quónam modo reconciliandi: 97.b
Pœnitentia quomodo danda pœnitentibus: ibi.
Pœnitentia eſt verè & propriè ſacramentum: 444.a
Pœnitentia & baptiſmus differunt: 437.b
Pœnitentia iuuenibus non eſt temerè credenda: 198.b
Pœnitentia qualiter accipienda: 138.b & ſeq.
Pœnitentia vltima nulli neganda: 130.a
Pœnitentia accepta ſeruanda: 88.b
Pœnitentia ſecunda poſt naufragium tabula rectè appellatur: 444.a
Pœnitentia optima non eſt tantum noua vita: 445.b
Pœnitentiæ ſtatum qui ſemel acceperint, mutare non poſſunt: 2[illegible]1.b
Pœnitentiæ ſacramenti, materia, forma, miniſter & effectus: 392.a
Pœnitentiæ tres ſunt partes, ſcilicet, contritio, confeſſio, & ſatisfactio: 444.b
Pœnitentiā poſcētes, quomodo recipiēdi: 219.b
Pœnitentiam coniugatis non niſi ex conſenſu dandam: 61.a
Pœnitentibus, quando remittendum: 115.a
Poēſi incumbere clericis non licet: 400.a
Poëticè compoſitum nihil præter pſalmos in eccleſia cantandum: 248.a
Pollutus cum duabus ſororibus quandiu pœniteat: 353.b

Pontifex & Imperator poſt Chriſtum diuerſa ſunt: 172.a
Pontifex qualiter eligendus: 201.a
Pontifex, ad quid conſtitutus: 172.a
Pontifex. vide, Epiſcopus.
Pontifice viuente nemo de futuri prorogatione præſumat: 173.b & ſeq.
Poſſeſſa quietè triginta annis, repeti non poſſunt: 172.b
Poſſeſſio tricennalis intra eandem prouinciam ſeruari debet: 239.b
Poſſeſſiones eccleſiæ in quem vſum ſeruari debeant: 347.a
Potentes qui pauperem expoliant, quomodo corrigendi: 111.a
Præceptorum puerorum officium: 401.a
Prædeſtinationis temerariam præſumptionem cauendam eſſe: 416.b
Prædicandum ſaltem Dominicis diebus, & ſolennibus feſtis, tempore autem Quadrageſimæ & Aduentus, quotidie. 472.b
Prædicantes ſine licentia excõmunicandi: 362.a
Prædicare nullus audeat, contradicente epiſcopo: 472.b
Prædicatores inſtituendi, cùm epiſcopi prædicare non valent: 363.a
Prædicatoribus quæ prædicare non liceat: 403.a
Prægnantes baptizandæ ſunt ſi voluerint: 35.b
Prælatis non eſt detrahendum, & quid ita: 143.a
Prælia omni tempore vitanda: 339.b
Præſcriptio in reb⁹ eccleſiæ nõ habeat locũ: 78.
Præſcriptio in rebus eccleſiæ à quo tempore incipit: 257.a
Præſcriptio non eſt obiicienda, vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis: 230.a

Præſcr

INDEX.

Præſcriptio longi temporis ſilentium repetenti imponit, ſi legitimus deficiat limes: 230.b
Præſides, qui habeantur: 54.b
Præuaricationis Adæ mutatio: 147.a
Preces dicentes habeantur immunes: 118.a
Preces eccleſiaſticæ quotidianæ inſtitutæ: 201.b
Prandia in eccleſiis fieri non debere: 81.b
Presbyter ſine examinatione conſtitutus, deijciatur: 41.b
Presbyter aut diaconus aut ſubdiacon⁹ qui poſt benedictionẽ Infantes procreauerit, vel incarceratus fuerit, integro anno non communicet: 229.b
Presbyter incõſulto epiſcopo non celebret: 91.b
Presbyter non ordinetur, niſi triginta annos impleuerit: 22.b & 151.a
Presbyter illiteratus miſſam celebrare non audeat: 22.b
Presbyter, benedictionem dare non præſumat: 141.a
Presbyter ſingulis Quadrageſimis rationem ſui miniſterij epiſcopo reddat: 307.a
Presbyter non ordinetur qui in monaſterio recluſus eſt vt pœnitentiam agat: 178.a
Presbyter nullus fiat ante vigeſimumquintũ annum ſuæ ætatis: 465.a
Presbyter vel diaconus ignarus nullatenus ordinetur: 194.a
Presbyter à quot epiſcopis deponendus: 351.b
Presbyter qui crimen capitale cõmiſerit, ab officio & communione pellatur: 178.b
Presbyter chriſmare poteſt abſente Epiſcopo: 112.b
Presbyter, qui contempto epiſcopo, ſeorſum cõuentus congregauerit, deponitur: 5.a

Preſbyter ab epiſcopo ſuo ſegregatus, ab alio non recipiatur: 5.a
Preſbyter ante Abraham nullus dictus: 23.a
Preſbyter iuſtè depoſitus, ſi miniſterium ſibi cómiſſum, attrectare auſus fuerit, penitùs ab eccleſia abſcinditur: 4.b
Preſbyter baptizatum leuatum de aqua, liniat chriſmate: 57.a
Preſbyter vxorem ducere non debet: 35.a
Preſbyter, curas ſeculares adſumés, deiicitur: 2.b
Preſbyter ſolus ſacrificium non peragat: 330.b
Preſbyter in fornicatione, aut furto, aut periurio deprehenſus, deponitur: 4.b
Preſbyter ab vno epiſcopo ordinandus: 2.b
Preſbyter altaria non conſecret: 248.b
Preſbyter miſſam niſi ieiunus nõ peragat: 250.b
Preſbyter iuſſus ab epiſcopo ſuo, pœnitentem reconciliet: 94.a
Preſbyter chriſma non conficiat: 45.94 & 98.a
Preſbyter excommunicatus ſi ſacrificauerit, anathematizatur: 94.a
Preſbyter. vide, Clericus, Epiſcopus & Sacerdos.
Preſbyteras ordinari non congruit: 80.a
Preſbyteri ordinandi bonum teſtimonium habeant: 465.b
Preſbyteri ad docendum populũ ſint idonei: ib.
Preſbyteri curam animarum non habentes, ſaltem diebus Dominicis ac feſtis ſolennibus miſſas celebrent: 465 b
Preſbyteri fornicatoris & adulteri pœnitentia: 35.a
Preſbyteri, plebes admoneãt, vt hoſpitales ſint: 101.a
Preſbyteri indigni deponantur: 102.b
Preſbyteri qui poſt ordinationem filios genuerint,

rint, ad alsiuté gradum non aſcendant: 09.b
Preſbyteri omnes ad ſynodum veniant in ciui-
tate: 227.b
Preſbyteri ſine epiſcoporum conſcientia, nihil
faciant: 55.b
Preſbyteri ab epiſcopo chriſma petant: 10.a
Preſbyteri quando chriſma petere debeant: 227.b
Preſbyteri [illegible] oblatio bona: 57.b
Preſbyteri non [illegible] 11.a
Preſbyteri & diaconi continentiã ſeruent: 24.b
Preſbyteri iurare non cogantur: 352.b
Preſbyteri non præſumant ordinare: 231.a
Preſbyteri vel diaconi ab vno tantùm epiſcopo
non ſunt deponendi: 251.a
Preſbyteri qualiter ordinentur: 100.a
Preſbyteri à Laicis non iudicandi, ſed ab epiſco-
pis: 318.b
Preſbyteri cauſa criminalis à ſex epiſcopis au-
diatur: 94.b
Preſbyteri iura eccleſiaſtica vendere non debẽt,
epiſcopo abſente: 31.a
Preſbyteri filiorũ Aaron geſtant figuram: 211.b
Preſbyteri, in ſecundis nuptiis orare non deb. &,
nec [illegible] reſſe: 35.b
Preſbyteri excõmunicati, qualiter habendi 49.b
Preſbyteri ſemper vtantur orariis: 329.a
Preſbyteri, quibuſdam confeſſiones audire poſſunt:
465.b
Preſbyteri ad caſtitatem tenentur: 168.a
Preſbyteri cùm ordinantur, officialem libellum
ab epiſcopo accipiant: 238.b
Preſbyteri & diac. tempore ſuæ ordinationis, vo
tum de caſtitate ſeruanda, emittant: 238.b
Preſbyteri iniuſtè depoſiti, quomodo ad priſti-
num reſtituantur ſtatum: ibid.

Preſbyteris prędicandi poteſtas ſuis plebibus cõcedatur: 150.a
Preſbyteris alterius regionis, quid agendũ: 36.b
Preſbyteris ante ingreſſum Epiſcopi, ad altare introire non licet: 84.a
Preſbyteris propriam relinquere eccleſiam non licet: 3.b
Preſbyteris prohibita: 231.a & b
Preſbytero in iudicio ſedere, vnde quis ad mortem traditur, non licet: 229.a
Preſbytero aut diacono ad trepalium ſtare non licet: 219.a
Preſbytero, fideles peccantes verberare non licet: 4.b
Preſbytero, vxorem abiicere ſub obtentu religionis non licet: 2.b
Preſbytero inter epulas cantare non licet: 219.a
Preſbytero cum preſbytera dormire non licet: 228.b
Preſbyterorum iudicantium numerus: 64.b
Preſbyteros conſtituere de familiis eccleſiæ licet: 241.b
Preſbyterum ordinandi tempus congruum: 36.a
Preſbyterum rem eccleſiæ vendere non liceat: 139.b
Primates, quid agere debeant tam in admittendis appellationibus, quàm in dandis inhibitionibus: 459.a
Primates ciuitatis, Paſcha in ciuitate celebrent: 202.a
Primates ſuam diœceſim quotannis viſitent: 471.a
Primatus Petri: 13.a
Primatus epiſcoporũ metropolitanorum: 40.b
Primatus Romanæ eccleſiæ. vide, Roma.

Primitiæ inter quos ſint diuidendæ: 1.b
Princeps ſecularis nō ſe immiſceat promotioni epiſcoporum: 349.a
Principes ſeculares non debēt ſynodis intereſſe: 347.b
Principi permittitur ad ſacra miniſteria vnum aut duos epiſcopos ſecum habere: 307.a
Priſcillianiſtarum & plurium hæreticorum erro res damnati: 246.a & ſeq.
Priuignam ducens in vxorem, nec in fine accipiat communionem: 52.b
Priuilegia Catholicis conceſſa qui hæreticorū exterminio inſiſtunt: 362.a
Priuilegia antiqua in eccleſiis conſeruentur: 348.a
Priuilegium meretur amittere qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate: 169.a
Proceſſiones Dominicæ inſtitutæ: 181.
Proditorum & eis conſentientium pœna: 55.a
Profeſſio ante decimumſextum annum expletum, nulla ſit: 478.a
Profeſſores iuris à quibus cauere debeāt: 294.b
Prouincia in duos metropolitanos epiſcopos non diuidatur: 154.a
Prouincia quælibet in officio eccleſiæ vnum ordinem teneat: 179.a
Pſallendi ordo in eccleſia ſeruandus: 207.b
Pſallendum cum hæreticis non eſt: 105.a
Pſallendum quid ſit in Eccleſia: 84.b
Pſalmi die noctuq; cantentur per omnes eccleſias: 84.b
Pſalmi antiphonis interſtricti: 89.a
Pſalmiſtæ, qualiter ordinentur: 101.a
Pſalmos ſparſim non licere confundi: 81.b
Pſalterium qui neſcit, ordinari non debet: 255.

& 322.b
Puella religioſa virorum familiaritatem nõ habeat: 110.b
Puella, quando regularem habitum ſuſcipere debeat: 478
Puellæ deſpõſatæ monaſteriũ ingredi licet: 34.a
Puellæ deſponſatæ, ab aliis corruptæ, eruantur, & quibus deſponſatæ fuerant, reddantur: 30.b
Puellæ quæ ſe Deo vouerunt, an poſſint ad terrenas nuptias tranſire: 88.a
Puellæ iuramentum, pater irritare poteſt: 54.a
Puellæ quę ſe Deo vouerunt, ad terrenas nuptias poſt 25. annos ætatis, tranſire poſſunt, & quomodo: 62.a
Puellæ fideles infidelibus iunctæ, aliquanto tempore à communione ſeparentur: 55.a
Puellæ quomodo monaſteriis offerendæ: 311.b
Puellæ fideles, nõ coniungãtur infidelibus: 48.a
Puellam deſponſatam, parentibus alij viro tradere non licet: 34.a
Pueri ante annos quatuordecim non cogantur iurare: 54.a
Pupilli quomodo & quando à iudicibus conueniendi: 225.a
Purgatorij aſſertio: 388.b

Q

QVadrageſima æqualiter teneatur: 210.b
Quadrageſimę tempore quid agendũ: 353.a
Quadrageſimæ tempore abſtinendum à coniugibus: 78.b
Quadrageſimæ tempore, ieiunandum & à carnibus abſtinendum: 15.b & 250.a
Quadrageſimę tẽpore nuptias fieri nõ licet: 83.b
Quadrageſimæ tempore confitendum: 440.a
Quadrageſimæ diebus fideles eccleſiis adſint:

179.b
Quadrageſimam ieiunare omnes tenentur: 9.a
Quæſtiones maiores ad ſedem Apoſtolicā ſemper referendæ: 213.b
Quæſtores modeſti ſint & ſobrij: 366.a
Qualitatibus in beneficiorum electione requiſitis non derogetur: 479.a
Quarta funeralium cui perſoluenda: 479.b
Quartodecimani, quinam & quomodo recipiendi: 79.b
Quinquageſima non teneatur ante Paſchæ ſolennitatem, ſed quadrageſima: 179.a
Quintiani epiſcopi fides: 199.b & ſ q.

R

Raptor & rapta qui matrimonio copulantur, excommunicati ſunt, & perpetuo infames: 470.b
Raptores & conſcij ſimul puniantur: 197.a
Raptores, eccleſiæ cõmunione priuentur: 174.a
Raptorum pœna: 166.& 173.b
Rebaptizandi ſunt qui nullo teſtimonio baptizatos ſe nouerunt: 108.b
Rebaptizare aliquem non licet: 217.b & 176.a
Rectores eccleſiarum tot eligendi quot ſunt neceſſarij: 45.b
Reditus eccleſiæ in quatuor diuidantur partes: 45 169.& 248 a
Reges & ſacerdotes, aliqui fuerunt olim: 171.b
Reges Hiſpaniarum iuramentum præſtent de expellendis à regno infidelibus: 244.b
Regulæ fidei catholicæ: 112.b
Regularibus bona mobilia vel immobilia tanquam propria poſſidere non licet: 476.b
Regulares, quomodo & quibus cõditionibus ad habitum & profeſſionem admittendi: 470.a

Regulares omnes ad regulæ ſuæ præſcriptum vi tam componant: 476.b
Regularis ſine ſuperioris licentia nulli ſe ſubiiciat: 47 .b
Regularis ad academiam ſtudiorum cauſa miſſus, in conuentu tantùm habitet: 477.a
Regularis non ſubditus epiſcopo cum ſ andalo degens, à quo puniendus: 478.a
Reliquiæ mar y um à quibus & quomodo geſtandæ: 267.b & ſeq.
Reliquiæ ſanctorum virtute potentes: 310.b
Reliquiæ ſanctorum venerandæ: 322.a
Reliquiæ extra capſam non oſtendantur, nec venales exponantur: 365.b
Reliquiæ nouæ non recipiendæ niſi conſentiẽte epiſcopo: 476.b
Reliquiarum honor docendus: 476.b
Remiſſio peccatorum integra & perfecta, tres actus in pœnitente exigit. 444.b
Renunciatio negotiorum ſecularium cum humilitate ſuſcipienda: 59.a
Rerum acquiſitarũ à clericis qualis diuiſio fiat: 256.b
Res eccleſiæ quibus & à quo diſtribuẽdæ: 170.b & 248.a
Res eccleſiæ, moriente ſacerdote non diripiantur: 176.b
Res eccleſiaſticę non inuadendæ: 175.a & 208.b
Res eccleſiæ quomodo diſponendæ poſt epiſcopi deceſſum: 214.b
Res eccleſiæ extra neceſſitatem non alienandæ: 218.a 141 & 196.b
Res eccleſ. alienare religionis intuitu non licet: 218.a
R s eccleſiaſticæ non prophanandæ: 16.a

Res

Res epiſcoporum confiſcare nemo præſumat: 109.a & b
Res eccleſiæ quomodo ab epiſcopo habeantur: 135.a
Res eccleſiaſticæ, quomodo adminiſtrandæ: 69 a & b
Reſidentia epiſcoporũ: 68 b 74.a 85.b & 463.a
Reſurrectionis articuli expoſitio: 264.a
Reſurrectionis futuræ ſpem habentes, de mortuis contriſtari non debent: 221.a
Reuerentia clericis præſtanda: 215.b
Reum ad eccleſiam confugientem nemo abſtrahat: 3 0.a
Rex quos admittit, clerus non colet: 295.b
Ritus diuerſi in eadem ſede per epiſcopum tolerandi: 363.a
Ritus in ſacramentorum adminiſtratione adhibiti, neceſſarij ſunt: 414.b
Rogi, ne accendantur in nouilunio gentilium more: 293.b
Rogationes ante aſcenſionem celebrandæ: 179.a
Roma in quinque eccleſias diſtributa: 169.a
Roma a Gotthis capta: 114.a
Romana ſedes iuxta catholicam veritatem & diſciplinam teneat: 182.a
Romana ſedes à nemine iudicatur: niſi in caſu hæreſis: 335.b 343.a 174.& 45 b
Romana eccleſia in fide nunquàm errauit: 24.b & ſequen.
Romana eccleſia omnium eccleſiarũ eſt caput: 13.& 37.b
Romana eccleſia hæreticis prauitatibus nunquã polluta: 26.b
Romanæ eccleſiæ primatus: 12. 33.169.a 24. 167.& 185.b

Romani pōtificis ſtatuta cuſtodiri debent: 217.b
Romano pontifici qui morte præuentus de ſui ſucceſſoris electione non decreuerit, quis ſuccedere debeat: 174.a
Romano pontifici omnes ſubduntur: 180.b
Romanus pontifex quanto proſequēdus honore & reuerentia: 348.b
Romanus pontifex etiam ſolus, hæreticos damnare poteſt: 17·.a
Romanus pontifex abſque principis authoritate non eſt creandus: 213.b
Romanus pontifex ſucceſſor Petri & Chriſti vicarius: 388 a

S

SAbbatis Quadrageſimæ non ieiunandum: 291.b
Sabbatis Euangelium legendum: 82.b
Sabbatizare non debet Chriſtianus: 82.a
Sabbato quolibet ieiunandum: 49.a & 114.b
Sabellianorum ſecta, quando orta: 25.b
Sabellij error: 85.a
Sacerdos non conſtituatur, obnoxius, errās, aut minor 30.annis: 128.b
Sacerdos ad baptizandum & veſtimenta altaris lauanda, propria vaſa debet habere: 176.b
Sacerdos fornicarius, honorē ſacerdotij habere non poteſt: 338.a
Sacerdos erga pœnitentes cautus ſit: 352.b
Sacerdos nullus ſit iudex vbi ſentētia ſanguinis præparatur: 239.a
Sacerdos iuxta merita plebis datur: 13.b
Sacerdos niſi ieiunus ſacrificare poteſt: 17.a
Sacerdos ſine orario non ſacrificet: 267.b
Sacerdos ſine ſocio ſacerdote non ſacrificet: 17.a & b

Sacer

Sacerdos de ſe crimen confitens, deponitor: 88.b
Sacerdos qui idololatriam non eruerit, ſacrilegus eſt: 61.a
Sacerdos nunquid peccata remittat: 440 b & 445.a
Sacerdos non ordinetur, qui beneficium eccleſiaſticum non poſſidet pacificè: 413.a
Sacerdos res eccleſiæ debitas non occupet: 198.a
Sacerdos. vide, Preſbyter.
Sacerdotem qui ſponte occiderint, quomodo plectendi: 331.a
Sacerdotes amicti palliis in eccleſia miniſtrare non debent: 129.b
Sacerdotes canibus ad venandum non vtantur: 142 a
Sacerdotes & Leuitæ ab vxoribus abſtineant: 108.a
Sacerdotes quàm maximè vitare ignorantiam debent: 238.a
Sacerdotes à quibus accuſari non poſſint: 136.b
Sacerdotes & reges nonnulli quondam fuerunt: 171.b
Sacerdotes qui vexantur à ſpiritu, quomodo habeantur: 266.a
Sacerdotes barbari cum ordinantur, vxores relinquere poſſunt: 287.b
Sacerdotes nil exigant ab iis, qui pueros ſuos ad baptizandum adducunt: 99.b
Sacerdotes quales eſſe debeant: 237.b & ſeq.
Sacerdotes ſecularia veſtimenta induere non debent: 222.a
Sacerdotes Gentilii idolis poſt baptiſma immolantes, perpetuò communione priuantur: 46.b
Sacerdotes apoſtolos Chriſtus inſtituit, cùm dixit:

Hoc facite in meam,&c. 457.
Sacerdotes, omnes Chriſtiani promiſcuè non ſunt: 461.b
Sacerdotes,quo honore proſequendi: 20.b
Sacerdotes mali tolerandi,non feriendi: 22.a
Sacerdotes cum vxoribus ſuis non coëant: 90.a
Sacerdotes Gentium,quando baptizandi: 46.b
Sacerdotes,qui in peccato mortali ſunt ,an abſoluant: 445.b
Sacerdotes Gentium, quãdo ad communionem admittendi: 51.b
Sacerdoti celebranti ſeipſum communicare licet: 433.b
Sacerdoti vago & ignoto miſſas celebrare non licet: 460.a
Sacerdotibus particulæ ſtatæ non offerantur: 298.a
Sacerdotibus lapſis manus nõ imponatur.109.a
Sacerdotibus , qualiter olim fuit cõiugium permiſſum: 305.a
Sacerdotibus cum ſocietate libidinoſa viuere non licet: 218 b
Sacerdotij origo: 11.a
Sacerdotio priuantur, qui deficientibus à ſynodo adhærent: 131.a
Sacerdotium minimè trutina pecuniæ comparandum: 193.& 209.a
Sacerdotium ignotis non detur: 89.a
Sacerdotum qui tempore perſecutionis immolauerint pœnas 28.b & ſeq.
Sacerdotum Gentium,munus idolis poſt baptiſma offerentium,pœna: 46.b
Sacerdotum incontinentia: 116.a
Sacerdotum & diaconorum qui mœchati ſunt, pœnitentia: 48.a

Sacr

Sacramenta conficientibus neceſſaria eſt Intentio faciendi ſaltem quod facit eccleſia: 424.b
Sacramenta antiquæ legis gratiam dandam per Chriſtum figurabant: 390.a
Sacramenta nouæ legis ad quid ordinata: ibid.
Sacramenta tribus perficiuntur: 390.b
Sacramenta tria tantùm characterẽ imprimunt, & ideo non reiterantur: ibid.
Sacramenta gratis conferenda: 265.a
Sacramenta licitè ſumuntur etiam à ſacerdote malo: 338.a
Sacramenta nouæ legis ſunt ſeptem à Domino inſtituta: 423 b & ſeq.& 390.a
Sacramenta nouæ legis & antiquæ, quomodo differant: 423.a
Sacramẽta quilibet miniſtrare nõ poteſt: 424.b
Sacramenta non polluuntur à malis: 173.b
Sacramenta populo adminiſtrata, explicentur: 473.a
Sacramenta nouæ legis ſunt neceſſaria: 424.a
Sacramenta nouæ legis conferunt gratiam: 424.a & ſeq.
Sacramentũ catechumenis non præbeatur: 95.a
Sacramentum aliud alio præſtantius: 424.a
Sacrarium mulieres non intrent: 83.a
Sacrificantes Domino ſecum ſemper habeant adiutoria conſtituta: 266.b
Sacrificantes pœnis victi, quomodo pœnitere debeant: 60.a
Sacrificium miſſæ non tantùm eſt laudis,& gratiarum actionis, aut cõmemoratio nuda, ſed etiam propitiatorium: 457.a
Sacrificium ſanctis non offerendum: 456.a
Sacrificium miſſæ non irrogat blaſphemiam Chriſti ſacrificio: 457.b

Sacrificium verum & proprium in miſſa offertur: 457.a
Sacrificium & ſacerdotiũ coniuncta ſunt: 461.a
Sacrificium miſſę, quanta deuotione fieri poteſt, peragatur: 460.a
Sacrificium, vbinam & quibus teſtibus fieri debet: 12.a
Sacrificium noui Teſtamenti, eſt viſibile & externum: 461.a
Sacrificium miſſæ. vide, Miſſa & Euchariſtia.
Saltus vel balationes, in Chriſtianorum nuptiis prohibeatur: 83.b
Salus vera in eccleſia Romana: 180.b
Salutandi in miſſa vnus ſit modus ab omnibus tenendus: 247.b
Sancti veraciter dicunt, Dimitte nobis debita noſtra: 1 4.b
Sancti vt filij Dei coluntur: 310.b
Sanctimoniales quæ propoſitum religionis abiecerunt, quomodò reducendæ: 259.b
Sanctimoniales ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & ſacram euchariſtiam ſuſcipiant: 477 b
Sanctimoniales qua ætate velentur: 159.a
Sanctimoniali à monaſterio diſcedere ſine approbatione epiſcopi non licet: 477.a
Sanctimonialibus præſidentes, ab epiſcopo probetur: 106.a
Sanctimonialibus ante 40. probatęque caſtitatis annum velum negauit Leo 1. 141.a & b
Sanctimonialium raptarum indecẽs eſt copula: 209.b
Sanctimonialium monaſteria à quibus gubernanda: 477.b
Sanctorum inuocatio docenda: 476.b

San

INDEX.

Sanctus, ſanctus, ſanctus, in omnibus miſſis dicatur 150.8

Sanctus, ſanctus, ſanctus, cantãdum in principio actionis miſſarum: 15.b

Sanguis verus Chriſti in miſſa offertur: 462.a

Satiſfactio eſt pars pœnitentiæ: 444.b

Satiſfactio non eſt inuentum humanum: 446 a

Satiſfactionis neceſſitas & fructus: 441.b

Satiſfactionis opera: 442.b

Scandalum in eccleſia non excitandum nec arma trahenda, &c. 262.a

Scorta alentium pœna: 296.b

Scriptura ſacra digeſta: 172.b

Scripturæ interpretatio à quibus ſumẽda: 408.a

Scripturæ ſacræ lectio ſacerdotalibus conuiuiis miſceatur: 218.b

Sedes epiſcopales quomodo cõſtituendæ: 305.a

Sedes in eccleſiis epiſcoporum excelſæ, & præparatæ inueniantur, & quare: 10.a

Seditionarij clerici non fiant: 104.b

Senes honorandi: 106.a

Sententia epiſcopi valdè timenda: 10. & 102.b

Sepulchra à clericis non demoliantur: 240.b

Sepulchra non reſeranda: 226.a

Sepulturæ pro mortuis non vendendæ: 311.b & ſequen.

Sepulturæ gratis concedantur: 149 b & ſeq.

Serui eccleſiarum publicis angariis non fatigentur: 211.a

Serui, non promoueantur in clerum ſine dominorum manumiſſione: 10.a 178. & 257.b

Serui genere exiſtentes, qui habeantur: 204.a

Seruis eccleſiæ qualiter libertas conferenda: 257.b

Seruorum degenerum miniſterium: 210.a
Seruus ad honorem non promoueatur ante acceptam ingenuitatem: 198.b
Seruus,occaſione religionis, dominum contemnere non debet: 57.b
Sicut erat in principio,&c.quare poſt Gloria Patri,ſemper dicendum: 150.b
Simoniacè ordinati,quî habeantur: 380.a
Solennitates maiores in ciuitatibus celebrētur: 139.a
Sorori vxoris amiſſæ nullus audeat ſe ſociare: 178.b & 52 a
Sortilegia vitanda: 227.& 292.b
Spectacula turpia, ludicra, & fatuorum ſtultiloquia,ab epiſcopi menſa arceantur: 34.a
Spicæ nouæ ad altare ſunt offerendæ: 2.b
Spiritualia ne pretio emantur: 177.b
Spiritus ſanctorum non ſunt inquietandi: 49.b
Spiritus ſancti proceſſio: 262.b & ſeq.
Spiritus ſanctus vnica inſpiratione æternaliter procedit: 368.a
Spiritus ſanctus mundat nos à peccatis: 145.b
Spiritus ſanctus non eſt ingenitus: 77.a
Spiritus ſanctus per ſacrum ordinem confertur: 462.b
Spiritus ſanctus à Patre & Filio procedit: 368.a
Spiritus ſanctus coëternus Patri &Filio,ab vtroque procedit: 217.a
Spolia epiſcopi defuncti indiminuta futuro ſeruentur: 288.b
Sponſaliorũ fidem non frangant parentes: 50.b
Sponſam alterius in matrimonij iura ſortiri nõ licet: 88.b
Sponſi & ſponſæ,qualiter benedicantur: 101.a
Standum eſt dum legitur Euangelium ,& quomod

modo: 108.a
Statuis ſanctorum reuerentiam exhibendam ſub anathemate: 143.a
Strenæ calend. Ianuarij non obſeruandæ: 127.a
Stupratores puerorum, nec in fine communicent: 51.a
Stuprum inferens viduæ vel religioſæ virgini, quomodo pœniteat: 176.b
Subdiaconatus tantùm dignitatem capiant, quibus inciderint interrupta & duplicata matrimonia: 61.b
Subdiaconi, cùm altari miniſtrant, ſaltem Dominicis diebus ſanctam communionem percipiant: 465.b
Subdiaconi, in ſuo ordine per annum verſati, ad altiorem gradum aſcendant: eod.
Subdiaconi, quomodo ordinentur: 100.a
Subdiaconi & ſuprà, vicis ſuæ tempore ab vxoribus ſeparentur: 285.a
Subdiaconi, moribus literiſque probati, eccleſiis quibus aſcribentur inſeruiant: 465.a
Subdiaconi ad oſtia perſeuerent: 83.a
Subdiaconorum miniſterium: 81.a
Subdiaconus, qui defuncta vxore aliam duxerit, oſtiarius fiat: 110.a
Subdiaconus ſaltem ſit qui habet vocem in capitulo: 458.b & 181.a
Subdiaconus nullus fiat, ante annum 22. ſuę ætatis: 465. & 181.a
Subdiaconus, aleæ aut ebrietati, nō deſeruiat: 6 b
Subdiacous eſſe non poteſt, qui poſt lauacrum mœchatus fuerit: 49.a
Subdiaconus ad nuptias non tranſeat: 45.a
Subditi nec leuiter reprehendere prælatos ſuos debent: 515.a & b

Subſtantia panis & vini in euchariſtia non remanet: 435.a
Subſtãtia Dei,nec dilatatur nec cõtrahitur:76.b
Subſtantiæ in Chriſto non diuidendæ: 153.a
Subſtantiæ tres ſunt in Chriſto: 263.b
Succeſſorem conſtituere ſibi, epiſcopo non licet: 69.a
Superſtitiones multæ vitandæ: 227.a
Symbolum die Dominica in omnibus eccleſiis recitandum: 218.a
Symbolum à populo Chriſtiano diſcendũ:330.b
Symbolum prædicandum ante octo dies Dominicæ reſurrectionis: 138.b
Symbolum fidei Romanorum: 156.b & ſeq.
Symbolum fidei apud Conſtantinop. conſtitutum: 87.b
Synodis intereſſe, ad principes ſeculares non pertinet: 347.b
Synodis intereſſe debent epiſcopi vocati: 82.b
Synodus teſtimoniis patrum probet ad fidem pertinentia: 272.b
Synodus metropolitani arbitrio congregetur: 60.b
Synodus à correctione prælatorum inchoanda: 256.b
Synodus annis ſingulis congreganda: 142.b
Synodus bis in anno celebretur: 68.b
Synodus quos condẽnat,reſtituẽdi nõ ſunt:131.b
Synodus infirma, quæ fit abſque Rom. pontificis authoritate: 171.a 314.& 213.b

T

Talionis pœna: 22.b
Taraſius ex laico ordine ad epiſcopatum aſſumitur: 342.a
Templa prophanantes reiiciendi: 298.a

T eſta

Teſtamentum epiſcopi: 141.b & ſeq.
Teſtis falſus quomodo pœniteat: 53.& 141.a
Theatricos à communione ſeparari: 54.b & 61.a
Theodorus dãnatus cum dogmatibus ſuis: 191.a
Thermas Nouati, D. Potentianæ Pius primus dedicauit: 16.a
Thomas Monetarius hæreticus: 404.a
Thomas Aquin. quando fuerit in pretio: 367.b
Tituli, preſbyteris in vrbe Roma diuiſi ab Euariſto: 14.a
Titulus iuris patronatus oſtendendus: 479.b
Toletani pontificis poteſtas in promotione epiſcoporum: 301.a
Tonſura prima, qui initiandi: 464.a
Tranſſubſtantiatio quid ſit: 431.a
Tranſſubſtantiatio, quomodo fiat: 431.a
Trinitas credatur, & prædicetur: 93.& 188.b
Trinitas ſancta nec capitur à numero, nec recedit à numero: ibid.
Trinitas non eſt crucifixa: 184.a
Trinitas non eſt in vno Deo, ſed vnus Deus in Trinitate: 263.a
Trinitatis fides: 15.a & b & 252.a
Trinitatis myſterium explicatur: 276.a
Triſagium, quid. 295.b
Tyberis inundatio maxima: 302.b
Tyrannus an poſſit à quocunque & quomodolibet occidi: 378.a

V

Valentiniana hæreſis, quo tempore inualuerit: 15.b
Vaſa ſacra, non tangantur niſi à ſacratis miniſtris: 15 b
Vaſa ſacra in prophanos vſus adſumẽs, excommunicatur: 9.a & 267.b

Vaſa ſacra portare cuinam liceat: 248.a
Vaſcula in quibus ſacra myſteria conficiuntur, lignea eſſe non debent: 352.a
Venditiones quas abbates faciunt, irritandæ: 142.a
Verbi diuini duplex eſt natiuitas: 188.b
Verbum carnem factum, quo ſenſu capiendum: 77.a & 134.b
Verbum Dei, carni ſecundum ſubſtantiam eſt vnitum: 133.a
Vrebum Dei prædicandum diebus Dominicis & aliis feſtiuitatibus: 350.a
Veſtes, quibus altaris ſacrificium celebrandum: 34.& 37.a
Veſtibus ſacris in ſolis eccleſiaſticis vtendum: 25.a
Veſtimenta ad pompam dantes, triennio abſtineant: 5 .b
Victus epiſcopi: 101.a
Vidua epiſcopi, preſbyteri, aut diaconi, quæ maritum duxerit, quomodo habeatur: 112 a
Vidua monaſterium ingredi, aut habitum ſuſcipere volens non impediatur: 478.a
Viduæ mœchæ, quæ eundem maritum duxerint, quomodo habeantur: 53.a
Viduæ quæ ſtipendiis eccleſiæ ſuſtentantur aſſiduæ ſint in opere Dei: 107.a
Viduæ profeſſæ, an poſſint ad nuptias tranſire: ibid.
Viduæ qualiter ad baptiſterium ordinentur: 101.a
Viduæ infirmæ ſuſtenſtandæ: 107.a
Viduæ profeſſio & habitus: 259.a
Viduæ diu in religioſo propoſito commoratæ, non nubant: 174.a
Viduam non ducat clericus: 90.a

Vigil

Vigiliæ clericorum: 101.b
Vigiliam expedire ante horam ſecúdam noctis, non licet in vigilia Paſchæ, natali Domini & reliquis ſolennitatibus: 128.a
Vinum aqua permixtú, cum pane in miſſa offerendum: 15.352.a & 287.b
Vinum & panis, nec aliquid aliud in ſacrificio altaris, offerenda ſunt: 2.b
Vir dimiſſus, alteri non copuletur: 126.a
Vir in monaſterio mulierum non dormiat, nec ediuerſò: 291.a
Vir aut mulier quando ad ſecunda vota tráſire poſſint: 297.a & b
Viri cum mulieribus lauacra communia non habeant: 82.a
Viri cum adulteris vxoribus, non conueniant: 117.b
Viri qui vxores ſuas temerè relinquunt, quomodo puniendi: 301.a
Virginē quiſquis violauerit, ducat in vxoré: 8.b
Virgines non dentur gentilibus nuper cóuerſis: 47.b
Virgines ſanctimoniales qualiter benedicantur: 101.a
Virgines diu in religioſo propoſito commoratæ, non nubant: 174.a
Virgines propoſitum ſeruare debere: 88.b
Virgines quando velandæ: 174.b
Virginitas ſicut viduitati, ita caſta viduitas nuptiis præfertur: 391.b
Virginitas cum humilitate admiranda: 59.a
Virginitas coniugio præfertur: 469.a
Virginitatem cuſtodiens non extollatur aduerſus coniugatos: 58.a
Virginitaté pollicitam prǫuaricantiú, pœna: 3.a.b

Virginitatem ſeruare proponens, nuptias non temeret: 58.a
Virginum ſecularium, quæ mœchatæ ſunt, pœna: 47.b
Virginum Deo ſacratarum, quæ adulterauerint, pœnitentia: 47.b
Virginum corruptionibus, conſentientium pœnitentia: 32.b
Virginum ſacrarum cuſtodia: 97.b
Virgo Maria verè Dei genitrix & mater: 189.b
Virgo beata, an ſubiacuerit vnquàm originali peccato: 387.a
Virgo Deo dicata nuptiis iungi non poteſt: 155.a
Virgo monaſterium ingredi volés, aut habitum ſuſcipere non impediatur: 478.a
Viſitationum ſcopus: 471.a
Vita clericorum qualis eſſe debeat: 326.b & ſeq.
Vita monachorum: ibid.
Vnctio extrema eſt genus ſacramenti: 115. & 443.& 446.a
Vnctio extrema, quibus conferenda: 444.a
Vnctio extrema confert gratiam, remittit peccata, infirmos alleuiat: 446.a
Vnctio ſacra neceſſaria: 462.b
Vnctionis ſacramenti inſtitutio: 441.b
Vnctionis extremæ, materia, forma, miniſter & effectus: 392 443.& 445.a
Vnctionis extremæ ritus & vſus non contrariatur D. Iacobi ſententiæ: 446.a
Vnctionis extremæ miniſter: 446.b
Vnio perſonarum in Chriſto facta eſt per compoſitionem in vna perſona: 189.a
Vniones perpetuæ non fiant: 400.b
Vnitas perſonæ eſt in Chriſto cum dualitate naturarum: 150.a

Volun

Voluntates duæ in Chriſto: 278.b & ſeq.
Voluntatum pluralitas in Chriſto, explicatur: 271.a
Vota monaſtica: 338.a
Votum nullum fieri poteſt, niſi à Deo acceptum: 147.a
Votum, nullus in eccleſia exoluat cãtando, laſciuiendo, vel bibendo: 193.b
Vſura ab omnibus vitanda: 48.a
Vſurarij non abſoluendi: 368.b
Vſuras non eſſe peccatum aſſerentes, vt hæretici puniantur: 371.b
Vua ſimul cum euchariſtia nó tribuatur: 287.a
Vuas ad altare offerre licet: 2.b
Vulnera quæ fométa non ſentiunt, ferro abſcindenda: 175.a
Vxor ſubdiaconi mortui, vel exorciſtæ, vel acolythi, ſecundo non ſocietur matrimonio: 126.a & 128.b
Vxor dimiſſa alteri non coniungatur: 126.a
Vxor quæ à viro diſcedere voluerit, nuptias execrans, anathema: 58.b
Vxor clerici adultera, ſtatim abiicienda: 52.b
Vxor epiſcopi in monaſterium reponatur: 291.a
Vxor adultera confugiens ad epiſcopũ ne à marito interficiatur, quomodo habeatur: 353.b
Vxorati ſæpius peccantes, communione priuantur: 50.b
Vxoratus concubinam habens non communicet: 112.a
Vxore viri defuncta, concubina non eſt ſibi ſocianda: 195.b
Vxorem ducere poteſt diaconus, & quomodo: 30.b
Vxorem infidelem qui duxerit ante baptiſmum,

Digitized by Google

poſt baptiſmum liberum eſt eam habere vel non habere: 27.a
Vxorem abiicere ſub obtẽtu religionis, nec epiſcopo, nec presbytero licet: 2.b
Vxorem propriam pellẽs, & alteram, vel ab alio dimiſſam ducens, communione priuatur: 7.a
Vxores plures habere ſimul, non licet: 467.b & ſequen..
Vxores quæ relictis viris, aliis nubunt, in fine etiam communione priuandæ: 47.a
Vxores derelinquẽtes quomodo puniendi: 139.b

Z

Zonas vel orarium non habeat monachus in monaſterio: 178.b
Zuinglius errorem Berengarij renouauit: 404.a

FINIS.

FR. PETRVS SOTO MAIOR SCHOLAſticis Theologicæ Facultatis ſancti Gregorij in Valle Oletana,

S. P. D.

NON ambigo, Patres optimi, & literis, & morum probitate inſignes, quã probè noueritis omnes, noſtrum patrem Bartholomæum Mirãdem meũ iam olim, ſimul ac veſtrum præceptorẽ, cuius quidem vel animi erga vos propenſiſsimam beneuolentiam, vel in quotidianis ſacræ Theologiæ prælectionibus (dum ſtudet maximè vobis eſſe vſui) improbam ſolicitudinẽ, vel in veſtræ religionis augmẽtum flagrantiſsimã charitatẽ, omnibus vobis multis magniſq; argumentis eſſe perſpectam, haud me clàm eſt. Sed nunc hoc ipſum nouo quodã officij genere neutiquã vulgari pernoſcite. Cum enim animaduerteret veſtræ vtilitatis ſtudioſiſsimus maximã commoditatem & acceſsionem veſtris ſtudiis adiectã iri, ſi lectioni aſsiduæ diui Thomæ lectio ſimul conciliorũ eſſet adiuncta, quibus rebus integrum atque abſolutũ theologum æſtimare par eſt, nam vtrũque per ſe indigens, alterum alterius auxilio eget, curauit diligentiſsime omnium conciliorũ, quæ hactenus apud

nos extant, vaſtũ & immenſum, opus decreta, in ſummam quandam cogere, vt ſic tandem facili opera, ac mediocri labore quilibet Theologiæ candidatus omnium Conciliorum notitiam, vt pernecessariam, ſic etiam & laborioſiſſimã, & multi temporis indigentem ſibi cõparare poſſet. Qua in re eo ſtudio & diligẽtia ſudatum eſt, id laboris & operæ eſt inſumptum, vt affirmare liceat, nihil, vel ad fidem, vel ad mores pertinẽs magnis illis Conciliorum voluminibus cõtineri, quod non ſit in hac breui Epitome ſumma cum re poſitum. Quod ita rem habere facilè cõperiet, quicunq; (modo æquus ſit arbiter) experiri volet. Vt interim taceam quod in illa effuſiſſima Conciliorum lectione nequaquã queas vbique dignoſcere quódnam Concilium Generale ſit, quódve Prouinciale, cui Pontificis acceſſit authoritas, cui nõ acceſſit. Qua ex re Conciliis omnibus integram, inconcuſſámque ſtabilitatẽ ac fidem ad confirmationẽ dogmatum eccleſiaſticorum orthodoxi aut demunt, aut tribuunt. At verò in hoc Compẽdio huic rei maximè data eſt opera, vt multis cõiecturis hincinde animaduerſis vel ex ipſis Conciliis, vel ex aliis grauiſſimis authoribus difficultas hæc quoad fieri potuit, ſit in lucẽ edita. Generalia vniuerſa celebrata ſunt præſente aliquo vicario Põtificis: Prouincialia nonnulla probauit ſedes Romana, vt in ſuis locis indicatum eſt, cætera digna ſunt, quæ

probar

probarẽtur, quãuis expreſſa approbatio Põtificis non acceſſerit. Hac opera noluit vos auocare à lectione integra Cõciliorũ, ſunt enim multa in Epiſtolis Decretalibus Põtificũ lectione digniſſima, quæ cõpendio concludi nõ poſſunt: erit vobis hic labor loco Indicis, quo veterem illam & ſanctiſſimam Eccleſiã præſentẽ habere poſſitis, & hanc noſtrã cum illa conferre. Hinc vos animaduertite, Patres optimi quẽadmodũ oporteat vos in eum eſſe animatos, qui vt vobis parceret, nec ſaluti, nec labori pepercit ſuo, atque harum rerũ quo vobis Compendiũ hoc traderet, diſpendium ſubire non eſt grauatus, vt ſiquid minus, aut laboris, aut operæ in quotidianis lectionib⁹ eſt impenſum, quàm ipſe veſtrã vtilitatẽ cupit impendere, hic cum fœnore cõpenſatũ accipiatis. Benè valete Patres in Chriſto obſeruantiſſimi.

De Canonibus Apoſtolorũ variè tradiderũt Author.
Scriptores eccleſiaſtici, vt diligenter annotauit Gratianus in ſuo volumine Decretorum, d. 16. Quidam in totum reiecerunt tanquã apocryphos. Alij admiſerũt ſexaginta, vt Zephyrinus Papa ſcribens Epiſcopis per Siciliam cõſtitutis. Alij verò quinquaginta recipiũt, vt Leo nonus Papa contra Epiſtolam Niceti abbatis. Sexta autem ſynodus recepit, & probauit 85. in ca. 2. prout in Græcis & Latinis exemplaribus ferũtur. Quam ſynodum ſecutus integros 85. canones ex Græcis & Latinis codicibus tranſcripſi.

CANON PRIMVS.

Can. Si archiepiſcopus. & c. Nec epiſcopi. De templo ordina.

EPiſcopus à duobus, aut tribus epiſcopis ordinetur.

CANON II.

Preſbyter ab vno epiſcopo ordinetur, & diaconus, & reliqui clerici.

CANON III.

Sacrificiū miſſæ à domino ordinatum.

Quid offerendum ſit in ſacrificio altaris.

Si quis epiſcopus, aut preſbyter, præter ordinationem Domini alia quædam in ſacrificio offerat ſuper altare, id eſt, aut mel, aut lac, aut pro vino ſiceram, & confecta quędam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina contra conſuetudinem Domini faciens, congruo tempore deponatur.

CANON IIII.

Quæ liceant ad altare offerri.

Offerri non liceat aliquid ad altare præter nouas ſpicas, & vuas & oleum ad luminaria, & thymiama, id eſt, incenſum tempore quo ſancta celebratur oblatio.

CANON V.

Inter quos primitiæ diuidendæ,

Omnium aliorum primitiæ epiſcopo & preſbyteris domū mittuntur, non ſuper altare. Manifeſtum eſt autem quòd epiſcopus & preſbyteri inter diaconos & reliquos clericos eas diuidūt.

CANON VI.

Can. iſte ſextus per duodecimum canonem 6. ſynodi immutatur.

Epiſcopus aut preſbyter vxorem propriam nequaquam ſub obtentu religionis abiiciat. Si verò reiecerit, excommunicetur: ſed ſi perſeuerauerit, deiiciatur.

CANON VII.

Epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus nequaq

quaquam ſeculares curas adſumant, ſin autem eiiciantur.

CANON VIII.

Siquis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, ſanctum Paſchæ diem ante vernale æquinoctium cum Iudæis celebrauerit, abiiciatur.

CAN. IX.

Vt omnes ex ſacerdotali catalogo facta oblatione communicent.

Si quis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, vel quilibet ex ſacerdotali catalogo facta oblatione non communicauerit: aut cauſam dicat, vt ſi rationabilis fuerit, veniam conſequatur: aut ſi non dixerit, cõmunione priuetur, tanquã qui populo cauſa læſionis extiterit, dans ſuſpicionem de eo, qui ſacrificauit, quod recte nõ obtulerit. *Miſſa & ſacrificiũ, & oblatio eſt.*

CAN. X.

Vt ſine communionis perceptione fideles ab eccleſia non diſcedant.

Omnes fideles qui conueniunt in ſolennibus ſacris ad eccleſiam, ſcripturas Apoſtolorum & Euangelium audiant. Qui autem non perſeuerauerint in oratione vſque dum miſſa peragitur, nec ſanctam communionem percipiunt, velut inquietudines eccleſiæ mouentes, conuenit communione priuari. *De conſec. d. 1. Omnes fideles.*

CAN. XI.

Siquis cum excommunicato ſaltem in domo locutus fuerit, iſte communione priuetur.

CAN. XII.

Siquis cum damnato clerico veluti cum clerico ſimul orauerit, iſte damnetur.

CAN. XIII.

Sine commendatitiis literis in alia ciuitate non ſuſcipiatur excommunicatus.

Siquis clericus, aut laicus, à communione ſuſpenſus, ſeu cõmunicans, ad aliam properet ciuitatem, & ſuſcipiatur præter commendaticias literas: & qui ſuſceperunt, & qui ſuſceptus eſt, communione priuentur. Excommunicato verò proteletur ipſa correptio, tãquam qui mentitus ſit, & eccleſiam Dei ſeduxerit.

CAN. XIIII.

Vt propter maiorem religionis profectum epiſcopum de vna ad aliam liceat tranſire eccleſiam.

Epiſcopo nũ licere alienam parochiam, propria relicta, peruadere, licet cogatur à plurimis. *Nota.* Niſi fortè quis cum rationabili cauſa compellatur, tanquam qui poſſit ibidem conſtitutus plus lucri cõferre, & in cauſa religionis aliquid profectus proſpicere. Et hoc non à ſemetipſo pertentet, ſed multorum epiſcoporum iudicio, & maxima ſupplicatione perficiat.

CAN. XV.

Vt presbyteris non liceat propriam relinquere parochiam.

Nic. con. can. 16. Anti. con. ca. 3.

Siquis preſbyter, aut diaconus, aut quilibet de numero clericorum relinquens propriam parochiam pergat ad alienam, & omninò demigrãs præter epiſcopi ſui conſcientiam, in aliena parochia cõmoretur hunc vlteriùs miniſtrare non patimur: præcipuè ſi vocatus ab epiſcopo redire contempſerit, in ſua inquietudine perſeuerans. Veruntamen tanquam laicus ibi communicet.

CAN. XVI.

Epiſcopus, qui commemoratos in præcedenti canone presbyteros admiſerit, communione priuetur.

Epiſcopus verò apud quem moratos eſſe conſtiterit, ſi contra eos decretam ceſſationem pro nihilo

nihilo reputans tanquam clericos fortè ſuſceperit, velut magiſter inquietudinis communione priuetur.

CAN. XVII.

Vt non liceat bigamo gradum eccleſiaſticum ſuſcipere.

Siquis poſt baptiſma ſecundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit, nō poteſt eſſe epiſcopus, non presbyter, aut diaconus. aut prorſus ex numero eorum, qui miniſterio ſacro deſeruiunt. *D. 33. Si quis poſt.*

CAN. XVIII.

Qui viduam in vxorem duxit, epiſcopus aut presbyter eſſe non poteſt.

Siquis viduam, aut eiectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de iis, quæ publicis ſpectaculis mancipātur, nō poteſt eſſe epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex eorum numero, qui miniſterio ſacro deſeruiūt. *D. 34. Si quis viduā*

CAN. XIX.

Qui duas in cōiugium ſorores acceperit, vel viduam fratris, vel filiam fratris, clericus eſſe non poteſt.

CAN. XX.

Clericus fideiuſſionibus inſeruiens abiiciatur.

CAN. XXI.

Eunuchus ſi per inſidias hominum factus eſt, vel ſi in perſecutione eius ſunt amputata virilia, vel ſi ita natus eſt, & eſt dignus, efficiatur epiſcopus. *D. 35. Eunnchus ſi.*

CAN. XXII.

Siquis abſcidit ſemetipſum, id eſt. ſiquis amputauit ſibi virilia, non fiat clericus, quia ſui ipſius homicida eſt, & Dei conditionis inimicus. *Ibidem, ſi quis abſcidens.*

Digitized by Google

CAN. XXIII.

Nic. con. c. I. Siquis cũ clericus fuerit, abſciderit ſemetipſum, omninò damnetur, quia ſui ipſius eſt homicida.

CAN. XXIIII.

Laicus ſemetipſum abſcidens, annis tribus communione priuetur, quia vitæ ſuæ inſidiator extitit.

CAN. XXV.

Vt epiſcopus in fornicatione deprehenſus deponatur.

D. 81. Presbyter. aut diaconus. Epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus eſt, deponatur, non tamen communione priuetur. Dicit enim Scriptura: Non vindicabit Dominus bis in idipſum.

CAN. XXVI.

Similiter & reliqui clerici huic conditioni ſubiaceant.

CAN. XXVII.

Qui clerici debeant coniugibus copulari.

In nuptiis autem qui ad clerũ prouecti ſunt, præcipimus, vt ſi voluerint vxores accipiant: ſed lectores, cantoréſque tantummodò.

CAN. XXVIII.

Quod epiſcopus, aut presbyter, fideles peccantes verberare non debeant.

Epiſcopum, aut preſbyterum, aut diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniquè agentes, & terrorem ipſis per huiuſmodi volentem incutere, deiici ab officio ſuo præcipimus: quia nuſquam nos hoc dominus docuit. E contrariò verò ipſe cum percuteretur, non repercutiebat: cùm malediceretur, non remaledicebat: cùm pateretur, non comminabatur.

CAN. XXIX.

Siquis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus depoſitus iuſtè ſuper certis criminibus, auſus

fuerit

fuerit attrectare miniſterium dudum ſibi commiſſum, hic ab eccleſia penitùs abſcindatur.

CAN. XXX.

Si quis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatẽ, deiiciatur, & ipſe ordinator ei⁹, & à cõmunione modis omnib⁹ abſcindatur, ſicut Simõ Magus à Petro. *Chalc. con. c. 1.* *Act. 1.*

CAN. XXXI.

Si quis epiſcopus ſecularib⁹ poteſtatibus vſus, eccleſiam per ipſos obtineat, deponatur & ſegregetur, omnéſque qui illi communicant. *16. q. 1. Si quis epiſcopus.*

CAN. XXXII.

Presbyter qui contempto epiſcopo ſeorſum conuentus congregauerit, deponatur.

Siquis preſbyter contemnens epiſcopũ ſuum, ſeorſum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habẽs quo reprehẽdat epiſcopũ in cauſa pietatis & iuſtitiæ, deponatur, quaſi principatus amator exiſtẽs, eſt enim tyrannus. Et cæteri clerici quicunque tali conſentiunt, deponantur, laici verò ſegregentur. Hæc autem poſt vnam & ſecũdam & tertiã epiſcopi obſecrationem fieri cõueniat.

CAN. XXXIII.

Siquis preſbyter, aut diacon⁹ ab epiſcopo ſuo ſegregetur, hunc non licere ab alio recipi, ſed ab ipſo qui eum ſequeſtrauerat, niſi forſitan obierit epiſcopus ipſe, qui eũ ſegregare cognoſcitur. *Nica. con. c. 5.* *Anti. con. c. 6.*

CAN. XXXIIII.

Vt nec etiam epiſcopus ſine commendaticiis literis in aliena eccleſia recipiatur.

Nullus epiſcoporũ peregrinorum, aut preſbyterorum, aut diaconorum ſine commendaticiis ſuſcipiatur epiſtolis. Et cum ſcripta detulerint, diſcutiantur attentiùs, & ita ſuſcipiantur. Et quidem ſi prædicatores pietatis fuerint, ſuſcipian- *Anti. con. c. 7.*

tur, ſin minus vbi neceſſaria ipſis ſuppeditaueritis, ad communionem & vlteriorem ipſos conſuetudinem non admittitote: multa enim per ſubreptionem proueniunt.

CAN. XXXV. *De Metropolitanis.*

Anti.con. c.9. Epiſcopos Gentium ſingularum ſcire conuenit, quis inter eos primus habeatur: quem velut caput exiſtiment, & nihil amplius præter eius conſcientiam gerant, quàm illa ſola ſinguli, quę parochiæ propriæ & villis, quæ ſub ea ſunt competunt. Sed nec ille præter omnium conſcientiam faciat aliquid in eorũ parochiis. Sic enim vnanimitas erit, & glorificabitur Deus per Chriſtum in Spiritu ſancto.

CAN. XXXVI.

Quòd non liceat epiſcopum in aliena prouincia clericos ordinare.

Epiſcopum non audeat extra terminos proprios ordinationes facere, in ciuitatibus & villis quæ illi nullo iure ſubiectæ ſunt. Si verò conuictus fuerit hoc feciſſe præter eorum conſcientias, qui ciuitates ipſas & villas detinent, & ipſe deponatur, & qui ab illo ſunt ordinati.

CAN. XXXVII.

Vt qui proprium non receperint epiſcopum excommunicentur.

Anti.con. c.8. Siquis epiſcopus non ſuſceperit officiũ & curam populi ſibi commiſſam, hic communione priuetur, quouſque conſentiat, obedientiã commendans. Similiter autem & preſbyter, & diaconus. Si verò perrexerit, nec receptus fuerit, non pro ſua ſententia, ſed pro malitia populi, ipſe quidem maneat epiſcopus, clerici verò ciuitatis communione priuentur, eò quòd eruditores inobedientis populi non fuerunt.

CAN.

CAN. XXXVIII.

Vt bis in anno concilia celebrentur.

Bis in anno epiſcoporum concilia celebrentur, vt inter ſe inuicem dogmata pietatis explorent, & emergentes eccleſiaſticas contentiones amoueant. Semel quidé quarta ſeptimana Pentecoſtes, ſecundò verò 12. die menſis Hyperberetei, id eſt, iuxta Romanos, 4. Idus Octob. *Nic. con. cap. 3.*

CAN. XXXIX.

Vt non liceat epiſcopo parentibus ex eccleſia bonis aliquid condonare.

Omnium negotiorum eccleſiaſticorũ curam epiſcopus habeat, & ea velut Deo contemplãte diſpenſet, nec ei liceat ex eis aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quæ Dei ſunt, condonare. Quòd ſi pauperes ſunt tãquam pauperibus ſubminiſtret, ne eorum occaſione eccleſiæ negotia deprædentur.

CAN. XL.

Vt ab eccleſia bonis, ſint epiſcopi bona diuiſa.

Presbyteri & diaconi, præter epiſ. opũ, nihil agere pertentẽt. nam Domini populus ipſi commiſſus eſt, & pro animabus eorum hic redditurus eſt rationé. Sin autẽ manifeſtæ res epiſcopi (ſi tamen habet proprias) & manifeſtæ dominicæ, vt poteſtatem habeat de propriis moriens epiſcopus, ſicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere, nec occaſione eccleſiaſticarũ rerum, quæ epiſcopi eſſe probãtur, intercidant, fortaſſis enim aut vxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut ſeruos. Et iuſtũ eſt hoc apud Deum & homines, vt nec eccleſia detrimentum patiatur ignoratione rerũ põtificis: nec epiſcopus vel eius propinqui ſub obtẽtu eccleſiæ proſcribantur, aut in cauſas incidãt, qui ad eum pertinent, *12. q. 2. Sint manifeſtæ.*

mórſque eius iniuriis malæ famæ ſubiaceat.

CAN. XLI.

Vt ſicut ſpiritualium rerum cura ad epiſcopum pertinet, ſic etiam & temporalium.

12.q.1. Præcipimus. Præcipimus, vt in poteſtate ſua epiſcopus eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum precioſæ illi ſunt creditę, multò magis oportet eum curam pecuniarum gerere: ita vt poteſtate eius indigentibus omnia diſpẽſentur per presbyteros & diaconos, & cum timore omníq; ſollicitudine miniſtrentur. *Ibidem, Ex iis autem.* Ex iis autem quibus Indiget (ſi tamen indiget) ad ſuas neceſſitates & peregrinorum fratrũ vſus ipſe percipiat vt nihil eis poſſit omninò deeſſe. *Leuitic. in pluribus cap. & Deut. 18. 1. Corin. 9.* Lex enim Dei præcipit, vt qui altari deſeruiũt, de altari paſcantur, quia nec miles ſtipẽdiis propriis cõtra hoſtes arma ſuſtulit.

CAN. XLII.

Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus aleæ atque ebrietati deſeruiens, aut deſinat, aut certè communione priuetur.

CAN. XLIII.

D. 35. Epiſc. aut presbyt. Subdiaconus, aut lector, aut cantor ſimilia faciens aut deſinat, aut communione priuetur. Similiter etiam laicus.

CAN. XLIIII.

Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, vſuras à debitoribus exigẽs, aut deſinat, aut damnetur.

CAN. XLV.

Epiſcopus, presbyter, & diaconus, qui cum hæreticis orauerit, tantummodò communione priuetur. Si verò tanquam clericos, hortatus eos fuerit agere vel orare damnetur.

CAN. LXVI.

Epiſcopum, aut presbyterum hæreticorum ſuſcipientem baptiſma damnari præcipimus. Quę enim

enim conuentio Chriſti ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? *2.Cor.6.*

CAN. XLVII.

Qui verè baptizatos rebaptizauerint, deponatur.

Epiſcopus, aut preſbyter, ſi eum qui ſecũdum veritaté habuerit baptiſma, denuò baptizauerit, aut pollutũ ab impiis non baptizauerit, deponatur tanquã deridens crucé & mortem Domini, nec ſacerdotes à falſis ſacerdotibus diſcernens.

CAN. XLVIII.

Siquis laicus vxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimiſſam duxerit, communione priuetur.

CAN. XLIX.

Vt fiat baptiſmus trina merſione.

Siquis epiſcopus, aut preſbyter, non trinam merſionem vnius myſterij celebret, ſed ſemel mergat in baptiſmate, quod dari videtur in Domini morte damnetur. Non enim dixit nobis Dominus, In morte mea baptizate, ſed, Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. *De conſec. diſtin. 4. Si quis preſbyter.* *Matt. vlt.*

CAN. L.

Vt ſiquis ex clero non propter abſtinentia bonũ à carnibus abſtinuerit, deponatur.

Siquis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, aut quiuis omninò de ſacerdotali conſortio nuptiis & carnibus & vino abſtinuerit, non proptereà quòd mens ad cultum pietatis reddatur exercitatior, ſed propter abominationé, oblitus quòd omnia pulchra valde, & quòd maſculũ & fœminam Deus creauit hominem, ſed diffamationibus laceſſens creationem Dei vocat ad calumniam, aut corrigitor aut deponitor, & ex eccleſia reiicitor. Conſimiliter & laicus.

CAN. LI.

Quòd ſi pœnitentem presbyter non receperit, deponatur.

Siquis epiſcopus, aut presbyter, eũ qui à peccato reuertitur, nõ recipit, ſed reiicit: deponitor, eò ꝙ Chriſtũ offendat, qui dixit, ob vnũ peccatorem qui reſipiſcat, gaudium oborlri in cælo.

CAN. LII.

Qui propter abominationem tantùm carnibus in diebus feſtiuis non vtitur, deponatur.

Siquis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus carnibus & vino feſtiuis diebus nõ vtatur, ídque per abominationem, non propter exercitationem ad cultum pietatis, deponitor, tanquàm qui cauterio notatam habeat conſcientiam, & multis author ſit offendiculi.

CAN. LIII.

Vt deponatur clericus, qui in caupona cibum ſumpſerit.

Siquis clericus in caupona cibum capere deprehenſus fuerit, à communione excluditor, excepto tamen eo, qui neceſſariò in itinere in commune diuerterit hoſpitium.

CAN. LIIII.

Exo.28. Siquis clericus epiſcopum contumelia affecerit, deponitor. Principi enim populi tui non maledices.

CAN. LV.

Siquis clericus contumelia affecerit presbyterum, aut diaconum, à communione ſegregator.

CAN. LVI.

Siquis mancum, aut mutum, ſurdúmve aut cæcum, aut eum, cui vitioſus inceſſus eſt, ſubſannauerit, communiõne priuator. Conſimiliter & clericus.

CAN. LVII.

Epiſcopus, aut presbyter qui negligentiùs circa clerum aut populum agit, nec in pietate eos erudit, à communione ſegregator. Si verò in ea ſocordia perſeuerauerit, deponitor.

CAN. LVIII.

Vt epiſcopi in neceſſitate clericos alant.

Siquis epiſcopus, aut presbyter, clerico ex inopia laboranti neceſſaria non ſuppeditauerit, à communione reiicitor. Sin perſeuerat deponitor, vt qui fratrem ſuum necauerit.

CAN. LIX.

Si quis falsò inſcriptos impiorum libros tanquàm ſacros in eccleſia ad populi & cleri corruptionem publicauerit deponitor.

CAN. LX.

Si accuſatio contra fidelem inſtituatur de fornicatione, aut de adulterio, aut quacunque alia actione prohibita, & conuictus fuerit, in clerum non producitor.

CAN. LXI.

Qui Chriſti nomen metus cauſa negauerit, ab eccleſia reijciatur.

Siquis clericus per metum humanum, vel Iudæi vel Græci vel hæretici negauerit (ſiquidem nomen Chriſti) ab eccleſia reiiciator: ſi verò nomen clerici, deponitor. Pœnitentia tamen ductus, vt laicus recipitor.

CAN. LXII.

Siquis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omninò quicunque ex ſacerdotali conſortio comederit carnes in ſanguine animæ eius, aut à beſtiis abreptum, aut ſuffocatum, deponitor. Hoc enim lex prohibuit. Sin vero laicus ſit, à communione excluditor.

Sexta ſynodi, c. 67. Gangr. c. 2. diſt. 30. c. ſi quis carnē.

Digitized by Google

CANON LXIII.

Vt deponatur qui cum hæreticis orauerit.

Siquis clericus, aut laicus, ſynagogã Iudæorum, aut hæreticorum conuenticulum ingreſſus fuerit, vt preces cum illis coniungat, deponitor, & à communione ſecluditor.

CAN. LXIIII.

Siquis clericus in concertatione aliquem pulſauerit, & vno ictu ac pulſatione interemerit, deponitor, propter temeritatem ſuam. Sin verò laicus ſit, arcetor à communione.

CAN. LXV.

Sexta ſynodi, c.55. Siquis Dominicum diem, aut ſabbatum, vno ſolo dempto, ieiunare deprehendatur, deponitor. Sin laicus, è communione eiicitor.

CAN. LXVI.

Vt quam quis violauerit virginẽ, ducat in vxorem.

Siquis virginem ſibi non deſponſatã admota vi detinet, à communione ſuſpenditor. Non licitum autem eſto ei aliam ducere, ſed eam detineto, quam ſolicitauit, quamuis paupercula ſit.

CAN. LXVII. *Vt bis ordinati deponãtur.*

Si quis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, ſecundam ab aliquo ordinationem ſuſceperit, deponitor tam ipſe, quàm qui ipſum ordinauit, niſi fortè conſtet ordinationem eum habere ab hæreticis. Qui enim à talibus baptizati, au ordinati ſunt, hi nec fideles, nec clerici eſſe poſſunt.

Author. *Secunda pars huius canonis intelligenda eſt de hæreticis, qui iuxta ritum eccleſiæ catholicæ, nec ordinabant, nec baptizabant, vt Paulianiſtæ, & Cataphrygiæ, qui ſine inuocatione trium Perſonarum diſpenſabant baptiſmi ſacramentum, à quibus baptizati (vt explicat can.19. concil. Nicani, & ca.95. ſextæ ſynodi) ſunt rebaptizandi.*

CAN.

CANON LXVIII.

Vt deponatur quicunque ex clericis Quadrageſimam non ieiunauerit.

Si quis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, aut lector, aut cantor ſacram Quadrageſimam Paſchæ, aut quartam feriam, aut Paraſceuē non ieiunauerit, deponitor, præterquàm ſi imbecillitate impeditur corporis. Sin laicus ſit, communione priuator.

CAN. LXIX.

Vt cum Iudæis non liceat ieiunare.

Si quis epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, aut omninò quicunque ex clericorum cōſortio, cum Iudæis ieiunauerit, aut communem feſtum diem cum ipſis egerit, aut lautia feſti nempe azyma, aut aliud huius generis ab eis ſuſceperit, deponitor. Si laicus, à communione ſegregator.

CAN. LXX.

Si quis Chriſtianus oleū ad ſacra Gentiliū, aut ſynagogā Iudæorū in feſtis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, à communione excluditor.

CAN. LXXI.

Siquis clericus, aut laicus, cerā, aut oleum ex ſancta ſurripiat eccleſia, à cōmunione ſeiūgitor.

CAN. LXXII.

Qui in profanos vſus vaſa ſacra aſſumpſerit, excommunicetur.

Vas aureum & argenteum ſanctificatum, aut velamen linteū nemo amplius inſuos vſus aſſumito, iniquum enim eſt. Cæterùm ſiquis deprehenſus fuerit, excommunicatione mulctator.

CAN. LXXIII.

Qualiter contra epiſcopum procedendum.

Epiſcopum de aliquo per fide dignos accuſatum homines, ab epiſcopis vocari neceſſarium

eſt. Et ſiquidem comparuerit, & confeſſus conuictúſque fuerit, cenſura irrogator eccleſiaſtica. Si verò vocatus non obtemperauerit, ſecunda quoque vice vocato miſſis duobus ad ipſum epiſcopis. Quòd ſi per cõtumaciam, nec ſic quidem comparuerit, ſynodus ſuam contra ipſum pronunciato ſententiã, ne quid tergiuerſando, detractandóque iudicium, lucri facere videatur.

CAN. LXXIIII.

Indictionem teſtimonij contra epiſcopum hæreticus non admittitor, ſed nec fidelis ſi ſolus ſit. In ore enim duorum vel trium teſtium
Mat. 17. conſiſtet omne dictum.

CAN. LXXV.

Vt bona eccleſiaſtica conſanguineis epiſcopus non conferat.

Item, non oportet epiſcopum fratri, aut filio aut alteri cognato, humano gratificari affectu: nec enim eccleſiam Dei conferre debet in hæredes. Enimuerò, ſi quis id fecerit, irrita permaneto ordinatio, ipſe autem excommunicatione percellitor.

CAN. LXXVI.

Si quis oculo defectus, aut obtuſo crure exiſtat, & dignus ſit, epiſcopus efficitor. Non enim mutilatio corporis ipſum polluit, ſed inquinatio animæ.

CAN. LXXVII.

Qui verò mutus, ſurdúſve & cæcus eſt, epiſcopus non efficitor: non quia oblæſo corpore eſt, ſed ne eccleſiaſtica impediantur munia.

CAN. LXXVIII.

Siquis dęmonẽ habeat, clericus non efficitor, ſed nec cum fidelibus preces fundito. Mundatus verò recipitor, & ſi dignus fuerit efficitor.

CAN.

CAN. LXXIX.

Vt à gentilitate conuerſus non ſtatim in epiſcopum promoueatur.

Qui ex vita gentili aduenerit, & baptizatus eſt, aut ex cõuerſatione praua, eum iuſtum non eſt protinus promoueri in epiſcopum. Iniurium enim eſt, eum, qui non prius ſpecimen & documẽtum de ſe præbuerit, aliorũ doctorem exiſtere, niſi alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat.

CAN. LXXX.

Quòd non oporteat epiſcopum publicis ſe implicare adminiſtrationibus.

Dicimus, quòd non oporteat epiſcopum, aut preſbyterum, publicis ſe adminiſtrationibus im mittere, ſed vacare, & cõmodum ſe exhibere vſibus eccleſiaſticis. Animũ igitur inducito hoc nõ facere, aut deponitor. Nemo enim poteſt duob[9] dominis ſeruire, iuxta præceptum Dominicum. *Matth.6.*

CAN. LXXXI.

Sine dominorum manumiſſione ſerui in clerum non promoueantur.

Serui ſi in clerum promoueantur citra dominorum voluntatẽ, hoc ipſum operatur redhibitionem. Si quando verò ſeruus quoque gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noſter Oneſimus apparuit) & domini cõſenſerint, manũ que emiſerint, & domo ſua ablegauerint, efficitor.

CAN. LXXXII.

Vt epiſcopus militiæ vacans deponatur.

Epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus qui militiæ vacauerit, & ſimul vtrunque retinere voluerit: tam officium Romanum quàm functionem ſacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæſaris ſunt, Cæſari, & quæ Dei, Deo.

CAN. LXXXIII.

Quiſquis Imperatorem, aut magiſtrum contumelia affecerit, ſupplicium luito: & quidem ſi clericus ſit, deponitor: ſi laicus, à communione remouetor.

CAN. LXXXIIII.

Qui libri ſint canonici.

Sunt omnibus vobis clericis ſimul & laicis venerandi, ac ſacri libri: veteris quidem Teſtamenti, Moſis quinque Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſu filij Naue vnus, Iudicum vnus, Ruth vnus, Regũ quatuor, Derelictorum ex libro dierum duo. Eſther vnus, De Machabęorum geſtis tres, Iob vnus, Pſalterij vnus, Salomonis tres, Prouerbia, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Prophetarum duodecim vnus, Eſaiæ vnus, Hieremiæ vnus, Ezechielis vnus, Danielis vnus. Inquiritur autem à vobis extrinſecùs vt adoleſcentes vèſtri addiſcant, item ſapientiam eruditi Syrach.

Noſtra verò (hoc eſt) noui Teſtamenti, Euangelia quatuor, Matth. Mar. Luc. Ioan. Pauli Epiſtolæ quatuordecim, Petri Epiſtolæ duæ, Ioannis tres, Iacobi vna, Iudæ vna, Clementis Epiſtolæ duæ, & præceptiones quę vobis epiſcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ ſunt, quas omnibus publicare non oportet, ob quædam arcana quæ in ſe continent. Et actiones noſtras Apoſtolorum.

Canonum Apoſtolorum

FINIS.

SVMMA CONCILIORVM PONTIFICVM, aliorúmq; ſanctorum Patrum, ſuccinctè complectens omnia, quæ alibi ſparſim tradita ſunt.

***

Petrus Papa primus.

PETRVS Apoſtolus, & princeps Apoſtolorū, natione Galilæus, ex vico Bethſaida, Filius Ioannis, frater Andreæ, primus ſedit in cathedra epiſcopatus Antiochiæ annis ſeptem. Hinc ingreſſus eſt in vrbem Romam, Claudio Cæſare, ibíq; ſedit in cathedra epiſcopatus annis 25. mēſibus duobus, diebus tribus. Fuit autem temporibus Tiberij Cæſaris, & Caij, & Tiberij Claudij, & Neronis. Hic ſcripſit duas Epiſ. quæ catholicę & canonicę nominantur, & Euangeliū Marci, quia Marcus auditor eiꝰ fuit & filius à baptiſmo. Hic ordinauit duos epiſcopos, Linū, & Cletum: qui p̄ſentialiter omne miniſteriū ſacerdotale in vrbe Roma populo, vel ſuperuenientibus exhiberēt.

Petrus primus pont. Ann. Chr. 33.

Marcus filius Petri in baptiſmate.

Beatus autem Petrus orationi, prædicatione populum erudiens, vacabat. Hic cum Simone Mago multas diſputationes habuit, &c. Idem Petrus beatum Clementē epiſcopū conſecrauit, cui & cathedram, vel eccleſiam omnem diſponendam commiſit (vt refert idem Clemens in Epiſtola prima ad Iacobū fratrē Domini) dicēs, Sicut mihi gubernandi tradita eſt à Domino

Verba Petri ad Clementem

Digitized by Google

meo Ieſu Chriſto poteſtas ligandi, ſoluendíque, ita & ego tibi cõmitto vt ordines diſpoſitores diuerſarum cauſarum: per quos actus non eccleſiaſtici profligentur, & tu minime curis ſeculi deditus reperiaris, ſed ſolummodò orationi, & prædicationi ad populum vacare ſtude. Deinde martyrio cũ Paulo coronatur, anno poſt paſſionem Domini, 38. qui ſepultus eſt via Aurelia, in templo Apollinis iuxta palatiũ Neronianum, in Vaticano, 3. Cal. Iulij. Sub Petro celebratũ eſt concilium primum Hieroſolymis, cuius exemplar habes in Actis Apoſt. cap. 15.

Primum concilium Hieroſolymis ſub Petro, Ann. Do. 70.

Linus epiſcopus.

Linus epiſcopus. Hic nudis capite fœminis eccleſia interdixit.

Linus, natione Italus de regione Thuſciæ, patre Herculano, ſedit epiſcopus annos 11. menſes tres, dies 12. Fuit autem temporibus Neronis: martyrio coronatur à Saturnino Conſule, & ſepultus eſt iuxta corpus beati Petri in Vaticano 9. Calen. Octob.

An. D. 18.

Cletus epiſcopus.

Cletus epiſcopus.

Cletus natione Romanus patre Aemiliano, ſedit annis 12. menſe vno, diebus 12. Fuit temporibus Veſpaſiani & Titi, & ſub Domitiano martyrio coronatur, & ſepultus fuit iuxta corpus beati Petri in Vaticano.

Clemens Papa ſecundus.

A. D. 92. Clemens ſecũdus pontifex. Hic pontificum ornatus inſtituit. Matt. 16.

Clemens natione Romanus de regione Cælio monte ex patre Fauſtino, ſedit annis 9. Fuit autem temporibus Galbæ, & Veſpaſiani. Hic ex præcepto beati Petri ſuſcepit eccleſiæ pontificatum gubernandum, ſicut ei fuerat à Domino Ieſu Chriſto cathedra tradita & cõmiſſa, vt ipſe in Epiſtola (quæ ad Iacobũ ſcripta eſt) explicat. Sed Linus, & Cletus ante eum conſcribuntur, qui ab ipſo principe Apoſtolorum ad miniſterium

rium ſacerdotale exhibendum, ſunt epiſcopi ordinati. Clemens tamen fuit immediatus, & proximus ſucceſſor Petri in cathedra pōtificali. Obiit martyr anno Traiani. 3. Tenet hoc Ioannes papa tertius, in Epiſtola Decretali ad epiſcopos prouinciarum Germaniæ & Galliæ, & Alexander primus in Epiſtola Decretali prima ad orthodoxos. Euſeb. verò Cæſarien. Eccleſiaſt. Hiſto. lib. 3. c. 14. de Clemente ſcribit, dicens, In vrbe Roma. 12. Anacleti annis in epiſcopatu exactis ſacerdotij ſedem Clemēti tradidit. Et c. 34. Igitur in vrbe Roma tertius ab apoſtolis Clemēs 9. annis ſacerdotio perfunctus Euariſto diuini verbi tradidit miniſterium.

Linum, & Cletū præmiſit ambitionis exempli declinatione.

Platina enumerat Clementē papam quartum à Chriſto poſt Linum, & Cletum. Et diuus Hieronymus dicit fuiſſe quartum, ſed alia ratione, quoniam recenſet Anacletum prædeceſſorem Clementis, & tertium papam, quod tamen communis ſententia non recipit. Ego tamen puto ſecundum, ſed in re tam perplexa lectoris arbitrio iudicium permitto. Extant Epiſtolæ Clementis Decretales quinque.

Clemens ſecūdū Hieron quartus pont.

Opinio authoris.

Anno Do. 101.

Anacletus Papa.

Anacletus tertius papa, natione Græcus, ex patre Antiocho, ſedit annos 9. menſes 2. dies 10. Fuit temporibus Domitiani, ſepultus eſt in pace iuxta corpus beati Petri.

Euſebius Eccleſ. Hiſt. lib. 3. c. 14. ait ſediſſe annos 12. & tradidiſſe ſacerdotium Clementi.

Anacletus 3. pōt. Sub hoc pon. Io. Apoſtolus migrauit ad Dominum.

Decreta Anacleti in Epiſtola prima.

SAcerdotes, quando Domino ſacrificant, non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant vt Domino perfectè in ſacratis Deo locis

Quo loco, & quib. teſtibus ſacrificandum.

ſacrificare probentur, iuxta illud Deut. 12. Vide, ne offeras holocauſta in omni loco, quem videris, ſed in loco, qué elegit Dominus Deus tuus. Epiſcopus Deo ſacrificans, teſtes ſecum habeat, & plures quàm alius ſacerdos, cum quo peracta conſecratione, omnes miniſtri communicent, qui noluerint eccleſiaſticis carere luminibus. Sic Apoſtoli ſtatuerũt & ſancta Romana tenet eccleſia, de conſe. diſt. 1. c. Epiſcopus Deo, &c.

De primatu eccleſiæ Romæ. In fine eiuſdem Epiſtolæ, Si difficiliores ortæ fuerint quæſtiones, ad ſedem Apoſtolicam (ſi appellatum fuerit) referantur. quoniam Apoſtoli hoc ſtatuerunt iuſſu domini Saluatoris, vt maiores, & difficiliores quæſtiones ſemper ad ſedẽ referantur Apoſtolicam, ſuper quam Chriſtus vniuerſam conſtruxit eccleſiam, dicente ipſo, *Mat. 16. c.* Tu es Petrus, &c.

Epiſtola ſecunda eiuſdem, in qua de fide, & aliis cauſis rogatus reſpondit ad epiſcopos Italiæ.

A quibus accuſandus & ordinandus epiſcopus. Primò, de ordinatione epiſcopi habetur ex eius decretis, & d. 64. & 75. cap. Ordinationes. Quòd per tres epiſcopos fiat conſecratio reliquis conſentientibus.

Secũdò, habetur de eorum accuſatione quòd non niſi ab idoneis, & probatiſſimis viris, qui ſuſpicionibus & ſceleribus careant, fieri debeat, quia Dominus ſacri ſui corporis tractatores, à vilibus, & reprobis perſonis infamari noluit, nec calumniari permiſit, ſed ipſe proprio flagello, peccantes ſacerdotes à templo eiecit: habetur 2. q. 7. c. Accuſatio quoque.

De electione epiſcoporum. Tertiò de electione. Cùm electionem ſummorum ſacerdotum ſibi Dominus reſeruarit, electionem tamen eorum bonis ſacerdotibus, & ſpiritualibus populus conceſſit: habetur d. 79. c.

Electio

Eiectionem. Ante Abraham nullus alius vocatus eſt presbyter, id eſt, ſenior, cùm ab Adam vſque ad eundem, nongentos & amplius annos multos homines vixiſſe legimus. Abraham verò multò paucioribus annis vixiſſe conuincitur. Vnde non propter decrepitam ſenectutem, ſed propter ſapientiam, ſacerdotes presbyteri nominantur. Exod. 29. Moſi præceptum eſt, vt eligeret presbyteros.

De nomine Presbyteri.

Abraham primus appellatus presbyter.

Gen. 14. d.

Initium ſacerdotij fuit Aaron, licet Melchiſedec prius ſacrificiũ obtulerit, & poſt hunc Abraham, Iſaac, & Iacob, ſed hi ſpontanea volũtate, non ſacerdotali authoritate iſta fecerunt. Quo loco contemplari oportet Aaron, ſummum ſacerdotem, id eſt, epiſcopũ fuiſſe. Porrò filios eius presbyterorum demonſtraſſe figurã. d. 21. cap. In nouo Teſtamento.

De origine ſacerdotij

Aaron primus põtif. vet. Teſta.

Exod. 29.

In nouo Teſtaméto, poſt Chriſtũ dominum à Petro ſacerdotalis cœpit ordo, iuxta illud apud Matthæum, Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo eccleſiã meam. Et primus ille ligandi & ſoluendi poteſtatem accepit à Domino, primúſque ad fidem populũ virtute ſuæ prædicationis adduxit. Cæteri verò apoſtoli cũ eodem pari conſortio, honorem & poteſtatẽ acceperũt, ipſúmque principem eorum eſſe voluerunt, ipſis quoque decedentibus, in locum eorum ſucceſſerunt epiſcopi. d. 2. c. In nouo Teſtamento.

De primatu Petri.

Matt. 16.

Filius eſt æqualis patri, quia licet verbum fuerit abbreuiatum, non tamen minutio deitatis in Dei Filio ſignificatur: ſed diſpenſatio ſuſceptæ carnis annunciatur. In qua diſpenſatione non ſolùm Patre, ſed etiam angelis, hominis Filium legimus minoratum, idque probat multis teſtimoniis Scripturarum.

De æqualitate Patris & Filij.

Heb. 2. d.

Digitized by Google

Tertia Epiſtola eiuſdem.

Sacerdotij & epiſcoporum ordo à Deo cōſtitutus.

Quæ in ſumma tractat Anacletus in hac Epiſtola ſunt iſta. Primum, à Domino conſtitutos eſſe hos duos ordines epiſcoporum, & ſacerdotum, & ampliùs quàm iſti duo, nec nobis à Deo collati ſunt, nec apoſtoli docuerunt. Ex quo colligitur reliquos ordines, aut gradus notos in eccleſia non à Domino ordinatos, nec ab Apoſtolis. Secundò colligitur, epiſcopos ſuperiores eſſe ſacerdotibus aliis, cùm loco Apoſtolorum ſucceſſerint. Presbyteri verò ſeptuaginta Diſcipulorum locum tenent. In ſacerdotio cōplexus eſt Anacletus diaconos, & ſubdiaconos.

d. 22. ſacroſanct. Quòd eccleſia Rom. ſit caput omniū eccleſiarum.

Secundum, Romana eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino ſaluatore noſtro primatum obtinuit, & eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas eccleſias, ac totum Chriſtiani populi gregem aſſequuta eſt. Secunda ſedes eſt apud Alexandriā ſub Marco Euangeliſta. Tertia apud Antiochiam ſub Petro Apoſtolo, qui illic priuſquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium epiſcopum conſtituit.

Petrus & Paulus vna die paſſi ſunt.

Petrus & Paulus eodem tempore, & vno die ſub Nerone Principe paſſi ſunt, & ambo ſanctā Romanam eccleſiam ſua morte conſecrarunt, & aliis omnibus vrbibus in vniuerſo mundo, eam ſuo venerando triumpho prætulerunt.

Iuxta merita plebis datur ſacerdos. Eſa. 24.

Pro meritis plebis ſæpè paſtores deprauantur eccleſiæ, vt procliuius corruant qui ſequuntur. Capite enim langueſcente, facilius reliqua corporis membra inficiuntur, iuxta illud Eſaiæ 1. Omne caput languidum, & omne cor mœrens. Et illud, Sicut populus, ſic ſacerdos, & ſicut ſeruus, ſic & dominus eius: & ſicut ancilla, ſic & domina eius.

Contra detractores prælatorum ſuorum, qui ſententia Cham filij Noë damnatur, quia patris pudenda non operuit, ſed magis deridēda aliis fratribus ſuis monſtrauit. Quia doctor, vel paſtor eccleſiæ, ſi à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus, ſed pro reprobis moribus, magis eſt tolerandus, quam diſtringendus, quia rectores eccleſiæ à Deo iudicādi ſunt, vt dicitur in Pſalm. 81. Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diiudicat. 2. q. 7. c. Sententia Cham. & 24. q 3. c. Tam ſacerdotes.

Contra detractores prælatorū ſuorum.

Decreta Euariſti papæ.

EVariſtus quartus papa, natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda de ciuitate Bethleem, ſedit annos 9. menſes 10. dies duos. Fuit tēporibus Domitiani, & Neruæ Traiani, & martyrio coronatur, ſepultus iuxta corpus ſancti Petri in Vaticano. Euſebius autem Eccleſiaſt. Hiſt. 1. ſecus illius annos proſequitur.

Anno D. 110.

Hic titulos in vrbe roma diuiſit presbyteris.

Epiſtola prima ad epiſcopos Aphricanos.

Quale debet eſſe legitimum coniugium fidelium, vt à Patribus, & Apoſtolis, eorúmque ſucceſſoribus traditum inuenimus. Non fit coniugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem videntur habere. Vxor petatur & à parentibus propinquioribus ſponſetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter (vt mos eſt) cum precibus, & orationibus à ſacerdote benedicatur, & paranymphis (vt conſuetudo docet) cuſtodiatur, & conſocietur, & biduo & triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant, vt bonæ ſoboles generentur, & Domino in actibus ſuis placeant. Aliter verò præſumpta, non coniugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, vel fornicationes, potiùs

Qualia ſint Chriſtiana coniugia.

Euariſtus matrimonia publica benedixit.

quàm legitima coniugia eſſe non dubitate, &c. Habetur 3.q.5.Aliter legiti.

Canon renouandus in reformatione ad cauenda clandeſtina matrimonia,quę ipſa Venus ſolet contrahere.

Locus Pauli explicatus. De hoc quod Paulus 1.Timo.6.dicit, Qui ſolus habet immortalitatem, & lucem habitat inacceſsibilē. Quod non de ſolo Patre dictum ſit (vt quidam malè interpretati ſunt)probat rationibus,& teſtimoniis. De Filio etiam hūc locum intelligendum,poſt pauca ſubiungit:

Quod nullus mortalium viderit Deum in eſſentia 1.Ioan.3. 1.Cor.13. Eam lucem inacceſſibilem(quam Pater,& Filius inhabitant) nullus in hoc mortali corpore conſtitutus poteſt aliquatenùs cōtueri.Sed dum apparuerit tunc verè eum videbit, ſicuti eſt. Et non ſicut Moſes, cæteríque Prophetæ per ænigmata & figuram, ſed ipſam veraciter in Filio contuebitur deitatis imaginem. Hic ſentit, nullum prophetam, nec Moſen vidiſſe Deum in natura ſua.

Epiſtola ſecunda eiuſdem ad epiſcopos Aegypti, quòd Chriſtus ſit ſponſus eccleſiæ.

Epiſcopus eccleſiam ſuam non dimittat. Sicut vir non debet adulterare vxorem ſuam, ita nec epiſcopus eccleſiā ſuam, id eſt, vt illam dimittat, ad quā ſacratus eſt abſque ineuitabili neceſſitate,aut Apoſtolica,aut regulari mutatione:neque alteri ſe ambitus cauſa coniungat. Et velut vxor,quæ ſub manu viri eſt,obedire debet viro ſuo,eúmque diligere & amare, ſic eccleſiā epiſcopo ſuo in omnibus obedire, & amare (vt animam ſuam) debet: quia illud fit carnaliter, iſtud verò ſpiritualiter.7.q.1. Sicut vir non, &c. Vide eruditam,& elegantem Epiſtolam.

In concilijs fo. 5. Ne temere aliquid diffiniamus. Deus omnipotēs,vt nos à præcipitatæ ſententiæ prolatione cōpeſceret, cum omnia nuda, & aperta

aperta ſint oculis eius, mala tamẽ Sodomæ noluit audita iudicare priùs quã manifeſtè agnoſceret. Gene. 18. Deſcendam & videbo, &c. Cuius exẽplo monemur, ne ad proferendã ſententiam, vnquã præcipites ſimus, aut temerè, & indiligenter indiſcuſſa quæque, quoquo modo iudicemus, dicente veritatis voce, Nolite iudicare, &c. *Heb. 4.* *Matt. 7.*

Decreta Alexandri papæ.

ALexander primus, fuit natione Romanus, temporibus Traiani, ſedit annos 10. menſes 7. dies 2. De hoc Euſebius Eccleſiaſt. Hiſto. lib. 4. cap. 4. quintus papa ſub Petro. *Anno Do. 119.* *Alexãder papa quintus.*

Epiſtola ad omnes orthodoxos: eſt erudita epiſtola.

In ſacrificio miſſarũ panis tantùm, & vinum aqua permixtum offeratur. Non debet in calice Domini, aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed vtrunque permixtum, quia vtrunque ex latere eius in paſſione ſua profluxiſſe legitur. De conſecratione, d. 2. c. In ſacramentorum. *De pane & vino offerendo in ſacrificio Miſſæ.*

Aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur, ac purificentur, quod & omnibus ſacerdotibus faciendũ eſſe mãdamus. Nam ſi cinis vitulę aſperſus ſanguine, populũ ſanctificabat, multò magis aqua ſale aſperſa, diuiniſque precibus ſacrata. Et ſi ſale aſperſo per Heliſæum prophetam, ſterilitas aquæ ſanata eſt, quantò magis diuinis præcibus ſacrata, ſterilitatem rerum auferet humanarum, & inſidias diaboli auertet, & à phantaſmaticis verſutiis homines defendet, & coinquinatos ſanctificabit? *De aqua benedicta.* *4. Reg. 42. d.* *De conſecratione d. 2. c. Aquã ſale.*

Ibidem, de fide ſanctæ Trinitatis docet & tradit multa congeſtis multis teſtimoniis veteris Teſtamenti. *De fide Trinitatis.*

A.D.119.

Decreta Sixti papæ.

Sixtus ſextus pont. Hic Gallos in fide continuit.

Sixtus primus, natione Romanus, temporibus Adriani, ſedit annos 10. menſes tres. Euſebius Eccleſiaſt. Hiſt. lib. 4. c. 5. ait ſediſſe annos 12, cui ſubrogatꝰ eſt Teleſphorus 7. papa ſub Petro.

A Sixto habuerũt initia miſſarum ſolennia.

Hic conſtituit ſacra myſteria, & miniſteria, id eſt ſacrata vaſa nõ tãgi, niſi à miniſtris ſacratis.

Conſtituit etiam, vt ſacerdote incipiente actionem miſſarum, à populo cantaretur, Sanctus, Sanctus, &c.

De fide Trinitatis.

In prima Epiſtola oſtendit ſecundũ fidem, Patrem eſſe Deum & ingenitũ, Filium verò (in quo Pater viſus eſt) eſſe genitũ, vnúmque cum Patre Deum, non alium Deum Patrẽ, alium Filiũ. Hæc Epiſtola ſcripta eſt ad vniuerſos Chriſti Fideles.

A.D. 139. Teleſphorus 7. põt. huius temporibus inualuit. Valentiniana hæreſis.

Decreta Teleſphori papæ.

Teleſphorus fuit natione Græcus, temporibus Antonini Imperatoris, ſedit annos 11. menſes tres, conuenit cum hoc Euſebius Eccleſiaſticæ Hiſt. lib. 4. cap. 10.

Summa Epiſtolæ Decretalis ad vniuerſos ſcriptæ.

De ieiunio Quadrageſimæ.

Statuit, ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctum Paſcha clericos omnes à carnibus ieiunare, quia diſcreta debet eſſe vita clericorũ & laicorũ, dicẽs, Sic ergo à carne & deliciis ieiunẽt & Hymnis, & vigiliis, atque orationibus Deo inhærere diu noctúque ſtudeant. d. 4. c. Statuimus.

Ter miſſa celebrãda in nocte natiuitatis Dominicæ. Lucæ 2. Mar. 15. & Act. 2.

Statuit etiam, vt nocte Natiuitatis Dominicæ miſſas celebrent, & hymnum Angelicum in eis ſolenniter decantent: quoniam ea nocte ab Angelo paſtoribus nũciatus eſt. Reliquis verò temporibus miſſarum celebrationes ante horam diei tertiam minimè ſunt celebrandæ: quia eadem hora Dominus crucifixus eſt, & Spiritus ſanctus ſuper Apoſtolos deſcendiſſe legitur.

Decre

Decreta Higinij papæ. *A.D.143.*

HIginius papa, natione Græcus, ex Athenis, ſedit annos 4.mēſes tres, octauus ſub Petro. Extat Epiſtola Decretalis ad omnes Chriſti fideles, de fide Trinitatis ſatis erudita, in qua de æqualitate perſonarum in diuinis multa congerit teſtimonia.

Higinius octauus pont.

Hic patrinū & matrinam baptiſmo & confirmationi adhibuit.

Ibidem, Epiſtolam primam Ioannis docet ad Parthos ſcriptam.

Extat ſecūda Epiſtola eiuſdem ad Athenienſes paræ netica.

Decreta Pij papæ. *A.D.147.*

PIus primus, natione Italus, ſedit annos decem & nouem: iuxta Euſebium verò 15. Hiſtoriæ Eccleſiaſt. lib. 4. c. 11.

Pius pont. nonus.

Hermes frater huius librum ſcribit, in quo refert, quòd ei præcepit Angelus Domini (cum veniret ad eum in habitu paſtoris,) vt Paſcha die Dominica celebraretur. Hoc approbat in epiſtola prima Pius papa, & habetur de conſecratione. d. 3. c. Noſſe vos volumus.

Hic Nouatitherma, diua Petētiana dedicauit.

Paſtor inſcribitur ille liber.

Ex ſecunda epiſtola ad Italos.

Prædia diuinis vſibus tradita, quidā humanis applicāt vſibus, & Domino Deo, cui tradita ſunt, ea ſubtrahunt, vt ſuis vſibus inſeruiant, quod ſi quiſquā præſumpſerit, ſacrilegus habeatur, & ſicut ſacrilegus iudicetur. Quod hac tempeſtate fecerunt Lutherani. 12. q. 2. c. Prædia diuinis.

Non prophananda res eccleſiaſticæ.

Lutheranorum iniqua acta.

Decretum eiuſdem Pij papæ.

QVi compulſus à domino, ſciens peierat, vtrique ſunt periuri, & dominus & miles. Ille, quia præcipit. Hic, quia plus dominū, quàm animam ſuam dilexit. Si liber eſt, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat, & ſeptem ſequentes annos. Si ſeruus eſt, tres Quadrageſimas, & legitimas ferias pœniteat,

Pœna periurij. *22. q. 5. Qui compulſus.*

Ex eodem.

11.quæſt.1. Qui peierat. Siquis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo blaſphemia contra Deum vſus fuerit, ſi in eccleſiaſtico ordine eſt, deponatur: ſi laicus, anathematizetur. Et ſi quis per creaturam iurauerit, acerrimè caſtigetur, & iuxta hoc quod ſynodus iudicauerit pœniteat. Siquis autem talem hominem nó manifeſtauerit, diuina condẽnatione ſimiliter coërceatur. Et ſi epiſcopus emendare neglexerit, acerrimè corripiatur.

De pœnitentia eius, cuius negligentia aliquid de ſanguine Domini diſtillat. de conſecratione. diſt.2.c. Si per negligentiam.

Laudabilis eſt conſuetudo, qua nihil fidei contrarium agitur.

Conſuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem catholicam nil vſurpare dignoſcitur.

De cõſuetudine ſeruanda, quæ nõ eſt contra fidẽ.

Petiſtis per Hilarium Chartularium noſtrum à beatæ memoriæ deceſſore noſtro, vt omnes vobis retro temporum conſuetudines ſeruarentur, quę à Petri Apoſtolorum principis ordinationum initiis hactenùs vetuſtas longa ſeruauit. Et nos quidem iuxta ſeriem relationis veſtræ conſuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem catholicam nihil vſurpare dignoſcitur.

A.D.159. Anicetus pont. decimus: hic cauit, paucioribus quã tribus ne conſecraretur epiſcopus.

Decreta Aniceti papæ.

ANicetus, natione Syrus, ſedit annos 1 ᵛ. decimus Papa.

Extat epiſtola decretalis ad epiſcopos Galliæ, in qua docet ſequentia.

Primò tradit, Iacobum (qui dicebatur Iuſtus) à Petro, Iacobo & Ioanne Apoſtolis, Hieroſolymorum Epiſcopum fuiſſe ordinatum, citat Anacletum, 2. epiſtola.

Secun

Secundò ibi, quòd Archiepiſcopi ab omnibus epiſcopis ſuffraganeis ordinentur. 66. d. c. Archiepiſcopus ab omnibus.

Tertiò ibi, vt clerici comam non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ radant: quoniam laicis & ſimplicibus, virtutis, honeſtatis, pudicitiæ, & grauitatis exemplar eſſe debent. d.23.c. Prohibet fratres.

Clerici comam non nutriant.

Decreta Soteris papæ.

SOter, natione Campanus, ex Fundis, ſedit annos 9. Et fuit vndecimus papa.

A.D.163. Soter vndecimus pōt.

Epiſtola prima tota eſt de fide, in qua docetur, quòd Chriſtus in multis Scripturis dicitur ſecundū carnē factus: nūquam ſecundū diuinitatem nuſquam à Patre dicitur factus ſed genitus.

Huius tēporibus Cataphrygarum hæreſis orta eſt.

Secunda epiſtola ad epiſcopos Italiæ.

Primò conſtituit ſacratas Deo fœminas vel monachas, ſacra vaſa, aut ſacratas palas non contingere, nec incenſum circa altaria deferre. 23.d. Sacratas Deo.

Secundò præcipitur ab eodem, vt ſacrificans habeat ſecum adiutorē ſacerdotem, vt ſi aliquo caſu ille qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, à tergo ſemper habeat, qui eius vices inſequatur intrepidus, & officium inceptum adimpleat. d. 1. De conſecratione.

Sacerdotes, ſine ſocio ſacerdote non ſacrificent.

Tertiò ibi, vt nullus poſt cibum potúmque, ſiue quodlibet minimum ſumptum miſſas facere, nullus abſque patentis neceſſitatis prouētu miniſter vel ſacerdos imperfecta officia præſumat omninò relinquere. Siquis hæc temerariè præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit, habetur vbi ſupra. c. Vt illud. & 7.q.1. c. Illud diuinum.

Nullus niſi ieiunus ſacrificet.

Quartò idem, vt nullus preſbyterorum miſſarum ſolennia celebrare præſumat, niſi duobus præſentibus, ſibique reſpondentibus, & ipſe tertius habeatur: quia cum ab eo dicitur, Dominus vobiſcum, &, Orate pro me, aptiſſimè conuenit, vt & ipſius reſpondeatur ſalutationi. de conſecratione. d.1.c. Hoc quoque.

Incauta iuramenta non ſeruanda. Quintò, ſi aliquid incautiùs aliquem iuraſſe contigerit, quod obſeruatum, in peiorem vergat exitũ, illud ſalubri conſilio mutandum nouerimus, & magis inſtante neceſſitate periurandum nobis, quàm pro facto iuramento in aliud crimen maius diuertendum. 22.q.4 Si aliquid.

In cœna Domini ab vniuerſis ſumẽda eucharistia. Sextò idem, quod à nullis in cœna Domini perceptio euchariſtiæ negligatur, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibetur, ab omnibus aliis percipiendam eſſe, eccleſiaſticus vſus demonſtrat, cum & pœnitentes eadem die ad percipienda corporis & ſanguinis Dominici ſacramenta reconcilientur, de conſecratione. d.2.c. In cœna.

Decreta Eleutherij papæ.

A.D.177 Eleutherius põt.12. Huius tempore Marcionis ſecta variè diuiſa eſt.

ELeutherius, natione Græcus, ſedit annos 15. menſes 3. duodecimus papa ſub Petro temporibus Antonini Commodi. Euſebius Eccleſiaſti. Hiſt. lib.5.c.22. Lucius Britanniæ Rex huius tempore ſe ab eo Chriſtianum fieri per epiſtolam impetrauit.

In epiſtola vnica ad Galliæ prouincias.

Non quod intrat per os, &c. Poſtera autẽ die, &c. De quibus audierat, vt certas eſcas vitarent, inſtruit eos (ſecundum Euangelium) nullas eſcas tanquam communes refutari debere, quoniam vniuerſas Deus ad cibos tribuit fidelibus ſuis: probat ex Matth. & Act.10.

Decreta Victoris papæ.

VIctor, natione Apher, ſedit annos 10. menſes 2. Euſebius Eccleſiaſticæ Hiſt. lib. 5. c. 28. decimuſtertius papa ſub Petro.

A. D. 198.
Victor papa 13.
Huius temporis fuit hæreſis Pauli Samoſateni.

Sequentia in epiſtola ad Theophilum Alexandriæ epiſcopum.

Primò hic inſtituit die Dominica Paſcha Domini celebrari, ſicut cõſtituerat & Pius papa. De conſecra. diſt. 3. c. Celebritatem.

Secundò idem præcepit, vt ſi neceſſe fuerit, aut mortis periculũ ingruerit, Gentiles ad fidem venientes, quocunque loco vel momento (vbicunque euenerit) ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, tãtùm Chriſtianæ credulitatis confeſſione clarificata, baptizentur. Euſebius lib. 5. Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ. c. 22 & 23. & infrà, ſcribit quanta fuerit controuerſia inter epiſcopos & alios fideles de celebritate Paſchæ tẽpore huius Victoris papæ: quibuſdam volentibus 14. luna Paſcha Domini celebrandum, quacunque die ſeptimanæ, luna 14. veniſſet, quãdo Iudæis agnus præcipitur immolari, & tunc ſolui debere ieiunium. Aliis verò volentibus, ne aliquando niſi in die Dominica, quando Dominus ſurrexit à mortuis, Dominicum paſchæ celebraretur myſterium, & in hac ſola ſoluendum eſſe paſchæ ieiunium. Et ob huiuſmodi cauſam congregata ſunt concilia nonnulla prouincialia. Extat epiſtola prima Victoris ad Aphros parænetica.

Tempore neceſsitatis quolibet tẽpore vel loco baptizãdum.

Controuerſia, quo tẽpore celebrandũ ſit paſcha.

Decreta Zepherini papæ.

ZEpherinus, natione Romanus, ſedit annos 9. menſes 7. temporibus Antonini. Euſebius Eccleſiaſt. Hiſtor. libro 6. cap. 16. fuit 14. papa ſub Petro.

A. D. 208
Zepherinus pont. 14.

Digitized by Google

In epiſtola prima ad epiſcopos Sicilienſes.

Grauiores cauſa ad ſedem Rom. deſerenda. Tradit illud, quod & alij multi tradiderunt, & iudicia epiſcoporum & maiores eccleſiæ cauſæ, à ſede Apoſtolica ſunt terminandæ, quia ſic Apoſtoli & Sancti ſucceſſores eorum ſtatuerunt.

Scribit alteram epiſtolã epiſcopis Aegypti, qua hortatur eos ad patientiam, quia perſequebantur, & bonis ſuis ſpoliabantur. Eſt epiſtola commendatione digna.

Decreta Calixti papa.

A.D.117. Calixtus papa 15. CAlixtus primus, natione Romanus, ſedit annos quinque, menſes duos. Euſebius Eccleſiaſticæ Hiſtor. lib. 6. c. 16. papa 15. ſub Petro.

In prima epiſtola ad Benedictum epiſcopum.

D. 76. iein tum quod. Conſtituit ieiunium quatuor temporum, propter fructuum terræ abundantiam, iuxta prophetiam Zachariæ. c. 8. ieiunium quarti, & ieiunium quinti. Quia ſicut replemur à Domino, frumento, vino, & oleo ad alenda corpora, ſic repleamur ieiunio ad alendas animas.

In ſecunda epiſtola ad epiſcopos Galliarum.

Cum excõmunicatis non eſt conuerſandũ. In ea generaliter inſtituit per diuinas Scripturas, ſeruandos eſſe à cauſis illicitis, & commonet delinquentes ad pœnitentiam. Ibi etiam vetat, excommunicatos à ſacerdotibus ab aliquo recipiendos ante vtriuſque partis iuſtam examinationem, & ne cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut oſculo communicent, nec aue eis dicatur. Et quòd ſimili excõmunicationi ſubiacebunt, iuxta Apoſtolorum inſtitutionem, qui ſcienter cum excõmunicatis communicauerint.

Affinitas coniunctis interdixit matrimonium. Hic primus prohibet matrimonia inter conſanguineos. Hos verò conſanguineos, appellat, quos diuinæ, atque Imperatorum & Romano-

rum

rum, atque Græcorum lege conſanguineos appellant, & in hæreditatem ſuſcipiunt, nec repellere poſſunt: talium enim coniunctiones nec legitimæ ſunt, nec manere poſſunt ſed ſunt repellendæ. Et ſi quæ auſu temerario attentatæ ſint, authoritate Apoſtolica, reſcindendæ veniunt, & can.3.q.4.cap.Conſanguineorum.

Ibi, leges humanas rationi & honeſtati non repugnantes, eſſe amplectendas cenſemus, præſertim vbi Reipublicæ conſulunt vtilitati, vel eccleſiaſticæ dignitatis authoritatem defendūt, atque pro adminiculo tuentur, &c.

Decreta Vrbani papæ.

VRbanus primus, Romanus, ſedit annos 4. 16. poſt Petrum. Euſebius lib.6.cap.18. tradit 8. annis adminiſtraſſe ſacerdotium, paſſus eſt ſub Alexandro Imperat. ſub eodem paſſus eſt & Calixtus prædeceſſor eius. *A. D.222. Vrbanus pont.16. A.D.230.*

Hic ſua traditione multos ad baptiſmum & fidem conuertit, Tiburtium & Valerianum nobilem virū ſponſum ſanctæ Cæciliæ, quos etiam vſque ad martyrij palmam perduxit, cuius monitis, & doctrina multi alij martyrio coronati ſunt.

Extat eius epiſtola decretalis ad vniuerſos epiſcopos ſpiritu Paulino digna, per quā ſtatuit, vt oblationes fidelium relinquantur eccleſiis matricibus diſpenſandæ per epiſcopos, iuxta neceſſitatem fidelium.

Hic refert in eadem, quòd in exordio naſcentis eccleſiæ, cùm fideles vniuerſi venderent omnia quæ poſſiderent, & pretiū eorum ponerent ad pedes Apoſtolorum (vt legitur in Actis) tunc videntes ſacerdotes ſummi, & alij, atq; Leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis poſſe afferre, ſi *14.q.1. videntes autem. Act. 4.*

Digitized by Google

Oblationes fideliũ epiſcopis creduntur diſpenſandæ iuxta neceſſitatem fidelium. hæreditates & agros quos vendebant, eccleſiis (quibus præſidebant epiſcopi) traderẽt, eo quòd ex ſumptibus eorum tam præſentibus quàm futuris temporibus plurima & elegãtiora poſſent miniſtrare fidelibus communem fidem ducentibus, quàm ex precio eorum: cœperunt prædia, & agros, quos vendere ſolebant, matricibus eccleſiis tradere, & de ſumptibus eorum viuere. Ipſæ verò res in ditione ſingularũ parochiarum epiſcoporum (qui locum tenent Apoſtolorum) erant, & ſunt vſque adhuc, & futuris ſemper debent eſſe temporibus. *Eccleſiæ dona non priuata clericis, ſed ad neceſſitatẽ ſingulis ſingula.* Et quibus epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum omnibus communem vitam degere volentibus, miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint, vt nemo in eis egens inueniatur. Ipſæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus, quàm eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorũ fratrum, vel indigentium conuerti, quia vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonia pauperum, atque ad prędictum opus explẽdum, Domino traditæ. Siquis autem (quod abſit) ſecus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Sapphiræ percipiat, & reus ſacrilegij efficiatur, ſicut illi effecti ſunt, qui pretia prædictarum rerum fraudauerunt, vt legitur Act. 5.

12. q. 1. *Res eccleſiæ.* Addidit ad prædicta, Hæc igitur fratres, quæ Ananias & Sapphira paſſi ſunt, valdè cauenda ſunt, & timenda, quia res eccleſiæ, non quaſi propriæ, ſed vt communes, & Domino oblatæ cum ſummo timore non in alios quàm in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ, ne ſacrilegij reatum incurrant, qui eas inde abſtrahunt vbi traditæ ſunt, ne pœnam & mortem Ananiæ

& Sap

& Sapphitæ incurrant, &(quod peius eſt) Anathema, Maranatha, fiant. Et ſi non corpore, vt Ananias & Sapphira, mortui ceciderint, anima tamen (quæ potior eſt corpore) mortua & alienata à fidelium conſortio cadat, & in profundum barathri labatur.

Vnde attendendum eſt omnibus, & firmiter cuſtodiendum, ne prædia vſibus ſacrorum cæleſtium dedicata, à quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſiquis fecerit, poſt debitæ vltionis acrimoniam (quæ erga ſacrilegos iure promẽda eſt) perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis feriatur: quoniam (iuxta Apoſtolum) tradere oportet huiuſcemodi hominem Satanæ, &c. Memoratis ergo augmentationibus & cultibus, in tantum eccleſiæ quibus epiſcopi præſident, Domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus, vt nullus ſit in eis cõmunem gerens vitam indigens, ſed omnia neceſſaria ab epiſcopo ſuiſque miniſtris percipit. Ideóque ſubiungit, Si aliquis extiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur. 17.q.4. *Attendendum eſt.*

Quòd autem ſedes in eccleſiis epiſcoporum excelſæ conſtitutæ & præparatæ inueniuntur vt thronus, ſpeculationem, & poteſtatem iudicandi & ſoluendi, atque ligandi à Domino ſibi datam materiam docent. Vnde Matth. 16. legitur, Quæcunque ligaueris, &c. Et Ioannes 20. Quorum remiſeritis. Ideo iſta prætulimus chariſſimi, vt intelligatis poteſtatem epiſcoporum veſtrorum, in eiſque Deum veneremini, & eos (vt animas veſtras) diligatis: & quibus illi non communicant, non communicetis, & quos 11.q.3. *quibus epiſcopi non.*

Digitized by Google

Sententia epiſcopi valde timẽda. ciderint, non recipiatis. Valde enim timenda eſt ſententia epiſcopi, licet iniuſtè liget aliquem: quod tamen ſummoperè præuidere debet.

De confirmatione. Omnes fideles per manuum impoſitionem epiſcoporum Spiritum ſanctum per baptiſmum accipere debent, vt pleni Chriſtiani inueniãtur: quia cum Spiritus ſanctus infunditur, cor fidele ad prudentiã & conſtantiam dilatatur, de conſecratione. d.5.c. Omnes fideles. Et infrà in epiſtola Melchiadis papæ.

Decreta Pontiani papæ.

Pontianus papa 17. POntianus Romanus, ſedit annos nouẽ menſes quinque: qui cum Hippolyto presbytero in Sardiniam inſulam à Maximino imperatore deportatus eſt, & ibi 12 Calend. Decembris mactatus: cuius corpus Fabianus papa reduxit, & Romæ in cœmeterio Calixti ſepeliuit.

Scripſit duas epiſtolas ad vniuerſos fideles. In prima tractat de honore quo proſequendi ſunt ſacerdotes, quoniam proprio ore corpus Domini conficiunt, & populis tradunt.

In ſecunda generaliter hortatur ad fraternam dilectionem.

A. D. 239.

Decreta Antheri papæ.

Antherus papa 18. ANtherus, natione Græcus, temporibus Maximini martyrio coronatus. Hic geſta martyrum diligenter exquiſiuit, & in eccleſia recondidit. Propter quod à quodam Maximo præfecto martyr effectus eſt. Sedit annos tres 18. papa ſub Petro. Huius papæ eſt inexplicabilis ferè annorum differentia.

7. q. 1. mutatiões epiſcoporum. Quib⁹ cauſis transferendus epiſcopus de vna eccleſia in aliã. Scribit rogatus ab epiſcopis Beticæ & Toletanæ prouinciæ, ſi liceret mutari epiſcopum de vna ciuitate in aliam. Reſpondit, licere quidem communi vtilitate aut neceſſitate fieri, ſed non

libitu

libitu cuiuſquam, aut dominatione: vt Petrus princeps Apoſtolorum de Antiochia tranſlatus eſt Romam, & alij quidam Apoſtolica authoritate mutati ſunt. Eu ebius de quadam parua ciuitate, authoritate Apoſtolica tranſlatus eſt Alexandriam, & Felix electione ciuium propter doctrinam & bonã vitam quam habebat, communi epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum ac populorum conſilio tranſlatus eſt Epheſum. Verùm auaritiæ, vel præſumptionis, aut propriæ voluntatis cauſa, non ſunt epiſcopi mutandi de ciuitate in ciuitatem, ſed vtilitatis & neceſſitatis.

Decreta Fabiani papæ.

FAbianus papa, natione Romanus, ſedit annos 14. temporibus Maximini martyrio coronatur 19. papa. *A.D. 242 Fabianus papa 19.*

Hic fecit ſeptem ſubdiaconos, qui ſeptem notariis imminerent, vt geſta martyrum in integrum colligerent. Tempore huius Nouatus hæreticus venit ex Aphrica, & ſeparauit Nouatianum ab eccleſia, & quoſdam confeſſores. *Sub Fabiano papa Nouatus hæreticus.*

Huius etiam tempore paſſa eſt eccleſia perſecutionem, & multi Chriſtiani è Roma fugerũt.

Euſebius lib. 6. c. 21. Hiſt. Eccl. tradit Fabianũ ſigno columbæ apparentis ſuper ipſum cælitus oſtenſæ, quæ ferebat figuram illius quæ ſuper Chriſtum in Iordane deſcenderat, ab vniuerſo clero & populo electum fuiſſe epiſcopum, qui ante epiſcopatum habuit vxorem, quæ pòſt martyrio coronata eſt. *Sub hoc pont. Cæſar Philippus baptiſmo inſignitus eſt.*

Epiſtola prima eſt lectione digna.

Præcipit vniuerſis eccleſiis, vt ad officia diuina peragenda ordinarent diaconos ſeptem cum ſubdiaconis & acolythis, qui diebus dominicis

& feſtiuitatibus ſolennibus diuina peragãt miniſteria, & omni hora parati ſiat ad diuinum officium: & quicquid eis iniungitur peragendum. Quod & ipſe ſeruabat Romæ.

Ab hæreticis abſtinendum. Ibidem commonet, vt caueant ſe ab hoc Nouato, & ſimilibus, qui alterã fidem & doctrinam tenent, quàm Apoſtoli & ſucceſſores eorum tenuerunt & docuerunt ne (quod abſit) poſt eum abeuntes, in laqueum Satanæ cadant. A quibus abſtinendum eſt, ſicut, ab illis quos Apoſtolus commemorat, dicens, Cum eis nec cibũ ſumere. Quoniam ſic Apoſtoli ſtatuerunt dicentes: Cum excommunicatis non eſt communicandum. Et ſi quis cum excommunicatis, auertendo regulas, ſcienter pſallat in domo, aut ſimul locutus fuerit, aut orauerit, ille communione priuetur. 11. quæſt. 1. Sicut Apoſtoli & ſupra in canonibus Apoſtolorum cap. 10.

In ſecunda epiſtola ad epiſcopos Orientales.

Quotannis chriſma cõficiendum. De conſ. d. 3. literis noſtris. Intellexerat literis eorum, nonnullos epiſcopos non per ſingulos annos in cœna Domini chriſma conficere, ſed duos vel tres annos confectionem ſancti chriſmatis ſemel actam conſeruare, quoniam nec balſamum per ſingulos annos poterant reperire, nec neceſſe eſt ſingulis annis chriſma cõficere, dum vna cõfectio chriſmatis abundat. Ad quos ait, Errant, qui talia excogitant, & mente veſana, potius quàm recta ſentientes, hęc dicunt In illa enim die Dominus Ieſus, poſtquam cœnauit cum diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes (ſicut à ſanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobíſque reliquerunt) chriſma conficere docuit. Ipſa enim lauatio pedum, noſtrum ſignificat baptiſmum, quando ſancti chriſmatis vnctione perficitur & conſit

confirmatur. Sicut igitur ipſius diei ſolennitas per ſingulos annos eſt celebranda: ita ipſius ſancti chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agenda,& de anno in annum renouanda, & vetus chriſma in ſanctis eccleſiis cremandum. Iſta à ſanctis Apoſtolis, & à ſucceſſoribus eorũ accepimus,vobiſque tenenda mandamus.

Hæc ſancta Romana eccleſia, & Antiochena à tempore Apoſtolorum cuſtodit. Hæc Hieroſolymorum & Epheſianorum tenet. In quibus Apoſtoli præſidentes hæc docuerunt, & vetus chriſma incendi,& non amplius quàm vno anno vti permiſerunt.

Quomodo ſacerdotes non temere accuſandi aut reprehendendi ſint,niſi à magiſtris ſuis,quoniam eorum cauſas ſibi Dominus reſeruare voluit,& ſuo iudicio vindicari. Tolerandi hi ſunt potius à fidelibus,quam exprobãdi, veluti palea cum tritico,vſque ad vltimum ventilabrum, & ſicut piſces mali cum bonis, vſque ad ſegregationem, quæ futura eſt in littore, id eſt in fine ſeculi. Hinc colligitur, ſacerdotes Domini non gladio,nec morte feriendos. *Mali ſacerdotes tolerandi, non feriendi. Matt.13.*

Nullus in iudicio præſumat accuſator ſimul eſſe,& iudex vel teſtis:quoniam in omni iudicio quatuor perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe, id eſt iudices electos,& accuſatores, ac defenſores, atque teſtes. *11.q 1. ſtatuimus, vt ſiquis.*

In tertia ad Hilarium epiſcopum.

Primò,nullus accuſetur alicubi, quàm in ſuo foro.Siquis verò iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat. Appellantem autem non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare cuſtodia: ſed liceat appellatori viciatam *2. quæſt.6. ſiquis iudicem. de remedio appellationis.*

cauſam appellationis remedio ſubleuare, &c. Liceat etiam in cauſis criminalibus appellare. Nec vox appellandi ei denegetur, quem ſupplicio ſententia deſtinarit.

3. q. 6. qui crimen. Siquis crimẽ alteri obiecerit, niſi per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur, non eſt pro accuſatione habendum. Si verò ſcripſerit, ſi non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit, ipſe patiatur.

De pœna talionis.

Ter in anno communicent fideles. De conſecrat. d. 1. Tertiò idem, etſi non frequentiùs, ſaltem in anno ter, homines communicent (niſi forte quis maioribus criminibus impediatur) in Paſcha, videlicet, & Pentecoſte, & natali Domini.

& ſi nõ 30. anno. preſbyter ordinetur. 78. d. ſiquis triginta. Quartò idem. Siquis ætatis ſuæ triginta non impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etiã ſi valde ſit dignus; qa & ipſe dominus 30. annorum baptizatus eſt, & ſic cœpit docere.

Diebus dominicis fiat oblatio panis et vini. Quintò idem decreuit, vt in omnibus diebus dominicis, ab omnibus viris & mulieribus oblatio, tã panis quàm vini fiat, vt per has immolationes à peccatorũ ſuorum faſcibus liberentur.

Sextò idem, vt presbyter illiteratus miſſam celebrare non audeat.

Decreta Cornelij papæ.

A. D. 255. Cornelius papa 20. Cornelius Romanus, ſedit annos 2. vigeſimus papa ſub Petro.

Quomodo reconciliandi ſint hæretici. Huius tempore Nouatus Nouatianum extra eccleſiam ordinauit, & in Aphrica Nicoſtratũ. Hic à Decio martyrio coronatus eſt, quia noluit ductus ante templum Martis adorare. Euſebius Hiſt. eccleſ. lib. 7. c. 1. refert, eodem tempore Cornelium Romę, & Cyprianũ apud Carthaginem, epiſcopatum geſſiſſe. Et tunc in Aphrica quęſtio exorta eſt, ſi oportet hæreticos rebaptizari. Cúmque id à Cypriano, & cęteris pene omnibus

per

per Aphricam ſacerdotibus opo:tere fieri decer-
neretur, Cornelius, & cæteri omnes per Italiam
ſacerdotes, huiuſmodi decretum, manente ſa-
cerdotali concordia, refutarunt: ſtatuentes anti-
quam à patribus ſuper hoc traditam regulam
debere ſeruari, quæ continebat, Hæreticos ſola
manuus impoſitione purgandos.

In epiſtola prima.

Tractat de tranſlatione corporum Apoſto-
lorum Petri & Pauli, quæ rogatu deuotæ ma-
tronæ Lucinæ leuata ſunt de Catheeumbis.

*In epiſtola ſecunda ad Rufum epiſco-
pum Orientalem.*

Vetat, à ſummis ſacerdotibus, & Dei miniſtris exigi ſacramentum iuramēti, niſi pro recta fide. *2. q. 4. Sacramētum autem.*

Ibidem, teſtimoniis ſcripturarum oſtendit, quàm alienum ſit ab hominibus Chriſtianis iurare, exponens illud domini, Quod autem his abundantius eſt, à malo eſt, id eſt ab exigente, & à iurante. *Matt. 5.*

Idem decreuit dicens, Honeſtum etiam videtur vt qui in ſanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat, cum omni honeſtate, & timore Dei. Et pueri ante annos 14. non cogantur iurare. *22. quaſt. 5. Honeſtum etiam.*

De hoc Pōtifice meminit Euſebius lib. 6. c. 35. Et de Nouato hæretico, qui ſpem ſalutis ademerat peccantibus, etiam ſi digne pœnituiſſent. Hic extitit princeps Nouatianorum, qui ab eccleſia ſeparati ſuperbo nomine Catharos, id eſt mundos appellarunt ſemetipſos. Ob hanc rem concilium ſacerdotale Romę congregatum eſt, epiſcoporum 60. totidem presbyterorum, cum diaconis multis. Et ſtatuitur, Nouatum cum his qui eum ſequerentur, alienum eſſe ab eccleſia. Eos verò qui lapſi fuerint in certamine, fraterna *Hic pont. Nouatum dānauit.*

commiſeratione curandos, & fomentis pœnitentiæ medicandos. Scribit de hac re Cornelius vrbis Romæ epiſcopus, ad eccleſiam Antiochenam, indicans quid ſtatuerit concilium Romæ congregatum, & quid Italis, Aphris, cæteríſque occidentalibus viſum fuerit. De quo Cyprianus librum edidit lapſos ad pœnitentiam cohortando.

Huius tempore (vt refert idem Euſebius) iam eccleſia habebat ad diuina myſteria peragenda, cum epiſcopis preſbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Acolythos, Exorciſtas, Lectores, Oſtiarios. Et viduas habebat eccleſia, quas cum aliis indigentibus alebat.

Concilium Carthaginenſe ſub Cypriano. Item ſub hoc pontifice celebratum eſt Cõcilium Carthaginen. ſuper ea quæſtione, An baptizati ab hæreticis, venientes ad eccleſiam eſſent rebaptizandi. In quo concilio ab omnibus vnanimiter decretum eſt, ab hæreticis non conferri verum baptiſma, ſicut nec datur ſpiritusſanctus, nec vera remiſſio peccatorum. Innixi verbis Pauli ad Epheſ. 4. Vna fides, Vnum baptiſma.

Verba Cypriani. Audiſtis, collegæ dilectiſſimi, quid mihi Iubaianus coepiſcopus noſter ſcripſerit, conſulens mediocritatem noſtram de illicito & prophano hæreticorũ baptiſmo. Et quid ego ei reſcripſerim, cenſens ſcilicet quod ſemel atque iterũ cenſuimus, hæreticos ad eccleſiam venientes, eccleſiæ baptiſmo baptizari & ſanctificari oportere. Item, Lectæ ſunt vobis & aliæ literæ Iubaiani, quibus pro ſua ſyncera & religioſa deuotione ad epiſtolam noſtram reſcribens, non tantum conſenſit, ſed & inſtructum ſe eſſe gratias egit. Supereſt vt de hac ipſa re quid ſinguli ſentiamus, proferamus, neminem iudicantes, aut à

iure cómunionis aliquem (ſi diuerſum ſenſerit) amouentes. Neq; enim quiſquam noſtrũ epiſcopum ſe eſſe epiſcoporum conſtituit, vt tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitaté collegas ſuos adigat, quum habeat omnis epiſcopus pro licẽtia libertatis & poteſtatis ſuæ arbitrium proprium tanquam iudicari ab alio non poſſit, cùm nec ipſe poſſit alterum iudicare, ſed expectemus vniuerſi iudicium Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui vnus & ſolus habet poteſtatem & præponendi nos in eccleſiæ ſuæ gubernatione, & de actu noſtro iudicandi.

Ego vnum baptiſma in eccleſia ſola ſcio, & extra eccleſiam nullum. Hoc erit vnum vbi ſpes vera eſt, & fides certa. Sic enim ſcriptum eſt, Vna fides, vna ſpes, vnum baptiſma. Non apud hæreticos, vbi ſpes nulla eſt, & fides falſa. Vbi omnia per mendacium aguntur. Vbi exorcizat dæmoniacus. Sacramentum interrogat, cuius os & verba cancer emittunt. Fidem dat infidelis. Veniam delictorum tribuit ſceleratus, & in nomine Chriſti tingit Antichriſtus. Benedicit à Deo maledictus. Vitam pollicetur mortuus. Pacem dat impacificus. Deum inuocat blaſphemus. Sacerdotium adminiſtrat prophanus. Ponit altare ſacrilegus. Ad hæc omnia accedit & illud malum, vt Antiſtes diaboli audeat Euchariſtiam facere, aut qui illis aſſiſtunt dicant hæc omnia falſa eſſe de hæreticis. Ecce ad qualia eccleſia conſentire cogitur, & ſine baptiſmo ac venia delictorum communicare compellitur. Quam rem (fratres) fugere ac vitare debemus, & à tanto ſcelere nos ſeparare, & vnum baptiſma tenere, quod ſoli eccleſiæ à Deo conceſſum eſt.

Reſponſio Cecily Abiltæ.

Ephe. 4.

Cyprianus Carthaginen. dixit.

Sententia Cypriani. Cenſeo ſecundum euangelicam & Apoſtolicam conteſtationem, aduerſarios Chriſti & Antichriſtos appellatos, quando ad eccleſiam venerint, vnico eccleſiæ baptiſmo baptizandos eſſe, vt poſſint fieri de aduerſariis amici, & de Antichriſtis Chriſtiani. Reuocata ſunt hæc per Cornelium in ſacerdotali concilio Romæ, & per Stephanum papam.

Decreta Lucij papa.

A. D. 258. Lucius pont. 21. Fuit tēporibus Galli & Voluſiani. Hic, epiſcopum 30. annu minorē repudiauit.

LVcius Romanus, ſedit annos 3. à Valeriano martyrio coronatur.

Hic præcepit vt duo presbyteri & tres diaconi in omni loco epiſcopum comitarentur propter teſtimonium eccleſiaſticum.

Idem cum ad paſſionem pergeret, omnem poteſtatem eccleſiæ reliquit Archidiacono ſuo Stephano ſucceſſori ſuo.

Huius meminit Euſebius Hiſt. eccleſiaſt. lib. 7. cap. 3.

In epiſtola prima ad epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ.

Excommunicauit bona eccleſiæ expoliantes, vel eccleſiis vexationem inferentes, quoniam erant pauperibus dedicata.

Eccleſia Romana in fide nunquā errauit. Ibidem de Romana eccleſia tradit, quòd eſt Apoſtolica mater omnium eccleſiarum, quæ à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquā errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata ſuccubuit, ſecundum ipſius Domini ſaluatoris diuinam pollicitationem, qui principi diſcipulorum dixit: Petre ecce Satanas, &c. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, &c.

Luc. 22. 81. d c. Miniſtri. Idem fecit decretum, vt miniſtri altaris preſbyteri & diaconi, tales eligantur qui continentiam ſeruent.

Idem

Idem, vt clericus ſolus ad fœminæ tabernaculum non accedat, nec frequenter properet ſine maioris natu ſacerdotis iuſſione. Et ne ſolus presbyter cum ſola fœmina tabulas miſceat. Et ſi quid agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa à liminibus eccleſiæ arceatur. *Clericus matronarũ domicilia frequentans deponitur.*

Idem, vt nullus clericus cum extranea habitet fœmina, niſi ſoror aut proxima fuerit & cum magna ſollicitudine fiat. *Ne clericus ſolus cum fœmina loquatur.*

Non enim ignoro malitias Satanæ.

Extant epiſtolæ Cypriani ad Lucium.

Decreta Stephani papæ.

STephanus Romanus, ſedit annos 7. martyrio coronatur 22. papa ſub Petro. *A.D. 261. Stephanus pont. 22. Fuit temporibus Valeriani.*

In epiſtola prima ad Hilarium epiſcopum.

Quòd non ſint admittendi ad gradus eccleſiaſticos omnes illi qui pro crimine aliquo notantur infamia. Vide 6. q. 1. c. Infames. vbi omnes ferè peccatores excludit.

Qualia debent eſſe veſtimenta quibus Domino miniſtratur, & cultus celebratur diuinus. Vt ſint ſacrata, & honeſta, quibus in aliis quàm vſibus eccleſiaſticis non vtantur. Nec ab aliis contingantur, aut ferãtur, niſi à ſacratis hominibus, ne vltio quæ Balthaſarem regem percuſſit, ſuper talia præſumentes veniat diuina. *De conſecr. d. 1. c. Veſtimenta. Quibus veſtibus celebrandum.*

Idem à Sixto papa decretum eſt.

In ſecunda epiſtola

De accuſationibus ſacerdotum, de qua re in decretis Teleſphori, & Higinij. *Galat. 6. 1. Cor. 13.*

Ibi, Apoſtolo prohibente, inter Chriſtianos non debent accuſationes exerceri: ex quo docemur à Paulo, lites nõ probari inter fideles. Euſebius de Sixto lib. 7. cap. 23.

A. D. 264
Sixtus pontif. Vigeſimus tertius

Decreta Sixti papæ.

SIxtus ſecundus natione Græcus ex Athenis ſedit annos duos, 23. Papa ſub Petro.

Hic ſub Decio & Valeriano martyrio coronatur. Quia noluit ſacrificare dæmoniis, capite trũcatus eſt, & cum eo ſex diaconi. Et die tertio poſt paſſioné illius paſſi ſunt Laurentius eius archidiaconus, Claudius ſubdiaconus, Seuerus presbyter, Romanus oſtiarius, & Creſcẽtius lector.

Tẽpore huius exorta eſt Sabellianorũ ſecta.

In epiſtola ad Gratum epiſcopum explicat proceſſum perſonarum diuinarum.

In ſecunda ad epiſcopos Hiſpaniæ.

Agit de accuſationib⁹ & perſecutionibus epiſcoporum, &c. Cõſule Euſe. hiſt. eccle. li. 7. c. 4. Et infra tradit multa, quæ huius tẽpore contigerũt.

A D. 266.
Dionyſius. pontif 24.
Fuit tẽporibus Galieni
Ab hoc põtifice incepit Eccleſia.

Decreta Dionyſij Papæ.

DIonyſius Monachus, ſedit annos 6. fuit 24. Papa.

Hic presbyteris eccleſias diuiſit, & cœmeteria, parochiá que & diœceſes conſtituit. Eius epiſtolæ nihil habent, niſi generales commonitiones ad obſeruationem legis Chriſtianæ.

Huius tempore congregatum eſt prouinciale concilium in Antiochia.

Huius meminit Euſebius hiſto. eccleſia. lib. 7. c. 23. & infra. Aggregatum verò contra Paulum Samoſatenum, qui abiecta & indigna de Chriſto ſentiens, negabat eum de cœlis deſcendiſſe, ſed à Maria originem cepiſſe, & initium habuiſſe de terra, & communis naturæ hominem tantum fuiſſe.

Extat epiſtola epiſcoporum Antiocheni concilij ad Dionyſium Papam, & ad alios epiſcopos, & vniuerſum clerum & plebem, contra prædictum Paulum, apud Euſebium. c. 36.

Decre

Decreta Felicis papa.

FElix papa primus Romanus, ſedit annos 4. papa 25. ſub Petro *A D. 271 Felix 1. pontif. ſub Claudio & Valeriano.*

Hic conſtituit, ſupra memorias ac ſepulchra martyrum, Miſſas celebrari. Quod deſtruxerunt Lu h rani hac noſtra tempeſtate.

Huius meminit Euſebius lib. 7. cap. 27.

Extat epiſtola eius ad Paternum epiſcopum, & altera ad epiſcopos Galliæ, quæ tantum generales commonitiones continent. *Sub hoc pontif. Manes Perſa. Manichaeorum introduxit ſectam.*

Extat alia ad Benignum epiſcopum, à quo conſultus eſt in rebus fidei, quoniam quidam in ſua eccleſia dicebant filium non poſſe proprie videre patrem, iuxta illud, Deum nemo vidit vnquam. Et alij fingebant filium minorem patre, quoniam pater illi perhibet teſtimonium. Et quia pater inuiſibilis dicitur, filius verò viſibilis comprobatur. At quibus conſultis reſpondit Felix, Iſti ignorantes diuinarum ſcripturarum & Apoſtolorum ſua, ex proprio & adulterino ſenſu talia fabricant. Nos verò euidentioribus teſtimoniis veteris & noui inſtrumenti, filium patrem ſemper videre poſſe doceamus, Salomone dicente, Eſt tecum ſapientia, quæ nouit opera tua quæ affuit tibi cum faceres orbem terrarum, &c. Et in euangelio, Nemo nouit filium niſi pater, nec patrem quis nouit niſi filius &c. Et iterum: Deum nemo vidit vnquam, ſed vnigenitus, &c. Item, Vos non noſtis eum, ego autem noui eum. Et iterum, Qui ex Deo eſt, hic nouit Deum. *Ioan. 1.* *Sapiētia 9.* *Matt. 11.* *Ioan 1.* *Ioan. 8.* *Ioan. 7.*

Si ſereno ſenſu recenſeas ſcripturas, inuenies non ſolum patrem filio teſtimonium perhibentem, ſed totam ſimul inſeparabilem Trinitatem. Ego ſum qui teſtimonium perhibeo de

me, & teſtimoniũ perhibet de me qui miſit me pater. Io. 8. &, Cum venerit paracletus ſpiritus veritatis, ille teſtimonium perhibebit de me, &c. Ioan. 15. Intende, quoniam in quibus vna teſtificationis virtus oſtenditur, nullus ab alio neque potior neque inferior iudicatur.

De alio ſæpe diximus, quod ſecundum hominis formã filius viſibilis dicitur, ſecundum verò deitatis ſubſtantiam, inuiſibilis prædicatur, vt

Rom. 1. Paulus multis in locis oſtẽdit. Hæc eſt Apoſtolorum viua traditio. Hæc ſancta & Apoſtolica mater omnium eccleſiarum Chriſti eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec ab hæreticis prauitatibus deprauata ſuccubuit, ſed vt in exordio normam fidei Chriſtianę percepit ab authoribus ſuis, Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata manet, iuxta illud Lucæ 22. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. 24. quæſt. 1. A recta ergo fide.

Eccleſia romana hæreticis prauitatibus nunquam polluta eſt.

Et ſupra in decretis Lucij Papæ.

Decreta Euthychiani papæ.

A. D. 276 Euthychiani.

Euthyehianus primus, natione Tuſcus, ſedit anno vno. Papa 26. ſub Petro.

Hic tẽporibus ſuis per loca diuerſa, 342. martyres propriis manibus ſepeliuit. Qui etiam ſtatuit, vt cum Dalmatica aut Colobio ſepelirẽtur. Huius meminit Euſebius hiſt. eccleſiaſt. lib. 7. c. 7

Fuit tempore Aureliani.

Extat epiſtola eius prima ad epiſcopos Beticę prouinciæ, in qua veritatem dominicæ incarnationis explicat, quomodo ſalua proprietate vtriuſq; naturæ Deus verus, & verus homo erat.

Extat altera ad epiſcopos Siciliæ, tãtum continens generales commonitiones ad fidem & pietatem pertinentes.

Extant

Extant decreta eius apud Gratianum, 10.q.2. cap.Statuimus.

Abbatiſſa præſumens velare virginem, vel viduam, excommunicetur. Qui pœnitentiam periurij agere noluerit, excommunicetur. 20.q.1. Prædicandum.

In poteſtate fidelis erit, ſi quis gentilis gentilem vxorem duxerit ante baptiſmum, poſt baptiſmum eam habere, vel non habere. Et infidelem diſcedentem fidelis ſequi non cogitur, 28. q.1. Si quis gentilis.

Quam duxit fidelis ante baptiſmum liberum eſt illi habere vel nō habere.

Magnum malum ebrietatis, ex quo omnia vitia pullulant, Chriſtianis modis omnibus cauere præcipimus. Qui autem hoc vitare noluerit, excommunicandum eſſe decernimus, vſque ad congruam emendationem.

Contra ebrietatem.

Idem Epiſcopi & Dei miniſtri non debent comeſſationibus & vinolentiis nimis incumbere, conſiderantes ſententiam Domini, dicentis, Attendite, ne grauentur corda veſtra, &c. Lucæ 21. Moderatè enim cibum, & neceſſarium ſumptum ſumant, vt (iuxta Apoſtolum) ſobrij ſint, & parati ad ſeruitium Dei. *1. Theſ. 5.*

Decreta Gaij papa.

A.D. 284.

GAius, natione Dalmata, ſedit annos 11. temporibus Diocletiani Imperatoris cuius meminit Euſebius hiſto. eccle. lib. 7. c. 27. Papa 27. à Petro.

Gaius pontif. 27.

Hic cōſtituit, vt omnes ordines in eccleſia ſic aſcenderēt. Si quis epiſcopus fieri mereretur, primo fiat oſtiarius, lector, exorciſta, acolythus, deinde ſubdiaconus, diaconus, preſbyter: & exinde epiſcopus ordinaretur.

Gradus quibus aſcenditur ad epiſcopatum.

Extat epiſtola eius elegantiſſima ad Felicem epiſcopum de veritate incarnationis dominicę:

Digitized by Google

vbi oſtendit primo, quòd nullius innocentis occiſio fuerit redemptio mundi, nec alicuius debitum quiſquã ſuo fine perſoluit, niſi filius hominis Ieſus Chriſtus, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, omnes etiam ſunt ſuſcitati, de quibus ipſe dicebat, Ego cum exaltatus fuero, &c. Ioan. 12. Vbi ſecũdo, poſtquam multa elegantiſſima collegit, ſubdit, Mundum Deo in Chriſto reconciliatum, vt niſi verbum dignaretur caro fieri, nulla caro poſſet ſaluari.

2. Cor. 5.

A.D. 295.

Marcellinus pōt. 28. Sub quo decima Chriſtianorum perſecutio fuit.

Decreta Marcellini papæ.

MArcellinus, natione Romanus, ſedit annos 9. temporibus Diocletiani, quo tempore fuit perſecutio magna, ita vt intra 30. dies 17. milia hominum promiſcui ſexus per diuerſas prouincias martyrio coronarentur. Et ipſe Marcellinus ad ſacrificium ductus eſt, vt thuriſicaret. Quod & fecit. Et poſt paucos dies pœnitentia ductus, ab eodem Diocletiano pro fide Chriſti cum Clãdio & Cyrino & Antonino capite truncatus eſt, & martyrio coronatus. Iacuerunt vero corpora ſanctorum in platea dies 36. iuſſu Diocletiani. Deinde Marcellus preſbyter noctu collegit cum preſbyteris & diaconis, & cum hymnis ſepeliuit.

Extat epiſtola eius prima ad Salomonem epiſcopum, in qua damnat errores quorundam dicentium Patrem maiorem eſſe Filio, quia illi ſoli ſacrificium immolatur. Et quòd filius nullam cum patre communionem operum habeat. Et quòd illud propheticum, Scient gẽtes quoniam nomen tibi Deus, tu ſolus altiſſimus, de ſolo patre dictum ſit. Pſal. 82. Hæc refellit, adductis teſtimoniis ſatis idoneis ſacrarum ſcripturarum.

Extat altera epiſtola ad epiſcopos Oriẽtales,

ſolas

ſolas monitiones generales continens.

Hic etiam Marcellinus cõuictus eſt quòd thurificaſſet in templo Iſidis & Veſtæ, per Gaium & Innocẽtium diaconos, & Vrbanũ Caſtorium & Iuuenalem preſbyteros, & per 28. alios teſtes. Et tandem in ſynodo 300. Epiſcoporum, & 30. preſbyterorum, caput cinere cõuolutum habens Marcellinus epiſcopus Vrbis Romæ, voce clara clamãs, dixit, Peccaui coram vobis, & non poſſum in ordine eſſe ſacerdotum, quoniam auarus me corrupit auro. Et ſubſcripſerunt in eius damnationem & damnauerunt eum extra ciuitatem, dicentes Quia ore ſuo condemnatus eſt, & ore ſuo anathematizatus accepit Maranatha. Nemo enim vnquam iudicauit pontificem, nec præſul ſacerdotem ſuum, quoniam prima ſedes non iudicabitur à quoquam. Tu eris iudex, ex te condemnaberis, tamen in noſtra præſentia. Tu enim iudex, tu reus. Hoc autem facto, Diocletianus (dum eſſet in bello Perſarum) audiens quòd 300. epiſcopi, & 30. preſbyteri in eius damnationem conuenirent, iratus in eandem ciuitatem miſit, & multos epiſcopos ad martyrij coronã traxit. Inter quos damnatus eſt & Marcellinus, & (vt tradunt multi) vacauit epiſcopatus eius annos 7. De condemnatione Marcellini eſt fermè inexplicabilis ſcriptorum differentia. Diximus certiora in controuerſia quarta.

Marcellinus pœnitentia ductus à nemine hominũ dãnatus, ſe dãnauit. De cõdemnatione Marcellini Pont.

CONCILIVM ANCYRANVM poſt tempora Marcellini Papæ celebratum parum ante Nicænum concilium circa annum Domini 308. Sub quo Cæſare, ex ſcriptoribus conſtare non poteſt. Fuit prouinciale cõcilium, ſed receptum in 6. ſynodo generali Conſtantino

poſt in Trullò celebrata, vt patet ex 2. Canone ſextæ ſynodi.

Ancyranũ concilium dictũ ab Ancyra ciuitate ſita in Galatia. Hoc concilium vocatur à Gratiano in decretis Anchyritanum, ab aliis Anquiranum. Cui interfuerunt aliqui epiſcopi qui etiam affuerunt in concilio Nicæno.

Continet Canones generales 24. contra eos, qui inuiti vel diis thurificabant, vel immolabant.

D. 50. *Presbyteros qui.*

CAN. I.

De presbyteris, qui immolauerunt tempore perſecutionis.

PResbyteros qui immolauerunt, & poſtea certamen iterum inierunt, ſi hoc ipſum ex fide, & non aliquo argumento ſibimet præparantes egerunt, vt iterum teneri viderentur, aut tormentis ſubiici putentur, tanquam inuiti: ſi ex fide ergo luctati ſunt, & non ex compacto ad oſtentationem vt caperentur, ipſi fecerunt, hos placuit honorem quidem ſedis propriæ retinere: offerre autem illis, & ſermonem ad populum facere, aut aliquibus ſacerdotalibus officiis fungi non liceat.

CAN. II.

D. 50. *Presbyteros qui.*

De diaconis qui immolauerunt.

Diaconi ſimiliter qui immolauerunt, poſtea autem iterum reluctati ſunt, illum quidem honorem habere oportet. Ceſſare verò debent ab omni ſacro, ita vt nec panem nec calicem offerant, nec pronuntient, niſi fortè aliqui epiſcoporum conſcij ſint laboris eorum, & humilitatis & manſuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere vel adimere. Penes ipſos ergo erit de his poteſtas.

CAN.

CAN. III.

De his qui ex fuga comprehenſi ſunt.

Qui fugientes timore perſecutionis comprehenſi ſunt: vel à familiaribus, ſeu à domeſticis traditi, & vel bona propria amiſerunt, vel ſuſtinuerunt tormenta, vel etiam carceribus incluſi ſunt, & tamen proclamauerunt ſe eſſe Chriſtianos, quinetiā perſeuerante violentia ad id vſque perducti ſunt, vt manus eorum apprehenſas, & violenter attractas, ſuper ſacrificia imponerent, illis licet perſeuerantibus in fide, & Chriſtianos ſe eſſe vociferantibus. hoc ergo quod eis inuitis & aliis cogentibus contigit, ſi luctu & mœrore animi acerbè ſe ferre demonſtrent, ipſique humili per bonam conuerſationem habitu incedentes, dolere ſe quòd inuiti coacti ſunt doceāt, hoc tanquam inculpatos à communione non vetari. Si autem iam prohibiti ſunt ab aliquibus à communione, maioris diligentiæ & inquiſitionis cauſa, aut per aliquorum ingnorantiam, ſtatim recipi oportet. Hoc autem obſeruari conuenit & de clericis & de laicis omnibus. Laicos ſanè, qui in ſimiles neceſsitatis cauſas inciderunt, tanquam ſi nihil peccauerint, maximè ſi eos probabilis vita cōmendet, ad ordinationem recipi placuit.

CAN. IIII.

De his qui in templu idolorum cœnauerunt.

De his qui ſacrificare coacti ſunt, inſuper in templis idolorum cœnauerūt, ſi qui eorum cum habitu cultiore ad templa perducti ſunt, atque ibi pretioſiori veſte adhuc mutata, cœnæ participes facti ſunt idolorum, indifferēter ſumentes omnia quæ fuerunt appoſita, placuit eos inter audientes vno anno cōſtitui, tribus autem aliis

annis agere pœnitentiam. Sed ex ipſo triennio per bienniũ tantummodo orationi communicare, tertio autem anno recõciliari ſacramentis.

CANON V.

De his qui in locis idolorum manducauerunt.

Quotquot autem aſcenderunt templa cum veſte lugubri, & recumbentes inter alios manducauerunt flentes: ſi compleuerint pœnitentiam triennij temporis, ſine oblatione ſuſcipiantur ad communionem, id eſt, vt ipſi oblationem non offerant. Si autem percuſſi ad templa, non manducauerint, biennio maneant in pœnitentia. Tertio verò anno communicent, ſed ſine oblatione, vt dictum eſt: in quarto autem anno perfectioné ſuam recipiant. Epiſcopum autem hanc habere licentiam oportet, vt perſpecta ſingulorum conuerſatione, normam regulámque conuerſationis attribuat, id eſt, vt humanius agens ſecundum vitæ modum, tempus alicui pœnitentiæ breuiare, aut etiam prolixius, quod correctioni neceſſarium viderit, addere. Diſcutiatur autem omnium horum & præcedens vita, & poſterior, & ita circa eos ſacerdotalis ſe humanitas moderetur.

CANON VI.

De his qui timore ritus Gentilium peregerunt.

De his qui minis tantum ceſſerunt, aut bonorum ablatione, aut tranſportationis pœna deterriti ſacrificauerunt, & nunc vſque non pœnituerunt, neque conuerſi ſunt, modo autem, in tempore huius Synodi ſe obtulerunt, conuerſionis ſuæ conſilium cupientes, placuit eos vſque ad magnum diem inter audientes ſuſcipi, ac pœnitentiam agere triennio, & poſt duos alios annos ſine oblatione communicare: & ita demum ſex

annis

annis completis ad perfectum peruenire. Quòd ſi aliqui ante hoc concilium ſuſcepti ſint ad pœnitentiam, ex illo tempore imputabitur eis initium ſexennij conſtituti. Quòd ſi alicui horum quodlibet mortis periculum aut ex ægritudine, aut ex aliqua cauſa acciderit, his communio propter viaticum ſuum non negabitur.

CANON VII.

De his qui frequenter idolis immolauerunt.

De his qui in feſtis diebus paganorũ, in remotis eorum locis cõuiuiis interfuerunt, & ſuas nihilominus epulas ibidem portauerunt, & comederunt. placuit, vt poſt biennij pœnitentiam ſuſcipiantur, ita tamen, vt vtrum aut cum oblatione recipiendi ſint, an ad ſolam communionem admitti debeãt, vnuſquiſque epiſcoporum examinet vitam eorum, & præterita ac præſentia, debita conſideratione perpendat.

CANON VIII.

De his qui vi coacti idolis immolauerunt.

Hi autem qui ſecundo vel tertio ſacrificauerunt vi coacti, quatuor annis ſeſe ad pœnitentiam ſubmittant, duobus autem aliis ſine oblatione communicent, ſeptimo anno perfectionem recepturi communionis.

CAN. IX.

De his qui alijs ſacrificandi cauſam attulerunt.

Quotquot autem non ſolùm à fide dominica deuiarunt, ſed etiam inſurrexerunt in alios, & fratribus perſuaſerunt, & rei facti ſunt perſuaſionis, hi per triennium quidem inter catechumenos habeantur. Per aliud autem ſexennium pœnitentiæ recipiant locum, alio verò anno, id eſt decimo communionem ſine oblatione recipiant, vt cõpleto decennio perfectione fruantur.

Ideo autem ipſo tempore etiam vita eorum & conuerſatio conſideranda eſt.

CAN. X.

De diaconis proteſtantibus cum ordinantur.

D. 28. Diaconi. Diaconi quicũque cum ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt dicentes velle ſe habere vxores, nec poſſe ſe cõtinere, hi poſtea ſi ad nuptias venerint, maneãt in miniſterio, propterea quòd his epiſcopus licẽtiam dederit. Quicunque ſanè tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem profeſſi continentiam, ſi poſtea ad nuptias venerint, à miniſterio ceſſare debebunt.

CAN. XI.

De deſponſatis puellis.

27. queſ. 2. Deſponſatas puellas. Deſponſatas puellas, & poſtea ab aliis corruptas, placuit erui, & his reddi quibus fuerant ante deſponſatæ, etiam ſi à raptoribus florem pudoris ſui amiſiſſe conſtiterit.

CAN. XII.

De his qui ante baptiſmum ſacrificauerunt idolis.

Eos qui ante baptiſmum ſacrificauerunt, & poſtea baptiſmum conſecuti ſunt, placuit ad ordinem promoueri, tanquam ab omni crimine lauacri ſalutaris ſanctificatione purgatos.

CAN. XIII.

De Corepiſcopis, & eorum poteſtate.

Vicariis epiſcoporum (quos Græci Corepiſcopos vocant) non licere vel preſbyteros vel diaconos ordinare: ſed nec preſbyteris ciuitatis ſine epiſcopi præcepto amplius aliquid imperare, nec ſine authoritate literarum eius in vnaquaque parochia aliquid agere.

CAN. XIIII.

De preſbyteris à carnibus ſe abſtinentibus.

De his qui in clero ſunt preſbyteri vel diaconi, &

ni,& abſtinere à carnibus, hoc placuit ſtatui, vt non eas tanquam immundas contemnant, ſed contingant. A quibus quidem qui ſe abſtinere volunt, habeant poteſtatem, ita tamẽ vt ſiquando cum oleribus coquãtur, eadem tanquam carnibus polluta non iudicent, ſed ex his cibum aſſumant, quamuis à carnibus ſe abſtineãt. Quod ſi in tantum eas immundas & abominabiles iudicauerint, vt nec olera quæ cum carnibus coquuntur, æſtiment comedenda, tanquam non conſentientes huic regulæ, ceſſare eos oportet & à miniſterio, & ordine ſuo. Siquis autem huius regulæ monitis non obedierit, ſed carnes (vt dictum eſt) immundas & abominandas exiſtimauerit, ceſſare debet ab ordine ſuo.

CAN. XV.

Non debere presbyteros eccleſiaſtica iura vendere.

Siqua de rebus eccleſiæ, cum epiſcopus non eſt, presbyteri vendiderint, placuit, reſciſſo contractu, ad ius eccleſiaſticum reuocari. In iudicio autem erit epiſcopi, ſi conſtitutum pretium debeat recipi, necne, propter quod ſæpe contingit diſtractarum rerum reditus ampliore ſumma pro accepto pretio reddi. *1. quæſt. 2. Siqua.*

CAN. XVI.

De his qui irrationabiliter vixerint.

De his qui irrationabiliter verſati ſunt, ſiue verſantur. Quotquot ante viceſimum ætatis ſuæ annum tale crimen commiſerint, quindecim annis exactis in pœnitẽtia, communionem mereantur orationum. Deinde quinquẽnio in hac communione durantes, tunc demum oblationis ſacramenta contingant. Diſcutiatur autem vita eorum, quales tempore pœnitudinis extiterint, & ita miſericordiam conſequantur. Quòd

Digitized by Google

ſi inexplebiliter his hæſerint criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tépus inſumát. Quotquot autem peracta viginti annorum æta-te,& vxores habétes,hoc peccato prolapſi ſunt, vigintiquinque annis pœnitudinem gerentes, in communionem ſuſcipiantur orationum. In qua quinquennio perdurantes,tunc demum oblatio nis ſacraméta percipiant. Quod ſi qui & vxores habentes, & tranſcen lentes quinquageſimum annum ætatis, ita deliquerint, ad exitum vitæ communionis gratiam conſequantur.

CAN. XVII.

De his qui alios ad antedicta peccata induxerint.

Hos eoſdem ſanè nõ ſolum lepreſos crimine huiuſmodi factos,ſed & alios iſto ſuo morbo re plentes,placuit inter eos orare,qui tempeſtate iactantur,qui à nobis energumeni intelliguntur.

CAN. XVIII.

De his qui ad epiſcopatum promoti ſunt nec recepti.

d.29.Siqui epiſcopi. Si qui epiſcopi ſuſcepti non ſunt à diœceſi in qua fuerant denominati, compellantur ad eandé iudicis edicto redire. Quòd ſi voluerint alias eccleſias occupare,& vim facere aliis epiſcopis quos ibi inuenerint, ſeditiones excitando aduerſus eos,hos ſegregari oportet.Quod ſi volunt in preſbyterio in eccleſia vbi prius fuerant, tanquã preſbyteri reſidere,non repellantur à propria dignitate. Quòd ſi etiam ibi ſeditiones concitare probantur epiſcopis ibidem conſtitutis, ſegregari eos neceſſe eſt, & nihilominus preſbyterij dignitate priuari.

27 q̃o.1. Quotquot virginitatem.

CAN. XIX.

De his qui virginitatem profitentur.

Quotquot virginitatem pollicitam prævaricati ſunt profeſſione contempta,inter digamos. Id eſt,

id eſt,qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, haberi debebũt. Virgines autem puellas,quæ tanquã ſorores cum nonnullis viris habitare volunt,ab eorum conſortio prohibemus.

CAN. XX.

De adulteris,& eorum pœnitentia.

Si quis adulterium commiſerit, ſeptem annis in pœnitentia completis, perfectioni reddatur ſecundum priſtinos gradus.

CAN. XXI.

De mulieribus quæ partus ſuos ex fornicatione necant.

De mulieribus quæ fornicanter, & partus ſuos necant, ſed & de his quæ agunt ſecum, vt vtero conceptus excutiantur, antiqua quidem definitio eſt,vſque ad exitum vitæ eas ab eccleſia remoueri. Humanius autem nũc definimus, vt eis decem annorum tempus tribuatur.

CAN. XXII.

De homicidis.

Qui voluntariè homicidium fecerint,ad pœnitentiam quidem iugiter ſe ſubmittant. Circa autem exitum vitæ cõmunione digni habeãtur. Eos verò qui non voluntariè, ſed caſu homicidium fecerint,prior quidem regula poſt ſeptem annorum pœnitentiam communioni ſociauit ſecundum gradus conſtitutos.Hæc vero humanior definito quinquennij tempus tribuit. *d.15.eos vero qui.*

CAN. XXIII.

De his qui diuinationes expetunt.

Qui auguria,vel auſpicia,ſiue ſomnia,vel diuinationes quaſlibet ſecundum morem Gentilium obſeruant, aut in domos ſuas huiuſmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, aut vt domos ſuas luſtrent, con- *26.q.1. Qui diuinationes.*

Digitized by Google

feſſi, quinquennio pœnitentiam agant ſecundum antiquitus conſtitutas regulas.

CAN. XXIIII.

De his qui virginum corruptionibus conſentiunt.

Si quis ſponſam habens, ſorori eius forſitan intulerit violentiam, eíque inhæſerit, tanquam ſuæ, hac autem decepta, poſtea vxorem duxerit deſponſatam, illa verò quæ vitium paſſa eſt, fortè necem ſibi intulerit, omnes hi qui facti huius ſunt conſcij, decem annis in pœnitentiam redigantur ſecundum Canones conſtitutos.

In eodem concilio mandatur decreto generali, vt epiſcopi, eorúmque miniſtri ſtudeant perniciosam & à diabolo inuentam maleficam artem & ſort legam penitus è parochiis ſuis eradicare, & ab eccleſia eiicere, iuxta illud Pauli, *Ad Tit.3.* Hæreticum hominem poſt, &c.

Ibidem. Quòd ſceleratæ quę iam mulieres dæmonum illuſionibus ſeductæ, nocturnis horis cum Diana paganorum dea, & innumera multitudine mulierum credunt ſe equitare ſuper quaſdam beſtias, & multa terrarum ſpatia pertranſire: quæ falſa opinione deceptæ hæc vera eſſe credunt, & credendo à recta fide deuiant. Ideo ſacerdotes per eccleſias ſibi commiſſas populo prædicare debent hæc omnino eſſe falſa, & à maligno ſpiritu talia phantaſmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem Satanas tranſfigurat ſe in angelum lucis, & cum mentem cuiuſque mulierculæ ceperit, & hanc ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſarum perſonarum ſpecies atque ſimilitudines, & mentem quam captiuam tenet, in ſomnis deludens, modo læta, modo triſtia, modo cognitas, modo incognitas perſonas, oſtendens,

De maleficiis mulieribus.

2.Cor.11.

dens, per deuia quæque deducit. Et cum ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis mens hæc non in animo, ſed in corpore opinatur euenire: cum Ezechiel propheta viſiones Domini non in corpore, ſed in ſpiritu vidit. Et Ioannes ſacramētum Apocalypſis in ſpiritu non in corpore vidit. Et *Apoc. 1.* Paulus non audet dicere ſe raptum in corpore. *2. Cor. 12.* Omnibus itaque publicè annunciandum eſt, quòd qui talia, & his ſimilia credit, fidē perdit. Subſcripſerunt 18. epiſcopi, qui in eo concilio conuenerunt.

Decreta Marcelli papæ.

MArcellus Romanus, ſedit annis quinque. *A.D. 304* Hic à Maxentio comprehenſus, vt negaret *Marcellus* ſe eſſe epiſcopum, & ſacrificiis ſe humiliaret dæ- *pontif. 29.* moniorum. Qui ſemper contemnēs & deridens dicta Maxentij damnatus eſt in Cacabulum: vbi dum multis diebus ſeruiret, orationibus & ieiuniis Domino deſeruire nō ceſſabat. Menſe verò nono venerunt clerici eius omnes, & eruerunt eum noctu de Cacabulo. Et matrona Lucina *Marcellus* vidua ſuſcepit beatum virum, quæ domū ſuam *Cardina-* nomine tituli beati Marcelli dedicauit, vbi die *lium titu-* noctúque hymnis & orationibus domino Ieſu *los inſti-* Chriſto confitebantur. *tuit.*

His auditis à Maxentio, tenuit iterum beatum Marcellum, & iuſſit in eadem eccleſia iterum plateas externi, vt ibidem animalia Cacabuli congregata ſtarent, & ipſis beatus Marcellus deſeruiret. Qui tandem in ſeruitio animalium nudus amictus cilicio defunctus eſt. *De prima-*

Extat epiſtola eius decretalis ad epiſcopos *tu Eccleſia* Antiochenæ prouinciæ. Vbi primo definit de *Romana.* primatu eccleſiæ Romanæ, ad quā omnes quaſi *2. q. 6. ad* ad caput iuxta Apoſtolorū ſanctiones epiſcopi *Romanā.*

confugere, eamque appellare debent, vt inde accipiant liberationem, vnde acceperunt informationem, & conſecrationem. Cui ceſſit Antiochena, quæ olim erat prima.

Concilium abſque Ro. pont. authoritate irritum.

Ab eiſdem conſtitutum eſt, vt nulla ſynodus fieret præter eiuſdem ſedis authoritatem.

Extat alia eius epiſtola ad Maxẽtium tyrannum, qua commonet vt ceſſet ſæuire aduerſus Christi fideles.

Extat eiuſdem decretum 20. q.1. Illud autem ſtatuendum eſſe cenſemus, vt ſi in minori ætate filij monaſterio oblati fuerint, vel ſacram tonſuram, vel velamina ſuſceperint, dignum duximus, vt 15. anno à prælatis moniti verbis, inquirantur vtrum in ipſo habitu permanere cupiant, an non. Si vero permanere profeſſi fuerint, vlterius pœnitẽdi locum minime amplecti poſſunt. Si vero ad ſecularem habitum reuerti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quia ſatis inutile eſt, vt coacta ſeruitia domino præſteatur.

A.D.309.

Decreta Euſebij papæ.

Euſebius pontif. 30.

EVſebius Græcus, ſedit annos ſex temporibus Conſtantini. Fuit ſub Petro 30. papa.

De conſecratione d.3.c. Crucis domini.

Sub hoc Crux Domini noſtri Ieſu Chriſti 5. nonas Maij inuenta eſt, & feſtũ de ea celebrandum inſtituit, vt habetur in epiſtola eius tertia ad epiſcopos Tuſciæ & Campaniæ prouinciæ.

De cõſecratione.d.5. Manus queque. de ſacramento cõfirmationis.

Ibidem definit Hæreticos in ſanctæ Trinitatis nomine credentes, & ſub hac inuocatione baptizatos, per ſolam manus impoſitionem reconciliandos. Ibidem, manus impoſitionis ſacramentum magna veneratione tenendum eſt, quod ab aliis perfici non poteſt, niſi à ſummis ſacerdotibus, nec tempore Apoſtolorũ ab aliis quàm

quàm ab ipſis Apoſtolis legitur, aut ſcitur eſſe peractum. Nam ſi aliter præſumptum fuerit, irritum habeatur & vacuum, nec inter eccleſiaſtica vnquam reputabitur ſacramenta.

Decretum eſt ab eodem, deſponſatā puellam non licere parentibus alij viro tradere. Licet tamen illi monaſterium ſibi eligere ſi voluerit. *27. q. 2. Deſponſatam.*

Quod nullo omniū ſtatuimus ſacrificium altaris non in ſerico pāno aut tincto quiſquam celebrare præſumat, ſed in puro lineo ab epiſcopo cōſecrato. Sic corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone munda ſepultum fuit. *De conſec. d. 1. Conſulto. Quibus veſtibus ſacrificium altaris offerendum.*

Idem, ieiunium è clero à ſacerdotibus cōſtitutum, ſine neceſſitate rationabili non ſoluatur.

Idem oportet epiſcopū moderatis epulis cōtentū eſſe, imò quę conuiuas ad comedendum & bibendū non vrgere, quin potius ſobrietatis prębeat exemplum. Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis argumēta, nō ludicra ſpectacula, non fatuorum ſtultiloquia, non ſcurrilium admittātur præſtigia. Adſint peregrini, & pauperes & debiles, qui de ſacerdotali menſa Chriſtū benedicentes, benedictionem percipiant. Recitetur ſacra lectio, ſubſequatur viuę vocis exhortatio, vt non tantum corporali cibo, imò verbi ſpiritualis alimento conuiuātes ſe refectos gratulentur, vt in omnibus honorificetur Deus per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. *De conſec. diſt 5. Ieiunia. Præſcribitur qualis debet eſſe menſa epiſcoporum.*

Extant aliæ duæ epiſtolæ eiuſdē. Vna ad epiſcopos Galliæ, altera ad epiſcopus Aegypti.

Decreta Melchiadis papæ.

MElchiades Apher ſedit annos .[illegible]. papa 31. Hic conſtituit vt die dominica, & quinta feria ieiunium nullus fidelium ageret, quia eos dies pagani quaſi ſacrum ieiunium celebrant. *An. D. 311. Melchiades pon. 32.*

De primatu Petri. Matt 16. Extat epiſtola eius ad epiſcopos Hiſpaniæ in qua primum docet quòd inter beatos Apoſtolos fuit quædam diſcretio poteſtatis. Et licet cunctorum par electio foret, beato tamen Petro conceſſum eſt, vt aliis præemineret.

An baptiſmus ſacramentũ maius ſit quã confirmatio. De conſecra. di.5.c. Spiritusſanctus. Ibi reſpondet ad quæſtionem, ſcilicet vtrum ſit maius ſacramẽtum manus impoſitio epiſcoporum, an baptiſmus, dicens: Scitote vtrunque magnum eſſe ſacramentum. Et ſicut vnum à maioribus fit quod à minoribus perfici non poteſt, ita & maiori veneratione tenendum eſt. Sed ita coniuncta ſunt hæc duo ſacramenta, vt ab inuicem, niſi morte præueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero ritè perfici non poteſt. Nam (præueniente morte) vnũ ſaluare ſine altero poteſt, aliud autem non poteſt. Ex quibus colligitur quòd baptiſmus eſt maioris neceſſitatis, manus verò impoſitio maioris dignitatis ex miniſtro.

Ibi diſtinguit effectus vtriuſque ſacramenti, quia in baptiſmo regenerantur ad vitam, poſt baptiſmum verò confirmantur ad pugnam. In baptiſmo abluimur, poſt baptiſmũ roboramur. Et quamuis tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Nam regeneratio per ſe ſaluat mox in pace beati ſeculi recipiendos, confirmatio verò armat & inſtruit ad agones mũdi huius & prælia reſeruandos. Qui autem poſt baptiſmum cum acquiſita innocentia immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte, quia non poteſt peccare poſt mortem.

Ad hoc profuit Apoſtolis aduentus Spiritus ſancti, quia ante deſcenſum ſancti ſpiritus vſque ad nego iati n.m Apoſtoli deterrentur, poſt viſitas

212

viſitationē vero eius vſque ad martyrium contemptu ſalutis arn antur. Igitur ſecundum hoc per Chriſtum redimimur, per ſanctum vero ſpiritum dono ſapientiæ ſpiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, inſtruimur, cōfirmamur, vt illam ſancti Spiritus vocem audire poſſimus. Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac qua gradieris. Pſal. 31. De conſecratione. d. 5. c. Spiritus ſanctus.

SVB HOC CONGREGATVM eſt conciliū Neocæſarienſe parum ante Nicænum, quoniam idem epiſcopus reperitur hic & illic aſſignatus. Eſt verò ciuitas Neocæſarienſis, clara nunc Trapezuntiū imperij Turcici ſedes, ante captam Conſtantinopolim in prouincia Cappadociæ, in qua patres. 17. conuenerunt. In concilio Neocæſarienſi, adfuit epiſcopus Longinus, & in concilio Nicæno. De hoc ſcribit Gratianus. d. 16. Sub quo Cæſare celebratum fuerit, ex ſcriptoribus conſtare non poteſt. *Concilium Neocæſarienſe ſub Melchiade Papa.*

Habet concilium canones 14. parum ad hæc tempora pertinentes.

Probauit canones huius Concilij. 6. ſynodus Conſtantinopo. in Tullo celebrata, vt ex ſecundo canone editionis Græcæ conſtabit.

CANON I.

De presbyteris quod vxores ducere non debent.

Presbyter ſi vxorem duxerit, ab ordine ſuo illum deponi debere. Quòd ſi fornicatus fuerit, vel adulterium cōmiſerit, extra eccleſiam abiici, & ad pœnitentiam inter laicos redigi. *Canones Neocæſariēſis concilij.*

CANON II.

De muliere quæ duobus fratribus nupſerit. *D. 25. Presbyter.*

Mulier, ſi duobus nupſerit fratribus, abiicia-

tur vſque in diem mortis. Sed propter humani-tatem in extremis ſuis, ſacramentis reconciliari oportet, ita tamen vt ſi forte ſanitatem recupe-rauerit, matrimonio ſoluto, ad pœnitentiam admittatur.

CAN. III. *De multinubis.*

32. quæſt. 1. *De his qui frequenter.* De his qui frequenter vxores ducunt, & de his quæ ſæpius nubunt, tempus quidem pœnitentiæ his conſtitutum manifeſtum eſt. Sed conuerſatio & fides eorum tempus abbreuiat.

CAN. IIII.

De concupiſcentia non conſummata.

Siquis concupita muliere, etiam ſi concubitus eius deſiderium habeat, non autem ſubſequatur effectus, manifeſtū eſt hunc fuiſſe per diuinam gratiam liberatum.

CAN. V.

De Cathecumenis peccantibus.

Cathecumenus, id eſt audiens qui ingreditur in eccleſiā, & ſtat cum cathecumenis, ſi peccare fuerit viſus, figens genus audiat verbum, vt ſe abſtineat ab illo peccato quod fecit. Quòd ſi in eo perdurat, abiici omnino debere.

CAN. VI.

De prægnantibus baptizandis.

De prægnantibus, quòd oportet eas baptizari quando volunt. Nihil enim in hoc ſacramento commune eſt parituræ, & illi qui de eius vtero fuerit editus, quia vniuſcuiuſque in illa confeſſione libertas arbitrij declaratur.

CAN. VII.

Presbyteros in ſecundis nuptiis non debere orare.

31. q. 1. *De his qui.* Preſbyterum conuiuio ſecundarū nuptiarum intereſſe non debere, maxime cum præcipiatur ſecund

ſecundis nuptiis pœnitentiam tribuere. Quis ergo erit presbyter, qui propter conuiuium illis conſentiat nuptiis?

CAN. VIII.

Vxoris adulteræ virum clericum fieri nō debere.

Si cuius vxorem adulterium commiſiſſe cum eſſet laicus, fuerit cōprobatum, hic ad miniſterium eccleſiaſticum admitti non poteſt. Quod ſi in clericatu iam conſtituto eo, adulterauit, dato repudio, dimittere eam debet. Si vero retinere eius conſortium velit, non poteſt ſuſcepto miniſterio perfrui. 34.d. Si cuius vxorē.

CAN. IX.

De presbyteris, corporali peccato præoccupatis.

Qui admiſerit corporale peccatum, & hic poſtea preſbyter ordinatus eſt, ſi confeſſus fuerit quòd ante ordinationē ſuam peccauerit non quidem offerat, maneat tamen in aliis officiis propter eius ſtudij vtilitatem. Nam cætera peccata cenſuerunt plurimi, etiam ordinatione priuari. Quòd ſi de eis non fuerit confeſſus, nec ab aliquibus poteſt manifeſtè conuinci, huic ipſi de ſe poteſtas eſt committenda. 15.d. 8. Qui admiſit.

CAN. X. *De diaconis ſimiliter.*

Similiter & diaconus ſi in eodē culpæ genere fuerit inuolutus, ſeſe à miniſterio cohibebit. Ibidem.

CAN. XI.

Quo tempore conueniat presbyterum ordinare.

Presbyter ante triginta annorum ætatem nō ordinetur, quamuis ſit probabilis vitæ, ſed obſeruet vſque ad præfinitum tempus. Dominus enim trigeſimo anno baptizatus eſt, & tunc prædicauit. D. 78. Presbyter ante.

CAN. XII.

De his qui in ægritudine baptiſma cōſequuntur.

Digitized by Google

D.57. *Siquis in ægritudine.* Siquis in ægritudine conſtitutus fuerit baptizatus, preſbyter ordinari non debet. Non enim fides illius voluntaria, ſed ex neceſſitate eſt, niſi forte poſtea ipſius ſtudium & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas cogat.

CAN. XIII.

De presbyteris alterius regionis.

Preſbyteri qui conregionales ſunt, in eccleſia præſentibus epiſcopis vel preſbyteris ciuitatis offerre non poſſunt, nec dare panem ſanctificatum, nec calicem porrigere. Quòd ſi abſentes ſint ciuitatis ſacerdotes, & fuerint inuitati ad dandam orationem ſoli debebunt dare. Vicarij autem epiſcoporum (quos Græci Corepiſcopos vocant) conſtituti ſunt quidem ad exemplum ſeptuaginta ſeniorũ, ſed tanquam cõſacerdotes propter ſollicitudinẽ & ſtudium quod in pauperes agunt, offerant, & honorabiles habeantur.

CAN. XIIII.

De numero certo diaconorum.

D.93. *diaconi.7.* *Act.6.* Diaconi ſeptem eſſe debent ſecundum regulam, quamuis non magna ſit ciuitas. Regulæ autem authoritas iſta eſt. Quod & liber Act. apoſtolorum inſinuat.

Decreta Syluestri papæ.

A.D.315. *Syluester papa.32.* SYlueſter natione Romanus, ſedit annis 23. Temporibus Conſtantini, fuit exul in monte Soracte perſecutiones fugiens Imperatoris, vbi in cauernis petrarũ cum ſuis clericis latitabat.

Poſtmodum rediens cum gloria, baptizauit Conſtantinum, quem dominus curauit à lepra in baptiſmo, quoniam fugerat ſuperſtitionem idolorum: cui conſignationem ſancti Spiritus adhibuit ſancti Chriſmatis vnctione, dicens: Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ, in nomine patris

tris & filij, & ſpiritus ſancti, in conſignatione fidei, Amen.

Quæ forma parum immutata, nunc ſeruetur in ſacramento confirmationis.

Hæc eadem refert Conſtantinus in edicto ſuo generali de conuerſione ſua ad fidem Chriſti.

Huius tẽporibus factum eſt conciliũ in Nicæa Bithyniæ, vbi congregati ſunt 318. epiſcopi catholici, qui expoſuerunt fidem integrã ſanctam, catholicam & immaculatam. Et damnauerunt Arrium, Photinum, & Sabellium. Et in vrbe Roma congregauit ipſe cum conſilio Auguſti epiſcopos 277. & damnauit iterum Calixtum & Arrium, Photinum & Sabellium. *Nicanum concilium ſub Sylueſtro pont.*

Hic conſtituit, vt baptizatum liniat preſbyter chriſmate leuatum de aqua, propter occaſionem tranſitus mortis.

Idem conſtituit vt ſacrificium altaris non in ſerico, nec in panno tincto cõſecraretur, niſi tantum in lineo ex terra procreato, ſicut corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone linea & munda ſepultum fuit.

Cõſtituit idẽ, vt preſbyter Arrianũ reſipiſcentem non ſuſciperet, niſi epiſcopus loci deſignati.

Conſtituit & chriſma ab epiſcopo confici: & priuilegium epiſcopis contulit vt baptizatum conſignent propter hæreticam ſuaſionem.

Hic conſtituit vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre.

Idem, vt diaconi Dalmaticis in eccleſia vterentur, & palla linoſtima læua eorũ tegeretur.

Idem cõſtituit, vt nullus clericus propter quãlibet cauſam in curiam introiret, nec ante iudicem cinctum cauſam diceret niſi in eccleſia.

Referunt etiam huius temporibus Conſtan-

ſimum Romanam dotaſſe eccleſiam & multas conſtituiſſe Baſilicas, quas ordinauit magnificentiſſima largitione auri & argenti.

De prima tu eccleſia Roma. In præfatione Nicæni Concilij, primum notatur illud, quòd eccleſia Romana nullis ſynodicis decretis prælata eſt cæteris eccleſiis, ſed Euāgelica voce Domini & ſaluatoris noſtri primatum obtinuit, vbi dixit beato Petro Apoſtolo: *Matt. 16.* Tu es Petrus. Et adhibita eſt etiam ſocietas in eadem Romana vrbe beatiſſimi Apoſtoli Pauli, qui vno die vnóque tēpore glorioſa morte cum Petro ſub Nerone agonizans, coronatus eſt. Et ambo pariter eccleſiam Romanam Chriſto domino cōſecrarunt, aliiſque omnibus vrbibus in vniuerſo mundo eam ſua præſentia, atque venerando triumpho prætulerūt. Vnde prima ſedes eſt cœleſti beneficio, Romanæ eccleſiæ. Secūda apud Alexandriam, à Marco euangeliſta Petri diſcipulo conſecrata. Tertia apud Antiochiam, vbi beatus Petrus priuſquam Romam veniret habitauit, & Ignatium epiſcopum conſtituit. Quarta apud Hieroſolymā vbi Iacobus Apoſtolus eſt epiſcopus ordinatus. Itaque ſecundū antiquorū patrum definitioné, ſedes prima Hieroſolymis eſſe minime dicitur, ne forte ab infidelibus aut idiotis ſedes domini noſtri Ieſu Chriſti (quæ in cœlo eſt) in terra eſſe putaretur.

De origine Concilij Nicæni ſub Conſtantino Auguſto congregati.

Rufini nobis decimus liber, qui cōiunctus eſt nouem libris Eccle. Hiſto. quos Euſebius Cæſarienſis edidit, neceſſario profertur ad medium. Quia dubium non eſt 318. ſanctiſſimos patres, ex vniuerſo Orientali atque Occidentali orbe

in Nicæa Bithyniæ congregatos, vt & Arrij impium dogma, Chriſti auxilio, funditus damnaretur, & ſalubri prouidentia conſtituerent quid in ſancta catholica eccleſia debeat obſeruari. Conſule c.1.lib.10. Hiſt.eccle.

Etenim presbyter quidã apud Alexandriam nomine Arrius, vir ipſe & forma magis quam virtute religioſus, ſed gloriæ, laudiſque & nouitatis improbæ percupidus, praua quædam de Chriſti fide proferre, quæ antea in quæſtionem nunquam venerant, cœpit. Abſcindere enim ac ſeparare ab illa æterna & ineffabili Dei patris ſubſtantia vel natura filium conabatur. Quæ res in eccleſia plurimos conturbabat, & à dulci mentis tranquillitate dimouebat. Sed cum Alexander epiſcopus, natura lenis & quietus, aſſiduis commonitionibus Arrium cuperet à prauo incepto & aſſertionibus impiis reuocare, nec tamen res ex ſententia procederet, & quod pleroſque quodam contagio peſtiferæ aſſertionis infecerat non ſolum apud Alexandriam, verum etiam per alias vrbes prouinciáſque diſperſerat pernicioſum fore credens ſi diſſimularet à talibus, plurimis conſacerdotibus ſuis rem indicat. Quæſtio latius innoteſcit, ſermo vſque ad aures religioſi principis (quippe qui omni ſtudio & diligentia curaret quæ noſtra fuerit) peruenit. Tunc ille ex ſententia ſacerdotum apud vrbem Nicęam epiſcopale concilium conuocat, ibíque Arrium trecentis decem & octo epiſcopis reſidentibus adeſſe iubet, ac de eius propoſitionibus & quæſtionibus iudicare. Sed in eo concilio admirabile factum principis non puto reticendum. Etenim cum ex omnibus penè locis epiſcopi conueniſſent,

& diuerſis ex cauſis inter ſe diuerſa iurgia deſti-
liſſent, interpellabatur frequenter à ſingulis.
Offerebantur libelli,culpæ proferebãtur, & ma-
gis ad hæc quam ad id ad quod fuerat ventum,
animos dabat t. At ille ſuſcepit à ſingulis libel-
los,quos ſimul omnes in ſinu ſuo continens,nec
quod in eis cõtineretur aperiẽs,ait ad epiſcopos:
Deus vos cõſtituit ſacerdotes,& poteſtatẽ vobis
dedit de nobis quoq; iudicandi, ideo nos à vo-
bis recte iudicamur: vos autem non poteſtis ab
hominibus iudicari, propter quod Dei ſolius
inter vos expectate iudicium, vt & veſtra iurgia
quæcunque ſunt, ad illud diuinum referuentur
examen. Vos enim nobis à Deo dati eſtis Dij.
Conueniens non eſt vt homo iudicet Deos: ſed
Pſal 81. ille ſolus,de quo ſcriptũ eſt,Deus ſtetit in ſyna-
goga deorum, in medio autem Deos diſcernit.
Et ideo his omiſſis, alia quæ ad fidem Dei per-
tinent, abſque vlla animorum contentione di-
ſcutite. Cùm hæc dixiſſet, omnes ſimul queri-
moniarum libellos iuſſit exuri, ne innoteſceret
vlli odium & ſugillatio ſacerdotum,&c.

In hoc etiam concilio adfuit Paphnutius,ho-
mo Dei, epiſcopus Aegypti, in quo tanta inerat
gratia, & ſigna per eum non minus quam olim
per Apoſtolos fierent. Vide lib.10.eccle.Hiſt.c.4.
& 5.vbi referuntur alia annotatione digna. Vide
& hiſtoriam tripartitam, lib 1.c. 13. & deinceps
vſque ad 21. vbi plurima notantur ad hoc Con-
cilium concernentia.

Interea per dies ſingulos agitabatur conuen-
tus, neque facilè aut temerè de re tanta ſtatuere
audebant. Euocabatur Arrius frequẽter in con-
cilium,& aſſiduo tractatu aſſertiones eius diſcu-
tiebantur, & quid aduerſum hæc teneri deberet

ac ſtatui, ſumma cũ deliberatione quærebatur. Tandem poſt diutinum multúmque tractatum placuit omnibus, ac velut vno cunctorum ore & corde decernitur, Homouſion conſcribi debere, id eſt eiuſdem cum patre ſubſtantiæ filium confiteri, idque firmiſſima omnium ſententia pronunciatur. Decem & ſeptem ſoli tunc fuiſſe dicuntur, quibus Arrij magis fides placeret, extrinſecus creatum Dei filium, & non ex ipſa patris deitate progenitum confirmantes. Defertur ad Conſtantinum ſacerdotum concilij ſententia. Ille tanquam à Deo prolatam veneratur. Cui ſi quis tentaſſet obniti, velut contra diuina ſtatuta venienté in exilium ſe proteſtatur acturum. Sex igitur ſoli cum Arrio ſe patiuntur expelli, reliqui vero vndecim conſilio inter ſe habito, acquieſcunt ad ſubſcribendum manu ſola, non mente. Cuius ſimulationis author præcipue extitit Nicomediæ epiſcopus Euſebius. *Homouſion.*

Poſt idem patres ediderunt canones xx. quos habes à Gratiano tranſcriptos in volumine decretorum variis in locis.

Athanaſius Alexandrinus tradit 70. capitula decreta à Nicæno concilio, ſed 20. tantum canones habet eccleſia Romana, vt vult Stephanus papa. Et habetur diſtin. 16. cap. Viginti. Quomodo alia non extent, neſcitur. Certum eſt Antiocheno concilio aliqua eſſe inſerta, & nonnulla alia in Sardinenſe concilium tranſlata, vt patebit ex canonibus prædictorum conciliorum: & quędam alia in epiſtolis & decretis Iulij papæ primi.

Bona pars horum viginti canonum concilij Nicæni repetita eſt in concilio Arelatem 2. & aliquis ex 70. quorum meminit Athanaſius.

Regulæ ſiue canones Nicæni concilij.

Itaque cum conueniſſet hoc ſanctum & magnum concilium apud Nicæam Bithyniæ ciuitatem Conſtantino Auguſto, & Licinio Cæſare, hæc decreta 63. ſtatuta ſunt ab epiſcopis quæ infra ſcripta ſunt, & ex Græco in Latinum verſa tenemus. Et placuit vt hæc omnia mitterentur ad epiſcopum vrbis Rom. Sylueſtrum.

CAN. I.

De eunuchis, & de his qui ſeipſos abſcindunt.

Diſt. 55. Si quis a medicis.

SI quis in ægritudine vel à medicis ſectus eſt, vel à Barbaris caſtratus, placuit vt in clero permaneat in clero. Siquis autem ſanus ſeipſum abſcidit, hic etiam ſi eſt in clero, ceſſare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut autem de his qui vel affectauerint hęc, vel auſi ſunt ſeipſos abſcindere, hæc quæ diximus, ſtatuta ſunt, ita ſiqui vel à Barbaris vel à dominis ſuis eunuchi facti ſunt, & probabilis vitæ ſunt tales, hoc ſuſcipit eccleſiaſtica regula in clerum.

CAN. II.

De his qui poſt baptiſma ſtatim ad clerum applicantur.

Diſtin. 48. quoniam multa.

Quoniam multa, ſiue per neceſſitatem ſiue ex quacunque cauſa contra regulam geſta ſunt, ita vt homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati vel inſtituti, ſtatim ad ſpiritualem baptiſmum veniſſent, & continuo cum baptizati ſunt, etiam ad epiſcopatum vel preſbyterium prouecti ſint. Recte igitur viſum eſt, de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tempore opus eſt, vt ſit cathecumenus, & poſt baptiſmum non multa probatione indiget. Euidens namque Apoſtolicum præceptum eſt, dicens: Non neophytum, *1.Timo.3.*

ne

ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli. Si vero procedente tempore aliquod peccatum ad animam, & conuictus duobus vel tribus testibus fuerit, ceſſet à clero qui huiuſmodi eſt. Si quis vero præter hæc facit, tanquàm contraria ſtatuit ſanctæ Concilij gerens, ipſe de clericatus honore periclitabitur.

CAN. III.

De ſubintroductis mulieribus.

Omnibus modis interdixit ſancta ſynodus, neque epiſcopo, neque presbytero, neque diacono, neque vlli clericorum omnino licere habere ſecum mulierem extraneam, niſi forte mater, aut ſoror, aut auia, aut amita, vel matertera ſit. In his nanq; ſolis perſonis, & harũ ſimilibus, omnis quæ ex mulieribus eſt ſuſpicio declinatur. Qui auté præter hæc agit, periclitatur de clero. *D. 32. Interdixit Et in decr. ſuo Lib. 3.*

CAN. IIII.

Qualiter epiſcopi debeant ordinari.

Epiſcopum oportet ab omnibus epiſcopis (ſi fieri poteſt) qui ſunt in prouincia eius, ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente neceſſitate, vel itineris longitudine, certè tres epiſcopi debent in vnum eſſe congregati, ita vt etiam cæterorum qui abſentes ſunt, conſenſum literis teneant, & ita faciant ordinationem. Poteſtas ſanè vel cõfirmatio pertinebit per ſingulas prouincias ad metropolitanũ epiſcopum. *D. 94. Epiſcopi ab omnibus.*

CAN. V.

De excommunicatis clericis, vel laicis.

Seruetur & iſta ſententia, vt hi qui ab aliis excommunicãtur, ab aliis ad communionem non recipiantur. Requiratur ſanè, ſi forte aliqua indignatione, aut contentione, aut qualibet com- *11. q. 3. ſeruetur iſta ſententia.*

Digitized by Google

motione epiſcopi ſui, excommunicati ſint. Vt ergo digna hæc poſſint examinatione perquiri, rectè viſum eſt, per ſingulos annos in ſingulis prouinciis bis in anno epiſcoporum concilium fieri, vt ſimul in vnum conuenientes ex cõmuni prouincia, huiuſmodi examinent quæſtiones, vt ita demum hi qui ob culpas ſuas epiſcorum ſuorum offenſas merito contraxerunt, dignè etiam à cæteris excommunicati ſimiliter habeantur, quouſque in communi, vel ipſi epiſcopo ſuo viſum fuerit, humaniorem circa eos ferre ſententiam. Habeatur autem ſemel cõcilium ante dies quadrageſimæ, vt omnibus, ſi quæ ſunt, ſimultatibus amputatis, mundum & ſolenne Deo munus poſſit offerri. Secundum vero agatur circa tempus Autumni.

D. 18. habeatur ſemel concilium.

CANON VI.

De primatibus epiſcoporum, metropolitanorum.

D. 65. Mos antiquus. Mos antiquus perdurat in Aegypto, vel Libya & Pentapoli, vt Alexandrinus epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quoniam quidem & epiſcopo Romano* parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteráſque prouincias, honor ſuus vnicuique ſeruetur eccleſiæ. *D. 65. Illud generaliter.* Per omnia autem manifeſtum eſt, quòd ſiquis præter voluntatem & conſcientiam metropolitani epiſcopi fuerit ordinatus, hunc concilium magnum & ſanctum cenſuit non debere eſſe epiſcopum. *D. 65. Sane ſi cõmuni omnium.* Sanè ſi communi omnium conſenſu rationabiliter probato ſecundum eccleſiaſticam regulam, duo vel tres animoſitate ducti, per contentionem contradicant, obtineat plurimorum ſententia ſacerdotum.

Author. *Nonnullis perperàm viſum eſt, quòd hic Canon ſextus parem fecerit epiſcopum Romanũ cum aliis metropol*

metropolitanu quia dicit: Epiſcopo Romano parilis mos eſt. Sed licet hoc leue ſit argumentum, vt eo ambigamus de re alioqui tam cognita & probata, conſului varias editiones tam Græcas quam Latinas: in illis ſi inſcriberetur hic Canon ad hunc modum: & in editione quadam Latina antiquiſſima, quam exhibuit mihi Reuerend. Marcellus, Cardinalis ſanctæ Crucis ampliſſimus, & vnus ex tribus vicarijs apoſtolicæ ſedis in ſynodo Tridentina inuentus digniſſimus, ſic habet ſextus hic Canon: Mos antiquus perdurat in Ægypto vel Lybia & Pentapoli, vt Alexandrinus epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem: quoniam quidem metropolitano epiſcopo hoc idem moris eſt, &c. Hunc ſcrupulum lectori eximere libuit, ne in eum impingat.

CAN. VII.

De honore epiſcopi Hieroſolymitani.

Quoniam mos antiquus obtinuit, & vetuſta traditio, vt Aeliæ.i. Hieroſolymorum epiſcopo honor deferatur, habeat conſequenter honorem, manente tamen metropolitanæ ciuitatis propria dignitate. *D 65. Quoniam mos antiquus.*

CAN. VIII. *De Nouatianis.*

Si qui voluerint venire ad eccleſiam catholicam ex Nouatianis, placuit ſancto cõcilio vt ordinentur, & ſic maneãt in clero. Ante omnia autem hanc habeãt ab eis confeſſionem, quam per ſcripturã exigi oportet, vt fateãtur ſe cum omni conſenſu eccleſiæ catholicæ ſtatuta obſeruaturos, id eſt cõmunicaturos ſe & his qui forte ſecundas nuptias experti ſunt, vel his qui perſecutionis tempore lapſi ſunt. Quibus tamen lapſis pœnitentiæ modus, & tempus aſcriptum eſt, vt in omnibus ſequantur ea quæ in eccleſia catholica obſeruantur. Et ſicubi iidem ipſi fuerint in- *1 q 7. Si qui voluerint.*

rurel, ſiue in vicis, ſiue in vrbibus, clerici ordinati à catholicis, ſic etiam in clero perſiſtant, vnusquiſque tamen in ſuo ordine. Si verò epiſcopus vel preſbyter eccleſiæ catholicæ fuerit, ad quem alliqui ex his accedunt, certum eſt quòd epiſcopus quidem catholicus ſuam habeat dignitatē. Similiter autem preſbyteri & diaconi habeant. Hi verò qui ab iſtis veniunt, ſi fortè epiſcopus fuerit, habeat ſacerdotij dignitatem, niſi fortè placeat catholico epiſcopo concedere ei etiam epiſcopalis nominis honorem. Si verò non placuerit, inueniat ei locum, vt ſit in parochia Coepiſcopus, aut in clero preſbyter, vt in ciuitate vna non videantur duo epiſcopi eſſe, & ille omnimode in clero permanere videatur.

CAN. IX.

De presbyteris ſine examinatione conſtitutis.

D.81. Si quis ſine examine. Si qui ſine examinatione promoti preſbyteri ſunt, & poſtea examinati confeſſi ſunt peccata ſua, & cum confeſſi fuiſſent, contra regulam venientes homines manus eis temerè impoſuerunt, hos eccleſiaſticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehenſibile eſt defendit eccleſia ſancta.

CAN. X.

De lapſis clericis ordinatis.

Diſtin. 81. Quicunq; ex his. Quicunque ex lapſis per ignorantiam ſunt ordinati, vel contemptu eorum qui eos ordinauerunt, hoc nō præiudicet regulæ eccleſiaſticæ. Cum enim compertum fuerit, deponantur.

CAN. XI.

De his qui ſponte lapſi ſunt, qualiter debeant pœnitere.

De his qui præter neceſſitatem præuaricati ſunt, aut propter oblationem facultatum, aut

propter

propter periculú, aut aliquid huiuſmodi, quod factum eſt ſub tyrannide Licinij, placuit ſanctæ ſynodo, licet indigni ſint miſericordia, tamen aliquid circa eos humanitatis oſtendi. Si quos ergo ex animo pœnitet, tribus annis inter pœnitentes habeantur. Si tamen fideles ſunt, ſeptem annis aliis inter pœnitentes ſint, duobus autem annis iidem ſine oblatione in oratione ſola participent populo. Si qui verò per Dei gratiam vocati, primo quidem oſtenderunt fidem ſuam, depoſito militiæ cingulo, poſt hæc autem ad proprium vomitum reuerſi ſunt, vt & pecunias darent, & ambirent redire rurſum ad militiam, iſti decem annis ſint inter pœnitentes poſt primum triennium quo fuerint inter audientes. Ab omnibus vero illud præcipue obſeruatur, vt animus eorum, & fructus pœnitentiæ attendatur. Quicunque enim cum omni timore & lachrymis perſeuerantibus, & operibus bonis conuerſationem ſuam non verbis ſolis, ſed opere & veritate demonſtrãt, cum tempus ſtatutum etiam ab his fuerit impletum, & orationibus iam cœperint cõmunicare, licebit etiam epiſcopo humanius circa eos aliquid cogitare. Qui verò indifferenter habuerint lapſum, & ſufficere ſibi quod eccleſiã introierunt, arbitrantur iſti omni modo tempora ſtatuta complebunt.

CAN. XII.

De excommunicatis à ſeculo exeuntibus.

De his verò qui recedunt ex corpore antiquę legis regula obſeruabitur etiã nũc, ita vt ſi fortè quis recedat ex corpore, neceſſario vitæ ſuæ viatico nõ defraudetur. Quòd ſi deſperatus aliquis, recepta communione ſuperuixerit, ſit inter eos, qui ſola oratione cõmunicãt. De omnibus tamẽ *26. q. 6. Is verò qui*

his qui à corpore recedũt, in tradendo eis communionem, & cura & probatio ſint epiſcopi.

CAN. XIII. *De catechumenis.*

Placuit huic ſancto & magno Concilio, de catechumenis qui lapſi ſunt, vt tribus annis inter audientes verbum ſint tantummodo, poſt hæc verò orent cum catechumenis.

CAN. XIIII.

De diaconis, ne corpus Chriſti tradant presbyteris.

D 93. peruenit ad ſan. Peruenit ad ſanctum Concilium, quòd in locis quibuſdam & ciuitatibus, preſbyteris ſacramenta diaconi porrigant. Hoc neque regula neque conſuetudo tradidit, vt hi qui offerendi ſacrificij non habent poteſtatem, his qui offerunt corpus Chriſti porrigant. Sed & illud innotuit, quòd quidam diaconi etiam ante epiſcopum ſacramenta ſumunt. Hæc ergo omnia amputentur, & accipiant ſecundum ordinem poſt preſbyteros ab epiſcopo vel à preſbytero ſacram communionem. Quòd ſi non fuerit in præſenti vel epiſcopus, vel preſbyter, tunc ipſi proferant & edant. Sed nec ſedere quidem licet in medio preſbyterorum diaconos. Si quis autem nõ vult his ſufficiens eſſe, poſt hanc definitionem ceſſet eſſe diaconus.

CAN. XV.

De clericis temerè ab eccleſia recedentibus.

7. q. 1. non oportet epiſcopum. Propter multas perturbationes, & frequentes tumultus ſeditionum, quæ fieri ſolent, placuit omnimodo iſtam abſcindi conſuetudinem quæ contra regulam eſt (ſicubi tamen fit) id eſt de ciuitate ad ciuitatem tranſeat, vel epiſcopus vel preſbyter, vel diaconus. Si quis verò poſt hæc ſtatuta ſancti huius Concilij tale aliquid agere tentauerit, infringatur omni genere huiuſmodi

cona

conatus, & reſtituatur propriæ eccleſiæ in qua ordinatus eſt.

CAN. XVI.

De presbyteris vel clericis qui ad alias ciuitates tranſeunt.

Si qui verò timorem Dei ante oculos non habentes, neque eccleſiaſtica ſtatuta cuſtodientes, receſſerint ab eccleſia ſua, ſiue presbyter, ſiue diaconus, vel in quocunque eccleſiaſtico ordine poſiti fuerint, non debent ſuſcipi in alia eccleſia, ſed cum omni neceſſitate cogantur vt redeant ad eccleſiam ſuam. Quòd ſi permanſerint, excommunicare eos oportet. *7.q.1. Si qui verò.*

CAN. XVII.

De clericis non ordinandis ſine conſenſu ſui epiſcopi. *D. 71. Si quis auſus fuerit.*

Si quis auſus fuerit aliquẽ, qui ad alterum pertinet ordinare in ſua eccleſia, cum non habeat conſenſum epiſcopi ipſius, à quo receſſit clericus, irrita erit huiuſmodi ordinatio.

CAN. XVIII.

De Clericis vſuras accipientibus.

Quoniam multi clerici auaritiæ cauſa turpia lucra ſectantes, obliti ſunt diuini præcepti, quo dictum eſt: Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram, fœnerantes centeſimas exigunt, ſtatuit hoc ſanctum concilium, vt ſi quis inuentus fuerit poſt hanc definitionem vſuras accipere, vel ex quolibet tali negocio turpia lucra ſectari, vel etiam ſpecies frumentorum ad ſeptuplum dare, omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad quæſtum, deiiciatur à clero, & alienus ab eccleſiaſtico habeatur gradu. *14 quaſt.4 Quoniam multi clerici. Pſal.14.*

CAN. XIX.

De Paulianiſtis & Cathaphrygis rebaptizandis

1 q. 1. Si quis confugerit. Si quis confugit ad eccleſiam catholicam de Pauliſaniſtis & Cataphrygis, ſtatutum eſt rebaptizari eos debere. Si qui verò clerici erant apud eos, ſiquidem inculpati fuerint, & irreprehenſibiles, rurſus etiam ordinentur ab epiſcopo eccleſiæ catholicæ. Si verò examinati, minus fuerint apti deprehenſi, deponi eos oportet. Similiter autem & circa diaconos, & de omnibus qui in eodem clero inueniuntur, eadem forma ſeruabitur. Commemorauimus autem diaconiſſas quæ in hoc ordine inuentæ ſunt, quæ nec manus impoſitionem aliquam habeant, & omni modo inter laicas habeātur. Similiter autem diaconiſſæ quæ in catholico canone non habentur, ſimili loco, id eſt laicæ, & tanquam non conſecratæ deputentur.

CAN. XX.

De flectendo genua.

De conſecr. d. 3. Quoniam ſunt. Quoniam ſunt in dominica die quidam ad orationem genua flectentes, & in diebus Pentecoſtes, propterea vtique ſtatutum eſt à ſancta ſynodo, quoniam conſona & conueniens per omnes eccleſias cuſtodienda conſuetudo eſt, vt ſtantes ad orationem, vota domino reddamus.

Et ſubſcripſerunt trecenti decem & octo epiſcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Oſius epiſcopus ciuitatis Cordubenſis, prouinciæ Hiſpaniæ, dixit: Ita credo, ſicut ſuperius dictum eſt.

Victor & Vincentius presbyteri vrbis Romæ pro venerabili viro papa & epiſcopo noſtro Syluestro, ſubſcripſimus, &c.

Cæterorum verò epiſcoporum nomina recitata ſunt in conciliorum volumine magno.

FIDES

FIDES NICÆNÆ SYNODI.

Symbolum Nicænæ ſynodi.

CRedimus in vnum Deum patrem omnipotentem, & omnium viſibilium & inuiſibiliúmque factorem. Et in vnum dominum Ieſum Chriſtum, Filium Dei, natum ex patre vnigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Natum, non factum. Homouſion, hoc eſt conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt, & quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus, & homo factus, eſt paſſus. Et reſurrexit tertia die, & aſcendit in cœlos, & inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Dicentes autem, Erat quando non erat, aut non erat antequam fieret, & quia ex non extantibus factus eſt, aut ex altera ſubſtantia vel eſſentia dicentes eſſe, aut creatum, aut conuertibilem Filium Dei, hos tales anathematizat catholica & apoſtolica eccleſia. Hanc venerabilem fidem trecenti quidem decem & octo & agnouerunt, & amplexi ſunt, & (ſicut ait Euſebius) conſonantes & vnanimes in ſcriptis explanauerunt. Quinque verò non receperunt, verbum conſubſtantialitatis reprehendentes.

Eodem tẽpore celebratum eſt conciliũ Romanum ſub Sylueſtro papa, præſente Conſtantino intra thermas Domitianas, cum ducentis ſeptuagintaquinque epiſcopis, qui vocati à Sylueſtro in ipſa ſynodo conuenerunt: in quo denuo damnauit Calixtum, Arrium, Photinum & Sabellinum, & ordinauerũt canones ſequentes.

Canones Sylueſtri epiſcopi vrbis Romæ, & domini Conſtantini Auguſti.

CAN. I.

De congregatione epiſcoporum, vel diaconorum.

EOdem tempore cum multi nobiles gauderent quod Conſtantinus baptizatus eſſet à Syluestro vrbis Romæ epiſcopo, & mūdatus fuiſſet à lepra per hoc beneficiū quod accepit à Domino Ieſu Chriſto per Syluestrum epiſcopū, cœpit integrè prædicare Dominū Ieſum Chriſtū, & confiteri eius beneficia. Syluester igitur epiſcopus vrbis Romæ congregauit fratres compreſbyteros & coepiſcopos vel diaconos ſuos ciues Romanos. Et quoniam mater eccleſia genuerat filium chariſſimum Conſtātinum, integrè igitur Syluester epiſcopus vrbis Romæ, cum ſuis eam ordinare deſiderauit, & filios eius frequenter lactare, & gradus eius ordinis, & cōſuetudines consternere. Collegit autē vniuerſam ſynodum epiſcoporum cum conſilio Auguſti, vel matris eius, & fecit parari in vrbe Roma intra thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Traianæ. Collegit autem in gremio ſedis ſuæ ducentos octogintaquatuor epiſcopos, quibus Auguſtus Conſtātinus vehicula & annonas præſtari præcepit. Et alij 57. Epiſcopi partis Rinocoruris, quorū chirographus in eorum concilio declaratur. Centū quadraginta duo preſbyteri vrbis Romę, & diaconi ſex. Subdiaconi ſex. Acolythi eius cōſilio facti quadragintaquinque. Exorciſtæ 22. Lectores vrbis Romæ nonaginta, quorum præſentes parentes audiebant. Notarij eccleſiæ 14. qui geſta diuerſorum martyrum ſuſcipientes, ordinatè narrabant. Hos omnes etiam dum in vno articulo ad examen ſanctitatis colligeret in thermas ſupradictas, voluit vt nullus laicorum præſens eſſe videretur.

Can.

CAN. IIII.

Vt de reditibus eccleſia quatuor partes fiant.

Commoneo autem vobis omnibus mihi con ſortibus monimentum hoc, vt de reditibus eccleſiæ quatuor partes fiant, quarum vna cedat pontifici ad ſui ſuſtentationem. Altera preſbyteris & diaconis, & omni clero. Tertia templorum & eccleſiarum reparationi. Quarta pauperibus, & infirmis, & peregrinis.

Cõſtituit & hunc ordinem, vt ſi quis de cl'ro vel preſbyteris vniuerſi loci trãſierit (quod commune eſt) de hoc mundo, ſi neminem de ſuo genere habuerit conſortem, quicquid paupertas eius haberet, conferret eccleſiæ & exinde quatuor partes fierent, ſicut ſupra dictum eſt.

Facultas Eccleſia quadripartienda.

CAN. V.

Vt nullus presbyter chriſma conficiat.

Conſtituit etiam clara voce idem Syluester epiſcopus vrbis Romæ, vt nemo preſbyterorum Chriſma conficeret, dicens, quoniam Chriſtus à chriſmate vocatur.

CAN. VI.

De numero diaconorum parochiarum & Cardinalium vrbis Romæ.

Et vt diaconi non eſſent plures per parochiarum examen, niſi duo, & Cardinales vrbis Romæ 7. ita tamen vt Dalmaticis vterentur, & palla linoſtima læua eorum tegeretur.

CAN. VIII.

Vt nullus ſubdiaconus ad nuptias tranſeat.

Nullum autem ſubdiaconorum ad nuptias tranſire præcipimus, ne aliquam præuaricationem ſumpſerit.

Et ſubſcripſerunt ſupradicti epiſcopi in iſtud prædicante Syluestro epiſcopo vrbis Romæ.

Digitized by Google

Subſcripſit aut & nouiſſimus Calphurnius præfectus vrbis. Subſcripſit Auguſtus Conſtantinus cum matre Helena Auguſta. Tunc fecit orationem ſedens in eodem loco, & diſceſſerunt.

ACTIO SECVNDA.

Alia autem die venerunt omnes preſbyteri vrbis Romæ, & diaconi & epiſcopi omnes 284. intra thermas Domitianas, quæ nunc Traianæ vocantur, & ſedit in ſede ſua in eodem loco. Ibi autem fecit ſeptem regiones, & diuiſit diaconis. Erant autem diaconi iſti, Fabianus, Marcus, Liberius, Archidamus, Iulius, &c.

CAN. XVI.

Vt nullus clericus vel presbyter propter cauſam ſuam intret in curiam.

Curia à cruore dicitur.

Nemo enim clericus vel diaconus, aut preſbyter propter cauſam ſuam quamlibet intret in curiam, quoniam omnis curia à cruore dicitur, & immolatio ſimulachrorum eſt. Quoniam ſi quis clericus in curiam introiret, anathema ſuſcipiat, nunquam rediens ad matrem eccleſiam. A communione autem non priuetur propter tempus turbidum.

CAN. XVII.

Vt nullus peccantem clericum cæde attingat.

Nemo enim quiſquam peccantem clericum cæde attingat. Non preſbyter, non diaconus, non epiſcopus ſupra clericum, vel ſeruitorem eccleſiæ ad cædem perducat. Sed ſi ita cauſa exigit clerici, triduo priuetur honore, vt pœnitentes redeant ad matrem eccleſiam.

CAN. XX.

Vt nullus diiudicet primam ſedem iuſtitiæ.

Nemo enim iudicabit primam ſedem, quoniam

niam omnes ſedes à prima ſede iuſtitiam deſiderant temperari. Neque ab Auguſto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur.

Et ſubſcripſerunt 284. Epiſcopi, & 45. diaconi, & duo ſequentes, Auguſtus Conſtantinus, & mater eius Helena. Et fixit Canonem hunc Sylueſter epiſcopus in vrbe Ro. & omnibus epiſcopis aſperſit & ſcripſit. Actum in Traianas thermas, tertio cal. Iunij, Domino Conſtantino Auguſto tertio, & Priſco conſule.

Sylueſter epiſcopus ſanctæ & apoſtolicæ ſedis præſul vrbis Romę, dixit: Quicquid in Nicęa Bithyniæ conſtitutum eſt ad robur ſanctæ matris eccleſiæ catholicæ à ſanctis ſacerdotibus 318. noſtro ore confirmamus. Omnes qui auſi fuerint diſſoluere definitionem ſancti & magni concilij quod apud Nicæam congregatum eſt ſub præſentia piiſſimi & venerandi principis Conſtantini Auguſti, anathematizamus. Et dixerunt omnes placet. *Corroboratio concilij Nicani.*

In exéplaribus huius ſynodi Romanæ eſt intolerabilis deprauatio: & ne aliquid ex proprio adderemus, tráſcripſimus hæc parum explicata.

CONCILIVM ELIBERTINUM Hiſpaniæ circa Sylueſtri papę primi, & Nicæni concilij tempora celebratum. Eſt prouinciale concilium 19. Epiſcoporum. *Concilium Elibertinũ*

CAN. I.

De his qui poſt baptiſmum idolu ſacrificant.

PLacuit vt quicunque poſt fidem baptiſmi ſalutaris, adulta ætate ad templum idoli idolatraturus acceſſerit, & fecerit quod eſt crimen capitale, nec in fine eũ ad cõmunionem ſuſcipere

CAN. II.

De ſacerdotibus gentium qui poſt baptiſmum immolauerunt.

Flamines qui poſt fidem lauacri, & regenerationis ſacrificauerint, eo quòd geminauerint ſcelera accedente homicidio, vel triplicarint facinus cohærente mœchia, placuit eos nec in fine accipere communionem.

CANON III.

De eiſdem ſi idolis tantum munus dederint.

Item flamines qui non immolauerunt, ſed munus tantum dederunt, eò quòd ſe à funeſtis abſtinuerunt ſacrificiis, placuit in fine eis præſtari communionem, facta tamen legitima pœnitentia. Item ipſi ſi poſt pœnitentiam fuerint mœchati, vlterius eis non eſſe dandam communionem, ne luſiſſe de dominica communione videantur.

CAN. IIII.

De eiſdem quando baptizabuntur.

Item flamines ſi fuerint catechumeni, & ſe à ſacrificiis abſtinuerunt, poſt triennij tempora placuit ad baptiſmum admitti debere.

CAN. V.

Si domina per zelum ancillam occiderit.

diſt. 50. Si qua fœmina. Si qua fœmina fauore zeli accenſa flagellis verberauerit ancillam ſuam, ita vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eò quòd incertum ſit voluntate, an caſu occiderit, ſi voluntate, poſt ſeptem annos: ſi caſu, per quinque annorum tempora acta legitima pœnitentia, ad communionem placuit admitti. Quòd ſi intra tempora conſtituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

CAN. VI.

Si quis per malitiam hominem interfecerit.

Si quis

Si quis verò maleficio interficiat alterum, eò quod ſine idololatria perficere ſcelus nõ potuit, nec in fine impartiendam eſſe illi cõmunionem.

CAN. VII.

De pœnitentibus mœchiæ, ſi rurſus peccauerint.

Si quis forté fidelis poſt lapſum mœchiæ poſt tempora conſtituta acta pœnitentia denuo fuerit fornicatus, placuit eum nec in fine habere communionem.

CAN. VIII.

De fœminis quæ relictis viris ſuis alijs nubunt.

Item fœminæ quæ nulla præcedente cauſa reliquerũt viros ſuos, & alteris ſe copulauerunt, nec in fine accipiant communionem.

CAN. IX.

De eiſdem quæ adulteros maritos relinquunt.

Item fidelis fœmina quę adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterũ duxerit, prohibeatur ne ducat. Si autẽ duxerit, nõ prius accipiat communionẽ, quàm is quem reliquit, de ſeculo exierit, niſi neceſſitas infirmitatis dare compulerit. *21 quaſt 8 Fidelis fœmina.*

CAN. X.

Derelicta à catechumeno ſi alterum duxerit.

Si ea quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, poteſt ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obſeruandum. Quòd ſi fuerit fidelis, quæ ducitur ab eo qui vxorem inculpatam reliquit, & cum eluerit illam ab vxore, quam ſine cauſa reliquit, placuit huiuſmodi in fine dari communionem.

CAN. XI.

De eadem, ſi grauiter ægrotauerit.

Intra quinquennij autem tempora, catechumena ſi grauiter fuerit infirmata, dandum ei baptiſmum placuit non denegari.

CAN. XII.

De mulieribus quæ lenocinium fecerint.

Mater, vel parentes, vel quælibet fidelis, ſi lenocinium exercuerit, eò quòd alienum vendiderit corpus, vel potius ſuum, placuit eam nec in fine accipere communionem.

CAN. XIII.

De virginibus Deo ſacratis ſi adulterauerint.

27.q.1. Virgines. Virgines quæ ſe Deo dedicauerunt, ſi pactum perdiderint virginitatis, atque eidem libidini ſeruierint, non intelligentes quid amiſerint, placuit nec in fine dandam eis eſſe communionem. Quod ſi ſemetipſas pœnituerint, quod infirmitate corporis lapſæ fuerint, & toto tempore vitæ ſuæ huiuſmodi fœminæ egerint pœnitétiam, & abſtinuerint ſe à coitu, eò quòd lapſæ potius videantur, placuit eas in fine communionem accipere debere.

CAN. XIIII.

De virginibus ſecularibus ſi mœchatæ fuerint.

Virgines quæ virginitatem ſuam non cuſtodierint, ſi eoſdem qui eas violauerunt, acceperint & tenuerint maritos, eò quòd ſolas nuptias violauerint, poſt annum ſine pœnitentia reconciliari debebunt. Vel ſi alios cognouerint viros, eò quòd mœchatæ ſint, placuit per quinquennij tempora, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem.

CAN. XV.

De coniugio eorum qui ex gentilitate veniunt.

Propter copiam puellarum, gentilibus minime in matrimonium dandæ ſunt virgines Chriſtianæ, ne ætas in flore tumens, in adulterio reſoluatur animæ.

Can.

CAN. XVI.

De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.

Hæreticis qui errant ab eccleſia catholica, nec ipſis catholicas dandas puellas, ſed neque Iudæis, neque hæreticis dari placuit, eò quòd nulla poſſit eſſe ſocietas fidelis cum infideli. Si contra interdictum fecerint parentes, abſtinere per quinquennium placet.

CAN. XVII.

De eis qui filias ſacerdotibus gentilibus coniungunt.

Si qui forte ſacerdotibus idolorum filias ſuas iunxerint, placuit nec in fine eis dandam communionem.

CAN. XVIII.

De ſacerdotibus ſi mœchati fuerint.

Epiſcopi presbyteri, diaconi, ſi in miniſterio poſiti, detecti fuerint quòd ſint mœchati, placuit & propter ſcandalum, & propter nephandũ crimen, nec in fine eos communionem accipere debere.

CAN. XIX.

De clericis negotia ſectantibus.

Epiſcopi, presbyteri & diaconi, de locis ſuis negotiandi cauſa non diſcedant, nec circumeuntes prouincias, quæſtuoſas nundinas ſectentur. Sanè, ad victum ſibi conquirendum, aut filium, aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quemlibet mittant, & ſi voluerint negotiari intra prouinciam negotientur.

CAN. XX.

De clericis & laicis vſurarijs.

Si quis clericorum detectus fuerit vſuras accipere, placuit degradari & abſtinere. Si quis etiã laicus accepiſſe probatur vſuras, & promiſerit correptus ſe iam ceſſaturũ, nec vlterius exactururũ, *Diſt. 47. Si quis clericorum.*

Digitized by Google

placet ei veniam tribui. Si verò in ea iniquitate durauerit ab eccleſia ſciat ſe eſſe proiiciendum.

CAN. XXI.

De his qui ad eccleſiam tarde accedunt.

Si quis in ciuitate poſitus, tres dominicas eccleſiam non acceſſerit, tanto tempore abſtineat, vt correptus eſſe videatur.

CAN. XXII.

De catholicis in hæreſim tranſeuntibus.

Si quis de catholica eccleſia ad hæreſim tranſitum fecerit, rurſúſque ad eccleſiam recurrerit placuit huic pœnitentiã non eſſe denegandam, eò quòd cognouerit peccatum ſuum, qui etiam decem annis agat pœnitentiam: cui poſt decem annos præſtari communio debet. Si verò infantes fuerint transducti, quòd non ſuo vitio peccauerint, incunctanter recipi debent.

CAN. XXIII.

De temporibus ieiuniorum.

Ieiunia ſeu abſtinentias per ſingulos menſes placuit celebrari, exceptis diebus duorum menſium Iulij & Augusti ob eorũdem infirmitatem.

CAN. XXIIII.

De his qui peregre baptizantur, vt ad clerum non veniant.

Omnes qui in peregrinatione fuerint baptizati, eò quòd eorum minime ſit cognita vita, placuit ad clerum non eſſe promouendos in alienis prouinciis.

CAN. XXV.

De epiſtolis communicatoriis confeſſorum.

D. 98. *omnis qui.* Omnis qui attulerit literas confeſſorias, ſublato nomine confeſſoris, eò quòd ſub hac nominis glòria partim concutiant ſimplices, communicatoriæ ei dandæ ſunt literæ.

Can.

CAN. XXVI.

Vt omni ſabbato ieiunetur.

Errorem placuit corrigi, vt omni ſabbati die ieiunium ſuper poſitionem celebremus.

CAN. XXVII.

De clericis, vt extraneam mulierem in domo non habeant.

Epiſcopus, vel quilibet clericus alius aut ſororem, aut filiam virginem dicatam Deo tantum ſecum habeat, extraneam verò nequaquam ſecum habeat.

CAN. XXVIII.

De oblationibus eorum qui non communicant.

Epiſcopum placuit ab eo qui non communicat, munera accipere non debere.

CAN. XXIX.

De Energumenis qualiter habeantur.

Energumenum, qui ab erratico ſpiritu exagitatur huius nomen neque ad altare cum oblatione eſſe recitandum, neque permittendum vt ſua manu in eccleſia miniſtret.

CAN. XXX.

De his qui poſt lauacrum mœchati fuerint, vt nec ſubdiaconi fiant.

Subdiaconem eum ordinari non debere, qui in adoleſcentia ſua fuerit mœchatus, eò quòd poſtmodum per ſubreptionem ad altiorem gradum non ſit promouendus. Si autem aliqui ſunt in præteritum ordinati, amoueantur.

CAN. XXXI.

De adoleſcentibus qui mœchati fuerint.

Adoleſcentes qui poſt fidem Lauacri ſalutaris, fuerint mœchati, cum duxerint vxores, acta legitima pœnitentia, placuit ad communionem eos admitti debere.

CAN. XXXII.

De excommunicatis presbyteris.

Si quis graui lapſu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere ſine epiſcopi conſultu, ſed potius apud epiſcopum agat, cogẽte tamen infirmitate. Non eſt presbyterorum aut diaconorum communionem talibus præſtare debere, niſi eis iuſſerit epiſcopus.

CAN. XXXIII.

De epiſcopis & miniſtris, vt ab vxoribus abſtineant.

Placuit in totum prohibere epiſcopis, presbyteris, diaconis ac ſubdiaconis poſitis in miniſterio, abſtinere ſe à coniugibus ſuis, & non generare filios. Quod quicunque fecerit, ab honore clericatus exterminetur.

CAN. XXXIIII.

Ne cerei in cœmeteriis incendantur.

Cæreos per diem placuit in cœmeterio non incendi. Inquietandi enim ſanctorum ſpiritus nõ ſunt. Qui hæc non obſeruauerint, arceantur ab eccleſiæ communione.

CAN. XXXV.

Ne fœminæ in cœmeteriis peruigilent.

Placuit prohiberi ne fœminæ in cœmeterio peruigilent, eò quòd ſępe ſub obtentu orationis, ſcelera latenter committant.

CAN. XXXVI. *Ne picturæ in eccleſia fiant.*

Placuit picturas in eccleſia eſſe nõ debere: ne quod colitur aut adorat̃, in parietibus depingat̃.

CAN. XXXVII.

De energumenis baptizandis.

Eos qui à ſpiritibus immundis vexantur, ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet. Si verò fideles fuerint, dandam eis eſſe communionem

nionem. Prohibendum etiam ne lucernas publicè accendant. Si facere contra interdictum voluerint, abſtineant à communione.

CAN. XXXVIII.

Vt in neceſſitate & fideles baptizent.

Peregre nauigantes, aut ſi eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem qui lauacrũ ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum catechumenum, Ita vt ſi ſuperuixerit ad epiſcopum eum perducat, vt per manus impoſitionem perfici poſſit.

CAN XXXIX.

Vt gentilibus deſiderantibus manus imponatur.

Gentiles ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manum imponi, & fieri Chriſtianos.

CAN. XL.

Ne quod idolis datum eſt, fideles accipiant.

Placuit prohiberi, vt cum rationes ſuas accipiunt poſſeſſores, quicquid ad idolum datum fuerit, acceptum non inferant.

Si verò poſt interdictũ fecerint, per quinquénij ſpatia tẽporis à communione eſſe arcendos.

CAN. XLI.

Vt prohibeant domini idola colere ſeruis.

Admonere placuit fideles, vt quantũ poſſint, prohibeãt ne idola in domibus ſuis habeant. Si verò vim metuũt ſeruorũ, vel ſeipſos puros conſeruẽt. Si nõ fecerint, alieni ab eccleſia habeant.

CANON XLII.

De his qui ad fidem veniunt, quomodo baptizentur.

Eos qui ad primam credulitatis fidem accedunt, ſi bonæ fuerint conuerſationis, intra bien-

nium temporis placuit ad baptiſmi gratiam admitti debere, niſi infirmitate compellente cogerit ratio vel ſocio ſubuenire periclitanti, vel gratiam poſtulanti.

CAN. XLIII.

De celebratione Pentecoſtes.

Prauam inſtitutionem emédari placuit iuxta authoritatem ſcripturarum, vt cuncti diem Pentecoſtes celebremus. Quod qui nō fecerit, quaſi nouam hæreſim induxiſſe notetur.

CAN. XLIIII.

De meretricibus paganis, ſi conuertantur.

Meretrix quæ aliquando fuerit, & poſtea habuerit maritum, ſi poſtmodum ad crudelitatem venerit, incunctanter placuit eſſe recipiendam.

CAN. XLV.

De catechumenis qui eccleſiam non frequētant.

Qui aliquando fuerit catechumenus per infinita tempora, & nunquam ad eccleſiam acceſſerit, ſi eum de clero quiſquā agnouerit voluiſſe eſſe Chriſtianum, aut teſtes aliqui extiterint fideles, placuit ei baptiſmum non negari, eò quòd in vetere homine deliquiſſe videatur.

CAN. XLVI.

De fidelibus ſi apoſtatauerint.

Siquis fidelis apoſtata per infinita tépora ad eccleſiam nō acceſſerit: ſi tamen aliquādo fuerit reuerſus, nec fuerit idololatra, poſt decem annos placuit eum communionem accipere.

CAN. XLVII.

De vxoratis ſæpius mœchantibus.

Siquis fidelis habens vxorem, non ſemel, ſed ſæpe fuerit mœchatus, in fine mortis eſt conueniendus. Quòd ſi ſe promiſerit ceſſaturum, detur ei communio. Si reſuſcitatus rurſus fuerit

mœchat-

mœchatus, placuit vlterius non edere eum communionem pacis.

CAN. XLVIII.

De baptizandis vt nihil accipiant clerici.

Emendari placuit vt hi qui baptizantur (vt fieri ſolebat) numos in concham non mittant, ne ſacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur. Neque pedes eorum lauandi ſunt à ſacerdotibus vel clericis. *1.quaſt.1. Emendari placuit.*

CAN. XLIX.

Ne fruges fidelium Iudæi benedicant.

Admoneri placuit poſſeſſores, vt non patiantur fructus ſuos, quos à Deo percipiunt cum gratiarum actione, à Iudæis benedici, ne noſtram irritam & infirmam faciant benedictionem. Si quis poſt interdictum facere vſurpauerit, penitus ab eccleſia abiiciatur.

CAN. L.

De Chriſtianis qui cum Iudæis veſcuntur.

Si verò aliquis, ſiue clericus, ſiue fidelis fuerit, cum Iudæis cibum ſumpſerit, placuit eum à communione abſtinere, vt debeat emendari.

CAN. LI.

De hæreticis, vt ad clerum non promoueantur.

Ex omni hæreſi, qui ad nos fidelis venerit, minime eſt ad clerum promouendus: vel ſi qui ſunt in præteritũ ordinati, ſine dubio deponãtur.

CAN. LII.

De his qui in eccleſia libellos famoſos ponunt.

Si qui inuenti fuerint libellos famoſos in eccleſia ponere, anathematizentur. *5.quaſt.1. Si qui inuenti.*

CAN. LIII.

De epiſcopis qui excommunicato alieno communicant.

Placuit cũctis, vt ab eo epiſcopo quis recipiat

Digitized by Google

communioné à quo abſtétus in crimine aliquo fuerit. Quòd ſi aliquis epiſcopus præſumpſerit eum admittere, illo adhuc minime ſciente vel conſentiente à quo fuerat communione priuatus, ſciat ſe huiuſmodi cauſas inter fratres eſſe ſum ſtatus ſui periculo præſtaturum.

CAN. LIIII.

De parentibus qui fidem ſponſaliorũ frangunt.

Si qui parentes fidem fregerint ſponſaliorum, triennij tempore abſtineant ſe à communione. Si tamen iidem ſponſus vel ſponſa in illo graui crimine fuerint deprehẽſi, excuſati erunt parentes. Si verò in eodem fuerint vitio, & polluerũt ſe conſentiendo, ſuperior ſententia ſeruetur.

CAN. LV. *De ſacerdotibus Gentilium.*

Sacerdotes qui tantum ſacrificantium coronam portant, nec ſacrificant, nec de ſuis ſumptibus aliquid idolis præſtant, placuit poſt biennium accipere communionem.

CAN. LVI.

De magiſtratibus & duumuiris.

Magiſtratum verò anno quo agit duumuiratum prohibere placet vt ſe ab eccleſia cohibeat.

CAN. LVII.

De his qui veſtimenta ad pompam dederint.

Matronæ, vel earum mariti veſtimenta ſua ad ornandam ſeculariter pompam non dent. Et ſi fecerint, triennij tempore abſtineant.

CAN. LVIII.

De his qui communicatorias literas portant.

Placuit vbicunque, & maximè in eo loco in quo primæ cathedræ conſtitutus eſt epiſcopus, vt interrogentur hi qui communicatorias literas tradunt, an omnia rectè habeant, & ſuo teſtimonio comprobent.

CAN.

CAN. LIX.

Ne fideles ad capitoliũ ſacrificãdi cauſa aſcendãt.

Prohibetur dum ne quis Chriſtianus aut Gentilis ad idolum Capitolij ſacrificandi cauſa aſcendat & videat.

Quod ſi fecerit, pari crimine teneatur. Si fuerit fidelis, poſt decem annos acta pœnitentia recipiatur.

CAN. LX.

De his qui deſtruentes idola, occiduntur.

Si quis idola fregerit, & ibidem fuerit occiſus, quia in euangelio non eſt ſcriptum, neque inuenitur ab Apoſtolis vnquam factum, placuit in numerum eum non recipi martyrum.

CAN. LXI.

De his qui duabus ſororibus copulantur.

Si quis poſt obitum vxoris ſuæ, ſororem eius duxerit, & ipſa ſit fidelis, quinquẽnio à communione placuit abſtinere, niſi forte velocius dari pacem neceſſitas coegerit infirmitatis.

CANON LXII.

De Auguribus & Pantomimis.

Si Augur, aut Pantomimi credere voluerint, placuit vt prius artibus ſuis renuntient, & tunc demum ſuſcipiantur, ita vt vlterius non reuertantur. Quòd ſi facere contra interdictum tentauerint, proiiciantur ab eccleſia.

CAN. LXIII.

De vxoribus quæ filios de adulterio necant.

Si qua mulier per adulterium, abſente marito, conceperit, idque poſt facinus occiderit, placuit ei nec in fine dandam eſſe communionem, eò quòd geminauerit ſcelus.

CANON LXIIII.

De fœminis quæ ſemper adulterantur.

Si qua mulier vſque in finem mortis ſuæ cum alieno fuerit viro mœchata, placuit nec in fine dandam ei eſſe communionem. Si verò eum reliquerit, poſt decem annos recipi ad communionem, acta legitima pœnitentia.

CAN. LXV.

De adulteris vxoribus clericorum.

Si cuius clerici vxor fuerit mœchata, & ſciat eam maritus ſuus mœchari, & eam non ſtatim proiecerit, nec in fine accipiat cõmunionem, ne ab his qui exemplũ bonæ cõuerſationis eſſe debent, videantur magiſteria ſcelerum procedere.

CAN. LXVI.

De his qui priuignas ſuas ducunt.

Si quis priuignam ſuam duxerit vxorem, eò quòd ſit inceſtus, placuit nec in fine dandam eſſe ei communionem.

CAN. LXVII.

De coniugio cathecumenæ fœminæ.

Prohibendum ne qua fidelis, vel catechumena aut comicos aut viros ſcenicos habeat, quæcunque hoc fecerit, à cõmunione arceatur.

CAN. LXVIII.

De catechumena adultera quæ filium necat.

Catechumena ſi per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari.

CAN. LXIX.

De coniugatis in adulterium lapſis.

Si quis forte habens vxoré ſemel fuerit lapſus placuit eum quinquennio agere debere pœnitentiam, & ſic reconciliari, niſi neceſſitas infirmitatis coegerit ante tempus dare communionem. Hoc & circa fœminas obſeruandum.

CAN.

CAN. LXX.

De fœminis quæ conſciis maritis adulterantur.

Si conſcio marito fuerit mœchata vxor, placuit, nec in fine dandam ei eſſe communionem. Si verò eam reliquerit, poſt decem annos accipiat communionem.

CAN. LXXI.

De ſtupratoribus puerorum.

Stupratoribus puerorum, nec in fine dandam eſſe communionem.

CAN. LXXII.

De viduis mœchis ſi eundem maritũ duxerint.

Si qua vidua fuerit mœchata, & eundẽ poſtea habuerit maritum, poſt quinquennij tẽpus, acta legitima pœnitẽtia, placuit eam cõmunione reconciliari. Si aliũ duxerit relicto illo, nec in fine dandã ei eſſe cõmunionẽ. Vel ſi fuerit ille fidelis quem acceperit, cõmunionem non accipiat niſi poſt decem annos, acta legitima pœnitẽtia, niſi infirmitas coegerit velocius dare cõmunionem. *31. q. 1. Si qua mulier.*

CAN. LXXIII. *De delatoribus.*

Delator ſiquis extiterit fidelis, & per delationẽ eius aliquis fuerit proſcriptus vel interfectus, placuit eum nec in fine accipere cõmunionem. Si leuior cauſa fuerit, intra quinquennium accipere poterit communionem. Si catechumenus fuerit, poſt quinquennij tempora admittatur ad baptiſmum. *1. q. 6. Delator.*

CAN. LXXIIII. *De falſis teſtibus.*

Falſus teſtis prout crimen eſt, abſtinebit, ſi tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & ſi probauerit quòd diu tacuerit, biennij tẽpore abſtinebit. Si autem non probauerit in conuentu clericorum, placuit per quinquennium abſtineri.

CAN. LXXV. *De accuſantibus ſacerdotes.*

Siquis autem epiſcopú, preſbyterum vel diaconum falſis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei eſſe communionem.

CAN. LXXVI.

De diaconis ſi peccaſſe probentur.

Siquis diaconum ſe permiſerit ordinari, & poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit cõfeſſus, placuit eum acta legitima pœnitẽtia, poſt triennium accipere communionem. Quòd ſi alius detexerit, poſt quinquennium, acta pœnitentia, accipere communionem laicam debere.

CAN. LXXVII.

De baptizatis non confirmatis.

Siquis diaconus regens plebem, ſine epiſcopo vel preſbytero aliquos baptizauerit, epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit. Quòd ſi ante de ſeculo receſſerit, ſub fide qua quis crediderit, poterit eſſe iuſtus.

CAN. LXXVIII.

De fidelibus cum Iudæa mœchantibus.

Siquis fidelis habens vxorem, cum Iudæa vel Gentili fuerit mœchatus, à cõmunione arceatur. Quòd ſi alius eum detexerit, poſt quinquẽnium, acta legitima pœnitentia, poterit dominicæ ſociari communioni.

CAN. LXXIX.

De his qui tabula ludunt.

Siquis fidelis alea, id eſt tabula luſerit, placuit eum abſtinere. Et ſi emendatus ceſſauerit, poſt annum poterit communione reconciliari.

D. 54. CAN. LXXX. *De Libertis.*

Prohibendum eſt. Prohibendum eſt, vt liberti quorum patroni in ſeculo fuerint, ad clerum non prouehantur.

CAN

CAN. LXXXI.

De fœminarum epiſtolis.

Ne fœminæ ſuo potius quàm maritorum nominibus, laicis ſcribere audeant, qui fideles ſunt, vel literas alicuius pacificas ad ſuum ſolum nomen ſcriptas accipiant.

Ex eodem concilio Elibertino.

Omnis homo ante ſacram communionem à propria vxore abſtinere debet tres aut quatuor aut ſeptem dies, nec inter catholicos connumerabitur qui in iſtis temporibus, Paſcha, Pentecoſte, Natali domini, non cõmunicauerit. *De conſecrat. d. 4. Omnis homo.*

Pueri ante annos quatuordecim non cogantur iurare. Puella quoque, ſi in puerili ætate in domo patris illo neſciente ſe iuramento conſtrinxerit, & ſi pater ſtatim vt audierit, contradixerit, vota eius & iuramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

Subſcripſit in hoc concilio Oſius epiſcopus Corduben. qui ſubſcripſit in concilio Nicæno, & epiſcopus Hiſpalem. & Menteſanus, Toletanus, & Cæſarauguſta, & Malacitanus.

Explicit concilium Elibertinum.

CONCILIVM ARELATENSE primum, tempore Conſtantini Imperatoris & Syluestri papæ primi in Galliis celebratum. Eſt prouinciale, ſed (vt apparet ex præfatione) authoritate pontificis Romani confirmatum. *Concilium Arelaten. ſeprimum.*

PRÆFATIO.

Domino & ſanctiſſimo fratri Syluestro epiſcopo, Marinus, vel cœtus epiſcoporũ qui adunati fuerunt in oppido Arelatenſi. Quæ decreuimus communi conſilio, charitatiue ſignificamus, vt omnes ſciant quid in futurũ obſeruare debeant. *Præfatio.*

CAN. I.

Vt vno die & tempore paſcha celebretur.

DE obſeruatione paſchæ Domini, vt vno die & tẽpore per omnem orbem obſeruetur, & iuxta conſuetudinẽ, literas ad omnes tu dirigas.

CAN. II.

Vt vbi quiſque ordinatur, ibi permaneat.

De his qui in quibuſcunque locis ordinati fuerint miniſtri, in ipſis locis perſeuerent.

CAN. III.

Vt qui in pace arma proiiciunt excommunicentur.

De his qui arma proiiciunt in pace, placuit abſtinere eos à communione.

CAN. IIII.

Vt aurigæ, dum agitant excommunicentur.

De agitatoribus, qui fideles ſunt, placuit eos quandiu agitant, à communione ſeparari.

CAN. V.

De his qui conueniunt in theatris.

De theatricis, & ipſos placuit, quandiu agunt à communione ſeparari.

CAN. VI. *De conuerſis in infirmitate.*

De his qui in infirmitate credere volunt, placuit debere eis manum imponi.

CAN. VII. *De præſidibus.*

De præſidibus qui fideles ad præſidatum impetu proſiliunt, ita placuit, vt cum promoti fuerint, literas accipiant eccleſiaſticas communicatorias, ita tamen vt in quibuſcunque locis geſſerint, ab epiſcopo eiuſdem loci cura de illis agatur, vt cùm cœperint contra diſciplinam publicam agere, tunc demum à communione excludantur. Similiter & de his fiat qui rempub. agere volunt.

CAN.

CAN. VIII.

Vt ex hæreſi conuerſi in Trinitate baptizentur.

De Arrianis qui propria lege ſua vtuntur vt rebaptizentur, placuit ſi ad eccleſiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos noſtræ fidei ſacerdotes ſymbolum. Et ſi crediderint in patre & filio & ſpiritu ſancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur vt accipiant ſpiritum ſanctum. Quod ſi interrogati, non reſponderint hanc Trinitatem, baptizentur. *De conſec. d.4. De Arrianis.*

CAN. IX.

De afferentibus literas confeſſorum.

De his qui confeſſorum literas afferunt, placuit vt ſublatis eis literis alias accipiant communicatorias.

CAN. X. *De illo cuius vxor adulterauit.*

De his qui coniuges ſuas in adulterio deprehendunt, & iidem ſunt adoleſcentes fideles, & prohibentur nubere, placuit, vt inquantum poteſt conſilium eis detur, ne viuentibus vxoribus ſuis, licet adulteris, alias accipiant. *Simile legitur in concilio Elibertino. c.16.*

CAN. XI.

De fœminis fidelibus quæ gentibus ſe iungunt.

De puellis fidelibus quæ Gentilibus iunguntur, placuit vt aliquanto tempore à communione ſeparentur.

CAN. XII. *De clericis fœneratoribus.*

De miniſtris qui fœnerãtur, placuit eos iuxta formã diuinitus datam, à cõmunione abſtinere. *14. q. 4. Miniſtri qui.*

CAN. XIII. *De proditoribus.*

De his qui ſcripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis vt quicunque eorum in actis publicis fuerit detectus, vel verbis nudis, ab or-

dine cleri amoueatur. Nam ſi iidem aliquos ordinaſſe fuerint deprehenſi, & ſi in his qui ordinauerunt, ratio ſubſiſtit, non tamen illis obſit ordinatio, quoniã multi ſunt qui cõtra eccleſiaſticã regulã pugnare vidẽtur, & per teſtes redẽptos putãt ſe ad accuſationẽ admitti debere, qui omnino nõ admittãtur, niſi (vt ſupra diximus) actis publicis docuerint omni ſe ſuſpicione carere.

CAN. XIIII. *De falſis accuſatoribus.*

De his qui falſo accuſant fratres ſuos placuit eos vſque ad exitum non communicare, ſed falſum teſtem iuxta ſcripturam, impunitum non licere eſſe.

Prou.19.

CAN. XV. *Vt Leuitæ non offerant.*

De diaconis quos cognouimus multis locis offerre, placuit minimè fieri debere.

CAN. XVI. *De pœnitentia.*

De his qui pro delicto ſuo à communione ſeparantur, ita placuit vt quibuſcunque locis fuerant excluſi, eodem loco communionem conſequantur.

CAN. XVII.

Vt nullus epiſcoporũ aliũ epiſcopũ cõculcet.

CAN. XVIII.

De diaconis vrbicis, vt non aliquid per ſe præſumant, ſed honor presbyteris reſeruetur.

CAN. XIX.

Vt presbyteri ſine conſcientia epiſcoporum nihil faciant.

CAN. XX.

Vt peregrino epiſcopo locus ſacrificãdi detur.

CAN. XXI.

Vt ſine tribus epiſcopis nullus epiſcopus ordinetur.

De his qui vſurpant ſibi quòd ſoli debeant epiſcopũ ordinare, placuit vt nullus hoc ſibi præſumat

ſumat, niſi aſſumptis ſecum aliis ſepté epiſcopis. Si tamen non potuerint ſeptem, ſine tribus fratribus non audeant ordinare.

CAN. XXII.

Vt clericus alibi tranſiens excommunicetur.

De preſbyteris aut diaconis qui ſolent dimittere loca ſua in quibus ordinati ſunt, & ad alia loca ſe tráſtulerunt, placuit vt his locis miniſtrét quibus præfixi ſunt. Qui ſi relictis locis ſuis ad alium locum ſe deferre voluerint, deponantur.

CAN. XXIII. *De apoſtatis.*

De his qui apoſtatant, & antequam ad eccleſiam ſe repræſentent, nec quidem pœnitentiam agere quærunt, & poſtea in infirmitate arrepti, petunt communionem, placuit eis non dandam communionem, niſi reuelauerint & egerint dignos fructus pœnitentiæ.

Explicit concilium Arelatenſe primum.

CONCILIVM GANGRENSE celebratum circa annum Domini 324. in Paphlagonia, ſeu regione Pelaſgiorum.

Dominis honorabilibus conſacerdotibus in Armenia conſtitutis epiſcopis, qui conuenerunt in Gangrenſe concilium, in Domino Salutem.

QVoniam conueniens ſancta ſynodus epiſcoporũ in eccleſiam Gangrenſem, propter quaſdam eccleſiaſticas & neceſſarias cauſas inquirendas, & ea quæ ſecundum Euſtachiũ geſta ſunt dinoſcenda, inuenit multa fieri indecenter ab his qui eundem Euſtachium ſequuti ſunt, neceſſariò ſtatuit palam omnibus factis amputare vniuerſa quæ ab eodem malè commiſſa ſunt. Declaratum eſt enim hos eoſdem nuptias accuſare, & docere quòd nullus in coniugali poſitus

Hæc epiſtola eſt pro argumento concilij Gangren.

gradu, ſpem habeat apud Deum. Vnde factum eſt, vt mulieres multæ ſeductæ, relictis propriis viris, & viri vxoribus deſtitutis vinculum cōiugale diſſoluerent, continentiā profitentes, quam quum retinere non poſſent, adulterium commiſerunt. Inuenti enim ſunt diſſenſiones ac ſeparationes in dominicis eccleſiis docere, id eſt traditiones eccleſiaſticas, & ea quæ in eccleſiis aguntur, debere contemni, priuatíſque conuenticulis inſtitutis, ad imitationem eorum quæ in domo Dei agūtur, omnia præſumere celebrare. Adhuc etiā veſtibus cōmunibus ſpretis, nouos etiam & inſolitos habitus aſſumpſiſſe. Primitias quoque fructuum, & oblationes eorum quas veterum inſtitutio eccleſiis tribuit, ſibimet vendicaſſe, id eſt propria ratiocinatione doctrinæ, tanquam ſanctis ſibi eas offerri debere apud ſe & inter ſe diſpenſandas. Seruos à dominis recedentes, per hunc inuſitatum religionis ſuæ habitum, ſub ſpecie religionis dominos contēpſiſſe. Mulieres quoque præter conſuetudinem, & ſui ſexus ornatus, hinc ſe iuſtificari credentes, virilem habitum ſuſcepiſſe, pluréſque earum occaſione religionis tonſas, genuini decoris comas penitus amputaſſe. Ieiunia quæ in eccleſia prædicantur, contemnenda aſſeruiſſe. Nonnullos eorum etiam cibos carnium tanquam illicitos reputaſſe. In domibus coniugatorum nec orationes quidem debere celebrari perſuaſiſſe, intantum vt eaſdem fieri vetent, & oblationibus quæ in domibus factæ fuerint, minime communicandum eſſe decernant. Preſbyteros verò qui matrimonia contraxerunt, ſperni debere dicūt, nec ſacramenta quæ ab eis conficiuntur attingi. Loca ſanctorum martyrum, vel Baſilicas con-

temnere

-emnere, & omnes qui illuc conueniunt reprehēdere. Diuites fideles qui non omnibus renunciant quæ poſſident, ſpem apud Deum non habere. Et multa alia quæ enumerare nulli poſſibile eſt. Singulos quoque eorum pro ſuo arbitrio conſtituere. Vnuſquiſque enim eorum per tales inſtitutiones ab eccleſiaſtico canone receſſit, tanquam proprias leges ſibimet condidiſſe præſumens.

Sed nec communis his omnibus & vna ſententia eſt. Singuli enim, prout videtur & libet, ad accuſationem eccleſiæ nitendo, tanquam rector non ſit, vel addunt decreta vel minuunt. Propterea ergo coactum eſt hoc concilium in Gangrenſi eccleſia habitum, vt canones iſtos exponeret, quibus probantur memorati extra eccleſiam eſſe. Quòd ſi per pœnitentiam condemnauerint omnia hæc quæ malè ſenſerunt, tanquam à ſe non bene prolata, acceptabiles fiant: atque ideo ſinguli quę debebant condemnare ſynodus credidit exponenda. Quòd ſi quis tenuerit hæc quæ hodie cōſtituta ſunt, tanquam hæreticus & anathematizatus & dānatus abiiciatur. Et erit non ſolum incommunicatus, verùm etiam ab eccleſia habeatur extorris donec deprecetur epiſcopos, & de vniuerſis quæ penes eos detecta atque deprehenſa ſunt, prouiderit quid horum ſuſceperit obſeruandum.

CAN. I.

De his qui nuptias execrantur.

SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro ſuo fidelem ac religioſam deteſtatur, aut culpabilem æſtimat, velut quæ in regnum Dei introire non poſſit anathema ſit. *D. 31. Si quis vituperat.*

CAN. II.

De his qui carnes manducantes damnant.

Et diſt.30. Si quis nuptias. *Diſt.30. Si quis carnē.*

Si quis carnem edentem præter ſanguinem, & idolis immolatū & ſuffocatum, cum religione & fide condēnat, velut ſpem propter huiuſmodi perceptionem non habentem, anathema ſit.

CAN. III.

Non debere ſeruum occaſione religionis dominum contemnere.

17.q.4. Si quis alienum.

Si quis ſeruum prætextu diuini cultus doceat dominum contemnere proprium, vt diſcedat ab eius obſequio, nec ei cum beneuolentia & omni honore deſeruiat, anathema ſit.

CAN. IIII.

De oblatione presbyteri coniugati.

Diſt.28. Si quis diſcernit.

Quicunque diſcernit à presbytero qui vxorem habuit, quod non oporteat eo miniſtrante de oblatione percipere, anathema ſit.

CAN. V.

Ne orationes eccleſiæ contemnantur.

Diſt.30. Si quis docet.

Si quis docet domū Dei contemptibilem eſſe, & conuentus qui in ea celebrātur, anathema ſit.

CANON VI.

Non debere extra eccleſiam congregari.

Diſt.30. Si quis extra.

Si quis extra eccleſiam ſeorſum conuentus celebrat, & deſpiciens eccleſiam, ea quæ ſunt eccleſiæ voluerit vſurpare, non conueniente presbytero, iuxta decretum epiſcopi, anathema ſit.

CAN. VII.

De fructibus in eccleſiam dandis.

Si quis oblationes eccleſiæ extra eccleſiam accipere vel dare voluerit præter conſcientiam epiſcopi, vel huius cui huiuſcemodi officia commiſſa ſunt, nec cum eius voluerit agere conſilio, anathema ſit.

CAN.

CAN. VIII.

De his quæ in vſus pauperum conferuntur.

Si quis dederit vel acceperit oblata præter epiſcopum, vel eum qui conſtitutus eſt ab eo ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus, & qui dat & qui accipit, anathema ſit.

CAN. IX.

De his qui in virginitate perſiſtunt.

Quicunque virginitatem cuſtodiens, aut continentiæ ſtudens, veluti horreſcens nuptias temerat, nec propter hoc quod bonum & ſanctum eſt, nomen virginitatis aſſumit, anathema ſit. *Diſtin. 30. Si quis vel virginitatem.*

CAN. X.

De his qui pro virginitate ſuperbiunt.

Si quis ex his qui virginitatem propter dominum ſeruant, extollitur aduerſum coniugatos, anathema ſit. *Diſt. 30. Si quis propter.*

CAN. XI.

Ne quis Agapen fratrum contemnat.

Si quis deſpicit eos qui fideliter agapes, id eſt, conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei conuocant fratres, & noluerit communicare huiuſcemodi vocationibus, paruipendens quod geritur, anathema ſit. *Diſt 24. Si quis deſpicit.*

CAN. XII.

De his qui palliis vtuntur.

Si quis virorum, propter continentiam, quæ putatur, amictu pallij vtitur, quaſi per hoc habere ſe iuſtitiam credens, & deſpicit eos qui cum reuerentia birris & aliis communibus & ſolitis vtuntur, anathema ſit. *Diſt. 30. Si quis virorum.*

CAN. XIII.

Ne mulieres virilem habitum vſurpent. *Diſt. 30. Si qua mulier.*

Si qua mulier propter continentiam, quæ putatur habitum mutat, & pro ſolito muliebri

Digitized by Google

amictum virilem ſumit, anathema ſit.

CAN. XIIII.

Non debere à viro diſcedere.

Si qua mulier virum proprium relinquens diſcedere voluerit, nuptias execrās, anathema ſit.

CAN. XV.

De his qui filios deſpiciunt.

Diſ.30. Si quis reliquerit. Si quis filios ſuos relinquens non eos enutrit, & quod ad ſe pertinet non ad pietatē diuini cultus informat, ſed per occaſionem continentiæ negligit, anathema ſit.

CAN. XVI.

Ne filij parentes ſuos contemnant.

Diſt 30. Si qui filij. Quicunque filij à parentibus prætextu diuini cultus abſcedunt, nec debitam reuerentiam rependunt illis qui diuinum cultum ſibi proculdubio præferunt, anathema ſit.

CAN. XVII.

Caput tondere mulieri non licere.

Diſt 30. Quæcunque mulier. Si qua mulier propter diuinum cultum (vt æſtimat) crines attondeat, quos ei Deus ad ſubiectionis materiam tribuit, tanquam præceptum diſſoluens obedientiæ, anathema ſit.

CAN. XVIII.

Non debere die dominico ieiunare.

Diſt.30. Si quis tanquam. Si quis propter continentiam quæ putatur, aut contumaciam, in die dominico ieiunat, anathema ſit.

CAN. XIX.

Non licere communia ieiunia ſoluere.

Diſt.30 Si quis eorū. Si quis eorum qui continentiæ ſtudent, abſque neceſſitate corporea tradita in commune ieiunia & ab eccleſia cuſtodita ſuperbiendo diſſoluit, ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus, anathema ſit.

Can.

CAN. XX.

De his qui collectas quæ fiunt in martyrum commemoratione, execrantur.

Si quis ſuperbiæ vſus affectu conuentus abominatur, qui ad confeſſiones martyrum celebrantur, & miniſteria quæ in eis fiunt, ſimul cum eorum memoriis execratur, anathema ſit. *Diſt. 30. Si quis per.*

Hæc autem ſcripſimus, non qui in eccleſia Dei ſecundum ſcripturas ſanctum propoſitum continentiæ eligunt, vituperantes, ſed eos qui abutuntur propoſito in ſuperbiam, & extolluntur aduerſus ſimpliciores, abſcindimus, & damnamus eos qui aduerſum ſcripturas & eccleſiaſticas regulas noua introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam quæ cum caſtitate & religione ſuſcipitur, approbamus, & renunciationem ſecularium negociorum cum humilitate recipimus, & nuptiarum caſtum vinculum honoramus, & diuitias cum iuſtitia & operibus bonis non ſpernimus, & habitum ſimplicem ac veſtem viliorem pro corporis diligentia infucatum laudamus, ſicut etiam ſolutas ac fractas in veſtibus proceſſiones reprobamus. Et domos Dei honoramus, & conuentus qui in his fiunt tanquam ſanctos & vtiles ſuſcipimus, pietatem in priuatis domibus non claudentes, ſed omnem locum in nomine Dei ædificatum honoramus, & congregationem ſanctam in eadem eccleſia pro vtilitate communi recipimus. Et bona opera quæ ſupra vires in fratres pauperes exercentur ſecundum eccleſiaſticas traditiones, beatificamus, & omnia quæ per ſanctas ſcripturas, & per Apoſtolos ſunt tradita, in eccleſia celebrari exoptamus. *Diſt. 30. Hæc autem.*

Explicit concilium Gangrenſe prouinciale, ſed confirmatum in ſexta ſynodo generali Conſtantinopoli in Trullo celebrata, vt ex ſecundo canone editionis Græcæ Pariſinæ conſtat.

Concilium Arelatenſe.2.

CONCILIVM ARELATEN ſecundum, ſub Syluestro papa celebratum. Eſt prouinciale.

CAN. I.

De neophytis clericis non ordinandis.

ORdinari ad diaconatus vel ſacerdotij officium neophytum non debere.

CAN. II

Ne coniugati ad ſacerdotium proueh antur.

D.82. Aſſumi aliquem.

Aſſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in vinculo coniugij conſtitutum, niſi fuerit promiſſa conuerſio, non oportet.

CAN. III.

Ne clericus in ſolatio extraneam habeat mulierem.

3. Canon in concilio Niceno.

Si quis de clericis à gradu diaconatus in ſolatio ſuo mulierem, præter auiam, matrem, ſororem, filiam, neptem vel conuerſam, ſecum vxorem habere præſumpſerit, à communione alienus habeatur. Par quoque & mulierem (ſi ſe ſeparare noluerit) pœna percellat.

CAN. IIII.

Ne clericus in ſecreto intromittat puellam.

Nullus diaconus, vel presbyter, vel epiſcopus, ad cellarij ſecretum intromittat puellam, vel ingenuam, vel ancillam.

Canon quintus hic ſubticetur, eò quòd nihil diuerſum complectatur à canone quarto concilij Nicæni.

CAN. VI.

Ne epiſcopus ordinetur ſine conſenſu metropolitani.

Illud

Illud autem ante omnia clareat, eum qui ſine conſcientia metropolitani cõſtitutus fuerit epiſcopus, iuxta magnam ſynodum eſſe epiſcopum non debere.

CAN. VII.

De his qui ſeipſos abſcindunt.

Si qui ſe carnali vitio repugnare neſcientes abſcindunt, ad clerum peruenire non poſſunt.

CAN. VIII.

De his qui excommunicatos alterius ſuſcipiunt.

Si quis excommunicatum alterius, ſiue clericum, ſiue ſecularem recipere poſt interdictum præſumpſerit, nouerit ſe reum fraternitatis factum, cauſam in concilio redditurum. *Diſt. 55 Si quis ſe.*

CAN. IX.

Vt Nouatiani in communionem non ſuſcipiantur.

Nouatianum in communionem recipi non debere, niſi ſuſcepta pœnitentia incredulitatis præteritum damnet errorem.

Decimum canonem hoc loco non interſeruimus, quòd idem planè ſit cum eo qui in Nicæno concilio vndecimum locum ſortitus eſt.

CAN. XI.

De his qui pœnis victi ſacrificare coguntur.

Si qui verò dolore victi & pondere perſecutionis negare & ſacrificare compulſi ſunt, duobus annis inter catechumenos, triennio inter pœnitentes habeantur à communione ſuſpenſi. *Ex eodem.*

CAN. XII.

De excedentibus vitam in pœnitentia poſitis.

De his qui in pœnitentia poſiti vitam exceſſerunt, placuit nullum communione vacuum debere dimitti, ſed pro eo quòd honorauit pœnitentiam, oblatio illius recipiatur. *Ex c. 12. Nicænæ ſyn.*

Canonem 13. hic prætermiſimus, ne 15. & 17.

ex conc. Nicæno otioſe repetere videremur.

Canon 14. eſt à nobis ſublatus, cum in Nicęna ſynodo 18. loco idem relatus ſit.

CAN. XV.

Ne diaconus coram presbytero ſedeat.

Ex ca. 14. eiuſdem. In ſecretario diaconos inter preſbyteros ſedere non liceat, vel corpus Chriſti præſente preſbytero tradere non præſumant. Quod ſi fecerint, ab officio diaconatus abſcedant.

CAN. XVI.

Vt Photiniani & Paulianiſtæ baptizentur.

Photinianos ſiue Paulianiſtas ſecundum patrum ſtatuta baptizari oportet.

CAN. XVII.

Vt hæretici baptizati recipiantur.

Bonaſiacos autem ex eodem errore venientes (quos ſicut Arrianos, baptizari in trinitate manifeſtum eſt) dum interrogati fidem noſtram ex toto corde confeſſi fuerint, cum chriſmate & manus impoſitione in eccleſia recipi ſufficit.

CAN. XVIII.

Vt metropolitani arbitrio ſynodus congregetur.

Ad Arelatenſis epiſcopi arbitrium ſynodum congregandā (ad quam vrbem ex omnibus mundi partibus, præcipuè Gallicanis, ſub ſancti Martini tempore legimus celebratum fuiſſe concilium, atque cōuentum) ſi quis commonitus infirmitatis cauſa defuerit perſonā vice ſua dirigat.

CAN. XIX.

Ne epiſcopi diſcedant ante peractam ſynodum.

Si quis autem adeſſe neglexerit, aut cœtum fratrum antequam diſſoluatur cōcilium, crediderit deſerendum, alienum ſe à fratrum communione cognoſcat, nec eum recipi liceat, niſi in ſequenti ſynodo fuerit abſolutus.

CAN.

CAN. XX. *De aurigis fidelibus.*

De agitatoribus, ſiue theatricis, qui fideles ſunt, placuit eos quandiu agunt, à communione ſeparari. *Vide ſupra fol. 54.*

CAN. XXI.

Si poſt acceptam pœnitentiam quis nupſerit.

Pœnitentes quæ defuncto viro aliis nubere præſumpſerint vel ſuſpecta vel interdicta familiaritate ſe cum extraneo iunxerint, cum eodem ab eccleſiæ liminibus arceatur. Hoc etiam de viro in pœnitentia poſito placuit obſeruari.

CAN. XXII.

Pœnitentiam coniugatis non niſi ex conſenſu dandam. *30. q. 4. Pœnitentiam.*

CAN. XXIII.

De ſacerdotibus qui idololatriam non eruerunt.

Si in alicuius preſbyterio infideles aut faculas accenderint, aut arbores, fontes, vel ſaxa venerentur, ſi hæc eruere neglexerit, ſacrilegij ſe eſſe reum cognoſcat. Dominus autem, vel ordinator rei ipſius, ſi admonitus emendare noluerit, communione priuetur.

CAN. XXIIII.

De accuſatoribus fratrum.

Eos qui falſa fratribus capitula obiecciſſe conuicti fuerint, placuit vſque ad exitum non communicare, ſicut magna ſynodus ante conſtituit, niſi digna ſatisfactione pœnituerint. *10 q. 1. Eos qui. hic eſtvnus canon praeter illos 20 ex concilio Nicæno, quos ſupra recenſuimus.*

CAN. XXV.

De apoſtatis ſi non reuertuntur.

Hi qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſeculum redeunt, & poſtmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, communionem penitus non accipiant.

Quos etiam iubemus ad clericatus officium

Digitized by Google

non admiſſi, & quicunque ille ſit, poſt pœnitentiam ſecularem habitum non præſumat. Quod ſi præſumpſerit, ab eccleſia alienus habeatur.

CANON XXVI.

De his quos clericatui ipſa vitæ gratia ſuggeſſerit, ſi forte interrupta & duplicata matrimonia inciderint, non vltra ſubdiaconatum aliá vel eccleſiaſticas capiant dignitates. Quod ſi facti forſitá ſunt, ab eccleſiaſtico remoueátur officio.

CAN. XXVII.

Profeſſas viduas, ſi in cohabitando perſtiterint, cum raptoribus eſſe damnandas.

CAN. XXVIII.

Secundum conſtitutionem ſynodi Vaſenſis, qui oblationem fidelium ſuppreſſerit, aut negauerit, ab eccleſia cui fraudem fecit, excludatur.

CAN. XXIX.

Si quis epiſcopus ſuæ ſententiæ non acquieſcit, ſynodi legibus, audiendum.

CAN. XXX.

De epiſcopis ſuſpenſis

Secũdum inſtituta ſeniorũ, ſi à communione ſacerdotali fuerit authoritate ſuſpenſus epiſcopus, hunc non ſolùm à clericorum, ſed etiã à totius populi colloquio, atque cõuiuio placuit excludi, donec reſipiſcẽs ad ſanitatẽ redire feſtinet

CAN. XXXI.

De his qui inter ſe odijs exardeſcunt.

Hi qui publicis inter ſe odiis exardeſcunt, ab eccleſiaſticis conuentibus ſunt remouendi, donec ad pacem recurrant.

CAN. XXXII.

De expoſitis ante eccleſiam.

Si expoſitus ante eccleſiam cuiuſcũque fuerit miſeratione collectus, conteſtationis ponat epiſtolam.

ſtolam. Et ſi is qui collectus eſt, intra decem dies quæſitus agnitúſq; nõ fuerit, ſe. ut us habeat quæ collegit. ſanè qui poſt prædictũ tempus calũniator extiterit, vt homicida eccleſiaſtica diſtrictione damnabitur, ſicut patrum ſanxit authoritas.

CAN. XXXIII.

De puellis quæ ſe Deo vouerunt.

De puellis quæ ſe vouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, ſi poſt 25. annos ætatis ad terrenas nuptias ſponte trãſierint, id cuſtodiendũ eſſe decreuimus, vt cum his cum quibus ſe obligauerint cõmunione priuentur, ita vt eis poſtulantibus pœnitẽtia non negetur, cuius pœnitentiæ communio multo tempore differatur.

CAN. XXXIIII.

De famulis ſe percutientibus.

Si quis famulorum cuiuſlibet conditionis aut generis, quaſi ad exacerbandam domini diſcretionem, ſe diabolico repletus furore percuſſerit, ipſe tãtum ſanguinis ſui reus erit neque ad dominum ſceleris alieni inuidia pertinebit.

CAN. XXXV.

De ordinatione epiſcopi.

Placuit in ordinatione epiſcopi hunc ordinem cuſtodiri, vt primo loco venalitate, vel ambitione ſubmota, ab epiſcopis nec nominentur, de quibus clerici vel laici ciues erga vnum eligendi habeant poteſtatem.

CAN. XXXVI.

De ſecularibus hominibus.

Si quis ſeculariũ amore religionis, ſe ad quemcunque ſacerdotum crediderit cõferendum, ipſe ſibi eum quẽ erudiẽdi gratia ſuſcepit vindicabit.

CAN. XXXVII.

De honore ſynodi Metropolitani.

Hoc etiam placuit cuſtodiri, vt nihil contra magnam ſynodum metropolitani exiſtiment vindicandum.

Finit concilium Arelatenſe ſecundum.

Concilium Carthagien. I. CONCILIVM CARTHAGIN. primum, tempore Syluestri primi papæ celebratum. Eſt prouinciale, & ex diuerſis prouinciis Aphricanis ad Carthaginem conuenerunt multi epiſcopi.

CAN. I.

Ne baptiſmus reiteretur.

GRatus epiſcopus Carthaginenſis, qui præſidebat in concilio, dixit: Ergo ſi vobis placet conſideremus primum titulum rebaptizationis. Vnde ſanctitatem veſtram poſtulo, vt mentis ve ſtræ placita producatis. Vniuerſi epiſcopi dixerunt, Abſit. Illicitas eſſe ſancimus rebaptizationes, & ſatis eſſe alienum à ſyncera fide & catholica diſciplina rebaptizari.

CAN. II.

De martyrum ſepulchris & honorificentia.

Martyrũ dignitaté nemo prophanus infamet. At ſiquis ad iniuriam martyrũ claritati eorum adiungat infamiam, placet eos, ſi laici ſint, ad pœnitẽtiam redigi. Si autem ſunt clerici, poſt commonitionem & poſt cognitioné honore priuari.

CAN. III.

Quòd non liceat clericis habitare cum fœminis.

Gratus epiſcopus dixit: & illud præcipuè, ſi videtur veſtræ dilectioni, cauendum eſt, vt paſtoris cura, quantum debet & poteſt regularis prouidentia præmoneat, vt nullis liceat ab affectu abſtinentibus carnali, apud extraneas pariter commorari. Occaſiones enim amputandæ ſunt pecca

peccatorum, & tollendæ omnes ſuſpiciones, quibus ſubtilitas diaboli ſub prætextu charitatis & dilectionis incautas animas vel ignaras irretire conſueuit. Nullus igitur nullàque ſanctimoniæ & virginitati deſeruiens propter blaſphemiam eccleſiæ, ſi vobis placet, in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuerſi dixerunt: Qui nolunt nubere, & pudicitiæ meliorem eligunt partem, hæc vitare debent, & non ſolum habitare ſimul, ſed nec habere ad ſe aliquem acceſſum. Hoc ergo & lex iubet, & ſanctitas veſtra commendet, vt in ſingulis conciliis ſtatutum eſt. Gratus epiſcopus dixit: Ergo perſuaſio interdum prudentes ſolet arcere à peccatis, dum imprudentes debet metus huiuſcemodi conſtringere, ſi ſanum conſilium reſpuunt, & ſalutare mandatum. Si ergo laici ſunt poſt commonitionem: ſi cõtempſerint, à communione ſeparentur. Vniuerſi dixerunt: Placet.

CAN. IIII.

Vt cum viduis non commorentur.

Gratus epiſcopus dixit: Et ſi infinita ſunt quæ lege præſcripta, proficientia ſunt diſciplinæ, & vnuſcuiſque noſtrum tractatu aſſiduo, & commonitione frequenti, per ſingulas quaſque ſpecies proficientes ad diſciplinam poterit populos inuitare, tamen aliqua ex eis propter blaſphemias ſuggerenda ſunt à nobis, & in concilio ſtatuenda. Si videtur vobis, pari ſententia teneantur etiam hi qui cum viduis commorantur, & nulla ſecum germanitate coniuncti ſunt. Vniuerſi dixerunt: Iuxtà viduos & viduas eadem lex maneat & ſententia.

CANON V.

Ne clerici ordinentur in eccleſia alterius.

Priu‑tus epiſcopus Vegeſilitanus dixit: Suggero ſanctitati veſtræ, vt ſtatuatis non licere clericum alienũ ab aliquo ſuſcipi ſine literis epiſcopi ſui, neque apud ſe retinere, nec laicum vſurpare ſibi de plebe aliena, vt cum ordinet ſine conſcientia eius epiſcopi de cuius plebe eſt. Gratus epiſcopus dixit: Hæc obſeruantia pacem cuſtodit. Nam & memini in ſanctiſſimo concilio Sardicenſi ſtatutum, vt nemo alterius plebis hominem vſurpet. Sed ſi forte erit neceſſarius, petat à collega ſuo, & per conſenſum habeat.

CAN. VI.

Vt clerici actus ſecularium non ſuſcipiant.

11. q. 1. Credo. Nicaſius epiſcopus Culuſitanus dixit: Credo placere ſuggeſtionem meam ſanctitati veſtræ, & diſplicere vobis, vt qui ſeruiunt Deo & annexi ſunt clero, non accedant ad actus ſeu adminiſtrationem vel procurationem domorum. Gratus epiſcopus dixit: Et Apoſtolorum ſtatuta ſunt, quæ dicunt, Nemo militans Deo, ingerit ſe negotiis ſecularibus. Proinde aut clerici ſint ſine actionibus domorum, aut actores ſine officio clericorum. Vniuerſi dixerunt: Hoc obſeruemus.

2. Tim. 2.

CAN. VII.

Vt clerici in eccleſia aliena non communicent ſine literis ſui epiſcopi.

Caſianus Vſulenſis epiſcopus dixit: Statuat grauitas veſtra vt vnuſquiſque clericus vel laicus non communicet in aliena plebe ſine literis epiſcopi ſui. Gratus epiſcopus dixit: Niſi hoc obſeruatum fuerit, communio fiet forte paſſim. Nam ſi cum literis receptus fuerit, & concordia inter epiſcopos ſeruatur, & nemo ſubtilis alterius fugiens communionem, ad alterum laten-

ter ad

ter accedit. Vniuerſi dixerunt, Omnibus prouides,& clero & laicis conſulis.

CAN. VIII.

Ne clerici ordinentur implicati negotijs alienis.

Magnus epiſcopus Aſtiagenſis dixit: Quid dilectioni veſtræ videtur procuratores & actores, etiam per ſe tutores pupillorum ſi debeant ordinari? Gratus epiſcopus dixit, Si poſt depoſita vniuerſa & reddita ratiocinia actus vitæ ipſorum fuerint probati in omnibus, debent & cum laude cleri, ſi poſtulati fuerint, honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorũ vel officiorum ab aliquo ſine conſideratione fuerint ordinati, eccleſia infamatur. Vniuerſi dixerunt, Rectè omnia ſtatuit ſanctitas tua, ideóque ita eſt & noſtra iſta quoque ſententia. *Diſt. 54. Magnus epiſcopus.*

CAN. IX.

Vt laici clericos actores non conſtituant.

Metus Caunenſis epiſcopus dixit: Rectè ſtatutum eſt vt obnoxij alienis negotiis non ordinentur. Tamen dimiſſi & gratias referre debent,& à clericorum iniuria temperare. Et ipſis non liceat clericos noſtros eligere apothecarios, vel ratiocinatores. Gratus epiſcopus dixit: Nulli dubium eſt, quòd omnes vel domini, vel procuratores, vel quicunque præſunt, cum audierint ſaluberrima inſtituta concilij,& ſibi eſſe conſultum, nec impeditum, propriam debebunt temperare iniuriam in clericis noſtris. Quòd ſi iniuria conſtitutionis imperatoriæ clericos inquietãdos putauerint, ſi defenſio eccleſiaſtica nos non deridet, pudor publicus vindicabitur. Vniuerſi dixerunt: Saluberrimæ profeſſiones debuerunt à tanto concedi concilio.

CAN. X.

Ne epiſcopus alterius epiſcopi plebes vel fines vſurpet

Felix epiſcopus Baianen. dixit: Nullus debet collegæ ſuo facere iniuriã. Multi enim tranſcendunt ſua, & vſurpant aliena ipſis inuitis. Gratus

1.Tim.6. epiſcopus dixit: Auaritiæ cupiditatem, radicem omnium malorum eſſe nemo eſt qui dubitet. Proinde inhibendum eſt, ne quis alienos fines vſurpet, aut tranſcendat epiſcopum collegam ſuum aut vſurpet alterius plebes, ſine eius petitu: quia inde cætera mala omnia generantur. Vniuerſi dixerunt: Placet, placet.

CAN. XI.

De numero iudicantium presbyterorum.

11. q 7. Si quis tumidus. Si quis tumidus vel contumelioſus extiterit in maiorem natu, vel aliquam cauſam habuerit, à tribus vicinis epiſcopis, ſi diaconus eſt, arguatur: ſi presbyter, à ſex: ſi epiſcopus à duodecim conſacerdotibus audiatur. Vniuerſi dixerunt epiſcopi: Contemptus debet contumaciæ & ſuperbiæ in omnibus frangi, cauſa verò pro perſonis à ſtatuto numero audiatur.

CANON XII.

Optantius Epiſcopus circuibat & vſurpabat populos Antigoni epiſcopi vicini, componitur hæc lis per ſynodum.

Canon 13. eſt in ſecundo Arelatenſi. 14. & in primo. 12.

In 14. Canone cõmendatur obſeruatio conſtitutionum huius cõcilij, & ſubſcribunt epiſcopi.

A D.336. Finis concilij primi Carthaginenſis.

Marcus pōt.33. Hic ſymbolum inſeruit.

Decreta Marci Papæ.

MArcus natione Romanus, ſedit annos 2. menſes.8. dies 21. temporibus Conſtantini Iunioris. Quæ ſub illo acta ſunt, habes hiſtor. trip.

trip. libro 4. cap. 1. papa 33. Sub Petro.

Hic miſit ad Athanaſium & epiſcopos Aegypti 70. canones Nicæni cõcilij, fideliter tranſcriptos ex exemplaribus quæ Sylueſter papa reliquerat Romæ, nunc non extant niſi 20. canones. Bona pars horum viginti eſt in concilio Arelatenſi 2. & aliqui illorum 70. (quos nunc non habemus) ſunt in prædicto concilio.

Decreta Iulij papæ.

IVlius primus papa, natione Romanus, ſedit annos quindecim, de quo habes Hiſt. tripar. lib. 4. c. 4. & infra. Extat epiſtola eius increpatoria ad Epiſcopos Oriẽtales pro cauſa Athanaſij epiſcopi Alexandrini, lectione digna. 34. Papa ſub Petro. *A. D. 338. Iulius primus pont. 34. Tẽpore huius Arrians hæreſis inualuit.*

Sub eodem Iulio celebrata eſt ſynodus Romana, in qua conuenerunt 116. Epiſcopi contra Arrium & eius diſcipulos quem dãnarunt cum ſuis dogmatibus, præſidente Iulio, confirmantes acta in ſynodo Nicæna. De hac ſynodo nihil præterea habetur. *Romana ſynodus ſub Iulio pont.*

Sub eodem celebrata eſt ſynodus Coloniẽſis contra Eufratam blaſphemum, & hæreticum, qui Chriſtum negabat Deum. Damnatus eſt, & priuatus epiſcopatu. *Sub eodem Colo ſyn.*

ANTIOCHENVM Concilium.

Regulæ Antiocheni concilij expoſitæ apud Antiochiam. *Concilium Antiochenum.*

SAncta & pacatiſſima ſynodus in vnum congregata, his qui per ſingulas prouincias ſunt vnanimis ſanctis, & cõſacerdotibus in Domino ſalutem. Gratia & veritas Ieſu Chriſti domini & ſaluatoris noſtri, ſanctam & Antiochenã eccle-

ſiam viſitans, & in vnum connectens per concordiam pacatiſſimi ſpiritus, multa quidem & alia perfecit, in omnibus autē ſuggerente ſancto & pacifico ſpiritu, etiam hoc perfecit, vt quæ viſa ſunt rectè conſtitui, cum plurima cōſideratione & iudicio vnà cū omnibus nobis Antiochiam ex diuerſis prouinciis in vnum collectis epiſcopis, in veſtrā notitiam deferantur. Credimus autē gratiæ domini, & ſpiritui ſancto pacis quòd & ipſi cōſpirabitis nobis, tanquā in vnam fuiſſetis virtutem, & nobiſcum orationibus admittentes, magis autem muniti, & in Spiritu ſancto præſente iiſdem ipſis quæ definita ſunt, conſentientes, & ea quæ viſa ſunt recta roborantes, cum conſenſu ſancti Spiritus conſignabitis. Sunt autem præfiniti canones eccleſiaſtici hi qui infra ſunt ſcripti.

CAN. I.

NOn licere Paſcha diuerſo tempore facere, nec cum Iudæis celebrare, ſicut in Nicæno concilio ſtatutum eſt.

CAN. II.

Non licere cum excommunicatis communicare.

Omnes qui ingrediuntur eccleſiam Dei, & ſcripturas ſacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, ſed pro quadam intemperantia ſe à perceptione ſanctæ communionis auertunt, hi de eccleſia remoueantur, quandiu per confeſſionem pœnitentiæ fructus oſtendāt, & precibus indulgentiam conſequantur. Cum excommunicatis autem non licere cōmunicare, neo cum his qui per domos conueniunt, deuitantes orationes eccleſiæ ſimul orādum eſt. Ab alia quoque eccleſia non ſuſcipiendum, qui in alia minime cōgregatur. Si quis autē de epiſcopis

pis aut preſbyteris, vel diaconis, ſeu quilibet ex clero deprehenſus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iſte priuetur communione tanquam qui regulam confundant eccleſiæ.

CAN. III.

Non debere clericum ad eccleſiam migrantem ibi perſeuerare.

Siquis preſbyter aut diaconus, aut omnino quilibet ex clero parochiam propriam deſerés, ad aliam properauerit, vel omnino demigrans in alia parochia per multa tempora nititur immorari, vlterius ibidem non miniſtret, maximè ſi vocanti ſuo epiſcopo, & regredi ad propriam parochiam commonenti, obedire contempſerit. Quòd ſi in hac diſciplinatione perdurat, à miniſterio modis omnibus remoueatur, ita vt nequaquam locum reſtitutionis inueniat. Si verò pro hac cauſa damnatum alter epiſcopus ſuſcipiat, hic etiam à communi coerceatur ſynodo, velut qui eccleſiaſtica conſtituta diſſoluat. *7. q. 1. Si quis preſbyter.*

CAN. IIII.

Non licere epiſcopo vel clerico ſi exauctorizatus fuerit miniſtrare.

Siquis epiſcopus damnatus à ſynodo, vel preſbyter aut diaconus à ſuo epiſcopo, auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro contingere, ſiue epiſcopus iuxta præcedentem conſuetudinem, ſiue preſbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia ſynodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis, ſed communicantes ei omnes abiici de eccleſia, & maximè ſi poſtea quam didicerit aduerſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentauerit. *11. q. 4. Si quis epiſcopus.*

CANON V.

Ne clerici contempto epiſcopo ſeorſum ſe colligāt.

Siquis preſbyter aut diaconus epiſcopū proprium contemnens, ſe ab eccleſia ſequeſtrauit, & ſeorſum colligens altare conſtituit, & commonenti epiſcopo non acquieuerit, nec conſentire vel obedire voluerit ſemel & iterum conuocanti hic damnetur omnimodo nec vltra remedium conſequatur, quia ſuam recipere non poteſt dignitatem. Quòd ſi eccleſiam conturbare & ſollicitare perſiſtat, tanquam ſeditioſus per poteſtates exteras opprimatur.

CAN. VI. *De excommunicatis.*

11. q. 3. *Si quis à proprio.* Siquis à proprio epiſcopo communione priuatus eſt, non ante ſuſcipiatur ab aliis quam ſuo reconcilietur epiſcopo, aut certe ad ſynodum quæ congregatur, occurrens pro ſe ſatisfaciat, & perſuadens concilio, ſententiam ſuſcipiat alteram. Hęc autem diffinitio maneat circa laicos & preſbyteros & diaconos, omnéſque qui ſub regula eſſe monſtrantur.

CAN. VII. *De peregrinis.*

Diſt. 71. Nullus abſque. Nullus peregrinorum ſine pacificis, id eſt commendatitiis ſuſcipiatur epiſtolis.

CAN. VIII.

Vt epiſtolæ à ſolo fiant Corepiſcopo.

Preſbyteri qui ſunt in agris canonicas epiſtolas dare non poſſunt, ad ſolos tantum vicinos epiſcopos literas deſtinabunt. Corepiſcopi autem qui ſunt irreprehenſibiles, dare poſſunt pacificas, id eſt generales epiſtolas.

CAN. IX. *De metropolitanis epiſcopis.*

6. q. 3. Per ſingulas. Per ſingulas regiones epiſcopos cōuenit noſſe metropolitanum epiſcopum, ſollicitudinem totius prouinciæ gerere. Propter quod ad metropol

tropolim omnes vndique qui negotia videntur habere, cõcurrant. Vnde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum cæteros epiſcopos agere, ſecundum antiquam à patribus noſtris regulam cõſtitutam, niſi ea tantum quæ ad ſuam diœceſim pertinent, poſſeſſionéſque ſubiectas. Vnuſquiſque enim epiſcopus habeat ſuæ parochiæ poteſtatem, vt regat iuxta reuerentiam ſingulis competentem & prouidẽtiam gerat omnis poſſeſſionis quæ ſub eius eſt poteſtate, ita vt preſbyteros & diaconos ordinet, & ſingulis ſuo iudicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet præter Antiſtitem metropolitanum, nec metropolitanus ſine cæterorum gerat concilio ſacerdotum.

CAN. X.

De his qui vocantur Corepiſcopi.

Qui in vicis vel poſſeſſionibus Corepiſcopi nominantur, quamuis manus impoſitioné epiſcoporum perceperint, & vt epiſcopi conſecrati ſint, tamen ſanctæ ſynodo placuit vt modum proprium recognoſcant, vt gubernent ſibi ſubiectas eccleſias, earúmq; moderamine curáque contenti ſint. Ordinent etiam lectores & ſubdiaconos atque exorciſtas, quibus promotiones iſtę ſufficiant. Nec preſbyterum verò nec diaconum audeãt ordinare, præter ciuitatis epiſcopũ cui ipſe cum poſſeſſione ſubiectus eſt. Si quis autẽ trãſgredi ſtatuta tentauerit, depoſitus quo vtebatur honore priuetur. Corepiſcopum verò ciuitatis epiſcopus ordinet cui ille ſubiectus eſt.

CAN. XI.

De epiſcopis vel clericis adeũtibus Imperatorem. 23.q.8.Si *quis epiſcopus.*

Siquis epiſcopus aut preſbyter, aut quilibet regulæ ſubiectus eccleſiæ, præter concilium &

literas epiſcoporum prouinciæ,& præcipuè metropolitani adierit Imperatorem, hunc reprobari & abiici oportere nō ſolum à communione, verum & ab honore, cuius particeps videtur exiſtere, quia venerandi principis auribus moleſtiam tentauit inferre contra leges eccleſiæ. Si igitur adire principem neceſſaria cauſa depoſcit, hoc agatur cum tractatu & conſilio metropolitani, & cæterorum epiſcoporum qui in eadem prouincia commorantur, qui etiam proficiſcentem ſuis proſequantur epiſtolis.

CAN. XII.

De damnatis epiſcopis aut clericis adeuntibus Imperatorem.

10.q.5.Si quis à proprio. Siquis à proprio epiſcopo preſbyter, aut diaconus, aut à ſynodo fuerit epiſcopus forte damnatus,& Imperatoris auribus moleſtus extiterit, oporteat ad maius epiſcoporum cōuerti concilium, & quæ putauerint habere iuſta, plurimis epiſcopis ſuggerant, eorumque diſcuſſiones ac iudicia præſtolentur. Si verò hæc paruipendentes moleſti fuerint Imperatori, hos nulla venia dignos eſſe, nec locum ſatisfactionis habere, nec ſpem futuræ reſtitutionis penitus opperiri diiudicamus.

CAN. XIII.

Ne epiſcopi in aliena prouincia ordinationes efficiant.

9.q.2.Nullum epiſcopum. Nullus epiſcopus ex alia prouincia audeat ad aliam tranſgredi, & ad promotionē miniſterij aliquos in eccleſiis ordinare, licet conſenſum videantur præbere nonnulli, niſi literis tam metropolitani, quam cæterorum qui cum eo ſunt epiſcoporum rogatus adueniat, & ſic ad actionem ordinationis accedat. Si verò nullo vocāte inordin

inordinato more deproperet ſuper aliquibus ordinationibus & eccleſiaſticis negotiis,ad eum non pertinentibus componendis, irrita quidem quæ ab eo geruntur exiſtant, ipſe verò incópoſiti motus ſui, & irrationabilis audaciæ ſubeat vltionem, ex hoc iam damnatus à ſancto concilio.

CAN. XIIII.

De epiſcopis accuſatis.

Siquis epiſcopus de certis criminibus iudicetur,& contingat de eo comprouinciales epiſcopos diſſidere, cùm iudicatus ab aliis innocens creditur,reus ab aliis æſtimatur:pro totius huius ambiguitatis abſolutione ſanctæ ſynodo placuit vt metropolitanus epiſcopus à vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuerſiam tollant,vt per eos ſimul & per comprouinciales epiſcopos, quod iuſtum viſum fuerit, approbetur. *6. q. 4. Si quis epiſcopus.*

CAN. XV.

De quibus vt ſupra.

Siquis epiſcopus de certis criminibus accuſatus, condẽnetur ab omnibus epiſcopis eiuſdem prouinciæ, cunctiq; conſonanter candẽ contra eum formã decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo iudicari,ſed firmã concordantium epiſcoporum prouinciæ manere ſententiam. *6. quaeſt. 4. Si quis epiſcopus.*

CAN. XVI.

De epiſcopis vacantibus.

Siquis epiſcopus vacans in eccleſiam vacantem proſiliat, ſedémque peruadat abſque integro perfectóque concilio, hic abiiciatur neceſſe eſt & ſi cunctus populus quem diripuit,eum habere delegerit. Perfectum verò concilium illud eſt, vbi interfuerit metropolitanus antiſtes. *Diſt. 92 Siquis epiſcopus.*

CAN. XVII.

De epiſcopis qui cum ad epiſcopatum conuocantur, euitant.

Diſt. 91. Si quis epiſcopus per manus. De reſidentia epiſcoporũ.

SIquis epiſcopus per manus impoſitionem epiſcopatũ acceperit, & præeſſe populo conſtitutus, miniſteriũ ſubiire neglexerit, nec acquieuerit ire ad eccleſiã ſibi cõmiſſam, hunc oportet communione priuari donec ſuſceperit coactus officiũ, aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiuſdem prouinciæ ſynodus ſacerdotum.

CAN. XVIII. *De eiſdem quibus ſupra.*

Diſt. 92. Si quis epiſcopus ordinatur.

Siquis epiſcopus ordinatus ad parochiã minimè cui eſt electus, acceſſerit, non ſuo vitio, ſed quòd eum aut populus vetet, aut propter aliam cauſam, non tamen eius vitio perpetratam, hic & honoris ſit & miniſterij particeps, dummodo nil moleſtus eccleſiæ rebus exiſtat, vbi miniſtrare cognoſcitur. Quem etiam obſeruare conueniet quicquid ſynodus perfecta prouinciæ, quod viſum fuerit, iudicando decreuerit.

CAN. XIX.

Non licere epiſcopum ordinari ſine conſilio metropolitani.

D. 65. Epiſcopus non eſt.

Epiſcopus præter ſynodum, & præſentiam metropolitani, nullatenus ordinetur.

CAN. XX.

Vt bis in anno ſynodus celebretur.

D. 18 propter.

Propter vtilitates eccleſiaſticas, & abſolutiones earum rerum quæ dubitationem controuerſiámque recipiunt, optimè placuit vt per ſingulas quáſque prouincias epiſcoporum concilia bis quotannis celebrentur.

CAN. XXI.

Ne epiſcopus de vna parochia in aliam tranſeat.

7. q. 1. epiſcopum.

Epiſcopus ab alia parochia nequaquã migret ad

ad aliam, nec ſponte ſua prorſus inſiliens nec vi coactus à populis, nec ab epiſcopis neceſſitate compulſus, maneat autem in eccleſia quam primitus à Deo ſortitus eſt, nec inde tranſmigret ſecundum priſtinum de hac re terminum conſtitutum.

CAN. XXII.

Epiſcopum non debere in alienam irruere ciuitatem.

Epiſcopus alienam ciuitatem quæ non eſt illi ſubiecta, non adeat, nec ad poſſeſſionem accedat quæ ad eum nō pertinet, ſuper ordinatione cuiuſquā, nec conſtituat preſbyteros aut diaconos alteri ſubiectos epiſcopo, niſi forte cū conſilio, & voluntate regionis epiſcopi. Siquis autē tale aliquid facere tentauerit, irrita ſit eius ordinatio, & ipſe coerceatur à ſynodo. Nam ſi ordinare non potuerit, nullatenus iudicabit. *9.q.2. epiſcopum nō liceat.*

CAN. XXIII.

Epiſcopo non licere ſucceſſorem ſibi conſtituere.

Epiſcopo non licere pro ſe alterum ſucceſſorem ſibi conſtituere, licet ad exitum vitæ perueniat. Quòd ſi tale aliquid factum fuerit, irritum eſſe huiuſcemodi eſt conſtitutū. Seruetur autem ius eccleſiaſticū id continens oportere non aliter fieri niſi cum ſynodo & iudicio epiſcoporū, qui poſt obitum quieſcentis poteſtatem habent, eum qui dignus extiterit, promouere. *8.q.1. epiſcopum nō liceat. Epiſcopo non licet ſucceſſorem ſibi cōſtituere.*

CAN. XXIIII.

De rebus ad eccleſiam pertinentibus.

Quæ ſunt eccleſiæ, ſub omni ſollicitudine & conſcientia bona, & fide quæ in Deum eſt, qui cuncta conſiderat iudicátque, ſeruētur, quæ etiā diſpenſanda ſunt iudicio & poteſtate pontificis cui commiſſus eſt populus, & animæ quæ in *9.q.1. Quæcunque res*

eccleſia congregantur. Manifeſta verò ſint quæ pertinere videtur ad eccleſiam, cũ notitia presbyterorum & diaconorũ qui circa ipſum ſunt, ita vt agnoſcant, nec ignorẽt quæ ſint eccleſiæ propria, nec eos aliquid lateat: vt ſi cõtigerit epiſcopum migrare de ſeculo, certis exiſtentibus quæ ſunt eccleſiæ, nec ipſæ collapſæ depereant, nec quæ propria probantur epiſcopi, ſub occaſione rerum peruadãtur eccleſiæ. Iuſtum nanque & acceptum eſt coram Deo & hominibus, vt ſua epiſcopus quibus voluerit derelinquat: & quæ eccleſiæ ſunt, eidem cõſeruentur eccleſiæ, vt nec eccleſia aliquod patiatur incommodum, nec epiſcopus ſub occaſione proſcribatur eccleſiæ, & in cauſas incidant qui ad eam pertinent, & ipſe poſt obitum maledictionibus ingrauetur.

CAN XXV.

Vt epiſcopus diſpenſandi res eccleſiaſticas habeat poteſtatem.

12. q. epiſcopus eccleſiaſticarũ rerum, Epiſcopus eccleſiaſticarũ rerum habeat poteſtatem ad diſpẽſandum erga omnes qui indigent, cũ ſumma reuerentia & timore Dei. Participet autem & ipſe quibus indiget, ſi tamen indiget, tam in ſuis quàm in fratrum qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſariis vſibus profuturis, ita vt in nullo qualibet occaſione fraudẽtur, iuxta ſanctũ

1. Tim. 6. Apoſtolum ſic dicentem: habentes victum & tegumentũ, his contenti ſimus. Quòd ſi cõtentus iſtis minimè fuerit, conuertat autẽ res eccleſiæ in ſuos vſus domeſticos, & eius commoda, vel agrorum fructus non cum presbyterorum conſcientia diaconorúmque pertractet, ſed horum poteſtatem domeſticis ſuis, aut propinquis, aut fratribus, filiíſque committat, vt per huiuſmodi perſonas occultè cæteræ lædãtur eccleſiæ, ſyno-

do

do prouinciæ pœn:s iſte perſoluat. Si autem & aliter accuſetur epiſcopus, aut pr ſbyteri qui eſt ipſo ſunt, quòd ea quæ pertinent ad eccleſiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet eccleſiaſtica facultate ſibimet vſurpét, ita vt ex hoc affligantur quidem pauperes, criminatione verò & blaſphemiis tam ſermo prædicationis, quàm hi qui diſpenſant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, ſancta ſynodo id quod condecet, approbante. Et ſubſcripſerunt 30. epiſcopi qui in eodem concilio conuenerunt. *Subſcriptio epiſcoporum.*

De hac ſynodo legitur in decretis, d. 16. cap. Sexta ſynodus.

Finis concilij Antiocheni.

Probatum eſt conciliū Antiochenum in ſexta ſynodo generali Conſtantinopoli in Trullo celebrata, vt ex ſecundo canone editionis Græcæ conſtat, & per Dionyſium papam, vt patet per Euſe. lib. 7. c. 24. & 2. in Hiſt. eccle.

CONCILIVM SARDICENSE, ſub Iulio primo papa, de cuius origine & cauſa qua congregaretur, habes in Hiſtoria tripartita, libro 4. cap. 21. *Concilium Sardicēſe.*

CONgregatum eſt præcepto Conſtantij Imperatoris, vt Athanaſius ad ſuam rediret eccleſiam, à qua expulſus fuerat per hæreticos epiſcopos Arrianos. Conuenerunt in eo concilio Orientales & Occidentales epiſcopi. Occidentales circiter 300. Orientales verò 76. qui tamen continuo diſcedentes à concilio, ſeorſum fecere concilium aliud, in quo ſtatuerunt dogmata Arrij, vt habes in Hiſtoria prædicta. Cauſa diſceſſus fuit, quia dixerunt ſe nolle ad verba procedere, niſi prius à concilio ſubmouerentur, Pauli & Athanaſij defenſores: quod Occidētales

paſſi nõ ſunt. Cui cõcilio affuit Oſius epiſcopus Cordubenſis, qui & affuit in concilio Nicæno. Celebratũ eſt anno 11. ab obitu Conſtantini patris duorũ Auguſtorũ, Conſtantis & Conſtantij, vt habes lib.4.Eccleſiaſticę Hiſtoriæ tripar.c.23.

CAN. I.

De epiſcopis qui ciuitates mutauerint.

D.8. Mala cõſuetudo. *Prohibetur mutatio epiſcoporũ de vna ad aliam eccl ſiam.*

Osius epiſcopus dixit: Non minus mala conſuetudo, quàm pernicioſa corruptela, funditus eradicanda eſt, ne cui liceat epiſcopo de ſua ciuitate ad aliam trãſire ciuitatẽ. Manifeſta eſt enim cauſa qua hoc facere tentãt, cũ nullus in hac re inuentus ſit epiſcopus, qui de maiori ciuitate ad minorẽ trãſiret. Vnde apparet auaritiæ ardore eos inflãmari, & ambitioni ſeruire, & vt dominationẽ agãt. Si omnibus placet, huiuſmodi pernicies ſeuius & auſterius vindicetur, vt nec laicam communionẽ habeat qui talis eſt. Reſponderunt vniuerſi: Placet.

CAN. II. *De eiſdem epiſcopis.*

Oſius epiſcopus dixit, Etiã ſi talis aliquis extiterit temerarius, vt fortaſſis talem excuſationem afferens aſſereret, quòd à populis literas acceperit: cum manifeſtũ ſit potuiſſe plures præmio & mercede corrumpi eos qui ſynceram fidem non habent, vt clamarent in eccleſia, & ipſum petere viderentur epiſcopũ: Omnino has fraudes damnandas eſſe arbitror: ita vt nec laicam in fine communionem talis accipiat. Si verò omnibus placet, Statuite. Synodus reſpondit: Placet.

CAN. III.

De epiſcopo adiudicato.

6. quæſt. 4. Oſius epiſcopus.

Oſius epiſcopus dixit: Illud quoque neceſſario adiiciendum eſt, vt epiſcopi de ſua prouincia ad aliam prouinciam in qua nõ ſunt epiſcopi non tranſe

tranſeant, niſi fortè à fratribus ſuis inuitati, ne videamur ianuam claudere charitatis. Quòd ſi in aliqua prouincia aliquis epiſcopus cõtra fratrem ſuum epiſcopum litem habuerit, vnus de duobus ex alia prouincia aduocet epiſcopum cognitoré. Quòd ſi aliquis epiſcopus iudicatus fuerit in alia cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, vt iterum concilium renouetur, ſi vobis placet, ſancti Petri apoſtoli memoriam honoremus, vt ſcribatur ab his qui cauſam examinarunt, Iulio Romano epiſcopo: & ſi iudicauerit renouandum eſſe iudicium, renouetur, & det iudices. Si autem probauerit talem cauſam eſſe, vt non refricentur ea quæ acta ſunt: quæ decreuerit, confirmata erunt. Si hoc omnibus placet? Synodus reſpondit, Placet.

Cauſa epiſcoporũ deferenda ad epiſcopum Romanũ.

CAN. IIII.

De epiſcopis depoſitis.

Gaudentius epiſcopus dixit: Addendum, ſi placet, huic ſententiæ, quam plenam ſanctitate protuliſti, vt cùm aliquis epiſcopus depoſitus fuerit eorum epiſcoporũ iudicio, qui in vicinis locis cõmorantur, & proclamauerit agendum ſibi negotium in vrbe Roma, alter epiſcopus in eius cathedra, poſt appellationé eius qui videtur eſſe depoſitus, omnino nõ ordinetur, niſi cauſa fuerit in iudicio epiſcopi Romani determinata.

CAN. V.

Quando quis debeat à vicinis prouinciæ epiſcopis ordinari.

Oſius epiſcopus dixit: Si contigerit in vna prouincia in qua plurimi fuerint epiſcopi, vnũ forte remanere epiſcopum, ille verò per negligentiam noluerit ordinare epiſcopum, & populi conuenerint, epiſcopi vicinæ prouinciæ

Diſt. 65. ca. fina.

debent illum prius conuenire epiſcopum qui in ea prouincia moratur, & oſtendere quòd populi petant ſibi rectorem, & hoc iuſtum eſſe vt & ipſe veniat, & cum ipſo ordinet epiſcopum. Quòd ſi conuentus literis tacuerit & diſſimulauerit, nihílque reſcripſerit, ſatisfaciendum eſſe populis, vt veniant ex vicina prouincia epiſcopi, & ordinent epiſcopum.

CAN. VI.

De non ordinandis epiſcopis per vicos.

Licentia verò danda non eſt ordinandi epiſcopum aut in vico aliquo, aut in modica ciuitate, cui ſufficit vnus preſbyter, quia non eſt neceſſe ibi epiſcopum fieri, ne vileſcat nomen epiſcopi & authoritas. Non debent illi ex alia prouincia inuitati facere epiſcopum, niſi aut in his ciuitatibus quæ epiſcopos habuerunt, aut ſi qua talis aut tam populoſa eſt ciuitas quæ meretur habere epiſcopum. Si hoc omnibus placet? Synodus reſpondit, Placet.

CAN. VII.

De epiſcopis accuſatis.

11 q. 9. Si quis epiſcopus. Oſius epiſcopus dixit; Placuit autem vt ſi epiſcopus accuſatus fuerit, & iudicauerint congregati epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum deiecerint, ſi appellauerit qui deiectus eſt, & confugerit ad epiſcopum Romanæ eccleſiæ, & voluerit ſe audiri, ſi iuſtum putauerit vt renouetur iudiciū vel diſcuſſionis examen, ſcribere his epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiāt. Quòd ſi is qui rogat cauſam ſuam iterū audiri, deprecatione ſua mouerit epiſcopū Romanum,

vt

vt è latere ſuo preſbyterum mittat: erit in poteſtate epiſcopi, quid velit & quid æſtimet. Et ſi decreuerit mittendos eſſe qui præſentes cum epiſcopis iudicent, habentes eius authoritatem à quo deſtinati ſunt erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit epiſcopos ſufficere vt negotio terminum imponant, faciet quod ſapientiſſimo conſilio iudicauerit.

CAN. VIII.

Vt epiſcopi paſſim ad comitatum non pergant.

Oſius epiſcopus dixit: Importunitates & nimia frequentia & iniuſtæ petitiones fecerunt nos non tantam habere vel gratiam vel fiduciam, dum quidam non ceſſant ad comitatum ire epiſcopi, & maximè Aphri, qui (ſicuti cognouimus) ſanctiſſimi fratris & coepiſcopi noſtri Grati ſalutaria conſilia ſpernunt atque contemnunt, vt non ſolùm ad comitatum multas & diuerſas eccleſiæ non profuturas proferant cauſas, vt fieri ſolet, aut oportet, vt aut pauperibus, aut viduis, aut pupillis ſubueniatur, ſed & dignitates ſeculares & adminiſtrationes quibuſdam poſtulant. Hæc itaque prauitas olim non ſolùm murmurationes, ſed & ſcandala excitat. Honeſtum eſt autem vt epiſcopi interceſſionem his præſtet qui iniqua vi opprimitur, aut ſi vidua affligatur, aut pupillus expolietur: ſi tamen iſthæc nomina iuſtam habeāt cauſam, aut petitionem. Si vobis ergo, fratres chariſſimi placet, decernite ne epiſcopi ad comitatum accedant, niſi forte hi qui religioſi Imperatoris literis vel inuitati vel vocati fuerint. Sed quoniam ſæpe contingit, vt ad miſericordiam eccleſiæ confugiant quam iniuriam patiuntur,

aut qui peccantes in exilio vel inſulis dãnantur, aut certè quacunque ſententiã ſuſcipiunt, ſubueniendum eſt his, & ſine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, ſi vobis placet. Vniuerſi dixerunt: Placet, & conſtituatur.

CAN. IX.

De diaconis ad comitatum dirigendis.

Oſius epiſcopus dixit: Hoc quoq; prouidentia veſtra tractare debet, qui decreuiſtis ne epiſcoporũ improbitas nitatur, vt ad comitũ pergant. Quicunque ergo quales ſuperius memorauimus preces habuerint vel acceperint, per diaconum ſuum mittant, quia perſona miniſtri inuidioſa non eſt, & quæ impetrauerit, celerius poterit referre. Et hoc conſequens eſſe videtur, vt de qualibet prouincia epiſcopi ad eum fratrẽ & coepiſcopum noſtrum preces mittant qui in metropoli conſiſtit, vt ille & diaconum eius, & ſupplicationes deſtinet tribuens commendatitias epiſtolas pari ratione ad fratres & coepiſcopos noſtros qui in illo tempore in his regionibus & vrbibus morantur, in quibus Felix & beatus Auguſtus rempublicam gubernat. Si verò habeat epiſcopus amicos in palatio qui cupit aliquid, quod tamen honeſtum eſt impetrare, non prohibetur per diaconum ſuum rogare, ac ſignificare his quos ſcit benignam interceſſionem ſibi abſenti poſſe præſtare.

CAN. X.

Quòd ſit eundũ ad comitatũ pro pupillis & viduis.

Si verò Romam venerint (ſicut dictum eſt) ſanctiſſimo fratri & coepiſcopo noſtro Romanæ eccleſiæ preces quas habent tradant, vt & ipſe prius examinet, ſi honeſtæ & iuſtæ ſunt, & præſtet diligentiam atque ſollicitudinem vt ad

comitat

comitatum perferantur. Vniuerſi dixerunt placere ſibi,& honeſtum eſſe conſilium.

Alipius epiſcopus dixit: Si propter pupillos & viduas, vel laborantes, qui cauſas non iniquas habent, ſuſceperint peregrinationis incommoda, habebunt aliquid rationis. Nunc verò cum ea poſtulent præcipuè quæ ſine inuidia hominum, & ſine reprehenſione eſſe non poſſunt, non neceſſe eſt ire ad comitatum.

CAN. XI

Quòd epiſcopi euntes ad comitatũ ſollicitè diſcutiãt.

Gaudentius epiſcopus dixit, Ea quę ſalubriter præmonuiſtis conuenientia & æſtimatione omnium,& Deo placitura & hominibus tenere hãc firmitatem poſſunt, ſi metus huic ſententiæ coniungatur. Scimus enim & ipſi, ſæpiſſime propter paucorum impudentiam religioſum ſacerdotale nomen fuiſſe reprehenſum. Si igitur aliquis contra omnium ſententiam niſus voluerit ambitioni magis placere quàm Deo, is debet ſcire cauſis redditis, honorem dignitatémque ſe amiſſurum. Quod ita demum cōpleri poterit, ſi vnuſquiſque noſtrum, qui in Canali conſtitutus eſt, cum progredientem epiſcopum viderit inquirat tranſitum eius, cauſas videat, quo tendat agnoſcat, & ſi quidem eum inuenerit ire ad comitatum, requirat & illud quod ſuperius comprehenſum eſt, ne forte inuitatus eſt, vt ei facultas eundi permittatur. Si verò (vt ſuperius memorauit ſanctitas veſtra) propter deſideria & ambitiones ad comitatum pergat, neque in literis eius ſcribatur, neque in communionem recipiatur. Si vobis placet, omnium ſententia confirmari debet. Vniuerſi dixerunt hoc honeſtum eſſe,& placere ſibi hanc conſtitutionem.

k

Oſius epiſcopus dixit:Sed & moderatio neceſſaria eſt, dilectiſſimi fratres,ne adhuc aliqui neſciẽtes quid decretũ ſit in ſynodo, ſubito veniãt ad ciuitates eas quæ in Canali ſunt. Debet ergo epiſcopus ciuitatis ipſius admonere eum & inſtruere, & ex eo loco diaconũ ſuum mittat. Admonitus ipſe tamen redeat in parochiam ſuam.

CANON XIII.

d.61. *Oſius epiſcopus.*

Vt ne ex laico quilibet epiſcopus ordinetur.

Oſius epiſcopus dixit:Et hoc neceſſarium arbitror,vt diligentiſſimè tractetis, ſi forte aut diues aut ſcholaſticus de foro aut ex adminiſtratore epiſcopus fuerit poſtulatus,vt non prius ordinetur niſi ante & lectoris munere, & officio diaconi aut preſbyteri fuerit perfunctus & ita per ſingulos gradus(ſi dignus fuerit)aſcendat ad culmen epiſcopatus. Poteſt enim per has promotiones quæ habebunt vtique prolixum tempus probari qua fide ſit, quáve modeſtia, qua grauitate & verecundia: & ſi dignus fuerit probatus,diuino ſacerdotio illuſtretur,quia conueniens non eſt,nec ratio vel diſciplina patitur, vt temere & leuiter ordinetur aut epiſcopus, aut preſbyter,aut diaconus qui neophytus eſt, maximè cum & magiſter gentium beatus Apoſtolus ne hoc fieret denunciaſſe & prohibuiſſe videatur, ſed hi quorum per longum tempus examinata ſit vita,& merita fuerint cõprobata. Vniuerſi dixerunt placere ſibi hæc.

1.*Tim*.3.

CAN. XIIII.

Vt epiſcopus in aliena prouincia non immoretur.

Oſius epiſcopus dixit: Et hoc quoque ſtatuere debetis, vt epiſcopus ſi ex alia ciuitate cum venerit ad aliam ciuitatem, vel ex prouincia ſua ad aliam prouinciã, & ambitioni magis quàm

deuotio

deu^tioni ſeruiens, voluerit in aliena ciuitate mul o tempore reſidere (forte enim euenit epiſcopum loci non eſſe tam inſtructum, neque tam doctum) is verò qui aduenit, incipiat contemnere eum, & frequenter facere ſermonem vt dehoneſtet & deformet illius perſonam, ita vt hac occaſione non dubitet relinquere adſignatam ſibi eccleſiam, & tranſeat ad alienam. Definite ergo tempus, quia & non recipi epiſcopum inhumanum eſt, & ſi diutius reſideat, pernicioſum eſt, hoc ergo ne fiat prouidendum eſt. Memini autem ſuperiore concilio fratres noſtros conſtituiſſe, vt ſi quis laicus in ea in qua commoratur ciuitate, tres dominicos dies, id eſt per tres ſeptimas non celebraſſet conuentũ, communione priuaretur. Si ergo hæc circa laicos conſtituta ſunt, multò magis epiſcopo nec licet nec decet, ſi nulla ſit tam grauis neceſſitas quæ detineat, vt amplius ſupraſcripto tempore abſens ſit ab eccleſia ſua. Vniuerſi dixerunt placere ſibi.

De reſidentia epiſcoporum in ſua eccleſia.

CAN. XV.

Quòd non liceat epiſcopo à ſua eccleſia plus tribus hebdomadis abeſſe.

Oſius epiſcopus dixit: Quia nihil prætermitti oportet, ſunt quidam fratres & coepiſcopi noſtri qui non eam ciuitatem poſſident in qua videntur epiſcopi eſſe conſtituti, vel certè quòd paruam rem illic habeant, alibi autem idonea prædia habere cognoſcuntur, vel affectionẽ proximorum quibus indulgeant, hactenus permitti eis oportet vt accedant ad poſſeſſiones ſuas, & diſponant vel ordinent fructum laboris ſui, vt poſt tres dominicos, id eſt, poſt tres hebdomadas ſi morari neceſſe eſt, in ſuis potius fundis morentur. Aut ſi eſt proxima ciuitas in qua eſt

preſbyter, ne ſine eccleſia videatur facere diem dominicum, illuc accedat, vt neque res eius domeſticæ per abſentiam eius detrimentum ſuſtineant, & non frequenter veniendo ad ciuitatem in qua epiſcopus moratur, in ſuſpicionem iactantiæ & ambitionis euadat. Vniuerſi dixerunt placere ſibi.

CAN. XVI.

De clericorum excommunicatione.

Oſius epiſcopus dixit: Hoc quoque omnibus placeat, vt ſiue diaconus ſiue preſbyter, ſiue quis clericorum ab epiſcopo ſuo communione fuerit priuatus, & ad alterum pertexerit epiſcopum, & ſcierit ille ad quem confugit, eum ab epiſcopo ſuo fuiſſe abiectum, non oportere vt ei communionem indulgeat. Quòd ſi fecerit, ſciat ſe conuocatis epiſcopis cauſas eſſe dicturum. Vniuerſi dixerunt: Hoc ſtatutum & pacem ſeruabit, & concordiam cuſtodiet.

CAN. XVII.

De excõmunicatis apud vicinos epiſcopos audiendis.

11. q. 3. *Si forte.* Oſius epiſcopus dixit: Quod me adhuc mouet, reticere non debeo. Si epiſcopus forte iracundus (quod eſſe non debet) citò & aſperè commoueatur aduerſus preſbyterum ſiue diaconum ſuum, & exterminare eum de eccleſia voluerit, prouidendum eſt ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat poteſtatem is qui abiectus eſt, vt epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa eius audiatur ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negare audientiam roganti. Et ille epiſcopus qui aut iuſtè aut iniuſtè eum abiecit, patienter accipiat vt negotium diſcutiatur, vt vel probetur ſententia eius à plurimis, vel emendetur. Tamen priuſquam

omnia

omnia diligenter & fideliter examinentur, cum qui fuerit à communione ſeparatus, ante cognitionem nullus alius debet præſumere vt eum communioni ſociet. Hi verò qui conueniunt ad audiẽdum, ſi viderint clericorum eſſe faſtidium & ſuperbiam, quia iam non decet vt epiſcopus iniuriam vel contumeliam patiatur, ſeuerioribus eos verbis caſtigent, vt obediãt honeſta præcipienti epiſcopo, qui ſicut ille clericis ſyncerum exhibere debet amorem charitatis, ita quoque viciſſim miniſtri infucata debent epiſcopo ſuo exhibere obſequia.

CAN. XVIII.

De non ſollicitandis clericis alienis.

Ianuarius epiſcopus dixit: Illud quoque ſtatuat ſanctitas veſtra, vt nulli epiſcopo liceat alterius epiſcopi ciuitatis miniſtrũ eccleſiaſticum ſollicitare, & in ſuis parochiis ordinare. Vniuerſi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia, & ideo prohibet omnium ſententia, ne quis hoc facere audeat.

CAN. XIX.

Non licere epiſcopo alterius clericum in ſua eccleſia ordinare.

Oſius epiſcopus dixit: Et hoc vniuerſi conſtituimus vt quicunque ex alia parochia voluerit alienum miniſtrum ſine cõſenſu epiſcopi ipſius & ſine voluntate ordinare, non ſit rata ordinatio eius. Quicunque autem hoc vſurpauerit, à fratribus & coepiſcopis noſtris & admoneri debet & corrigi.

CAN. XX.

Vt extranei clerici apud Theſſalonicam nõ tardent.

Ætius epiſcopus dixit: Non ignoratis quanta & qualis ſit Theſſalonicenſium ciuitas. Sæpe ad

eam veniunt ex aliis regionibus preſbyteri, & diaconi, & non ſunt contenti breui tempore morari, & aut reſident ibi, aut certe vix poſt longa ſpatia ad ſua redire coguntur. Vniuerſi dixerunt, Ea tempora quæ conſtituta ſunt circa epiſcopos, & circa has perſonas, obſeruari debent.

CAN. XXI.

De ſuſcipiendis his qui perſecutionem patiuntur.

Oſius epiſcopus dixit, Suggerente fratre & coepiſcopo noſtro Olympio, etiã hoc placuit, vt ſi aliquis vim perpeſſus eſt, & inique expulſus pro diſciplina & catholica confeſſione, vel pro defenſione veritatis, effugiens pericula, innocens & deuotus ad aliam venerit ciuitatem, non prohibeatur immorari, quandiu aut redire poſſit, aut iniuria eius remediũ acceperit: quia durum eſt eum qui perſecutioné patitur, nõ recipi. Etiã & larga beneuolentia & humanitas ei eſt exhibenda. Omnis ſynodus dixit: Vniuerſa quæ cõſtituta ſunt, catholica eccleſia in vniuerſo orbe diffuſa cuſtodiat. Et ſubſcripſerunt qui cõuenerant omnes epiſcopi diuerſarum prouinciarũ, nu. 121.

Eſt generale concilium ex vniuerſis orbis prouinciis, receptum ab vniuerſali eccleſia, vt patet diſt. 16. c. Quod dicitis. ex Nicolao Papa. & in ſexta ſynodo generali Conſtantinopoli in Trullo celebrata.

Concilium Hieroſolymitanum.

HIEROSOLYMITANVM Concilium ſub eodem Iulio celebratum eſt per Maximum epiſcopum, cùm Athanaſius reuerteretur ad eccleſiam ſuam, literis Conſtantij Imperatoris & Iulij Pontificis. In quo hoc tantum actum eſt, vt conſenſu omnium epiſcoporum reſtitueretur Athanaſius ad communionem & priſtin

priſtinam dignitatem. Quæ habentur ſuſiùs hiſt. tripar. lib. 4. c. 34.

Paulò pòſt iuſſit Imperator Conſtantius, in Syrmio congregari concilium, in quo tradiderunt regulas fidei orthodoxas cōtra Arrium, in quibus interpretati ſunt locum illum Gene. 19. Pluit dominus à domino, vt ſit ſenſus, Non quòd ipſe pater à ſemetipſo pluere dicatur, ſed pluit dominus filius à domino patre. De hoc concilio habetur hiſt. tripar. lib. 5. c. 3. &c. Adſuit Oſius epiſcopus Cordubenſis, vt refertur in hiſtoria prædicta. *Concilium Syrmien.*

FIDES SYRMIEN. CONC.

CRedimus in vnum Deum, patrem omnipotentem, creatorem & factorem vniuerſorū, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Et in vnigenitum eius filium, dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui ante omnia ſecula ex patre natus eſt, Deum ex Deo, lumen ex lumine, per quem facta ſunt omnia in cœlis & in terra, viſibilia & inuiſibilia, verbum exiſtés, & ſapientia, & lumen verum & vita. Qui nouiſſimis diebus propter nos humanatus eſt ex ſancta Virgine, & crucifixus & mortuus, & ſepultus. Et reſurrexit à mortuis tertia die, & aſcendit in cœlum, & ſedet in dextera patris. Et venturus eſt in conſummatione ſeculi iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique ſecundum opera ſua, cuius imperium ſine fine exiſtens in ſecula permanet infinita. Erit enim ſedens in dextera patris, non ſolùm in hoc ſeculo, ſed etiam in futuro. Et in Spiritum ſanctum paracletum, id eſt, conſolatorem, quem promittés Apoſtolis poſt aſcenſionem ad *Matt. 16.* *Ioan. 14.*

Digitized by Google

cœlos eſſe mittendum, vt doceret & commemoraret eis vniuerſa, tráſmiſit. Per quem etiam ſanctificantur animæ credentium in eo veraciter. Eos autem qui dicunt ex non exiſtentibus filiũ, aut ex altera eſſentia, & non ex Dei, & quia erat tempus aut ſeculum quando non erat, alienos nouit ſancta eccleſia. Rurſus igitur dicimus.

Si quis patrem & filium duos Deos dicit, anathema ſit. 1

Et ſi quis Deum Chriſtum, ante ſecula filium Dei, miniſtrantem patri ad creationem vniuerſorum, non confitetur, anathema ſit. 2

Si quis ingenitum, aut partum eius ex Maria natum dicere præſumit, anathema ſit. 3

Si quis ſecundum præſentiam ante Mariam dixerit filium eſſe, & non ante ſecula ex patre natum apud Deum eſſe, & per ipſum omnia facta, anathema ſit. 4

Si quis ſubſtantiam Dei dilatari aut contrahi dixerit, anathema ſit. 5

Si quis dilatatam ſubſtantiam Dei filium dixerit facere, aut dilatationem eius ſubſtantiæ filium nominauerit, anathema ſit. 6

Si quis affectiuum, aut prolatiuum verbum dixerit Dei filium, anathema ſit. 7

Si quis hominem ſolum dixerit filium qui ex Maria eſt, anathema ſit. 8

Si quis Deum & hominem ex Maria dicens, Deũ ingenitũ eundem intelligit, anathema ſit. 9

Apoc. 22. Si quis illud quod ſcriptum eſt, Ego Deus
Deut 32. primus, & ego poſtea, & præter me non eſt
& Eſaia Deus cum ad deſtructionem idolorum & deo-
4. & 41. rum non exiſtentium dictum ſit, ad deſtructionem magis vnigeniti ante ſecula Dei, Iudaice percipit, anathema ſit. 10

Si quis

Si quis audiens, Verbum caro factum eſt, verbum in carnẽ mutatũ putauerit, aut conuerſione facta ſuſcepiſſe carnem, anathema ſit. 11 *Ioan. 1.*

Si quis vnigenitum filium Dei crucifixum audiens, corruptionem, aut paſſionem, aut conuerſionem, aut mutationem aut peremptionem ſuſtinuiſſe dicit, anathema ſit. 12

Si quis, quod ſcriptum eſt, Faciamus hominẽ, non patrẽ ad filium dicere, ſed ipſum ad ſemetipſum aſſerit dixiſſe Deum, anathema ſit. 13 *Gene. 1.*

Si quis contra Iacob non filium tanquam hominem luctatum eſſe, ſed ingenitum Deum aut patrem eius dixerit, anathema ſit. 14 *Gen. 32.*

Si quis illud quod ſcriptum eſt: Pluit dominus à domino, non de patre & filio perceperit, ſed ipſum à ſemetipſo pluere dixerit, anathema ſit. Pluit enim dominus filius à domino patre. 15 *Gen. 19.*

Si quis audiens dominum patrem, aut filium dominum, & dominum patrem & filium, & dominus à domino dicens, duos aſſeruerit Deos, anathema ſit. Non enim coaptamus filium patri, ſed ſubditum nouimus. Neque enim deſcendit in corpus ſine voluntate patris, neque pluit à ſemetipſo, ſed à domino, authoritatem videlicet præbente patre. Neque ſedet à dextris à ſemetipſo, ſed audit dicẽte patre: Sede à dextris meis. 16 *Ibidem.* *Pſal. 109.*

Si quis patrem & filium & ſpiritum ſanctum vnam perſonam dicit, anathema ſit. 17

Si quis ſpiritum paracletum dicens, ingenitum aſſerit Deum, anathema ſit. 18

Si quis ſicuti docuit nos, nõ aliũ dicit paracletũ præter filium, ait enim, & aliũ paracletũ mittẽt vobis pater, quẽ rogabo ego: anathema ſit. 19

Si quis ſpiritum dicit patrem patris, aut filij,

anathema ſit. 20

Si quis conſilio Dei, tanquã vnam creaturam factum aſſerit filium Dei, anathema ſit. 21

Si quis patrem & filium & ſpiritum ſanctum tres dicit Deos, anathema ſit. 22

Si quis nolente patre natum filium dixerit, anathema ſit. Non enim inuitus, & vim paſſus pater neceſſitate naturali, quaſi nolens, genuit filium, ſed illico, vt voluit etiam ſine tempore, & ſine paſſione ex ſemetipſo genuit eum. 23

Si quis ingenitum, & ſine principio dicit filium, tanquam duos ſine principio, & duo ingenita dicens, & duos faciens Deos, anathema ſit. Caput enim eſt & principium omnium filius.

1. Cor. 11. Caput autem Chriſti, Deus. Sic enim ad vnum omnium principium quod eſt ſine principio, per filium piè omnia referuntur. 24

Rurſus autem ſubtiliter inſpicientes Chriſtianum ſenſum, dicimus:

Si quis Chriſtum Deum, filium Dei ante ſecula, miniſtrantem patri ad omnem creationem non dixerit, ſed ex quo ex Maria natus eſt, ex eo dicit filium, & Chriſtũ eſſe vocatum, & initium accepiſſe vt Deus eſſet, anathema ſit, ſicut Samoſatenus. 25

Decreta Liberij papæ.

A. D. 354. Liberius papa. 35.

Liberius natione Romanus, temporibus Conſtantij, filij Conſtantini magni, ſedit annos 6. menſes tres. Deportatur in exilium à Conſtantio, eò quòd noluiſſet hæreſi Arrianæ conſentire, & fuit in exilio annos tres. Sacerdotes congregantes concilium, ordinauerũt in locum eius Epiſcopum Felicem presbyterum. Et fecit concilium Felix, & inuenit duos presbyteros conſentientes Conſtantio Arriano, nomine Vrſatium

& Va

& Valentem, & damnauit eos in cõcilio 48 epiſcoporum. Poſt paucos autem dies zelo ducti Vrſatius & Valens rogauerunt Conſtantium, vt reuocaret Liberium de exilio. Qui rediens habitauit in cœmeterio ſanctæ Agnetis apud germanam Conſtãtij Auguſti. Reuocato Liberio, Conſtantius fecit concilium cum hæreticis, & eiecit Felicem de epiſcopatu, qui erat catholicus. Qui Felix depoſitus habitauit iñ prædiolo ſuo via Portuenſi, vbi & requieuit in pace. Et reuocauit Liberium. Ab eo die fuit perſecutio maxima in clero, ita vt intra eccleſiam preſbyteri & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur. Ingreſſus autem Liberius in vrbem Romam, conſenſit Conſtantino hæretico. Propter hoc nonnulli putant hunc epiſcopum Romanum fuiſſe hæreticum, ſed hoc leue argumentum eſt, vt tali nota inuratur Pontifex Chriſti. Primum ea hiſtoria quòd ſenſerit cum Arrianis, à multis reuocatur in dubium.

Maxima perſecutio in clero.

Rationes pro Liberio quod non fuerit hæreticus.

Secundò, in epiſtola ad Athanaſium & epiſcopos Ægypti in Alexandrina ſynodo congregatos, inſectatur Arrianos, & gratulatur quòd epiſcopi Ægyptiorum permaneant in fide ſynodi Nicænæ.

Tertiò extat alia epiſtola vnicè catholica ad vniuerſos epiſcopos, in qua cum eruditione & pietate exhortatur, vt nullus propter perſecutiones ſuam relinquat eccleſiam, nec quietem magis eligat, quam pro populo ſibi commiſſo laborare intendat. Hæc non cohærent cum priori opinione.

Sub hoc tempore emerſit in Antiochia Syriæ alter hæreſiarches, cognomento Ætius, id eſt ſine Deo, vel ſine cauſa. Is enim eadem

Ætius hæreſiarches ſuſcitatur.

quæ Arrius ſapiebat, ſed ab Arrianis ſe ſegregabat. Is nihil ſolidæ eruditionis habebat, ſed venientes ad ſe diſputationibus ſophiſticis eludebat. Qui tunc Ætiani, nunc Eunomiani vocantur, quoniam Eunomius notarius eius, eruditus ab illo editionem eius hæreticã diuulgauit. Habes hæc latius tripar. hiſt. li.5.c.1.& infra.

Hac tempeſtate fecerunt concilium hæretici Antiochiæ contra Athanaſium, & alios catholicos. Fuit concilium prophanũ, non catholicum.

Concilium prophanũ in Nicæa Thraciæ.

Sub eodem Liberio Vrſatius & Valens hæretici fecere cõcilium in Nicæa ciuitate Thraciæ. Vbi ſtatuentes ſua dogmata, diuulgabant illam eſſe fidem quæ ab vniuerſali concilio dictata eſſet & edita Nicææ: vt ſimilitudine nominis Nicænæ vrbis ſimpliciores hac ſubreptione deciperentur. Putabant enim in Nicæa Bithyniæ eſſe dictatam fidem, ſed nihil profuit eis tale commentum. Paulò poſt nanque confuſi ac deriſi ſunt.

Extat epiſtola Athanaſij, & Ægyptiorum epiſcoporum ad Liberium de oppreſſionibus Arrianorũ, miſſa ex concilio Alexãdrino. Valde tunc opprimebantur epiſcopi, maximè apud Orientẽ.

Primũ decretum Liberij papæ.

Extant decreta eiuſdem Liberij. Primum, in diebus ieiuniorum nullæ lites, nullæ contentione eſſe debent, ſed in Dei laudibus, & opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos qui contentiones & lites quadrageſimæ tẽpore faciunt, & qui debita à debitoribus exigunt, vt dominus per prophetam Eſa.58. Ecce in diebus ieiunij veſtri, &c. & debitores veſtros expetitis, ecce ad lites & contentiones ieiunatis.

Secũdum.

Secundum, abſtinendum eſt in his 40. diebus ſacratiſſimis à coniugibus, & caſte & pie viuendum

uendum, vt ſanctificato corde & corpore iſti dies tranſigantur, donec peruenjatur ad diem ſanctum Paſchæ, quia pene nihil valet ieiunium quod coniugali opere polluitur & quod orationes, vigiliæ & eleemoſynæ non commendant.

Tertium ſi euenerit fames inæqualitas aëris, peſtilentiæ, vel talis qualiſcunque tribulatio, ſtatim ieiuniis, eleemoſynis & obſecrationibus, domini miſericordia deprecetur. *Tertium.*

Decreta Felicis ſecundi Papæ.

FElix ſecundus Papa, natione Romanus, ſedit annum 1. mẽſes tres. Hic declarauit Conſtantium filium Conſtantini hæreticum, & ſecundo rebaptizatum ab Euſebio Nicomedienſi. Et pro hac declaratione ab eodem Conſtantio martyrio coronatur, & capite truncatur. Papa 36. ſub Petro. *A. D. 370. Felix pont. 36.*

Extat Epiſtola eius vna ad Athanaſium, & alios epiſcopos Ægypti in Alexandrina ſynodo congregatos, diſtincta per 11. capitula.

CONCILIVM LAODICEVM in fine Liberij papæ celebratum. Prouinciale, ſed confirmatũ in ſexta ſynodo generali quæ in Trullo celebrata eſt præſente Cõſtantino. *Concilium Laodicēſe.*

COngregatum eſt dictum concilium in Laodicea circa annum domini 364. ſub Papę Liberij finalibus annis. De eodem autem concilio legitur in decretis d. 16. c. Sexta ſynodus Laodicen. in qua patres 22. ſtatuerũt canones 59. quorũ author maximè Theodoſius epiſcopus extitit.

Sancta Synodus quæ apud Laodiceam Phrygiæ Pacatianæ conuenit ex diuerſis prouinciis Aſiæ, regulas expoſuit eccleſiaſticas, ſicut infra ſcriptum eſt.

CAN. I. *De bigamis.*

DE eo quòd oportet ſecundum eccleſiaſticum canonem eos qui liberè & legitimè ſecundis nuptiis iuncti ſunt, nec occultam permiſſionem operati ſunt, pauco tempore exempto, vacare orationibus & ieiuniis, ſecũdum veniam reddi eis communionem.

CAN. II.

De his qui peccatorum lapſus incurrunt.

26.q.7. His qui. His qui diuerſorum peccatorum lapſus incurrunt, & oratione & confeſſione, ac pœnitentia malorum ſuorum perfectam conuerſionem demonſtrant, pro qualitate peccati pœnitétiæ tempus attribuendum eſt, propter miſericordiam & bonitatem Dei. Qui ergo huiuſmodi ſunt, reuocandi, & ad communionem ſunt applicandi.

CAN. III. *De Neophytis.*

Non oportet neophytum promoueri ad ordinem ſacerdotalem.

CAN. IIII.

Quod non liceat coram catechumenis clericos fieri.

Non licere manus impoſitionem ſuper ordinandos præſentibus cathecumenis fieri.

CANON V.

Vt hi qui in ſacrario ſeruiunt, vſuras non exigant.

Diſt.46. Non licet. Non licere fœnerare miniſtris altaris, vel in ſacerdotali ordine conſtitutis, vel vſuras vel lucra quæ ſeſcupla dicuntur, accipere.

CAN. VI.

De hæreticis intrantibus in eccleſias.

Non concedendum hæreticis ingreſſum domus Dei in hæreſi permanentibus.

CAN. VII.

De Nouatianis & Quartodecimanis.

Nouatianos, vel etiam Quartodecimanos,

quos

quos Græci Teſſareſcædecatites appellant, id eſt, qui quartadecima luna primi menſis cum Iudæis Paſcha celebrant, ſed & cathecumenos eorum fideles non recipi priuſquam condemnét omnem hæreſim in qua detinebantur. Pleniſſimè autem ante omnia, & nunc, quia apud eos fideles dicuntur, ſymbolum fidei doceâtur, atque ita vnctos etiam ſancto chriſmate diuino ſacramento communicare conuenit.

CAN. VIII.

De Cataphrygis ad eccleſiam venientibus.

Eos qui conuertuntur ab hæreſi quæ dicitur Cataphrygarum, qui ſe in clero conſtitutos exiſtimant, quanuis magni dicantur, huiuſmodi cum omni diligentia catechizari oportet, & baptizari ab eccleſiæ catholicæ epiſcopis & preſbyteris.

CAN. IX.

De his qui ad hæreticorum ſpeluncas cauſa orationis accedunt.

Non concedendũ in cœmeteria, vel quæ martyria hæreticorum dicuntur, catholicos orationis gratia & petendæ curationis intrare. Sed & qui ierint, ſi ſunt fideles, incommunicabiles factos ad pœnitentiam vſque ad aliquod tempus redigi. Pœnitentes autem eos, & erraſſe ſe confitentes, ſuſcipi oportere.

CAN. X.

De his qui cum hæreticis nuptiarum copula iunguntur.

Eos qui ad eccleſiam pertinent, indifferenter filios proprios hæreticorum nuptiis minime ſociare debere.

CAN. XI.

Non congruere presbyteras ordinarĩ

Diſt.32. *Mulieres quæ.* Mulieres quæ apud Græcos preſbyteræ appellantur, apud nos viduæ ſeniores, vniuiræ, matriculæ appellantur, in eccleſia tanquam ordinatas conſtitui non debere.

CAN. XII.

De epiſcopalibus ordinationibus.

Diſt 61. *Epiſcopũ.* Epiſcopum non oportet præter iudicium metropolitanorum & finitimorum epiſcoporum conſtitui ad eccleſiæ principatum. Nec eligantur niſi hi quos multò antè nota probabiliſque vita commendat, & nihilominus ſi in ſermone fidei, & recta operatione per ſuam conuerſationem fuerint probati.

CAN. XIII.

Iudicio multitudinis ordinationes fieri non debere.

Diſt.62. *Non eſt permittẽdum.* De eo quòd non ſit populis concedendum electionem facere eorum, qui altaris miniſterio ſunt applicandi.

CAN. XIIII.

Ad alias parochias, eulogias minime deſtinandas.

Sanctas oblationes ad vicem eulogiarum, per feſtiuitatem Paſchalem ad alias parochias mitti minime oportere.

CAN. XV. *De pſalmiſtis.*

Non licere præter canonicos pſaltes, id eſt qui regulariter cantores exiſtunt, quique pulpitum aſcẽdunt, & de codice legunt, alium quemlibet in eccleſia pſallere.

CAN. XVI.

Vt ſanctum euangelium ſabbatis legatur.

Sabbatis euangelia cum aliis ſcripturis legenda eſſe cenſemus.

CAN. XVII.

Pſalmos ſparſim non licere confundi.

In proceſſionibus non connectere, id eſt, ex diuerſis

diuerſis verſibus & ſenſibus libri vnum cãticum minimè coniungere, ſed ſingulorũ pſalmorum ordinabiliter debere fieri lectionem.

CAN. XVIII.

De orationibus quotidianis.

De eo q̃ ſemper ſupplicationes orationũ, & ad horam nonam & veſperã oportet celebrari.

CAN. XIX.

De ordine orationum catechumenorum atque fidelium.

Quoniam catechumenos orationẽ ſeparatim & prius proſtratis eis epiſcopum oportet celebrare. Quibus egreſſis orent etiam hi qui in pœnitentia ſunt conſtituti. Et poſt manus impoſitionem his quoque aſcendentibus, tunc fideles orare debebunt. Quorũ tres orationes fiant, vna quidem, id eſt prima, per ſilentium: ſecũda verò & tertia per vocis pronunciationem, & tunc demum oſculum pacis dari debere. Et poſtea quàm presbyteri epiſcopos pacem dederint, tũc etiam laices dare, & tunc oblatio offeratur. Solis autem miniſtris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare.

CAN. XX.

De diſciplina atque modeſtia clericorum.

Quoniam non oportet diaconũ ſedere ante presbyterum, ſed ex iuſſione presbyteri ſedeat. Similiter autem honorificetur & diaconus à miniſtris inferioribus & omnibus clericis. *D.93. non oportet.*

CAN. XXI.

De miniſterio ſubdiaconorum.

Quoniam non oportet ſubdiaconos licentiam habere in ſecretarium, ſiue ſacrariũ (quod Græci diaconicon appellant) ingredi, & contingere vaſa dominica. *D.23. Non oportet.*

CAN. XXII.

De miniſtris vt orario non vtantur.

Diſt.23. *Miniſtrū.* Miniſtrum non oportet orario vti, nec oſtia derelinquere.

CAN. XXIII.

Non debere lectores cū orariis ſuum officiū agere.

Quoniam non oportet lectores aut pſalmiſtas orariis vti, & ſic legere aut pſallere.

CAN. XXIIII.

Quod nullus eccleſiaſticorum in tabernis comedere debeat.

Diſt.44. *Non oportet.* Quoniam non oportet clericos ſeruientes à presbyteris vſque ad diaconos, & deinceps ordinis eccleſiaſtici omnes vſque ad miniſtros, aut lectores, aut pſalmiſtas, aut exorciſtas aut oſtiarios, aut etiam eos qui in propoſito continentiæ ſunt, tabernas intrare.

CAN. XXV.

Quod non liceat miniſtris panem dare, aut calicem benedicere.

D 93. Non oportet. Non oportet diaconum panem dare, nec calicem benedicere.

CAN. XXVI. *De exorciſtis.*

D.69. Non oportet. Non oportet exorcizare eos qui necdum ab epiſcopis ſunt prouecti, neque in eccleſiis neque intra domos.

CAN. XXVII.

Non debere clericos vel laicos ad Agapen vocatos partes tollere.

D.42. Non oportet. Non oportet miniſtros altaris, vel quoſlibet clericos aut laicos ad Agapen vocatos, partes tollere propter iniuriam quæ ex hac occaſione eccleſiaſtico ordini poſſit deputari.

CAN. XXVIII.

In eccleſiis prandia fieri non debere.

Non

Non oportet in baſilicis ſeu eccleſiis Agapen facere, & intus mãducare, vel accubitus ſternere. D.42. Non oportet in baſilicis.

CAN. XXIX.

Non debere Chriſtianos ſabbatizare.

Non oportet Chriſtianos iudaizare, & in ſabbato vacare, ſed operari eos in eadem die, dominicam præponendo eidem diei. Si hoc eis placet, vacent tanquam Chriſtiani. Quòd ſi inuenti fuerint iudaizare, anathema ſint.

CAN. XXX.

De viris cum mulieribus lauacra celebrantibus.

Quoniam non oportet miniſtros altaris, vel etiam clericos quoſlibet, aut continentes ſe, aut omnem omnino Chriſtianum cum mulieribus lauacra habere communia. Eſt enim apud Gentiles prima reprehenſio. D.81. Non oportet.

CAN. XXXI.

De cauendis hæreticorum connubiis.

Quoniam non oportet cum hæreticis commiſcere connubia, vel filios & filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos ſe futuros eſſe & catholicos.

CANON XXXII.

Ab hæreticis eulogias accipere non debere.

Non oportet hæreticorum benedictiones accipere, quoniã maledictiones magis ſunt quam benedictiones. 1. q. 1. Non oportet.

CAN. XXXIII. *De ſchiſmaticis.*

Non oportet cum hæreticis vel ſchiſmaticis orare.

CAN. XXXIII.

De martyribus hæreticorum.

Non oportet omnino Chriſtianum derelictis martyribus Chriſti abire ad falſos martyres. Hi enim alieni à Deo ſunt. Quicunque autem abire

voluerint, anathemata ſint.

CAN. XXXV.

De his qui angulos colunt.

Non oportet Chriſtianos, derelicta eccleſia abire, & ad angulos idololatriæ abominandæ congregationes facere: quæ omnia interdicta ſunt. Quicunque autem inuentus fuerit occultæ huic idololatriæ vacans, anathema ſit, quoniam derelinquens dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium Dei, acceſſit ad idola.

CAN. XXXVI.

De his qui incantationibus vtuntur.

19. quæſt. 5. Nō oportet. Quoniam non oportet miniſtros altaris, aut clericos magos & incantatores eſſe, aut facere quæ dicuntur phylacteria, quę ſunt magna obligamenta animarum. Hos autem qui talibus rebus vtuntur, proiici ab eccleſia iuſſimus.

CAN. XXXVII.

De his qui ab hæreticis dona feriatica ſuſcipiunt.

Quoniam non oportet à Iudæis, vel hæreticis feriatica quæ mittuntur accipere, nec cum eis dies agere feriatos.

CAN. XXXVIII.

De Chriſtianis qui Iudæorum azima comedũt.

Non oportet à Iudæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.

CAN. XXXIX.

Non licere cum paganis feſta celebrare.

D. 18. Non oportet. Non oportet cum paganis feſta celebrare, & impietatis eorum habere ſocietatem.

CAN. XL.

Epiſcopos ad ſynodum vocatos non debere contemnere.

Non oportet vocatos epiſcopos ad ſynodum contemnere, ſed abire debere, & aut docere, aut doceri

doceri quæ ſunt ad eccleſię cæterorúmque correctionem vtilia. Quòd ſi contempſerit ſeipſum videtur accuſaſſe, niſi forte pro infirmitate ire non poſſit.

CAN. XLI.

Non debere clericum ſine epiſtolis peregrinari.

Nõ oportet miniſtrũ altaris vel etiã laicũ ſine canonicis literis, id eſt formata alicubi pficiſci. *De conſec. diſt. 5. non oportet.*

CANON XLII.

Nullum clericum debere ſine epiſcopo ſui iuſſione peregrinari.

Non oportet miniſtrum altaris, vel quemlibet clericum præter iuſſionem epiſcopi ad peregrinandum proficiſci.

CAN. XLIII.

Vt ſubdiaconi ad oſtia perſeuerent.

Non oportet miniſtros, id eſt oſtiarios, vel breui tẽpore ab oſtiis deeſſe, & orationi vacare.

CAN. XLIIII.

Vt ad ſacrarium mulieres non introeant.

Non oportet mulieres ingredi ad altare.

CAN. XLV.

De his qui circa mediam quadrageſimam ad baptiſma veniunt.

Non oportet poſt duas hebdomadas quadrageſimæ quenquam ad baptiſmum ſuſcipi.

CAN. XLVI.

De reditione fidei baptizandorum.

Baptizandos oportet fidei ſymbolum diſcere, & quinta feria vltimæ ſeptimanæ vel epiſcopo vel presbytero reddere. *De conſec. diſt. 4. Baptizandos.*

CAN. XLVII.

De his qui in ægritudine baptizantur.

Qui in ægritudine conſtituti baptiſmum perceperunt, facti ſani fidei ſymbolum doceantur

vt nouerint qua donatione digni ſunt habiti.

CAN. XLVIII.

Vt poſt baptiſma Chriſma detur.

Oportet baptizatos poſt baptiſmum ſacratiſſimum chriſma percipere, & cæleſtis regni participes fieri.

CAN. XLIX.

Oblationes offerri in quadrageſima non oportere.

Non oportet in quadrageſima panem offerri, niſi ſabbato & dominica tantum.

CAN. L.

Non licere quinta feria ſeptimanæ maioris ieiunium ſolui.

De conſec. diſt. 3. non oportet. Non oportet in quadrageſimæ quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium diſſolui, & totam quadrageſimam inhonorari, ſed per totos hos dies ieiunare, & eſcis abſtinentiæ conuenientibus, id eſt aridioribus vti.

CAN. LI.

Non debere in diebus ieiuniorum commemorationes martyrum fieri.

33. q. 4. Non licet. Non oportet in quadrageſima martyrum natalitia celebrari, ſed eorum in ſabbato & dominica tantum memoriam fieri.

CAN. LII.

Non licere nuptias fieri in quadrageſima.

33. q. 4. Non oportet. Non oportet in quadrageſima aut nuptias, vel quælibet natalitia celebrare.

CAN. LIII.

Vt in Chriſtianorum non ſaltetur nuptiis.

Non oportet Chriſtianos ad nuptias euntes vel balare, vel ſaltare, ſed caſtè cœnare vel prandere, ſicut competit Chriſtianis.

CAN. LIIII.

Non licere clericis ludicris ſpectaculis intereſſe.

Non

Non oportet miniſtros altaris, vel quoſlibet clericos ſpectaculis aliquibus, quę aut in nuptiis, aut in ſcenis exhibentur intereſſe, ſed antequam Thymelici ingrediantur, ſurgere eos de cōuiuio, & abire debere. *De conſec. diſt. 5. non oportet.*

CAN. LV.

Nō cōgruere Chriſtianis comeſſationibus intereſſe.

Non oportet miniſtros altaris, vel quoſlibet clericos vel etiam laicos Chriſtianos ex ſymbolis (quæ vulgus commiſſalia appellat) conuiuia celebrare. *D. 44. non oportet.*

CAN. LVI.

Non licere presbyteris ante ingreſſum epiſcopi introire ad altare.

Non oportet preſbyteros ante ingreſſum epiſcopi ingredi eccleſiam, & ſedere in tribunalibus, ſed cum epiſcopo ingredi: niſi forte aut ægrotet epiſcopus, aut in peregrinationis commodo eum abeſſe conſtiterit. *D. 95. Non oportet.*

CAN. LVII.

Qui in agris vel poſſeſſionibus debeant ordinari.

Non debere in villis & vicis epiſcopos ordinari, ſed viſitatores, id eſt qui circumeant conſtitui. His autē qui ante hoc ordinati ſunt, nihil agere cenſemus ſine conſcientia epiſcopi ciuitatis. Similiter etiam preſbyteri nihil ſine præcepto & conſilio epiſcopi agant. *D. 80. Non debere.*

CAN. LVIII.

Oblationes offerri in domibus non oportere.

Non oportet in domibus oblationes ab epiſcopis ſiue preſbyteris fieri.

CANON LIX.

Quæ pſallere vel legere in eccleſia conueniat.

Non oportet ab idiotis Pſalmos compoſitos & vulgares in eccleſiis dici, neq; libros qui ſunt

Digitized by Google

extra canoné legere, niſi ſolos canonicos noui & veteris teſtamenti. Quæ autē oporteat legi, & in authoritaté recipi, hæc ſunt, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſu naue, Iudicum, Rūth, Regnorū lib. 4. Paralipomenon lib. 2. Eſdræ, Liber Pſalmorum nu. 150. Prouerbia Salomonis, Eccleſiaſtes, Cantica canticorū, Iob, Eſther 12. Prophetarū lib. id eſt Oſee, & Amos, Iohel, Abdias, Ionas, Michæas, Naum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, Eſais, Hieremias, Ezechiel, Daniel. Noui teſtamenti, id eſt Euangelium ſecundum Matthęum, ſecundum Marcum, ſecundū Lucam, ſecundum Ioannem, Actus Apoſtolorū, Canonicæ Epiſt. 7. Iacobi vna, Petri 2. Ioannis 3. Iudæ vna, Epiſtolæ Pauli Apoſtoli nu. 14. ad Roman. ad Cor. 2. ad Galatas, ad Epheſ. ad Philipp. vna, ad Coloſ. vna, ad Theſſalonicenſes duæ, ad Timot. duæ, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos.

Libri canonici in eccleſia Dei.

Decreta Damaſi 1. papæ.

A. D. 371. Damaſus pontif. 37. Hic chorū inſtituit.

DAmaſus natione Hiſpanus, ſedit annos 18. menſes 3. dies in téporibus Iuliani. Hic conſtituit vt Pſalmi die noctúq; canerentur per omnes eccleſias. Hoc præcepit epiſcopis, presbyteris & monaſteriis. Habes de eo Hiſt. eccl. lib. 11. c. 10. & de ſeditione facta contra illū per Vrſinū eiuſdem eccleſiæ diaconū, qui voluit fieri epiſcopus collecta turbulentorum & ſeditioſorum hominū manu. Ex quo facto tanta bella coorta ſunt, alterutrum deſcendentibus populis, vt replerentur humano ſanguine orationum loca, ſed poſt eiectus eſt Vrſinus ab vrbe.

Damaſus vitas pontificum qui ante ſe fuere conſcripſit. Primus etiam Hieronymi ſcriptis authoritatem dedit, cum prius 70. interpretum

ſcripta

ſcripta tantummodo in pretio eſſent.

Extat epiſtola Damaſi ad Paulinum Antiochenum epiſcopum: per quam inſtruit illum in duobus. Primum, quòd integrum hominem ſuſceperit Chriſtus ſine peccato. Secundũ, quòd vnus ſit Chriſtus ante ſecula ex patre natus, & in tempore ex virgine editus.

Extat eiuſdem profeſſio quædam fidei catholicæ ad eundem Paulinum ſub hac forma.

Anathematizamus omnes qui nõ tota libertate proclamant, ſpiritum ſanctum cum patre & filio vnius poteſtatis eſſe atque ſubſtantiæ. Anathematizamus quoque eos qui Sabellij ſequuntur errorem; eundem dicentes patrem eſſe quem & filiũ. Anathematizamus Arrium, atque Eunomium; qui pari impietate (licet ſermone diſſimili) filium & ſpiritum ſanctum aſſerunt eſſe creaturas. Anathematizamus Macedonianos, qui de Arrij ſtirpe venientes non perfidiam mutauerũt, ſed nomen. Anathematizamus Photinum, qui Hebionis hæreſim inſtaurat, qui dominum Ieſum Chriſtum tantum ex Maria virgine confitetur. Anathematizamus eos qui duos filios aſſerunt, vnum ante ſecula, & alterum poſt aſſumptionem carnis ex virgine. Anathematizamus eos qui per hominis anima rationali & intelligibili dicũt Dei verbum in humana carne verſatum; cum ipſe filius ſit verbũ Dei, & non per omnia rationali & intelligibili in ſuo corpore fuerit, ſed noſtram, id eſt rationalem & intelligibilem ſine peccato animam ſuſceperit, atque ſaluauerit. Anathematizamus eos qui verbum Dei filium extenſione aut collectione, & à patre ſeparatum inſubſtantiuum, & finem habiturum eſſe contendunt.

Profeſſio Dei. *Error Sabellij.* *Error Arrij.* *Error Macedonianorum.* *Error Photini.*

Extat epiſtola eiuſdem ad Stephanũ archiepiſcopũ, & ad tria cõcilia Aphricæ, quòd epiſcoporum iudicia, & maiores cauſæ non niſi authoritate ſedis Apoſtolicæ ſunt terminandæ.

In concilio Neo aſariẽſi, can. 13. & in concilio Antiocheno, c. 10.

Extat epiſtola 4. Damaſi, qua interrogatus de Chorepiſcopis, an aliquid eſſent in eccleſia, vel nihil, & quam haberét in eccleſia authoritatem, reſpondit, Eos nihil eſſe in eccleſia, nec aliquam habere authoritatem, ſed eorum inſtitutionem improbam, & nimis prauam, atque ſacris canonibus contrariam, atque ad totius eccleſiæ perturbationem. Ideo definiuit vanum eſſe & inane quicquid in prædicto ſacerdotij ſummi egerunt miniſterio, hiſcéque de cauſis prohibitos eſſe & à ſacra ſede, & à totius orbis epiſcopis.

De chorepiſcopis.

Fuerunt in eccleſia primitiua quidam vocati Chorepiſcopi: viſi tunc neceſſarij propter ſtudiũ quod erga pauperes exigebãt, qui cum ex conſecratione ſua nihil eſſent quàm preſbyteri, tentarunt exercere miniſteria epiſcopalia, conſecrare ſubdiaconos & diaconos, & virgines erigere, altaria vngere & ſacrare, & eccleſias dedicare, quæ ſunt propria miniſteria epiſcoporum. Hos dãnauit eccleſia, & reiecit ab eo gradu ad quem ambitione ſua aſcenderant: tantum conceſſit eis vt inter ſacerdotes locum haberent, & miniſterio preſbyterorum eſſent contenti: quoniam eccleſia non nouit inter diſcipulos Domini, niſi duos ordines, ſcilicet duodecim Apoſtolorum & 70. diſcipulorum, vnde iſte tertius proceſſerit, funditus ignoramus. De his d. 78. Chorepiſcopi tam ab hac, &c.

De reſidentia epiſcoporum.

In eadé epiſtola contra epiſcopos qui propter ſuam quietem Chorepiſcopis plebes ſuas committere non formidabãt: quos in hunc modum

damnat

damnat. Primum quòd curam ſibi à Deo commiſſam negligant, cum dominus dicat: Bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, mercenarius autem videt lupum venienté, & dimittit oues, & fugit, &c. Secundo illi epiſcopi qui talia præſumunt, videntur (ait) mihi eſſe meretricibus ſimiles, quæ ſtatim vt pariuat, infantes ſuos aliis nutricibus tradunt educá dos, vt ſuam citius libidinem explere valeant. Sic & iſti infantes ſuos, id eſt populos ſibi commiſſos, aliis educandos tradunt, vt ſuas libidines expleant, id eſt pro ſuo libitu ſecularibus curis inhient, & quod vnicuique viſum fuerit liberius agant. Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi creſcunt, hæreſes & ſchiſmata prodeunt, eccleſiæ deſtruuntur, ſacerdòtes viciãtur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apoſtoli inſtituerunt, ſed, ipſi qui curam ſuſcipiunt, ipſi peragant, & ipſi proprios manipulos Domino repręſentét. Nam ipſe ouem perditam diligenter quæſiuit, ipſe inuenit, ipſe propriis humeris reportauit, nóſq; id ipſum facere perdocuit. Si ipſe pro ouibus tantam curam habuit, quid nos miſeri dicturi ſumus, qui etiam pro ouibus nobis commiſſis curã impendere negligimus, & aliis eas educandas tradimus? Corrigantur hæc (fratres) neceſſe eſt, quia qui plus laborat, maiorem mercedem accipiet.

Ioan.10.

Nota deſidiam epiſcoporum.

Tertiò audiant quid beatus Iacob, qui pro vxoribus diu ſeruierat, dixerit ſocero ſuo, Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ ſteriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à beſtia oſtendi tibi, ego dãnum omne reddebam, & quicquid furto perierat, à me exigebas: die noctúque æſtu vrgebar & gelu, fugie-

Gen.31.

bat ſomnus ab oculis meis. Si ergo ſic laborat & vigilat qui paſcit oues Laban, quãto labori, quantiſque vigiliis debet intendere qui paſcit oues Dei? Sed in his omnibus ipſe nos inſtruat qui pro ſuis ouibus dedit animam,&c.

Ioan.10. Idem Damaſus in epiſtola quinta notat quòd in concilio Romano per epiſcopos 90. ex Italia & Gallia congregatos celebrato, profeſſi ſunt eandem fidem quam tradiderant patres in concilio Nicæno: & damnarunt quod in concilio quodam Ariminenſi tradiderant epiſcopi quidam hæretici ibi congregati.

Concilium Conſtantinopolitanum.

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANUM centum quinquaginta patrum, contra Macedoniũ epiſcopũ Conſtantinopolitanum, qui negabat ſpiritũ ſanctum Deum eſſe. Celebratum temporibus Gratiani & Theodoſij principum, Damaſi papæ & Cyrilli Hieroſolymitani. Eſt vnum ex quatuor principalibus conciliis, & quidem proximum poſt Nicęnũ. Statuerunt aliquos canones. Editum eſt, & ſymbolum fidei in nullo diuerſum ab eo quod nũc publicè canitur in eccleſia: niſi quòd tantum dixerint, ſpiritum ſanctum ex patre procedentem, ſuppreſſa perſona filij. Subſcripſerunt 150. epiſcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

CAN. I.

Vt ea quæ apud Nicæam ſtatuta ſunt, immota permaneant.

Canones cõcilij Conſtantinopolitani.

CVſtodiendam eſſe fidem 318. patrum qui apud Nicæam Bathyniæ conuenerunt ad anathematizãdam omnem hæreſim, ſpecialiter Eunomianorum & Arrianorum & Macedonianorum, & Photinianorum, & Apollinianorum.

CAN.

CAN. II.

Vt epiſcopi ſuam diœceſim gubernent, nec ad alias accedant.

Epiſcopi qui extra diœceſim ſunt, ad eccleſias, quæ extra terminos earum ſunt, non accedant, neque confundant & permiſceãt eccleſias ſecundum regulas conſtitutas. Alexandriæ quidem epiſcopi ſolius Orientis curã gerant, ſeruatis honoribus primatus eccleſiæ Antiochenæ qui in regulis Nicænæ ſynodi continentur. Sed & Aſianæ diœceſis epiſcopi ea quæ ſunt in Aſia, & quæ ad Aſianam tantummodo diœceſim pertinent, gubernent. Ponti autẽ epiſcopi, Ponticæ tantum diœceſis habeant curam. Thraciæ verò ipſius, tantummodo Thraciæ. *9.queſt.2. Epiſcopi qui extra diœ.*

CAN. III.

Non inuitatos epiſcopos vltrà diœceſim propriam accedere non debere.

Non inuitati epiſcopi, vltra diœceſim accedere nõ debent ſuper ordinandis aliquibus, vel quibuſcunque diſponendis eccleſiaſticis cauſis ſeruata regula quæ ſupraſcripta eſt de vnaquaq; diœceſi. Manifeſtum nanque eſt quòd per ſingulas quaſque prouincias, prouincialis ſynodus adminiſtrare & gubernare omnia debeat ſecundum ea quæ ſunt in Nicæa definita. *9.q.2.Non inuitati epiſcopi. Nicana ſynodi.c.5.*

CAN. IIII.

De eccleſiis apud Barbaros poſitis.

Eccleſias autem Dei quæ ſunt in Barbaricis gentibus conſtitutæ, regere atque adminiſtrare oportet ſecundum conſuetudinem quam à patribus obtinuiſſe dinoſcitur.

CAN. V.

De honore Conſtantinopolitani epiſcopi.

Conſtantinopolitanæ ciuitatis epiſcopũ ha- *D.22. Conſtantinopolitana ciuitatis.*

bere oportet primatus honorẽ poſt Romanum episcopum, propter quòd ſit noua Roma.

CAN. VI.

De Maximo Cynico philoſopho.

De Maximo Cynico & eius inordinata conſtitutione quæ Cõſtantinopoli facta eſt, placuit neque Maximum epiſcopum eſſe, nec eos qui ab ipſo in quolibet gradu clerici ſunt ordinati, cum omnia quæ ab eodem perpetrata ſunt in irritum deducta eſſe videantur.

CAN. VII.

De fide ſymboli apud Conſtantinopolim conſtituti.

Symbolum Conſtantinopolitanũ Credimus in vnum Deum patrẽ omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibiliũ omnium & inuiſibilium conditorem. Et in vnum dominum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitũ, ex patre natum ante omnia ſecula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Natum non factum, Homouſion patri, hoc eſt eiuſdem cum patre ſubſtãtiæ, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis, & incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria virgine. Homo factus, paſſus eſt ſub Pontio Pilato ac ſepultus, & tertia die reſurrexit. Aſcendit in cęlos, ſedet ad dexteram patris, inde venturus eſt cum gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Credimus in ſpiritum ſanctum dominum & viuificatorem, ex patre procedentẽ, cum patre & filio adorandum & conglorificandum, qui locutus eſt per prophetas. Et vnam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confitemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorũ. Expectamus reſurrectionem

mortuor

mortuorum,& vitam futuri ſeculi, Amen.
Hæc in ſynodo Conſtantinop. generali.

CONCILIVM VALENTINVM prouinciale ſub Damaſo 1. papa celebrato. Conuenerunt 30. epiſcopi. Era. 413. ſub Gratiano & Valentiniano Imperatoribus. Ediderunt canones 4. ex quibus ſubticuimus primum & ſubiecimus tres ſequentes, quorum tenor eſt. *Concilium Valentinū.*

CAN. II.
De puellis quæ ſe Deo vouerunt.

DE puellis verò quæ ſe Deo vouerunt, & præclari nominis decore floruerunt, ſi ad terrenas nuptias ſponte tranſierint, id cuſtodiendum eſſe decreuimus, vt pœnitentia his non ſtatim detur, & cum data fuerit, niſi plenè ſatiſfecerint Deo, in quantū ratio popoſcerit, eiſdem communio differatur.

CAN. III.
De his qui poſt ſanctum lauacrum ſacrificiis dæmonum ſe polluerunt.

Circa eorum verò perſonas qui ſe poſt vnum & ſanctum lauacrum vel prophanis ſacrificiis dæmonum, vel inceſta lauatione polluerunt, eam cenſuræ formam duximus eſſe ſeruandam, vt his iuxta ſynodum Nicænam, ſatisfactionis quidem aditus non negetur, ne infelicibus lachrymis vel ſolatij ianua deſperatione claudatur, acturi verò pœnitentiā vſque in diem mortis: non ſine ſpe tamen remiſſionis, quam ab eo plene ſperare debebunt qui eius largitatem & ſolus obtinet, & tam diues miſericordia eſt, vt nemo deſperet. Deus enim mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. *Nicænæ ſynodi.c.11.*

CAN. IIII.

Vt ſacerdos deponatur ſi de ſe crimen confitetur.

Nec illud fratres ſcribere alienum ab eccleſiæ vtilitate cenſuimus, vt ſciretis, quicunque ſub ordinatione vel diaconatus, vel preſbyterij vel epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, à ſupradictis ordinationibus ſubmouendos, reos, ſcilicet, vel veri confeſſione vel mendacio falſitatis. Neque enim abſolui poteſt is qui in ſeipſum dixerit, quod dictum in alios puniretur, cum omnis qui ſibi fuerit mortis cauſa, maior homicida eſt. Diuina pietas vos in æternum cuſtodiat dilectiſſimi fratres.

Explicit concilium Valentinum Galliæ.

Decreta Siricij papæ.

A.D.389. Siricius pont.38. Siricius natione Romanus ſedit, annos 15. menſes 11. dies 25. fuit temporibus Valētiniani & Valentis Auguſtorū. Huius tēporibus fuit Hilarius Pictauorum epiſcopus, qui cōtra Arrianos duodecim lib. ſcripſit. Iſidorus tūc in pretio erat.

Extat epiſtola Siricij papæ, prima ad Himerium Tarraconem epiſcopum, quæ ſic incipit: Siricius Himerio Tarracon. epiſcopo ſalutē, &c. Eſtque diſtributa in 15. capita, quorum argumenta placuit hoc loco referre.

Tituli capitulorum prima epiſtola Siricij papæ.

De Arrianis non rebaptizandis. 1
Vt præter quàm in Paſcha & Pentecoſte, baptiſmus non celebretur. 2
De Apoſtatis ab eccleſia ſeparandis. 3
Quòd non liceat alterius ſponſam in matrimonij iura ſortiri. 4
De his qui acceptam pœnitentiam minimè ſeruauerunt. 5
De monachis & virginibus propoſitum non ſeruantibus. 6

De

De clericis vel miniſtris incontinentibus. 7
Quales debeât ad clericatus officiũ peruenire. 8
De clericorum conuerſatione. 9
De his qui grandæui ad ſacram militiam conuertuntur. 10
De clericis qui ad ſecundas nuptias tranſeunt, vt deponantur. 11
Quæ fœminæ cum clericis debeant habitare. 12
De monachorum promotione ad clerum. 13
Quòd pœnitens non fiat clericus, 14
De pœnitentibus vel bigamis, vel viduarum maritis, vt non permittantur ad ordinem clericatus admitti. 15

Item eiuſdem ſecunda ad eccleſiam Mediolanenſem, qua damnat Iouinianum hæreticum, & præcipit illum & ſocios eius ab eccleſiæ vnitate remouendos. Contra hunc ſcripſit diuus Hieronymus. Extat epiſtola eiuſdem tertia ad vniuerſos orthodoxos, in qua tria ſeruanda docet, & mandat. Primum, vt nullus indignus efficiatur epiſcopus. Secundum, vt ignotis ſacerdotium non detur. Tertium, vt neophyti vel laici ſacerdotes non fiant. *2. Epiſtola.* *Tertia.*

Concilium Telenſe.

CONCILIVM TELENSE prouinciale, ſub Siricio papa cõtra Iouinianum & ſocios eius Lectæ & recenſitæ ſunt literæ Siricij papæ, & concilium reſcripſit ad Siricium papam. Hæc tantum acta ſunt in hac ſynodo.

Epiſtolam Siricij quartam, & reſcriptũ epiſcoporum ad eundẽ (veluti lectione dignũ) hic ſubiecimus, etſi cõpendij legẽ tranſiiſſe videamur.

Epiſtola Siricij papæ quarta. *Epiſtola Siricij papa 4.*

Dilectiſſimis fratribus, & coepiſcopis per Aphricam, Siricius. Cum in vnum plurimi

fratres conueniſſemus ad ſancti apoſtoli Petri reliquias, per quę & apoſtolatus & epiſcopatus in Chriſto cœpit exordium, placuerítque propter emergentes plurimas cauſas quæ in aliquantis non erant cauſæ, ſed crimina, vt de cætero ſollicitudo eſſet vnicuique ſacerdoti in eccleſia ſua curam huiuſmodi habere (ſicuti Apoſtolus prædicat Paulus) talem Deo eccleſiã exhibendam non habentem maculam aut rugam, ne per alicuius morbidæ ouis afflatum conſcientia noſtra contaminata videretur, hac de re meliore conſilio id cedit, propter eos maximè qui in præſenti valetudine corporis, aut feſſæ ætatis cauſa, adeſſe minime potuerunt, quo perpetuo iſtiuſmodi forma ſeruetur, literas tales dare placuit, non quòd noua præcepta aliqua imperentur, ſed ea quæ per ignauiam deſidiámque aliquorum neglecta ſunt, obſeruari cupiamus, quæ tamen apoſtolica & patrum conſtitutione ſunt conſtituta. Scriptum eſt: State, & tenete traditiones noſtras ſiue per verbum, ſiue per epiſtolam. Illud certe veſtram debet mentem, dilectiſſimi fratres vehementius excitare, vt ab omni labe ſeculi iſtius immunes ante Dei conſpectum ſecuríque veniamus. Non enim erimus immunes, qui præſumus plebibus, cum ſcriptum ſit, Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiretur. Ergo, quoniam non pro nobis tantum, ſed pro populo credito cogimur præſtare rationem populum in diſciplina deifica & humili erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli qui ſtatuta maiorum contemnentes, caſtitatem eccleſiæ præſumptione ſua violarunt, voluptatem populi ſequentes, Dei iudicium non timentes. Ergo ne pari more ſilentio con

Ephe. 5. *2. Theſ. 2.* *Luca 12.*

tio conniuere, atque adhibere conſenſum talibus videamur, vnde gehennæ pœnas poſſimus incurrere, dicente domino: Furem videbas, & currebas cum eo, & cũ adulteris portionẽ tuam ponebas. Hæc ſunt quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnes catholicos epiſcopos expedit cuſtodire. *Pſal.49.*

Primum, vt extra conſcientiam ſedis apoſtolicæ, hoc eſt primatis nemo audeat ordinare. Integrum enim iudicium eſt, quod plurimorum ſententia confirmatur.

Ne vnus epiſcopus epiſcopum ordinare præſumat propter arrogantiam, ne furtiuum beneficium præſtitum videatur. Hoc enim in ſynodo Nicæna conſtat eſſe definitum. 2 *Nicena ſynodi.c.4.*

Item, ſi quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiæ ſecularis habuerit, ad clerum admitti non debet. 3

Vt mulierem.i.viduã, clericus nõ ducat vxorẽ. 4

Vt is qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum. 5

Vt de aliena eccleſia ordinare clericum nullus vſurpet. 6

Vt abiectum clericum alia eccle. nõ admittat. 7

Vt venientes à Nouatianis, vel Montenſibus, per manus impoſitionem ſuſcipiantur, præter eos quos rebaptizant. 8

Præterea quod dignum & pudicum & honeſtum eſt ſuademus, vt ſacerdotes & leuitæ cum vxoribus ſuis non coẽant, quia in miniſterio diuino quotidianis neceſſitatibus occupantur. Ad Corinthios nanque ſic Paulus ſcribit, dicens, Abſtinete vos vt vacetis orationi. Si ergo laicis abſtinentia imperatur vt poſſint deprecantes audiri quanto magis ſacerdos vtique omni mo- *1.Cor.7.*

mento paratus eſſe debet munditiæ puritate ſecurus, ne aut ſacrificium offerat, aut baptizare cogatur? Qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſcentia, quid faciet? Excuſabitur? Quo pudore, qua mente vſurpabitur? Qua conſcientia, quo merito hic exaudiri ſe credit? cum dictum ſit, Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum. Qua de re, hor-
Ad Titū 1. tor, moneo, rogo, tollatur hoc opprobrium, quod poteſt iure etiam gentilitas accuſare. Forte creditur, quia ſcriptum eſt: Vnius vxoris vi-
1.*Tim*.3. rum. Non permanenti in concupiſcentia generandi dixit, ſed propter continentiam futuram.
1.*Cor*.7. Neque enim integros non admiſit, qui ait: Vel-
Rom.8. lem autem omnes homines ſic eſſe ſicuti & ego. Et apertius declarat dicens: Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem iam non eſtis in carne, ſed in ſpiritu.

Hæc itaque (fratres) ſi plena vigilantia fuerint ab omnibus obſeruata, ceſſabit ambitio, diſſentio conquieſcet, hæreſes & ſchiſmata non emergent, locum non accipiet diabolus ſæuiendi, manebit vnanimitas, iniquitas ſuperata calcabitur, charitas ſpiritali feruore flagrabit, pax prædicata labiis, cum voluntate concordabit. Pax vtique Dei noſtri ſaluatoris quam proximus paſſioni ſeruandam eſſe præcepit, & hæreditario eam nobis iure dereliquit dicens,
Ioan.4. Pacem do vobis, pacem relinquo vobis. Et di-
Philip.2. ctum Apoſtoli, vt vnanimes vnum ſentientes, permaneamus in Chriſto, nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vin-
Rom.2. dicante, nec hominibus, ſed Deo noſtro ſaluatori placentes. His præceptis omnibus ſi fideliter voluerimus obedire, cuſtodiet dominus

corpo

corpora noſtra & animas noſtras in die qua red ditutus eſt vnicuique iuxta opera ſua. Si quis ſanè inflatus mente carnis ſuæ, ab hac canonis ratione voluerit euagari, ſciat ſe & à noſtra communione ſecluſum, & gehennæ pœnas habiturum. Præterea miſericordia cum iudicio eſſe debet, talibus oportet labentibus manum porrigere, qui ſic currentem non pertrahant in ruinam. Data Romæ in cõcilio epiſcoporum cctoginta, ſub die octauo Idus Ianuarij, poſt conſulatum Arcadij Auguſti & Bautonis viris clariſſimis conſulibus.

Reſcriptũ epiſcoporũ ad Siriciũ

Reſcriptum epiſcoporum ad Siricium Papam. Dilectiſſimo domino fratri Siricio, Ambroſius; Sabinus, Baſſianus, & cæteri recognouimus literis ſanctitatis tuæ boni paſtoris excubias, qui diligenter commiſſam tibi ianuam ſerues, & pia ſollicitudine Chriſti ouile cuſtodias, dignus quem oues domini audiant & ſequantur. Et ideo quia noſti ouiculas Chriſti, lupos facile deprehendis, & occurris (quaſi prouidus paſtor) ne iſti morſibus perfidiæ ſuæ ferali que vlulatu dominicum ouile diſpergant. Laudamus hoc domine frater nobis dilectiſſime, & toto concelebramus affectu. Nec miramur ſi luporum rabiem grex domini perhorruerit, in quibus Chriſti vocem non recognouit. Agreſtis enim vlulatus eſt, nullam virginitatis gratiam, nullum caſtitatis ordinem reſeruare, promiſcue omnia velle confundere, diuerſorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cæleſtium remunerationum inducere, quaſi Chriſto vna ſit palma quam tribuit, ac non plurimi abundent tituli præmiorum. Simulant ſe iſti condonare coniugio. Sed quæ poteſt

laus eſſe coniugij ſi nulla virginitatis eſt gloria? Neque verò nos negamus ſanctificatum à Chriſto eſſe coniugium, diuina voce dicente: Erunt ambo in vna carne & in vno ſpiritu, ſed prius eſt quòd nati ſumus, quàm quòd effecti, multóque præſtantius diuini operis myſterium, quam humanæ fragilitatis remedium. Iure laudatur bona vxor, ſed melius pia virgo præfertur, dicente Apoſtolo, Qui matrimonio iungit, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Hæc enim cogitat quæ Dei ſunt, illa quæ mundi. Illa coniugalibus vinculis colligata eſt, hæc libera vinculorum. Illa ſub lege, iſta ſub gratia. Bonum coniugium, quo eſt inuenta poſteritas ſucceſſionis humanæ: ſed melior virginitas, per quam regni cœleſtis hæreditas acquiſita, & cœleſtium meritorum reperta ſucceſſio. Per mulierem cura ſucceſſit, per virginem ſalus euenit. Denique ſpeciale ſibi donum virginitatis Chriſtus elegit & integritatis munus exhibuit, atque in ſe repræſentauit, quod elegit in matre. Quanta amentia funeſtorum latratuum, vt iidem dicerent Chriſtum ex virgine non potuiſſe generari, qui aſſerunt, ex muliere editis humanorum pignorum partubus, virgines permanere? Aliis præſtat ergo Chriſtus, quod ſibi (vt dicunt) præſtare non potuit? Ille verò carnem ſic ſuſcepit, & homo factus eſt, vt hominem redimeret, atque à morte reuocaret: inuſitato tamen quaſi Deus itinere venit in terras, vt quemadmodum dixerat, Ecce facio omnia noua, partu immaculatæ virginis naſceretur, & (ſicut ſcriptum eſt) crederetur nobiſcum Deus. Sed de via peruerſitatis produntur dicere, Virgo concepit, ſed non virgo generauit.

Gen.2. *1.Cor.7.* *Ibidem.* *Apoc.21.* *Eſa.43.* *Matt.1.*

Potuit

Potuit ergo virgo concipere, non potuit virgo generare, cum ſemper conceptus præcedat, partus ſequatur? Sed ſi doctrinis non creditur ſacerdotum, credatur oraculis Chriſti, credatur monitis angelorum, dicentium, Quia non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum. *Luc.1.* Credatur ſymbolo Apoſtolorum, quod eccleſia Romana intemeratum ſemper cuſtodit & ſeruat. Audiuit Maria vocem angeli, & quæ dixerat ante, Quomodo fiet iſtud? non de fide generationis interrogans, reſpondit poſtea: Ecce ancilla domini, contingat mihi ſecundum verbum tuum. Hæc eſt virgo quæ in vtero concepit, virgóque peperit filium. Sic enim ſcriptum eſt: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium. Non enim concepturam tantummodo virginem, ſed parituram virginem dixit. Quæ autem eſt ſanctuarij illa porta, porta illa exterior ad Orientem, quæ manet clauſa, & nemo (inquit) pertranſibit per eam, ſed ſolus Deus Iſrael tranſibit per eam? *Eze.44.* Nonne hæc porta Maria eſt, per quam in hunc mundum redemptor intrauit? *Matt.3.* Hæc eſt porta iuſtitiæ, ſicut ipſe dixit: Sine nos implere omnem iuſtitiam. Hæc porta eſt Maria, de qua ſcriptum eſt: Quia dominus pertranſibit per eam, & erit clauſa poſt partum, quia & virgo concepit & genuit. *Eze.44.* *Pſal.123.* Quid autem incredibile ſi contra vſum originis naturalis peperit Maria, & virgo permanet, quando contra vſum naturæ mare vidit & fugit, atque in fontem ſuum Iordanis fluenta remearunt? Non ergo excedit fidem quòd virgo peperit, quando legimus quòd petra vomuit aquas, & in muri ſpeciem maris vnda ſolidata eſt. *Exod. 7.* Non excedit fidem quòd homo exiuit de *Exod.14.*

Exod. 17. virgine, quando petra fontem profluum ſcatu-
2. *Reg.* 6. riuit, ferrum ſuper aquas natauit, ambulauit ho
Matt. 14. mo ſuper aquas. Ergo ſi hominem vnda portauit, non potuit hominem virgo generare, atque
Eſa. 19. hominem de quo legimus, Et mittet illis dominus hominem qui ſaluos faciet eos, & notus erit
Exo. 14. dominus Ægyptiis? in veteri itaque teſtamento virga Hebræorum per mare duxit exercitum, in nouo teſtamento, virgo regis aula cæleſtis electa eſt ad ſalutem. Quid autem? Etiam viduitatis adtexamus præconia, cum in euangelio
Luca 2. poſt virginis celeberrimum partum, Anna vidua ſubrogetur, quæ vixerat cum viro ſuo annis ſeptem à virginitate ſua, & hæc vidua erat annorum 84. quæ non diſcedebat de templo, ieiuniis & obſecrationibus ſeruiens die ac nocte. Meritò ab illis viduitas deſpicitur quæ ſolet obſeruare ieiunia, quibus ſe dolent iſti aliquo tempore eſſe maceratos, & propriam vlciſcuntur iniuriam, quotidianis quoque conuiuiis, vſúque luxuriæ, laborem abſtinentiæ propulſare deſiderant. Qui nihil rectius faciunt, quam quòd ipſi ſe ſuo ore condemnent. Sed & metuunt ne in iſtis illud ieiunium reputaretur. Eligant quod volunt. Si aliquando ieiunauerint, gerant ergo boni facti ſui pœnitentiam. Si nunquam, ſuam ergo ipſi intemperantiam & luxuriam confiteantur. Et ideo dicunt Paulum luxuriæ magiſtrum fuiſſe. At quis erit ſobrietatis magiſter, ſi fuit ille luxuriæ, qui caſtigauit corpus ſuum, &
1. *Cor.* 9. in ſeruitutem redegit, atque ieiuniis multis ſe debitam Chriſto obſeruantiam detuliſſe memorauit, vt ſe ſuáque laudaret, ſed vt nos quid ſequeremur, doceret? Ille ergo luxuriam docuit,
Coloſſ. 2. qui ait, Quid adhuc velut viuentes, in hoc mundo de

do decerni is, Ne tetigeritis, ne attaminaueritis, ne guſtaueritis? quæ ſunt omnia in corruptelam? *Ibidem.* qui ait, Non in indulgentia corporis, non in honore aliquo ad ſaturitatem & diligentiam carnis, non in deſid riis erroris, ſed in ſpiritu quo renouamur, eſſe viuendum. Si parum eſt quod Apoſtolus dixit, audiant prophetam dicentem: *Ephe.4.* Et operui in ieiunio animam meam. Ergo qui *Pſal.68.* non ieiunat, intectus & nudus eſt, patet vulneri. Denique ſi Adam ſe texiſſet in ieiunio, non *Gene.3.* fuiſſet nudus effectus. Niniue ſe à morte ieiunio *Matt. 17.* liberauit. Et ipſe dominus ait: Non eiicient hoc *& Mar.9* genus niſi per orationem & ieiunium. Sed quid plura apud magiſtrum atque doctorem? cum iam dignum pretium retulerint illi perfidiæ ſuæ, qui ideo huc venerunt, ne ſupereſſet locus in quo non damnarentur, qui verè ſe Manichæos probauerunt, non credentes quia ex virgine vtique veniſſe creditur. Quænam hæc eſt ſuppar nouorum Iudæorum amentia? Si veniſſe non cre *Error Ma* ditur, nec carnem creditur ſuſcepiſſe, ergo in *nichæi.* phantaſmate viſus cum in phantaſmate crucifixus eſt. In veritate redemptor eſt noſter. Manichæus eſt qui abnegat veritatem, qui carnem Chriſti negat, & ideo non eſt illis remiſſio peccatorum, ſed impietas Manichæorum, quam & clemen iſſimus execratus eſt Imperator, & omnes qui illos viderunt, quaſi quædam contagia, refugerūt: ſicut teſtes ſunt fratres & compreſbyteri noſtri, Creſcens, Leopardus & Alexander ſancto feruentes ſpiritu, qui eos omnium execratione damnatos, Mediolanenſi ex vrbe profugos reliquerunt. Itaque Iouinianum, Germinatorem, Felicem, Plotinum, Genialem, Martialem, Ianuarium, & Ingenioſum, quos ſancti-

tas tua damnauit, ſcias apud nos quoque ſecundum iudicium tuum eſſe damnatos. Incolumem te & florentiſſimum Deus noſter tueatur omnipotens, domine dilectiſſime frater. Item ſubſcriptio, Ego Euentus epiſcopus ſaluto ſanctitatem tuam in domino, & huic epiſtolæ ſubſcripſi, Maximus epiſcopus, Felix epiſcopus, Baſſianus epiſcopus, Theodolus epiſcopus: Ex iuſſu domini epiſcopi Geminiani, ipſo præſente, Aptus preſbyter, Eutaſius epiſcopus, Conſtantinus epiſcopus, Euſtaſius epiſcopus, eo omnes ordine ſubſcripſerunt.

Subſcriptio.

Concilium Carthaginen. 2.

CONCILIVM CARTHAGIN. ſecundum, habitum Era. 428. Circa tempora Siricij papæ. Prouinciale, ſed confirmatum in 6. ſynodo generali in Trullo celebrata.

CAN. I.

VT trinitas & credatur & prædicetur.

CAN. II.

Vt caſtitas à ſacerdotibus cuſtodiatur.

De cælibatu ſacerdotũ & epiſcoporum.

Ita placuit & condecet ſacroſanctos Antiſtites & Dei ſacerdotes, necnon & leuitas, vel qui ſacramentis diuinis inſeruiunt, continentes eſſe in omnibus, quò poſſint ſimpliciter, quod à Deo poſtulãt, impetrare, vt quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus. Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt: Omnibus placet vt epiſcopi, preſbyteri & diaconi, & qui ſacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab vxoribus ſe abſtineant. D. 84 Cum in prætcrito. & diſtinct. 31. Epiſcopos.

CAN.

.lcoo3l.q.p.lcoo3l.q.p

CAN. III.

Vt chriſma à presbyteris non fiat.

Vt chriſma & conſecratio puellarum, & reconciliatio pœnitentium à preſbyteris non fiat, Cauſa.16.q.6.Si iubet ſanctitas.

CAN. IIII.

Vt presbyter iuſſus ab epiſcopo ſuo pænitentem reconciliet.

Placuit vniuerſis epiſcopis vt preſbyter periclitantem pœnitétem, de præcepto epiſcopi abſentis reconciliet. Cauſa.26.q.6.Aurelius epiſcopus.

CANON V.

De diœceſibus.

Placet vt diœceſes, quæ nunquam epiſcopos acceperunt, non habeant, & illa diœceſis quæ aliquando habuit, habeat proprium epiſcopum. Cauſa.16.q.1.Eelix.

CAN. VI.

De hiſ qui non debent clericos accuſare.

Placet vt qui aliquibus ſceleribus irretitus eſt, vocem aduerſus maiores natu non habeat accuſandi.

CAN. VII.

Vt nemo excommunicatum alterius ſuſcipiat.

Placet vt qui merito facinorũ ſuorum ab eccleſia pulſi ſunt, ſi ab aliquo epiſcopo vel preſbytero vel clerico fuerint in communione ſuſcepti, etiam ipſe pari cum eis crimine teneatur obnoxius. Cauſa.11.q.3.Qui merito.

CAN. VIII.

Vt ſi presbyter excommunicatus ſacrificauerit, anathematizetur.

Placet vt ſi preſbyter excommunicatus, aut correctus à ſuo epiſcopo ſacrificare præſumpſerit, anathematizetur. 1. q.3. *Si presbyter.*

CAN. IX.

Ne presbyter inconſulto epiſcopo celebret.

Quiſquis preſbyter præſente & inconſulto epiſcopo agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo contrarius exiſtit.

CAN. X.

Qui debeant iudicare ſacerdotem.

Placet vt cauſa criminalis epiſcopi à 12. epiſcopis audiatur, cauſa preſbyteri à ſex, cauſa verò diaconi à tribus cum proprio epiſcopo. Cauſa 15.q.7. Felix. & 3.q.9. Suggero ſecundum ſtatuta.

CAN. XI.

Vt nullus parochiam alienam præſumat inuadere.

Placet ſecundum diuinæ legis & ſancti euangelij authoritatem, vt nemo noſtrum alienos limites tranſgrediatur.

CAN. XII.

Vt nullus ordinetur epiſcopus ſine conſultu metropolitani.

2. *diſt.* 1. *Placet omnibus.* Placet omnibus vt inconſulto primate cuiuſlibet prouinciæ nemo præſumat, licet cum multis epiſcopis in quocunque loco ſine eius præcepto epiſcopum ordinare. Si autem neceſſitas fuerit, tres epiſcopi in quocunque loco ſint, cum primatis præcepto ordinare debeant epiſcopum.

CAN. XIII.

Vt nemo contra ſubſcriptionem veniat.

Genedius epiſcopus præſes concilij dixit: Omnia ergo quæ à veſtro cœtu ſtatuta ſunt, placet ab omnibus cuſtodiri. Et qui cõtra ſuam profeſſionem vel ſubſcriptionem venerit, ipſe ſe ab hoc cœtu ſeparabit. Et ſubſcripſerunt omnes.

Explicit concilium Carthaginen. ſecundum.

CONCI

CONCILIVM CARTHAGIN. tertium Prouinciale confirmatum in ſexta ſynodo generali in Trullo celebrata. *Concilium Carthagi-nen.3.*

CAN. I.

Vt epiſcopi prouinciales de paſcha conſulant primatem ſuum.

Placuit ergo in principio propter errorē qui ſæpe ſolet oboriri, vt omnes Aphricanæ prouinciæ epiſcopi obſeruationem paſchalem ab eccleſia Carthaginenſi curent accipere.

CAN. II.

Vt per ſingulos annos concilium fiat. *Nota.*

Similiter placuit vt propter cauſas eccleſiaſticas quæ ad perniciē plebis ſæpe veteraſcunt, ſingulis quibuſque annis cōcilium conuocetur. Ad quod omnes prouinciç quæ primas ſedes habent, dė conciliis ſuis binos, aut quantos elegerint, epiſcopos mittant, vt & minus inuidioſi, minúſque hoſpitibus ſumptuoſi exiſtant vt congregato conuentu plena poſſit eſſe authoritas. De Tripoli autem propter inopiam epiſcoporum vnus epiſcopus veniat. *Quales venturi ſunt epiſcopi ad concilium.*

CAN. III.

Vt epiſcopus canones agnoſcat. *Diſt.38. Placuit.*

Item placuit vt ordinandis epiſcopis vel clericis prius ab ordinatoribus ſuis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur, ne ſe aliquid contra ſtatuta concilij feciſſe pœniteat.

CAN. IIII.

Vt diaconi ante 25. annos non conſecrentur.

Item placuit vt ante 25. annos ætatis nec diaconi ordinentur, nec virgines conſecrentur, & vt lectores populum non ſalutent.

CAN. V.

Vt ſacramentum cathecumenis non præbeatur.

Diſt. 77. Placuit. & 20. quaeſ. 2. Placuit. Item placuit vt per ſolenniſſimos paſchales dies ſacramentum catechumenis non detur, niſi ſolitum: quia ſi fideles per illos dies ſacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutari.

CANON VI.

Ne liceat mortuis baptiſmum nec euchariſtiã dare.

Mortuis non danda euchariſtia nec conferendus baptiſmus. 4. q. 45. quiſquis. Item placuit vt corporibus defunctorum euchariſtia non detur. Dictum eſt enim à domino, Accipite & edite. Cadauera autem nec accipere poſſunt nec edere. Cauendum eſt etiam ne mortuos baptizari poſſe fratrum infirmitas credat, quibus nec euchariſtiam dari licitum eſt.

CAN. VII.

Epiſcopus accuſatus, quo loco & quo tempore ſit examinandus.

CAN. VIII.

Qui ſunt qui debent audire accuſationes diaconorũ, 15. q. 7. Si autem preſbyteri vel diaconi.

CAN. IX.

Vt clerici publica iudicia non appellent. 11. q. 1. Placuit.

CAN. X.

Quomodo prouocandum clericis ab inferioribus iudicibus ad ſuperiores. 2. q. 6. Placuit.

CAN. XI.

Vt filij clericorum ad ſpectacula non accedant.

Vt filij ſacerdotum vel clericorum ſpectacula ſecularia non exhibeãt, ſed nec ſpectent: quoniam quidem ab ſpectaculo & omnes laici prohibeantur. Semper enim Chriſtianis omnibus hoc interdictum eſt, vt vbi blaſphemi ſunt, non accedant.

CAN. XII.

Vt clericorum matrimonijs infideles non ſocientur.

Item

Itẽ placuit vt filij vel filię epiſcoporũ, vel quorumlibet clericorum Gentilibus, vel hæreticis aut ſchiſmaticis matrimonio non iungantur.

CAN. XIII.

Vt clerici de rebus ſuis nihil infidelibus conferant.

Vt epiſcopi vel clerici in eos qui catholici Chriſtiani non ſunt, etiã ſi cõſanguinei fuerint, nec per donationes rerũ ſuarũ aliquid cõferant.

CAN. XIIII.

Vt clerici filios ſuos à ſua poteſtate exire non ſinant niſi, &c.

Vt epiſcopi vel clerici filios ſuos à ſua poteſtate per emancipationem exire non ſinant, niſi de moribus eorum fuerint & ætate ſecuri, vt poſſint ad eos iam propria pertinere peccata.

CAN. XV.

Vt clerici non ſit negotiatores.

Item placuit vt epiſcopi & preſbyteri & diaconi vel clerici non ſint conductores, neque procuratores, neque vllo turpi vel inhoneſto negotio victum quærant, quia reſpicere debent ſcriptum eſſe, Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus. *21. q. 3. Placuit.* *2. Tim. 2.*

CAN. XVI.

Vt clerici non ſint vſurarij.

Vt nullus clericorum amplius recipiat quàm cuiquam accommodauerit. Si pecuniam, pecuniam accipiat, ſpeciem eandem quantam dederit accipiat, & quicquid aliud tantum quantum dederit, accipiat. *4. q. 4. Nullus.*

CAN. XVII.

Vt extraneæ fœminæ cum clericis non cohabitent.

Vt cum omnibus omnino clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, ſed ſolæ matres, auiæ, materteræ, amitæ, ſorores, & filiæ fratrum aut *D. 81. Cum omnibus.*

ſororum, & quæcunque ex familia, domeſtica neceſſitate etiã antequam ordinarētur, iam cum eis habitabant, vel ſi filij eorum iam ordinatis parentibus, vxores acceperunt, aut ſeruis non habitantibus in domo quas ducant, aliunde ducere neceſſitas fuit.

CAN. XVIII.

Vt clerici non ordinentur niſi qui cum eis ſunt, fideles exiſtant.

Vt epiſcopi, preſbyteri & diaconi, non ordinentur, prius quàm omnes qui ſunt in domo eorum Chriſtianos catholicos fecerint.

CAN. XIX.

De clericis cum ad pubertatem veniunt.

Diſt.23. Lectores. Placuit vt lectores cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.

CAN. XX.

Vt plebes alienas alius epiſcopus non vſurpet.

7. quaeſt. 1. placuit. Placuit vt à nullo epiſcopo vſurpētur plebes alienæ, nec aliquis epiſcoporum ſupergrediatur in diœceſi ſuum collegam.

CAN. XXI.

Vt nullus epiſcopus alienum clericum ordinet.

Diſt. 75. Clericum. Vt clericum alienum niſi concedente eis epiſcopo nemo audeat vel retinere, vel promouere in eccleſia ſibi credita. Clericorũ autem nomen etiam lectores, & pſalmiſtæ & oſtiarij retineant.

D. 24. Nullus.

CAN. XXII.

De clericis non ordinandis niſi probabiles fuerint.

Vt nullus ordinetur clericus, nõ probatur vel epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio.

CAN. XXIII.

De precibus & orationibus.

In altari ſemper ad patrem dirigatur oratio. Vt nemo in precibus, vel patrem pro filio, vel filium

filium pro patre nominet. Et cum ad altare aſſiſtitur, ſemper ad patrem dirigatur oratio. Et quaſcunque ſibi preces aliquis deſcribit, non eis vtatur, niſi prius eas cum inſtructioribus fratribus contulerit.

De conſec. diſt.2. In ſacramento.

CAN. XXIIII.

Quid in ſacrificio offeratur.

Quid in ſacramēto altaris offeratur.

Vt in ſacramentis corporis & ſanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quàm ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis & vinū aquę mistum. Nec amplius in ſacrificiis offeratur, quàm de vuis & frumentis.

Diſt.81. Clerici.

CAN. XXV

Ne clerici ſoli acceſſum habeant ad viduas vel virgines.

Vt clerici vel continentes, ad viduas vel virgines niſi iuſſu vel permiſſu epiſcoporū & preſbyterorum non accedant. Et hoc non ſoli faciant, ſed cum clericis, vel cum quibus epiſcopus iuſſerit vel preſbyter. Nec epiſcopi aut preſbyteri ſoli habeant acceſſum ad huiuſmodi fœminas, niſi aut clerici præſentes ſint, aut graues aliqui Chriſtiani.

CAN. XXVI.

Quomodo epiſcopus primæ ſedis debeat appellari.

Diſt.99. Primæ ſedis.

Vt primæ ſedis epiſcopus nō appelletur Princeps ſacerdotū aut ſummus ſacerdos, aut aliquid huiuſmodi, ſed tantum primæ ſedis epiſcopus.

Diſt.44. Clerici.

CAN. XXVII.

Vt clerici tabernas non ingrediantur.

Vt clerici edendi vel bibendi cauſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi.

CAN. XXVIII.

Quòd epiſcopus ſine licētia nō debet peregrinari.

Epiſcopi nō peregrinari debent vltra mare niſi cum venia epiſcopi Romani.

Item placuit vt epiſcopi tranſmare non proficiſcantur, niſi conſulto primæ ſedis epiſcopo,

n

ſiue cuiuſcunque prouinciæ primate, vt ab epiſcopo præcipue poſſint ſumere formatam vel commendationem.

CAN. XXIX.

Vt miſſa à ieiunis celebretur.

De conſec d.1. ſacramenta altaris. Vt ſacramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuerſario, quo cœna Domini celebratur. Nam ſi aliquorum, pomeridiano tempore defunctorum ſiue epiſcoporum ſiue cæterorum commendatio facienda eſt, ſolis orationibus fiat, ſi illi qui faciunt, iam pranſi inueniantur.

CAN. XXX.

Nullus in eccleſia conuiuetur.

Diſt. 42. Nulli epiſcopi. Vt nulli epiſcopi vel clerici in eccleſia conuiuentur, niſi forte tranſeuntes hoſpitiorũ neceſſitate illic reficiantur. Populi etiã ab huiuſmodi conuiuiis, quantum fieri poteſt, prohibeantur.

CAN. XXXI.

De pœnitentia quomodo danda ſit pænitentibus.

16 q.7. Pœnitentibus. Vt pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam, epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur.

CAN. XXXII.

De modo reconciliandi pænitentes.

26.qõ.6. Presbyter. Vt preſbyter inconſulto epiſcopo non reconciliet pœnitentem, niſi abſente epiſcopo, & neceſſitate cogente. Cuiuſcunque pœnitentis publicum & vulgatiſſimum crimen eſt, quod vniuerſam eccleſiam commouerit, ante abſida (id eſt atrium eccleſiæ) manus eis imponatur.

CAN. XXXIII.

De cuſtodia ſacrarum virginum.

26.q 6. Vt virgines ſacræ, ſi parentibus à quibus cuſtodiebantur, priuatæ fuerint, epiſcopi prouidẽtia, vel

vel preſbyteri vbi epiſcopus abſens eſt, in monaſterio virginum vel grauioribus fœminis commendentur, vt ſimul habitantes inuicem ſe cuſtodiant, ne paſſim vagantes eccleſiæ lædant opinionem.

CAN. XXXIIII. *De Baptizandis ægrotis.*

Vt ægrotãtes ſi pro ſe reſpõdere non poſſunt, cũ volũtas eorum teſtimoniũ ſui dixerit, baptizentur. Similiter & de pœnitẽtibus agendum eſt. *De conſec. diſt. 4. Aegrotantes.*

CAN. XXXV.

Ne hiſtrionibus conuerſis pœnitentia negetur.

Vt ſcenicis atque hiſtrionibus, cæteriſque huiuſmodi perſonis, vel apoſtaticis conuerſis, vel reuerſis ad dominum, gratia vel reconcillatio non negetur. *De conſec. d. 2. Scenicis.*

CAN. XXXVI.

Vt presbyter chriſma non conficiat.

Vt preſbyter inconſulto epiſcopo virgines non conſacret. Chriſma verò nunquã conficiat. *16. qõ. 6. Presbyter inconſulto epiſcopo.*

CAN. XXXVII.

Ne clerici in aliena ciuitate non immorentur.

Vt clerici in aliena ciuitate non immorentur, niſi cauſas eorum iuſtas epiſcopi loci, vel presbyteri locorum peruiderint.

CAN. XXXVIII.

Vt non liceat fieri tranſlationes epiſcoporum.

Placuit (quod etiã in Capuenſi plenaria ſynodo videtur ſtatutũ) ꝙ non liceat fieri rebaptizationes & recordationes, vel trãſlationes epiſcoporum. De conſecratio. D. 4. Non licet fieri.

CAN. XXXIX.

Vt non præſumãt duo epiſcop' ordinare pontificẽ.

Vt non minus quàm tres epiſcopi, qui fuerint metropolitano directi, ſufficiant ad epiſcopum ordinandum.

CAN. XL.

De electione epiſcopi ſi contradictores habeat.

Dum epiſcopus eligitur, ſi contradictores habeat, quinque ſacerdotes conueniant. Diſtin. 33. Illud ſtatuendum eſt.

CAN. XLI.

De epiſcopis conuenientibus ad concilium.

Vt per ſingulos annos conuenientes epiſcopi ad concilium, etiam de Paſchali ſolennitate à primate ſuo informentur.

CAN. XLII.

Vt non accipiat alienũ epiſcopũ plebs quæ in diœceſi ſemper ſubiacuit. 16. q. 1. Multis cõciliis.

CAN. XLIII.

Vt qui plebe ſua contẽpta ad concilium venire detractant, & plebem & honorem amittant.

CAN. XLIIII.

Vt clericũ alienũ nullus ſibi præripiat epiſcopus præter eius arbitrium, cuius fuerit clericus.

CAN. XLV.

Vt epiſcopus qui plures habet clericos, ei qui eget, ad ordinandum poſtulatus largiatur.

CAN. XLVI.

Vt epiſcopus in diœceſi factus ſolum eam plebem teneat, in qua extitit ordinatus.

CAN. XLVII.

Vt præter ſcripturas canonicas nihil in eccleſia legatur.

Scriptura canonica. Itẽ placuit vt præter ſcripturas canonicas nihil in eccleſia legatur ſub nomine diuinarũ ſcripturarum. Sunt autẽ canonicæ ſcripturæ, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomiũ, Ieſus naue, Iudicũ, Ruth, Regũ lib. 4. Paralipomenon lib. 2. Iob vnus, Pſalteriũ Dauidicum, Salomonis libri quinque, libri 12. Prophetarũ, Eſaias, Hiere-

miza

mias, Ezechiel, Daniel, Thobias, Iudith, Eſther, Eſdræ libri duo, Machabeorum libri duo. Noui auté teſtamenti, viginti ſeptem, Euangeliorum libri quatuor, Actuum Apoſtolorum liber vnus, Pauli Epiſtolæ tredecim, eiuſdem ad Hebræos vna, Petri apoſtoli duæ, Ioannis apoſtoli tres, Iudæ apoſtoli vna, & Iacobi vna, Apocalypſis Ioannis liber vnus, qui ſunt viginti ſeptem. Hoc etiam fratri & conſacerdoti noſtro Bonifacio, vel aliis earum partium epiſcopis, pro confirmando iſto canone innoteſcat, quia à patribus iſta accepimus in eccleſia legenda. Liceat etiam legi paſſiones martyrum, cum anniuerſarij dies eorum celebrantur. *Additio.*

CAN. XLVIII.

De baptizatis à Donatiſtis.

CAN. XLIX.

De his qui poſiti in eccleſiaſtico gradu aliquid acquirunt.

Placuit vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordinâtur, & tempore epiſcopatus vel clericatus ſui agros vel quæcunque prædia nomine ſuo comparant, tanquam rerum diuinarum inuaſionis crimine teneâtur obnoxij, niſi admoniti eccleſiæ eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicuius vel ſucceſſione cognationis venerit, faciât inde quod eorum propoſito congruit. Quòd ſi à ſuo propoſito retrorſum exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni, tanquam reprobi iudicentur. *1. quaſt. 4. Placuit vt de infantibus. 12. q. 3. Placuit vt epiſc.*

CAN. L. *Vt geſta concilij confirmentur.*

Aurelius epiſcopus dixit: Quoniam igitur vniuerſa arbitror fuiſſe tractata ſi omnia cum animo veſtro côuenerunt, ſermone veſtro cûcta

roborate. Vniuerſi epiſcopi dixerunt, Omnibus hæc placuerunt, & hac noſtra ſubſcriptione firmamus. Et ſubſcripſerunt, Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & relecto ſubſcripſi, Epigonius epiſcopus Bullē. Regien. ſubſcripſi, Auguſtinus epiſcopus plebis Hipponę ſubſcripſi. Similiter & omnes epiſcopi quadragintaquatuor numero ſubſcripſerunt.

Subſcriptio.

Concilij tertij Carthaginenſis finis.

Hæc tria decreta pertinent ad concilium Carthaginenſe tertium.

CAN. I.

PResbyter ſi fornicationem fecerit, &c. Vide in decretis. D. 81. Presbyter ſi fornicat.

CAN. II.

Non eſt aliquid exigendum ab his qui infantes ſuos ad baptizādum adducunt. Fuſius apud Gratianum. 1. q. 1. Placuit vt vnuſquiſque.

CAN. III.

De clericis ſcurrilibus.

Siquis clericus aut monachus verba ſcurrilia ioculatoria, riſúmque mouentia loquitur, acerrimè corripiatur.

Concilium Carthaginen. 4.

CONCILIVM CARTHAGIN. quartum, cui adfuerunt epiſcopi 214. Era. 436. Dicitur à Gratiano, ꝙ interfuit Zoſimus papa per vicarios ſuos, quod tamen intelligendum eſt de concilio Carthaginen. 6. non de 4.

CAN. I.

Qualiter debeant epiſcopi ordinari.

Diſt. 23. Qui epiſcopus.

QVi epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur. Si natura ſit prudens, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi vita caſtus, ſi ſobrius, ſi ſemper ſuis negotiis cauens, ſi humilis, ſi affabilis, ſi miſericors, ſi literatus, ſi in lege Domini inſtru-

ctus, ſi in ſcripturarum ſenſibus cautus, ſi in dogmatibus exercitatus, & ante omnia ſi fides documenta verbis ſimplicibus aſſerat, id eſt patrem & filium & ſpiritum ſanctum, &c. Quærendum etiam ab eo ſi noui & veteris teſtamenti, id eſt, Legis & Prophetarum, & Apoſtolorum, vnum eundémque credat auctorem & Deum. Si diabolus non per conditionem, ſed per arbitrium factus ſit malus. *Quomodo examinandus qui ordinatur epiſcopus.*

CAN. II.

Qualiter conſecrentur epiſcopi.

Epiſcopus cum ordinatur, duo epiſcopi ponant & teneant Euangeliorum codicem ſuper caput & ceruicem eius, & vno ſuper eum fundente benedictionem, reliqui omnes epiſcopi qui adſunt, manibus ſuis caput eius tangant. *Diſt. 23. Epiſcopus dum ordinatur.*

CAN. III.

Qualiter presbyteri ordinentur.

Presbyter cum ordinatur epiſcopo eum benedicente, manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes presbyteri qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum epiſcopi ſuper caput illius teneant. *Ibid. Presbyter.*

CAN. IIII.

Quomodo diaconi conſtituantur.

Diaconus cum ordinatur, ſolus epiſcopus qui eum benedicit, manum ſuper caput illius ponat, quia non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur. *Ibid. Diaconus.*

CAN. V.

Quomodo ſubdiaconi ordinentur.

Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de epiſcopi manu accipiat vacuam, & calicem vacuum. De manu verò archidiaconi vrceolum cum aqua *Ibid. Subdiaconus.*

& mantile, & manutergium.

CAN. VI.

Qualiter Acolythi ordinentur.

Ibi. Acolythus. Acolythus cũ ordinatur, ab epiſcopo quidem doceatur qualiter in officio ſuo agere debeat. Sed ab archidiacono accipiat ceroferariũ cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda eccleſiæ luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum, ad ſuggerendum vinum in euchariſtiam ſanguinis Chriſti.

CAN. VII.

Qualiter exorciſtæ conſtituantur.

Ibi. Exorciſta. Exorciſta cum ordinatur, accipiat de manu epiſcopi libellum in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi epiſcopo: Accipe & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum ſiue baptizatum, ſiue catechumenum.

CAN. VIII.

Qualiter lectores fiant.

Ibidem Lector. Lector cum ordinatur, faciat de illo verbum epiſcopus ad plebẽ, indicans eius fidem ac vitã, atque ingenium. Poſt hæc ſpectante plebe tradat ei codicem de quo lecturus eſt, dicens ad eũ: Accipe & eſto lector verbi Dei, habiturus, ſi fideliter & vtiliter impleueris officium, partem cum eis qui verbum Dei miniſtrauerunt.

CAN. IX.

Qualiter Oſtiarij ordinentur.

Ibid. Oſtiarius. Oſtiarius cum ordinatur, poſtquam ab archidiacono inſtructus fuerit qualiter in domo Dei debeat conuerſari, ad ſuggeſtionem archidiaconi tradat ei epiſcopus claues eccleſiæ de altario, dicens, Sic age, quaſi redditurus Deo rationẽ pro his rebus quæ his clauibus recluduntur.

CAN

CAN. X.

Qualiter Pſalmiſta.

Pſalmiſta, id eſt cantor poteſt abſque ſcientia epiſcopi, ſola iuſſione preſbyteri officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi preſbytero: Vide vt quod ore cantas, corde credas: & quod corde credis, operibus comprobes. *Ibidem, Pſalmiſta.*

CAN. XI.

Qualiter virgines ſanctimoniales.

Sanctimonialis virgo cum ad conſecrationem ſui epiſcopo offertur, in talibus veſtibus applicetur, qualibus ſemper vſura eſt, profeſſioni & ſanctimoniæ aptis. *Ibidem, ſanctimonialis.*

CAN. XII.

Qualiter viduæ ad baptiſterium ordinentur.

Viduæ, vel ſanctimoniales quæ ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur, tam inſtructę ſint ad officium, vt poſſint apto & ſano ſermone docere imperitas & ruſticas mulieres tempore quo baptizandæ ſunt, qualiter baptizatori interrogatæ reſpondeant, & qualiter accepto baptiſmate viuant.

CAN. XIII.

Qualiter ſponſi & ſponſa benedicantur.

Sponſus & ſponſa cum benedicendi ſunt à ſacerdote, à parentibus ſuis vel paranymphis offerantur. Qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerentia ipſius benedictionis in virginitate permaneant. *Diſt. 23. & 30. q. 5. Sponſus.*

CAN. XIIII. *De cellula ſacerdotis.*

Vt epiſcopus non longè ab eccleſ. hoſpitiolum habeat. *Diſt. 41. Epiſcopus vilem.*

CAN. XV.

De victu & habitu epiſcopi.

Vt epiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam

Digitized by Google

De familia & menſa epiſcopi. ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ authoritatem fide & vitæ meritis quærat.

CAN. XVI.

Vt epiſcopus libros gentilium non legat.

d. 37. Epiſcopus gentilium. Vt epiſcopus gentilium libros non legat, hæreticorum autem pro neceſſitate & tempore.

CAN. XVII.

Vt epiſcopus indigentium curam per presbyteros agat.

Diſtin. 88. Epiſcopus. 14. quæſ. 1. Epiſcopus. Vt epiſcopus gubernationẽ viduarũ & pupillorum ac peregrinorum nõ per ſeipſum, ſed per archipreſbyterum aut archidiaconum agat.

CAN. XVIII.

Diſtin. 88. Epiſcopus nullam rei Vt epiſcopus tuitionem teſtamentorum non ſuſcipiat.

CAN. XIX.

Vt epiſcopus pro rebus ſecularibus non litiget.

Vt epiſcopus prouocatus pro rebus tranſitoriis non litiget.

CAN. XX.

Vt epiſcopus tantum diuinis vacet.

D. 18. Epiſcopus ad ſynodum. Vt epiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe reuocet, ſed vt lectioni & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacet.

CAN. XXI.

D. 24. Epiſcopus ſine.

Vt epiſcopus ægrotans pro ſe legatum ad ſynodum mittat.

Vt epiſcopus ad ſynodũ ire nõ tardet, ſi non ſine ſatis graui neceſſitate inhibeatur, ſic tamen vt in ſua perſona legatum mittat, ſuſcepturus ſalua fidei veritate quicquid ſynodus ſtatuerit.

CAN. XXII.

Ne epiſcopus clericos inſtituat ſine teſtimonio plebis.

Vt epiſcopus ſine conſilio clericorum ſuorum

rum clericos non ordinet, ita vt ciuium aſſenſum & conniuentiam & teſtimonium quærat.

CAN. XXIII.

Vt epiſcopus cauſas audiat præſentibus clericis.

Vt epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia clericorum ſuorum, alioquin irrita erit ſententia epiſcopi, niſi clericorum præſentia confirmetur. *15.q.7. Nullius cauſam.*

CAN. XXIIII.

Vt nemo diſcedat quando epiſcopus verbũ facit.

Sacerdote verbum faciente in eccleſia qui egreſſus de auditorio fuerit, excommunicetur. *De conſec. d.1. Sacerdote.*

CAN. XXV. *De diſcordantibus epiſcopis.*

Diſſidentes epiſcopos, ſi non timor Dei, ſynodus reconciliet. *Diſt.99. Diſſ. dẽtes.*

CAN. XXVI.

Vt epiſcopus diſſidentes concordare compellat.

Studendum eſt epiſcopis, vt diſſidentes fratres ſiue clericos ſiue laicos ad pacem magis quàm ad iudicium cohortentur. *Ibidem, Studendum eſt.*

CAN. XXVII.

De epiſcopo non transferendo.

Vt epiſcopus de loco ignobili ad nobilẽ per ambitionẽ non tranſeat, nec quiſquã inferioris ordinis clericus. Sanè ſi id vtilitas eccleſiæ fiendũ popoſcerit, decreto pro eo clericorũ & laicorũ epiſcopis porrecto in præſentia ſynodi transferatur, nihilominus alio in loco eius epiſcopo ſubrogato. Inferioris verò gradus ſacerdotes, vel alij clerici cõceſſione ſuorum epiſcoporum poſſunt ad alias eccleſias tranſmigrare. *7.q.1. Epiſcopus de loco.*

CAN. XXVIII.

De damnatione epiſcoporum.

Irritam eſſe iniuſtam epiſcoporum damnationem, & idcirco à ſynodo retractandam. *11.quæſt.3. Irrita eſſe.*

CAN. XXIX.

De epiſcopo qui alicui crimen obiecerit.

6.q.2.epiſcopus. Epiſcopus ſi clerico vel laico crimen impoſuerit, deducatur ad probationem in ſynodum.

CAN. XXX.

Quòd irrita ſit ſententia epiſcopi in abſentem.

11.q.2.Sine exceptione. Caueant iudices eccleſiæ ne abſente eo cuius cauſa ventilatur, ſententiā proferant, quia irrita erit, imò & cauſam in ſynodo pro facto dabūt.

CAN. XXXI.

Qualiter res eccleſiæ ab epiſcopo habeantur.

Nota. Vt epiſcopus rebus eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis vtatur.

CAN. XXXII.

De irritis diſtractionibus epiſcoporum.

12.q.2.Sine exceptione Irrita erit donatio epiſcoporum, vel venditio vel commutatio rei eccleſiaſticæ abſque conniuentia & ſubſcriptione clericorum.

CAN. XXXIII.

De receptione epiſcoporum.

7.q.1.epiſcop. Epiſcopi vel preſbyteri ſi cauſa viſendæ eccleſiæ alterius epiſcopi ad eccleſiam venerint, & in gradu ſuo ſuſcipiantur, & tam ad verbum faciendum, quàm ad oblationem conſecrandam inuitentur.

CAN. XXXIIII.

De primatu conſeſſus presbyterorum cum epiſcopo.

D.95.Epiſcopus. Vt epiſcopus in quolibet loco ſedens ſtare preſbyterum non patiatur.

CAN. XXXV.

De conſeſſu presbyterorum in eccleſia.

Diſt.95. Ep.ſc. Vt epiſcopus in eccleſia in conſeſſu preſbyterorum ſublimior ſedeat. Intra domum verò collegam ſe preſbyterorum eſſe cognoſcat.

CAN

CAN. XXXVI.

Vt presbyteri ab epiſcopo chriſma petant.

Preſbyteri qui per diœceſes eccleſias regunt, non à quibuſlibet epiſcopis, ſed à ſuis, nec per iuniorem clericum, ſed omni anno, aut per ſeipſos, aut per illum qui ſacrarium tenet, ante paſchæ ſolennitatem chriſma petant. *Diſt.95. Presbyteri.*

CAN. XXXVII.

De obedientia diaconorum.

Diaconus ita ſe preſbyteri, vt epiſcopi, miniſtrum eſſe cognoſcat. *Diſt.93. Diaconi.*

CAN. XXXVIII.

Vt diaconus præſente preſbytero euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat iuſſus eroget. *Ibid. preſbytero.*

CAN. XXXIX.

Quando debeat diaconus ſedere.

Diaconus quolibet loco, iubente preſ. ſedeat. *Ibid. Diaconus.*

CAN. XL.

Vt diaconus in conuentu preſbyterorum interrogatus, loquatur. *Ibidem, Diaconus ſedeat.*

CAN. XLI.

Quando diaconus alba vti debeat.

Vt diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis, alba induatur.

CANON XLII.

De clericis qui pro fide tentati ſunt.

Clericum inter tentationes officio ſuo incubantem, gradibus ſublimandum.

CAN. XLIII.

De his qui pro fide perſecutiones paßi ſunt.

Chriſtianum catholicum, qui pro catholica fide & pro eccleſiaſtica re, & Chriſtiana religione tribulationes patitur, honore omni à ſacer-

doctibus honorandum. Etiam & per diaconum ei victus adminiſtretur.

CAN. XLIIII.

De tonſura clericorum.

Diſt.42. Clericus. Clericus nec comam nutriat, nec barbam.

CAN. XLV.

De habitu clericorum.

Clericus profeſſionem ſuam & in habitu & in inceſſu probet, & ideo nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat.

CAN. XLVI.

De continentia clericorum.

Clericus cũ extraneis mulieribus non habitet.

CAN. XLVII.

De inceſſu clericorum.

Clericus per plateas & andronas, niſi certa & maxima officij ſui neceſſitate, non ambulet.

CAN. XLVIII.

Ne clerici ad nundinas vadant.

Diſt.91. Clericus. Clericus qui non pro emendo aliquid in nundinis vel in foro deambulat, ab officio ſuo degradetur.

CAN. XLIX. *De vigiliis clericorum.*

Clericus qui abſque corpuſculi ſui inæqualitate vigiliis deeſt, ſtipendiis priuatus excommunicetur.

CAN. L.

De clericis ab officio continentibus.

Ibidem, Clericus. Clericum inter tentationes ab officio ſuo declinantem, vel negligentius agentem, ab officio ſuo remouendum.

CAN. LI.

Vt clerici artificio victum quærant.

Nota. Clericus, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.

CAN

CAN. LII.

Quomodo clerici debeant victum quærere.

Clericus victum & veſtimentum ſibi artificiolo vel agricultura, abſque officij ſui dũtaxat detrimento, præparet.

CAN. LIII.

Vt legant clerici qui orare poſſunt.

Omnes clerici qui ad operandum validi ſunt, & artificiola & literas diſcant.

CAN. LIIII. *De clericis inuidis.*

Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio eſt, non promoueatur. *Diſt 46. Clericus.*

CAN. LV.

De clericis accuſatoribus.

Vt epiſcopus accuſatores fratrum excommunicet. Et ſi emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. *Ibi. accuſatores.*

CAN. LVI.

De clericis adulatoribus.

Clericus qui adulationi & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur. *Ibi. clericus qui.*

CAN. LVII.

De clericis maledicis.

Clericus maledicus, maximè in ſacerdotibus, cogatur ad poſtulandum veniam. Si noluerit degradetur, nec vnquam ad officium abſque ſatiſfactione reuocetur.

CAN. LVIII.

De clericis frequenter litigantibus.

Clerici qui frequenter litigat, & ad cauſandum facilis eſt teſtimoniũ nemo abſque grandi examine recipiat.

CANON LIX.

De clericis diſcordantibus. *D 90. diſcordantes.*

Diſcordantes clericos epiſcopus vel ratione

vel poteſtate ad concordiam trahat, inobedientes ſynodus per audientiam damnet.

CAN. LX. *De clericis turpiloquis.*

Clericum ſcurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio retrahendum.

CAN. LXI.

De clericis iurantibus.

Clericum per creaturas iurantem, acerrime obiurgandum. Si perſtiterit in vitio, excommunicandum.

CAN. LXII.

De clericis inter epulas cantantibus.

22. q. 1. Clericum. Clericum inter epulas cantantem, ſupra dictæ ſententiæ ſeueritate coercendum.

CAN. LXIII.

De clericis ieiunia polluentibus.

Clericum qui tempore indicti ieiunij, abſque ineuitabili neceſſitate ieiunium rumpit, minorem habendum.

CAN. LXIIII.

De his qui dominico die ieiunant.

76 q. 7. Sacerdos. Qui dominico die ſtudioſe ieiunat, non creditur catholicus.

CAN. LXV.

De paſcha ſuo tempore celebrando.

Paſchæ ſolẽnitas vno die & tẽpore celebrãda.

CAN. LXVI.

Quando clericus recurrere debet ad ſynodum.

Clericus qui epiſcopi circa ſe diſtrictionem iniuſtam putat, recurrat ad ſynodum.

CAN. LXVII.

De ſeditionariis ne clerici fiant.

Diſt. 40. Seditionarios. Seditionarios nunquam ordinandos clericos, ſicut nec vſurarios, nec iniuriarum ſuarum vltores.

CAN

CAN. LXVIII.

Vt ex pœnitentibus ordinatus clericus deponatur.

Ex pœnitentibus (quanuis ſit bonus) clericus non ordinetur. Si per ignorantiam epiſcopi factum fuerit, deponatur à clero, quia ſe ordinationis tempore non prodidit fuiſſe pœnitentem. Si autem ſciens epiſcopus ordinauerit talem, etiam ipſe ab epiſcopatus ſui ordinandi duntaxat poteſtate priuetur.

CAN. LXIX.

Vt epiſcopus viduæ maritum ad clerum promouens deponatur.

Simili ſententię ſubiacebit epiſcopus, ſi ſciens ordinauerit clericum eum qui viduam aut repudiatam vxorem habuit, aut ſecundam.

CANON LXX.

Vt clericus hæreticorum conuiuia fugiat.

Clericus hęreticorum aut ſchiſmaticorũ tam conuiuia quàm ſodalitates euitet æqualiter. *24.q.3. clericus.*

CAN. LXXI. *De hæreticorum cœtu.*

Quòd hæreticorum cœtus non eccleſia, ſed conciliabulum ſit.

CAN. LXXII.

Quòd nihil fiat cum hæreticis.

Cum hæreticis nec orãdum, nec pſallendum.

CAN. LXXIII.

De communicantibus cum excommunicatis.

Qui cõmunicauerit vel orauerit cũ excõmunicato, ſiue clericus ſiue laicus, excõmunicetur. *11. quæſt.3. Qui communicauerit.*

CAN. LXXIIII.

De pœnitentium lege.

Vt ſacerdos pœnitentiam imploranti, abſque perſonæ acceptione pœnitentiæ leges iniungat.

CAN. LXXV.

De negligentioribus pœnitentibus.

26.q.7. *Sacerdos.* Vt negligentiores pœnitentes tardius reconcilientur.

CAN. LXXVI.

De poſcentibus pœnitentiam ſi poſtea obmuteſcant.

26.quæſ.6. *Is qui infirmitate. In phrenesim verſus interdũ & abſoluẽdus & communicandus.*

Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ad eum ſacerdos inuitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerint, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et ſi continuo creditur, moriturus reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia. Si ſuperuixerit, admoneatur à ſupradictis teſtibus petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis pœnitentiæ legibus, quandiu ſacerdos qui pœnitentiam dederit probauerit.

CAN. LXXVII.

De pœnitentibus infirmis.

26.q.6. *Is qui.* Pœnitentes qui in infirmitate ſunt, viaticum accipiant.

CAN. LXXVIII.

De eiſdem ſi poſt viaticum ſuperuiuant.

Pœnitentes qui in infirmitate viaticum euchariſtiæ acceperint, non ſe credant abſolutos ſine manus impoſitione, ſi ſuperuixerint.

CAN. LXXIX.

De pœnitentibus ſi caſu aliquo moriantur.

26 q.7. *Sacerdos.* Pœnitentes qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, ſi caſu in itinere vel in mari mortui fuerint, vbi eis ſubueniri non poſſit, memoria eorũ & orationibus & oblationibus commendetur.

CAN. LXXX.

De manus impoſitione ſuper pœnitentes.

Ibidem. Omni tempore ieiunij, manus pœnitentibus à ſacerdotibus imponantur.

CAN

CAN. LXXXI.

Vt pœnitentes mortuos ſepeliant.

Mortuos pœnitentes eccleſiæ afferant, & ſepeliant.

CAN. LXXXII.

Vt pœnitentes genua flectant.

Pœnitentes etiam diebus remiſſionis genua flectant.

CAN. LXXXIII.

De ſenibus honorandis.

Pauperes & ſenes eccleſiæ plus cæteris honorandi ſunt.

CAN. LXXXIIII.

Vſque ad miſſam catechumenorum nullus eccleſiam ingredi prohibetur.

Vt epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad miſſam catechumenorum. *De conſec. d. 1. Epiſcopus nullũ.*

CAN. LXXXV. *De baptizandis.*

Baptizandi nomẽ ſuum dent, & diu ſub abſtinentia vini & carnium, ac manus impoſitione crebra examinatione baptiſmum percipiant. *De conſ. d. 4. Baptizandi.*

CAN. LXXXVI.

Vt nuper baptizati caſte viuant.

Neophyti aliquandiu à lautioribus epulis & ſpectaculis vel coniugibus abſtineant. *De conſ. d. 5. Neophyti*

CAN. LXXXVII.

De catholicis qui apud infideles cauſam proponunt.

Catholicus qui cauſam ſuam, ſiue iuſtam ſiue iniuſtam ad iudicium alterius fidei iudicis prouocat, excommunicetur. *2. q. 6. Catholicus.*

CAN. LXXXVIII.

De his qui miſſam prætermittunt.

Qui die ſolenni prætermiſſo ſolenni eccleſiæ *De conſ. d. 1. Qui die.*

conuétu ad ſpectacula vadit, excommunicetur.

CAN. LXXXIX.

De his qui iudaicis ſuperſtitionibus ſeruiunt.

16 quaſ.5. Auguriis. Auguriis vel incantationibus ſeruientem, à conuentu eccleſiæ ſeparandum. Similiter & ſuperſtitionibus Iudaicis vel feriis inhærentem.

CAN. XC. *De energumenis.*

De conſec. d 5. Omni die. Omni die exorciſtæ energumenis manus imponant.

CAN. XCI. *De eiſdem.*

Pauimenta domorũ Dei energumeni verrãt.

CAN. XCII.

De victu energumenorum.

Energumenis in domo Dei aſſidentibus, victus quotidianus per exorciſtas opportuno tempore miniſtretur.

CAN. XCIII.

De oblationibus diſcordantium.

Diſt.90. Oblationes. Oblationes diſſidentium fratrum neque in ſacrario neque in gazophylacio recipiantur.

CAN. XCIIII.

De oblationibus opprimentium pauperes.

Ibidem. Eorum qui pauperes opprimunt, dona à ſacerdotibus refutanda.

CAN. CXV.

De his qui oblationes defunctorum defraudant.

De oblationibus quæ pro defunctis offeruntur. Qui oblationes defunctorum aut negant eccleſiis, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur.

CANON XCVI.

De accuſatore & accuſato.

2.q.7. Quærendum eſt. Quærendum in iudicio cuius ſit conuerſationis & fidei is qui accuſat, & is qui accuſatur.

CAN. XCVII.

De eo qui religioſis fœminis præficitur.

Qui

Qui religioſis fœminis præponendus eſt, ab epiſcopo loci probetur. 18.q.2. Qui.

CAN. XCVIII.

Vt laicus præſentibus clericis non doceat.

Laicus præſentibus clericis, niſi ipſis rogantibus, docere non audeat.

CAN. XCIX.

Vt mulieres publice non doceant.

Mulier, quamuis docta & ſancta, viros in conuentu docere non præſumat. *Diſt.23. Mulier.*

CAN. C.

Vt mulieres non baptizent.

Mulier baptizare non præſumat.

CAN. CI. *De viduis infirmis.*

Viduæ adoleſcētes quæ corpore debiles ſunt, ſumptu eccleſiæ cuius viduæ ſunt, ſuſtententur.

CAN. CII.

Ne clerici viduarum familiaritati aſſocientur.

Ad reatū epiſcopi pertinet, vel preſbyteri qui parochiæ præeſt, ſi ſuſtentandæ vitæ præſentis cauſa, adoleſcentiores viduæ vel ſanctimoniales, clericorum familiaritatibus ſubiiciantur. *D.91. Ad reatum.*

CAN. CIII.

De viduis quæ eccleſia ſtipendijs ſuſtentantur. *Ibidem, Viduæ.*

Viduæ quæ ſtipendio eccleſiæ ſuſtentantur, tam aſſiduæ in Dei opere eſſe debent, vt meritis & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent.

CAN. CIIII.

De viduis profeſſis continentiam præuaricantibus.

Sicut bonum eſt caſtitatis præmium, ita & maiori obſeruantia & præceptione cuſtodiendum eſt: vt ſi quæ viduæ quantumlibet adhuc in minoribus annis poſitæ, & matura ætate à viro relictæ ſe deuouerunt domino, & veſte laicali abiecta, ſub teſtimonio epiſcopi & eccleſiæ,

religioſo habitu apparuerint, poſtea verò ad nuptias ſeculares tráſierint, ſecundum Apoſtolum damnationem habebunt, quoniá fidem caſtitatis quam domino vouerunt, irritam facere auſæ ſunt. Tales ergo perſonæ ſine Chriſtianorum communione maneant, quæ etiam nec in conuiuio cum Chriſtianis communicent. Nam ſi adulteræ coniuges reatu ſuo ſunt viris ſuis obnoxiæ, quantò magis viduæ quæ religioſitatem mutauerunt crimine adulterij notabuntur, ſi deuotionem, quam Deo ſponte, non coactæ obtulerunt, libidinoſa corruperint voluptate, atque ad ſecundas nuptias tranſitum fecerint? Quæ & ſi violentia irruente ab aliquo præreptæ fuerint ac poſtea delectatione carnis atque libidinis permanere in coniugio raptori vel violento viro conſenſerint, damnationi ſuperius comprehenſæ tenebuntur obnoxiæ. De talibus ait Apoſtolus: Cum luxuriatæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Aurelius epiſcopus Carthaginenſis eccleſiæ ſubſcripſi, Donatianus Talabricenſis primæ ſedis ſubſcripſi, Auguſtinus Hipponæ Regien. ſubſcripſi. Similiter omnes epiſcopi ſubſcripſerunt.

1. Tim. 5. *1. Tim. 5.* *Subſcriptio.*

Finit concilium Carthaginen. 4.

Prouinciale concilium, confirmatum tamen in 6. ſynodo generali in Trullo celebrata, vbi recepta ſunt vniuerſa concilia Carthagine habita.

Concilium Taurinaten.

CONCILIVM TAVRINAT. prouinciale celebratum tempore Siricij papæ & beati Ambroſij epiſcopi Mediolan. Nihil habet annotatione dignum, totum conſumitur in compoſitione cauſarum quarundam ciuilium

quæ

quæ inter epiſcopos quoſdam & cæteros preſbyteros tractabantur.

Decreta Anaſtaſij papæ.

ANaſtaſius papa natione Romanus,ſedit annos 3.dies decem.Papa 39.ſub Petro. *A.D.404 Anaſtaſi⁹ pont.39.*

Sub Anaſtaſio floruerunt apud Orientem Gregorius Nazianzenus & Baſilius. *Sub hoc propter ſcripta Origenis in Alexandria celebrata eſt ſynodus.*

Extat epiſtola decretalis eius ad epiſcopos Germaniæ & Burgũdiæ,in qua cõſtituit vt dum ſancta euangelia in eccleſia recitãtur, ſacerdotes,& cæteri omnes præſentes,nõ ſedẽtes,ſed venerabiliter curui in cõſpectu ſancti euãgelij ſtantes dominica verba intentè audiãt, & fideliter adorẽt.

Secundo ſignificat eiſdem ne Manichæos quos in vrbe Roma inuenit recipiãt, neque cum eis aliquam participationem habeãt priuſquam ad rectam conuertantur fidem, quorum ille aliquos Romæ cõuertit.Quos autem ad fidem trahere non potuit,ſecundum Chriſtianorum principum conſtituta ne ſanctum gregem ſua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo exilio relegauit. *Qualiter ſtãdũ dum legitur Euãgelium in eccleſia.*

CONCILIVM CARTHAGIN. quintum celebratum Era.437.præſentibus 73. epiſcopis. *Concilium Carth.5.*

CAN. I.

DE clericis ad teſtimonium non pulſandis.2. q.6.Statutum eſt.

CAN. II.

De clericis pro crimine ſuo dãnatis,vt à quolibet non defenſentur.11.q.5.Si quis cuiuſlibet.

CAN. III.

De ſacerdotibus & leuitis, vt ab vxoribus ſe contineant.d.84.Cum de quorundam.

CAN. IIII.

De rebus eccleſiæ, ſine conſilio metropolitani epiſcopi non alienandis.

CAN. V.

Vt nullus epiſcopus relicta cathedra principali in diœceſi reſideat.

7. q. 1. *Placuit.* Placuit vt nemini ſit facultas, relicta principali cathedra ad aliquam eccleſiam in diœceſi conſtitutam ſe cōferre, vel in re propria diutius quam oportet conſtitutum, curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligere.

CAN. VI.

De his qui nullo teſtimonio ſe baptizatos nouerunt.

De conſ. d. 4. Placuit de. Placuit de infantibus quoties non inueniuntur certiſſimi teſtes qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere, abſque vllo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat ſacramentorum purgatione priuari. Hinc enim Legati Maurorum fratres noſtri conſuluerunt, quia multos tales à Barbaris redimunt. Similiter & de eccleſiis, quoties ſuper earum conſecratione hæſitatur, agendum eſt, id eſt, vt ſine vlla trepidatione conſecrentur.

CAN. VII.

De tempore Paſchali, & concilij.

CAN. VIII.

7. q. 1. *conſitutū eſt.* De interceſſoribus ne cathedram morientis epiſcopi diu retineant, ſed intra annum ſacerdotem prouideant.

CAN. IX.

23. *queſt.* 3. *Ab imperatoribus.* *De defenſore eccleſiarum.*

Ab imperatoribus vniuerſis viſum eſt poſtulandum propter afflictionē pauperum, quorum mole

moleſtiis ſine intermiſſione fatigatur eccleſia, vt defenſores eis aduerſus potentias diuitum cum epiſcoporum prouiſione delegentur.

CAN. X.

Vt epiſcopi ad diem concilij occurrant.d.18. Placuit vt.

CAN. XI.

Vt lapſis ſacerdotibus manus ſicut laicis non imponatur.d.50.confirmandum eſt.

CAN. XII.

De clericis excommunicatis, quandiu eis aſſerere liceat innocentiam ſuam.11.q.3.Rurſus conſtitutum eſt.

CAN. XIII.

De clericis vel monachis ab alio epiſcopo ordinatis.In decretis.d.58.Si quis de alterius.

CAN. XIIII.

De baſilicis quæ ſine martyrum reliquijs dedicatæ ſunt.

Item placuit vt altaria quæ paſſim per agros aut vias tãquam memoriæ martyrũ conſtituuntur,in quibus nullum corpus aut reliquiæ martyrum cõditæ probantur, ab epiſcopis qui eiſdem locis præſunt(ſi fieri poteſt) euertantur.Si autem hoc propter tumultus populares non finitur,plebes tamen admoneãtur, ne illa loca frequẽtent, vt qui rectè ſapiunt, nulla ibi ſuperſtitione deuincti teneãtur.Et omnino nulla memoria martyrũ probabiliter acceptetur, niſi aut ibi corpus, aut aliquæ certæ reliquiæ ſint,aut vbi origo alicuius habitationis vel poſſeſſionis vel paſſionis fideliſſima origine traditur. Nã quæ per ſomnia & per inanes quaſi reuelationes quorumlibet hominum vbique conſtituuntur altaria, omnimodo reprobentur.

De conſec. diſt.1. Placuit altaria.

Eremitoria per agros conſtituta euertantur.

CAN. XV.

De idololatriis deſtruendis.

Item placuit ab Imperatoribus glorioſiſſimis peti, vt reliquiæ non ſolum in ſimulachris, ſed in quibuſcunque locis vel lucis vel arboribus omnimodo deleantur.

Subſcriptio concil. Cart. 5. Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthaginis, ſupra comprehenſis in noſtro concilio ſtatutis ſubſcripſi. Similiter 72. epiſcopi ſubſcripſerunt.

Finit concilium Carthaginen. 5.

CONCILIVM TOLETANVM primum 19. epiſcoporum Patrono epiſcopo præſidente. Eſt prouinciale, ſed confirmatum authoritate Leonis papæ.

Toletanũ conciliũ 1. Conſidentibus preſbyteris, aſtantibus diaconis, & cæteris qui intererant concilio congregato, Patronus epiſcopus dixit: Quoniam ſinguli cœpimus in eccleſiis noſtris facere diuerſa, & inde tanta ſcãdala ſunt quæ vſque ad ſchiſma perueniunt, ſi placet, communi concilio decernamus quid ab omnibus epiſcopis in ordinandis clericis ſit ſequendum. Mihi autẽ placet conſtituta primitus Nicæni concilij perpetuo eſſe ſeruanda, nec ab his eſſe recedendum. Vniuerſi epiſcopi dixerũt: Hoc nobis placet, ita vt ſi quis cognitis geſtis Nicæni concilij aliud quàm ſtatutum eſt, facere præſumpſerit, & non in eo perſeuerandum putauerit, hic excommunicatus habeatur, niſi per correctionem fratrum emendauerit errorem.

CAN. I.

De preſbyteris & diaconis, ſi poſt ordinationem filios genuerint, ad altiorem gradum non aſcendant.

CAN

CAN. II.

Vt pœnitens ſi neceſſitas cogat, lector aut oſtiarius fiat.

Item placuit vt pœnitentes non admittantur ad clerum, niſi tantum ſi neceſſitas aut vſus exegerit, & tunc inter oſtiarios deputentur, vel inter lectores, ita vt euangelia aut epiſtolam non legant. Si qui autem antè ordinati ſunt diaconi, inter ſubdiaconos habeantur, ita vt manũ non imponant, nec ſacra contingant. Eum verò pœnitentem dicimus qui poſt baptiſmum, aut pro homicidio aut pro diuerſis criminibus, grauiſſimíſque peccatis, publicam pœnitentiam gerens, ſub cilicio diuino fuerit reconciliatus altario. *Diſt 50. Placuit.*

CAN. III.

De his qui viduas acceperint ne diaconi fiant.

Item conſtituit ſancta ſynodus, vt lector fidelis ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil ſit, ſed ſemper lector habeatur, aut forte ſubdiaconus.

CAN. IIII.

Vt ſubdiaconus ſi defuncta vxore aliam duxerit, oſtiarius fiat.

Subdiaconus autem defuncta vxore ſi vxorem aliam duxerit ab officio in quo ordinatus fuerat remoueatur, & habeatur inter oſtiarios vel lectores, ita vt euangelium & epiſtolam non legat, propterea ne qui eccleſiæ ſeruierit, publicis officiis ſeruire videatur. Qui verò tertiam (quod nec dicendum eſt) acceperit, abſtentus biennio, poſtea inter laicos reconciliatus per pœnitentiam, communicet.

CANON V.

De clericis ad eccleſiam non venientibus.

Preſbyter vel diaconus, vel ſubdiaconus, vel quilibet eccleſiæ deputatus clericus, ſi intra ciuitatem fuerit, vel in loco in quo eccleſia eſt, aut caſtella aut vici ſunt, aut villę, ſi ad eccleſiam aut ad ſacrificium quotidianum non venerit, clericus non habeatur, ſi caſtigatus per ſatisfactioné veniam ab epiſcopo noluit promereri.

CAN. VI.

Ne religioſa puella virorum familiaritatem habeat.

Itémque puella Dei nec familiaritatem habeat cum confeſſore, aut cum quolibet laico ſanguinis alieni, aut conuiuium ſola adeat, niſi vbi ſit ſeniorum honeſtorum, aut viduarum honeſtarum frequentia, vbi honeſte confeſſor quilibet cum plurimorum teſtimonio teſtium conuiuio intereſſe poſſit. Cum lectoribus autem in ipſorum domibus non admittendas penitus, nec videndas, niſi forte conſanguinea ſoror ſit, vel vterina.

CAN. VII.

De clerico cuius vxor peccauerit.

33.q.2. *Placuit vt ſi.* Placuit vt ſi quorumcunque clericorum vxores peccauerint: ne forte licentiam peccandi plus habeant, accipiant mariti earum hanc poteſtatem (præter necem) cuſtodiendi, ligandi in domo ſua, ad ieiunia ſalutaria, non mortifera eas cogentes: ita vt inuicem ſibi clerici pauperes auxilium ferant ſi ſeruitia forte non habeant. Cum vxoribus autem ipſis quæ peccauerint, nec cibos ſumant, niſi forte ad timorem Dei acta pœnitentia reuertantur.

CAN. VIII.

De hiſqui poſt baptiſmum militauerint.

D.21. *Si quis poſt.* Si quis poſt baptiſmũ militauerit, & chlamydem ſumpſerit aut cingulũ ad necandos fideles

etiã ſi grauia non admiſerit, ſi ad clerum admiſſus fuerit, diaconij non accipiat dignitatem.

CAN. IX.

De profeſſis vel viduis abſente ſacerdote.

Nulla profeſſa vel vidua abſente epiſcopo vel presbytero in domo ſua antiphonas cũ confeſſore vel ſeruo ſuo faciat. Lucernarium verò niſi in eccleſia non legatur, aut ſi legatur in villa præſente epiſcopo vel presbytero vel diacono legatur.

CAN. X.

Ne clericus fiat ſine conſenſu domini aut patroni.

Clericos, ſi quidem obligati ſint, vel pro æquatione, vel de genere alicuius domus, non ordinandos niſi probatæ vitæ fuerint, & patroni cõſenſus acceſſerit.

CAN. XI.

De potentibus qui pauperem expoliant.

Si quis de potẽtibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religioſum expoliauerit, & mandauerit eũ ad ſe venire epiſcopus, aut audiatur, & is contempſerit, inuicem mox ſcripta percurrãt per omnes prouinciæ epiſcopos, & quoſcunque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipſe donec obediat, & reddat aliena. 24. q. 3. *Si quis de.*

CAN. XII.

Ne clericus ab epiſcopo recedat.

Item vt liberum nulli clerico ſit diſcedere de epiſcopo ſuo, & alteri epiſcopo communicare, niſi fortè ei quem epiſcopus alius libẽter habeat de hæreticorum ſchiſmate diſcedentem, & ad fidem catholicam reuertentem. Si qui autem de catholicis diſceſſerint, & in communione eorum vel palam vel occulte cum eis qui vel excõmunicati ſunt, vel per ſententiam iam notati,

fuerint inuenti, habeant illorum ad quos ire voluerint etiam in damnatione conſortium.

CAN. XIII.

De his qui eccleſiam intrant.

De conſec. d.2. Hi qui intrant.

De his qui intrant in eccleſiam, & deprehenduntur, nunquam communicare admoneantur. Quòd ſi non communicant, ad pœnitentiam accedant. Si communicant, non ſemper abſtineantur. Si non fecerint, abſtineantur.

CAN. XIIII.

De accipientibus euchariſtiam.

Si quis auté acceptā à ſacerdote euchariſtiā non ſumpſerit, velut ſacrilegus propellatur.

CANON XV.

De excommunicatis à ſacerdote.

Si quis laicus abſtinetur ad hunc vel ad domũ eius, vel clericorum, vel religioſorum nullus accedat. Similiter & clericus ſi abſtinetur, à clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui aut cõuiuari fuerit deprehenſus, etiam ipſe abſtineatur. Sed pertineat ad eos clericos qui eius ſunt epiſcopi, & ad omnes qui cõmoniti fuerint de eo qui abſtinetur, ſiue laico quolibet ſiue clerico.

CAN. XVI.

De pœnitentia deuotæ ſi adultera fuerit.

27. q. 1. Deuotam.

Deuotam peccãtem non recipiendam in eccleſiam niſi peccare deſierit: & ſi deſinens egerit aptam pœnitentiam decem annis, recipiat communionem. Priuſquã autem in eccleſiã admittatur ad orationẽ, ad nullius conuiuiũ Chriſtianæ mulieris accedat. Quòd ſi admiſſa fuerit, etiam hæc quæ eam receperit, habeatur abſtẽta. Corruptorem etiam par pœna cõſtringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, niſi adhuc ipſo viuente marito caſte viuere

cœpe

cœperit, aut poſtquam ipſe deceſſerit.

CAN. XVII.

De vxorato concubinam habente.

Si quis habens vxorem fidelis cócubinam habeat, non cõmunicet. Cæterum is qui non habet vxorem, & pro vxore cócubinam habet, à communione non repellatur, tantũ vt vnius mulieris aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) ſit coniunctione contentus. Aliàs verò viuens abiiciatur donec deſinat, & ad pœnitentiam reuertatur. *Diſt. 24. Is qui.*

CAN. XVIII.

De vidua epiſcopi ſi maritum acceperit.

Si qua vidua epiſcopi aut preſbyteri aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religioſa cum ea cõuiuium ſumat, nunquam cõmunicet, morienti tantũ ei ſacramentum ſubueniat.

CAN. XIX.

Si filia ſacerdotis religioſa peccauerit.

Epiſcopi ſiue preſbyteri ſiue diaconi filia, ſi deuota fuerit & peccauerit, & maritum duxerit, ſi eam pater vel mater in affectũ receperint, à communione habeantur alieni, pater verò cauſas in concilio nouerit ſe præſtaturum. Mulier autem non admittatur ad cõmunionem, niſi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si autem viuente eo ſeceſſerit & pœnituerit, nullo modo niſi vitæ deficiens accipiat communionem.

CAN. XX.

Vt nullus præter epiſcopum chriſma conficiat.

Quanuis penè vbique cuſtodiatur, vt abſque epiſcopo chriſma nemo cõficiat, tamen quia in aliquibus locis vel prouinciis preſbyteri dicuntur chriſma conficere: Placuit ex hac die nullum alium niſi epiſcopum chriſma conficere, & per diœceſim deſtinare, ita vt de ſingulis eccle- *Nullus præter epiſcopum chriſma conficiat.*

ſiis ad epiſcopum ante diem Paſchę diaconi deſtinétur, aut ſubdiaconi, vt cōfeſtim chriſma ab epiſcopo deſtinatum, ad diem Paſchę poſſint ad tempus deferre. Epiſcopo ſanè certū eſt ꝙ omni tempore licet chriſma conficere, ſine cōſcientia autem epiſcopi nihil penitus preſbyteri agere præſumant. Statutum verò eſt diaconum non chriſmare, ſed preſbyterum abſente epiſcopo, præſente verò non, niſi ab ipſo fuerit præceptū. Huiuſmodi conſtitutionem meminerit ſemper archidiaconus vel præſentibus vel abſentibus epiſcopis ſuggerendum, vt eam & epiſcopi cuſtodiant, & preſbyteri non relinquant.

Chriſmare poteſt preſbyter abſente epiſcopo.

CAN. XXI.

De regulis fidei catholicæ.

Regulæ fidei contra omnes hæreſes, maxime contra Priſcillianiſtas: quas epiſcopi Tarroconenſis, Carthaginenſis, Luſitani & Bethici fecerunt, & ex pręcepto papæ Leonis ad Balconium epiſcopum Galliciæ tranſmiſerunt. Ipſi etiam ſu praſcripta viginti canonum capitula ſtatuerunt in concilio Toletano.

Aſſertio fidei eiuſdem concilij contra Priſcillianiſtas.

Aſſertio fidei contra Priſcillianiſtas.

Credimus in vnum verum Deum patrem omnipotentem, & filium & ſpiritum ſanctum, viſibilium & inuiſibilium factorem, per quē omnia facta ſunt in cęlo & in terra, vnū Deum & vnam eſſe diuinæ ſubſtantię trinitatem. Patrem autem non eſſe filium ipſum, ſed habere filium qui pater non ſit. Filium nō eſſe patrem, ſed filium Dei de patris eſſe natura. Spiritum quoque eſſe paracletum, qui nec pater ſit ipſe, nec filius, ſed à patre filióque procedens. Eſt ergo ingenitus pater, genitus filius, non genitus paracletus, ſed à patre

patre filióque procedés. Pater eſt cuius vox hæc audita eſt de cælis, Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite. Filius eſt, qui ait: Ego à patre exiui, & à Deo veni in hunc mundũ. Paracletus eſt ſpiritus, de quo filius ait: niſi ego abiero ad patrem, paracletus non veniet. Hanc trinitatem perſonis diſtinctã, ſubſtantia vnitã, virtute & poteſtate & maieſtate inuiſibilem indifferenté. Præter hanc nullam credimus diuinam eſſe naturam, vel angeli vel ſpiritus, vel virtutis alicuius quæ Deus credatur. Hunc ergo filiũ Dei, Deum natum à patre ante omne omnino principium ſanctificaſſe vterum virginis Mariæ, atque ex ea verũ hominem ſine viri generatũ ſemine ſuſcepiſſe, duabus duntaxat naturis, id eſt, deitatis & carnis in vnam conuenientibus omnino perſonã, id eſt dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum. Nec imaginariũ corpus, aut phantaſmatis alicuius in eo fuiſſe, ſed ſolidũ atque verum. Hunc & eſuriiſſe & ſitiiſſe, & doluiſſe & fleuiſſe & omnes corporis iniurias pertuliſſe. Poſtremò à Iudæis crucifixum & ſepultum, & tertia die reſurrexiſſe. Cõuerſatum poſtmodum cum diſcipulis ſuis, & quadrageſima poſt reſurrectionem die ad cælum aſcendiſſe. Hunc filium hominis etiam filium Dei, & filium Dei & hominis filium appellamus. Reſurrectionem verò futuram humanæ credimus carnis, animã autem hominis non diuinæ eſſe ſubſtantiæ, aut Dei patris, ſed creaturam dicimus Dei voluntate creatã. Siquis autem dixerit aut crediderit à Deo omnipotente mundũ hunc factum non fuiſſe, atque omnia eius inſtrumẽta, anathema ſit. Siquis dixerit atq; crediderit Deũ patrem eundé eſſe filium vel paracletum, anathema ſit.

Matt.3. *Mar.1.* *Lucæ 3.* *Ioan.16.*

Siquis dixerit vel crediderit filium eundem eſſe patrem vel paracletũ, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit paracletum eſſe vel patrem vel filium, anathema ſit. Siquis dixerit, vel crediderit carnem tantum ſine anima à filio Dei fuiſſe ſuſceptam, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit Chriſtum innaſcibilem eſſe, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit deitatẽ naſcibilem eſſe, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit deitatem Chriſti conuertibilem fuiſſe vel paſſibilem, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit alterum Deum eſſe priſcæ Legis, alterum Euangeliorum, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit ab altero Deo mundũ factum fuiſſe, & non ab eo, de quo ſcriptũ eſt: In principio fecit Deus cælum & terram, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit corpora humana non reſurgere poſt mortem, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit animam humanam Dei portionem, vel Dei eſſe ſubſtantiam, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit alias ſcripturas præter quas eccleſia catholica recipit in authoritate habẽdas vel eſſe venerandas, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit deitatis & carnis vnam in Chriſto eſſe naturam, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit eſſe aliquid quod ſe extra diuinam trinitatem poſſit extendere, anathema ſit. Siquis Aſtrologiæ vel Matheſi exiſtimat eſſe credendũ, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit coniugia hominum quæ ſecundum legem diuinam licet habere, execrabilia eſſe, anathema ſit. Siquis dixerit vel crediderit carnes auium ſeu pecudum quæ ad eſcam datæ ſunt, non tantum, pro caſtigatione hominum abſtinendas, ſed execrandas eſſe, anathema ſit. Siquis in errore Priſcilliani ſectam

ſectam ſequitur vel profitetur, vt aliud in ſalubri baptiſmo contra fidem ſancti Petri faciat, anathema ſit.

Explicit regula fidei catholicæ aduerſus Priſcillianiſtas, Patronus epiſcopus ſubſcripſi. Marcellus epiſcopus ſubſcripſi. Afrodiſius epiſcopus ſubſcripſi Subſcripſerunt & alij epiſcopi qui interfuerunt concilio. *Subſcriptio.*

Decreta Innocentij papæ.

INnocentius primus papa, natione Albanenſis, ſedit annis 15. menſibus 2. Hic conſtituit vt qui natus fuerit de Chriſtiana, denuo naſci debeat per baptiſmum, quod Pelagius damnauit. Eo tempore florebat Hieronymus presbyter in Bethleem. Pelagium & Cæleſtinũ inuenit, quos tanquam hæreticos damnauit. *Innocẽtius pontif. 40. Sub hoc cœpit hæreſis Deum corpus habere aſſerens. Et prædeſtinatorum & Cataphrygarum & Pelagij. Et Roma à Gotthis capta eſt. In concilijs.*

Extat epiſtola eius decretalis ad Decentium epiſcopum, in qua paucis admonet antiquas patrum traditiones ſeruãdas, nec nouitates aliquas inducendas in ſua eccleſia, nec alterius eccleſiæ quàm Rom. in conſecrandis myſteriis, vel in cæteris agendis, conſuetudinem eſſe ſeruãdam.

CAN. I.

De pacis oſculo dando poſt confecta myſteria.

PAcis oſculum dandum eſt poſt confecta myſteria, vt conſtet populum ad omnia quæ in myſteriis aguntur atque in eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur. *De conſec. d. 2. Pacem igitur.*

CAN. II.

De non recitandis nominibus ante precem ſacerdotis.

De nominibus verò recitãdis antequã preces ſacerdos faciat, atque eorũ oblationes quorum nomina recitãda ſunt, ſua oratione commẽdet, *D. con. d. 2. De nominibus recitandis.*

quàm ſuperfluũ ſit, & ipſe per tuam prudentiam recognoſcis, vt cuius hoſtiã necdũ Deo offeras, eius ante nomen inſinues, quamuis illi incognitum ſit nihil. Prius ergo oblationes ſunt commẽdãdæ, ac tũc eorũ nomina, quorũ ſunt oblationes, edicenda, vt inter ſacra myſteria nominentur, non inter alia quæ ante præmittimus, vt ipſis myſteriis viam futuris precibus aperiamus.

CAN. III.

Vt infantes baptizati à ſolo epiſcopo conſignentur.

Confirmationis ſacramentum. De conſignandis verò infantibus, manifeſtũ eſt nõ ab alio quàm ab epiſcopo fieri licere. Nã preſbyteri licet ſint ſacerdotes pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem põtificibus ſolis deberi vt vel conſignent, vel Paracletum ſpiritum tradant, non ſolùm conſuetudo eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit Petrum & Ioan. eſſe directos, qui iam baptizatis traderent ſpiritum ſanctum. Nam preſbyteris ſeu extra epiſcopum, ſeu præſente epiſcopo, cum baptizãt chriſmate baptizatos vngere licet: ſed quod ab epiſcopo fuerit cõſecratum, non tamen frontẽ ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur epiſcopis cum tradunt ſpiritum ſanctum Paracletũ. Verba verò dicere nõ poſſum, ne magis prodere videar quã ad conſultationem reſpondere.

Act. 4.

De conſec. diſ. 4. preſbyteris.

CAN. IIII. *De ieiunio ſabbati.*

De con. d. 3. Sabbato. Quòd ritè omni ſabbato ieiunetur, quia feria ſexta & ſabbatum ambo dies triſtitiã Apoſtolis vel his qui Chriſtum ſecuti ſunt, indixerunt: qui die dominico exhilarati, non ſolùm ipſum feſtiuiſſimũ eſſe voluerunt, verùm etiã per omnes hebdomadas frequentandum eſſe duxerunt.

CAN

CAN. V.

De fermento, id eſt ſacraméto quod ciuitatis tantum presbyteris dirigatur.

CAN. VI.

De energumenis baptizatis, vt eis à presbytero vel cæteris clericis abſente epiſcopo manus imponatur.

CAN. VII. *De pœnitentibus.*

De pœnitétibus verò qui ſiue ex grauioribus commiſſis, ſiue ex leuioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla interueniat ægritudo, quinta feria ante Paſcha eis remittendum Rom. eccle. conſuetudo demonſtrat. Cæterum de pondere æſtimando delictorum, ſacerdotis eſt iudicare vt attendat ad confeſſioné pœnitentis, & ad fletus atque lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactioné. Sanè ſiquis in ægritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus Paſchæ relaxandum, ne de ſeculo abſque communione decedat. *De cõ. d. 3. De pœnitentibus.*

CAN. VIII.

Quod orandum ſit pro infirmis.

Sanè quoniã de hoc, ſicuti de cæteris conſulere voluit dilectio tua, adiecit etiam filius meus Cæleſtinus diaconus in epiſtola ſua eſſe à tua dilectione poſitum illud quod in beati Apoſt. Iaco. epiſtola conſcriptũ eſt: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, & orent ſuper eum, vngẽtes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei ſaluabit infirmũ, & ſuſcitabit illũ dominus: & ſi in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod non eſt dubium de fidelibus ægrotãtibus accipi vel intelligi debere qui ſancto oleo chriſmatis perungi poſſunt, quo ab epiſcopo cõfecto non ſolũ *Extremã vnctionem eſſe genus ſacramẽti. Iacob. 5.*

ſacerdotibus, ſed omnibus vti Chriſtianis licet in ſua aut ſuorum neceſſitate inungendo. Cęterũ illud ſuperfluũ videmus adiectũ, vt de epiſcopo ambigatur, quod preſbyteris licere non dubium eſt. Nam idcirco de preſbyteris dictum eſt, quia epiſcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non poſſunt. Cæterum ſi epiſcopus aut poteſt, aut dignum ducit aliquem à ſe viſitandũ, & benedicere & tangere chriſmate ſine cunctatione poteſt, cuius eſt ipſum chriſma conficere. Nam non pœnitentibus iſtud fundi non poteſt, quia genus eſt ſacramenti. Nam quibus reliqua ſacramenta negãtur quomodo vnũ genus putatur poſſe concedi? His ergo, frater chariſſime, omnibus quæ tua dilectio voluit à nobis exponi, prout potuimus reſpõdere curauimus vt eccleſia tua Rom. conſuetudinem, à qua originem ducit, ſeruare valeat atque cuſtodire. Reliqua verò quæ ſcribi fas non erat, quum adfueris interrogati poterimus edicere. Erit autem domini potentiæ etiam id procurare, vt tuam eccleſiã & clericos noſtros qui ſub tuo pontificio diuinis famulantur officiis, bene inſtituas, & aliis formam tribuas, quam debeant imitari.

Diſt 95. Illud ſuperfluum.

Epiſt. 2.

Extat epiſtola ſecunda eiuſdem Innoc. papæ ad Victriciũ Rothomagenſem epiſcopũ, in qua eum inſtituit de Rom. eccleſ. norma atque authoritate digeſtas vitæ & morum probabilium diſciplinas annectens, per quas populum doceat quibus rebus & regulis Chriſtianorum vita in ſua cuiuſque profeſſione debeat contineri, & quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnem catholicum epiſcopum expediat cuſtodire. Partita eſt in 13. capita quæ in epiſt. 4. Siricij papæ ſuperius deſcripta ſunt.

Sequi

Sequitur eiuſdem epiſt.3. ad Exuperium Tholoſanum epiſcopum.

Innocentius Exuperio epiſcopo Tholoſano ſalutem. Conſulenti tibi frater chariſſime, quid de propoſita ſpecie vnaquaque ſentirem, pro captu intelligentiæ meæ quæ ſunt viſa reſpõdi, quid ſequendum vel quid vitandum docilis ratio perſuaderet, vel authoritas lectionis oſtenderet, vel cuſtodita ſeries tẽporum demõſtraret. Et quidem dilectio tua inſtitutũ ſequuta prudẽtium ad ſedem Apoſtol. referre maluit, quid de rebus dubiis cuſtodire deberet potius quã vſurpatione præſumpta quæ ſibi viderẽtur de ſingulis obtinere. Cur enim magis pudendũ putemus diſcere aliquid quàm omnino neſcire? Mihi quoq; ipſi de collatione docilitas accedit, dum perſcrutatis rationibus ad propoſita reſpondere compellor, eóque fit vt ſemper aliquid addiſcat qui poſtulatur vt doceat. Proponam igitur ſingula, ſubiiciámque reſponſum. *Epiſto.3. De incõtinentia ſacerdotum.*

CAN. I.

De incontinentia ſacerdotum vel leuitarum.

PRopoſuiſti quid de his obſeruari debeat quos in diaconij miniſterio, aut in officio presbyterij poſitos incontinentes eſſe aut fuiſſe generati filij prodiderunt. De his & diuinarum legum manifeſta eſt diſciplina, & beatæ recordationis viri Siricij epiſcopi monita euidentia commearunt, vt incõtinentes in officiis talibus poſiti, omni eccleſiaſtico honore priuarentur: nec admittantur ad tale miniſterium, quod ſola continētia oportet impleri. Eſt enim vetus admodũ ſacræ legis authoritas iam inde ab initio cuſtodita, quòd in tẽplo anno vicis ſuæ habitare præcepti ſunt ſacerdotes, vt ſeruientes ſacris *Diſt. 82. Propoſuiſti. Lucæ 1. Par. 24. 1.*

oblationibus, puri & ab omni labe mundari ſibi vindicent diuina myſteria, neque eos ad ſacrificia fas ſit admitti qui exercent vel cum vxore carnale conſortium, quia ſcriptũ eſt: Sanctì eſtote, quia & ego ſanctus ſum dominus Deus veſter. *Leuit.*11. Quibus vtique propter ſobolis ſucceſſionẽ vxoris vſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & *Num.*8. præterquàm ex ſemine Aaron ad ſacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi ſacerdotes vel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies qua vel à ſacrificiis diuinis, vel à baptiſmatis officio vacent. Nam ſi beatus Paulus Apoſtolus ad Corint. ſcribit dicẽs: Abſtinete *1.Cor.*7. vos ad tempus, vt vacetis orationi, & hoc vtique laicis præcepit, multò magis ſacerdotes quibus & orandi & ſacrificandi iuge officium eſt, ſemper debebunt ab huiuſmodi cõſortio abſtinere. Quòd ſi contaminatus fuerit carnali concupiſcentia, quo pudore vel ſacrificare vſurpabit, aut qua conſcientia, quóve merito exaudiri ſe credit, cum dictum ſit, Omnia munda mũdis, coin- *Tit.*1. quinatis autem & infidelibus nihil mundum? Sed fortaſſe hoc licere credit, quia ſcriptum eſt: *1.Tim.*3. Vnius vxoris virum. Non vt permaneat in concupiſcentia generandi, hoc dixit, ſed propter continentiam futuram. Neque enim integros corpore nõ admiſit, qui ait, Vellem autẽ omnes *1.Cor.*7. ſic eſſe ſicut & ego. Quod & apertius declarat, *Roma.*8. dicens, Qui autẽ in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem iam non eſtis in carne, ſed in ſpiritu, & habentem filios, non generantem, *Idem in cõcil. Agat. ca.*9. dixit: Sed ea planè diſpar & diuiſa ſententia eſt. Nam ſi ad aliquos forma illa eccleſiaſticæ vitæ pariter

pariter & diſciplinæ quæ ab epiſcopo Siricio ad prouincias cõmeauit, non probabitur perueniſſe: his ignorantibus venia remittitur, ita vt decætero penitus incipiant abſtinere. Et ita gradus ſuos in quibus inuenti fuerint, ſic retentent, vt eis non liceat ad potiora conſcendere. Quibus in beneficio eſſe debet quòd hunc ipſum locum quem retinent, non amittunt. Si qui autẽ ſciuiſſe formam viuendi, miſſa à Siricio deteguntur, neque ſtatim cupiditates libidinis abieciſſe illi ſunt modis omnibus ſubmouendi, quia poſt admonitionem cognitam, præponendam arbitrati ſunt voluptatem.

CAN. II.

De his qui poſt baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus ſunt dediti, & in vltimo pœnitentiam poſcunt.

Et hoc quæſitum eſt quid de his obſeruari oporteat, qui poſt baptiſmum omni tempore incõtinentiæ voluptatibus dediti, in extremo fine vitæ ſuæ pœnitentiã ſimul & reconciliationem cõmunionis expoſcunt. De his obſeruatio prior, durior, poſterior, interueniente miſericordia, inclinatior eſt. Nam conſuetudo prior tenuit vt concederetur pœnitentia, ſed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ perſequutiones eſſent, ne cõmunionis conceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros non reuocaret à lapſu, negata merito communio eſt, conceſſa pœnitẽtia: ne totum penitus negaretur: & duriorem eſſe remiſſionẽ fecit tẽporis ratio. Sed poſtquam dominus noſter pacem eccleſiis ſuis reddidit, iam depulſo terrore cõmunionem dari obeuntibus placuit, & propter domini miſericordiam, quaſi viaticum profecturis, & ne

Nouatiani hæretici negantis veniā, aſperitatem & duritiā ſubſequi videamur. Tribuitur ergo cū pœnitētia extrema cōmunio, vt homines huiuſmodi vel in ſupremis ſuis, permittente ſaluatore noſtro, à perpetuo exitio vindicentur.

CAN. III.

De adminiſtratoribus vel iudicibus ſecularibus.

21. quæſ. 4. *Quæſitum eſt.* Quæſitum etiam eſt ſuper his qui poſt baptiſmum adminiſtrauerunt, & aut tormenta ſæua exercuerunt, aut etiam capitalem protulere ſententiam. Nihil de his legimus à maioribus definitum eſſe. Meminerāt enim à Deo poteſtates has fuiſſe conceſſas, & propter vindictā noxiorum gladiū fuiſſe permiſſum, & Dei miniſtrum eſſe datum in huiuſmodi vindicem. *Rom.* 13. Quomodo ergo reprehenderent factum, quod authore Deo viderent eſſe conceſſum? De his ergo ita vt hactenus ſeruatum eſt, ſic habeamus, ne aut diſciplinam euertere, aut contra authoritatem domini venire videamur. Ipſis autem in ratione reddenda, geſta ſua omnia ſeruabuntur.

CAN. IIII.

Quod viri cum adulteris vxoribus non conueniant.

32. q. 5. *Chriſtiana religio.* Et illud deſyderatum eſt ſciri, cur communicantes viri cum adulteris vxoribus non conueniant, cum econtra vxores in conſortio adulterorum virorum manere videantur. Super hoc Chriſtiana religio adulterium in vtroque ſexu pari ratione condemnat. Sed viros ſuos mulieres non facilè de adulterio accuſant, & non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius vxores adulteras apud ſacerdotes deferre conſueuerunt, & ideo mulieribus, prodito

earum.

earum crimine, communio denegatur. Virorum autem latente commiſſo, non facilè quiſquam ex ſuſpicionibus abſtinetur. Qui vtique ſubmouebitur, ſi eius flagitium detegatur. Cum ergo par cauſa ſit, interdum probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit.

CAN. V.

Quòd qui preces vel crimina dictant, habeantur immunes.

Illud etiā ſiſcitari voluiſti, an preces dictantibus liberum concedatur, vtique poſt baptiſmi regenerationem à principibus poſcere mortem alicuius, vel ſanguinem de reatu, quam rem principes nunquam ſine cauſæ cognitione concedunt, ſed ad iudices commiſſa ipſa, vel crimina ſemper remittūt, vt cauſa cognita vindicetur. Quæ cum quæſitori fuerint delegata, aut abſolutio aut damnatio pro negotij qualitate profertur. Et dum legum authoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis. 23.q.4. *Illud etiā.*

CAN. VI.

Quod hi qui intercedente repudio diuortium pertulerunt, ſi ſe nuptiis aliis iunxerint, adulteri eſſe monſtrantur.

De his etiā requiſiuit dilectio tua, qui interueniente repudio alij ſe matrimonio copularunt: quos in vtraq; parte adulteros eſſe manifeſtū eſt. Qui verò vel vxore viuente (quāuis diſſociatum videatur eſſe coniugiū) ad aliam copulā feſtinarunt, neque poſſunt adulteri nō videri, intātum, vt etiā hæ perſonę quibus tales coniuncti ſunt, etiam ipſæ adulterium cōmiſiſſe videantur, ſecundum illud quod legimus in euangelio: Qui dimiſerit vxorē ſuam, & duxerit aliam, mœchatur. Similiter & q. dimiſſam duxerit, mœchatur. *Matt.5. & 19.*

Et ideo tales omnes à communione fidelium abſtinendos. De parentibus autem aut de propinquis eorum nihil tale ſtatui poteſt, niſi incentores illiciti conſortij fuiſſe detegantur.

CAN. VII.

Qui libri in canone recipiantur.

Qui vero libri recipiantur in canone ſanctarũ ſcripturarum, breuis annexus oſtendit. Hæc ſunt *Nota.* ergo quę deſiderata moneri voce voluiſti, Moyſi libri quinq;, id eſt Geneſis, Exodus, Leuiticus, &c. Cætera autem quæ vel ſub nomine Mathiæ ſiue Iacobi minoris, vel ſub nomine Petri & Ioannis, quæ à quodam Leutio ſcripta ſunt, vel ſub nomine Andreæ, quæ à Nexocharide & Leonide philoſophis, & ſub nomine Thomæ, & ſiqua ſunt alia, non ſolùm repudianda, verum etiam noueris eſſe damnanda. Datum decimo calend. Martij. Stilicone 2. & Antemio, viris clariſſimis conſulibus.

¶Sequitur eiuſdem epiſtola quarta, ad Felicem Nucerianum epiſcopum.

Epiſt.4. INnocẽtius Felici epiſcopo Nuceriano. Mirari non poſſumus dilectionẽ tuam ſequi inſtituta maiorũ, omniáque quæ poſſunt aliquã recipere dubitationem ad nos quaſi ad caput atque ad apicem epiſcopatus referre, vt conſulta videlicet ſedes apoſtolica ex ipſis rebus dubiis certum aliquid faciendum pronunciet. Quod & nos libenter accipimus, & dilectionẽ tuam memorem canonũ approbamus. Scripſiſti ergo quod feruore fidei quo polles & amore ſanctæ plebis vel reparaueris eccleſias Dei, vel nouas quaſque conſtruxeris, ſed in his clericos quos conſtituas, non habere: aliquos verò mutilos, aliquos digamos eſſe. Ad quod ſtuduimus prudentem virum

de

de his noluiſſe cõſulere quæ omnibus ſunt certa ratione comperta. Ergo non quaſi ignoranti dicimus, ſed in aliis forſitan occupatos, iſtud oblitos vos eſſe dicimus.

CAN. I.

Siquis volens partem ſui corporis amputauerit, clericus eſſe non poteſt, nolens autem poteſt.

QVi igitur partem cuiuſlibet digiti ſibi ipſe volens abſcidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui verò caſu aliquo contingit, dum aut operi ruſtico curã impẽdit, aut aliquid faciens, ſe non ſponte percuſſit, hos canones præcipiunt & clericos fieri, & ſi in clero fuerint reperti, non abiici. In illis enim voluntas indicata eſt, quæ ſibi auſa fuerit ferrũ iniicere, quod ſcilicet & alij id facere dubitari non poſſit, in iſtis verò caſus veniam meruit.

CAN. II.

Quod digami ad clerum admitti non poſſunt.

De digamis autem nec conſuli debuit, quòd manifeſta lectio ſit Apoſtoli, Vnius vxoris virũ, ad ſacerdotiũ ſiue ad clericatũ admitti debere, & hanc ipſam tamen ſi virginem accepit. Nam ea quæ antè habuerit virum, licet defunctus ſit, tamen ſi clerico poſtea fuerit copulata, clericus qui eam acceperit, eſſe non poterit, quia in lege cautum eſt, Non viduam, non abiectam habere poſſe coniugem ſacerdotem. *1. Tim. & Tit. 1.* *Leui. 21.*

CAN. III.

Qui de laicis ad clerum non debeant promoueri.

De laicis verò religio tua conſuluit, quos canones ordinare prohibeant. Certum eſt quidem hoc regulas eccleſiaſticas cõtinere, ſed non ita definitũ eſt, vt de omnibus ſit laicis conſtitutũ. Neque enim clerici naſci, & non fieri poſſunt, *Diſt. 31. Deſignata ſunt.*

ſed deſignata ſunt genera, de quibus ad clericatum peruenire non poſſunt, id eſt ſi quis fidelis militauerit, ſi quis fidelis cauſas egerit, honeſt poſtulauerit, ſi quis fidelis adminiſtrauerit. De curialibus autem manifeſta ratio eſt, quoniam & ſi inueniantur huiuſmodi viri, qui debeant clerici fieri, tamen quoniam ſæpius ad curiam repetuntur, cauendum ab his eſt propter tribulationem quæ ſæpe de his eccleſiæ prouenit.

CAN. IIII.

Qui de laicis poſſunt clerici fieri. Hic aperte concubina prohibetur.

Diſt 33. Laici. Laici verò qui habentes vxores baptizati ſunt ac ſic ſe inſtituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint, aut monaſteriis ex quo baptizati ſunt hæreſim, & ſi non concubinam, non pellicem nouerint, ſi in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ſortem aſſumi.

CAN. V.

De temporibus in clero immorandis.

Ita ſanè vt in eis tempora à maioribus conſtituta ſeruentur: nec cito quilibet lector, cito acolythus, cito diaconus, cito ſacerdos fiat, quia in minoribus officiis ſi diu perdurét, & vita eorum pariter & obſequia comprobantur, vt ad ſacerdotium poſt hæc emenſis ſtipendiorum meritis veniant, nec præripiant quod vita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa definitione monſtratum eſt qui debeant admitti, cuíve reprobari, ex his omnibus quos videt dignatio tua non poſſe reprobari, eligere debebis quos clericos facias. Si enim nullam gratiam hominibus, aut beneficium præſtare velimus, tales inuenire

nire poſſumus, de quorum aſſumptione nec incurrere ſcandalum, nec erubeſcere valeamus.

Sequitur eiuſdem epiſtola 24. ad ſynodum in Toletana ciuitate conſtitutum.

CAN. I.

De Hiſpanorum reprehenſione, qui inordinate conſtituunt clericos.

INnocentius vniuerſis epiſcopis in Toletana ſynodo conſtitutis, dulciſſimis fratribus in domino ſalutem. Sæpe me & nimium cum teneret cura ſollicitum ſuper diſſenſionis ſchiſmate eccleſiarum, quod malum per Hiſpanias latius in dies ſeparationis gradu incedere, fama preloquitur, neceſſarium tempus emerſit, quo non poſſit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ conſuetudinis vitio Hiſpanienſes epiſcopos celebrare cognoſcimus, fuerat aliquid ſecundũ maiorum traditionem ſtatuendum, niſi perpenderemus, ne perturbationes quamplurimas eccleſiis moueremus. Quorum factum ita reprehendimus vt propter numerum corrigendorũ ea quæ quoquo modo facta ſunt, non in dubium vocemus, ſed Dei potius dimittamus iudicio. *Epi.24.*

CAN. II.

Vt cauſidici, vel curiales, vel ſeculari militiæ dediti, ad clerum non admittantur.

Quantos enim ex eis qui poſt acceptã baptiſmi gratiã in Forenſi exercitatione verſati ſunt, & obtinendi pertinaciam ſuſceperunt, accitos ad ſacerdotium eſſe cõperimus, è quorum numero Rufinus & Gregorius perhibentur, quan- *Diſt.51. Aliquantos ex.*

tos ex militia,qui cum poteſtatibus obedierunt, ſeuera neceſſario præcepta ſunt executi, quantos ex curialibus, qui dum parerent poteſtatibus,quæ ſibi ſunt imperata fecerunt quantos qui voluptates & editiones populo celebrarunt, ad honorem ſummi ſacerdotij perueniſſe,quorum omnium neminem ne ad ſocietatem quidem ordinis clericorum oportuerat perueniſſe? Quæ ſi ſingula diſcutienda mandemus,non modicos motus aut ſcandala Hiſpanienſibus prouinciis, quibus mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus. Idcirco remittenda potius hæc putamus. Sed ne deinceps ſimilia committātur, dilectionis veſtræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vſurpationi ſaltem nunc finis neceſſarius imponatur, eo videlicet conſtituto, vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur.

CAN. III.

Vt quicunque tales ordinati fuerint,cum ordinatoribus ſuis deponantur.

Poſt hæc,ſiquis aduerſus formā canonum,vel ad eccleſiaſticum ordinem, vel ad ipſum ſacerdotium venire tētauerit,vnà cum ordinatoribus ſuis,ipſo in quo inuenti fuerint ordine & honore priuentur. Et quamuis dilectioni veſtræ fratres chariſſimi, regulæ Nicænæ ſint cognitæ,ſecundum quas ordines eſſe faciendos per ſententiam decernitis, tamen aliquam partem, quæ de ordinationibus eſt prouiſa, inſerendam putaui, vt ſecūdum eam ordinationes in poſterum celebrandas eſſe ſciamus, ne cui interpretandi aliter liberum arbitrū relinquatur Ac primum quæ ſunt prohibita digerantur.

CAN

CAN. IIII.

De commemoratione Nicani concilij, in quo ſupradicta prohibentur.

Ne quiſpiam qui poſt baptiſmum militauerit ad ordinem debeat clericatus admitti, neque qui cauſas poſt acceptum baptiſmũ egerint, aut qui poſt acceptã Dei gratiam adminiſtrauerint neque de curialibus aliquem ad eccleſiaſticũ ordinem venire poſſe, qui poſt baptiſmum vel coronati fuerint, vel ſacerdotium (quod dicitur) ſuſtinuerint, & editiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de curialibus eſt cauendũ, ne iidem qui ex curialibus fuerint, aliquando à ſuis curiis, quod frequenter videmus accidere, poſtulentur. Quæ omnia rationabiliter prohibita, oportet modis omnibus cuſtodiri. *Nicana ſynodi c.11. 12.*

CAN. V.

Quales eligendi ſunt in ordine clericorum.

Quales verò eligendi ſunt in ordine clericorum cuidẽs forma declarat, id eſt qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, & lectorũ officio ſociati, vel ſi maiores ſunt, cum fuerint Dei gratiã conſecuti, ſtatim ſe eccleſiaſticis ordinibus mancipauerint. Et ſi vxores habuerint, quærendum ſi vxorem virginem habuerint, quia ſcriptum eſt in veteri teſtamento: Vxorem virginem accipiat ſacerdos. Et alibi. Sacerdotes mei ſemel nubant. Neque qui duas vxores habuerit, quia Paulus apoſtolus ait: Vnius vxoris virum. *In dec. Siricij ad Himerium.* *Leuit.21.* *1.Timo.3. & Tit.1.*

CAN. VI.

De eo qui ante baptiſmum vxorem habuit, & poſt baptiſmum aliam, vt clericus non fiat.

Nec illud debere admitti quod aliquanti pro defenſione praui erroris opponunt, & aſſerunt quòd ante baptiſmum omnia dimittuntur, non *In epiſto. Innoc. ad Rufum. c.2.*

intelligentes huiuſmodi quòd ſola in baptiſmo peccata dimittuntur, non vxoris numerus aboletur. Nam ſi à Deo, vt ſcriptum eſt, præparatur viro vxor: & quod Deus iunxit, homo non ſeparet: & ipſi authores generis humani in origine à Deo benedicuntur, quomodo inter peccata iſta credantur poſſe dimitti? Quod ſi ſecundum illos qui tanta credũt, verum eſt, ergo omnis iniuſtitia quæ à catechumenis ante baptiſmũ fuerit operata, per baptiſmum aufertur. Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat, ſed fideliter intelligat vnius vxoris virum ſiue ante baptiſmum eſſe nominatum, ſiue poſt baptiſmum. Si enim vxor ante baptiſmũ accepta, non ducitur in numerum, nec filij ex ea dũ ſuſcepti inter filios poterũt nominari. Quod quàm abſurdum ſit atque alienum, prudentia veſtra melius æſtimabit. Vnde neminem liceat interpretari aliter diuinas ſcripturas, niſi quod recta ratio permittit: ne dum quidã remedia ſibi iniqua ad excuſationem præparant, ex eo rupiſſe legem, & regulas euertiſſe iudicentur, ſed ea tenenda ſunt quę diuinarum ſcripturarum ſeries continet, & à ſacerdotibus vtili ratione ſunt cõſtituta. Bene valeatis fratres chariſſimi.

Prou.19 *Matt.19. & Mar.10*

Lege in volumine cõciliorum. Extat epiſtola concilij Carthagin. ad Innocẽtium Papam, in qua ſequentes damnantur errores Pelagij & Cæleſtij.

Error I.

QVòd naturaliter poſſit implere legem *qui* vult, & quòd Deus legem ad adiutorium dedit.

Error II.

Ad perficiendam iuſtitiam & Dei mandata complenda, ſola humana ſufficere poteſt natura.

Error

Error 111.

Paruuli propter ſalutem quæ per ſaluatorem Chriſtum datur, baptizandi non ſunt.

Ad hæc reſcripſit Innocentius in epiſto. 25. in qua gratulatur epiſcopis Cartha. eccleſ. de ſolicitudine ſua. Deinde dãnat propoſitos errores, & autores eorum Pelagium & Cæleſtinũ. & quia nihil addit ad epiſtolam concilij Carthaginen. ideo non cenſuimus ſubiiciendam hoc loco.

Epiſtola concilij Mileuitani ad Innocentium Papam, quæ incipit: Domino beatiſſimo, meritóque venerabili Papæ Innocentio, &c. In qua ſequentes damnantur errores. *Vide in concilijs.*

Primus, poteſt homo in hac vita præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectioné iuſtitiæ ſine adiutorio gratiæ ſaluatoris per ſolum liberæ voluntatis arbitrium peruenire, vt etiam nõ ſit neceſſarium dicere, Dimitte nobis debita noſtra.

Secundus, illud, Ne nos inferas in tentationem, non ita intelligendum, tanquam diuinum adiutorium poſcere debeamus ne in peccatum tentati decidamus, quoniam hoc in noſtra poſitum eſt poteſtate, & ad hoc implendum ſola ſufficit hominis voluntas.

Tertius, nõ eſt orandus Deus vt contra peccati malum, & ad operãdã iuſtitiã ſit noſter adiutor.

Quartus, non opitulatur paruulis ad conſequendam vitam æternam, Chriſtianæ gratiæ ſacramentum.

Reſcripſit Innocentius Papa ad Mileuitanum concilium. Eſt inter epiſtolas illius 26. in qua primum gratulatur de ſolicitudine ſua, & quòd in rebus arduis conſulant eccleſiam Roma. deinde damnat propoſitos errores, & quia nihil addidit ad epiſtolam concilij Mileuitani, cenſui-

mus eam non eſſe ſubiiciendam hoc loco.

Hæc eadem explicatius in concilio Mileuitano definita ſunt.

Concilium Mileuitanum.

CONCILIVM MILEVITAN. ſub Innocentio primo Papa, à quo confirmata ſunt in eo definita.

Huic concilio inter fuit Anſelmus Rom. eccleſiæ legatus contra Pelag.

Glorioſiſſimis Imperatoribus Archadio & Honorio Auguſtis, viris clariſſimis conſulibus 6. calend. Septembris, in ciuitate Mileuitana in ſecretario Baſilicæ, cum Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthaginis in concilio vniuerſali conſediſſet, aſtantibus diaconibus Aurelius epiſcopus dixit: Quoniā eccleſiæ ſanctæ vnum eſt corpus, omniúmque membrorū caput eſt vnum, factum eſt, volente domino, ac noſtram infirmitatem iuuante, vt ad hanc eccleſiam conueniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quæſo charitatem veſtram, quia ita credendum eſt ꝙ noſter acceſſus ad vos, nec ſuperfluus nec inſuauis eſt cunctis, ideóque pariter quædam de cauſis fidei, vnde nunc quæſtio Pelagianorū imminet, in hoc cœtu ſanctiſſimo primitus tractentur, deinde ſubſequantur & aliqua quæ diſciplinæ eccleſiaſticæ neceſſaria exiſtunt.

CAN. I.

Contra Pelagianos qui dicunt etiam ſine peccato mori potuiſſe Adam.

Placuit ergo omnibus epiſcopis qui fuerunt in hac ſancta ſynodo, cōſtituere hæc quæ in præſenti concilio definita ſunt. Vt quicunque dicit Adam primū hominē mortalem factum ita vt ſiue peccaret ſiue non peccaret moreretur in corpore, hoc eſt de corpore exiret, non peccati merito, ſed neceſſitate naturæ, anathema ſit.

CAN.

CAN. II.

Quod omnes in peccatorum remiſſionem veraciter baptizentur.

Item placuit vt quicũque paruulos recẽtes ab vteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vnde ſit conſequens vt in eis forma baptiſmatis in remiſſionem peccatorum, non vera ſed falſa intelligatur, anathema ſit: quoniam non aliter intelligendum eſt quod ait Apoſtolus, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccauerunt: niſi quemadmodum eccleſia catholica vbique diffuſa ſemper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei, etiam paruuli qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerũt, ideo in peccatorum remiſſionem veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

De conſec. d. 4. Placuit.

Rom. 5.

CAN. III.

Quod gratia Dei non ſolum peccata dimittit, ſed etiam adiuuat ne committantur.

Item placuit vt quicũque dixerit gratiam Dei, in qua iuſtificamur per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, ad ſolam remiſſionem peccatorum valere quæ iam commiſſa ſunt, non etiam ad adiutoriũ vt non cõmittantur, anathema ſit.

De conſec. d. 4. Placuit vt.

CAN. IIII.

Quod per gratiam Dei ſciamus quid facere debeamus, & diligere vt faciamus.

Item quiſquis dixerit eãdem gratiam Dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum propter

De conſec. diſt. 4. Quiſquis dixerit.

hoc tantum nos adiuuare ad non peccandum,
quia per ipſam nobis reuelatur & aperitur intel
ligentia mandatorum, vt ſciamus quid appetere
quid vitare debeamus, non autem per illam no-
bis præſtari, vt quod faciendum cognouerimus,
etiam facere diligamus atque valeamus, anathe-
1.Cor.8. ma ſit. Cum enim dicat Apoſtolus, Scientia in-
flat, charitas verò ædificat: valde impium eſt vt
credamus ad eam quæ inflat nos habere gratiã
Chriſti: ad eam quæ ædificat, non habere, cum
ſit vtrunque donum Dei, & ſcire quid facere de-
beamus, & diligere vt faciamus: vt ædificãte cha
ritate ſcientia non poſſit inflare. Sicut autem de
Pſal.63. Deo ſcriptum eſt: Qui docet hominem ſcientiã,
Ioan.4. ita etiam ſcriptum eſt, Charitas ex Deo eſt.

CAN. V.

Quod gratia Dei præſtet vt lex impleatur non (ſicut ait Pelagius) facile, quaſi ſine gratia Dei difficilius poſſit impleri.

De conſec. diſt.4.§ Placuit vt. Itẽ placuit vt quicũq; dixerit ideo nobis gratiã
iuſtificationis dari, vt quod facere per liberũ iu-
bemur arbitrium, facilius poſſimus implere per
gratiam, tanquam & ſi gratia non daretur, non
quidem facile, ſed tamen poſſimus etiam ſine il-
Ioan.15. la implere diuina mandata, anathema ſit. De
fructibus enim mandatorum dominus loqueba
tur, vbi non ait, Sine me difficilius poteſtis face-
re, ſed ait, Sine me nihil poteſtis facere.

CAN. VI.

Quod iuxta ſententiam Ioannis Euangeliſtæ, nemo ſit qui eſſe poſſit ſine peccato.

1.Ioan.1. Item placuit quod ait ſanctus Ioannes Apo-
ſtolus, Si dixerimus quia peccatum non habe-
mus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non
eſt,

eſt. Quiſquis ſic accipiendum putauerit, vt dicat propter humanitatem non oportet dici nos nõ habere peccatum, nõ quia veritas eſt, anathema ſit. Sequitur enim Apoſtolus & adiungit: Si autẽ confeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Vbi ſatis apparet hoc non tantum humiliter ſed etiam veraciter dici. Poterat enim Apoſtolus dicere, Si dixerimus quia nõ habemus peccatum, noſipſos extollimus, & humilitas in nobis nõ eſt. Sed cum ait, Noſipſos decipimus, & veritas in nobis non eſt: ſatis oſtendit eum qui ſe dixerit non habere peccatum, non verum loqui, ſed falſum. *Ibidem.*

CAN. VII.

Quod vnicuique etiam iuſto dicere oporteat, Dimitte nobis debita noſtra.

Item placuit vt quicunque dixerit in oratione dominica ideo dicere ſanctos, Dimitte nobis debita noſtra, vt non pro ſeipſis hoc dicãt, quia nõ eſt eis iã neceſſaria iſta petitio, ſed pro aliis qui ſunt in ſuo populo peccatores, & ideo non dicere vnumquenque ſanctorum, Dimitte mihi debita mea, ſed dimitte nobis debita noſtra, vt hoc pro aliis potius quã pro ſe iuſtus petere intelligatur, anathema ſit. Sanctus enim & iuſtus erat apoſtolus Iacobus cũ dicebat, In multis enim offendimus omnes. Nã quare additũ eſt omnes, niſi vt iſta ſententia conueniret & Pſal. vbi legitur, Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuẽs. Et in oratione ſapientiſſimi Salomonis: Nõ eſt homo qui non peccet. Et in libro Iob: In manu omnis hominis ſignat, vt ſciat omnis homo infirmitatẽ *Matt. 6.* *Iacobi 3.* *Pſal. 142.* *Eccl. 7.* *Iob 37.*

ſuam. Vnde etiam Daniel ſanctus & iuſtus cùm
Dani.9. in oratione pluraliter diceret, Peccauimus, iniquitatem fecimus, &c. quæ ibi veraciter & humiliter confitetur, ne putaretur, quemadmodum
Ibidem. quidam ſentiunt, hæc non de ſuis, ſed de populi ſui potius dixiſſe peccatis, poſtea dixit: Cum orarem & confiterer peccata mea, & peccata populi mei domino Deo noſtro, noluit dicere peccata noſtra, ſed populi ſui dixit, & ſua quia futuros iſtos qui tam male intelligunt, tanquam propheta præuidit.

CAN. VIII.

Quod à ſanctis veraciter dicitur, Dimitte nobis debita noſtra.

Matt.6. Item placuit vt quicunque verba ipſa dominicæ orationis, vbi dicimus, Dimitte nobis debita noſtra, ita volunt à ſanctis dici, vt humiliter, non veraciter hoc dicatur anathema ſit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, ſed ipſi domino mentiétem qui labiis ſibi dicit dimitti velle, & corde dicit, qui ſibi dimittantur, debita non habere? Hucuſque de fide contra Pelag. nunc regulæ tractentur eccleſiaſticæ.

CAN. IX.

Quod ad communes cauſas eccleſiæ, generale concilium congregari oporteat, in priuatis vero cauſis ſpeciale vniuſcuiuſque prouinciæ.

Regula eccleſiaſtica. Placuit vt non ſit vltra fatigandis fratribus anniuerſaria neceſſitas, ſed quoties exegerit cauſa communis, id eſt totius Aphricæ, vndecunque ad hanc ſedem pro concilio datæ literæ fuerint, congregandam eſſe ſynodum in ea prouincia vbi opportunitas perſuaſerit. Cauſæ autem quæ communes non ſunt in ſuis prouinciis iudicentur.

CAN. X.

Vt epiſtolas ad concilium euocandum metropolitanus ſubſcribat & dirigat.

Placuit etiam pati, vt omnium epiſcoporum epiſtolis omnibus de concilio dandis, ſanctitas tua ſola ſubſcribat.

CAN. XI.

Vt de hæreticis & infidelibus quicquid in concilio conſtituitur, à principe impetretur.

Placuit & illud aduerſus hæreticos, vel paganos, vel eorum ſuperſtitiones, vt legati miſſi de hoc glorioſo concilio, quicquid vtile prouiderint à glorioſſimis principibus impetrent.

CAN. XII.

Vt preces & orationes compoſitæ, niſi probatæ fuerint in concilio, non dicantur.

Placuit etiam & illud, vt preces vel orationes ſeu miſſæ, quæ probatæ fuerint in concilio, ſiue præfationes ſiue commendationes, ſeu manus impoſitiones, ab omnibus celebrentur. Nec aliæ omnino dicantur in eccleſia, niſi quæ à prudentioribus tractatæ vel comprobatæ in ſynodo fuerint, ne forte aliquid contra fidem, vel per ignorantiam, vel per minus ſtudium ſit compoſitum.

CAN. XIII.

Vt poſteriores anterioribus epiſcopis non præferātur.

Palentinus epiſcopus dixit: Si permittit bonū patientiæ veſtræ, proſequar ea quæ neceſſaria ſunt eccleſiaſticæ diſciplinæ. Scimus enim ſic inuiolatè permanſiſſe eccleſiaſticam diſciplinā, ita vt nullus fratrum prioribus ſuis ſe aliquando auderet anteponere, ſed officiis legitimis id ſemper exhibitū eſt prioribus, quod ab inſequētibus rationabiliter ſemper acciperetur. Hunc

ordinem iubeat ſanctitas veſtra melius veſtris interlocutionibus roborare. Aurelius epiſcopus dixit: Non decuerat quidem, vt hæc repeteremus niſi forte exiſterét inconſideratæ mentes quorundam, quæ ad hæc ſtatuenda noſtros acuerét ſenſus. Sed & cõmunis hæc cauſa eſt quam inſinuauit frater & coepiſcopus noſter, vt vnuſquiſque noſtrum ordinem ſibi decretum à Deo cognoſcat, & poſteriores anterioribus deferãt, nec eis inconſultis aliquid agere præſumant. Qua de re oportet eos qui putauerint ſpretis maioribus aliquid præſumendum, competenter eſſe ab omni concilio coercendos. Vniuerſi epiſcopi dixerunt: Hic ordo & à patribus & à maioribus eſt ſeruatus, & à nobis Deo propitio ſeruabitur ſaluo etiã iure primatus Numidiæ & Mauritaniæ.

CAN. XIIII.

Vt epiſcopi pro tempore conſecrationis ſuas literas ab ordinatoribus habeant.

Deinde placuit vt quicunque deinceps ab epiſcopis ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus ſuis, manu eorum ſubſcriptas, continentes conſulem & diem, vt nulla altercatio de poſterioribus vel anterioribus oriatur.

CAN. XV.

Vbi primum quis legerit, ibi permaneat clericus.

Diſt.72. Placuit vt. Item placuit vt quicunq; in eccleſia vel ſemel legerit, ab alia eccle. ad clericatum nõ teneatur.

CAN. XVI.

Vt pro cauſis eccleſiarum exequutores, vel aduocati à principe poſtulentur.

Placuit præterea vt exequutoribus in omnibus iuſtis deſideriis impertiatur. Placuit etiam vt petatur à glorioſiſſimis Imperatoribus, vt iubeant iudicibus dare peritos ſibi, defenſores ſcholaſticos,

cos, qui in actu ſint vel in officio defenſionum cauſarum eccleſiaſticarum, more ſacerdotum, vt prouinciæ iidem ipſi qui defenſionem eccleſiarum ſuſceperint, habeant facultatem pro negotiis eccleſiarum (quoties neceſſitas nagitauerit) vel ad obſiſtendum callidè decipientibus vel obrepentibus, vel ad neceſſaria ſuggerenda, ingredi iudicum ſecretaria.

CAN. XVII.

Vt neque dimiſſus, neque dimiſſa alteri coniungantur.

Placuit vt ſecundum euangelicam & apoſtolicam diſciplinam, neque dimiſſus ab vxore, neque dimiſſa à marito, alteri coniūgantur, ſed ita maneant, aut ſibimet recōcilientur. Quod ſi contēpſerint, ad pœnitentiam redigātur. In qua cauſa legem Imperialem petendam promulgari. *32.q.7. Placuit vt.* *1.Cor.7.*

CAN. XVIII.

De his qui in ſua prouincia non communicant, vt alibi non communicent.

Placuit vt quicunque non cōmunicat in prouincia propria, & in aliis prouinciis vel tranſmarinis partibus ad cōmunicandum obrepſerit, iacturam cōmunionis vel clericatus excipiat.

CAN. XIX.

De clericis qui apud principem ſeculare iudicium aut ſynodale impleuerint.

Placuit vt quicunque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorū petierit, honore proprio priuetur ſi autem epiſcopale iudicium ab Imperatore poſtulauerit, nihil ei obſit. *11.q.1. Placuit vt quicūque.*

CAN. XX.

Vt ſine formatis nemo ad comitatum proficiſcatur, & qualiter formata fiant.

Placuit vt quicunque clericus propter neceſ-

ſitatem ſuam alicubi ad comitatum ire voluerit, formatā ab epiſcopo ſuo accipiat. Quòd ſi ſine formata voluerit pergere, à communione remoueatur. Quòd ſi alicubi ei repentina neceſſitas orta fuerit ad comitatum pergendi, alleget apud epiſcopum loci eius ipſam neceſſitatē, & de hoc ſcripta eiuſdem epiſcopi deferat: formatę autem quæ à primatibus, vel à quibuſcunque epiſcopis clericis propriis dantur, habeant diem Paſchæ. Quòd ſi adhuc eiuſdem anni Paſchæ dies incerta eſt, ille præcedens adiungatur, quomodo ſolet poſt conſulatum in publicis geſtis aſcribi.

CAN. XXI.

De epiſcopis qui quod repetere poterant prætermiſſa ſynodo inuaſerunt.

16.qō.6. *Placuit vt.* Item placuit vt quicunque epiſcopi quaſcunque eccleſias, vel plebes quas ad ſuam cathedram æſtimant pertinere, non ita repetierint, vt cauſas ſuas epiſcopis iudicantibus agant, ſed alio retinente irruerint, ſiue volentibus ſiue nolentibus plebibus, cauſæ ſuæ detrimentum patiantur. Et quicunque iam hoc fecerint, ſi nondum eſt inter epiſcopos finita contentio ſed adhuc inde contendunt, ille diſcedatque conſtiterit prætermiſſis iudiciis eccleſiaſticis irruiſſe. Nec ſibi quiſque blandiatur, ſi à primate vt retineat literas impetrarit, ſed ſiue habeat literas, ſiue non habeat, conueniat eum qui tenet, & eius literas accipiat, vt eū appareat pacificè tenuiſſe eccleſiam ad ſe pertinentem, ſi autem ille aliquam quæſtionem retulerit, per epiſcopos iudices cauſa finiatur, ſiue quos eis primates dederint, ſiue quos ipſi vicinos ex conſultu primatis delegerint.

CAN.

Digitized by Google

CAN. XXII.

De clericis qui de iudicio epiſcoporum ſuorum conqueruntur.

Item placuit vt presbyteri, diaconi vel cæteri inferiores clerici in cauſis quas habuerint, ſi de iudiciis epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini epiſcopi eos audiant, & inter eos quicquid eſt, finiant adhibiti ab eis ex conſenſu epiſcoporum ſuorum. Quòd ſi & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent niſi ad Aphricana concilia, vel ad primates prouinciarum ſuarum. Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Aphricam in cómunionem ſuſcipiatur. 2. q. 6. *Placuit vt presbyteri.*

CAN. XXIII.

De his qui apud hæreticos pœnitentiam acceperunt.

Placuit vt quicunque conuerſus ab hæreticis dixerit ſe apud eos pœnitentiam accipere, vnuſquiſque catholicus epiſcopus requirat vbi & ob quam cauſam apud eoſdem hæreticos pœnitentiam ſuſceperit: vt cum documentis certis hoc ipſum approbauerit ſibi pro qualitate peccati, ſicut eidem epiſcopo catholico viſum fuerit tempus pœnitentiæ vel reconciliationis decernat.

CANON XXIIII.

De epiſcopis negligentibus aduerſus hæreticos. 16. q. 2. *Placuit vt.*

Item placuit vt quicunque negligunt loca ad ſuam cathedram pertinétia in catholicam vnitatem lucrari conueniantur à diligentibus vicinis epiſcopis, vt id agere non morentur. Quòd ſi intra ſex menſes à die conuentionis non hoc fecerint, qui potuerit ea lucrari, ad ipſum pertineant, ita ſanè vt ſi ille ad quem pertinuiſſe videbantur, probare potuerit magis illius electam

negligétiam ab hæreticis, vt impune ibi ſunt, & ſuam diligen iam fuiſſe præuétam, vt eo modo eius cura ſolertior vitaretur cũ hoc Iudices epiſcopi cognouerint, ſuæ cathedræ loca reſti uãt. Sanè ſi epiſcopi inter quos cauſa verſatur, diuerſarum ſunt prouinciarũ, ille Primas det iudices in cuius prouincia eſt locus de quo cõt nditur. Si autem ex communi placito vicinos iudices

2. quæſt. 6. *A iudicibus.* elegerint, aut duo eligãtur aut tres. Quòd ſi tres elegerint aut omnium ſententiam ſequãtur, aut duorum. A iudicibus autem quos communis cõ

2. q. 6. *Quiſquis.* ſenſus elegerit, non liceat prouocari. Et quiſquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ ſedis epiſcopo fuerit probatum, det literas vt nullus ei communicet epiſcoporum donec obtemperet.

CAN. XXV. *Vnde ſupra.*

Si in matricibus cathedris epiſcopus negligens fuerit aduerſus hæreticos, conueniatur à vicinis epiſcopis diligentibus, & ei ſua negligentia demonſtretur, vt ſe excuſare non poſſit. Quòd ſi ex die quo conuenitur, intra ſex meſes, ſi in eius prouincia executio fuerit, non eos ad vnitatem catholicam conuertendos curauerit, non ei cõmunicetur donec impleat. Si autem executor ad loca non venerit, non aſcribatur epiſcopo. Si autem probatũ fuerit eum de cõmunione illorum fuiſſe mentitum, dicendo eos communicaſſe, quos eos ſciente non communicaſſe conſtiterit, etiam epiſcopatum amittat.

CAN. XXVI.

De virginibus quæ intra vigintiquinque annos neceſſitate cogente velantur.

Item placuit vt quicunque epiſcoporum neceſſitate periclitantis pudicitiæ virginalis, cum

vel

vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur vel ſi aliquo etiam mortis ſcrupulo periculoſo compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curã pertinet, velauerit virginem, ſeu velauit intra vigintiquinque annos ætatis, non ei obſit concilium quod de iſto annorum numero conſtitutum eſt.

CAN. XXVII.

De epiſcopis qui poſt acta Carthaginenſis ſynodi retenti ſunt ad reliqua peragenda.

Item placuit ne diutius vniuerſi epiſcopi qui ad conciliũ congregati ſunt, tenerentur ab vniuerſo concilio ternos iudices de ſingulis prouinciis eligi. Et electi ſunt de prouincia Carth. Vicẽtius, Fortunatianus & Clarus. De prouincia Numidiæ, Alypius, Auguſtinus & Reſtitutus. De prouincia Byzacena, cũ ſancto ſene Donatiano primate Creſconius, Iocundus & Emilianus. De Mauritania Sitifenſi, Seuerianus, Aſiaticus & Donatus. De prouincia Tripolitana, Plautius, q(ex more) legatus vnus eſt miſſus: qui omnes cum ſancto ſene Aurelio vniuerſa cognoſcant. A quo petiit vniuerſum concilium, vt cunctis, ſiue geſtis quæ confecta iam ſunt, ſiue epiſtolis ipſe ſubſcribat. Et ſubſcripſerunt Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthagin. huic decreto conſenſi, & perlecto ſubſcripſi. Donatianus Telepienſis primæ ſedis ſubſcripſi, Auguſtinus Hipponæ Regienſis ſubſcripſi. Similiter & omnes epiſcopi ſubſcripſerunt. *Subſcriptio.*

Finit concilium Mileuitanum.

Decreta Zoſimi papæ. *A.D.402*

Zoſimus papa natione Græcus, ſedit annum 1. menſ. 2. dies 11. ſub Honorio & Theod. iuniore. *Zoſimus Pon. 41.*

Tēpore huius fuit Lucius hæreticus & Pelagius dānatus eſt. Hic Paſchale certum ſacrauit. Seruis ſacerdotio, ſacerdotibus verò tabernis interdixit. Ex eius dec. hoc extat ex Gratiano deſumptum.

25.q.1. Contra ſtatuta. Contra ſtatuta Patrum condere aliquid vel mutare, nec huius quidem ſedis poteſt autoritas. apud nos enim inconuulſis radicibus viuit antiquitas, cui decreta Patrum ſanxere reuerentiā.

Extant etiam eiuſdem duæ decretales epiſtolæ, altera ad Iſychium Salonitanum epiſcopum, altera ad clerum Rauennatium.

Decreta Bonifacij primi, papæ.

Boniſac.1 Tom.42. BOnifacius primus. Romanus, ſedit ann. 3. menſ.8. Hic, Eulalio ſchiſmatico ſuperato, ſtatuit ne mulier ſacra attingeret, nec incenſum adoleret. Prohibuítque ne obnoxius, aut errās, aut annis 30. minor ad ſacerdotium admitteretur. Huius Pontificatū inſignē red lidit diuus Hie *Hieronym. vita & obitus.* rony. preſbyter. Moritur in Bethlehē ætatis ſuæ anno 91. Quantum hic vita & doctrina iuuerit eccleſiam Dei, aliis iudicandum relinquo. Siquidem claruit miraculis & eius ſcripta omnibus ſunt in precio. Decretum eiuſdem Bonifacij: De ætate preſbyterorum, ne ante.30. ann. ordinentur, prætermiſimus, quia hoc idem exaratum eſt in ſtatutis Fabiani.

CONCLIVM CARTHAGIN.

Conc. Carthagin.6. Sextum, ab epiſcopis 217. celebratum.

In hoc concilio quæ ſtatuta ſunt breuis declarat annexus. Primum, interfuit Legatio eccleſiæ Rom. Fauſtinus epiſcopus, Philippus & Aſellus preſbyteri. Deinde actum eſt, vt ab epiſcopis *Lege in volumine conciliorum.* Orientalibus peteretur Nicænum concilium. Vbi in præſentiā omnium, exemplaria Nicænæ ſynodi (ſicut à Patribus conſtituta fuere) in

me

medium prolata ſunt. Poſtremò recitata fuit profeſſio fidei Nicæni concilij, quam ſuperius poſt canones ſuo loco inſeruimus.

Explicit concilium Carthag. 6. prouinciale.

CONCILIVM CARTHAGI. Septimum ſub eodem Bonif. 1. per 38. epiſcopos celebratum eſt, nihil habens quod ad noſtra hæc tempora pertineat. In hac ſynodo fuerunt recitati canones conciliorum diuerſorum vniuerſæ prouinciæ Aphricæ, nu. 105. Quos non recenſemus, quia quæ ibi decreta ſunt, ſuperioribus probantur inſerta.

Hæc in loco adiecta ſunt etiam capita Nicæni concilij è Græco in Latinum conuerſa, miſſa ab epiſcopis Orientalibus ad concilium Aphricanum, ſicut in concilio Carthag. 6. latius explicantur in vol. concil.

Decreta Cæleſtini primi papæ.

CAeleſtinus 1. Rom. ſedit an. 8. menſ. 10. dies 17. Hic Pſalmos Antiphonis interſtrinxit, Introitus, Gradus, Tractus, Offertoria, Cõmuniones & Orationes, inſeruit Miſſæ. Clericos canonicarum inſtitutionũ doctos eſſe voluit. Scotos atque Britannos in viam Chriſti reduxit. *Cæleſtinus 1. Pont. 43. Sub hoc Pont. moritur B. Augu. & Neſtorius in Mariã matrẽ Dei blaſphemauit.*

Extat epiſtola eius ad epiſcopos Galliæ, in qua damnat errores Pelagij, quos iam damnarat Innocen. primus in epiſtola ad Carthaginenſe concilium, cuius initium eſt, Inquirendo de his rebus quas omni, &c. Quos etiam dãnauit concilium Mileuitanũ. Ideo ſuperuacaneum duximus hic omnia illa tranſcribere per capita, niſi titulis duntaxat in hac ſerie expreſſis.

Primum notat, quòd niſi gratia Dei iuuemur, inſidias diaboli euitare non poſſumus.

Secundò, quòd Adam omnes homines læſerit, nec quempiam per liberum arbitriū poſſe conſurgere, niſi eum gratia Dei erexerit.

Tertiò, quòd nemo ſit bonus ſuis viribus, niſi participatione eius qui ſolus eſt bonus.

Quartò, quòd per Chriſtum libero bene vtamur arbitrio.

Quintò, q̄ oīa ſanctorū merita dona ſint Dei.

Sextò, q̄ omnis ſancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo ſunt.

Septimò, quòd gratia Dei non ſolum peccata dimittat, ſed etiā adiuuet ne cōmittātur, & præſtet vt lex impleatur, nō ſicut Pelagius ait, facile, quaſi ſine gratia Dei difficilius poſſit impleri.

Octauò, quòd præter ſtatuta ſedis Apoſtolicæ omnes orationes eccleſiæ gratiam Chriſti reſonant, qua genus humanum reparatur, & ab æterna damnatione reducitur.

Nonò, quòd gratiam Dei etiam baptizandorum teſtatur inſtituta purgatio, cum exorciſmis & inſufflationibus ſpiritus ab eis expelluntur immundi.

Extat altera epiſtola eiuſdem Cæleſtini ad eoſdem epiſcopos Galliæ, quos corrigit in nonnullis ſuperſtitionibus, vt ſequitur.

CAN. I.

Quòd non debeant ſacerdotes amicti palliis in eccleſia miniſtrare.

Didicimus quoſdam domini ſacerdotes ſuperſtitioſo potius cultui inſeruire quàm mentis vel fidei puritati, qui amicti pallio & lumbos præcincti credunt ſe ſanctæ ſcripturæ fidem non per ſpiritum, ſed per literam complexuros. Nam ſi ad hoc iſta præcepta ſunt vt taliter ſeruarentur, cur non fiunt pariter quæ

Luc.12.

ſequunt

ſequuntur, vt lucernæ ardentes in manibus vnà cum baculo teneantur? Habent autem ſuum iſta myſterium, & intelligentibus ita clara ſunt, vt ea magis qua decet ſignificatione ſeruétur. Nam in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis indicatur, de quo dicitur: Sic luceant opera veſtra. Diſcernendi à plebe vel cæteris ſumus doctrina, non veſte, conuerſatione non habitu, mentis puritate non cultu. Nam ſi ſtudere incipiamus noui ati, traditum nobis à patribus ordiné calcabimus, vt locum ſuperuacuis ſuperſtitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim potius ſunt quàm illudendi. Nec imponendum eſt eorum oculis: ſed mentibus infundenda præcepta ſunt. *Matt.5.*

CAN. II.

Quòd nulli ſit vltima pœnitentia neganda.

Agnouimus pœnitentiam morientibus denegari, ne illorum deſyderiis annui qui obitus ſui tempore hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubueniri. Horremus fateor tantæ impietatis aliquem reperiri, vt de Dei pietate deſperet, quaſi non poſſit ad ſe quouis tempore cócurrenti ſuccurrere, & periclitantem ſub onere peccatorum hominem redimere, quo ſe ille expediri deſiderat & liberari. Quid hoc rogo aliud eſt quàm morienti mortem addere, eiúſque animam ſuam crudelitate ne abſolui poſſit, occidere? Cum Deus ad ſubueniendum ſit paratiſſimus, & inuitans ad pœnitentiam, ſic promittat peccatori, inquiens, Quacunque die conuerſus fuerit, peccata eius non imputabuntur ei. Et iterum, *26. q.6. Agnouimus morië. Ezech.33. & 18.*

Nolo mortem peccatoris, ſed tantum vt cõuertatur & viuat. Saluté ergo homini adimit quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegauerit. Et deſperat de clementia Dei, qui eum ad ſubueniendũ morienti ſufficere vel in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro in cruce præmium ad Chriſti dexterã pendens, ſi illum vnius horæ pœnitentia non iuuiſſet. Vera ergo ad Deum conuerſio in vltimis poſitorum, mente potius eſt æſtimanda quàm tempore, Propheta hoc taliter aſſerente, Cum cõuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. Quum ergo dominus ſit cordis inſpector, quouis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti, quum ille ſe obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari.

Luc.23. *Ezech.18. & 33.*

CANONES DVCENTORVM ſanctorum & beatorum Patrum, qui in Epheſo cõuenerunt ſub Theodoſio Imperatore, & Cęleſtiano papa, Luciano Mantuano Monacho Caſinen. interprete.

De hac ſynodo habes ſupra.

CAN. I.

Vt qui cum Celeſtio aut complicibus ſentiunt, deponantur.

QVoniam autem oportebat & abſentes à ſancta ſynodo, morantéſque in vrbibus & prouinciis ob aliquod impedimentũ, ſiue eccleſiaſticum, ſiue corporeum, non ignorare quæ de ipſis ſunt cõſtituta, ſignificamus ſanctitati veſtræ ac dilectioni, vt ſi quidam Metropolit. prouinciæ derelicta ſancta & œcumenica ſynodo, aut acceſſit ad illorum defectionis conſeſſum, aut accedet in poſterum, ſiue cum Celeſtio ſenſit aut ſentiet, ipſe nihil amplius poterit agere aduerſus

prouin

prouinciæ epiſcopos, vt qui iam inde à ſynodo totius eccleſiaſticę cõmunionis expers ſit factus, & prorſus inutilis: ſed & ipſis epiſcopis illius prouinciæ circũmq; vicinis Metropolitis recta ſentientibus ſubiacebit, vt omnino deiectus ſit à ſede epiſcopatus.

A ſynodo Epheſina receſſerunt quidam numero circiter 30. qui deprehenſi ſunt Neſtorij atque Celeſtij ſenſa tenere. Fugerunt autem nolentes vnà cum Patribus Neſtorium condemnare, quos ſancta ſynodus omni eccleſiaſtica communione priuauit, & ſacerdotij omne munus ademit. Hic eſt ſcopus huius canonis.

CAN. II.

Qui deficientibus à ſynodo adhæſerunt, ſacerdotio priuantur.

Siquis autem prouinciales epiſcopi à ſancta ſynodo defecerunt, vel deficientibus adhæſerũt aut adhærere tentarunt, vel etiam poſtquã ſubſcripſerunt Neſtorij depoſitioni, rurſus ad defectionis conceſſum nihilominus recurrerunt: iſtos placuit ſanctæ ſynodo penitus alienos eſſe à ſacerdotio, à gradúque cecidiſſe.

CAN. III.

Reſtituuntur qui à Neſtorio ſunt ſacerdotio prohibiti.

Siquis verò ex clericis in ſingulis vrbibus aũt regionibus à Neſtorio & conſpirantibus ſacerdotio prohibiti ſunt, quòd rectè ſentirent iuſtũ putauimus hos quoque propriũ gradũ accipere. In ſumma autem clericos orthodoxæ & œcumenicæ ſynodo conſentientes, iubemus eis qui defecerunt aut defecturi ſunt epiſcopis nullo pacto aut ratione ſubiectos eſſe debere.

Regiones intelligit pagos aut vicos.

CAN. IIII.

Qui cum Neſtorio aut Celeſtio ſentiunt, deponantur à ſynodo.

Siquis autem clericorum defecerint, & auſi fuerint vel priuatim vel publicè quæ ſunt Neſtorij aut Celeſtij ſapere, ſancitum eſt à ſancta ſynodo iſtos quoque depoſitos eſſe.

CAN. V.

Quos ſancta ſynodus condemnauit, reſtitui non debere.

Quicunque autẽ ob turpia geſta ſunt à ſancta ſynodo condẽnati, vel à proprijs eorũ epiſcopis, quibus præter canones Neſtorius qui nullum rerum diſcrimen habebat, & qui cũ illo eadem ſentiunt, reſtituere conati ſunt gradũ vel communionem, aut conarẽtur, iſtos cenſuimus inutiles eſſe, & manere nihilominus depoſitos.

CAN. VI.

Contra turbatores geſtorum in ſynodo.

Similiter autem & ſi qui velint ea quæ de ſingulis per ſanctam ſynodũ geſta ſunt Epheſinam, quocunque modo mouere, ſancta ſynodus ipſa decreuit, ſiquidem epiſcopi aut cleri fuerint, eos omnino à proprio cadere gradu. Sin verò laici, aut alij, ſine communione permaneant.

Collocutio eiuſdẽ ſanctæ ſynodi edita poſtquam lecta fuit expoſitio ſanctorũ aut beatorum Patrum trecentorũ decem & octo apud Nicæã. & impium ſymbolũ à Theodoto Mopſueſtienſi confictum, & à Cariſio presbytero Philadelphiæ porrectum ſanctæ ſynodo Epheſinæ.

CAN. VII.

His igitur lectis, decreuit ſancta hæc ſynodus alterã fidem nemini licere proferre aut ſcribere aut componere, præter eam quæ definita fuit à

ſanctis

ſanctis Patribus apud Nicæam vrbem in ſpiritu ſancto congregatis.

Eos autem qui fuerint auſi aliam fidem componere ſiue porrigere, aut proferre, his qui volunt ad cognitionem veritatis conuerti vel ex Gentibus vel ex Iudæis, vel etiam ex qualibet hæreſi, iſtos ſi quidē epiſcopi fuerint aut clerici, alienos eſſe epiſcopos quidē ab epiſcopatu, clericos autē à clericatu. Si verò laici fuerint, anathematizari. Pari modo ſi deprehēſi fuerint aliqui ſiue epiſcopi ſiue clerici ſeu laici ſentientes aut docentes ea quæ cōtinentur in expoſitione per Cariſium allata presbyterū de incarnatione vnigeniti filij Dei, ſeu ſcelerata atque peruerſa Neſtorij dogmata, quæ & ſubiecta ſunt, ſubiaceant ſententiæ ſanctæ huius & œcumenicæ ſynodi. Vnde liquet epiſcopū quidem alienum ab epiſcopatu, atque depoſitū eſſe, clericūmq; ſimiliter cecidiſſe à clero: & ſi laicus fuerit, anathemati ſubiacere quemadmodum dictum eſt.

CAN. VIII.

Edictum eiuſdem ſanctæ ſynodi ex aduentu Cypriorum epiſcoporum conſtitutum atque vulgatum.

Rem nouam, ac præter eccleſiaſticas leges & canones ſanctorum apoſtolorum, quæ & libertatem omnium tangit, Deo dilectus coepiſcopus Regynus annunciauit, vnà cum Deo dilectis epiſcopis prouinciæ Cypri Zenone & Euagrio. Nempe epiſcopum Antiochenum in Cypro facere ordinationes, quemadmodum per libellos & proprias voces fidem facere religioſiſſimi viri, qui ad ſanctam ſynodum huc acceſſerunt, habebunt ius ſuum intactum & inuiolatum, qui ſanctis Cypriorum eccleſiis præſunt

In ſexta ſynodo Gene. ca. 39. confirmat hūc octauum canonē ut Cypri eccleſia ſit principalis & prima.

ſecundum canones ſanctorum Patrum, & antiquam cõſuetudinem per ſeipſos religioſiſſimorum epiſcoporum facientes ordinationes. Idem autem & in aliis diœceſibus omnibúſq; vbique prouinciis erit ſeruandum, vt nullus videlicet Deo dilectorum epiſcoporum alienam inuadat prouinciam, quæ non prius atque ab initio ſub illius, ſeu anteceſſorum ſuorum fuerit poteſtate. Sed & ſiquis occupauerit, vel vi ſibi ſubegerit, Idem ipſe reſtituat, ne Patrum ſtatuta fragantur, néve ſub ſpecie ſacræ functionis potétiæ tumor irrepat, ſicque incogitantes & paulatim libertatem perdamus, quam Ieſus Chriſtus dominus noſter redemptor hominum omnium proprio ſanguine nobis quæſiuit & condonauit. Placuit igitur ſanctæ & œcumenicæ ſynodo vt ſingulis prouinciis pura & inuiolata, quæ iam inde ab initio habent, ſua iura ſeruentur, vt vnuſquiſque Metropolita ſecundum priſcum & ſolitum morem rerum faciendarum æqualiter facultatem obtineat, propriúmque ius firmum poſſideat. Quòd ſiquis ſuperbia cõtumaci definitis obuiã ierit, hunc abrogatum iri placuit toti ſanctæ & œcumenicæ ſynodo.

Expliciunt canones ſynodi Epheſinæ generalis.

Secundum veterẽ trãſlationem.

CONCILIVM EPHESINVM vnum ex quatuor principalibus, ſub Cæleſtino primo papa.

Concilium Epheſinum contra Neſtorium.

Habitum eſt aduerſus Neſtorium Conſtantinopolitanum epiſcopũ, qui purum hominem ex ſancta virgine Maria natum aſſeruit, vt aliam perſonã carnis, aliam faceret deitatis, nec vnum Chriſtum in verbo Dei & carne ſentiret, ſed ſeparatim atque ſeiunctim alterũ filiũ Dei, alterũ

hominis

hominis prædicaret. Conuenit autem hæc ſynodus ſub Theodoſio iuniore. Era. 468. Cui ſynodo vice ſancti Cæleſtini papæ (cuius anno penultimo celebrata eſt) præſedit beatiſſimus quondam Cyrillus Alexandriæ epiſcopus, qui cum vniuerſo concilio ad eundē Neſtoriū ſynodalia decreta tranſmiſit, vt habentur in epiſtola concilij Epheſini ad ipſum Neſtoriū. In qua ſymbolum fidei, quod à magno illo concilio apud Nicæam cōgregato traditum eſt, prolixe interpretantur, vt iure optimo poſſint dici ſumma quædam totius doctrinæ Chriſtianæ.

Sequuntur ea quæ à 200. epiſcopis in ſynodo Epheſina congregatis cum anathemate definita ſunt.

CAN. I.

Siquis non cōfitetur Deum eſſe veraciter Emmanuel, & propterea Dei genitricē ſanctam virginē: peperit enim ſecundum carnē, carnem factum Dei verbum, ſecundum quod ſcriptum eſt, Verbum caro factum eſt, anathema ſit. *Decreta cōcilij Epheſini. I.* *Ioan. I.*

CAN. II.

Siquis non cōfitetur carni ſecundum ſubſtantiam vnitum Dei patris verbum, vnúmque eſſe Chriſtum cum propria carne, eundem ſcilicet Deum ſimul & hominem, anathema ſit.

CAN. III.

Siquis in vno Chriſto diuidit ſubſtantias poſt vnitatem, ſola eas connexione cōiungens, eáque quæ ſecundum carnis dignitatem fit, vel etiam authoritatem & poteſtatē, ac non potius cōuentu, qui per vnitatem factus eſt naturalem, anathema ſit.

CAN IIII.

Siquis in perſonis duabus vel ſubſiſtentiis eas voces quæ in Apoſtolicis ſcriptis continentur & Euangelicis, diuidit, vel quæ de Chriſto di-

cuntur à ſanctis, vel ab ipſo, & aliquas quidem ex his velut homini qui præter Dei verbum ſpecialiter intelligatur, aptauerit, illas autem tanquam dignas Deo, ſoli Dei patris verbo deputauerit, anathema ſit.

CAN. V.

Siquis audeat dicere hominē Chriſtū, Theophorum, id eſt Deum ferentem, ac non potius Deum eſſe veraciter dixerit, tanquàm filium per naturam ſecundum quòd verbum factum eſt caro, & communicauit ſimiliter vt nos carni & ſanguini, anathema ſit.

CAN. VI.

Siquis dicit Deum eſſe vel dominum Chriſti Dei patris verbum, & non magis eundem ipſum confitetur Deum ſimul & hominem, propterea *Ioan.1.* quòd verbum caro factum eſt, ſecundum ſcripturas, anathema ſit.

CAN. VII.

Siquis velut hominem Ieſum, operante Deo verbo dicit adiutum, & vnigeniti gloriam tanquàm alteri præter ipſum exiſtenti tribuit, anathema ſit.

CAN. VIII.

Siquis audet dicere aſſumptum hominem coadorandum Deo verbo, & conglorificādum & nuncupandum Deum, tanquam alterum cum altero (nam con ſyllaba ſuperadiecta hæc cogit intelligi) ac non potius vna ſupplicatione veneratur Emmanuel, vnámque ei glorificationem *Ioan.1.* dependit, iuxta quod verbum caro factum eſt, anathema ſit.

CAN. IX.

Siquis vnum dominum Ieſum Chriſtum glorificatū dicit à ſpiritu ſancto, tāquàm qui aliena

virtute

virtute per eum vſus fuerit, & ab eo acceperit efficaciam contra immundos ſpiritus poſſe & coram hominibus diuina ſigna perficere, ac nõ potius fatetur eius proprium ſpiritum per quem diuina ſigna expleuit, anathema ſit.

CANON X.

Pontificem & Apoſtolum cõfeſſionis noſtræ factum eſſe Chriſtum, diuina ſcriptura commemorat. Obtulit enim ſemetipſum pro nobis in odoré ſuauitatis Deo & patri. Siquis ergo Pontificem & Apoſtolum noſtrum dicit factũ, non ipſum Dei verbum quando caro factum eſt, & homo iuxta nos homines, ſed velut alterũ præter ipſum ſpecialiter hominem ex muliere, aut qui dicit quòd pro ſe obtuliſſet ſemetipſum oblationem, & non potius pro nobis ſolis (non enim eguit oblatione qui peccatum omnino neſciuit) anathema ſit. *Heb. 3. Ephe. 5. Eſa. 53.*

CAN. XI.

Siquis non confitetur carnem domini viuificatricem eſſe, & propriam ipſius verbi Dei patris, ſed velut alterius præter ipſum, coniuncti eidem per dignitatem, aut quaſi diuinam habentis habitationem, ac non potius viuificatricem eſſe quia facta eſt propria verbi cuncta viuificare valentis, anathema ſit.

CAN. XII.

Siquis non confitetur Dei verbum paſſum carne, & crucifixum carne, & mortem carne guſtaſſe, factúmque primogenitum ex mortuis ſecundum quòd vita eſt, & viuificator vt Deus, anathema ſit. *1. Cor. 5. Idem habetur in concilio Chalcedonen.*

CAN. XIII.

Ait igitur magna & ſancta ſynodus, ipſum qui eſt ex Deo patre naturaliter natus, filium

vnigenitum, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem & cũ quo omnia fecerit pater, hunc deſcendiſſe, incarnatum eſſe, & hominem factum paſſum eſſe, & reſurrexiſſe tertia die, aſcendiſſe rurſus in cælos. Hæc nos ſequi verba debemus: his non conuenit obtẽperare dogmatibus, conſiderantes quid ſit incarnatum eſſe, & hominem factum Dei verbum. Non enim dicimus quòd Dei natura conuerſa vel immutata, facta ſit caro, nec quòd in totum hominem qui eſt ex anima & corpore, transformata ſit, ſed magis quòd carnem animatã anima rationali ſibi copulauerit, verbúmque ſubſtantialiter ineffabiliter & incomprehenſibiliter factus ſit homo, & nuncupatus ſit etiam filius hominis, non nuda tantũmodo voluntate, ſed nec aſſumptione ſola perſonæ, ſed quòd diuerſæ quidem naturæ in vnum conuenerint, vnus tamen ex ambabus Chriſtus, & filius nõ euacuata vel ſublata diuerſitate naturarũ per cõiunctionem, ſed quia ſimul nobis effecerunt vnum Deum, & Chriſtũ & filiũ, id eſt diuinitas & humanitas per arcanã illã ineffabilémque copulationis adunationem. Itaque is qui ante ſecula omnia eſt natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter eſt procreatus in tempore. Non quia diuina ipſius natura de ſacra Virgine ſumpſit exordium, nec propter ſeipſam opus habuit ſecundo naſci poſt illam natiuitatem quàm habebat ex patre (eſt enim ineptũ & ſtultum hoc dicere, quòd is qui ante omnia ſecula eſt, & cõſempiternus patri, ſecũdæ generationis eguerit, vt eſſe inciperet) ſed quia propter noſtram ſalutẽ naturam ſibi copulauit humanã, & proceſſit ex muliere, idcirco dicitur eſſe natus carnaliter. Nec enim primum natus eſt

Not. quid ſit hominẽ factũ Dei verbum.

eſt homo communis de ſancta virgine, & tunc demum inhabitauit in eo verbum, ſed in ipſa vulua vteróq; virginali ſecum carnē coniunxit, & ſuſtinuit generationē carnalē, carnis ſuæ natiuitatē ſuam faciens. Sic illū dicimus & paſſum eſſe & reſurrexiſſe, non quia Deus verbum in ſua natura paſſus ſit aut plagas, aut clauorum transfixiones, aut alia vulnera ſuſceperit (Deus nanque incorporalis extra paſſionem eſt) ſed quia corpus illud quod ipſius proprium factum eſt, hoc ſuſtinuit, ideo hæc omnia pro nobis ipſe dicitur paſſus. Inerat enim in eo corpore quod patiebatur, Deus qui pati non poterat. Simili modo & mortem ipſius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile eſt naturaliter, & vita & viuificās Deus verbum, ſed quia corpus ipſius proprium, gratia Dei (iuxta Pauli vocem) pro omnibus mortem guſtauit, idcirco ipſe dicitur mortem paſſus pro nobis: nō quòd ipſe mortem eſſet expertus quantum ad ipſius naturā pertinet (inſania enim eſt hoc vel ſentire, vel dicere) ſed quòd (vt diximus) vera caro ipſius mortem guſtauit. Ita & reſurgente carne ipſius, rurſus reſurrectionem dicimus, non quia in corruptionem ceciderit (quod abſit) ſed quia eius reſurrexit corpus. Ita Chriſtum vnum & dominum confitemur, non tanquam hominem cum verbo coadorantes, ne diuiſionis quædam ſpecies inducatur, ſed vnum iam & eundem adorantes, quia nō eſt alienum à verbo corpus ſuum, cum quo ipſe etiam aſſidet patri. Nec hoc ita dicimus, quaſi duobus filiis aſſidentibus, ſed vno cum carne per vnitatem, quia ſi talem copulationem factam per ſubſtantiam, aut quaſi præpaſſibilem, aut quaſi parum decorā voluerimus *Heb.2.*

accipere, in id incidemus, vt duos filios eſſe dicamus. Neceſſe eſt enim diſcernere & dicere hominem ſeparatim fuiſſe ſola filij appellatione honoratum, & rurſus verbum quod eſt ex Deo in homine, in veritate filium Dei. Sed diſcernere in duos filios non debemus vnum dominum Ieſum Chriſtum. Neque enim adiuuat rectam fidei rationem, licet nonnulli copulationem (neſcio quam) perhibeant perſonarum. Non enim dicit ſcriptura verbum Dei perſonam ſibi hominis aſſumpſiſſe, ſed carnem factum eſſe. Id autem eſt oſtendere Dei verbum ſimiliter ac nos principium habuiſſe carnis & ſanguinis, & corpus noſtrum propriè ſuum feciſſe, & hominem ex muliere proceſſiſſe, non abiecta vel depoſita deitate, aut generatione illa quam habebat ex patre, ſed manſiſſe etiam in aſſumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaque rectæ fidei ratio proteſtatur. In tali ſenſu ſanctos patres fuiſſe comperimus. Ideóque illi non dubitauerunt ſanctam Virginem dicere Theotocon, non quia verbi natura deitáſque in ſancta Virgine ſumpſit exordium, ſed quod ex ea natum ſit ſacrum illud corpus animatum anima rationali, cui ſubſtantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum eſſe dicitur. Hæc igitur pro charitate in Chriſto ſcribo tibi, quærens tanquam frater, & conteſtans coram Deo & electis eius angelis, vt hæc nobiſcum ſentias ſimul & doceas, vt eccleſiarum pax ſalua ſeruetur, & concordiæ charitatíſque vinculum indiſſolubile maneat ſacerdotibus Dei.

Ioan. 1.

Finis concilij Epheſini.

Decreta

Decreta Sixti tertij papæ.

Sixtus tertius, natione Romanus, ſedit annis 8. diebus 19 Hic poſt annum vnum & menſes octo accuſatur Romæ apud Auguſtum & plebem, ita vt Auguſtus & multus populus ab eius communione ſe ſegregaret. Accuſatur autem à quodam Baſſo. Sixtus autem volens ſe purgare, fecit vt Valentinianus Auguſtus ſanctã ſynodum congregaret in baſilica beati Petri apoſtoli. Et facto conuentu cum magna examinatione per iudicium ſynodi ſi purgatur à 56. epiſcopis. & condemnatur Baſſus à ſynodo, ita tamen vt vltimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis eccleſiæ. Hoc audiens Valentinianus Auguſtus, cum matre ſua Placida furore ſancto commoti proſcriptione Baſſum condemnauerunt, & omnia præſidia facultatum eius eccleſiæ catholicæ ſociauit. Qui Baſſus nutu diuino intra tres menſes defunctus moritur Cuius corpus Sixtus epiſcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit & ſepeliuit apud beatum Petrum apoſtolum in cubiculo parentum eius. *A. D. 436* *Sixtus 3. pont. 44.* *De hac 2. q. 7. Can. Sixtus.*

Extat epiſtola Sixti tertia ad epiſcopos Orientales elegans & lectione digna, gratias referens quòd ſuis literis illũ viſitauerint in tribulatione & perſecutione ſua: In qua hanc tradit regulam qua perſecuti nos conſolari debeamus.

Fratres propter inſidiantium vituperationes aut accuſationes, vel propter laudantium opiniones, nec ad dexteram nec ad ſiniſtram declinare debemus, ſed inter verba laudantium ſiue vituperantium ad mentem ſemper recurrẽdum eſt. Et ſi in ea non inuenitur bonum quod de nobis dicitur, magnã triſtitiam generare debet. *Epiſtola hac eſt paranetica & conſolatoria.* *11 q. 4. Inter verba.*

Et rurſum ſi in ea nõ inuenitur malum quod de
nobis homines loquuntur, in magnam debemus
Nota. lætitiam proſilire. Quid enim ſi omnes laudent,
& cõſcientia nos accuſet, aut ſi omnes accuſent,
& conſcientia nos liberos demonſtret? Habe-
2.Cor.1. mus Paulum dicentem: Gloria noſtra hæc eſt
Iob 16. teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Iob quoque
dicit: Ecce in cælis teſtis meus. Si ergo eſt nobis
teſtis in cælo, teſtis in corde, dimittamus ſtultos
foris loqui quod volunt. Quid enim aliud de-
trahentes faciunt, niſi in puluerem ſufflant, atq;
in oculos ſuos terrã excitãt? vt vnde plus detra-
ctionis perflant, inde magis nihil veritatis vi-
deant. Vocãdi tamen ſunt etiã ipſi, & tranquillè
admonendi, eiſque ſatisfieri modis omnibus de-
bet, ſcientes quòd de Iudæis veritas ait: Ne forte
Mat.17. ſcandalizemus eos: Si autem ſatisfieri ſibi ex ve-
ritate noluerint, habes conſolationem quam in
euangelio aſpicias: quia cum domino dictum
Mat.15. fuiſſet, Scis quòd Phariſæi audito verbo hoc
ſcandalizati ſunt, reſpondit: Sinite illos: cæci
ſunt, & duces cæcorum.

In capite ſecundo eiuſdem epiſtolæ Sixtus decreuit, vt hi qui non ſunt bonæ conuerſationis, & quorum vita eſt accuſabilis, vel quorum fides, vita & libertas neſcitur, nõ poſſint domini ſacerdotes accuſare, nec viles perſonæ ad accuſationem eorum admittantur.

Supra in decretis Fabiani. In tertio agit de peregrinis ſiue de prouincialibus iudiciis. Et ſiquis ſibi iudicem ſenſerit aduerſum, appellationis vtatur remedio.

In quarto, vt qui crimen obiicit, ſcribat ſe probaturum, & qui non probauerit, ſimilem pœnam ſuſtineat.

Ibidem. In quinto, De epiſcopis accuſatis. Vbi placuit

vtſi

vt ſi epiſcopus accuſatus appellauerit Apoſtolicam ſedem, id ſtatuendum quod eiuſdem ſedis Pontifex cenſuerit.

CONCILIVM PROVINCIALE Rhegien. ſub Sixto.3. papa, ab epiſcopis 13. Era.472. *Concilium Rhegien.*

Canones concilij Rhegien. *Can.2.*

VT peruerſi ordinatores nullis denuo ordinationibus interſint. 1 *Taurinaten. concilij.*

De remotione eius quem ordinare perperam duo præſumpſerunt. 2

De hæreticis & ſchiſmaticis epiſcopis, ſi ad catholicã fidem venerint, quid obſeruari debeat. 3 *Nica. concil.can.8.*

Vt epiſcopus benedicat & confirmet neophytum. 4

Vt epiſcopus, cum ſepelierit epiſcopum, curã habeat eccleſiæ ipſius. 5

Vt abſque Metropolitani literis & conſenſu nullus accedat ad eccleſiã deſtitutã epiſcopo. 6

Finis concilij Rhegienſis.

CONCILIVM AGATHENSE prouinciale in ciuitate Agatha in Gallia habitum, ab epiſcopis 35. *Concilium Agathen.*

¶Cùm in Dei nomine ex permiſſu regis Alarici in Agathenſem ciuitatem ſancta ſynodus cõueniſſet, & in ſancti Andreæ baſilica conſediſſemus, ibíque flexis genibus in terra, pro regno eius, pro longæuitate populi dominum deprecaremur, vt qui nobis cõgregationis permiſerat poteſtatem, regnum eius dominus felicitate extenderet, iuſtitia gubernaret, virtute protegeret, de diſciplina & ordinationibus clericorum * atque Pontificum * vel de eccleſiarum vtilitatibus tractaturi in primis, id placuit vt canones & ſtatuta Patrum per ordinem legerentur. *Exordiũ.*

CAN. I.

De contumacibus clericis, & ad officium tardis.

Canones concilij Agathen. c. 60. contumaces.

COntumaces verò clerici, prout dignitatis ordo permiſerit, ab epiſcopis corrigantur, & ſiqui prioris gradus elati ſuperbia, cómunionem fortaſſe contempſerint, aut eccleſiam frequétare, vel officium ſuum implere neglexerint peregrina eis cómunio tribuatur, ita vt cum eos pœnitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum dignitatémque recipiant.

CAN. II.

De epiſcopis qui pro minimis cauſis aliquos excommunicant.

11. quæſt. 3. Epiſcopi ſi ſacerdotali.

Epiſcopi verò ſi ſacerdotali moderatione poſtpoſita innocentes, aut nimis cauſis culpabiles excommunicare præſumpſerint, aut ad gratiam baptiſmatis feſtinantes fortaſſe recipere noluerint, à vicinis epiſcopis eiuſdem prouinciæ literis moneantur. Et ſi parere noluerint, cómunio illis vſque ad tempus ſynodi à reliquis epiſcopis denegetur, ne forte per excommunicationis peccatum excommunicati longo tempore, morte præueniantur.

CAN. III.

De his qui oblationes eccleſiæ defraudant.

13. quæſt. 2. Clerici vel.

Clerici etiam vel ſeculares qui oblationes parentum, aut donatas, aut teſtamento relictas retinere perſiſterint, aut id quod ipſi donauerint eccleſiis vel monaſteriis, crediderint auferendum, ſicut ſancta ſynodus conſtituit, velut necatores pauperum, quouſque reddant ab eccleſiis excludantur.

CAN. IIII.

Si clericus furtum eccleſiæ fecerit.

Ibidem.

Si quis clericus furtum eccleſiæ fecerit, peregrina

grina ei communio tribuatur.

CAN. V.

Si quicquam fuerit epiſcopo derelictum.

Pontifices quibus in ſummo ſacerdotio conſtitutis ab extraneis aliquid aut cũ eccleſia aut ſequeſtrati dimittitur aut donatur, quia hoc ille qui donat, pro redemptione animæ ſuæ, nõ pro commodo ſacerdotis probatur offerre, nõ quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſiæ computabunt, quia iuſtum eſt, vt ſicut ſacerdos habet quod eccleſiæ dimiſſum eſt, ita & eccleſia habeat quod relinquitur ſacerdoti. Sanè quicquid per fideicommiſſum aut ſacerdoti aut eccleſiæ fortaſſe dimittitur, cuicunque alij poſtmodum profuturum, id inter facultates ſuas eccleſia computare aut retinere non poterit. *12.q.5. Pontifices.*

CAN. VI.

De rebus eccleſiæ quomodo ab epiſcopo habeantur.

Caſellas vero vel mancipiola eccleſiæ epiſcopi (ſicut priſca ſanctorum canonum præcipit authoritas) vel vaſa monaſterij, quaſi commendata fideli propoſito, integro eccleſiæ iure poſſideant, id eſt, vt epiſcopi neque vendere, neque per quoſcunque contractus res vnde paupe res viuunt, alienare præſumant. Quòd ſi neceſſitas compulerit vt pro eccleſiæ neceſſitate aut vtilitate, vel in vſufructu vel indirecta venditione aliquid diſtrahatur apud duos vel tres comprouinciales vel vicinos epiſcopos cauſa qua neceſſe ſit vẽdi, primitus cõprobetur, vt habita diſcuſſione ſacerdotali eorũ ſubſcriptione quæ facta fuerit venditio corroboretur. Aliter facta venditio vel tranſactio non valebit. Sanè ſiquos *10.quæſ.2. Caſellas vel mancipiola. 10.quæſ.2. Ea enim.*

de ſeruis eccleſiæ bene meritos ſibi epiſcopus libertate donauerit: collatam à ſucceſſoribus libertatem placuit cuſtodiri cum hoc quod eis manumiſſor in libertatem contulerit, quod tamen iubemus viginti ſolidorum numerum & modum in terrula vel vincola vel hoſpitiolo tenere. Quod amplius datũ fuerit, poſt manumiſſoris mortem eccleſiæ reuocetur. Minuſculas verò res, aut eccleſiæ minus vtiles peregrinis, vel clericis ſaluo iure eccleſiæ in vſum præſtari permittimus.

12.q.2. Si quis de ſeruis.

CANON VII.

De clericis qui ad ſeculares iudices confugiunt.

11.quaſt.1. Placuit vt clericus.

Id etiam placuit, vt ſi clericus relicto officio ſuo, propter diſtrictionem ad ſecularé iudicem fortaſſe confugerit, & is ad quem recurrit, ſolatium ei defenſionis impenderit, cum eodem de eccleſiæ communione pellatur.

CAN. VIII.

Vt in quadrageſima non ſoluatur ieiunium.

De conſ.d. 3. Placuit vt omnes.

Placuit etiam vt omnes eccleſiæ filij, exceptis diebus dominicis in quadrageſima, etiam in die ſabbati ſacerdotali oratione, & diſcretionis cõmunione ieiunent.

CAN. IX.

De prædicatione Symboli.

De conſec. d.4.ſymbolum.

Symbolũ etiam placuit ab omnibus eccleſiis vna die, id eſt ante octo dies dominicæ reſurrectionis, publicè in eccleſia cõpetẽtibus prędicari.

CAN. X.

De benedictione & vnctione altaris.

De conſ.d. 1. Altaria.

Altaria placuit non ſolũ vnctione chriſmatis, ſed etiam ſacerdotali benedictione ſacrari.

CAN. XI.

Qualiter maiores & minores pœnitentiã accipiãt.

Pœni

Pœnitentes tempore quo pœnitentiam petũt, impoſitionem manuum, & cilicium ſuper caput à ſacerdote (ſicut vbique conſtitutum eſt) conſequantur. Si autem comas non depoſuerint, aut veſtimenta non mutauerint abiiciãtur. Et niſi dignè pœnituerint non recipiantur. Iuuenibus etiã pœnitentia non facilè committenda eſt propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus in morte poſitis non eſt negandum. *D. 50. pænitentes.*

CAN. XII.

Qua ætate diaconi ordinentur.

Epiſcopus benedictionem diaconatus minoribus vigintiquinque annorum penitus non cõmittat. Sanè ſi coniugati iuuenes conſenſerint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo religione promiſſa, poſteaquam pariter cõuerſi fuerint, ordinentur. *Diſt. 77. Epiſcopus benedictionem.*

CAN. XIII.

De ſanctimonialibus qua ætate velentur.

Sanctimoniales quantumlibet vita earum & mores probati ſint, ante annum ætatis ſuæ quadrageſimum non velentur. *20. q. 1. Sanctimonialis.*

CAN. XIIII.

Vt ſolennitates maiores in ciuitatibus celebrentur.

Si quis etiam extra parochias in quibus legitimus eſt ordinariſque conuentus, oratorium habere voluerit, reliquis feſtiuitatibus vt ibi Miſſam audiat, propter fatigationem familiæ, iuſta ordinatione permittimus. Paſcha verò, Natali domini, Epiphania, Aſcenſione domini, Pẽtecoſte, natali ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſi qui maximi dies in feſtiuitatibus habentur, non niſi in ciuitatibus aut in parochiis audiant. Clerici verò ſi in his feſtiuitatibus quas ſuprà dixi- *De conſec. d. 1. Si quis etiam.* *Solennitates maiores* *Idẽ Aug. Ignare.*

mus, niſi iubente aut permittente epiſcopo, ibi Miſſas celebrare voluerint, communione priuentur.

CAN. XV.

Vt non liceat presbyterum rem eccleſiæ vendere.

12. quaeſt. 2. Statuimus quod epiſcopi. Statuimus (quod omnes canones iubent) vt ciuitatenſes ſiue diœceſani preſbyteri, vel clerici, ſaluo iure eccleſiæ, rem eccleſiæ (ſicut permiſerint epiſcopi) teneant: vendere autem aut donare penitus non præſumant. Quòd ſi fecerint, & facta venditio non valebit, & de facultatibus ſi quas habet propias, indemnem eccleſiam reddant, & communione priuentur.

CAN. XVI.

Vt clericus minor ſeniori non præponatur.

d. 74. epiſcoporum etiam. Epiſcoporum etiam quorum vita non reprehenditur, poſteriorem priori nullus præponat, niſi fortè elatus ſuperbia, quod pro neceſſitate eccleſiæ epiſcopus iuſſerit, implere contemnat. Sanè ſi officium archidiaconus aut propter ſimpliciorem naturam implere aut expedire nequiuerit, ille loci ſui nomen teneat, & ad ordinationem eccleſiæ, quem elegerit epiſcopus præponendum.

Idē Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſa.

CANON XVII.

De ſecularibus qui vxores ſuas derelinquunt.

33. quaeſt. 2. Seculares qui. Si verò ſeculares qui coniugale conſortium nulla culpa grauiori dimittunt, vel etiam dimiſerunt, & nullas cauſas diſſidij probabiliter proponentes, propterea matrimonia ſua dimittunt, vt aut illicita aut aliena præſumant, ſi antequã apud epiſcopos comprouinciales diſſidij cauſas dixerint, & priuſquam in iudicio damnentur, vxores ſuas abiecerint, à communione ſanctæ eccleſiæ, & populi cœtu (pro eo quòd fidem

Idem Ambro. ſuper Lucam.

dem & coniugia maculant) excludantur.

CAN. XVIII.

Vt monaſterium nouum inconſulto epiſcopo nullus conſtituat de monachis.

Monaſterium nouum, niſi epiſcopo aut permittente aut probante, nullus incipere aut fundare præſumat. Monachi etiam vagantes ad officium clericatus, niſi eis teſtimonium Abbas ſuus dederit, nec in ciuitatibus nec in parochiis ordinentur. Monachum niſi abbatis ſui permiſſu aut voluntate ad alterum monaſterium commigrantem nullus abbas ſuſcipere aut retinere præſumat, ſed vbicunque fuerit Abbati ſuo, authoritate canonum reuocetur. *18 quæſt.2. De monachis.* *20.q.5. Monachũ niſi.*

CAN. XIX.

Vt monaſteria puellarum ſint procul à monachis.

Monaſteria puellarum longius à monaſteriis monachorum, aut propter inſidias diaboli, aut ꝓpter oblocutiones hominum collocentur. *18.q.2. Monaſteria puellarum.*

CAN. XX.

De libertis vt in neceſſitate ab eccleſia tueantur.

Libertos legitimè à dominis ſuis factos, eccleſia (ſi neceſſitas exegerit) tueatur: quos ſi quis ante audientiam aut peruadere aut expoliare præſumpſerit, ab eccleſia repellatur. *diſ.87. Libertos legitimè.*

CAN. XXI.

Vt poſt Antiphonas orationes dicantur.

Et quia conuenit ordinem eccleſiæ ab omnibus æqualiter cuſtodiri, ſtatuẽdum eſt (ſicut vbique fit) vt poſt antiphonas collationes ab epiſcopis vel preſbyteris dicantur, & hymni matutini vel veſpertini decantentur diebus omnibus, & in concluſione matutinarum vel veſpertinarum & miſſarũ poſt hymnos capitula de pſalmis dicantur, & plebs collecta oratione ad veſperam *De conſec. d.5. Conuenit.*

ab epiſcopo cum benedictione dimittatur.

CAN. XXII.

De his qui propter odium ad pacē non reuertūtur.

D.90. Placuit etiam. Placuit etiam vt (ſicut plerunque fit) quicunque odio, aut lōginqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem reuocari diuturna obſtinatione nequiuerint, à ſacerdotibus ciuitatis primitus arguantur. Qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de eccleſiæ cœtu iuſtiſſima excommunicatione pellantur.

CAN. XXIII.

Quòd clericus inconſulto epiſcopo apud iudicem ſecularem pulſari non debet.

11. quaſt. 1. Clericum nullus. Clericum nullus præſumat apud ſecularem iudicem epiſcopo non permittente pulſare. Sed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat vel proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio ſeculari proponere.

CAN. XXIIII.

De epiſcopis quando hæredes non habent.

12. quaſt. 2. Epiſcopus qui. Epiſcopus qui filios aut nepotes non habuerit, alium quàm eccleſiam non relinquat hæredem ſi quid de eccleſia non in eccleſiæ cauſa aut neceſſitate præſumpſerit, quod diſtraxit aut donauit, irritum habeatur. Qui verò filios habet, de bonis quæ reliquit, ab hæredibus eius indemnitatibus eius conſulatur.

CAN. XXV.

De Iudæis qui conuerti cupiunt.

De conſec. d.4. Iudæi quorum. Iudæi (quorum perfidia frequenter ad vomitum redit) ſi ad legem catholicam venire voluerint, octo menſes inter catechumenos eccleſiæ limen introeant. Et ſi pura fide noſcuntur venire, tunc demum baptiſmatis gratiam mereantur. Quòd ſi caſu aliquo periculum

infirmitatis intra præſcriptum tempus incurrerint, & deſperati fuerint, baptizentur.

CAN. XXVI.

De ſtipendiis clericorum.

Clerici etiam omnes qui eccleſiæ fideliter vigilantérque deſeruiunt, ſtipendia ſanctis laboribus debita, ſecundum ſeruitij ſui meritum, per ordinationé canonũ à ſacerdotibus cõſequãtur. 1. q. 2. *Clerici.*

CAN. XXVII.

De homicidis & falſis teſtibus.

Itaque cẽſuimus homicidas & falſos teſtes à communione eccleſiaſtica eſſe ſubmouendos, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina admiſſa diluerint. 24. d. *Itaque.*

CAN. XXVIII.

Vt clerici nuptialia vitent conuiuia.

Presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, vel deinceps quibus ducendi vxores licentia modo non eſt, etiam aliarum nuptiarum euitent conuiuia. Nec his cœtibus miſceantur vbi amatoria cantantur & turpia, aut obſcœni motus corporum choreis & ſaltationibus efferũtur, ne auditus & obtuitus ſacris myſteriis deputati, turpiũ ſpectaculorum atque verborum contagione polluantur. Diſt. 34. *Presbyteri.*

CAN. XXIX.

Ne de pœnitentibus clericus ordinetur.

De pœnitentibus id placuit obſeruare, quod ſancti patres noſtri ſynodali ſententia cenſuerunt, vt nullus de his clericus ordinetur, & qui iam ſunt per ignorantiam ordinati, aut ſicut bigami, aut internuptarum mariti locum teneant. Miniſtrare diaconus aut conſecrare altare preſbyter non præſumat. 26. q. 6. *Miniſtrare diaco.*

CAN. XXX.

Ne presbyter benedictionem populo dare præſumat.

Ibidem. Benedictionem ſuper plebem in eccleſia fundere, aut pœnitentem in eccleſia benedicere preſbytero penitus non licebit.

CAN. XXXI.

Vt ante Miſſam expletam egredi populus non præſumat.

De conſec. d.1. Miſſas Miſſas die dominico ſecularibus totas audire ſpeciali ordine præcipimus, ita vt ante benedictioné ſacerdotis egredi populus nó præſumat. Quod ſi fecerint, ab epiſcopo publicè cõfundãt.

CAN. XXXII.

De non alienandis ab aliquo rebus eccleſiæ.

12. quæſt.2. Diacones. Diaconi vel preſbyteri in parochia conſtituti de rebus eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere vel donare, quia res eccleſiæ ſacratæ Deo eſſe noſcuntur. Similiter & ſacerdotes nihil de rebus eccleſiæ ſibi commiſſæ (vt ſuperius comprehenſum eſt) alienare præſumant. Quod ſi fecerint, conuicti in concilio, & ab honore depoſiti, de ſuo proprio aliud tantum reſtituant, quantum viſi fuerint præſumpſiſſe. Sanè, ſi quis qualibet conditione de rebus eccleſiæ aliquid alienare præſumpſerit, ſi de ſuo proprio tãtúm eccleſiæ contulerit, quantum viſus eſt abſtuliſſe, tunc demum illud ſtare licebit. *12. qõ.2. Si quis qualibet.*

CAN. XXXIII.

De clericis capitale crimen incurrentibus.

Diſt.50. Si epiſcopus. Si epiſcopus aut preſbyter aut diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſauerit aut falſum teſtimonium dixerit, ab officij honore depoſitus in monaſterium detrudatur, & ibi quandiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

CAN. XXXIIII.

De teſtamento epiſcopi.

Si

Si epiſcopus condito teſtamento aliquid de eccleſiaſtici iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, niſi tantundem de iuris proprij facultate suppleuerit.

CAN. XXXV.

Vt ſacerdotes canibus ad venandum non vtantur.

Epiſcopum, preſbyterum, aut diaconum, canes ad venandum, aut accipitres, aut huiuſmodi res habere non liceat. Quòd ſi quis talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit, ſi epiſcopus eſt, tribus mẽſibus à cõmunione ſuſpẽdat̃, preſbyter duobus mẽſibus ſe abſtineat, diaconus verò ab oĩ officio vel cõine ſuſpẽdat̃. *D.34. epiſcopũ, preſbyterum.*

CAN. XXXVI.

De venditionibus quas Abbates facere præſumũt.

In venditionibus quas Abbates facere præſumũt, hæc forma ſeruetur vt quicquid ſine epiſcopi licentia venditum fuerit, ad poteſtatem epiſcopi reuocetur. Mancipia verò monachis donata, ab Abbate non liceat manumitti. Iniuſtum enim putamus vt monachis quotidianum rurale opus facientibus, ſerui eorum libertatis otio potiantur. *27.qõ.4. In venditionibus.*

CAN. XXXVII.

De lapſis qui de catholica fide in hæreſim tranſeũt.

Lapſis, id eſt qui in catholica fide baptizati ſunt, ſi præuaricationẽ damnabili poſt in hæreſim tranſierint, grandem redeundi difficultatem ſanxit antiquitas. Quibus nos annorum multitudine breuiata, pœnitentiam biennij conditione infraſcriptæ obſeruationis imponimus, vt præſcripto biennio tertio ſine relaxatione ieiunent, & eccleſiam ſtudeant frequentare. In pœnitentium loco ſtandi, & orandi, humilitatem ita nouerint obſeruandam, vt etiam ipſi

quum catechumeni egredi commonẽtur, abſcedant. Hoc ſi obſeruare voluerint, conſtituto tẽpore admittendis ad altarium obſeruatio relaxetur. Quòd ſi ardua vel dura fortè putauerint, ſtatuta præteritorum canonũ implere debebũt.

CAN. XXXVIII.

De laicis qui in ſolennitatibus maioribus ad ciuitatem non occurrunt.

Ciues qui ſuperiorũ ſolennitatũ, id eſt, Paſchę ac Natalis domini, vel Pentecoſtes feſtiuitatibus cum epiſcopis intereſſe neglexerint, quum in ciuitatibus communionis vel benedictionis accipiendæ cauſa poſitos ſe noſſe debeant, triennio communione priuentur eccleſiæ.

CAN. XXXIX.

De clericis qui ab eccleſiæ officio diebus ſolennibus deſunt.

7. quæſt. 1. Si quis. Si quis in clero conſtitutus ab eccleſia ſua diebus ſolennibus defuerit, id eſt Natiuitate domini, Epiphania, Paſcha vel Pẽtecoſte, dum potius *Item Hilarius pap.* ſingularibus lucris ſtudet quàm ſeruitio Dei parere, conuenit vt triennio à communione ſuſpendatur. Similiter diaconus vel preſbyter ſi per tres hebdomadas ab eccleſia ſua defuerint, huic damnationi ſuccumbat.

CAN. XL.

De ſynodo annis ſingulis congreganda.

Synodum etiam ſecundum conſtituta Patrum annis ſingulis placuit congregari. Et quia in nomine domini omnibus ſalubriter conſtitutis, ſynodus cũ pace dimittitur, gratias Deo primitus & domino noſtro regi agamus, orantes diuinã clementiam, vt hæc eadem facere & docere per multos annos in honore domini poſſimus.

Explicit concilium Agathenſe.

CON

CONCILIVM AQVILIENSE ſub Damaſo primo celebratum tempore quoque beati Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi contra Palladium & Secundianum Arrianæ hæreſis defenſores quos damnarunt in prædicto concilio prouinciali, diſputãte Ambroſio cum Palladio. Sententia verò damnationis ſub hac forma pronunciata eſt ab epiſcopo Conſtantio. *Concilium Aquiliẽſe.* *Condẽnatio Palladij hæretici à concilio.*

Palladium Arrij diſcipulum cuius impietates iam olim dãnatæ ſunt à patribus noſtris in concilio Nicæno, & nunc hodie probatæ cum recenſerentur à Palladio ſingulæ, quia non confuſus eſt, dum Dei filium à Deo patre eſſe alienum, cùm creaturam confitetur, cum tempore dicit, dominum & Deum verum negat, ſolum patrem eſſe ſempiternum & immortalem, in ſempiternũ cenſeo eſſe damnandum, & vlterius, ſacerdotem dici non poſſe, nec inter epiſcopos deputari.

In hoc concilio pro prouinciis Occidentalibus, quia propter prolixitatem itineris epiſcopi, venire non potuerunt, adfuerunt Legati prouinciarum, vt legati Aphrorum, & legati Gallorum.

Decreta Leonis primi papæ.

LEo primus papa, natione Tuſcus ſedit annos 21. menſem vnum, dies 13. Hic & doctrinæ & vitæ præſtantia magnus, Homiliarum declamator inſignis, in Chalcedonenſi 4. principali 630. epiſcoporum ſynodo, Martiano principe, contra Eutychem Abbatem, de Chriſti natura perperam ſentientem (vt infra dicetur celebrata omnium conſenſu ter ſanctus acclamatus eſt. Hic eccleſiam ab hæreticis penè diſcerptam reparauit. Sanctorum ſtatuis reuerentiam ſub anathematis nota decreuit. Secretæ Miſſæ, Sanctum ſacrificium, Immaculatam hoſtiam addidit. Mo- *A. D. 445.* *Leo 1. Pon. 45.* *Hic Acephalos confutauit, Attilã retro vertit, & Genſerũ mitigauit.*

nialibus ante 40. probatæ caſtitatis annum velum negauit, Eccleſias condidit, & Cubicularios inſtituit.

Arauſicanum concilium.

CONCILIVM ARAVSICAnum prouinciale, ſub Leone primo papa, tempore Theodoſij iunioris.

CAN. I.

Vt nullus miniſter ſine chriſmate nuſquam proficiſcatur.

De conſ. d. 4. Nullus.

NVllus miniſtrorum qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate vſquam debet progredi, quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari: de eo autem qui in baptiſmate, quacunque neceſſitate faciente chriſmatus non fuerit in confirmatione ſacerdos commonebitur. Nam inter nos chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt. Non præiudicantes cuiquam hoc dicimus, ſed vt neceſſaria habeatur chriſmatio.

CAN. II.

De hæreticis ſi in mortis diſcrimine conuertantur.

Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi catholici eſſe deſyderent, ſi deſit epiſcopus, à preſbyteris cum chriſmate & benedictione conſignari placet.

CAN. III.

De pœnitentibus qui de corpore exeunt.

26. q. 6. Qui recedunt.

Qui recedunt de corpore pœnitentia accepta placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eis communicare, quod morientis ſufficit reconciliationi ſecundum definitiones Patrum, qui huiuſmodi communionem congruenter viaticum nōminauerunt. Quòd ſi ſuperuixerint, ſtet in ordine pœnitentium, vt oſtenſis neceſſariis pœnitentiæ fructibus, legitimam cōmunionem

cum

cũ reconciliatoria manus impoſitione recipiãt.

CAN. IIII.

De his qui ad eccleſiam confugiunt, ne tradantur.

Eos qui ad eccleſiam confugiunt, tradi non oportet,ſed loci ſancti reuerentia & interceſſione defendi. *Diſt.77. Eos qui.*

CAN. V.

Quod nullus clericorum mancipia occupet.

Si quis autem mancipia clericorum pro ſuis mancipiis ad eccleſiam confugientibus crediderit occupanda,per omnes eccleſias diſtrictiſſima damnatione feriatur.

CAN. VI.

De libertis qui in eccleſia commendati ſunt ne opprimantur.

In eccleſia manumiſſos, & per teſtamentum eccleſiæ commendatos,ſi quis in ſeruitutem vel obſequium, vel ad colonatiam conditionem reuocare tentauerit,animaduerſione eccleſiaſtica coerceatur.

CAN. VII.

De his qui clericum alienum ordinare præſumunt.

Si quis alibi conſiſtentẽ clericũ ordinandum putauerit,prius definiat vt cum ipſo habeat.Nec eum ſine conſultatione eius epiſcopi cum quo ante habitauit, ordinare præſumat quia non ſine cauſa diu ab alio non ordinatus remanſit.

CAN. VIII.

De his qui ciues alienos ordinauerint.

Si qui autem alienos ciues,aut alibi conſiſtentes ordinauerint, nec ordinati in vllo accuſantur,aut ad ſe eos reuocent,aut ipſi eis impetrent cum quibus habitent.

CAN. IX.

De epiſcopis qui in aliena ciuitate eccleſiã ædificãt.

Si quis epiſcoporum in alienæ ciuitatis territorio eccleſiam ædificare diſponit, non præſumat dedicationem, quæ illi omnimode reſeruatur, in cuius territorio eccleſia aſſurgit. Reſeruata verò ædificatori epiſcopo hac gratia, vt quos deſyderat clericos in re ſua videre, ipſos ordinet is in cuius ciuitatis territorio eſt: vel ſi ordinati iam ſunt, ipſos habere acquieſcat.

CAN. X.

De epiſcopis qui excõmunicatũ alterius ſuſcipiũt.

Placuit in reatum venire epiſcopum qui admonitus de excommunicatione cuiuſque, ſine reconciliatione eius qui eum excommunicauit, ei cõmunicare præſumpſerit, vt integra omnia (ſi reconciliatio intercefferit) de iniuſtitia vel iniquitate excommunicationis proximæ ſynodo reſeruentur.

CAN. XI.

De his qui ſubito obmuteſcunt.

Subito obmuteſcens (prout ſtatutum eſt) baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet præſentibus in ſuo nutu.

CAN. XII.

Vt euangelia catechumeni non audiant.

Placuit catechumenis non legi euangeliũ in eccleſia.

CAN. XIII.

De eiſdem ne ad baptiſteria accedant.

Catechumeni nonnunquam admittendi ſunt etiam inter domeſticas orationes, ad baptiſteria nequaquam.

CAN. XIIII.

De eiſdem ne cum fidelibus benedictionẽ accipiant.

Segregandi informandíque ſunt catechumeni,

meni, vt ſe reuocent, & ſignandos vel benedicendos ſemorim offerant eos fideles.

CAN. XV.

De fœminis quæ viduitatem profeſſæ ſunt.

Viduitatis ſeruãdæ profeſſionem coram epiſcopo in ſecretario habitam, impoſita à presbytero veſte viduali, did'cimus non eſſe violandá. Eius verò repudiatorem, vel ipſam talis profeſſionis deſertricem, merito eſſe dãmnandam decernimus. *17.quæſt.1. viduitatis.*

Ego Hilarius epiſcopus ſubſcripſi. Ego ſuperuentor pro patre & meo epiſcopo Claudio ſubſcripſi, & recognoui. *Subſcriptio.*

Explicit concilium Arauſicanum.

CANONES CONCILII Arauſicani circa tempora Leonis primi papæ, De libero arbitrio, & de rebus neceſſariis per capitula requirendis.

CAN. I.

De gratia & libero arbitrio.

Siquis per offenſam præuaricationis Adæ nõ totum, id eſt ſecundum corpus & animam, in deterius dicit hominem cõmutatum, ſed animæ libertate illæſa durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagij errore deceptus aduerſatur ſcripturæ dicenti: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Et neſcitis, quoniam cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis eius cui obeditis? Et à quo quis ſuperatur, eius & ſeruus addicitur. *Ezec.18. Rom.6. 2.Petr.2.*

CAN. II.

Quòd præuaricatio Adæ omnes infecerit.

Siquis ſoli Adæ præuaricationem ſuam, non & eius propagini aſſerit nocuiſſe, aut certè mor-

tem tantum corporis (quæ pœna peccati eſt, non autem & peccatum quod mors eſt animæ) per vnum hominẽ in omne genus humanũ tranſiiſſe teſtatur, iniuſtitiam Deo dabit, contradicens
Rom. 5. Apoſtolo dicenti: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccauerunt.

CAN. III. *De gratia Dei.*

Siquis per inuocationem humanam gratiam Dei dicit poſſe conferri, non autem ipſam gratiam facere vt inuocetur à nobis, contradicit
Eſa. 65 Eſaiæ prophetæ, vel Apoſtolo idem dicenti:
Rom. 10. Inuentus ſum non quærentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant.

CAN. IIII.

De purgatione peccati.

Siquis vt à peccato purgemur, voluntatem noſtrã Deum expectare contendit, nõ autem vt etiam purgari velimus, per ſancti ſpiritus infuſionem & operationem in nos fieri confitetur, reſiſtit ipſi ſpiritui ſancto, per Salomonẽ dicenti:
Philip. 2. Præparatur voluntas à domino, & Apoſtolo ſalubriter prædicanti: Deus eſt qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate.

CAN. V.

Quòd ad fidem & regenerationem baptiſmatis per gratiæ donum perueniamus.

Siquis ſicut augmentum, ita etiam initium fidei ipſum credulitatis affectum, quo in eum credimus qui iuſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis peruenimus, non per gratiæ donum, id eſt per inſpirationem ſpiritus ſancti corrigentem voluntatẽ noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatẽ, & naturaliter

nobis

nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus aduerſarius approbatur, beato Paulo dicente: Confidimus quia qui cœpit in vobis bonum opus, perficiet vſque in diem domini noſtri Ieſu Chriſti. Et illud: Vobis datum eſt pro Chriſto non ſolùm vt in eum credatis, ſed etiam vt pro illo patiamini. Et gratia ſalui facti eſtis per fidē, non ex vobis, Dei enim donum eſt. Qui enim fidem qua in Deum credimus, dicunt eſſe naturalem: omnes eos qui ab eccleſia Chriſti alieni ſunt, quodammodo fideles eſſe definiunt. *Philip. 2.* *Ibidem.* *Ephеſ. 2.*

CAN. VI.

Quod gratia Dei ſumus id quod ſumus.

Siquis ſine gratia Dei credentibus, volētibus, deſiderantibus & pulſantibus nobis miſericordiam dicit conferri, non autem diuinitus, vt credamus, velimus, vel hæc omnia ſicut oportet agere valeamus, per infuſionem & inſpirationem ſancti Spiritus in nobis fieri confitetur, aut humilitati, aut obedientiæ humanæ ſubiungit gratiæ adiutorium, nec vt obediens & humillimus ipſius gratiæ donum eſſe conſentit, reſiſtit Apoſtolo dicenti: Quid habes quod non accepiſti? &, Gratia Dei ſum id quod ſum. *1. Cor. 4.* *Ibidem 15.*

CAN. VII.

Quod non ſumus idonei cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis.

Siquis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ, cogitare non expedit, aut eligere ſiue ſaluari, id eſt euangelizanti prædicationi cōſentire poſſe confirmat, abſque illuminatione & inſpiratione Spiritus ſancti, qui dat omnibus ſuauitatem in conſentiendo & credendo veritati, hæretico

fallitur ſpiritu, non intelligens vocem Dei in
Ioan.15. euangelio dicétis: Sine me nihil poteſtis facere.
2.Cor.3. Et illud Apoſtoli: Non quòd idonei ſumus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.

Recentiores quidam Theologi interpretantur hæc
Cenſura authoris. *duo loca de auxilio Dei generali, ſine quo nihil omnino valemus facere, nec opus aliquod naturæ. Magis legitimum eſt, quod hic ſentitur à Concilio & pontifice, vt hic non negentur opera naturæ, ſed quæ pertinent ad ſalutem æternæ vitæ.*

CAN. VIII.

Nemo per ſemetipſum ſalutis æternæ myſterium poteſt conquirere.

Siquis alius miſericordia, alius verò per liberum arbitriū (quod in omnibus qui de præuaricatione primi hominis nati ſunt) cōſtanti ſæuitia hominem ad gratiam baptiſmi poſſe venire
Nota. contendit, à recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis aſſerit infirmatum, aut certe ita læſum putat, vt tamen quidā valeant ſine reuelatione Dei myſteriū ſalutis æternæ per ſemetipſos poſſe cōquirere. Quod quàm ſit contrariū, ipſe dominus probat, qui non aliquos ſed neminem ad ſe poſſe venire teſtatur, niſi quem pater attraxerit; ſicut & Petro dicit: Beatus es Simon
Ioan.16. Bar-Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit
Matt.16. tibi, ſed pater meus qui in cęlis eſt. Et Apoſtolus:
1.Cor.12. Nemo poteſt dicere dominum Ieſum Chriſtum
Philip.2. niſi in Spiritu ſancto.

CAN. IX.

De adiutorio Dei.

Diuini eſt muneris cum rectè cogitamus, & pedes noſtros à falſitate & iniuſtitia tenemus.

Quoties enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiſcum, vt operemur, operatur.

CAN. X. *De eodem.*

Adiutorium Dei etiam renatis ac ſanctis ſemper eſt implorandum, vt ad finem bonum peruenire, vel in bono poſſit opere perdurare.

CANON XI.

De obligatione votorum.

Nemo quicquam domino rectè vouerit, niſi ab ipſo acceperit, ſicut legitur: Quæ de manu tua accepimus, damus tibi.

CAN. XII. *Quales nos diligit Deus.*

Tales nos amat Deus quales futuri ſumus ipſius dono: non quales ſumus noſtro merito.

CAN. XIII.

De reparatione liberi arbitrij.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi non poteſt reparari. Quod amiſſum, niſi à quo potuit dari, non poteſt reddi. Vnde ipſa veritas dicit: Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis. *Ioan. 8.*

CAN. XIIII. *De miſericordia Dei.*

Nullus miſer de quantacunque miſeria liberatur, niſi qui Dei miſericordia præuenitur, ſicut dicit Pſalmiſta: Cito anticipet nos miſericordia tua domine. Et illud: Deus meus, miſericordia eius præueniat me. *Pſal. 118.* *Pſal. 58.*

CAN. XV.

De mutatione præuaricationis Adæ.

Ab eo quod formauit Deus, mutatur Adam, ſed in peius per iniquitatem ſuam. Ab eo quod operata eſt iniquitas, mutatur fidelis, ſed in melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio fuit præuaricatoris primi, hæc ſecundum Pſalmiſtam, mutatio dextræ excelſi. *Pſal. 76.*

CAN. XVI.

Quod nemo glorietur de ſubſtantia ſua.

Nemo ex eo quod videtur habere, glorietur, tanquam non acceperit; aut ideo ſe putet acceepiſſe, quia litera extrinſecus vel ut legitur, appa-
1.Cor.4. ruit, vel vt audiretur, ſonuit. Nam ſicut Apoſto-
Galat.2. lus dicit: Si per legem iuſtitia, ergo Chriſtus gra-
Ephe.4. tis mortuus eſt: Aſcendens in altum captiuam
Pſal.67. duxit captiuitaté, dedit dona hominibus. Inde
Matt.25. habet, quicunque habet. Quiſquis autem inde ſe habere negat, aut verè non habet, aut id quod habet, auferetur ab eo.

CAN. XVII.

De fortitudine Chriſtiana.

Roma.5. Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, fortitudinem Chriſtianorum Dei charitas facit, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris non per voluntatis arbitrium, ſed per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis, nullis meritis gratiam præ-
Rom.4. uenientibus.

CAN. XVIII. *De mercede boni operis.*

Debetur merces bonis operibus, ſi fiant: ſed gratia quæ non debetur, præcedit vt fiant. Neminem, niſi Deo miſerante, ſaluari.

CAN. XIX.

De natura humana.

Natura humana etiam ſi in illa integritate in qua eſt condita permaneret, nullo modo ſe ipſam creatore ſuo non adiuuante, ſeruaret. Vnde cùm ſine gratia Dei ſalutem non poſſit cuſtodire quam accepit, quomodo ſine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?

CAN. XX.

Nihil boni hominem poſſe ſine Deo.

Multa in homine bona ſiunt quæ non facit homo

homo. Nulla verò facit homo bona quæ non Deus præſtet vt faciat homo.

CAN. XXI. *De natura & gratia.*

Sicut eis qui volentes in Lege iuſtificari, & à gratia exciderũt, veriſſimè dicit Apoſtolus: Si ex lege iuſtitia eſt, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt, iam hic enim erat lex, & non iuſtificabat, iam hic erat & natura, & non iuſtificabat, ideo Chriſtus non gratis mortuus eſt, vt & lex per illum impleretur, qui dixit, Non veni legẽ ſoluere, ſed adimplere: & vt natura per Adam perdita, per illum repararetur, qui dixit veniſſe ſe quærere & ſaluare quod perierat. *Eſa.26.* *Gala.2.* *Matt.15.* *Luca 19.* *Pſal.15.*

CAN. XXII.

De his quæ hominum propria ſunt.

Nemo habet de ſuo niſi mendacium & peccatum. Siquis autem homo habet veritatẽ atque iuſtitiam, ab illo fonte eſt, quem debemus ſitire in hac eremo, vt ex eo quaſi guttis quibuſdam irrorati, non deficiamus in via. *Eſaia 10.*

CAN. XXIII.

De voluntate Dei & hominis.

Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt quod Deo diſplicet. Quando autẽ ita faciunt quod volunt, vt diuinæ ſeruiant voluntati, quanuis volentes agant quod agunt, illorum tamen voluntas eſt, à quo præparatur, & obitur quod volunt.

CAN. XXIIII. *De palmitibus vitis.*

Ita ſunt in vite palmites, vt viti nihil conferant, ſed inde accipiant vnde viuant. Sic quippe vitis eſt in palmitibus, vt vitale ſubminiſtret eis, non ſumat ab eis. Ac per hoc & manentem in ſe habere Chriſtum, & manere in Chriſto, diſcipulis prodeſt, & non Chriſto. *Ioan.15.* *Et Auguſtin. ſuper Ioan.*

Nã præciſo palmite, poteſt de viua radice alius pullulare. Qui autem præciſus eſt, non poteſt ſine radice viuere.

CAN. XXV.

De dilectione qua diligimus Deum.

Prorſus donũ Dei eſt diligere Deum. Diffundit enim charitatem in cordibus noſtris ſpiritus patris & filij, quem cum patre amamus & filio. Ac ſic ſecundum ſupra ſcriptas ſanctarũ ſcripturarum ſententias, vel antiquorum patrum definitiones, hoc Deo propitiante & prædicare debemus, & credere, quòd per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitriũ, vt nullus poſteà aut diligere Deum ſicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonũ eſt, poſſit, niſi gratia eum & miſericordia diuina præuenerit. Vnde Abel iuſto, & Noë & Abrahã & Iſaac & Iacob, & omni antiquorum ſanctorum multitudini, illã præclaram fidem quam in ipſorum laudem prædicat Apoſtolus, non per bonũ naturæ, quod prius in Adam datum fuerat, ſed per gratiam Dei credimus fuiſſe collatã: quia gratiam etiam poſt aduentum domini omnibus qui baptizari deſiderant, non in libero arbitrio haberi, ſed in Chriſti nouimus ſimul & credimus largitate conferri, ſecundũ illud quod iam ſupra dictum eſt, & prædicat Paulus Apoſtolus, Vobis donatum eſt pro Chriſto nõ ſolùm vt in eum credatis, ſed etiã vt pro illo patiamini. Et illud: Deus qui cœpit in vobis bonum opus, perficiet vſque in diem domini noſtri. Et illud: Gratia ſalui facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt. Et quod de ſeipſo ait Apoſtolus: Miſericordiam conſequutus ſum, vt fidelis eſſem.

Nota. Hebr. 11. per totũ. Ephe. 2.

Non

Non dixit, quia erã, ſed vt eſſem. Et illud: Quid habes quod nõ accepiſti? Et illud: Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum. Innumerabilia ſunt ſanctarum ſcripturarum teſtimonia, quæ poſſint ad probandam gratiam proferri, ſed breuitatis ſtudio prætermiſſa ſunt, quia & re vera, cui pauca non ſufficiunt, plura non proderũt. Hoc etiam ſecundum fidem catholicam credimus, quòd accepta per baptiſmum gratia, omnes baptizati (Chriſto auxiliante & cooperante) quæ ad ſalutem pertinent, poſſint & debeant (ſi fideliter laborare voluerint) adimplere. Aliquos verò ad malum diuina poteſtate prædeſtinatos eſſe non ſolùm nõ credimus, ſed etiam ſi ſunt qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione in illis anathema dicimus. Hoc etiam ſalubriter profitemur & credimus, quòd in omni opere bono nos non incipimus, & poſtea per Dei miſericordiam adiuuamur, ſed ipſe nobis nullis præcedentibus bonis meritis & fidem & amorem ſui prius inſpirat, vt & baptiſmi ſacramenta fideliter requiramus, & poſt baptiſmum (cum ipſius adiutorio) ea quæ ſibi ſunt placita, implere poſſimus. Vnde maniſeſtiſſimè credendum eſt, quòd & illius latronis quem dominus ad paradiſi patriam reuocauit, & Cornelij Centurionis, ad quem angelus domini miſſus eſt, & Zachæi, qui ipſum dominum ſuſcipere meruit, illa tam admirabilis, fides non fuit de natura, ſed diuinæ largitatis donum.

Iacob.1. *Luca 23.* *Act.10.* *Luc.19.*

Hanc definitionem antiquorũ Patrum non ſolùm epiſcopi, ſed laici etiam illuſtres & magnifici viri ſubſcripſerunt. *Subſcriptio.*

Concilium Vaſenſe.

CONCILIVM VASENSE ſub Leone Primo Papa, & Theodoſio iuniore celebratum eſt. In quo nonnullæ conſtitutiones ſancitæ ſunt per 18. epiſcopos ibi congregatos, ex quibus aliquas tanquam præcipuas ſubiicere placuit.

CAN. I.

Vt alterius epiſcopi chriſma nullus accipiat, ſed proprij.

PEr ſingula territoria preſbyteri vel miniſtri ab epiſcopis non prout libitum fuerit, à viciniioribus, ſed à ſuis propriis per annos ſingulos petant chriſma appropinquante ſolennitate Paſchali, nec per quemcunque eccleſiaſticum, ſed ſi qua neceſſitas, aut miniſtrorum occupatio eſt, per ſubdiaconum, quia inhonorum eſt inferioribus ſumma committi.

CAN. II.

Vt qui oblationes defunctorum retinent, excommunicentur.

13. quæſt. 2. Qui oblationem.

Qui oblationes defunctorũ retinent, & eccleſiis tradere demorantur, vt infideles ab eccleſia ſunt abiiciendi, quia vſque ad exinanitionẽ fidei peruenire certũ eſt hanc pietatis diuinæ exacerbationem: quia & fideles de corpore recedentes, votorum plenitudine, & pauperes conſolatu alimoniæ, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur. Hi ergo tales quaſi egẽtium necatores, nec credentes iudiciũ Dei habendi ſunt. Vnde & quidã *patrum hoc ſcriptis ſuis inſeruit congruente ſententia, quia ait: Amico quicquam rapere furtum eſt, eccleſiam verò fraudare ſacrilegium eſt.

** Hieronym. vt habetur 12 q. 2. Gloriæ epiſ. epi*

CAN. III.

De ſepulturis quomodo non eſt accipiendum precium.

Præcip

Præcipiendum eſt ſecundum canonũ autho- 12.q.e.
ritatem, vt de ſepulchris & hominibus ſepeliẽ- Præcipien-
dis nihil muneris exigant, niſi forte qui ſepeli- dum.
tur, viuens iuſſerit eccleſiæ, in cuius atrio ſepelitur, aliquid de rebus ſuis tribuere, aut etiam poſt mortem ipſius illi quibus commiſſum eſt eius eleemoſynã facere de rebus illius aliquid ſponte dare voluerint. Et tamen nullatenus à preſbyteris eccleſiæ illius aliquid exigatur ſine illis qui locis & villis præſunt.

CAN. IIII.

Vt presbyteris prædicandi poteſtas ſuis plebibus concedatur.

Hoc etiam pro ædificatione omnium eccleſiarum, & pro vtilitate totius populi nobis placuit, vt non ſolùm in ciuitatibus, ſed etiam in omnibus parochiis verbum faciendi daremus preſbyteris poteſtatem, ita vt ſi preſbyter, aliqua infirmitate prohibente, per ſeipſum non potuerit prædicare, ſanctorum Patrum homiliæ à diaconis recitentur. Si enim digni ſunt diaconi quæ Chriſtus in euangelio locutus eſt legere, quare indigni iudicentur ſanctorum Patrum expoſitiones publicè recitare?

CAN. V.

Vt Kyrie eleiſon in omnibus eccleſiis dicatur.

Et quia tam in ſede Apoſtolica quam etiam per totas Oriẽtis, atque Italiæ prouincias dulcis & nimis ſalubris conſuetudo intromiſſa eſt, vt Kyrie eleiſon frequentius cum grãdi affectu ac compunctione dicatur, placuit etiã nobis vt in omnibus eccleſiis noſtris iſta cõſuetudo ſancta & ad Matutinum & ad Miſſas, & ad Veſperam Deo propitiante, intromittatur.

CAN. VI.

Vt in omnibus Miſſis ſemper Sanctus, Sanctus, Sanctus, dicatur.

In omnibus Miſſis ſiue Matutinis, ſiue in quadrageſimalibus, ſiue in illis quæ pro defunctorum cõmemorationibus fiunt, ſemper, Sanctus, Sanctus, Sanctus, eo ordine quo ad Miſſas publicas, dici debeat: quia tam dulcis & deſiderabilis vox, etiam ſi die noctúque poſſit dici, faſtidium non poterit generare. Et hoc nobis iuſtũ viſum eſt, vt nomen domini papæ, quicũque ſedi Apoſtolicæ præfuerit, in noſtris eccleſiis recitetur.

Nomẽ Papæ in Miſſa recitandũ.

CAN. VII.

Vt propter hæreticorum incredulitatem, poſt Gloria patri, &c. Sicut erat in principio, &c. ſemper dicatur.

Quia non ſolum in ſede Apoſtolica, ſed etiã per totum Orientẽ & totam Aphricã vel Italiã, propter hæreticorum aſtutiam, qua Dei filium non ſemper cum patre fuiſſe, ſed à tempore cœpiſſe blaſphemant, in omnibus clauſulis poſt Gloria patri, &c. Sicut erat in principio, &c. dicatur: etiam & nos in vniuerſis eccleſiis noſtris hoc ita dicendum eſſe decreuimus.

Concilium Carpẽtoractenſe.

CONCILIVM CARPENTO. ſub Leone I. papa celebratum eſt, in quo hæc conſtitutio à patribus eſt definita.

Conſtitutio ſanctorum epiſcoporum in ciuitate Carpentoractenſi.

Licet omnia quæ eccleſiaſtica regula præcepit obſeruari, in multis canonibus cõtineantur inſerta, naſcuntur tamen cauſæ pro quibus neceſſe habẽt ſacerdotes domini quod ad iuſtitiam pertinet, ſecundum diſciplinã eccleſiaſticã ordinare. Et ideo quia Carpentoracte conuenientes

nientes huiuſmodi ad nos querela peruenit quod ea quæ à quibuſdam fidelibus parochiis conferuntur, ita ab aliquibus epiſcopis præſumantur, vt aut parũ aut propè nihil eccleſijs quibus collata fuerant relinquatur: hoc nobis iuſtum & rationabile viſum eſt, vt ſi eccleſia ciuitatis eius cui præeſt epiſcopus, ita eſt idonea, vt ipſa nullius indigeat, quicquid parochiis fuerit derelictum, clericis qui in ipſis parochiis deſeruiunt, vel reparationibus eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si verò epiſcopum multas expẽſas, & minorem ſubſtantiam habere conſtiterit: parochiis, quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantum quod clericis vel architectis rationabiliter ſuffiΓciat, reſeruetur. Et ſubſcripſerunt hanc conſtitutionem epiſcopi, quorum nomina in conciliis habentur.

CONCILIVM ARELATENSE tertium ſub Leone 1. papa, celebratum eſt à 34. epiſcopis, Era. 461. Martiano Auguſto, Opilione & Vincomalo Conſulibus 8. Idus Iulij. Quum in Baſilica ſanctæ Mariæ in Arelaten. ciuitate ſacerdotes domini conueniſſent, congruum eis & rationabile viſum eſt, vt primùm de obſeruandis canonibus attentiſſima ſolicitudine pertractantes, qualiter ab epiſcopis eccleſiaſticæ regulæ ſeruarentur, ſalubri concilio definirent. *Concilium Arelat. 3.*

Primum, vt diaconus ante 25. annos, & ſacerdos ante 30. non ordinetur. 1

Vt bigami vel pœnitentes, vel repudiatarũ mariti ad ſacerdotium non prouehantur. 2

Vt laicus ante annũ conuerſionis ordinetur. 3

Vt qui clericum alienum defendere nititur, communione priuetur. 4

De his qui vanitates in excubiis exercent. Vt laici qui excubias funeris obſeruant, cum timore & terrore & reuerentia hoc faciãt. Nullus ibi diabolica carmina præſumat cantare, nec iocos nec ſaltationes facere, quæ Pagani, docente diabolo, adinuenerunt. Quis enim neſciat diabolicum eſſe, & non ſolum à religione Chriſtiana alienum, ſed etiam humanæ naturæ contrarium, ibi lætari, cantare, inebriari, & cachinnis ora diſſolui, & omni pietate & affectu charitatis poſtpoſito, quaſi de fraterna morte exultare, vbi luctus & planctus flebilibus vocibus debuerit reſonare pro amiſſiõe chari fratris? Patres ſiquidem veteris & noui teſtamẽti mortes ſanctorum virorum legimus multis in locis cum fletu deploraſſe, in nullo autem loco de illis qui à ſeculo diſceſſerant exultaſſe. Nam & *Gen. 50.* Iacob Patriarchã tota fleuit Aegyptus 70. diebus. Et Ioſeph & fratres eius, cùm patrem deferrent in terram Chanaan ad ſepeliendum, cele- *Ibidem.* brantes exequias, planctus magno atque vehementi impleuerunt ſeptem dies. Tantus autem *Act. 8.* fuit planctus, vt locus nomen inde acceperit. Et de beato Stephano legimus quòd ſepelierunt eum viri timorati, & fecerunt planctũ magnum ſuper eum. Et ideo talis inepta lætitia & peſtifera cantica, ex authoritate interdicenda ſunt. Siquis autem cantare deſiderat Kyrie eleiſon cantet, ſi autem aliter, omnino taceat. Si autem tacere nõn vult, in craſtino à preſbytero taliter coerceatur vt alij timeant. 5

Concilium Chalce. CHALCEDONENSE CONCIL. vnum ex quatuor celeberrimis, celebratum eſt præſentibus 630. Patribus, Temporibus Leonis I. Papæ, & Martiani Imperatoris, cõtra Eutychẽ.

Conſtan

Conſtantinop. Abbatem, qui aſſerebat Chriſtum poſt humanam aſſumptionem non ex duabus naturis exiſtere, ſed ſolam in eo diuinam naturam permanere, & contra Dioſcorum eiuſdem defenſorem. Qui condemnata præſcripta hæreſi ſtatuerunt hos canones, quorum author maximè ſanctus, Anatolius Conſtantinop. epiſcopus fuit.

CAN. I.

De ſeruandis canonibus ſynodorum.

A ſanctis patribus in vnaquaque ſynodo vſq; nunc prolatas regulas tenere ſtatuimus. *25. quaſt. 1. A ſanctis patribus.*

CAN. II.

In quo damnatur epiſcopus qui per pecuniam ordinationem facit.

Siquis epiſcopus per pecuniã ordinationem fecerit, & pretio redegerit Spiritus ſancti gratiam quæ vendi non poteſt, ordinaueritque per pecuniam presbyterũ aut diaconum, vel quemlibet de his qui cognominantur in clero promouerit, & diſpenſatorem aut defenſorem, vel quemlibet qui ſubiectus eſt regulæ, pro ſui turpiſſimi lucri commodo: is qui hoc attentare probatus fuerit, proprij gradus periculo ſubiacebit, & qui ordinatus eſt, nihil ex hac ordinatione vel promotione quæ eſt pro negociatione facta, proficiat ſed ſit alienus à dignitate vel ſolicitudine quam pecuniis acquiſiuit. Siquis verò mediator tam turpibus & nephandis datis vel acceptis extiterit, ſi quidem clericus fuerit, à proprio gradu decidat: ſi verò laicus, anathematizetur. *1. q. 1. Si quis epiſcopus.* *Item ex octaua, ſanctam.*

CAN. III.

Vt hi qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inſeruiant.

Diſt. 86. Peruenit ad ſanctã. Peruenit ad ſanctam ſynodũ, quia de his qui in clero cõnumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam aliorum poſſeſſionum conductiones, & cauſas ſecularium negotiorũ ſuſcipiunt, & à ſacris officiis ſe per deſidiã ſeparant, ad domos autem ſecularium concurrunt, & ſubſtantiarum eorũ gubernationes auaritiæ cauſa ſuſcipiunt. Decreuit igitur ſancta & vniuerſalis & magna ſynodus, neminem horum deinceps, hoc eſt epiſcopum ſiue clericum aut monachũ conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſecularibus poſſeſſionibus poſſe, niſi forte qui legibus ad minorum ætatis tutelas ſiue curationes inexcuſabiles attrahuntur, aut ipſius ciuitatis epiſcopus eccleſiaſticarum rerum commiſerit gubernacula, & orphanorum ac viduarum quæ indefenſæ ſunt aut earum perſonarũ maximè quæ eccleſiaſtico indigent adminiculo propter Dei timorem. Si quis verò tranſgreſſus fuerit hæc præcepta, eccleſiaſticæ ſubiaceat correctioni.

CAN. IIII.

Quod monachi in ciuitatibus epiſcopo debeant eſſe ſubiecti.

16. q. 1. Qui vere & pure. & 18. q. 2. Quidam monachorum habitu. Qui verè & purè ſolitariam eligunt vitam, digni ſunt conuenienti honore. Quidam tamen monachorum habitu vtentes indifferenter per ciuitates incedunt, necnon & monaſteria & ſeipſos propria præſumptione commendant. Placuit igitur neminem aut ædificare aut conſtruere monaſteria, aut oratorij domum, ſine conſcientia ipſius ciuitatis epiſcopi. Eos verò qui

por-

per ſingulas ciuitates ſeu poſſeſſiones in monaſteriis ſunt, placet nobis epiſcopo ſubiectos eſſe debere, & quieti operam dare atque obſeruare ieiunia & orationes, in locis in quibus ſemel ſe Deo vouerint, permanentes: & neque communicare eccleſiaſticas, neque ſeculares aliquas attrectare actiones, relinquentes propria monaſteria, niſi forte iubeantur propter vrgentes neceſſitates ab ipſius ciuitatis epiſcopo. Et neminem ſeruorum ſuſcipi in monaſteriũ, vt ſit cum eis monachus, niſi cum domini proprij licentia. Prætereuntem verò hæc decreuimus extra communionem eſſe, ne nomen domini blaſphemetur. Conuenit ergo ciuitatis epiſcopo, curam ſolicitudinémque neceſſariam monaſteriis exhibere. *Notent Monachi.*

CAN. V.

Non licet epiſcopo eccleſiam ſuam relinquere & ad aliam tranſire.

Propter eos epiſcopos & clericos qui de ciuitate ad ciuitatem tranſeunt, placuit definitiones datas à ſanctis patribus habere propriam firmitatem. *7. qõ. 1. Propter eos.* *Nicano cõcil. c. 5.*

CAN. VI.

Vt nemo ordinetur abſolute.

Neminem abſolute * ordinari iubemus preſbyterum neque diaconum, nec quemlibet in eccleſiaſtica ordinatione conſtitutũ: niſi manifeſtè in eccleſia ſuæ ciuitatis, ſiue poſſeſſionis, aut in martyrio, aut in monaſterio, hic qui ordinatur, mereatur ordinationis publicæ vocabulum. Eos autem qui abſolutè ordinantur, decreuit ſancta ſynodus vacuam habere manus impoſitionem, & nullum tale factum valere ad iniuriam ipſius qui eos ordinauit. *Diſtin. 70. neminem.* *Id eſt, ſine titulo.*

CAN. VII.

Quòd ſemel in clero taxati, vel monaſterijs deputati, ad militiam non redeant.

20. q. 3. *Eos qui ſemel.* Eos qui ſemel in clero taxati fuerint, ſiue in monaſterio deputati, decreuimus neque ad militiam neque ad honores ſeculares venire. Eos autem qui hoc auſi fuerint facere, & non eius rei pœnitere maluerint, vt ad hoc idem reuertantur quod antè obtentu Dei ſibi propoſuerunt, conuenit anathematizari.

CAN. VIII.

Diſpenſatores pauperum epiſcopo ſuo obediant.

18. q. 2. *Quidam monachorum.* Clerici in parochijs, monaſterijs, aut martyrijs conſtituti, ſub poteſtate ſint eius qui in ea ciuitate eſt epiſcopus, ſecundum traditionem ſanctorum Patrum, neque per præſumptionem recedant à ſuo epiſcopo. Eos verò qui auſi fuerint reſcindere huiuſmodi inſtitutionem quocunque modo, vel ſi noluerint ſubiacere proprio epiſcopo: ſi quidem fuerint clerici ſecundum perſonarum ordinationem ſubiaceant condemnationibus canonum. Si verò monachi, ſeu laici fuerint communione priuentur.

CAN. IX.

Si clericus contra alium cauſam habeat, ante epiſcopum ſuum examinetur.

11 quaeſt. 1. *Si clericus aduerſum clericum.* Si clericus aduerſum clericum habet negotium, non relinquat ſuum epiſcopum, & ad ſecularia iudicia non concurrat, ſed prius negotium agitetur apud proprium epiſcopum. Vel certè ſi fuerit negotiũ ipſius epiſcopi, apud arbitros ex vtraque parte electos audiatur negotium. Si quis verò contra hoc fecerit, canonũ correctionibus ſubiaceat. Et ſi clericus aduerſus ſuum vel alium epiſc.

epiſcopum habeat cauſam, apud audientiam ſynodi prouinciæ conqueratur. Si verò contra ipſius prouinciæ metropolitanum epiſcopum epiſcopus ſiue clericus habeat controuerſiam, pergant ad ipſius dioœcesis primates, aut certè ad Conſtantinopolitanæ regiæ ciuitatis ſedem vt eorum ibi negotium terminetur.

CAN. X.

Vt non liceat de alia ciuitate in aliã tranſmigrare.

Non liceat clericum in eccleſiis duarum ciuitatum ordinari, ſed in ea in qua ab initio ordinatus eſt, & cuius expetitio erat ante profugium. Et ſi propter vanæ gloriæ deſiderium contigerit, vt poſt ad maiorem eccleſiam confugerit, eum indubitanter reuocari decet ad ſuam eccleſiam, in qua ab exordio ordinatus eſt, & ibi tantummodo miniſtrare. Si quis verò iam tranſlatus eſt ab vna eccleſia in aliam, nihil habeat cõmune cum priori, ſiue ſub eccleſia conſtitutis martyribus, ſiue in parochiis vel xenodochiis, aut eorũ negotiis. Eos verò qui auſi fuerint poſt ordinationem huius magnæ, & vniuerſalis ſynodi agere quæ prohibita ſunt, ſtatuit ſancta ſynodus cadere de proprio gradu.

21 quaſt. 1. Clericum in duarũ.

Ibid. 2. Si quis.

CAN. XI.

Vt prouincia in duos metropolitanos epiſcopos non diuidatur.

Peruenit ad nos ꝙ quidam præter eccleſiaſticas ordinationes, affectantes potentiam, per pragmaticũ ſacrum vnam prouinciam in duas diuidant, & ex hoc inueniantur duo metropolitani epiſcopi in vna eadémque prouincia eſſe. Statuit ergo ſancta ſynodus deinceps nihil tale a tentari à quolibet epiſcopo. Eos verò qui tale aliquid tentauerint, cadere de proprio gradu.

Diſt. 101. Peruenit ad nos.

CAN. XII.

Vt ſine literis commēdatitiis clericus extra ſuam eccleſiam non miniſtret.

Diſt. 17. Extraneo clerico. Extraneo clerico & lectori, extra ſuam ciuitatem ſine commendatitiis literis proprij epiſcopi nuſquam penitus liceat miniſtrare.

CAN. XIII.

Quòd non liceat clericis alterius ſectæ vxorem accipere.

Diſt. 32. Quoniam in quibuſdam. Quoniam in quibuſdam prouinciis conceſſum eſt pſalmiſtis & lectoribus vxores ducere, conſtituit ſancta ſynodus prorſus cuiquam ex his non licere alterius ſectæ accipere vxorem. Si quis verò præuenit, & habet iam de tali connubio filios, ſi fortè præuenerint eos iam apud hæreticos baptizari, debent eos offerre ſanctæ eccleſiæ catholicæ, vt ibi communicent. Qui verò adhuc baptizati non ſunt, omnimodo non poſſe eos in hæretica eccleſia baptizari, nec in matrimonio iungi hæretico, Iudæo, vel Pagano, niſi fortè ſpopōderit ſe venire ad orthodoxā fidem, dum coniungitur perſonæ orthodoxæ. Si quis verò hanc definitionem ſanctæ ſynodi præterierit, regularum condemnationibus ſubiaceat.

CAN. XIIII.

Diaconiſſa quæ poſt ordinationem nubit, anathema ſit.

25. q. 1. diaconiſſam non. Diaconiſſam non debere ante annos 40. ordinari ſtatuimus, & hoc cum diligenti probatione. Si verò ordinationem ſuſceperit, & quantocunque tempore obſeruauerit miniſterium, & poſtea ſe nuptiis tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, hæc anathema ſit, cum eo qui in nuptiis illius conuenerit.

CAN. XV.

Vt nec Deo dedicata virgo, nec monachus nuptiis iungi poßint.

Si qua virgo ſe dedicauerit Deo, ſimiliter monachus, non licet eis nuptiis iungi. Si verò inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus verò poſſe eis fieri humanitaté, ſi ita probauerit epiſcopus loci. *27. qõ. 1. Si qua virgo.*

CAN. XVI.

De ruſticanis parochiis.

Per ſingulas eccleſias parochias ruſticanas permanere immobiles apud eos qui eas tenent epiſcopos decreuimus, & maximè ſi eas ſine violentia per triginta annos gubernauerunt. Si verò intra triginta annos facta fuerit de his dubitatio, liceat eis qui ſe dixerint læſos propterea mouere apud ſynodum prouinciæ certamen. Si quis verò putauerit ſe à proprio metropolitano grauari apud primatem diœceſeos, aut apud Cõſtantinopolitanæ ciuitatis ſedem agat negotium, ſicut dictum eſt. Si verò quælibet ciuitas per authoritatem imperialem renouata eſt, aut ſi renouetur in poſterum ciuilibus & publicis ordinationibus, etiam eccleſiarũ parochianarum ſequatur ordinatio. *16. qõ. 3. Per ſingulas eccleſias.*

CAN. XVII.

De his qui coniurationem aut calumniam contra epiſcopum faciunt.

Coniurationum & conſpirationum crimen (quod apud Græcos dicitur phratria) publicis etiam legibus certum eſt penitus inhiberi, hoc multò magis in ſancta Dei eccleſia (ne fiat) conuenit abdicari. Si qui verò clerici vel monachi inuenti fuerint coniuratores aut conſpiratores, aut phratrias vel factiones componẽtes aliquas *11. quæſt. 1. Coniurationum.*

ſuis epiſcopis, aut aliis omnino: cadant de proprio gradu.

CAN. XVIII.

Quòd corripiantur epiſcopi qui ad concilium vocati venire recuſant.

18. *Peruenit ad noſtras.* Peruenit ad noſtras aures quòd in prouinciis conſtituta epiſcoporum concilia minimè celebrentur, hoc ex eo probatur quòd multæ quæ correctione opus habent eccleſiaſticæ res negliguntur. Statuit ergo hæc ſancta ſynodus ſecundum regulas patrum bis in anno in vnum conuenire per ſingulas prouincias epiſcopos, vbi ſingula quæ emerſerint, corrigantur. Qui verò noluerint conuenire epiſcopi conſtituti in ſuis ciuitatibus, & hoc maximè cum ſui corporis ſanitate ſint cōſiſtentes, cum etiam ab omnibus aliis vrgentibus neceſſitatibus & inexcuſabilibus negotiis ſint liberi, licere eos fraternæ charitatis commonitionibus corripi.

CAN. XIX.

Quòd clericus vnius eccleſiæ in aliena nō ordinetur.

71. *Clericos in ſingulis. Item, Gregorius Fortunato epiſcopo.* Clericos in ſingulis eccleſiis conſtitutos, ſicut iam definiuimus, non liceat in alterius ciuitatis eccleſiis ordinari, ſed quieſcant in ea in qua ab initio miniſtrare meruerunt, exceptis illis qui proprias ciuitates perdiderunt & ex neceſſitate ad alias eccleſias migrauerunt. Si verò quicunque epiſcopus poſt definitionem iſtam ad alium epiſcopum pertinentem clericum ſuſceperit, placuit ſanctæ ſynodo, & hunc qui ſuſcepit, & eum qui ſuſceptus eſt, tandiu excommunicatos manere, quandiu ipſe clericus ad propriam reuertatur eccleſiam.

CAN. XX.

De his qui accuſant eccleſiam.

Clericos aut laicos paſſim accuſantes, & ſine probatione epiſcopos aut clericos ad accuſationem non recipiendos decreuimus niſi prius diſcutiatur eorum exiſtimationis opinio. *2.q.7. Clericos aut laicos.*

CAN. XXI.

Clericis non licere diripere bona epiſcopi.

Non liceat clericis poſt mortem epiſcopi ſui rapere res pertinentes ad eum, ſicuti precedentibus regulis conſtitutum habetur. Si verò hæc fecerint, periclitari ſe nouerint à proprio gradu. *12.quæſt.2. Non liceat clericis.*

CAN. XXII.

Vt monachi qui ſine licentia epiſcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur. *61.q.1.*

Quidam monachi nihil habentes ſibi iniunctum à proprio epiſcopo, interdum verò etiam illi qui ab eo fuerant excommunicati, veniunt ad ciuitatem Conſtantinopolitanam, & in ea perturbationes tranquillitati eccleſiaſticæ inferunt, & diuerſorum domos corrumpunt. Statuit igitur ſancta ſynodus hos primum commoneri, vt exeant à regia ciuitate, demum eos inuitos deiici, ac inde per defenſorem compelli vt ad ſua loca redeant. *Quidam mona. hi.* *Item Pelagius papa Paulino ſolitario.*

CAN. XXIII.

Vt quæ Deo ſemel dedicata ſunt monaſteria, cœnacula ſecularium non fiant.

Quæ ſemel ſunt dedicata monaſteria cõcilio epiſcoporũ, maneant perpetuo monaſteria: & res quæ ad ea pertinent, monaſteriis reſeruari oportet nec poſſe ea vltra fieri ſecularia habitacula. Qui verò permiſerint hoc fieri, ſubiaceant iis cõdẽnationibus quæ per canones conſtitutæ ſunt. *19.q6.ſ. Quæ ſemel ſunt.*

CAN. XXIIII.

Quòd intra tres menſes epiſcoporum ordinationes fiant.

Diſt.57. Quoniam quidã metrop. Quoniam quidam metropolitanorum (ſicut ad nos perlatum eſt) negligunt greges ſibi creditos, & differunt ordinationes facere epiſcoporũ placuit ſanctæ ſynodo intra tres menſes fieri ordinationes epiſcoporum, niſi forte inexcuſabilis neceſſitas coegerit ordinationis tempus amplius prorogari. Si autem quis epiſcoporum hoc non obſeruauerit, ipſum debere eccleſiaſticæ cõdemnationi ſubiacere. Reditus verò eiuſdem viduatæ eccleſiæ integros reſeruari apud œconomum eiuſdem eccleſiæ cenſemus.

CAN. XXV.

Vt epiſcopi diſpenſatores habeant.

Diſt.89. Quia in quibuſdã. & 16 q.7. Quoniam in quibuſdam. Quia in quibuſdam eccleſiis (vt rumore comperimus) epiſcopi præter œconomos facultates eccleſiæ tractant, placuit omnẽ eccleſiam habẽtẽ epiſcopum habere œconomum de clero proprio, qui gubernet eccleſiæ res cum arbitrio ſui epiſcopi, vt non ſine teſtimonio ſit gubernatio ipſarum rerum eccleſiaſticarum, & ex hoc eueniat diſpergi eiuſdem res eccleſiæ, & ſacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si verò quis non obſeruauerit hoc diuinis ſubiaceat regulis.

CAN. XXVI.

36.qõ.2. Eos qui rapiũt. *De his qui mulieres accipiunt.*

Eos qui ſibi rapiunt vxores, vel eos qui eis auxilium præſtiterint, ſtatuit ſancta ſynodus, ſiquidem clerici fuerint, decidere à proprio gradu. Si verò laici fuerint, anathematizentur.

Subſcriptio. Canones ſancti concilij Chalced. finiunt.

Bonifacius presbyter S. E. R. ſtatui & ſubſcripſi, & cæteri epiſcopi diuerſarum ciuitatum vel prouinciarum ſubſcripſerunt.

Fides Romanorum ex concilio Chalcedonenſi.

Credi

Credimus in vnum Deum omnipotentem, & in vnigenitum filium eius Ieſum Chriſtum, & dominum ſaluatorem noſtrum, & ſpiritum ſanctū Deum non tres Deos, ſed patrem & filium, & ſpiritum ſanctum vnum Deum eſſe confitemur. Nō ſic vnum Deum quaſi ſolitarium, nec eundem qui ipſe ſibi pater ſit ipſe filius, ſed patrem verū qui genuit filium verum, id eſt Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vita, perfectum de perfecto, totum à toto, plenum à pleno, non creatū, ſed genitum, non ex nihilo, ſed ex patre vnius ſubſtantiæ cum patre. Spiritum verò ſanctum Deum non ingenitum, neque genitum, non creatum, ſed nec factum, ſed patris & filij ſemper in patre & filio æternum veneramur, vnum tamen Deum, qui ex vno. *Fides Romanorum.*

Subſcripſerunt vniuerſi epiſcopi, & Euſebius & Conſtantius preſbyteri, agentes vicem Anaſtaſij epiſcopi Nicææ, & Ariſto. preſbyter habēs vicem Eunomij epiſcopi Nicomediæ. *Subſcriptio epiſcoporum.*

Finis concilij Chalcedonen.

SYNODVS CHALCEDON. 360. Epiſcoporum habita contra omnes hæreſes, maximè contra Eutychem & Dioſcorum Alexandrinum epiſcopum, Era. 488. ſub Valentiniano & Martiano imperatoribus.

Actio prima.

IN ciuitate Chalcedo. Metropoli prouinciæ Bithyniæ facta eſt ſynodus ex decreto piiſſimorum Imperatorum Valentiniani & Martiani ſub die 8. Idus Octob. Indi 4 in eccleſia ſanctæ martyris Euphemiæ. Congregatis & conſedentibus Paſchaſino & Lucentio reuerendis epiſcopis, & Bonifacio religioſ. preſbytero tenentibus *Bis adſeribitur hoc concilium obverſione diverſam. Et hac eſt noua.*

locum ſanctiſſ. & reuerendiſ. archiepiſcopi. Vrbis Romæ Leonis, & Anatolio reuerendiſ. epiſcopo inclitæ vrbis Conſtantinop. cęteriſque reuerendiſſ. epiſ. & glorioſiſ. iudicibus. Ecce aduenientibus omnibus ante cancellos ſancti altaris cum magnificentiſ. & eximio Senatu, adueniente etiã piiſsimo, Imperatore Martiano in ſupra dicta ſancta Baſilica, ſanctam ſynodum allocutus eſt, animum Chriſtianum declarans, qualiter inter tantas publicas vtilitates nullum magis eum conſtringeret negotium, quam rectam & veram fidem Chriſtianorum, quæ ſancta & vera conſiſtit, indubitatã omnibus declarare, ob ídq; ſanctam conueniſſe oſtendit ſynodum, quam non ſemel hortatur, vt pro viribus inuigilent patres, omnéſque adhibeant ſtudium, vt hæreſibus omnibúſque prauis ſublatis inſtitutionibus, fides noſtra pura & ſancta in omnium ingrediens animas, propriæ veritatis effulgeret luce. Deinde ſubdidit dicens, Decætero audeat nemo de natiuitate domini & ſaluato. noſtri Ieſu Chriſti aliud diſputare præter quod Apoſtolicum procemium 318. ſanctorũ patrum tradidiſſe noſcitur, ſicut ſanctiſſ. Papæ Leonis, qui apoſtolicum gubernat thronum, ad ſanctæ memoriæ Flauianum vrbis Conſtantinop. epiſcopum teſtantur literæ. Et poſt hæc regis verba, Paſchaſinus reuerendiſsimus epiſcopus & vicarius ſedis Apoſtolicæ cum in medio vnà cum collegis ſuis ſteτiſſet, dixit: Beatiſſ. atque apoſtolici viri Papæ vrbis Romæ (quæ eſt caput omnium eccleſiarũ) præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus eſt, vt Dioſcorus Alexandrinorum archiepiſcopus non ſedeat in concilio: ſed audiendus intromittatur, quod nos ſeruare neceſſe

ceſſe eſt. Si ergo præcipit veſtra magnificentia, aut ille egrediatur, aut nos exibimus. Quibus in Græco interpretatis per Berouicianum virum deuotiſſimum & ſecretarium ſacri conſiſtorij glorioſiſsimi iudices & ampliſ. Senatus dixerũt, Quid enim ſpecialiter ingeritur Dioſcoro epiſcopo? Paſchaſinus verò epiſcopus & vicarius ſedis apoſtolicæ dixit: Cum intromiſſus fuerit, neceſſe eſt vt illi obiiciatur. Iudices & ſenatus dixerunt, vt iam interfati ſumus, cauſa quę obiicitur, ſpecialiter manifeſtetur. Lucentius epiſcopus & vicarius ſedis apoſtolicæ dixit: Iudicij ſui neceſſe eſt eum dare rationem, quia cum nec perſonam iudicandi habere ſurrepſit, & ſynodum auſus eſt facere ſine authoritate ſedis apoſtolicæ, quod nunquam ritè factum eſt, nec fieri licuit. Paſchaſinus verò vicarius ſedis apoſtolicæ dixit, Iſta ſic eſt. Nos contra præcepta beatiſſimi atque apoſtolici Papæ gubernatoris ſedis apoſtolicæ venire non poſſumus, neo contra eccleſiaſticas regulas, vel contra patrum inſtituta. Iudices & ſenatus dixerunt: Conuenit vos ſpecialiter quid errauerit, exponere. Lucentius epiſcopus & vicarius ſedis apoſtolicę dixit: Et iſta ſic eſt. Non patimur tantam iniuriam nec vobis fieri nec nobis, vt iſte ſedeat qui iudicandus aduenit. Iudices & ſenatus dixerunt: Si iudicis obtines perſonam, non vt accuſator debes proſequi. Et Dioſcoro epiſcopo Alexandriæ ſecundum iuſſionem iudicum & ſenatus reſidente in medio, & reſidentibus Romanis & epiſcopis in propriis locis, & tacitibus, Euſeb. epiſc. Dorylętanæ ciuitatis tranſiens in medium, dixit: Per ſanctam Trinitatem vos adiuro, quæ cuſtos

eſt principum, quámque coliris, & in qua bapti-zati eſtis, cuius quoque inuocatione ſaluamini iubete preces meas relegi. Clementiſſimi iudices miſeremini, & adeſte fidei quæ violata eſt à Dioſcoro. Clementiſſimi iudices per ſalutem vos adiuro Imperatorum. Flauianus ſanctus epiſcopus iniquè occiſus eſt. Lachrymis impleor: ſimul me cum iniuſtè à Dioſcoro damnatus eſt. Iubete preces meas perlegi. Et lectæ ſunt publicè preces & querelæ Euſebij Dorylætanæ ciuitatis contra Dioſcorum, quibus oſtendit ipſum Dioſcorum in concil. Epheſ. ſecũdo malis perturbationibus atque ſeditionibus mundum repleſſe, conſenſiſſéque Eutychi vaniloquo hæretico in deſtructionem religionis, fideíque catholicæ. Inſuper quod iniuſtè damnauerit occiderítque Flauianum archiepiſcopum Conſtantinop. Ad quæ omnia petiit iudices vt præcipiant Dioſcorum reſpondere.

Quibus perlectis, petentibus Dioſcoro & Euſebio, iuſſu iudicum atque ſenatus recenſita ſunt quæ in concilio Epheſino geſta fuerant, vt Dioſcori cauſa innoteſceret. Nanque nitebatur ipſe probare prædictum concilium legitimè congregatum, fuiſſéque catholicum, & quòd robur & authoritatem habuerit, vt ex hoc tam ipſe, quã Iuuenalis Hieroſolymorum archiepiſcopus, & Thalaſſius Cæſareæ Cappadociæ Archiepiſcopus, qui præfati concilij fuerant iudices, euaderent quam iuſtè merebantur damnationem, vel ſi ſecus (vt ſucceſſit) incideret in foueam quam fecit. Quam ob cauſam, & pro manifeſtanda etiam Flauiani innocentia, fecerunt patres, vt legerentur in iſta prima actione acta tam ſynodi vniuerſalis 1. Conſtantinop. quàm & 1. Ephe-

inæ

ſinæ:& quædam epiſtolæ Cyrilli ad Neſtorium hæreticum, & ad Ioannem Antiochiæ epiſcopũ de pace & de partu diuinæ genitricis virginis, & vnigeniti filij Dei humanitatis aſſumptione. Hac de cauſa nonnulla etiam recitantur acta in concilio Nicæno. Et cum legerentur acta in ſecunda Epheſina ſynodo,& Dioſcorus in ſui defenſionem allegaret quòd tota illic congregata ſynodus ſecum tam in depoſitionem & damnationem Flauiani, quàm in omnibus aliis quæ ibidem decreta ſunt conſenſiſſet,& propriis vocibus eadem confeſſa fuerit atque ſubſcripſerit: Orientales,& qui cum ipſis erant omnes epiſcopi dixerunt illud eſſe falſum,& quòd nullus voluntariè conſenſerit,& addiderunt: Violenta facta eſt vis cum plagis,in pura charta ſubſcripſimus, minabatur nobis damnatio, minæ exilij tendebantur,milites cum fuſtibus & gladiis inſtabant.Timebamus.& fuſtes & gladios.Vbi gladij & fuſtes,qualis ſynodus eſt? Milites propter hoc accepit Dioſcorus, vt nos terreret. Vnde quicquid egimus , terrore compulſi fecimus. Peccauimus tamen,omnes veniam poſtulamus, etiam ſi per vim & neceſſitatem in pura charta coacti fuerimus tunc ſubſcribere.

Et cum ex actis in præfata ſynodo legeretur quòd fuerit congregata ex præceptione Imperatorum reſidentibus ſanctiſſimis epiſcopis Dioſcoro Alexãdriæ,& Iuliano epiſcopo agente vices & tenente locum ſanctiſſimi epiſcopi Rom.Eccleſi.Leonis,cuius lectæ & ſuſceptæ fuerint epiſtolæ ad dictam ſynodum directæ, inſuper quòd patres omnes illic conuenientes receperint libellum confeſſionis Eutychetis tanquã catholicum, conuictus eſt Dioſcorus in multis,

ipſa etiam ſynodus reprobata, & vt acephala damnata. Nam cùm iſta legerentur: Orientales, & qui cum ipſis erant reuerendiſſ. epiſcopi clamauerunt: Eiectus eſt; nullus illic ſuſcepit nomen Leonis papæ, nec eius epiſtolæ receptæ nec permiſſę ſunt à Dioſcoro legi, & quod nec conſenſerint patres confeſſioni Eutychetis, eò quòd ſimilis fuerit Apollinari, Valentiniano, atque Macedoniano, qui verbum illud à patribus de Chriſto in ſymbolo additum, ſcilicet, Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria virgine: nuſquam ſuſceperint. Deinde cum inter cætera alia multa ex actis Epheſinæ ſecundæ ſynodi legeretur ſic.

Conſentimus & confitemur ex duabus naturis fuiſſe dominum noſtrũ ante adunationem, poſt verò adunationem vnam naturam confitemur. Quę verba in cõcilio Conſtantin. pronuntiaret Eutyches in ſua confeſſione, recepta tamen à Dioſcoro in ſecunda ſynodo Epheſina, & hic recitata. Quæ cum legerentur, Orientales & qui cum ipſis erant epiſcopi dixerunt: Iſta nemo dixit. Anathema ei qui dixit iſta. Homicida dixit. Aegyptij dixerũt, Iſta Pharaonis ſunt. Anathema qui iſta dixerunt. Hæc Dioſcori ſunt, &c. Perlectis quæ in Epheſina ſecunda ſynodo acta ſunt, iudices & ſenatus dixerunt.

Quoniam verò Flauianus religioſæ memoriæ, & Euſebius epiſcopus ex geſtorum & cognitionum ſcrutatione, & ipſa voce quorundam qui tunc ſynodo præfuerunt, confitentium ſe erraſſe, & fruſtra eos damnaſſe, quia nihil circa fidem monſtrantur erraſſe, oſtenduntur iniuſtè depoſiti: videtur nobis iuſtum eſſe eidem pœnæ Dioſcorũ epiſcopum Alexandriæ, & Iu-

uenalem

uenalem epiſcopum Hieroſolymorum, & Thalaſsium epiſcopum Cæſareæ Cappadociæ, & Euſebium epiſcopum Ancyræ, & Euſtachium epiſcopum Beryti, & Baſilium epiſcopum Seleuciæ Iſauriæ, qui principatum tunc ſynodi tenuerũt, ſubiacere, & ab epiſcopali dignitate fieri alienos. Quam ſententiam vt iuſtam cæteri omnes epiſcopi approbarunt: gratias deinde Imperatori, iudicibus, atque ſenatui, referentes. Et ſic abſoluta eſt actio prima.

Actio ſecunda.

Conueniente ſancto & vniuerſali concilio ſecundum ſacram actionem in Chalcedonenſi ciuitate congregato. i. Paſchaſino & Lucentio reuerendiſsimis epiſcopis, & Bonifacio reuerendiſ. preſbytero, agentibus vices ſanctiſſimi & Deo amantiſ. archiepiſc. ſenioris Romæ ſancti Leonis, & Anatolio ſanctiſſ. archiepiſ. Conſtantinop. ciuitatis nouæ Romæ, & cætero ſancto concilio, &c.

Præceptum eſt à legatis & ſenatu, vt in præſentia concilij legeretur ſymbolum 318. patrum in Nicæa congregatorum. Et lecta eſt per epiſcopum Nicomediæ expoſitio fidei concilij Nicæni. De quo vide ſupra fol. 39.

Rurſus præceperunt, vt recitaretur ſymbolum 150. patrum, qui in Conſtantinopolitana ſynodo prima conuenerant, quod cum epiſtolis etiam Leonis papæ ad Flauianum epiſcopum de hæreſi Eutychis Aetius archidiaconus eccleſiæ Conſtantinopolitanæ recitauit.

Iterum etiam leguntur duæ epiſtolæ Cyrilli ad Neſtorium, quæ habentur in prima actione huius ſynodi, quarum etiam mentionem fecimus in eadem actione.

Hæc acta ſunt, vt per hæc examinaretur Dioſcorus diſcipulus Eutychetis, ſi ſequeretur fidem prædictorum patrum, aliam vel quam docuerat Eutyches.

Poſt lectionem verò epiſtolæ Leonis (quæ eſt 10. in numero) epiſcopi clamauerunt: Hæc patrum fides, Hæc apoſtolorum fides. Omnes ita credimus. Anathema qui ita non credit. Petrus per Leoné locutus eſt. Apoſtoli ita docuerũt, &c. Et cum legeretur prædicta epiſtola, in qua & iſta verba continebantur, ſcilicet, Et ad reſoluẽdum conditionis noſtræ debitum, natura inuiolabilis naturæ eſt vnita paſſibili, vt quod noſtris remediis congruebat, mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, & mori poſſet ex vno, & mori non poſſet ex altero: dubitantibus Illyricianis, & Palæſtinis epiſcopis, quidam epiſcoporum ſurrexerunt vt eos in his quæ fidei ſunt, inſtruerent. Et hac de cauſa, etiam & vt pertinentia ad fidem commodius tractarentur, inducias nonnulli petierunt, quas etiam iudices conceſſerunt, differentes audientiam vſque ad quinque tantum dies. Et ſic abſoluta eſt actio 2.

Author. *In actione videre licet quanta reuerentia proſequantur, & titulis efferant Romanum Epiſcopum. Dominum enim noſtrum vocant, ipſumque adorãtem apoſtolicam ſedem fatentur, eius doctrinam vt ter beatiſſimi Petri amplectuntur, nempe vt in primatu eccleſiæ ſucceſſor, in doctrinæ ſoliditate, in paſcendo ſibi commiſſo grege eſſet, & Petri hæres.*

Act. 3.

Conueniente ſacro & vniuerſali concilio &c.

Accuſatur Dioſcorus ab Euſebio Dorylei epiſcopo ſicut in actione prima, & ſupplicat ſanctæ

ſyno

ſynodum, vt ſceleratum dogma Dioſcori anathematizare dignaretur, ipſum etiam compellere, vt coram concilio compareret. Dioſcorus enim continuerat ſe domi, nolens coram ſynodo comparere.

Rurſus accuſatur abſens à Theodoro diacono eccleſiæ Alexãdrinæ. Primum de homicidio, Secundo de blaſphemia in ſanctam Trinitatem. Deinde quòd cum Origene conſentiret, quòd incendiarius fuerit. Poſtremo quòd excommunicationem contra ſanctiſſimũ apoſtolicæ ſedis magnæ Romæ epiſcopum Leonem fecerit: necnon etiam quòd temerarius extiterit contra geſtum in Metropoli Nicæna concilium. Et dato libello accuſationis ſubſcripſit, dicens.

Paratus ſum adueniente Dioſcoro in hoc ſacrum veſtrum concilium meis adeſſe accuſationibus.

Poſt productus eſt alius libellus accuſationis per Iſchyrionẽ diaconũ, qui libellus ſic incipit.

Sanctiſſimo & beatiſſimo vniuerſali Archiepiſcopo, & Patriarchæ magnę Romæ Leoni, & ſanctæ & vniuerſali Chalcedonenſi ſynodo, &c. Vbi de multis aliis criminibus prædictum accuſat Dioſcorum.

Quartò productus & lectus eſt alius libellus accuſationis aduerſus eundem Dioſcorum per Athanaſium preſbyterũ de ſimilibus ſceleribus.

Quintò productus & lectus eſt alius libellus contra Dioſcorum per Sophronium laicum: in quo præter alia accuſauit illum de adulterio: & quòd iniquo deſiderio captus ſuam rapuerat vxorem. Inſuper quòd ipſum Sophronium viribus totis Dioſcorus de rebus humanis curauerat facere alienum.

Sextò vocatus eſt Dioſcorus ad cōcilium per notarium concilij, vt reſponderet ad prædictas accuſationes. Ille tamen ſimulans ægritudinem, noluit venire.

Vocatus eſt ſecundò directis literis à cōcilio ad illum & miſſis tribus epiſcopis, qui commonefacerēt illum vt veniret, & ſatisfaceret de illis quæ in concilio illi ingerebantur. Quo adhuc renuente, directæ ſunt literæ à ſacro concilio ad illum quibus iam tertio vocatus eſt, vt in ſacrum illud conciliū dignaretur venire ad ſatisfaciendum ſimul & reuerendiſſimo Euſebio epiſcopo, & iis quæ illi tunc ingerebātur: ſimiliter reſponſurus & illis qui illic aduerſus illum alios accuſatorios dederant libellos: aliàs ſi poſt tertiam (dicunt patres) hanc regularem vocationem ex omni parte nullam habentem ſuſpicionem ad veniendum diſtuleris, præſens ſancta ſynodus ad illum veniet modum quem contra pertinaces & contemptores ſynodalis vocationis ſeruare ſolet, &c.

Et cum adhuc in ſua permaneret pertinacia, Paſchaſinus epiſcopus, & cum ipſo Lucentius epiſcopus, & Bonifacius presbyter tenentes locū ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi apoſtolicæ ſedis ſenioris Romæ Leonis papæ, pronunciauerunt.

Manifeſta facta ſunt, quæ à Dioſcoro quondam Alexandriæ epiſcopo cōmiſſa ſunt aduerſus ſanctarum regularum ordinem, & eccleſiaſticam diſciplinam, tam ex eis quæ dudum examinata ſunt in priore conceſſu, quàm ex iis quæ hodie acta ſunt. Hic enim, vt plura intermittamus, Eutychem ſimilia ſibi ſapientem, & regulariter à proprio damnatum epiſcopo, id

eſt

eſt ſanctiſſimo Flauiano, præſumens ſibi primatum, irregulariter in communione ſuſcepit priuſquã conſideret in Epheſo cum Deo amantiſſimis epiſcopis. Sed & illis quidem apoſtolica ſedes veniam præſtitit de his quæ ibi non voluntatiè ab eis geſta ſunt, qui hactenus permanſerunt obediẽtes ſanctiſſimo archiepiſcopo Leoni, & omni ſancto & vniuerſali concilio. Hic autem & hactenus permanſit glorians in eis, pro quibus eum oportebat gemere, & ſe terræ proſternere. Super hæc nec epiſtolam beatiſſimi Leonis papæ ad ſanctæ memoriæ Flauianum ſcriptam legi permiſit, etſi cum iuramento fieri lectionem promiſerit. Sed quoniam ſecundis exceſſibus priorem iniquitatem valde tranſcendit, præſumpſit enim & excommunicationem dictare aduerſus ſanctiſſimum Archiepiſcopũ magnæ Romæ Leonem: Inſuper etiam & multi libelli multis eius pleni iniquitatibus contra eum in ſancto & magno concilio oblati ſunt, & ſemel & 2. & 3. regulariter vocatus minime voluit obedire, & hos quia à diuerſis conciliis regulariter damnati ſunt, contra diuinas leges ſuſcepit: ideo ipſe contra ſe elicuit ſententiam, ſæpius eccleſiaſticos conculcans canones. Vnde ſanctiſſimus Archiepiſcopus magnæ Romæ Leo per nos, & per præſentem ſanctam ſynodum vnà cum ter beatiſſimo & omni laude digno beato Petro apoſtolo, qui eſt petra & crepido catholicæ, & ille qui eſt rectæ fidei fundamentum, nudauit eum tam epiſcopatus dignitate, quàm etiam & ab omni ſacerdotali alienauit miniſterio.

Tunc Anatolius archiepiſcopus Conſtãtino-

politanus dixit:Hæc eadem apoſtolicæ ſedis per omnia ſapiens,concors ſententiæ efficior. Similiter & omnes dixerunt conſentientes ſententiæ legatorum apoſtolicæ ſedis.

Poſt hæc ſacrum concilium epiſtolam ad Valentinianum & Martianũ Imperatores miſit, rationem reddens omnium quæ in his tribus actionibus geſta ſunt in depoſitionẽ Dioſcori, huius cauſas in eadem epiſtola breuiter complectens,vt Dioſcori malitiá,& in eum prolatæ iuſtæ ſententiæ ſynceritatem conſiderarent.

Miſerunt patres & aliam epiſtolam ad ſanctæ memoriæ Pulcheriam Auguſtam , quæ idem quod in præcedenti continet argumentum.

Deinde ſubiectum eſt edictũ , ſiue leges Martiani Imperatoris ad Cõſtãtinopolitanos ciues, quo interdicuntur & prohibẽtur diſputationes Chriſtianorum cum Paganis & Iudæis. Quas leges beatiſſimus Papa Leo in ſuis confirmauit epiſtolis,& confirmantur Chalcedonenſis concilij edita atque ſtatuta.

Extat in hac actione etiam relatio ſanctæ ſynodi Chalcedonẽſis ad Leonem papam de omnibus geſtis generaliter in ſynodo. Quæ vniuerſa poſtulant confirmari authoritate apoſtolica, vt latè ponitur in epiſtola quæ incipit ; Repletũ eſt gaudio os noſtrum , &c. Et inter alia hæc ſubiiciuntur. Hæc ſunt quæ tecũ,qui ſpiritu præſens eras , & placere tanquam fratribus delibeраſti,& qui penè per tuorum vicariorum ſapientiam videbaris nobis,efficimur.

Indicauimus verò quia & alia quædam pro rerum ipſarum ordinata quiete , & propter eccleſiaſticorum ſtatutorum definiuimus firmitatem , ſcientes quia & veſtra ſanctitas addiſcens, & prob

&c probatura & confirmatura eſt eadem. Rogamus igitur,& tuis decretis noſtrum honora iudicium,&c.

Ad quam epiſtolam reſpondet Leo, & confirmat acta huius ſynodi, excepto decreto primatus Conſtantinopolitanæ eccleſiæ ſupra Alexandrinam & Antiochenam: & eſt inter epiſtolas Leonis, Epiſtola 59. quæ incipit: Omnem quidem fraternitatem veſtram,&c.

Actio quarta.

Congregato ſancto & vniuerſali cõcilio, &c. Primò,iudicum & ſenatus iuſſu lecta ſunt coram ſynodo, quæ in præcedentibus actionibus acta fuerant.Deinde iudices & ſenatus dixerunt: Singuli reuerendiſſimi epiſcopi qui hic conuenerunt,doceant, ſi expoſitio 318. Patrũ qui olim in Nicæa collecti ſunt,& poſt hæc 150. qui Conſtantinopoli congregati ſunt cõſonant epiſtolæ reuerẽdiſſimi papæ Leonis. Anatolius archiepiſcopus Conſtantinopol. dixit: Non ſolum illis conſonat epiſtola ſanctiſſimi Leonis papæ, ſed & iis quæ in Epheſo ſub beatiſſimo Cyrillo geſta ſunt ab vniuerſali & ſancto concilio. Hoc idem vicarij ſedis apoſtolicæ cũ omnibus aliis epiſcopis dixerunt.

Illyricani & Palæſtini epiſcopi qui in 2.actione cum legeretur epiſtola Leonis papæ (vt diximus) dubitare cœperant ſuper verbis illis iam recitatis,conſequenter dixerunt:Nos ſanctorum patrum 318.qui in Nicæa conuenerant fidẽ ſemper ſeruauimus,& ſeruamus. Sequimur & 150. patrum nullo modo diſſonantem. Conſentimus etiam actis & cõſtitutis in prima ſynodo Epheſina. Sed & lecta eſt nobis epiſtola beatiſſimi Archiepiſcopi Romani Leonis in plurimis rectè

habens & præ dictis conſonans & conſentimus. Aliqua autem nobis ex ipſa apparuerunt verba, vt partitionem & ſeparationem aliquam à diuinitate carnis domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quam ſibi aduniuit de ſancta virgine Maria, demonſtrantia, de quibus paulo antè dubitamus. Sed cum iam à ſanctiſſimis vicariis locum tenentibus eiuſdẽ ſanctiſſimi Leonis, edocti ſimus, quia talia verba nullam partitionem in Domino & ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto, ſed vnum eundẽmque dominum filium Dei iudicant, conſentimus,

Deinde ſurrexerunt aliqui epiſcopi Aegyptiæ regionis pro tota illa prouincia, & ſuam confeſſionem in ſcriptis dederunt, in qua ſecũdum fidem à ſanctis prædictis conciliis expoſitam fatebantur ſe credere: epiſtolæ autem Leonis papę nolebant ſubſcribere. Ob idque magna eſt orta cõcertatio & tumultus in ſynodo, vt compellerent illos Leonis papæ epiſtolæ ſubſcribere, aut regularem damnationem vt excommunicati ſuſciperent: indigne ferentes patres vt decem homines præiudicium facerent ſynodo ſexcentorum patrum, & catholicę fidei. Illi verò inſtanter clamabant miſericordiam petentes, vt cõcederetur illis à ſancta ſynodo à tali ſubſcriptione vt ſuperſedere poſſent quoaduſque eſſet electus Archiepiſcopus pro eccleſia Alexandrina, cuius conſenſum (vt mos in Aegypto erat) epiſcopi debebant expectare, vt tale quid poſſent deliberare. Sin autem, quòd in cõcilio fieret archiepiſcopus Alexandrinus, & tunc ſubſcriberent & conſentirent. Tandem datis fideiuſſoribus quòd non exirent de ciuitate, quoaduſque acciperet epiſcopum Alexandria, quando

non vt repugnarent catholicæ fidei, nec vt non obtemperarent ſynodo, ſubſcribere in præſenti diſtulerint, eorum petitioni ſacra annuit ſynodus.

Extat in fine huius actionis epiſtola Pſeudo Archimandritarum hæreticorum quam protulerunt in concilio pro reſtitutione Dioſcori. Quæ cum legeretur, omnes epiſcopi clamarunt: Anathema Dioſcoro. Dioſcorũ Chriſtus depoſuit. Iſtos foras mitte. Petitiones iſtas ſynodum audire non licet. Qui damnatus ab omni ſynodo epiſcopum nominare non licet, &c. Et ſic abſoluta eſt actio quarta.

Actio quinta.

In iſta actione committitur quibuſdam epiſcopis cum vicariis apoſtolicę ſedis, & Anatolio archiepiſcopo Conſtantinopolitano, vt definitionem de fide inter ſe ordinarent, cui omnes poſtea aſſentiri deberent, in quo decreto quæ à 318. patribus in Nicæa, & quæ à 150. in ſynodo Conſtantinopolitana prima ſtatuta ſunt, ſimiliter & geſta in ſynodo Epheſina prima congregata ſub Cæleſtino papa, & Cyrillo archiepiſcopo Alexandriæ, reuocantur, & recipiuntur. Similiter & epiſtola Leonis papæ ad Flauianum pro expugnanda prauitatis Eutychis perfidia, miſſa, recipitur à ſancta ſynodo: & nihil præterea.

Actio ſexta.

Conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, &c. Ad hanc actionem venit Imperator Martianus, qui Græce & Latine ſanctam allocutus eſt ſynodum, cuius orationis eadem ferè ſunt, quæ in prima actione (vt annotauimus) ad ſynodum

verba fecit. Poſt verò allocutionem lecta eſt Imperatori definitio fidei, quæ in actione quinta fuerat prolata.

Et poſt lectionem definitionis extant ſubſcriptiones epiſcoporum, & multi pro abſentibus epiſcopis ſubſcripſerunt. Paſchaſinus epiſcopus vice domini mei beatiſſimi atque apoſtolici viri vniuerſalis eccleſiæ papæ vrbis Romæ Leonis, ſynodo præſidens ſtatui, conſenſi & ſubſcripſi. Similiter & alij duo vicarij beatiſſimi Leonis papæ dixerunt & ſubſcripſerunt: conſequenter & alij epiſcopi ſubſcripſerunt. Poſt hæc idem piiſſimus Imperator ad ſanctam ſynodum dixit: Pia & catholica fide à ſancta & vniuerſali ſynodo ſecundum patrum expoſitioné declarata, Iuſtum ſimul & expediens eſſe noſtra tranquillitas approbauit, omnem decætero contentionis occaſionem de ſanctæ fidei religione penitus amputari. Siquis igitur idiota, vel militaris, vel clericus publicè de fide turbam congregans ſub obtentu diſputationis tumultum fecerit, ſciat quia ſiquidem idiota ſit, ab vrbe regia expelletur: militaris verò & clericus gradus ſui periculum ſuſtinebunt, & pœnis aliis ſubiacebũt. Tunc omnes clamauerunt: Multos annos Imperatori, Multos annos Auguſto pio & chriſtiano, Auguſtæ orthodoxæ multi anni, &c. Dioſcoro anathema ſit, &c.

Imperator ad ſanctam ſynodum dixit: Quædam capitula ſunt quæ ad honoré veſtræ reuerentiæ vobis ſeruauimus, decorũ eſſe iudicantes à vobis hæc regulariter potius formari per ſynodũ quàm noſtra lege ſanciri. Et iubẽte piiſſimo principe lecta ſunt capitula quæ ſuperfluum iudicauimus recenſeri, vtpote quòd primũ caput

ſit can.4.& 2.cap. ſit 5. can. & 3. c.ſit can.5. huius concilij,& in aliis ſæpe repetitus.

Actio ſeptima.

In iſta actione agitur de concordia duorum epiſcoporum iam inter ſe compoſita ſuper quibuſdam parochiis, quam poſtulāt à ſancto concilio,vt permaneat,confirmari, quod & factum eſt:& nihil præterea.

Actio octaua.

Reſidente ſancto cōcilio ante cācellos ſanctiſſimi altaris,reuerendiſſimi epiſcopi clamauerūt: Theodoretus modo anathemati & Neſtorium, Theodoretus dixit: Ego preces meas obtuli piiſſimo Imperatori,& libellos obtuli reuerend. epiſcopis agentibus locū archiepiſcopi Leonis: & ſi vobis placet,legantur coram vobis, vt ſicut ſapio cognoſcatis.Epiſcopi clamauerunt: Nihil relegi volumus, modo anathematiza Neſtoriū. Theodoretus dixit: Ego ab orthodoxis nutritus ſum:orthodoxe prædicaui & docui: & non ſolùm Neſtorium & Eutychem,ſed & omnem hominem qui recte nō ſapit auerſor. Epiſcopi dixerunt: Clarè dic anathema Neſtorio, & dogmatibus eius anathema. Tandem compulſus eſt vt expreſſe & clare Neſtorium & Eutychem, omnem hæreticum,& omnem hominem dicentem vel opinantem duos filios, & eos qui non dicerent Dei genitricem virginem Mariam,anathematizaret. Quod cum dixiſſet, omnes epiſcopi clamauerunt: Theodoretus dignus eſt ſede eccleſiæ. Orthodoxum eccleſia paſtorem recipiat, orthodoxum doctorem eccleſia recipiat Archiepiſcopo Leoni multos annos. Poſt Deum Leo iudicauit. Et ſic decretum eſt à ſancta ſynodo

vt Theodoreto eccleſia ſua reſtitueretur à qua fuerat & eiectus, & ab epiſcopatu excluſus.

Index immediatus poſt Deum epiſcopus Romanus.

Author.

Theodoretus iſte fuerat ſuſpectus de Arriana hæreſi, qua de cauſa apparet fuiſſe depoſitus. Et ob hoc (vt eſt videre ſupra in actione prima huius concilij) cum accuſaretur Dioſcorus ab Euſebio & Theodoreto, ille conquerebatur quòd permiſſus fuerit à iudicibus & ſenatu Theodoretus concilium intrare, qui nec epiſcopus erat. Inſinuās illum fuiſſe iam depoſitum quia hæreticus. Hoc idem magis apparet ex ſententia Theodoſij iunioris lata in concilio Epheſino profano, vbi excluſit illum ab epiſcopatu, & pari modo prohibuit ſcripta Theodoriti legi ſicut & Neſtorij Arriani: & ob hāc cauſam patres in iſta actione tanto clamore inſurrexerunt in prædictum Theodoretum, quoadusque fidem ſuā palam & manifeſtam faceret, quod & fecit, addens etiam quod ille ſubſcribebat epiſtolæ Leonis papæ, vnde per omnia orthodoxus à ſynodo receptus eſt.

Actio 9. & 10.

Conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, &c. Ibas reuerendus epiſcopus, qui fuit Edeſſenæ ciuitatis epiſcopus, dixit: Iniuſtitiam ab Eutiche & falſa figmenta perpeſſus abſens à quadraginta manſionibus & condemnatus, huc adueni impetrare clementiam, &c.

Deprecor igitur vos, vt cognoſcatis quàm falſam accuſationem pertuli & calumniam à quibuſdā clericis. Iubete omnia quæ per abſentiam meam in Epheſo ſub Dioſcoro geſta ſunt euacuari: & iuſtitiam mihi ſeruari, qui ſum in nullo culpabilis: & reddi mihi epiſcopatum pariter & eccleſiam, &c.

Ibæ accuſatio.

Accuſabatur Ibas quòd publicè corā clero & populo dixiſſet, Nō inuideo Chriſto facto Deo.

Et

Et etiam quòd Cyrillum vocaſſet hæreticum.

Examinatus tamen Ibas præſentibus & inſtantibus accuſatoribus ſuis talem audiuit ſententiam.

Paſchaſinus & Lucentius epiſcopi, & Bonifacius preſbyter tenentes locũ ſedis Apoſtolicæ. Quia miſſi apoſtoli ſemper in ſynodis prius loqui & confirmare ſoliti ſunt, per Paſchaſinum dixerunt: Relictis chartis agnouimus ex ſententia reuerẽdiſſimorum epiſcoporum, Ibam reuerẽdum innoxium approbari. Relecta enim eius epiſtola cognouimus eum orthodoxum & ob hoc decernimus ei honorem epiſcopatus reſtituendum, & eccleſiam à qua iniuſtè & abſens expulſus eſt, reparandam. De ſanctiſſimo, igitur epiſcopo Nono, qui pro eo paulò antè factus eſt, exiſtimationis erit venerabilis epiſcopi Antiochenæ eccleſiæ, quid oporteat de eo ſtatui, &c. Omnes epiſcopi clamauerunt: Omnes eadem dicimus. Neſtoriũ modo anathematizet: Eutychem & eius dogma modo anathematizet: Ibas reuerendus epiſcopus dixit: Et iam in ſcripto anathematizaui Neſtorium, eiuſque dogma, & nunc anathematizo eum decies millies. Anathema Neſtorio & Eutychi. Et omnem eum qui non ſapit ſicut hæc ſancta ſynodus, anathematizo. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Quæ iudicata ſunt à ſancta ſynodo de Iba Reuerendiſ. epiſcopo, propriam fortitudinem retinebunt. Et ſic abſoluta eſt actio decima.

Sententia pro Iba epiſcopo.

Actio vndecima & duodecima.

In iſtis duabus actionibus agitur cauſa inter Baſſianum & Stephanum contendentes de epiſcopatu eccleſiæ Epheſinæ, & definitum eſt am-

bos eſſe remouendos, quia præter regulas epiſcopi facti fuerant: & alterum epiſcopum ordinari: prædictos verò habere epiſcopi dignitatẽ, & à ſanctiſſima Epheſina eccleſia nutriendos.

In 13.& 14.actionibus tractatur de cõpoſitione quorundam epiſcoporum, & præterea nihil.

Actio decimaſexta.

Conueniente ſancto & vniuerſali concilio, reſidẽtibus omnibus ante altaris cãcellos ſanctæ martyris Euphemiæ, vicarij ſedis apoſtolicæ ad iudices dixerunt, Heſterna die poſtquam poteſtas veſtra ſurrexit, & humilitas noſtra veſtigia veſtra ſecuta eſt, quædam geſta facta dicuntur, quæ nos & præter canones eccleſiaſticos, & diſciplinam æſtimamus effecta. Poſcimus ergo, vt veſtra magnificentia relegi hæc præcipiat, vt omnis fraternitas inſpiciat vtrum iuſta, an iniuſta ſint ea quæ geſta ſunt. Iudices dixerunt, Relegantur. Beronicianus vir deuotus, ſecretarius diuini conſiſtorij, legit ſic.

Definitiones ſanctorum patrum ſequentes vbique & regulã, & quæ nunc relecta ſunt 150. Deo amantiſſimorum epiſcoporum, qui cõgregati ſunt ſub piæ memoriæ Imperatore maiore Theodoſio in regia ciuitate Conſtantinopoli, cognoſcentes, & nos eadem definiuimus de priuilegiis eiuſdem Conſtantinop.eccleſię nouæ Romæ. Etenim ſedis ſenioris Romæ propter imperium ciuitatis illius patres conſequenter priuilegia reddiderunt. Eadem intentione permoti centum quinquaginta Deo amantiſſimi epiſcopi æqua ſedi nouæ Romæ priuilegia tribuerunt, rationabiliter iudicantes imperio & ſenatu vrbem ornatam æquis ſenioris Romæ priuilegiis frui, & in eccleſiaſticis, ſicut illa,

maieſtatem habere negotiis, & ſecundam poſt illam exiſtere:& vt his qui de Ponto ſunt, & de Aſia, & de Thracia diœceſibus Metropolitanos ſolos:rurſus autem & qui inter Barbaros epiſcopos ſunt præfatarum diœceſum ordinati à prædictæ Conſtantinopo. ſedis eccleſia, quippe vt vnuſquiſque Metropolita præfatarũ diœceſum cum epiſcopis ſuæ prouinciæ ordinet ſuæ regionis epiſcopos, ſicut diuinis canonibus eſt præceptum. Ordinari autem (ſicut dictum eſt) Metropolitas pręfatarum diœceſum à Conſtantinop. Archiepiſcopo, decretis conſonis ſecundum morem factis,& ad eum relatis. Anatolius epiſcopus Conſtãtinopolis definiens ſubſcripſi. Maximus epiſcopus Antiochiæ definiens ſubſcripſi,&c. Lucentius epiſcopus apoſtolicæ ſedis vicarius dixit.

Primò gloria veſtra perpendat, qua circunuentione cum epiſcopis ſanctis geſtum ſit, vt non conſcriptis canonibus quorum mentionem fecerunt, ſubſcribere ſunt coacti. Epiſcopi clamauerunt: Nemo coactus eſt. Lucentius epiſcopus ſedis apoſtolicæ dixit: Accedit adcumulum, quòd trecentorum decem & octo conſtitutionibus poſtpoſitis, centum quinquaginta quæ in ſynodicis canonibus non habentur, mentionem tantum feciſſe noſcuntur,quæ dicunt ante octoginta prope annos conſtituta fuiſſe. Si ergo his temporibus in hoc beneficio vſi ſunt, quid nunc requirunt?Si nunquam vſi ſunt,quare requirunt? Aetius archidiaconus eccleſiæ Conſtantinopo. dixit: Si de hoc capitulo aliquod mandatum acceperunt, proferant. Bonifacius presbyter ſedis apoſtolicæ vicarius dixit: Beatiſſimus & apoſtolicus vir papa inter cætera hoc nobis

mandauit, & ex chartula recitauit, Sanctorum quoque patrum conſtitutionem prolatam, nulla patiamini temeritate violari, ſeruantes omnimodo perſonæ noſtræ in vobis, quos vice noſtra tranſmiſimus, dignitatem. Ac ſi qui forte ciuitatum ſuarum ſplendore confiſi, aliquid ſibi tentauerint vſurpare: hoc qua dignum eſt conſtantia, retundatis. Iudices dixerunt: Vtraque pars canones proponant. Paſchaſinus vicarius ſedis apoſtolicę recitauit canonem ſextum concilij Nicæni, & ſecundum canonem Conſtantinopolitani concilij, & alios recitauerunt canones vicarij ſedis apoſtolicæ, vbi decernitur ſedem Romanam eſſe in omnibus & per omnia primam, & poſt illam ſecũdum habere gradum Conſtantinopol. Quæ quæſtio valde inter vicarios ſedis Apoſtolicæ cæterósq; epiſcopos controuertitur. Tandem iudices dixerunt: Ex his quæ geſta ſunt, vel ab vnoquoque depoſita, perpendimus, omnem quidem primatum & honorem præcipuum ſecundũ canones antiquæ Romæ Deo amantiſſimo archiepiſcopo cõſeruari. Oportere autem archiepiſcopum Conſtãtinop. eiſdem primatibus honoris & ipſum dignũ eſſe, & poteſtatem habere ordinare Metropolitanas in Aſiana & Põtica & Thracia diœceſibus, hoc modo, vt electi à clericis cuiuſcunque Metropolis epiſcopi referantur ab eligentibus archiepiſcopo Cõſtantinop. vt penes eum ſit (ſi velit) hunc qui electus eſt cõfirmare, repudiareve, &c. Epiſcopi dixerunt: Hæc omnes dicimus. Hæc omnibus placent. Lucẽtius epiſcopus ſedis apoſtolicæ vicarius dixit: Sedes apoſtolica nobis præſentibus humiliari non debet. Et ideo quæcunque in præiudicium canonũ vel regularum

Quæſtio de primatu eccleſiæ Romanæ, & reſolutio.

heſter

heſterna die geſta ſunt nobis abſentibus, ſublimitatem veſtram petimus vt circunduci iubeatis: ſin aliàs, contradictio noſtra his geſtis inhæreat, vt nouerimus quid apoſtolico viro vniuerſalis eccleſiæ papæ deferre debeamus, vt ipſe aut de ſuæ ſedis iniuria, aut de canonum euerſione poſſit ferre ſententiam. Epiſcopus Sebaſtię dixit: Omnes in ſententia veſtræ magnificentiæ permanemus.

Inualida quæabſque Apoſtelicæ ſedu legatis in concilio geruntur.

Finis Chalced. con. ex noua tranſlat.

CONCILIVM VENETICVM prouinciale, ſub Leone papa, in quo pauci epiſcopi conuenerunt, qui ſtatuerunt 16. Canones, in quibus agitur de regula eccleſiaſt. quæ ſacerdotibus (donante domino) credita eſt, & de diſtrictione, cuius cura non ſine eorum culpa viciata torpeſcit. Et ea quæ in priorum patrum ſtatutis ab eis viſa ſunt omiſſa, & procedente tempore ex nimia licentia pro labēte ſeculari libertate præſumpta, ſtatutis ſaluberrimis in hac ſynodo ſancita ſunt. Quæ omnia, quia abundè in ſuperioribus adſcripta ſunt, ex induſtria ſubticeemus.

Concilium Veneticum

Finis concilij Venetici.

CONCILIVM TVRONEN. prouinciale, interfuerunt octo epiſcopi, continet 13. canones, quorum ſumma eſt.

Concilium Turonen.

Primùm hortatur clericos ad caſtitatem nam ſi laico abſtinentia imperatur, vt poſſit orationi vacans exaudiri, quanto magis ſacerdotibus qui omni momento parati eſſe debent ſacrificium offerre pro populo cum omni munditia & puritate.

Secundò hortatur eos ad abſtinentiam. Alij continēt regularem inſtitutionem clericorum.

In vltimo clericis prohibet vſuras.

Decreta Hilarij papæ.

A.D.485. Hilarius Ponti.46. Hilarius, natione Sardus, ex patre Criſpino, ſedit ann. ſex, menſes tres, dies x. Hic Pontificibus ſucceſſoris ſubſtituendi, & laicis inueſtiendi poteſtatem abrogauit, & epiſtolas de fide catholica per vniuerſum Orientem ſparſit, confirmans tres illas vniuerſales ſynodos, Nicænā, Epheſinam & Chalcedonenſem, & damnauit Eutychem & Neſtorium, & eorum ſequaces. Approbauítque dominationem & principatum ſanctæ eccleſiæ catholicæ & Apoſtolicæ.

Romanum concilium. Sub hoc celebratum eſt concilium Romanum 50. ferè epiſcopis ibidem congregatis, & ſtatuerunt aliquot canones.

2.quæſt.1. Nulli fas. Primò, vt canones Nicæni concilij, & Apoſtolicæ ſedis decreta cuſtodiantur.

Diſt.34. Curādum eſt. Secundò vt bigami aut viduæ aut corruptæ mariti ad gradus eccleſiaſticos non accedant.

Diſt.55. Pœnitētes vel inſcij. Tertiò, vt pœnitentes, aut inſcij literarum, ſiue defectu membrorum, aut deciſione aliquid minus habentes, ad ſuperiorem ordinem non accedant.

8.q.1. Pleriquе. Nullus epiſcopus eligat ſibi ſucceſſorem. Quartò, vt nullus epiſcopus ſibi eligat ſucceſſorem, ad petitionem epiſcoporum Tarraconenſium. Nam epiſcopus Barchinonenſis poſt mortem ſuam velut iure hæreditario voluit Irenæum ſucceſſorem in eccleſia derelinquere. Quibus Hilarius reſpondit ex ſententia epiſcoporum qui in ipſo concilio ſunt congregati, per ſubiecta capita.

Primùm, quòd nullus ordinetur epiſcopus ſine conſenſu metropolitani epiſcopi.

Secund

Secundum, vt nullus epiſcoporum relicta vna eccleſia ad aliam tranſeat.

Scripſit duas epiſtolas ad quoſdã epiſcopos, aliqua errata eorum emendare volens, nihil tamen continent notatione dignum.

Decretum Hilarij iuxta Gratianum.

VBi pars eſt corporis, eſt & totum. Eadem ratio eſt in corpore domini, quæ in Manna, quod in eius figura præceſſit: de quo dicitur, Qui plus collegerat, non habuit amplius: neque qui minus parauerat, habuit minus. Non enim eſt quantitas viſibilis in hoc æſtimanda myſterio, ſed virtutis ſacramenti ſpiritualis. *De conſ. d. 2. Vbi pars eſt. Exod. 16.*

Decreta Simplicij Papæ.

SImplicius, natione Tiburtinus, ex patre Caſtino, ſedit annos 15. menſem vnum, dies 7. Hic vrbem Romam in quinque eccleſias diſtribuit, quarum prima Petri, ſecunda Pauli, tertia Laurentij, quarta Ioannis Laterani, nũc in vrbe prima, quinta Mariæ Maioris. Tum Conſtantino epiſcopo damnato, eccleſiarum omnium primam Romanam eſſe declarauit. A laicis eccleſiaſticum beneficium recognoſci noluit. Hic ſcripſit aliquot epiſtolas ad quoſdã epiſcopos. *A.D. 471. Simplicius Pont. 47.*

In quarum ſecunda ad Ioannem Rauennatẽ epiſcopum, habetur illa regula iuris. *2. q. 1. Priuilegium.*

Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. *11. q. 2.*

In tertia ad Florentinum & Seuerum epiſcopos ſcribit, quòd de reditibus eccleſiæ, vel oblatione fidelium, ſola epiſcopis ex his vna portio remittatur, duæ eccleſiaſticis fabricis & erogationi pauperum profuturæ, à presbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur. Vltima clericis *De reditibus. Item Gre. Maximiano epiſcopo.*

pro ſingulorum meritis diuidatur.

Finis decretorum Simplicij Papæ.

Decreta Felicis tertij Papæ.

A.D.484 Felix 3. Pont.48. FElix Romanus, ex patre Felice presbytero ſedit annos octo, menſes vndecim, dies ſeptédecim. Fuit temporibus Odoacris regis vſque ad tempora Theodorici Regis.

Hic cum intellexiſſet Petrum Eutychianum ob hæreſim ante in exilium pulſum, ab Achatio Conſtantinop. epiſcopo reuocatū, fraudem ſubeſſe veritus, autoritate Se. apoſ. ac conſilio beneſentiētium approbata, Petrum & Achatium dānat. Poſt annos verò tres cùm Zeno Imperator fidē faceret, hos homines pœnitere: Felix eo miſit epiſcopos duos Meſſenum & Vitalem, qui recognita damnatos abſoluerunt. Hi itaque Heracleam ciuitatem ingreſſi pecunia corrupti, nihil ex ſententia Felicis egere. Vnde Pontifex indignatus, habita de more ſynodo, hos vt præuaricatores & ſimoniacos à communione deiecit. Meſſeno tamen pœnitentiæ tempus adſcriptum eſt. quia errorem ſuum confitebatur.

De conſ.d. 4. Eos quos In concil. Nicano. c. 41. & 14. quaſt.7. Hic congregauit Synodū multorum epiſcoporum & presbyterorum, eo quòd in Aphrica rebaptizarentur epiſc. & presbyteri, & diaconi. In quo primùm ſtatuitur, baptizatos epiſcopos, diaconos, presbyteros, in pœnitentia manere vſque ad diem obitus ſui, & non communicare orationi fidelium, & cathecumenorum, & communio laica tantùm in morte illis eſt reddenda.

Qui in qualibet. In cōcilijs. Alij vero per tres annos ſint inter audientes, & ſeptem annis pœniteant, & duobus annis non ſinantur oblationes offerre.

Scilp

Scripſit epiſtolam Achatio,in qua eum depoſuit & damnauit propter Eutychianorum communionem.

Scripſit &aliam ad Zenonē epiſcopum Italiæ.

CONCILIVM TARRACONENſe huius etiam tempore celebratum eſt,prouinciale,decem epiſcopis congregatis. Fuit concilium anno ſexto Theodorici regis. In quo, *Concilium Tarracon.*

Primò cauetur conuerſatio inter fœminas & clericos & monachos,etiam ſi earum curam ratione parentelæ gerant. *14.q.4. Canonum ſtatutis.*

Secundò,vt quicunque in clero eſſe voluerit, emēdi vilius,& vēdendi carius,ſtudio nō vtatur. *14.q.5. Si quis clericus.*

Tertiò,vt quantum clericus præſtiterit,tantū recipiat.

Quartò,quòd nullus clericus vnquam iudicet criminalia,diebus verò dominicis nec etiā ciuilia,ſed vt tantū Deo ſtatuta ſolēnia peragat. *15.quæſt.4. Nullus epiſcoporum.*

Quintò,vt qui in metropolitana ciuitate epiſcopus non fuerit ordinatus, poſt duos menſes ſe metropolitano præſentet. *Diſt.65. Si quis. Diſt.18.*

Sextò,vt epiſcopus contemnens venire ad ſynodum metropolitani vocatus,excōmunicetur. *Si quis epiſcoporum.*

Septimò,vt epiſcopi annuatim diœceſim viſitent, & baſilicas deſtitutas reſtituant, & non niſi tertiam partem de parochiis accipiant. *10.q.1. Decreuimus.*

Octauò, quòd clericus nullus accipiat munera pro iudiciis. *15.quæſt.3. Obſeruandum.*

Nonò,quod monachus miſſus alicubi miniſterium clericatus agere nō præſumat, niſi cum abbatis imperio,nec negociator exiſtat.16.q.1. Monachi. *12.q.5. Si*

Decimò,vt ſi epiſcopus inteſtatus deceſſerit, inuentarium de rebus eius fiat, & nullus exinde aliquid auferat. *cubi. De conſec. d.5.Dictū.*

Citat & Gratianus ex hoc Pontifice, ꝙ nullus cõfirmetur bis, aut ter, ſicut nec baptizatur.

Explicit concilium Tarraconenſe.

Decreta Gelaſij papæ.

A D.494 Gelaſius Pont.48. GElaſius natione Apher, ex patre Valerio, ſedit annos quatuor, menſes octo, dies 18. temporibus Theodorici regis & Zenonis Augu-ſti. Hic ſanctitate, doctrina, & pauperum dilectione clarus, Manichæos, libris eorum combuſtis, proſcripſit, vtriuſque Teſtamenti libros ac doctorum ſcripta, ab ambiguis authentica ſeparauit. Ordinum ſacrorum adminiſtrationem à menſe Decembri, quatuor temporum ſabbatis attribuit, epiſcopos 67. creauit. Canonem & Præfationes Miſſæ, Proſas & Hymnos canticis miſcuit. Imperatore excommunicato, eundem excommunicari poſſe probauit. Sub eo Honorius Sæuus Vandalorum Aphricæ rex, Arrianorum fauore infideles gladio flãmáque ſæuiendo fatigatus. 496 ſ, relegatis, eccleſias & bona Arrianis tradidit.

In concilio 522. Scripſit epiſtolã ad epiſcopos per Lucaniam & Brutios & Siciliã conſtitutos, inqua 30. decreta cõtinẽtur, quæ omnia longum eſſet recenſere prçſertim cũ ſuperioribus ſparſim adſcripta ſint.

Scripſit & aliam epiſtolam ad epiſcopos Siciliæ, in qua ita habetur.

16. q.3. Præſulum. Præſulum noſtrorum authoritas emanauit, vt facultates eccleſiæ epiſcopi ad regendum habeant poteſtatem, ita tamen vt viduarum & pupillorum atque pauperum, necnon & clericorum ſtipendia diſtribuere debeãt. Hoc etiam eis ſtatuimus dari, quod hactenus decretum eſt, reliquum ſibi epiſcopi vendicent, vt (ſicut antea diximus) peregrinorum atque captiuorum largitores

gitores eſſe poſſint.

In quodam Tomo, quem Gelaſius fecit de vinculo anathematis ſuper acta concilij Chalcedonenſis, ſunt aliqua annotatione digna.

Primum, Chalcedonen. Synodum admittendam, excepto decreto illo de priuilegio eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, cui repugnarunt vicarij Apoſtolicæ ſedis in ea præſidentes.

Secundò, videtur fauere ſententiæ quam Hieronymus habet de obſeruantia legalium quam Petrus ſimulauit, inquit enim ſic: Sanctus Petrus primus apoſtolorum, ſic exiſtimans noui teſtamenti gratiam prædicandã, vt à legis veteris nõ recederet inſtitutis, quædam per ſimulationem legitur inter Iudæos Gentiléſque geſsiſſe.

Tertiò exponit illud Matthæi de peccato in ſpiritum ſanctũ, & illud Ioan. 5. Eſt peccatum ad mortem, &c. de eo peccato quod vſque ad mortem durat. Nam nullum (inquit) eſt peccatum pro quo aut non oret eccleſia remittendum, aut quod data ſibi diuinitus poteſtate deſiſtentibus ab eodem non poſſit abſoluere, vel pœnitentibus relaxare, cui dicitur: Quæcunque ligaueris, &c. Loquens etiam de vinculo anathematis dicit quod eccleſiaſtica ſentẽtia reos tantum & præuaricatores obligat.

Explicatur locus Matt. 12. de peccato in ſpiritũ ſanctum.

Quartò habet quòd quæcunque cuiuſcunque ſynodi acta, niſi per Rom. Pont. confirmentur, nullum habeant robur. Totum, inquit, in ſedis Apoſtolicæ poſitum eſt poteſtate. Ita quod firmauit in ſynodo ſedes Apoſtolica, hoc robur obtinuit. Quod refutauit, habere non potuit firmitatem, & ſola reſcindit quod præter ordinem congregatio ſynodica putauerat vſurpandum.

Acta in ſynodo nõ firma ſine authoritate Papæ.

Qualiter ſint intelligenda comminationes diuinæ.

Hier. 47.

Luc. 10.

Quintò dicit quòd comminationes quæ ſunt in ſacris literis, ſunt intelligendæ quandiu permanſerint in ſtatu rationis quo fiunt. Sic, inquit, Tyrus & Gaza, Berytos & Aegyptus, pronunciatæ ſunt perituræ, quas poſtea per Euangelium nouimus eſſe ſaluatas. Perierunt itaque duplici modo, aut permanentes in eo quòd talem ſententiam ſuſceperunt, aut deficientes ab eo quo tales fuerant, & incipientibus eſſe quo non tales fuerant.

Explicatur locus Eſa. 6.

Sextò & ſuper illud Eſa, Claude oculos eorũ, vt videntes non videant, &c. Sic etiam inquit, De gente Iudæorum prophetatum eſt, Claude oculos, &c. ne vnquam conuertantur, & ſanem illos, &c. Hic etiam correctio & emendatio interdicta monſtratur, & reſipiſcendi quoque ſpes protſus abſcinditur, de quo tamen populo Apoſtolos, & eccleſiam primitiuam nouimus proceſſiſſe, & tot millia hominum vna die baptiſmate fuiſſe ſaluata.

Fuerũt olim aliqui & reges & ſacerdotes.

Gen 14. & Heb. 7.

1 Petr. 2.

Dicit quòd fuerunt hæc ante aduentum Chriſti, vt quidam figuraliter adhuc tamen in carnalibus actibus conſtituti pariter reges exiſterent, & pariter ſacerdotes. Quod ſanctum Melchiſedech fuiſſe ſacra prodit hiſtoria. Quod in ſuis quoque diabolus eſt imitatus, vtpote qui ſemper quæ diuino cultui conuenirent, ſibimet tyrannico ſpiritu vendicare contendit, vt Pagani Imperatores iidem & maximi Pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventum eſt regem eundem atque pontificem, vltrà ſibi nec Imperator Pontificis nomen impoſuit, nec Pontifex regale faſtigium vendicauit. Quamuis enim membra ipſius, id eſt veri regis atque Pontificis, ſecundum participationem naturæ magnificè

vtrunque in ſacra generoſitate ſumpſiſſe dicantur, vt ſimul regale genus & ſacerdotale ſubſiſtant: quoniam Chriſtus memor fragilitatis humanæ, quod ſuorum ſaluti congrueret, diſpenſatione magnifica temperauit, ſic actionibus propriis dignitatibúſque diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit, ſuos volens medicinali humilitate ſaluari, non humana ſuperbia rurſus intercipi, vt & Chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium curſu rerum Imperialibus diſpoſitionibus vterentur, quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & ideo militans Deo, minimè ſe negotiis ſecularibus implicaret: ac viciſſim non ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſecularibus implicatus: vt & modeſtia vtriuſque ordinis curaretur, ne extolleretur vtroque ſuffultus, & competens qualitatibus actionum ſpecialiter profeſſio aptaretur. Ex quibus, inquit, apertè colligitur à ſeculari poteſtatè nec ligari prorſus nec abſolui poſſe Pontificem.

Poſt Chriſtum diuerſa ſunt Pōtifex & Imperato.

2. Tim. 2.

Miſit etiam epiſtolam eloquentem & elegantem ad Fauſtum magiſtrum, fungẽtem legationis officio Conſtantinopoli, in qua docet nullum abſolui poſſe ab errore præterito, niſi reſipiſcat. Remitti culpa de præterito poteſt, correctione ſine dubio ſubſequente: nam ſi deinceps ſinitur manſura peruerſitas, non eſt benignitas remittentis, ſed conſentientis aſſenſio.

Epiſt. 3.

24. q. 2. Legatur.

Docet enim ſolum Pontificẽ poſſe hæreticos damnare ſine aliorũ conſenſu, imò & quemlibet epiſcopum hoc poſſe. Et quòd nõ opus eſt noua damnatione ei qui in errorem iam alias condemnatum incidit, ſicut iſte Achatius.

24. q. 1. Achatius.

Appellationes etiam omnes ad eccleſiam
9.quæſt 3. Rom. licere deferre, ab ipſa verò nunquam ap-
Ipſi ſunt. pellare ſacri canones ſanxerunt.
Epiſt.4. Aliam etiam miſit epiſtolam ad Anaſtaſium Auguſtum, in qua fidei zelum & charitatem erga
Diſt.96. proximos argutè demonſtrat, ſic dicens: Duo
Duo quippe. ſunt, Imperator Auguſte, quibus principaliter hic regitur mundus Authoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas. In quibus tanto grauius eſt pondus ſacerdotum, quanto etiam pro ipſis regibus vel legibus hominum in diuino ſunt examine rationem reddituri. Licet enim præſideas humano generi dignitate rerum, tamen præſulibus diuinarum deuotus colla ſubmittis, atque ab eis cauſas tuæ ſalutis expectas, ínque ſumendis cæleſtibus ſacramētis, eíſque (vt competit) diſponendis, ſubdi te debere cognoſcis religionis ordine, potius quam præeſſe.

Extat alia eiuſdem epiſtola ad epiſcopos Dar-
Epiſt.5. daniæ de eiuſdem Petri & Achatij iuſta damnatione per ſedem Apoſtolicam facta.

Ex hac epiſtola citat Gratianus duo decreta. Primum, quòd repeti non poſſunt quæ 30. annis quietè poſſidentur.

Secundum, quòd non oportet ab eorum eleemoſynis abſtinere poſt mortem, quibus in vita communicare non deſtitimus.

Aliam etiam ſcripſit epiſtolam ad Euphemianum, in qua ſanctiſſimè & doctiſſimè illum cohortatur ad vnitatem fidei catholicæ, & vt Petrum & Achatium hæreticos habeat.

Scriptura ſacra digeſta. Ordo veteris & noui teſtamenti, quem ſancta & catholica Romana ſuſcipit & veneratur eccleſia, digeſtus à Gelaſio papa cum 70. epiſcopis, in ſuperioribus iam bis relatus eſt.

CONC

CONCILIVM EPAVNENSE, tempore Gelaſij primi papę, eſt prouinciale, tempore Sigiſmundi Regis celebratum. Fuerunt verò 70. epiſcopi in hoc concilio, in quo ediderunt 40. decreta, quæ omnia ferè ad inſtitutionem clericorum & epiſcoporum & eccleſiarum pertinent. Sed ea cum iam ſuperius relata ſint, maximè in concilio Agathenſi, hoc loco recenſere non duximus neceſſarium. Ex pręcipuis tamen hæc ſumma eſt. *Concilium Epaunen.*

Vt epiſcopi venatores non ſint, nec accipitres habeant.

Vt clerici vagi ad cõmunionẽ non aſſumãtur.

Vt alterius epiſcopi clericus in alia ciuitate non conſtituatur.

Vt vnius monaſterij ſit vnus Abbas.

De correctione Abbatis peccantis.

Quod clericus publicũ iudiciũ nõ interpellet.

Ne illicitis horis clericus ambulet.

De pœnitentia homicidarum.

De confirmatione canonum.

Finis concilij Epaunenſis.

Decreta Anaſtaſij papæ. *A.D.498*

ANaſtaſius ſecundus, natione Romanus, ex patre Fortunato, ſedit annũ vnum. menſ. 11. dies 24. Hic fuit temporibus Theodorici regis & Anaſtaſij Imperatoris, cuius tempore multi clerici ab eius communione ſe ſubtraxerunt quòd communicaſſet Photino Theſſalonicenſi diacono, ſine conſilio epiſcoporum & clericorum, qui communis erat Achatio, & quia occultè voluit reuocare Acatium, & non potuit. Qui nutu diuino ſubita morte percuſſus eſt. *Anaſtaſius 2. Pont. 50. De quo. Diſt. 19. c. Anaſtaſius. Hic à Neſtorianis corruptus viſcerum egeſtu pœnas luit.*

Hunc recenſent aliqui inter hæreticos propter communionẽ Achatij & Photini diaconi.

Sed de hoc diximus in controuerſia 4.ſupra.

Scripſit epiſtolam ad Anaſtaſium Auguſtum, in qua hæc continentur.

Primum, quòd non ſit temere iudicandum de his qui ad dominum migrauerunt.

Secundum, quòd magnopere ſit contentio vitanda.

Tertium, vt Imperator quoſcunque potuerit ad veram fidem pertrahat.

Diſt.19. Secundum eccleſia. Quartum, vt ipſe monitis apoſtolicis pareat.

Quintum, quòd mali miniſtrãdo ſibi tantummodo noceant, non eccleſiæ ſacramenta commaculent, nec eos qui per hæreticos ſunt aut baptizati aut ordinati, portio læſionis attingat.

Decretum eiuſdem ex Gratiano.

23.quæſt.3. Qui poteſt. QVi poteſt obuiare & perturbare peruerſos, & non facit, nihil eſt aliud quam fauere impietati eorum: nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

Decreta Symmachi papæ.

A.D.499 Symmach⁹ Pont.51. SYmmachus, natione Sardus, ex patre Fortunato, ſedit annos 15. menſes ſeptem, dies 28. Hic fuit temporibus Theodorici Regis, & Anaſtaſij Auguſti. Fuit verò ordinatus ſub contentione vnà cum Laurentio, Symmachus in Baſilica Conſtantiniana, & Laurentius in Baſilica beatæ mariæ: ex qua cauſa ſeparatus eſt clerus, & diuiſus eſt Senatus. Sed ſchiſmaticis ſuperatis Symmachus pauperum & clericorum amator & ſuſtentator fuit. Eugenium fidelem Carthagineſem epiſcopum cum 220.epiſcopis à Tranſamundo Vandalorum rege in Sardiniam proſcriptum pie fouit. Hic decreuit, vt viuente Pontifice, de futuri ſubrogatione præſumat nemo. Hic inuenit Manichæos in vrbe, quorum ſimulachra

iachta & codices cremans, ipſos in exilium relegauit. Innumeras ferè Baſilicas ſanctorum conſtruxit & reparauit, & infinito auro & argento eas donauit.

Hic conſtituit, vt omni die dominico, & natalitiis martyrum, hymnus Gloria in excelſis diceretur. Multos captiuos redemit, fecit ordinationes quatuor in vrbe, preſbyteros 92. diacones 16. epiſcopos 117. Sepelitur in baſilica beati Pet. 14. Cal. Augu. & ceſſauit epiſcopatus dies 7. *Decreta Symmachi*

Hic ſtatuit bona eccleſiæ non alienari, niſi magna & pia cauſa exigente. *16. quæſt. 1. Poſſeſsiones*

Vt raptores viduarum vel virginum eccleſiæ communione priuentur. *36. quæſt. 2. Raptores.*

Vt viduæ & virgines diu in religioſo propoſito per tempus commoratæ vltra non nubant. *27. q. 1. Nec quæ viduas*

Vt nullus per ambitũ ad epiſcopatum accedat. *1. q. 1. Nullus itaque.*

Secunda ſynodus Rom. ſub papa Symmacho.

Congregauit Romæ ſynodum in baſilica beati Petri, & inter cætera ſtatuit, vt ſiquis, papa ſuperſtite, pro Romano pontificatu cuiquam quolibet modo fauorem præſtare conuincatur, loci ſui honore priuetur. *Secunda ſynodus. D. 79. c. Si quis papa.*

Item, quòd ſi papa morte præuentus non potuerit de ſui ſucceſſoris electione ante decernere, is cõſecretur epiſcopus, quem cunctus clerus, aut certè pars maior elegerit. *Diſt. 19. Si tranſitus. Ibidem. Si quis papa.*

Item, quòd qui ambientes vel ambientiũ fautores cõiuratoresque prodiderit, nõ ſolũ purgatus ab omni culpa videatur eſſe (etiã ſi fuerit particeps) verum etiam remuneratione digniſsimus. *Romana ſynodus.*

Aliam etiam ſynodum congregauit Romæ anno domini 504. In qua cauetur ſub anathematis pœna, ne bona eccleſiaſtica alienentur.

Congregauit ibidem & aliam ſynodum, quæ

Synodus 4. Rom. dicitur Palmaris, tempore Theodorici, cuius iuſſu fuit congregata, vt Symmachus à ſibi obiectis criminibus ſe purgaret. Extat liber eruditus & elegans Ennodij eccleſiæ Rom. diaconi pro defenſione quartæ & quintæ ſyn. Symmachi papæ & 230. epiſcoporum. Ex quo deſumptum eſt huiuſmodi decretum.

8.q.4. Nonne directa. Nónne directa ſunt verba canonum, ſiquis clericorum ab epiſcopo ſuo ante ſentētiæ tempus pro dubia ſuſpitione diſceſſerit, manifeſtam in eum manere cenſuram? Lex enim eccleſiaſtica Pontificem ab aliis accuſatum, priuſquam ſub luce obiecta conſtiterint, exigit nō relinqui.

9.quaſt.3. Aliorum hominum. Item illud: Aliorum hominū cauſas Deus voluit per homines terminari, ſed ſedis iſtius præſulem ſuo ſine quæſtione reſeruarit arbitrio.

Synodus Rom.5. Alia etiam ſynodus eſt Romæ cōgregata ſub hoc Symmacho, in qua approbatur ſupra ſcriptus liber Ennodij diaconi, & ei datur eadem authoritas, quæ decretis ſynodorum, & ita iuſſus eſt inter actiones ſynodicas abſcribi.

Secundo.

Statutum eſt Decretum illud à multis anteceſſoribus ſynodaliter firmatum.

2.q.7. oues quæ Verba ſunt Euſebij papa. Oues quæ ſuo paſtori cōmiſſæ ſunt, eum nec reprehendere, niſi à fide exorbitauerit, nec vllatenus accuſare poſſunt, quia facta paſtorum oris gladio ferienda non ſunt, quanquam reprehendenda rectè videantur.

3.q.1. reintegranda. Idē Euſeb. omnibus epiſcopis. Ex hac etiā ſynodo habetur in decretis, quòd nullus epiſcopus aut clericus ante ſententiam ſuis bonis ſpolietur, & ſi ſpoliatus fuerit, reſtituatur in omnibus.

Fuit & alia ſynodus Romæ ſub Symmacho tempore Theodorici Regis, ad eccleſiæ reformationem

tionem & gubernationem congregata. In qua ſtrictè & ſub pœna anathematis prohibetur, Ne vllus bona eccleſiæ à fidelibus oblata occupet, & quaſi propria poſſideat ſine epiſcopi licent. *Synodus Ro. 6. contra inuaſores rerum eccleſiaſticarum.*

Quòd ferro abſcindenda ſunt vulnera quæ fomenta non ſentiunt.

Quòd iniuſtum judicium, & definitio iniuſta regio metu vel iuſſu, aut à iudicibus ordinata non valeat. *16. q. 1. In canonibus. 16 q 1. Ferro. 11. quaſt. 3. Iniuſtum.*

Extant eiuſdem epiſtolæ aliquot, quas recenſere ſuperuacaneum eſt.

CONCILIVM ILLERDEN. tempore Symmachi 8. epiſcoporum habitum anno 15. Theodorici Regis. In hoc concilio ſtatuerunt canones ſequentes. *Concilium Illerden.*

CAN. I.

VT clerici in obſidionis neceſſitate poſiti à ſanguine humano (etiam hoſtili) ſe abſtineant, admittantur tamen ad priſtina officia poſt 2. annos pœnitentiæ. *Diſt. 50. De his.*

CAN. II.

Quòd his qui abortiuum faciunt, vel natos ſuos extinguunt, poſt 7. annorum curricula cõmunio tribuatur.

CAN. III.

Quòd monachi ſine licentia Abbatis non ordinentur. *16. q. 1. Cũ vtilitate.*

CAN. IIII. *De inceſtis.*

Vt hi qui ſe inceſtus pollutione commaculãt quouſque in ipſo deteſtãdo & illicito carnis cõtubernio perſeuerant, vſque ad miſſam tantum Catechumenorum in eccleſia admittantur, cum quibus etiam nec cibum ſumere vllum Chriſtianorum, ſicut Apoſtolus iuſſit, oportet. *35. quæ. 2. & 4. de his qui inceſti. 1. Cor. 5.*

CAN. V.

De his qui altario ſeruiunt.

Hi qui altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Deo reſpiciente dignè pœnituerint, ita vt mortificato corpore, cordis contriti ſacrificium Deo offerant, maneat in poteſtate Pontificis, vel veraciter afflictos non diu ſuſpendere, vel deſidioſos prolixiori tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare, ita tamẽ vt ſic officiorum ſuorũ loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri. Quòd ſi iterato velut canes ad vomitum reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris luti iacuerint, non ſolum dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, non percipiant.

CAN. VI.

De eo qui viduæ vel religioſæ virgini ſtuprum intulerit.

Qui pœnitenti viduæ, vel virgini religioſæ vim ſtupri intulerint, ſi ſe ab eo ſequeſtrare noluerint, pariter à communione Chriſtianorum & conſortio ſegregentur. Si verò illa quæ vim pertulerit, ad ſanctam religionem redierit, in illo ſolo ſententia excommunicationis teneat, quoadusque publicè pœniteat.

CAN. VII.

De his qui ſacramento ſe obligant.

22.quæſ.4. Quis ſacramento. Qui ſacramẽto ſe obligauerit, vt litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat: pro periurio vno anno à communione corporis & ſanguinis domini ſegregatus, reatum ſuum eleemoſynis, fletibus, & quantis potuerit ieiuniis abſoluat. Ad charitatem verò quę operit multitudi-

1.Petr.4. nem peccatorum, celeriter venire feſtinet.

CAN

CAN. VIII.

Si clericus ſeruum de Eccleſia traxerit.

Nullus Clericorum ſeruum vel diſcipulum ſuum ad eccleſiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præſumat. Quod ſi fecerit, donec dignè pœniteat, à loco, cui honorem non dederit, ſegregetur. *17. quaſ. 4. Nullus clericorum.*

CAN. IX.

De his qui rebaptizati ſunt

De his qui in præuaricatione rebaptizati ſine aliqua neceſſitate vel tormento delapſi ſunt: placuit vt circa eos illa Nicænæ ſynodi ſtatuta ſeruentur. *Can. 11. Nicenæ ſynodi.*

CAN. X.

De his qui iubente epiſcopo ab eccleſia exire contemnunt.

Qui iubente ſacerdote pro qualicunque culpa ab eccleſia exire contempſerit, pro noxa contumeliæ, tardius recipiatur ad veniam. *11. q. 3. Qui iubente.*

CAN. XI.

De clericis qui in mutuam cædem prorumpunt.

Si qui clerici in mutuam ſedem proruperint, prout dignitas officiorum in tali exceſſu contumeliam pertulerit, à Pontifice diſtrictius vindicetur.

CAN. XII.

De his qui contra Canones ordinati ſunt.

Qui cõtra decreta Canonũ indiſcrete clericos vſque nunc ordinauerũt, eis dominus vel ſancta & eccleſiaſtica charitas ignoſcat. Amodo verò ſi in tali auſu proruperint, decretum Canonũ quod circa eorum perſonas ſtatutum eſt, obſeruetur.

CAN. XIII.

De Catholicis qui filios ſuos hæreticorum baptiſmati tradiderunt.

Catholicus qui filios ſuos in hæreſi baptizandos obtulerit, oblatio illius in eccleſia nullatenus recipiatur.

CANON XXIIII.

De ſacerdote moriente.

Cum ſacerdos moritur, res eccleſiæ non diſſipantur, ſed fideliter opſeruentur.

Subſcriptio. Sergius epiſcopus relegi & ſubſcripſi. Gratus epiſcopus directus à domino meo Stephano epiſcopo his cõſtitutionibus interfui & ſubſcripſi. Ex hoc concilio citat Gratianus 4. Canones.

CAN. I.

Quòd in diebus quadrageſima nuptias celebrare non liceat.

Ca. Gratiano citati de hoc concilio. Non oportet. Non oportet à lxx. vſque in octauã Paſchæ, & tribus hebdomadibus ante feſtiuitatem Sancti Ioannis Baptiſtæ, & ab aduentu domini vſque poſt Epiphaniam nuptias celebrare. Quod ſi factum fuerit, ſeparentur.

CAN. II.

2. q. 4. Presbyter ſi. Non prohibetur à ſacris ordinibus qui à medicorum inciſione claudus efficitur.

CAN. III.

Statuitur quomodo clericus infamatus debeat ſepurgare 7. teſtib⁹ & iuramẽto, vt fecit Leo papa corã Cęſare Carolo. Et ſi hoc facere nõ potuerit, ſuſpendatur vſque ad dignã ſatisfactionem.

CAN. IIII.

De con. d. 4. omnis presbyter. Statuitur ꝙ ſacerdos ad baptizandi officium & ad veſtimenta altaris lauanda, debet habere propria vaſa.

Concilium Valẽtinũ. CONCILIVM VALENTInum prouinciale 6. Epiſcoporum circa tempora etiam Symmachi celebratum eſt in Valentia Hiſpaniæ, Theodorici Regis anno 15.

499.

CAN

CAN. I.

Vt Euangelium poſt Apoſtolum legatur.

INter cætera hoc eſſe cenſuimus obſeruandum, vt ſacroſancta Euãgelia ante munerum illationem in Miſſa Catechumenorum, in ordine lectionum poſt Apoſtolum legantur, quatenus ſalutaria Chriſti præcepta, vel ſermones ſacerdotis, non ſolum fideles, ſed etiam Catechumeni ac pœnitentes, & omnes qui è diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum prædicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Nota quomodo intelligebatur à plebs Euangeliũ.*

Statuitur qualiter epiſcopus defunctus per viciniorem epiſcopum ſit honorificè tumulãdus, & eius exequiæ celebrandæ.

Finit concilium Valentinum.

Decreta Hormiſdæ papæ.

HOrmiſda, natione Cãpanus ex patre Iuſto, de ciuitate Fruſinone, ſedit annos 9. dies 17. temporibus Theodorici Regis, & Anaſtaſij Auguſti. Hic pontif. regibus fuit charus, hæreticis exoſus, & in eccleſiam magnificus. Nuptias publicè agi decreuit. Manichæos palam combuſtis libris oppreſſit. Ab Anaſtaſio Imperatore contemptus inquiente, Imperatoris eſſe imperare, non imperata Pon. vel cuiuſuis recipere. Sed à Iuſtino confirmatus eccleſiarũ pacem obtinuit. *A. D. 514. Hormiſda Pontif. 52. Tempore huius fuit Boëtius Seuerinus.*

Scripſit Epiſtolam ad epiſcopos Hiſpaniæ, exhortans eos ad obſeruantiam veterum Canonum: & in primis docet eos qui ad clerum promouentur, debere aliis eſſe præſtantiores, nam milites ſuos probatos ſibi quærũt inſtituta fidelium, & prius debent exemplum religioſæ conuerſationis de ſe potius aliis præſtare, quàm *Argumentum epiſtolæ Hormiſdæ pap. d. 61. c. non negamus.*

ſumere, & oportet emendatiorem eſſe populo, quem neceſſe eſt orare pro populo: ideóque nullus ex pœnitentibus debet ordinari, quis enim eum quem paulò antè iacentem viderat, veneretur antiſtitem?

Secundo. Admonet ſecundo, vt pro epiſcopatu præmiū non accipiatur, ne ſpiritualia vileſcãt, dum precio emuntur, & à domino corripiantur: ſicut *Act.8.* Simon Magus ſpiritum ſanctū mercari volens: nam quis non vile putat quod venditur? Sed ita debet fieri electio, vt in graui murmure populorum diuinum credatur eſſe iudicium.

Tertio. Tertio, vt bis in vnoquoque anno prouincialia concilia celebrentur, vt circa res eccleſiaſticas recta diſponant, & de rectè diſpoſitis Deo gratias agant.

Epiſt.2. Hormiſda. Scripſit & aliam epiſtolã ad epiſcopos Hiſpaniæ, in qua ponitur Ioannis epiſcopi Conſtantinopolitani profeſſio, propter clericos Orientales, qui eius communionem popoſcerant, & docet quomodo ſint recipiendi ad eccleſiæ fidē, qui ante fuerant errores Neſtorij, Eutychis, Achatij, & aliorum ſecuti.

Epiſtol.3. Hormiſda. Aliam etiam miſit epiſtolam ad Epiphanium Conſtantinopolitanum epiſcopum, de reconciliatione Romanæ & Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, Deo gratias agens, quòd hoc beneficium ſuis temporibus exhibuerit.

Epiſt.4. Aliam ſcripſit epiſtolam ad Saluſtium Hiſpalenſem epiſcopum, cui commiſit vicem ſuam ſuper prouinciam Beticam & Luſitaniam, admonens vt in omnibus ſtatuta à patribus decreta obſeruari faciat.

Epiſt.5. Aliam etiam miſit ad epiſcopos Beticæ, in qua eis gratulatur, quòd pacem diu deſideratam

tiam inter ſe compoſuerint.

Habetur etiam epiſtola Iuſtini Imperatoris ad Hormiſdam papam, rogans pro pace & vnitate eccleſiarum, maximè Hieroſolymitanæ, ſed nihil ſpeciale continet annotatione dignum. Extat etiam deprecatio Hieroſolymitanorum clericorum & Abbatum ad eundem Iuſtinum: in qua ei ſupplicant, vt pacem & vnitatem eccleſiarũ pro virili conetur procurare, & offerũt ei libellum, in quo oſtendunt qualiter de ſancta Trinitate, & de Ieſu Chriſti domini noſtri incarnatione ſentiant, iuxta Decreta à ſanctis Pontificibus in conciliis Nicæno & Chalcedonenſi. *Epiſto. Iuſtini Imperatoris.* *Deprecatio Hieroſolymitanorum clericorum.*

Ex hoc Pontifice citat Gratianus decretum, quo ſtatuitur, ne ille qui in monaſterio recluſus eſt vt pœnitentiam agat, ordinetur preſbyter. *Diſt. 50. Si ille.*

Item quòd nullus fidelis cuiuſcunque conditionis ſit, occultè nuptias faciat, ſed benedictione accepta à ſacerdote, publice nubat in domino. *30. q. 5. Nullus.*

Ibi etiam ſtatuitur ne aliquis ad matrimonium compellatur. *31. quaſt. 2. De neptis tua.*

CONCILIVM AVRELIANENSE tempore Hormiſdæ. In hoc concilio primum habetur epiſtola Clodouei regis Franciæ ad ſynodum, in qua profitetur ſe pariturũ præceptis eccleſiæ & papæ de non captiuãdis clericis, monialibus, & ſeruis eccleſiarũ, nec eorum filiis, &c. & de captiuatis reddendis. Secundo loco habetur reſcriptum ſynodi ad eundem regem, in quo primò continetur de homicidis, adulteris & furibus, ſi ad eccleſiam confugerint, vt ab eccleſiæ atriis, vel domo epiſcopi eos abſtrahere omnino non liceat. *Concilium Aurelianenſe.* *17. q. 4. Id conſtituimus.*

36.qō.1. *De raptoribus.* Secundò, De raptoribus verò ſi ad eccleſiam raptor cum rapta confugerit, & fœminā ipſam violentiam pertuliſſe conſtiterit, ſtatim liberetur de poteſtate raptoris, & raptor mortis vel pœnarum impunitate conceſſa, aut ad ſeruiendum ſubiectus ſit, aut redimendi ſe liberam habeat facultatem.

Tertiò, De obligationibus vel agris quos dominus noſter Rex eccleſiæ contulerit, id eſſe iuſtum definimus, vt in reparationibus eccleſiarum, alimoniis ſacerdotū, & pauperū refectione, vel redemptionibus captiuorū, quicquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur.

Quartò, Si ſeruus, neſciente domino, ſciente *Diſt.54. Si ſeruus.* tamen epiſcopo, ordinetur, teneatur epiſcopus eius pretium in duplo reddere domino & ipſe permaneat in ordinibus. Si verò ignorante epiſcopo, idipſum facere teneatur, qui illum ordinandum obtulerit.

Quintò, Si diaconus aut preſbyter crimen ca- *Diſt.81. Si diaconus.* pitale commiſerit, ſimul & ab officio & communione pellatur.

Sextò, Epiſcopus pauperibus vel infirmis qui *Diſtin.82. Epiſcopus.* debilitate faciente non poſſunt ſuis manibus laborare, victum & veſtitum, inquantum poſſibilitas habuerit largiatur.

18.queſt.2. Abbates. Septimo, Ne ſuperſtes frater thorum defuncti fratris aſcendat, nec ſe quiſquam amiſſæ vxoris *27.quæſ.1. Monachus* ſorori audeat ſociare.

Octauo, Quòd Abbates epiſcopis, monachi *16.qō.3. Si epiſcopus.* abbatibus ſint ſubiecti.

Nono, Quòd monachus in monaſterio ora- *De conſec. d.3. ſacerdotibus.* rium vel zonas non habeat.

Decimo, Quòd præſcriptio non habeat locum in rebus eccleſiæ.

Vndec

Vndecimo, Quòd ante Paſchæ ſolennitatem, nō quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur.

Duodecimo, Quòd rogationes, id eſt Letaniæ ante Aſcenſionē domini celebrentur, ita vt præmiſſum triduanū ieiunium in dominicæ Aſcenſionis ſolennitate ſoluatur, per quod triduum ſerui & ancillæ ab opere relaxantur. *De conſec. d.3. Rogationes.*

Tertiodecimo, Quòd epiſcopus ſi infirmitate non fuerit impeditus, eccleſiæ cui proximus fuerit, die dominico deeſſe non debet. *De conſec. d.3. epiſcopus.*

Alia multa ſancita ſunt circa partitionē bonorū eccleſiaſticorū, & baſilicas cōſtruendas, & honeſtatem monachorum & clericorum, &c. Subſcripſerunt in hoc concilio 31. Epiſcopi.

CONCILIVM GERVNDEN. eſt prouinciale, tempore Hormiſdæ papæ celebratum eſt ann. 7. Theodorici Regis, in quo primum ſtatuitur, vt vnaquæque prouincia in officio eccleſiæ vnum ordinem teneant. *Concilium Gerundē.* *De conſec. d.2. Inſtitutio.*

Secundo, Vt expleta ſolennitate Pentecoſtes in ſequenti ſeptimana à quinta feria in ſabbatū, per hoc triduum abſtinentia celebretur.

Tertio, Vt Catechumeni baptizentur die vel vigilia Paſchæ & Pentecoſtes, cæteris ſolennitatibus tantum infirmi. *De conſec. d.4. Catechumeni.*

Quarto, Vt paruuli, ſi infirmari, contingat, eodem die quo nati ſunt, baptizentur.

Quinto, Vt omnibus diebus poſt matutinas & veſperas oratio dominica à ſacerdote ꝓferatur. *De conſec. d.5. Id ſemper.*

Alia ſtatuuntur circa honeſtatem & vitam tam clericorum quàm ordinandorum.

CONCILIVM CAESARAVGVſtan, à duodecim epiſcopis celebratum. In quo *Concilium Cæſarauguſtan.*

primum ſtatuitur, vt mulieres fideles ad virorũ
1.Cor.14. alienorum cœtum & lectionẽ non accedant, nec
1.Tim.2. ad ipſas legentes alij ſtudio vel diſcendi vel do-
De conſ. d. cendi conueniant, vt Apoſtolus iubet.
3.Ne quis. Item, ne quis ieiunet die dominica cauſa timoris, aut perſuaſionis, nec quadrageſimæ diebus ab eccleſiis fideles deſint, nec habitent in latibulis cubiculorum aut mõtium qui in ſuſpicionibus perſeuerant.

Item Euchariſtiæ gratiam ſi quis probatur acceptam non conſumpſiſſe in eccleſia, anathema ſit in perpetuum.

Item viceſimo & primo die, id eſt à 16. Calendas Ianuarij vſque in diem Epiphaniæ, quæ eſt 8. Id. Ianuarij, continuis diebus nulli liceat de eccleſia ſe abſentare, nec latere in domibus, nec ſecedere ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, ſed ad eccleſiam concurrere, quod qui non obſeruauerit, anathema ſit in perpetuum.

Item ne quis doctoris nomen ſibi imponat, præter has perſonas quibus eſt conceſſum, ſecundum quod ſcriptum eſt.

Hebr.5. Item quòd Virgines non velentur quæ ſe Deo vouerunt, niſi 40. annorũ probata ætate, quam ſacerdos comprobauerit.

Decreta Ioannis 1. papa.

A D.523. IOannes natione Tuſcus, ex patre Conſtantio,
Ioan 1. ſen ſedit annos duos, menſes nouem dies 17. tem-
tiſ.53. poribus Theodorici Regis, & Iuſtini Auguſti Chriſtiani. Hic à Iuſtino Conſtantinopoli honoratus, Theodorici Regis paulò pòſt in Vulcani ollam deiecti, iuſſu carceris pœdore, faméq; conſumptus, Rauennæ martyrum in numero eſt adſcriptus.

Scripſit

Scripſit epiſtolam ad quédam Zachariam archiepiſcopū, ex qua illud decretū quod ſupra retulimus, deſumptū eſt, Oues quæ ſuo paſtori, &c. *Tépore huius floruit B Benedictus.*
Item illud, vbi dicitur quòd nullus epiſcopus vocetur ad Cōcilium, nec accuſetur donec omnia quæ ab illo fuerint ablata reſtituantur.
Aliam miſit ad epiſcopos Italiæ, de Theodorico Rege, hortans eos vt peſtem Arrianam conentur pro virili extirpare, & eorum eccleſias catholicas conſecrent, non timentes minas Theodorici.

Decreta Felicis papæ.

Felix natione Sammius, ex patre Conſtantio, ſedit annos 4. menſ. 2. dies 13. fuit temporibus Theodorici regis, & Iuſtiniani Auguſti. Hic diuis medicis Coſmo & Damiano templum Romæ dedicauit. Huius temporibus conſumpta eſt incendio Baſilica ſancti Martyris Saturnini, quam à ſolo denuo extruendam curauit, & vixit vſque ad tempora Athalarici. *A.D. 525. Felix 4. Pont. 54. Hic Conſtātinop. Patriarcham damnauit.*

Scripſit epiſtolam ad epiſcopos omnes per diuerſa loca conſtitutos, in qua primū habetur Miſſam non debere celebrari niſi in ſacratis domino locis, niſi magna compulerit neceſſitas: Quoniam ſcriptum eſt: Vide ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed in loco quem elegerit dominus Deus tuus. *In quibus locis miſſa ſit celebrāda. Deut. 12.*

Sicut enim non alij quàm ſacrati domino ſacerdotes debent miſſas cantare, nec ſacrificia ſuper altare offerre, ſic non in aliis quàm in domino conſecratis locis, id eſt in tabernaculis, diuinis precibus à Pontificibus delibatis, Miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet. Nō ergo licet in domibus oblationes celebrari ab epiſcopis, & preſbyteris. Idem habetur in conc. Laodicen. *De conſecr. diſt. 1. ſicut non alij.*

Decreta Bonifacij papæ.

A. D.525. Bonifac. 2. pont. 55. BOnifacius, natione Romanus, ex patre Sigibuldo, ſedit annos 2. dies 26. tēporibus Athalarici Regis hæretici, & Iuſtiniani Auguſti. Hic cũ Dioſcoro ordinatur, ſub cōtētione: Dioſcorus ordinatur in Baſilica Cōſtantiniana, Bonifacius verò in Baſilica Iulij: & fuit diſſenſio in Clero & Senatu dies 29. Quo tempore defunctus eſt Dioſcorus, & quieuit ſeditio. Hic Bonifacius inſtituit ne quiſpiam ſibi in epiſcopatu ſucceſſorem deligeret, quod poſtea multi pōtifices confirmarunt. *Hic cleritos à laicis in eccleſia ſegregauit*

Extat epiſtola eiuſdem ad Eulalium Alexandrinum epiſcopum, de reconciliatione Carthaginenſis eccleſię, oſtendens per diuinam ſapientiam optimè conſtitutum, vt maiora minoribus ſubdātur, & omnes epiſcopi epiſcopo Romano. Et hinc deſumptum eſt decretum illud.

Diſt. 89. ad hoc diſpenſa. Ad hoc diſpenſationis prouiſio gradus diuerſos & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores prioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent: vera concordia fieret, & ex diuerſitate contentio, & rectè officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum, neque enim vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus cauſa differentiæ ordo ſeruaret.

Extat etiam epiſtola precum Eulalij epiſcopi Carthagin. & Iuſtiniani prædicti principis pro reconciliatione ſuæ eccleſiæ, in quo ſe ſubmittit Romano pontifici, aſſerens eſſe veram ſalutem in eccleſia Romana, & veram fidem, & non extra illam: & anathematizat omnes hęreticos qui oppoſitum tenent, & ſtatutis Roma. pontifi. contradicunt.

Decreta

Decreta Ioannis 2.papa.

IOannes qui & Mercurius, natione Romanus, ex patre Proiecto de Cœlio monte, ſedit ann. 2. menſ. 4. dies 6. Fuit temporibus Athalarici & Iuſtiniani, cuius tempore idem Imperator Iuſtinianus miſit fidem ſuam in ſcripto ſubchirographo proprio ad ſedem Apoſtolicam per epiſcopos Apatium & Demetrium, cum ingẽtibus donis auri, argenti & gemmarum. *A. D. 533. Ioan. 2. Pont. 56.* *In l. inter claras de ſum. Trin. & fi. cath.*

Scripſit vnam epiſtolam ad Valerium epiſcopum in qua oſtendit quòd filius eſt patri æqualis, congeſtis multis & probatiſſimis ſacrarum literarum teſtimoniis.

CONCILIVM TOLETANVM 2. anno 5. Amalrici Regis. *Concilium Toletanũ*

IN hoc Concilio primùm ſtatutum eſt, vt clerici quos parẽtes ab infantia clericatus officio mancipauerunt, ſi poſt velint ad nuptias accedere permittãtur. Et idem de Monachis: & cum peruenerint ad annum 18. eorum voluntas requiratur, & non antea, nec ſubdiaconatus officium ante 20. & diaconatus ante 25. accipiant. *1. decretũ.*

Similiter placuit vt nullus clericorũ à gradu ſubdiaconatus, (vt ſupra) in conſortio familiaritatis habeat mulierem, vel ingenuam, vel liberam, vel ancillam, &c. *Secũdum.*

Item, quòd qui in terris eccleſiæ agellos ſiue vineolas, ſeu alia ædificia fecerit, illa teſtamento legare non poſſit, ſed eccleſiæ relinquat. *Tertium.*

Habetur etiam hic edictum piiſſimi Imperatoris Iuſtiniani, fidei confeſſionem continens, & refutationem hæreſum, quæ aduerſantur catholicæ Dei eccleſiæ, Ioanni papæ 2. tranſmiſſum, vt patet in vita eiuſdem in libro Pontificali in

quo optimè & ſatis prolixè oſtendit in ſancta Trinitate tres perſonas vel proprietates, & vnã eſſentiam & naturam, in Chriſto verò duas naturas, vnam perſonam, duas natiuitates. Beatam verò Virginem propriè dici genitricem Dei. Et vltimò oſtendit hæreticos & poſt mortem poſſe anathematizari, hoc probat multis rationibus, & ſanctorum teſtimoniis.

In fine primi Tomi habetur epiſtola Pontiani epiſcopi ad eundem Iuſtinianum Imperatorem, illius fidem & religionem collaudans: ſupplicans tamen, ne Theodorum hæreticum poſt mortem iubeat anathematizari: nam licet eius dicta poſſimus reſpicere, non tamen authorem damnare: nam ſi viueret, poſſet errorem admonitus corrigere.

Decreta Agapeti papæ.

A. D. 533. Agapetus Pont. 57. Hic dominicas proceſſiones inſtituit. De conſ. d. 1. Agapetus.

AGapetus, natione Romanus, ex patre Gordiano preſbytero, ſedit menſes 11. dies 18. Hic à Theodato rege Gothorum Conſtãtinopolim Legatus miſſus Iuſtinianum Imperatorem ab Arrianis in Conſtantinop. ſynodo, vbi mortuus eſt, auertit: de cuius vita ac morum ſanctimonia Gratianus dicit, Agapetus papa, vas catholicum, Euangelij tuba, præco iuſtitiæ, ſacra altaris, ſediſque velamina, ſacrilegis Anthemij infecta fabulis ſuis catholicis precibus deleuit. Cuius corpus Romam tranſlatum eſt.

Extat elegans & catholica epiſtola eiuſdem ad Anthemium epiſcopum de duabus naturis in vno Chriſto.

In 2. Tomo concil. fo. 1.

Decreta Siluerij papæ.

A. D. 534. Silverius Pont. 58.

SIluerius, natione Campanus, ex patre Hormiſda epiſcopo Romano, ex matrimonio tamen natus, ſedit annum vnum, menſ. 5. dies 11.

Qui

Qui quoniam noluit reuocare Anthemium hæreticum in locum ſuum, quem depoſuerat Agapetus papa propter hæreſim, præcepto Auguſtæ miſſus eſt in exilium ad Pontianas, vbi accuſante Vigilio martyrium pertulit. De obitu autem eius vide in exemplaribus.

Tẽpore huius neapolis capta eſt, & beliſarius Romã ponitur.

Decreta Vigilij papæ.

VIgilius natione Romanus, ex patre Ioanne conſule, ſedit annos 17. menſ. 6. dies 16. Hic Conſtãtinop. Theodoræ Imperatricis iuſſu tractus, in quinta principali ſyno. contra Theodorum Conſtan. Patriarcham. Eutychi Arrióque diſſentiens, flagris expirauit & ſanctis adnumeratus eſt. Obitus eius diffuſius ſcribitur in exemplaribus.

A. D. 535. Vigilius Pon. 59.

Extat epiſtola eiuſdem ad Eutherum, in qua eum inſtruit quid iuxta catholicam diſciplinam teneat Apoſtolicæ ſedis authoritas. Diuiſa eſt in ſeptem capita.

In primo agit de Priſcillianiſtis, qui ab eſu carnium ſe ſubtrahunt, dicens.

Hæc igitur ſequentia Patrum Venerabilium conſtituta, ſpecialiter eos cenſuerunt eſſe damnandos, qui cum carnibus abſtinerent, ea quoque credebant eſſe vitanda quæ carnibus fuiſſe videbãtur admiſta. Nam & ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus ita præmonuit, dicens: Non quod intrat in os, coinquinat hominem, ſed quæ procedunt de ore, hæc ſunt quæ coinquinant hominem. Quapropter nec abſtinentiam Deo placitam reprobamus, nec eos qui execrantur domini creaturam, recipimus in noſtra ſocietate.

Matt. 12.

In ſecundo agit de trina renaſcentium merſione, dicens: De baptiſmo quoque ſolenniter

adimplendo, ſimiliter quid Apoſtolica vel ſanxerit vel obſeruet authoritas, in ſubiectis tua charitas euidéter agnoſcet. Illud autem nouelli eſſe iudicamus erroris, quòd cum in fine Pſalmorum ab omnibus catholicis ex more dicatur Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto, aliqui (ſicut indicas) ſubducta vna ſyllaba coniunctiua, perfectum conantur minuere vocabulum Trinitatis, dicendo, Gloria patri & filio ſpiritui ſancto. Quanuis ergo ipſa nos ratio euidenter edoceat, quia ſubducta vna ſyllaba, perſonam filij & ſpiritus ſancti vnam quodãmodo eſſe deſignét, tamen ad errorem talium conuincendum, ſufficit quòd dominus Ieſus Chriſtus deſignans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptiſma celebrari, dixit: Ite, docete omnes gétes, baptizantes eos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Ergo cum non dixerit, In nomine patris & filij ſpiritus ſancti, ſed æqualibus diſtinctionibus patrem & filium & ſpiritum ſanctum iuſſerit nominari, conſtat illos omnino à doctrina dominica deuiare qui aliquid huic voluerint confeſſioni derogare. Qui ſi in errore permanſerint, ſocij nobis eſſe non poſſunt.

Contra eos qui filium & ſpiritũ ſanctũ dicũt vnam eſſe perſonam.

Mat. vlt.

De rebaptizatis ab Arrianis.

In tertio agit de his qui ab Arrianis iterum baptizantur, ſic dicens, De his etiam qui baptiſmatis gratia ſalutaris accepta, apud Arrianos iterum baptizati profundæ voraginis ſunt morte demerſi, quid per ſingulos ordines vel ætates anteceſſorum noſtrorum Decreta cenſuerint, quæ multiplici ſunt digeſta ratione, è noſtra ſcrinio releuata capitula his ſubiecta direximus. In quibus tamen illud ſpeciali charitate etiam conuenit obſeruari, vt quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipſa ſurrexit

rexit,in æſtimatione fraternitatis tuæ aliorum-que Pontificum per ſuas diœceſes relinquatur, vt ſi qualitas & pœnitentis deuotio fuerit approbata,indulgentiæ quoq; remedio ſit vicina. Quorũ tamen reconciliatio non per illam impoſitionem manus,quæ per inuocationẽ Sancti ſpiritus fit operatur,ſed per illam, qua pœnitentiæ fructus acquiritur, & ſanctæ communionis reſtitutio perficitur.

In quarto agit de eccleſiarum reſtauratione in fabricis, quid ſit obſeruandum dicens: De fabrica verò cuiuſlibet eccleſiæ, ſi diruta fuerit inſtauranda, & ſi in eo loco conſecratio ſolennis debeat iterari, in quo ſanctuaria non fuerint, nihil iudicamus officere, ſi per eam minimè iactetur aqua exorcizata, quia in conſecratione cuiuſlibet eccleſiæ, in qua Spiritus ſancti ara non ponitur, celebritatem ſcimus tantum eſſe Miſſarum, & ideo ſi qua ſanctorum Baſilica à fundamentis fuerit innouata, ſine aliqua dubitatione, cum in ea fuerit Miſſarum celebrata ſolennitas, totius conſecratio ſanctificationis implebitur. Si verò ſanctuaria quæ habebant ablata ſunt, rurſus eorum repoſitione, & Miſſarum ſolennitate reuerentiam ſanctificationis accipiet.

De conſec. d. 1. de fabrica. Verba ſunt Iuliani papa.

In quinto agit de Paſchæ feſtiuitate, & precum ordine,ac Miſſarum ſolenniis.

In ſexto agit, quòd in nomine Trinitatis debeat baptizari,ſic dicens: Si quis epiſcopus, aut preſbyter iuxta præceptum domini non baptizauerit in nomine patris & filij& ſpiritus ſancti, ſed in vna perſona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus patribus, aut in tribus filiis, aut in tribus paracletis, proiiciatur de eccleſia Dei.

In ſeptimo agit de primatu eccleſiæ Romanæ, ſic dicens: Nulli vel tenuiter ſentienti, vel pleniter ſapienti dubium eſt, quòd eccleſia Romana fundamentum & forma ſit eccleſiarum, à qua omnes eccleſias principium ſumpſiſſe nemo rectè credentium ignorat: quoniam licet omnium Apoſtolorum par eſſet electio, beato tamen Petro conceſſum eſt, vt cæteris præemineret, vnde & Cephas vocatur, quia caput eſt & primus omniũ Apoſtolorum. Et quod in capite præceſſit, in membris ſequi neceſſe eſt. Quam ob rem ſancta Romana eccleſia eius merito, domini voce conſecrata, & ſanctorum patrum authoritate roborata, primatum tenet omnium eccleſiarum, ad quam tam ſumma epiſcoporum negotia, & iudicia atq; querelæ, quàm & maiores eccleſiarum quæſtiones, quaſi ad caput ſemper referenda ſunt. Nam & qui ſe ſcit aliis eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquem eſſe ſibi prælatum. Ipſa nanque eccleſia quæ prima eſt, ita reliquis eccleſiis vices ſuas credidit largiendas, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vnde omnium appellantium Apoſtolicam ſedem epiſcoporum iudicia & cunctarum maiorum negotia cauſarum eadem ſanctę ſedi reſeruata eſſe liquet præſertim cum in his omnibus eius ſemper ſit expectandum conſultum, cuius tramiti ſi quis obuiare tentauerit, ſacerdotum cauſas ſe non ſine honoris ſui periculo apud eandem ſanctam ſedem nouerit redditurum.

Ioan. 1.

Rom. eccle. mater ſacerdotalis dignitatis & eccleſia. magiſtra rationis.

Conſtantinop. ſynodus. 5.

CONSTANTINOPOLITANA ſynodus quinta, circa tempora prædictorũ pontificum Agapeti, Siluerij, & Vigilij celebrata eſt, præſidea

præſidente Menna Patriarcha, ſedentibus verò multis aliis epiſcopis Orientalis eccleſiæ, & paucis quibuſdam qui ex Italia venerant. Congregata eſt ſynodus contra Petrum Anthimum, Seuerum & Zoaram hæreticos. Petrus archiepiſcopus Antiochenus tenuit in Triſagio addendam eſſe crucem, id eſt Trinitatem eſſe crucifixam, vt diceretur, Sanctus, Sanctus, Sanctus, qui crucifixus eſt pro nobis, vbi neceſſe erat aut confundi perſonas trinitatis, aut negare duas naturas in Chriſto. Contra hunc ſcripſerunt plures epiſcopi Orientales: quæ omnia in ſecundo Tomo conſcripta ſunt, quapropter hic ea præcidimus, lectorem illuc deſtinantes. Epiſtolam tamen Felicis papæ contra ipſum Petrum ſcriptam hic ſubiecimus, quia lectione digna eſt, & à memoria hominum nunquam excidenda.

Epiſtola Felicis papæ Romæ, ad Petrum epiſcopum Antiochiæ monitoria, quoniam non oportet addere in triſagio, crucifixus propter nos.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? qualem autẽ & dignum fletum adducam animæ meæ, condolens domini & Saluatoris noſtri Chriſti, ſanctæ catholicæ & Apoſtolicæ eccleſiæ? Ipſa enim plorans plorauit ſuper filios & filias, & non eſt qui cõſoletur eam ex omnibus qui diligũt eam. Vniuerſi tyranni & hæreſiarchæ perſequentes ipſam, apprehenderunt eam per te, frater honoratiſſimè, & affligentes ipſam facti ſunt in caput eius. Omnis decor ipſius quantum in te eſt, factus eſt ad nihilum. Videntes inimici eius, gauiſi ſunt ſuper perditione filiorum eius. Quos enim fouerat, quos enutrierat, quos ad

Hier.9.

Thre.1.

menſuram ætatis perduxerat, lactéque pauerat, Propheticis & Apoſtolicis doctrinis, hos tu vno temporis momento veneno necaſti. Quemadmodum enim qui piſcationẽ ſectantur, hamum eſca contegunt, & ex improuiſo capiunt piſces, ſic & tu euangelicæ laudationi additionẽ induxiſti, & triſagiæ deprecationi, quaſi pietatis obtentu, diram impietatẽ excogitaſti. Ex pluribus enim Orientalibus prouinciis literas ſuſcepimus, ſignificãtes nobis, quomodo veneratio tua dudum ſopitum Valentiniani dogma reſumpſit, & irritatur à vobis Saluatoris incarnatio: quodque in Manichæorum dogma, & Arrij & Apollinaris, Paulíque Samoſateni incidiſtis. Dicere enim vnigenitũ filium, & dominum noſtrũ Chriſtum Ieſum perfectum non eſſe in deitate, atque in humanitate perfectum, nec ipſum ſubiiſſe paſſionem crucis, ſed vnam verbi Dei naturam incarnatã, corpúſque Domini ſine anima & mente, Apollinaris hæreſim roborat. Ille enim ignorauit quòd ab ipſis mundi naſcentis exordiis primum anima primi parẽtis noſtri mortua eſt, vel in mortem præcipitata eſt, atque ita demum corpus. Dictum quippe illi eſt à Deo, In quacunque die comederis de ligno ſcientiæ boni & mali, morte morieris. Itaque iuxta latam à Deo ſententiam, qua die comedit ex ligno, in ipſa ſecundum animam mortuus eſt. Nam ipſius corporis mors poſt nongentos & triginta annos contigit. Itaque Deus donum non dimidiatum fecit, ſed totum ſimul. Adam ex vtero virginis ſumpſit, vt etiam perditum totũ ſaluum faceret. Idcirco & dominus ipſe dicebat: Ego animam meam pro ouibus pono. Valẽtini item & Marcionis, Manichæorúmque ac gentilium

Pulchra comparatio.

Gene.2.

Ioan.10.

innouare vis dogmata. Si enim Deus eſt, qui diuiſibiliter atque ſubſtantialiter eſt mortuus, ſimiliter & ſanctus Spiritus Deus & ipſe diuiſibiliter ac ſubſtantialiter inuenietur: ſicque iuxta tuam & illorum rationem tres Dij erunt, ac per hoc plurium Deorum inualeſcet error, quantumque in te eſt, euacuabitur illud: Audi Iſraël, dominus Deus tuus, Deus vnus eſt. Item quod ait Hieremias: Hic Deus noſter: non reputabitur alius ad eum. Similiter & dominus: Vt cognoſcant te ſolum verum Deum. Cumque ſcriptura diuina vnum Deum, ſanctam & indiuiduam trinitatem prædicet, tu, & hi qui ante te fuerunt hæreſiarchæ, tres Deos dogmatizare auſi eſtis, alium quidem dicentes Deum patrem præter filium, & alium Deum filium præter patrem, Ruiſúsque alium Deum ſpiritum ſanctum præter patrem, præter filium, & alium Deum filium præter patrem. Rurſusque alium Deum ſpiritumſanctum præter patrem & filiũ. Atque alium quidem mortalem, & nouiter genitum, alium verò æternum atque immortalem. In his autem noxiis verbis tuis contraria ſentire vis Patribus qui in Nicæa, & qui in Conſtantinopoli atque Chalcedone conuenerunt, qui & conſubſtantialem roborarunt, & vnam deitatem patris & filij ſanctíque ſpiritus prædicarunt, atque Arrij amentiam confuderunt. At verò tu in eccleſia auſus es dicere, quòd vnus increatæ atque indiuiduæ trinitatis paſsionem ſubiit, & per hoc conſubſtantialem quoque ſoluere niteris, ac Deũ ſubiicere numero. Si enim vnus eſt ſanctæ trinitatis & coæternus, qui crucifixus eſt Deus, hoc eſt filius, ſunt autem duo ſanctæ Trinitatis pater & ſpiritus ſanctus, dicun

Deut.6.

Baruc.3.

Ioan.17.

A

tur autem dij, & non vt habet vera ratio, Deus ſicut tradiderunt nobis qui ipſi inſpexerunt, & miniſtri fuerunt verbi: inueniris quoque conſubſtantialem ſoluere. Quippe mortale & immortale conſubſtantialia iam eſſe non poſſunt, roborabitur autem ſic pluralitas Deorum, dum tres Dij Chriſtianis auribus ingeruntur. Cum
Ioan.1. itaque ſcriptum ſit, Verbum caro factum eſt, & Deus erat verbum: non alius Deus verbum præter patrem inuenietur, verbum, non ſimpliciter, ſed verbum ſubſtantiale, & Deus filius inuenietur, vt ex vilitate noſtra identitatem ſubſtantiæ Patris & verbi & ſancti ſpiritus agnoſcamus. Nos enim non alij præter verbum noſtrum inueniemur. Quoniam igitur vnigenitus Dei filius, qua ratione verbum eſt in propria ſubſtantia, non poterit pati, ne ad omnipotentis Dei patris ſubſtantiam paſſio referatur, eſt enim vna patris & filij & ſancti ſpiritus deitas: patitur autem proprium animatum corpus, quod ipſum ſubſtantiale Dei verbum ex ipſa ſanctæ & intemeratæ Virginis vulua ſibi coniungens, ex muliere proceſſit, de qua ſancto ſpiritu afflati prophetæ
Pſal.79. cecinerunt: Deus virtutum conuertere, reſpice de cœlo, & vide, & viſita vitem iſtam, & perfice eam quam plantauit dextera tua, & ſuper filium hominis quem confirmaſti tibi, vitem, & filium hominis quem confirmauit verbum, vt inferni clauſtra contereret, & viuificaret eos qui à ſeculo mortui ſunt, ſalutarem verbi incarnationem vocans. Idcirco &
Ioan.15. *Mat.26.* dominus dicebat diſcipulis ſuis: Ego ſum vitis, vos autem palmites, & pater meus agricola eſt, & tradetur filius hominis in mani-

bus

bus peccatorum. Patris enim intimum ſubſtantiale verbum, ac Deus per ſanctæ Virginis aures illapſum, conceptionem ineffabiliter operatum eſt. Qua igitur parte vnigenitus filius eſt conſubſtantialis patri, & vnius indiuiduæ Trinitatis, increatus atque inuiſibilis, impaſſibilis & immortalis permanſit. Quod ergo increatum atque immortale eſt creaturæ ne applices, neque Deorum pluralitatem confirmare pergas, dicens vnum ſanctæ Trinitatis mortuum eſſe. Rurſus qua parte ex muliere natum eſt, & ſubſtantiæ noſtræ ac generationis eſt particeps abſque peccato, ſubſtinuit paſſionem. Porrò quòd non modo conſubſtantialis, verum etiam cognatus ſecundum carnem ſit nobis filius Dei, docet ipſe dominus, nunc quidem in Euangelio his qui in ſe crediderant dicens: Ego ſum vitis, vos palmites. nunc autem in Pſalmis: Annunciabo nomen tuum fratribus meis. Vnde autem tibi tam peſſima ſuperbia ſubrepere potuit, vt te ipſis quoque ſanctis Angelis intelligentiorem ſapientiorémque putares? Super his ingemiſco, in his plango inimicos crucis Chriſti, quorum finis perditio, & quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum. Non cogitaſti, quod ſcandalizare vel vnum ſolum ex his qui credunt in dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quàm graui cruciatui facit obnoxium? Sed incautè, vt ſerpens Euæ, tu ipſe quoque erroris venena multitudini fidelium atque auribus infudiſti, traditámque ab Angelis ſanctiſſimam laudationis formam corrupiſti, inſerens illi, Qui crucifixus es pro nobis. Ergo ne non aduertiſti, quòd Paulum

Ioan. 15. *Pſal. 81.* *Philip. 3.* *Mat. 18.* *Geneſ. 3.*

Samoſatenum,Photinúmque,& Arthemium im pietate tranſcendis,qui duos Dei filios poſuerũt, vnum quidem ante ſecula, alterum verò nouiter natum, cum ipſe quoque trinitati innexeris pluralitatem, duos Dei filios dicens,vnum fortem,alterum crucifixum? Ad hæc fideliſsimum Chriſti gregem in Manichæi opinionem præcipitare contendis,qui ſpiritum ſanctum aſſerit crucifixum. Nam quod poſt illud ſanctus immortalis, quod eſt ſpiritus ſanctus, tunc infers, Qui pro nobis crucifixus es miſerere nobis quaternitatemq́ue non trinitatem populo inſinuare videris.Nempe ſi ex humana traditione manaſſet hæc laus, non ita incaute crucem inſereres laudi,in qua filij appellatio fortis,ſcilicet ponitur.Quoniam verò ab Angelis nobis laus iſta profluxit,qui ante crucem dicebãt,Sanctus,Sanctus, Sanctus, ſicut reſpicere Eſaias meruit, poſt crucem verò cum laude clamabãt: Sanctus Deus,Sanctus fortis,Sanctus immortalis.Denique cum terræ motu Conſtantinopolis quateretur,populúſque in campo oraret, infantulus toto populo ſpectãte cum Proclo ciuitatis Epiſcopo in cælum per vnam horam raptus eſt,ibíque huiuſmodi didicit hymnum. Rurſúmque deſcẽdens,nunciauit quæ in æthere audierat, dicens, de cęlo quaſi de multitudine pſallentium huiuſmodi laudes inſonuiſſe auribus ſuis, dictũmque ſibi,vt eam laudationem populo indicaret. Quã vbi populi inceperant, ciuitatem receperunt, Deóque per huiuſmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati ſunt.At tu, quã temerè,vt ſcripturas diuinas reliquas,ita & Angelorũ laudem peruertere præſumpſiſti. Quis igitur in huiuſmodi non ingemiſcat? quis non lamen-

Error Manichai.

Eſaia 6.

Miraculum.

tetur? quis dolor ſimilis inuenietur, ſicut dolor eccleſiæ domini, & ſaluatoris noſtri Chriſti? Cõſpice te conſtitutum vt ſis lumen his qui in tenebris ſunt, & eruditor inſipientium. Imo inſipientiæ præceptor es, lucem in tenebras transferens, vide à te populos ſemel illuminatos qui bona guſtauerunt Dei verba, Dei mandata Dei prophetias, prædicationes Dei apoſtolicas, euangelicáſque doctrinas, abs te peruerti magis, ac doceri non ſolum crucifigere filium Dei, & oſtentui habere, verùm & contraria ſentire ſcripturis diuinis, & pacta abnegare, quæ accedentes ad ſanctum baptiſma fecerunt. Nam cum coram cælestibus virtuoſis omnibus coram Apoſtolicis euangelicíſque ordinibus ſancti baptiſmatis tẽpore promiſerint credere in vnum Deum omnipotentem: nunc illos in tres Deos credere docuiſti. Rurſum cum polliciti ſint credere in vnum dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei incarnatum, & hominem factum de ſpiritu ſancto, ex Maria virgine, tu eos doces ne dicant dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei crucem perpeſſum eſſe, qui Deus eſt ſecundũ ſempiternam & impaſſibilem ex patre generationem, & idem homo ſecundum eam qua in nouiſſimis diebus ex matre prodiit natiuitatem, ſecundum quam etiam ſuſtinuit paſſionem, ſed vnum Trinitatis mortuum eſſe, qui eſt ipſum Dei verbum. Confeſſi ſunt rurſus ſpiritum ſanctum viuificum & immortalem, dicentes credere in ſpiritum ſanctum dominum, & viuificantem, & mortalem eſſe ponis ſpiritum ſanctum, cum dicis: Sanctus immortalis, qui crucifixus eſt pro nobis. Fuge obſecro huiuſmodi errorem. Corruiſti, noli in ruina perſiſtere. Peccaſti, iam peccare noli. Ex

Hebr. 6.

pectat te ſancta Dei eccleſia, cupit amplecti pœnitentem in vanis propoſitionibus tuis, & ſecum de Chriſto diuina prædicantem, neque negantem ipſius animatam incarnationem, ſecundum quam etiam paſſus eſſe memoratur, clamátque tibi per nos: Venite ad me omnes qui laboratis, & ego reficiam vos. Non vult Deus, frater chariſſime, mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Memor eſto Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis ſecundum Euangelium. Memento B. Matthæi ſcribentis: Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid filij Abraham. Recordare quid Paulus ſcribat, Segregatus in Euangelium Dei, quod promiſerat ipſe Deus in ſcripturis ſanctis de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum carnem, qui prædeſtinatus eſt filius. Memento etiam Ioannis clamantis: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum (ſicut etiam eſt) & Deus erat verbum, quódque caro factum eſt, homine aſſumpto, & quòd Deum nemo vidit vnquam. Hæc tibi ſcripſi vna cum præſenti ſynodo, conueniens te coram Deo & ſanctis angelis, vt ea doceas, ea nobiſcum ſentias vt illibata fides noſtra permaneat in gloriam Dei.

Mat. 11. *Ezec. 18.* *2. Tim. 2.* *Matt. 1.* *Rom. 11.* *Ioan. 1.* *Ioan. 1.*

Sequitur expoſitio fidei ſecundum reuelationem Gregorij epiſcopi Neocæſarienſis.

Expoſitio fidei.

Vnus Deus pater verbi viuentis, ſapientiæ ſubſiſtentis, & potentiæ ac characteris ſempiterni, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti. Vnus dominus, ſolus ex ſolo, Deus ex Deo character & imago deitatis, verbum operatiuum, ſapientia conſiſtentiæ omnium comprehenſiua & virtus totius creaturæ factiua, filius verus

veri

veri patris, inuiſibilis inuiſibilis, ineffabilis ineffabilis, & immortalis immortalis, & ſempiternus ſempiterni. Vnus ſpiritus ſanctus ex Deo ſubſiſtentiam habens, & per filium exiſtens, ſcilicet hominibus imago. Filij perfecti perfecta vita, viuentium cauſa, ſanctificatio, ſanctificationis donatiuus: in quo apparet Deus pater qui eſt ſuper omnia in omnibus, & Deus filius, qui per omnia eſt. Trinitas perfecta, gloria & æternitate, ac regno & imperio non partita, id eſt diſtributa, nec abalienata. Non ergo creatum quid, vel ſeruitium in Trinitate, neque aduentitium, tanquam prius non exiſtens & poſterius aduenìens. Non ergo defuit aliquãdo filius patri, neque filio ſpiritus, ſed inconuertibilis & immutabilis ſemper ipſa Trinitas.

Actio prima.

IN hac actione leguntur multi libelli epiſcoporum & monachorum, & aliorum presbyterorum accuſantium prædictos hæreticos, quibus auditis pronunciantur ſequentes ſententiæ damnationis contra Seuerum & Petrum, &c.

Extant quoque ſententiæ Epiphanij Patriarchæ, & ſynodi congregatæ, ac Mennæ contra Seuerum Petrum & Zoaram hæreticos, ad quem locũ (ſuperfluitatẽ vitantes) remittimus lectorẽ.

Acceſſit ſupra dictis ſententiis conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris contra quatuor ſupra dictos hæreticos: qua iubet eos de ſacris ſedibus deponendos, iuxta ſententiam Agapeti papæ, & ſanctorum epiſcoporum, habetur in exemplaribus huius ſynodi. *Ibidem.* *Nota.*

In iſtis actionibus vocatus & inquiſitus eſt Anthimus Archiepiſcopus Trapezuntius, & eo non comparente, nec volente reſponde-

re ad libellos accuſationum, damnatus eſt à ſynodo, & eiectus à loco ſuo.

Ibidem. Extat ſententia ſynodi præſentis contra Anthimum in actione 4. quæ incipit, Multarum tráſgreſſionum Anthimus, &c. In qua damnatur de hæreſi, & deponitur de ſede Trapezuntina, iuxta ſententiam beatiſſimi Agapeti papæ.

Ibidem. Sequitur & alia ſententia Meunæ contra Anthimum in eadem actione 4. quæ incipit, Cum ſaluator noſter Ieſus, &c. In qua damnat & deponit prædictum Anthimum.

Subſcriptio. Hæc omnia quæ in his actionibus definita ſunt, à ſanctis patribus ibi cõgregatis etiam per literas Syrias ſubſcripta fuere.

Capitula ſancti Quinti Concilij Conſtantinopoli celebrati ſub Iuſtiniano Imperatore anno eius vigeſimoſeptimo.

CAN. I.

De confeſſione ſanctæ Trinit. SI quis non confitetur patris & filij & ſpiritus ſancti vnam naturã ſiue eſſentiam, vnam virtutem & poteſtatem, Trinitatem cõſubſtantialem, vnam deitatem in tribus ſubſtãtijs ſiue perſonis adorandam, talis anathema ſit. Vnus enim Deus & pater, ex quo omnia: & vnus dominus Ieſus, per quem omnia: & vnus ſpiritus ſanctus in quo omnia.

CAN. II.

Duplex verbi natiuitas. Si quis non confitetur Dei verbi eſſe duas natiuitates, vnam quidem ante ſecula & ſine tempore ex patre incorporaliter, aliam verò eiuſdem in vltimis diebus deſcendentis de cælo, & incarnati ex ſancta glorioſa Dei genitrice ſempérque virgine Maria, qui natus eſt ex ea, talis anathema ſit.

CAN. III.

Idem erat Si quis dicit alium eſſe Deum verbum qui mi-

racu

racula fecit,& alium Chriſtum qui paſſus eſt,vel Deum verbum cum Chriſto eſſe dicit quando ex muliere naſcebatur, vel in ipſo eſſe, vt alte-rum in altero, & non vnum eundémque domi-num noſtrum Ieſum Chriſtum Dei verbum in-carnatum, & hominem factum, atque eiuſdem miracula & paſſiones,quas ſponte paſſus eſt car-ne,talis anathema ſit.

qui miracula faciebat, & qui patiebatur

CAN. IIII.

Si quis dicit,ſecundum gratiam vel ſecundum operationem, vel ſecundum dignitatem, vel ſe-cundum æqualitatem honoris,vel ſecundum au-thoritatem,aut relationem,aut effectum,aut vir-tutem, vnitionem,Dei verbi ad hominẽ factam eſſe,aut ſecundum bonam volũtatẽ, quaſi quod placuit Deo verbo homini, quia bene viſum eſt ei de ipſo, ſicut Theodorus inſaniens dicit, vel ſecundum ſolam hominis ſimilitudinem quam Græci homonymiam vocant, per quam Neſto-riani Deum verbum Ieſum & Chriſtum vocan-tes, & hominem ſeparatum Chriſtum & filium nominantes, & duas perſonas manifeſtè dicen-tes, per ſolam nominationem, & honorem & dignitatem,& adorationem & vnam perſonam & vnum Chriſtum confingunt dicere, ſed non confitentur ſicut ſancti patres docuerunt,vnita-tem Dei verbi ad carnem animatam anima ra-tionali & intellectuali ſecundum compoſitio-nem, id eſt ſecundum ſubſiſtentiam factam, & propterea vnam eius ſubſiſtentiam, qui eſt do-minus noſter Ieſus Chriſtus,vnus de ſancta Tri-nitate talis anathema ſit. Cum enim multis mo-dis vnitas intelligitur, aliquando quidem im-pietatem Apollinaris & Eutychetis ſequuntur, interemptionem eorum quæ conuenerunt co-

Facta eſt in Chriſto vnitio naturarũ per compoſitionem in vna perſona.

lentes, vnitionem ſecundum confuſionem prædicant. Theodori autem & Neſtorij ſequaces, diuiſione gaudentes, affectualem vnitatem introducunt. Sancta Dei verò eccleſia vtriuſque perfidiæ impietatem eiiciens, vnitionem Dei verbi ad carnem ſecundum compoſitionem confitetur, quod eſt ſecundum ſubſiſtentiam. Vnitio enim pró compoſitione in Chriſti myſterio, nō ſolum inconfuſa ea que conuenere conſeruat, ſed neque diuiſionem ſuſcipit.

CAN. V.

Non introducendæ ſunt in Chriſto duæ ſubſiſtētia nec perſona.

Si quis vnam ſubſiſtentiam domini noſtri Ieſu Chriſti ita intelligit tanquam ſuſcipientem multarum ſubſtātiarum ſignificationem, & propterea conatur introducere in myſterio Chriſti duas ſubſiſtentias vel perſonas, & ab eo introductis duabus perſonis vnam perſonam dicit per dignitatem & honorem & adorationem, ſicut Theodorus & Neſtorius inſanientes conſcripſerunt, & calumniantur S. ſynodum Chalcedonen. tanquam ſecūdum hunc impiiſſimum intellectum vſam vnius intelligentiæ vocabulo, ſed non confitetur Dei verbum carni ſubſtātialiter vniri, & propterea vnam eius ſubſtantiam, vel vnam perſonam, & ita ſanctam Chalcedonen. ſynodum vnam ſubſiſtentiam domini noſtri Ieſu Chriſti confiteri, talis anathema ſit. Neque enim adiectionem perſonæ vel ſubſiſtentiæ ſancta Trinitas ſuſcepit ex incarnato vno de eadem Trinitate Deo verbo.

CAN. VI.

Virgo Maria vere dei genitrix & mater.

Si quis abuſiuè & non verè Dei genitricem dicit ſanctam glorioſam ſemper Virginem Mariā aut per relationem tanquam homine puro nato. Non enim Deo verbo ex ea incarnato, ſed

relati

relati ſecundū illos hominis natiuitate in Deum verbum, tanquam cohærens naſcenti homini, & criminatur ſanctam Chalcedonenſ. ſynodū, tanquam ſecundum eundem impium intellectum à Theodoro commentatum, Dei genitricem virginem aſſerentem, aut ſi quis hominis genitricem vocat eam, aut Chriſti genitricem, vt pote Chriſto non exiſtente Deo, & non ſpecialiter & ſecundum veritatem Dei genitricem eandem confitetur, ob id quòd ante ſecula à patre genitus Deus verbum, in vltimis diebus ex ea incarnatus & natus eſt, atque ita piè ſanctam Chalcedon. ſynodum Dei genitricem eam confiteri, talis anathema ſit.

CAN. VII.

Cum dualitate naturum vnitas perſona.

Si quis in duabus naturis dicens, non vt in deitate & humanitate vnum dominum noſtrū Ieſum Chriſtum cognoſci confitetur, vt per hoc ſignificet differentiam naturarum, ex quibus inſuſa & ineffabilis vnitas facta eſt, neque verbo in naturam carnis transfigurato, neque ad verbi naturam tranſlatam. Manet enim vtrumque quod eſt ſecundum naturam & poſt factam vnitatem ſubſtantialiter, ſed in diuiſionem per partem huiuſmodi ſuſcipit vocem in myſterio Chriſti, aut numerum naturarum confitentes in vno eodémque domino noſtro Ieſu Chriſto Deo verbo incarnato, & non tantummodo cōtemplatione differentiam eorum accipit, ex quibus & compoſitus eſt, non interempta proprietate propter vnitatem (Vnus enim ex vtriſque & per vnum vtraque) ſed propterea numero vtitur, tanquam diuiſis & propriæ ſubſiſtētiæ conſiſtentes naturas, talis anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis ex duabus naturis deitate & humanitate confitens vnitionem factam fuiſſe, vel vnã naturam Dei verbi incarnati dicens, & non ſic has voces intelligit, ſicut ſancti Patres docuerunt, quòd ex diuina natura & humana, vnitione ſecundum ſubſiſtentiam facta, vnus Chriſtus factus eſt, ſed ex huiuſmodi vocibus vnam naturam ſiue ſubſtantiam deitatis & carnis Chriſti introducere conatur, talis anathema ſit. Secundum ſubſtantiam enim dicentes carni vnigenitum verbum vnitum eſſe, non confuſionem quandam ad vices naturarum factam fuiſſe dicimus, magis autem manente vtraque, hoc quod eſt vnitum eſſe carni intelligimus verbum. Propter quod & vnus eſt Chriſtus, idem Deus & homo, conſubſtantialis patri ſecundum deitatem, & conſubſtantialis nobis idem ſecundum humanitatem. Similiter enim & eos qui per partes diuidunt, vel incidunt & confundunt diſpenſationis myſterium Chriſti, auertitur, & anathematizat catholica Dei eccleſia.

CAN. IX.

Vna adoratione adorãdus Chriſtus Deus & homo.

Si quis adorari in duabus naturis dicit Chriſtum, ex quo duæ adorationes introducuntur ſemotim Dei verbo, & ſemotim homini. Aut ſi quis ad peremptum carnis aut in confuſionẽ deitatis & humanitatis vnam naturam ſiue eſſentiam cõuenientium portentuoſe dicit, ſic adorat Chriſtum, ſed non vna adoratione Deum verbum incarnatũ cum eius carne adorat, iuxta quod ſanctæ Dei eccleſiæ ab initio traditum eſt, talis anath. ſit.

CAN

CAN. X.

Si quis non confitetur crucifixum carne dominum noſtrum Ieſum Chriſtum eſſe verum & dominum gloriæ, & vnum de ſancta Trinitate, talis anathema ſit.

CAN. XI.

Si quis non anathematizat Arrium, Eunomiũ Macedonium, Apollinarem, Neſtorium, Eutychem, & Origenem, cũ impiis eorum ſcriptis, & omnes alios hæreticos qui condemnati ſunt & anathematizati à ſancta Dei catholica & Apoſtolica eccleſia, vel prædictis ſanctis quatuor conciliis, ſed & eos qui ſimilia cum prædictis hæreticis ſapuerunt, aut ſapere noſcuntur, & vſque ad finem permanſerunt impropria impietate, talis anathema ſit.

Condẽnantur hæretici.

CAN. XII.

Si quis defendit Theodorum impiiſſimum Mopſueſtenũ, qui dixit aliũ eſſe Deũ verbum, & alium Chriſtum, & paſſionibus animæ & cõcupiſcẽtiis carnis moleſtatũ, & à malis moleſtatũ, & à malis paulatim ſeparantem ſe, & ita ex promotione operum melioratum, & ex vitæ conuerſatione incontaminatum conſtitutum tanquam purum hominẽ baptizari in nomine Dei patris, filij & ſpiritus ſancti, & per baptiſmum gratiam ſancti ſpiritus accipere, & adoptionem promereri, ad ſimilitudinem Imperialis imaginis in perſona Dei verbi adorari. Poſt reſurrectionem inconuertibilem ſecũdum intellectum, & ſine peccato penitus factum. Et iterum dicente eodem impiiſſimo Theodoro vnionem Dei verbi ad Chriſtum talem factam fuiſſe, qualem dixit Apoſtolus in marito & vxore: Erunt duo in carne vna. Et ſuper alias innumerabiles eius

Dãnatur Theodorus cũ dogmatibus ſuis.

Epheſ. 5.

blaſphemias, præſumente dicere quòd poſt reſurrectionem ſufflans dominus in diſcipulos
Ioan.20. ſuos & dicens: Accipite ſpiritum ſanctum, non dedit ſpiritum ſanctum, ſed tantum ſchemate ſufflauit. Hic autem & confeſſionem Thomæ,
Ibidem. per quam, dum palparet manum vel latus domini poſt reſurrectionem, dixit: Deus meus, & dominus meus, aſſeruit non fuiſſe dictum de Chriſto à Thoma. Nec enim eſſe eum Deum dicit, ſed miraculo reſurrectionis obtupeſcétem Thomam glorificaſſe Deum, qui ſuſcitauit Chriſtũ. Quod autem peius eſt, & in interpretatione facta ab eo in geſtis Apoſtolorum quaſi in inter-
Hæretica comparatio. pretatione comparans idem Theodorus Chriſtum Platoni, vel Manichæo & Epicuro, & Marcioni dicit, quia ſicut vnuſquiſque illorum inueniẽs propriam ſectam, diſcipulos ſuos fecit nominari Platonicos, & Manichæos & Epicureos & Marcioniſtas, ſimili modo & Chriſto inueniente ſectam, ex ipſa Chriſtianos vocari. Siquis igitur defendit prædictum impiiſſimum Theodorum, vel impia eius ſcripta, in quibus tam prædictas quàm & alias innumerabiles blaſphemias euomuit aduerſus magnum Deum & ſaluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, & non anathematizat eum, vel impia eius conſcripta, & omnes qui ſuſceperint aut defendunt eum, aut dicentes rectè eum exponere, & eos qui pro ipſo ſcripſerunt, & ſimilia ei ſapuerunt, aut pro eo ſcribunt, vel eius impia conſcripta, & eos qui ſimilia ei ſapiunt, aut ſapuerunt aliquando & vſque ad finem permanſerunt aut permanent in huiuſmodi impietate, talis anathema ſit.

CAN. XIII.

SI quis defendit impia ſcripta Theodoreti,

quæ

quæ contra rectam fidem expoſita ſunt,& primã Epheſinam ſanctam ſynodum,& S. Cyrillum, vel 12. eius capitula,& ea omnia quæ conſcripſit pro Theodoro & Neſtorio impiiſsimis, vel aliis quàm ſimilia prædictis Theodoro & Neſtorio impiiſſimè ſapuerunt, & recipit eos, vel impietatem eorum, atque propterea impios vocat eccleſiæ doctores qui ſubſtantialiter Dei vnitionem Dei verbi ad carnem confitentur,& non anathematizat prædicta impiiſſimè conſcripta, & eos qui ſimilia his ſapuerunt vel ſapiunt, ſed & omnes qui contra rectam fidem ſcripſerũt, aut contra beatæ memoriæ Cyrillum, vel 12. eius capitula & in hac impietate defuncti ſunt, tales anathema ſint.

Dãnatur Theodoretus epiſcopus.

CAN. XIIII.

Si quis defendit epiſtolam quam dicitur Iba ſcripſiſſe ad Marim Perſam, quæ denegat quidem Dei verbum de ſancta genitrice ſemperque virgine Maria incarnatum hominem factum dicit autem purum hominem ex ea natum fuiſſe, quem templum vocat tanquam alio exiſtente Deo verbo, & alio homine, ſed & S. Cyrillum rectam Chriſtianorum fidem prædicantem reprehendit hæreticum, & ſimilia ſceleſti Apollinaris ſcribentem, atque vituperat Epheſinam ſanctam primam ſynodum, tanquam ſine iudicio & requiſitione Neſtorium deponentem, ſed & 12. capitula beatæ memoriæ Cyrilli impia & aduerſa rectæ fidei nominat prædicta impia epiſtola,& defendit Theodorum & Neſtorium,& impia eorum dogmata & conſcripta. Si quis igitur prædictam epiſtolam defendit,& non eam anathematizari ſubmittit, & eos qui defendunt eam, & dicunt rectam eſſe, aut partem

Damnatur epiſtola quã ſcripſit Iba.

eius, & eos qui conſcripſerunt vel ſcribunt pro ea,ſiue pro impietatibus quæ in ipſa continentur,& præſumentes ea defendere, aut poſitas in ea impietates ex nomine ſanctorum Patrum aut ſanctæ Chalcedonenſis ſynodi, & vſque ad finem in his permanſerunt,talis anathema ſit.

His igitur ita confeſsis à nobis quæ & accepimus de diuina ſcriptura à ſanctorum Patrum doctrina, & definitis de vna eadémque fide à prædictis ſanctis quatuor Conciliis, facta verò & à nobis ſuper hæreticos,vel impietaté eorum, ſed & contra eosqui defendere præſumpſerunt aut defendunt prædicta tria capitula, aut permanſerunt & permanent in proprio errore & condemnatione:ſiquis conatus fuerit contraria his quæ à nobis pie terminata ſunt,tradere aut docere aut ſcribere,ſiquidem epiſcopus eſt, aut in clero connumeratus,talis extranea,& à ſacerdotum & eccleſiaſtica diſciplina peragens denudabitur ab epiſcopatu aut clero:ſi autem monachus aut laicus fuerit,anathematizabitur.

Finis capitulorum quintæ ſynodi.

Concil.2. Aurelianenſe. AVRELIANENSE CONCIL. ſecundum circa tempus Vigilij papæ:& eſt prouinciale.Cum ex præceptione glorioſiſſimorum Regum in Aurelianenſem vrbem de obſeruatione legis catholicæ tractaturi,Deo auxiliante, ſancti Patres conuenirent, ibi quid de antiquis regulis, quid de nouis ambiguitatibus pro captu intelligentiæ (illuminante domino)ſenſerint,expreſſe atque ſigillatim,deſcriptíſque conſtitutionibus, atque(Deo propitio)in poſterum quæ ſint obſeruanda,ex veterũ canonũ authoritate ſequentes canones conſcripſerunt.

CAN. I.

ID ergo eſt conſtitutum, vt nullus epiſcoporum, admonente metropolitano epiſcopo, niſi certa tædij cauſa detentus ad concilium vel ordinationem conſacerdotis venire penitus nulla excuſatione detrectet.

CAN. II.

Vt Metropolitani ſingulis annis comprouinciales ſuos ad concilium euocent.

CAN. III.

Ne quis epiſcopus de quibuſlibet cauſis, vel epiſcoporũ ordinationibus, cæterorúmq; clericorum aliquid præſumat accipere: quia ſacerdotem nefas eſt cupiditatis venalitate corrũpi.

CAN. IIII.

Siquis ſacerdotum per pecuniæ nundinum execrabili ambitione quæſierit, abiiciatur vt reprobus, quia Apoſtolica ſententia donum Dei eſſe præcipit pecuniæ trutina minime comparandum. *Matt.10.*

CAN. V.

Nullus epiſcopus ad ſepeliendum epiſcopum venire confictа occaſione diſſimulet, ne cuiuſlibet corpuſculum diutius inhumatum negligentia interueniente ſoluatur. Is verò epiſcopus qui defunctum aduenerit ſepelire, præter expenſam neceſſariã nihil pretij pro fatigatione depoſcat.

CAN. VI.

Vt epiſcopus qui ad ſepeliendũ epiſcopũ venerit, euocatis preſbyteris in vnã domũ eccleſię, adeat deſcriptũ, qui idoneis perſonis cuſtodiendam ſub integra diligentia derelinquat, vt res eccleſiæ vllorum improbitate non pereant.

CAN. VII.

In ordinandis Metropolitanis epiſcopis anti-

quam inſtitutionis formulā renouamus, quam per incuriam omnimodis videmus amiſſam. Itaque Metropolitanus epiſcopus à cōprouincialibus clericis vel populis electus congregatis in vnum omnibus comprouincialibus epiſcopis ordinetur, vt talis (Deo propitio) ad gradum huius dignitatis accedat, per quem regula eccleſiæ in melius aucta plus floreat.

CAN. VIII.

Siquis diaconus in captiuitatem redactus, vxori fuerit copulatus, reuerſus ab officij omnino miniſterio remouendus eſt. Cui ſufficere, debet, pro actus ſui leuitate, impleta pœnitentia pro ſatisfactione communio.

CAN. IX.

Nullus clericorum ſine permiſſione epiſcopi ſui cum ſecularibus habitare præſumat. Quod ſi fecerit, ab officij communione pellatur.

CAN. X.

Nullus nouercæ ſuæ, id eſt, vxori patris ſui nulla copulatione iungatur. Quod ſi præſumpſerit, nouerit ſe anathematis ſupplicio feriendum.

CAN. XI.

Contraria matrimonia, accedēte infirmitate, nulla voluntatis contrarietate ſoluantur. Quod ſi qui ex coniugibus fecerint, nouerint ſe communione priuandos.

CAN. XII.

Ne quis in eccleſia votum ſuum cantando, bibendo, vel laſciuiendo exoluat, quia Deus talibus votis irritatur, potius quàm placatur.

CAN. XIII.

Clerici qui officium ſuum implere deſpiciūt, aut vice ſua ad eccleſiam venire detrectant, loci ſui dignitate priuentur.

CAN. XIIII.

Oblationem defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere cenſemus, ſi tamen non ipſi ſibi mortem probentur propriis manibus intuliſſe.

CAN. XV.

Presbyter, vel diaconus, ſi nec literas, vel baptizandi ordinem neſciat, nullatenus ordinetur.

CAN. XVI.

Fœminæ quæ benedictionem diaconatus hactenus contra interdicta canonum acceperint, ſi ad coniugium probantur iterum deuolutæ, à communione pellantur. Quòd ſi huiuſmodi contubernium, admonitæ ab epiſcopo, cognito errore diſſoluerint, in commonionis gratiam, acta pœnitentia, reuertantur.

CAN. XVII.

Placuit etiam vt nulli poſtmodum fœminæ diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate credatur.

CAN. XVIII.

Placuit, vt nullus Chriſtianus Iudæam, neque Iudæus Chriſtianam in matrimonio ducat vxorem, quia inter huiuſmodi perſonas illicitas nuptias eſſe cenſemus. Qui ſi commoniti à conſortio hoc ſe ſeparare diſtulerint, à cõmunionis gratia ſunt ſine dubio ſubmouendi.

CAN. XIX.

Catholici qui ab idolorum cultu ſe nõ cuſtodiunt, nec ad integrã accepti baptiſmi gratiam reuertuntur, vel qui cibis idolorum cultibus immolatis, guſtu illicitæ præſumptionis vtuntur, ab eccleſiæ cœtibus arceantur.

Abſtinentia ab animali ſuffocata.

CAN. XX.

Similiter & hi qui beſtiarũ morſibus extincto,

vel quolibet morbo, aut caſu ſuffocato veſcűtur.

CAN. XXI.

Abbates qui epiſcoporum præcepta deſpiciunt, ad communionem nec penitus admittantur, niſi contumaciam humilitate ſuſcepta deponant.

CAN. XXII.

Sanè ſi qui poſt hanc diligẽtiſſimam ſanctionem non obſeruauerint quæ ſunt ſuperius comprehenſa, reos ſe diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futuros eſſe cognoſcant.

Explicit II. Concilium Aurelianen.

Conciliũ 3. Aurelianenſe.

CANONES AVRELIANEN. Concilij tertij, tempore Childeberti regis: Eſtque prouinciale. Cum in Dei nomine Aurelianenſem vrbẽ ad ſynodale concilium Patres veniſſent, de his per longum tempus, obſeruatione ceſſante, fuerint intermiſſa priorum canonum tenore ſeruato, præſentibus regulis vetera ſtatuta ſeruanda, & noua pro cauſarum vel temporum conditione addenda crediderunt.

CAN. I.

Ne à ſubdiacono & ſupra, quis ſe proprijs vxoribus miſceat.

VT nullius clericorum à ſubdiacono & ſupra quos vxores in propoſito ſuo accipere inhibetur propriæ, ſi fortè iam habeat, miſceatur vxori. Quod ſi fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum canonũ ſtatuta ab officio deponatur. Quem ſi ſciens epiſcopus ſuus in hac vilitate permiſtionis viuentem, ad officium poſtea admiſerit, & ipſe epiſcopus ad agendam pœnitentiam tribus menſibus ſit à ſuo officio ſequeſtratus.

CAN

CAN. II.

De electione Metropolitanorum.

De Metropolitanorum verò ordinationibus id placuit, vt Metropolitani à Metropolitanis omnibus (ſi fieri poteſt) præſentibus cõprouincialibus ordinentur, ita vt ipſi Metropolitano ordinandi priuilegium maneat, quem ordinationis conſuetudo requirat. Ipſe tamen Metropolitanus à comprouincialibus epiſcopis (ſicut decreta ſedis Apoſtol. continent) cum conſenſu cleri vel ciuium eligatur. De cõprouincialibus verò ordinandis, cum conſenſu Metropolitani, cleri vel ciuium, iuxta priorum canonum ſtatuta electio & voluntas requiratur.

CAN. III.

De oblatis & collatis baſilicis.

Si quæ oblationes in quibuſlibet rebus atque corporibus collatæ fuerint baſilicis in ciuitatibus conſtitutis, ad poteſtatẽ epiſcopi redigãtur. Et in eius ſit arbitrio, quid in reparatione baſilicæ, aut obſeruantium ibi ſubſtantię deputetur. De facultatibus verò parochiarum vel baſilicarum in pagis ciuitatum conſtitutis, ſingulorum locorum conſuetudo ſeruetur.

CAN. IIII.

De ordinatis clericis, ne nubant: & ne quis inuitus ordinetur.

Clerici verò, qui cum vxores non habuerint, benedictione ſuſcepta coniugia crediderint eligenda, qui volentes abſque vlla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati, cũ ipſis mulieribus quas acceperunt, excommunicatione percellantur. Quòd ſi inuitus vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, ſed non à communione pellatur. Epiſcopus autem qui

Diſt.54. Epiſcopus qui inuitum. inuitum aut reclamantem præſumpſerit ordinare, annuali pœnitentiæ ſubditus, Miſſas facere non præſumat. De adulteris autẽ honoratorum clericorum, id obſeruandum eſt vt ſi quis adulteraſſe aut confeſſus vel conuictus fuerit, depoſitus ab officio communione conceſſa in monaſterio toto vitæ ſuæ tempore detrudatur.

CAN. V.

De clerico conuicto de furto, aut falſitate, & de periurio.

Diſt.81. Si quis clericum. Siquis clericus furtum aut falſitatem commiſerit, quia capitalia etiã ipſa ſunt crimina, communione conceſſa, ab ordine degradetur. De periurio vero id cenſuimus obſeruandum, vt ſi quis clericus in cauſis quę ſub iureiurãdo fiendæ ſunt, præbuerit iuramenta, & pòſt rebus euidentibus detegitur peieraſſe, biennij tempore à communione pellatur.

CAN. VI.

De his qui vxoribus defunctis, concubinas crediderint ſociandas.

De his qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas poſt habuerint, aut defunctis vxoribus ſibi concubinas publicè crediderint ſociandas, id obſeruandum eſſe cenſuimus, vt ſicut eos qui iam ſunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus, ita ſtatuimus ne vlterius ordinentur.

CAN. VII.

De inceſtis coniunctionibus, vel à quibus perſonis coniugalis copula ſit obſeruanda.

De inceſtis coniunctionibus ita quæ ſunt, ſtatuta ſeruentur, vt hi qui aut modo ad baptiſmum veniunt, aut quibus patrum ſtatuta ſacerdotali prædicatione antea in notitiam non venerunt

nerunt, ita pro nouitate cõuerſionis ac fidei ſuæ credidimus conſulendum, vt cõtracta hucuſque huiuſmodi coniugia non ſoluantur, ſed in futurum, quod de inceſtis coniunctionibus in anterioribus canonibus interdictũ eſt obſeruetur, id eſt ne quis ſibi ſub cõiugij nomine ſociare præſumat relictam patris, filiam vxoris, relictã fratris, ſororem vxoris, conſobrinã, aut ſobrinam, relictã auunculi, vel patrui. Quòd ſi qui in hoc inceſti adulterio potius quàm cõiugio fuerint, ſociatique diu ſe non ſequeſtrauerint, à communione eccleſiaſtica repellãtur. Illud etiã adijcien dum eſſe credidimus, vt in epiſcopi diſcuſſione conſiſtat. De his qui in ciuitate ſua ac territorio conſiſtunt, & tali ſunt ordine ſociati, vtrũ ignoranter ad illicita cõiugia venerint, aut per contumaciam quæ ſunt interdicta, præſumpſerint, quia ſicut his qui per ignorantiam lapſi ſunt ſubuenitur, ita illis quibus prius Patrũ ſtatuta in notitiam venerũt quiq; etiã contra ſacerdotum interdicta in tali permiſtione verſantur, priorũ canonum in omnibus ſtatuta ſeruentur, vt non prius ad cõmunionem recipiantur, quàm inceſti adulterium ſicut ſcriptũ eſt, ſeparatione ſanauerint, quia in lege domini manifeſtè legitur, Maledictus qui dormit cum vxore patris ſui, cum priuigna, vel vxoris ſuæ ſorore, & reliqua his ſimilia. Quò fit, vt quos Deus maledixit nos niſi emendatos benedicere non poſſumus. *Deut. 27.*

CAN. VIII.

De clericis propter patrocinia ſecularium, officium ſuum minus implentibus.

Si clerici miniſteria ſuſcepta quacunq; occaſione agere ſicut & reliqui detrectant, & excuſationem de patrociniis quorũcunque ne officium

impleant, prætendunt, ac ſacerdotes ſuos ſub huiuſmodi cauſa æſtiment per inobedientiam contemnendos, inter reliquos clericos canonicos, ne ea licentia alij vitientur, nullatenus habeantur, nec ex rebus eccleſiaſticis cum canonicis ſtipendia aut munera vlla percipiant.

CAN. IX.

De agris eccleſiæ ab epiſcopo inutiliter diſtractis.

De agellis verò cæteríſque facultatibus eccleſiaſticis à ſacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum canonũ ſtatuta ſeruentur, vt nobis per nullos contractus res eccleſiaſticas alienare aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam quæ de rebus eccleſiaſticis ab anteceſſoribus alienata, vel quibuſcunque inſtrumentis inutiliter in diſpendiũ eccleſiæ obligata noſcuntur, & intra tricẽnalia tempora repetitio ſuppetit, quæ acta ſunt, ſuffragante iuſtitia per publicum aut clericorum iudicium reuocentur. Quòd ſi is qui rem eccleſiaſticam tenet, admonitus iudicium declinarit, quouſque aut ad diſcutionem veniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, communione priuetur.

CANON X.

De mancipiis Chriſtianis, quæ in Iudæorum ſeruitio detinentur.

De mancipiis Chriſtianis quæ in Iudæorum ſeruitio detinentur, ſi eis quod Chriſtiana religio vetat, à dominis imponitur, aut ſi eos de eccleſia excuſatos tollãt pro culpa quæ remiſſa eſt, & affligere aut cædere fortaſſe præſumpſerint, & ad eccleſiam iterato confugerint, nullatenus à ſacerdote reddantur, niſi pretium offeratur ac detur, quod mancipia ipſa valere pronunciauerit iuxta taxationẽ. Chriſtianis quoque

omnib

omnibus interdicimus, ne Iudæorum coniugiis miſceantur. Qui ſi fecerint, vſque ad ſequeſtrationem, quiſquis ille eſt, communione pellatur. Item, Chriſtianis conuiuia interdicimus Iudæorum, in quibus ſi fortè fuiſſe probantur, annuali excommunicationi pro huiuſmodi contumacia ſubiacebunt.

CANON XI.

Vt miſſarum celebritas hora tertia inchoetur.

De Miſſarum celebritate in præcipuis duntaxat ſolennitatibus, id obſeruare debemus, vt hora tertia Miſſarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quò facilius intra horas competentes ipſo officio expedito, ſacerdotes poſſint ad veſpertina officia, id eſt in veſpertino tempore conuenire: quia ſacerdotem veſpertinis officiis ad eccleſiam talibus præcipue diebus, nec decet deeſſe, nec conuenit.

CAN. XII.

Quòd id quod clerici beneficio eccleſiæ perceperint à ſucceſſore non auferatur.

De munificentiis verò ſacerdotum id obſeruandum, quòd ſicut ſi quid præſenti tempore à clericis decentibus munificẽtiis habetur vel poſſidetur, deinceps à ſucceſſoribus nullatenus auferatur: ita qui deceſſorum largitatibus gaudẽt, officia, & eccleſiæ obedientium, & affectum ſacerdotibus præbeant. De quibus tamen munificentiis quæ præſenti tẽpore ab his ſicut dictum eſt, poſſidentur, ſi pro opportunitate epiſcopo placuerit, quod voluerit commutare ſine accedente diſpendio, in locis aliis commutetur. De munificentiis verò præſentibus, quas vnuſquiſq; clericus pro ſua gratia eorum obſequiis exiſtimat conferenda ſicut in arbitrio dantis eſt, vt

tribuere quibus voluerit, debeat, ita ſi inobedientia vel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita in arbitrio ſit præſentis, vtrum vel qualiter debeat reuocare.

CAN. XIII.

De clericis qui in oratoriis ordinationẽ acceperint.

De his verò clericorũ perſonis quæ de Ciuitatenſis eccleſię officio monaſterij vel diœceſis, vel baſilicis in quibuſcunque locis poſitis, id eſt, ſiue in territoriis ſiue in ipſis ciuitatibus ſuſcipiuntur ordinandę, in poteſtate ſit epiſcopi, ſi de eo quod antè de eccleſia habebant, eos aliquid aut nihil exinde habere voluerit, quia vnicuiq; facultas ſuſcepti monaſterij, diœceſis vel baſilicæ debet plena ratione ſufficere.

CAN. XIIII.

De clericis contumacibus.

Siquis ſuperbia elatus officiũ ſuum indignatione quacunque implere noluerit, iuxta ſtatuta priora, à cõmunione retentus, & ab ordine depoſitus tandiu habeatur, quandiu, ſicut ſcriptum eſt, pœnitentiæ ſuppletione ſatisfecerit præſente Pontifice. Tamen illis regulariter, iuxta charitatem integrã, & quæcũque illis ſtipendiorũ iuxta conſuetudinẽ debentur, pro qualitate temporis ſunt miniſtranda. De quibus ſi querela procedat, officium agens recurrat ad ſynodum.

CAN. XV.

De clericis iniuſtè oppreſſis à ſuis pontificibus.

Siquis clericorum circa ſe diſtrictionem epiſcopi ſui putat iniuſtam, iuxta antiquas conſtitutiones recurrat ad ſynodum.

CAN. XVI.

De clericorum conſpiratione per rebellionem in ſcripturis aut aliàs factam.

Siqui

Siqui clericorum, vt nuper in multis locis per ſuperbiam diabolo inſtigante actum fuiſſe perpatuit, rebelli authoritate ſe in vnum, coniuratione intercedente, collegerint, aut ſacramenta inter ſe data, aut chartulam conſcriptam fuiſſe patuerit, nullis excuſationibus præſumptio elabatur, ſed res detecta, cum in ſynodum ventum fuerit, in præſumptores iuxta perſonarum & ordinum qualitatem à Pontificibus qui tunc in vnum collecti fuerint, vindicetur: quia ſicut charitas ex præceptis diuinis corde, non chartulæ conſcriptione, vel coniuratione eſt exhibenda, ita quæ ſupra ſacras admittunt ſcripturas, authoritate & diſtrictione Pontificali ſunt reprimenda. *11. quæſt. 1. Si qui clericorum.*

CAN. XVII.

De ſacerdotibus eccleſiæ res debitas occupantibus.

Siquis ſacerdos res eccleſiæ debitas vel proprias horrenda cupiditate occupauerit, retinuerit, aut à poteſtate ex competitione perceperit, ſi eas non reſtituerit, nullis rebus excuſetur. Sed & ſi agnito iure eccleſiaſtico non ſtatim eccleſiæ vel ſacerdoti reformauerit, vt ipſum ius agnoſcere poſſit, & in iudicium electorum venire diſtulerit, tandiu à communione eccleſiaſtica ſuſpendatur, quandiu reſtitutis rebus, tam eccleſiam quàm ſacerdotem reddat indemnem. Similis etiam de his qui oblationes defunctorum legaliter dimiſſas quolibet ordine aſſignare tardauerint, vel detinere præſumpſerint, diſtrictionis eccleſiaſticæ iuxta priores canones forma ſeruetur. Cui etiã ſententiæ ſubiacebit quiſquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione ſua eccleſiis dedit, reuocare præſumpſerit. *De retinentibus defunctorum oblationes.*

CAN. XVIII.

Quòd miniſtris eccleſiarum non liceat eccleſiæ res ſine epiſcopi conſenſu alienare.

12. quæſt. 1. Abbatibus presbyteris. Abbatibus presbyteris, aliíque miniſtris de rebus eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio deditis alienare & obligare abſque permiſſu & ſubſcriptione epiſcopi nihil liceat. Quod ſi præſumpſerint, degradentur, cõmunione conceſſà. Et quod alienatum vel temerè ordinatum eſt, ordinatione epiſcopi reuocetur.

CAN. XIX.

Quòd pœnitentia non ſit iuuenibus temere credenda.

De pœnitentium conuerſione, vt ne quis benedictionem pœnitentię iuuenibus perſonis credere præſumat. Certè coniugatis, niſi ex cõſenſu pari, ætate iam plena eam dare non audeat. At ſiquis pœnitentiæ benedictione ſuſcepta ad ſecularem habitũ militiámque reuerti præſumpſerit, excommunicatione plectatur, viatico conceſſo ad exitum.

CAN. XX.

Ne ſeruus vel colonus ad honorem promoueatur ante acceptam ingenuitatem.

Vt nullus ſeruilibus colonariíſque conditionibus obligatus, iuxta ſtatuta ſedis Apoſtolicæ, ad honores eccleſiaſticos admittatur, niſi prius aut teſtamento, aut per tabulas eum legitimè cõſtiterit abſolutum. Quod ſiquis epiſcoporum eius qui ordinatur conditionem ſciens, trãſgredi per ordinationem indebitam fortaſſe voluerit, anni ſpatio Miſſas facere non præſumat.

CAN. XXI.

Quòd die dominico operari non permittatur.

Quia perſuaſum eſt populis die dominico cũ

cabal lis

caballis & bobus & vehiculis itinerare non debere, neque vllam rem ad victum præparare, vel ad nitorem domus vel hominis pertinenté, nullatenus exercere (quæ res quia ad Iudæá magis, quàm ad obſeruantiam Chriſtianam pertinere probatur) id ſtatuimus, die dominico, quod antè fieri licuit, licere. De opere tamen rurali, id eſt agricultura vel vinea, vel ſectione, vel meſſione excuſſione vel exacto ſæpe cenſuimus abſtinendum, quò facilius ad eccleſiam veniẽtes, orationis gratia vacent. Quòd ſi inuétus fuerit quis in operibus ſupraſcriptis, quæ interdicta ſunt, ſe exercere, qualiter emendare debeat, non in laici diſtrictione, ſed in ſacerdotis caſtigatione conſiſtat.

CAN. XXII.

Vt ante dominicam orationem expletam de eccleſia nullus diſcedat.

De Miſſis nullus laicorũ ante diſcedat quàm dominica dicatur oratio. Et ſi epiſcopus præſens fuerit, eius benedictio expectetur. Sacrificia verò matutina Miſſarum ſiue veſpertinarum nequis cum armis pertinẽtibus ad bellorum vſum expetat. Quod qui fecerit, in ſacerdotis poteſtate conſiſtat, qualiter eius diſtrictione debeat caſtigari.

CAN. XXIII.

Quando Iudæis inter Chriſtianos procedere non liceat.

Quia Deo propitio, ſub catholicorũ Regum dominatione viuimus, Iudæi à die cœnę domini vſque in ſecundam ſabbati in Paſcha, hoc eſt ipſo quatriduo procedere inter Chriſtianos, neque catholicis populis ſe vllo loco, vel quacunque occaſione miſcere præſumant.

CAN. XXIIII.

De hæreticis vel Bonoſiacis.

Iudex ciuitatis, vel loci, ſi hæreticum aut Bonoſiacum, vel cuiuſlibet alterius hæreſis ſacerdotem, vel quamcunque perſonam de catholicis rebaptizaſſe cognouerit, quia reges non conſtat habere catholicos, non ſtatim rebaptizantes adſtrinxit, & ad reges fidem propterea diſtringendos adduxerit, annuali excommunicatione ſubdatur.

CAN. XXV.

Vt non liceat laicis clericos accuſare.

11. quæſt. 1. Clericum cuiuſlibet. Clericum cuiuſlibet ordinis abſque Pontificis ſui permiſſum nullus præſumat ad ſecularem iudicem attrahere. Nec laico quemlibet clericum liceat accuſare.

CAN. XXVI.

Quid de epiſcopis qui ſupra ſcripta obſeruare diſtulerint.

Quocirca hæc quæ inſpirante Deo communi conſenſu placuerunt, ſiquis Antiſtitũ, vel eorum quos ſpiritus Dei eſſe voluerit ſucceſſores, relicta obſeruationis integritate, cuſtodire & implere neglexerit, reum ſe diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurũ eſſe cognoſcat, quia & canones ſuos nec ignorare quenquam nec diſſimulare, id eſt præterire permittitur.

Expliciunt canones Aurelian. ſynodi.

SANCTI QVINTIANI EPIſcopi Eſculani ad Petrum Antiochenum fides.

Fides à S. Quintiano epiſcopo expoſita. Omnis qui dicit vnã naturã Dei verbi & carnis, & non duas vnitas indiuiſáſque damnetur.

Siquis confundit duas Chriſti naturas, dicens Deũ paſſum carne, ſecundũ Apoſtolũ damnetur.

Siquis impaſſibilem, immortalem Deum verbum dicit conuerſum in paſſione ac morte, & non hæc reddit eius carni, damnetur.

Siquis vocem triſagiã, id eſt ter ſanctam dicit propter nos crucifixã, & non dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ filium Dei vnigenitũ, damnetur.

Siquis poſt vocem ter ſanctam dicit Deum crucifixum propter nos, & non potius vnum filium, cui in medio ter ſanctæ vocis hymnus dicitur damnetur.

Siquis hominẽ dicit qui pro nobis crucifixus eſt, ſiue Deum diuidendo naturas, & non eas copulando in crucifixione eius, damnetur.

Siquis dicit duas perſonas ſeu ſubſiſtẽtias, & non potius duas naturas in vnã perſonã: & vnã ſubſiſtentiam in vnum concurrentes, damnetur.

Siquis Deum hominem, & non magis Deum & hominem dicit, damnetur.

Siquis dicit creatum patris Verbum, & non magis eius carnem, damnetur.

Siquis dicit conſubſtantialem carnẽ domini Deo patri, & non potius Deum verbum dãnetur.

Siquis dicit ſine mente & ſine anima dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ, & pro ea habuiſſe diuinitatem, & quia ex hoc dicendũ paſſum carnem Deum verbum, & non magis mente cum anima rationali inhumanatum Deum verbum & impaſſibilem dicendo eundem diuinitate, humanitate verò paſſibilem, damnetur.

Siquis quaternitatem introducit in triſagio, apponens poſt Trinitatem Chriſtum crucifixum, anathema ſit.

Siquis vnum filium ſecat in dualitatem filiorum, anathema ſit.

Siquis Dei verbum & carnẽ dicit vnã naturã

ignorans naturarum differétiam, anathema ſit.

Siquis confundit Trinitatem, eundem dicens eſſe patré & filium & ſpiritum ſanctum, anat.ſit.

Siquis diſtinguit vnam eſſentiam Trinitatis in duas, anathema ſit.

Siquis diuinam naturá filij confundit paſſionibus carnis eius, & non conſitetur eum ſpiritu impaſſibilem, carne verò paſſum, anathema ſit.

Siquis dicit Deum paſſibilitatem aut mortem guſtaſſe, tanquam ad hæc eum bona voluntate veniſſe, cũ conuerſus eſſet, & non cõfitetur eum tanquàm Deum nõ fuiſſe ſub dãnatione mortis, mortem verò mortificaſſe per carnem ſuam mortalem, quam aſſumpſit, anathema ſit.

Credimus enim, quia vita eſt, & non recedit in mortem. Tu autem cognoſce, & abſcinde in quibus iniquè locutus es. Tamen ſit & eſt Dei gratia cum his qui rectè prædicant verbum Veritatis.

Concilium Auernen. CONCILIVM AVERNENSE circa tempora Vigilij papæ. Apud eccleſiá Auernam cum in Dei nomine congregante ſancto ſpiritu cõſentiente domino glorioſiſſimo, pióq; rege Theodeberto, in Auernam vrbem ſancta ſynodus cõueniſſet, ibíque in eccleſia (ex more) Patres conſediſſent, inſpectíſque canonibus id eis rationabile viſum eſt, vt quanuis eccleſiaſticæ regulæ penè omnia comprehendant, quædam tamen vel adderentur noua, vel repeterentur antiqua.

CAN. I.

In Decret. Iuonis li. 4. IN primis placuit, vt quoties ſecundum ſtatuta Patrum, ſancta ſynodus congregaretur, nullus epiſcopus aliquam prius cauſam ſuggerere audeat quàm ea quæ ad emendationem vitæ, ad

ſerenit

ſerenitatem regulæ, ad animæ remedium perti-
nent, finiantur.

CAN. II.

Placuit etiam vt ſacrum quis pontificij hono rem non votis quærat, ſed meritis, nec diuinum videatur munus comparare rebus, ſed moribus, atque eminentiſſimæ dignitatis apicem omniũ conſcendat electione, non paucorum fauore. Sit in eligendis ſacerdotibus cura præcipua, quia irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis. *Qualiter ſit eligendus pontifex.*

CAN. III.

De opertorio dominici corporis, ſeu palla altaris, nunquam ſacerdotis corpus, dum ad tumulum euehitur obtegatur, quia ſacro velamine vſibus ſuis reddito, dum honorantur corpora, altaria polluuntur.

CAN. IIII.

Ne ad nuptiarum ornatum miniſteria diuina præſtentur, &c.

CAN. V.

Ne Iudæi Chriſtianis populis iudices præponantur.

CAN. VI.

Epiſcopus, preſbyter atque diaconus tam ſancta conſcientia reſplendeant, vt effugiant probitate actuum maledicorum obloquia, & teſtimonium in ſe diuinum implere cõtendant, quo dominus ait: Sic luceat lux veſtra, &c. *Matth. 5.*

CAN. VII.

Vt preſbyteri plebes ſuas admoneant quòd hoſpitales ſint.

CAN. VIII.

Quod licitũ ſit epiſcopũ cũ cõſilio cleri de theſauro eccleſiæ pauperib. eiuſdẽ eccleſ. ſecundum cano. inſtitut. iuxta quod indiguerint erogare.

Decreta Pelagij papæ.

A. D 552. PElagius, Rom.ſedit ann.11.menſ.10. dies 28.
Pelagius Hic cano.præces eccleſiaſ.quotidie perorádas
pont.60. das inſtituit,& defunctorum ſuffragia approbauit.Hæret.ſeculari poteſtate coercẽdos induiſit.

Concilium AVRELIANENSE CONCIL.
Aurelian.4. 4.circa tempora Pelag.pap.1. & eſt prouinciale. tẽpore Child.reg.Cum in Aurel.vrbẽ vnanimiter in Chriſti nomine adfuiſſent ſacerdotes, & de his quæ ad ſacrum propoſitum pertinẽt,vel quæ ſecundũ eccle.ordinat.regulari conueniũt diſciplinæ(Deo medio)tractata recepiſſent,placuit vt definita ſecũdum antiquam conſuetu.inuiolata monſtrentur. Ex quo firmius ſtatuta ſeruentur, cũ conſenſu omniũ docet adnotata ſubſcriptio.

CAN. I.

De feſtiuitate Paſchali celebranda.

PLacuit vt ſanctũ Paſcha ſecũdum laterculum Victori,ab omnibus ſacerd.vno tempore celebretur. Quæ feſti. annis ſingulis ab epiſcopo Epiphaniarum die in eccleſiis denuncietur. De qua ſolenn.quoties aliquid dubitatur, inquiſita vel agnita per metropolitanos à ſede Apoſ.ſacra conſtitutio teneatur.

CAN. II.

Vt quadrageſima æqualiter teneatur.

Hoc etiam decernimus obſeruandum, vt 40. ab omnibus eccleſiis æqualiter teneatur.Neque 50.aut 60.ante Paſcha quilibet ſacerdos præſumat indicere.Sed neque per ſabbata abſque infirmitate quiſquam ſoluat quadrag. iei. niſi tantum die domi. prandeat. Quod fieri ſpiritualiter patrum ſtatuta ſanxerunt. Si quis hanc reg. irruperit, tanquam tranſgreſſor diſciplinæ à ſacer. cenſeatur,

CANON III.

Vt primates ciuitatis Paſcha in ciuitate celebrent.

Quiſquis de prioribus ciuibus Paſcha extra ciuitatem tenere voluerit, ſciat ſibi à cuncta ſynodo eſſe prohibitum. Sed principales feſtiuitates ſub præſentia epiſcopi teneant, vbi ſanctũ decet tenere cõuentũ. Tamẽ ſi aliquis certa neceſſitate aſtringatur, vt hoc implere non poſſit, ab epiſcopo poſtulet cõmeatum. Quod ſi poſtulare deſpexerit, & eundem locum idem in feſtiuitate præſentibus tenere voluerit, ſuſpendatur.

CAN. IIII.

De ordinatione epiſcopi.

Id etiam regulare eſſe perſpeximus decernendum, vt epiſcopus in ciuitate in qua decreto eligitur ordinandus, in ſua eccleſia, cui profuturus eſt, conſtituatur, &c. CAN. V.

Quod clerici canonum ſtatuta ab epiſcopis percipiant.

Parochiani clerici à pontificibus ſuis neceſſaria ſibi ſtatuta canonum legenda percipiant, ne ipſi vel populi, quæ pro ſalute eorum decreta ſunt, excuſent poſtmodum ignoraſſe.

CAN. VI.

De oratoriis & clericis in illis ſeruire debentibus.

Vt in oratoriis domini clericorum nemo cõtra votum epiſcopi, ad quem territorij ipſius priuilegium noſcitur pertinere, peregrinos clericos intromittat, niſi forſitan quos probatos ibidem diſtrictio pontificis obſeruare præcipit.

CAN. VII.

De alienatis à ſacerdote cuiuſlibet eccleſiæ.

Vt epiſ. qui de facultate propria eccl. ſiæ nihil relinquit, de eccleſiæ facultate, id eſt, ſi aliter

quàm canones eloquuntur, obligauerit, vendiderit aut diſtraxerit, ad eccle. reuocetur, &c.

CAN. VIII.

De indignis ad ſacerdotium promotis.

Si quis epiſcoporum ſciens, aut bigamum, aut internuptæ maritum, ad offic. Leuit. digni. ſiue presbyteri contra ius cano. promouere præſumpſerit, ſciat ſe vnius anni ſpatio ab omni officio ſacerdotij eſſe ſuſpenſum. Qui ſi forte ſententiæ ſubiacere contempſerit, à communione eius vſque in aliam ſynodum ſe fraternitas vniuerſa ſuſpendat, illi verò qui illicitè promoti ſunt, degradentur.

CAN. IX.

De non diſtrahendis his quæ eccleſiis ſunt collata.

Si quid abbatibus, aut ſacris monaſteriis, aut parochiis pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in ſua proprietate hoc abbates aut presbyteri minimè reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet quacunque occaſione. Quibus ſi fuerit neceſſarium vt ſtatuta conuellant, non aliter valeat, niſi fuerit ſui epiſcopi ſubſcriptione firmatum.

CAN. X.

De his quæ epiſcopus eccleſiæ dederit.

Quæcunque eccleſiis à Pontificibus ſub competenti ac iuſto documento fuerint derelicta, ab hæredibus legitimis dignum eſt vt pro Dei contemplatione ſeruentur.

CAN. XI.

De his qui poſt baptiſmum dæmonibus oblata ſumunt.

Si quis poſt acceptum baptiſmi ſacramentum ad immolata dæmonibus ſumenda, tanquam ad vomitum reuertitur, ſi commonitus à ſacerdote

dote ſe corrigere ex hac præuaricatione noluerit, à communione catholica pro emendatione ſacrilegij ſuſpendatur.

CAN. XII.

Quod Chriſtianus in pecudes non iuret.

Si quis Chriſtianus, vt eſt Gentilium cõſuetudo, caput cuiuſcunque feræ vel pecudis extra inuocatis inſuper nominibus Paganorum fortaſſe iurauerit, ſi ſe ab hac ſuperſtitione commonitus noluerit cohibere, donec reatum emendet à conſortio fidelium, vel eccleſiæ commu. pellatur.

CAN. XIII.

Quod eccleſia præiudicium non patiatur ex alienatione bonorum per clericos.

Vt quicunque clericus aliquid de iure eccleſiaſtico, ſeu verbo ſeu per ſcripturam acceperit ad vtendum & poſtmodum alienare quacũque occaſione voluerit, non valebit, quia ſecundum canonum inſtituta proprietatem eccleſiæ non violat in alios quælibet longa poſſeſſio. Sed in pontificis poteſtate conſiſtat, qualiter pro conſeruando iure eccleſiaſtico rem poſſeſſam inter clericos debeat communicare.

CANON XIIII.

Quod eccleſiæ collatum eſt, nec à collatore nec ab illius hæredibus repeti debet.

Quicunque pro deuotione ſua oblationis ſtudio aliquid in campellis, vel in vineolis, etiam abſque ſcriptura probatur eccleſiæ contuliſſe, ſi poſtmodum ipſe vel hæredes eius quacunque occaſione auferre à iure hoc eccleſiæ, vel alienare voluerint, quoadusque à tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, à communione eccleſiaſtica ſuſpendantur.

CAN. XV.

De mancipiis propter ſpem coniugij ad eccleſiam confugientibus.

Quæcunque mancipia ſub ſpe coniugij ad eccleſiæ confugerint ſepta, vt per hoc credāt poſſe fieri coniugia, minimè eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio à clericis defenſetur, quia probatum eſt, vt ſine legitima traditione coniuncti pro religionis ordine ſtatuto tempore ab eccleſiæ communione ſuſpendantur, ne in ſanctis locis talis coitus miſceatur. De qua re decernimus, vt parēcibus aut propriis dominis (prout ratio poſcit) perſonarum accepta fide reſtituti, ſub ſeparatione promiſſioni reddantur. Poſtmodum tamen à parentibus atque dominis conceſſa libertate, ſi voluerint eos, propria voluntate coniungant.

CAN. XVI.

De homicidio voluntario.

Quiſquis homicidium voluntate commiſerit, ita vt occidere audeat innocenté, ſi à principibus aut à parentibus quacunque re ſe reddiderit abſolutum, modus pœnitentiæ diſtringendæ in ſacerdotis poteſtate conſiſtat.

CAN. XVII.

De mulieribus in adulterio cū clericis deprehenſis.

Si quæ mulieres fuerint prolapſæ in adulterium cum clericis, diſtrictione adhibita, mulieres ipſæ, prout ſacerdoti viſum fuerit, diſtrictioni ſubiaceant, & à ciuitatibus, vt ſacerdos præceperit propellantur.

CAN. XVIII.

De mancipiis Chriſtianis ſeruientibus Iudæis.

Cum prioribus canonibus fuerit definitum vt de mancipiis Chriſtianis quæ apud Iudæos ſunt,

ſunt, ſi ad eccleſiam confugerint, & redimi ſe poſtulauerint, etiam ſi ad quoſcunque Chriſtianos refugerint, & ſeruire Iudæis noluerint, taxato & oblato à fidelibus iuſtò pretio ab eorum dominio liberentur. Itidem ſtatuimus, vt tam iuſta conſtitutio ab omnibus catholicis obſeruetur.

CAN. XIX.

De Iudæis qui aduenam vel Chriſtianum ad Iudaicam ſuperſtitionem ſeduxerint.

Hoc etiam decernimus obſeruandum, vt ſi quicunque Iudæus proſelytum (qui aduena dicitur) Iudæum facere præſumpſerit, aut Chriſtianum factum ad Iudaicam ſuperſtitionem adducere, vel ſi Iudæus Chriſtianam ancillam ſuam, ſibi crediderit ſociandā, vel de parentibus Chriſtianis natum, Iudæum ſub promiſsione fecerit, libertatis mancipiorum amiſsione mulctetur. Ille verò qui de Chriſtianis natus Iudæus factus eſt, ſi ſub conditione fuerit manumiſſus, vt in ritu Iudaico permanens habeat libertatem, talis conditio non valebit: quia iniuſtum eſt, vt ei libertas maneat, qui de Chriſtianis parentibus veniens, Iudaicis vult cultibus adhærere.

CAN. XX.

De exiſtentibus genere ſeruilibus perſonis.

De genere ſeruili id decreuimus obſeruandum, vt deſcendens inde poſteritas vbicunque quanuis poſt longa ſpatia temporum reperiatur in loco, cui authores eius conſtat fuiſſe depoſitos ſtudio ſacerdotis, in ea quæ conſtituta eſt à deuotis conditione permaneat. Cui præcepto ſiquis ſecularium humanæ cupiditatis impulſu crediderit obuiandum, quouſque ſe corrigat, ab eccleſia ſuſpendatur.

CANON XXI.

De facientibus in agro ſuo oratorium.

Si quis in agro ſuo aut habet, aut poſtulat habere diœceſim, primum & terras ei diſponat ſufficiẽter, & clericos q ibidẽ ſua officia impleãt, vt ſacratis locis reuerentia condigna tribuatur.

CAN. XXII. *De agellis ſacerdotum.*

Quiſquis agellum eccleſiæ in die vitæ ſuæ à quocunque ſacerdote cui poteſtas eſt, acceperit poſſidendum, quæcunque ibi profecerint, alienandi nullam habeat poteſtatem, nec vbi parentes ſui ex ea re aliquid exiſtiment vindicandum.

CAN. XXIII.

De ſubſtituendo Antiſtite.

De ſubſtituendo Antiſtite, ſi fortaſſis mora extiterit, & voluntate deceſſoris ante fuerit res ſubarata, quàm ſucceſſor accedit eccleſiæ, non impediat ſucceſſorem. Si quiſpiam clericorum aliquid de facultate illa præſumpſerit, in poteſtate ſit aduenientis epiſcopi, vtrum ſua debeat voluntate adire, an reiicere deceſſori, nec eccleſiæ in obiecto veniant tempora legibus cõſtituta, dum non extitit perſona quæ de vtilitate eccleſiæ cogitaret.

CAN. XXIIII.

Si quis epiſcopus alterius eccleſiæ clerico de facultatibus ſuæ eccleſiæ aliquid ſub titulo quocũque donauerit, poſt eius obitum qui acceperit ad eccleſiæ ius de cuius facultate diſceſſerat, reuertatur: quia iniquum eſt vt ſub hac ſpecie damnum eccleſia, quæ multis ſubuenit, patiatur.

CA. XXV. *Vt quæ ſtatuta ſunt obſeruentur.*

Quapropter (auxiliãte domino) quæ ſynodus ſancta conſtituit, decernimus vt à cunctis fratribus hæc definitio ſancta conſeruetur.

Expli

Expliciunt canones ſynodi Aurelian.4. *Turonica ſynodus 2.*

TVRONICA SECVNDA SYnodus circa tempora Pelagij papæ primi, eſt prouincialis. *Proœm.*

Eccleſiaſticæ diſciplinæ debet eſſe ſuffragiū congregatio ſacerdotum, nec aliud erit ſuæ ſollicitudinis, tam peculiare conſcribere, quā quod ad fundamentum religionis proficere recognouerit, operari non ceſſet, vt cùm paſtoralis cautela propagatur in ouilis cuſtodia, paucorum venerãda decreta ſint ſalutis publicæ documenta. Et quoniam quod omitti non decet oportet implere, præſertim cum cuius animarum intelle ctualium, de quibus Deo cura eſt, forma proceſſit, eius traditionis lex ad pontifices manauit ne ceſſe eſt vigilantiſſimè prouidere, repulſo torpore, vt quicquid ab antiquis patribus ſtatutum de tramite canonico, quarundam perſonarum temeritate cernitur imminutum, reuocandum in ſtatum priſtinum, vt poſſint male admiſſa corrigi, & non admittẽda damnari. Magna eſt enim in ipſa ſeueritate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. Nam vbi inſana libertas generat vulnera, ſacerdotalis diſtrictio dat medulam. Quapropter, Chriſto auſpice, in Turonica ciuitate concilio concordante, iuxta conniuentiam glorioſiſſimi domini Arithberti regis annuentis coadunati pro pace & inſtructione eccleſiæ opportunum credidimus, ſubter annexa decreta conficere, & ſubſcriptionibus propriis roborare vt retundantur noxia, propagentur optata, ne taciturnitate ſilentij vitioſorum criminum nutriri videretur licentia, non abſcindi, & quæ opportuna erant pro qualitate temporis adiici, non paterentur negligi, ſed procurentur impleri. *Nota.*

CAN. I.

Ioan. 14. *De pace ſacerdotali.*

IDeo placuit propter cæleſte illud mandatum: Pacem meam do vobis,&c. vt pontificalis affectus inter conſacerdotes inuiolabiliter conſeruetur. Verum ſi pro peccatis (vt aſſolet) ex cauſa liuor emerſerit, vt pendente certamine ſibi inuicem reconciliari non poſſint, electis ab vtraque parte fratribus, id eſt, presbyteris, præponderante dulcedine litis iacula finiant, & vota pacis acquirant.

CAN. II.

Vt corpus domini in altari, non in armario, ſed ſub crucis titulo componatur.

CAN. III.

Ne laici in eccleſia clericis miſceantur.

Vt laici ſecus altare in quo ſancta myſteria celebrantur, inter clericos tam ad vigilias quam ad miſſas ſtare penitus non præſumant, ſed pars illa quæ à cancellis verſus altare diuiditur, choris tantum pſallentium pateat clericorum. Ad orandum & communicandum laicis, & fœminis (ſicut mos eſt) pateant ſancta ſanctorum.

CAN. IIII.

De paſtu pauperum propriorū.

Vt vnaquæque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecūdum vires, vt tam vicini presbyteri quàm ciues omnes ſuum pauperem paſcant, quo fiet vt ipſi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.

CAN. V.

De epiſtolis dandis.

Vt nullus clericorum vel laicorum præter epiſcopum epiſtolia facere præſumat.

CAN. VI.

De remotione abbatum.

Vt epiſcopus nec abbatem, nec archipresbyterum ſine omnium ſuorum compresbyterorū & abbatum conſilio de loco ſuo præſumat eiicere,

cere, neque per præmium alium ordinare, niſi facto cõſilio tam abbatum quàm preſbyterorum ſuorum. Cum autem negligentia eiicitur, cum omnium preſbyterorum conſilio refutetur.

CAN. VII.

Ne clericus familiaritate extranearum mulierum vtatur.

De familiaritatibus mulierum licet crebrius ſit in canonibus replicatum, attamen neceſſe eſt vt ſicut ſecta virgulta quæ male pullularunt, rurſus fidei falce ſuccidantur, atque etiã radicitus eruãtur, nullus deinceps clericorum pro occaſione neceſſitatis faciendæ veſtis, aut cauſa ordinandę domus extraneam mulierem in domo ſua habere præſumat. Et cum iubeamur victum aut veſtitum artificiolo quærere, & manibus propriis laborare, quid opus eſt in domo ſerpentem includere pro veſte, quæ multiformem veſtem nõ propterea deponit vt nudetur, ſed vt ſegratiorem dum remouetur, oſtendat? *Vitanda familiaritas mulierum.*

CAN. VIII.

*Epiſcopus coniugem vt ſororem habeat, & ita ſancta gubernatione gubernet domum omnem tam eccleſiaſticam quàm propriam, vt nulla de eo ſuſpicio quaqua ratione conſurgat. Et licet (Deo propitio) clericorum ſuorum teſtimonio viuat, quia cum illo tam in cella quàm vbicunque fuerit, ſecum habitent, eumque ſequantur & preſbyteri & diaconi, vel deinceps clericorum turba iuniorum (Deo adiutore) conuerſentur, ſic tamen propter zelotem Deum noſtrum tam longè abſint, manſionis propinquitate diuiſi, vt nec hi qui ad ſpem recuperandam clericorum ſeruitute nutriuntur, famularum propinqua contagione polluantur. *Epiſcopus in domo, ac alias habere debet ſua bonæ conuerſationis teſtes*

Cenſura. * *Intellige hunc Canonem iuxta vſum Orientalis eccleſiæ, in qua coniugatus promouebatur ad ſacerdotium.*

CAN. IX.

Epiſcopum mulieres proſequi nõ debent.

Epiſcopum epiſcopam non habentem, nulla ſequatur turba mulierum, licet ſaluetur vir per mulierem fidelem, ſicut & mulier per virum fidelem, vt apoſtolus ait. Nam vbi talis cuſtodia neceſſaria nõ eſt, quid eſt neceſſe vt miſeria proſequatur vnde fama conſurgat? Habeant miniſtri eccleſiæ, vtique clerici qui epiſcopo ſeruiunt & eum cuſtodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequentia cohabitationis eiicere.

1.Cor.7.

CAN. X.

Duo clerici, aut duo monachi in vno ſtratu recumbere non debẽt.

Et ne occaſio famam laceret honeſtatis, quia aliqui laici, dum diuerſa perpetrant adulteria, hoc quod de ſe ſciunt, in aliis ſuſpicantur, ſicut ait Seneca, peſſimum in eo vitium eſſe qui in id quo inſanit, cæteros putat furere. Vt ergo ipſis putandi, aut certè æſtimandi locus amputetur, nullus ſacerdotum aut monachorum colligere alium in lecto ſuo præſumat. Neque liceat monachis cellas habere communes, vbi aut bini maneant, aut ſingulares reponi poſſint, ſed ſchola labore communi conſtruatur, vbi omnes iaceant, aut Abbate aut præpoſito imminente, vt dum duo vel tres viciſſim & legunt & excubant alij conſolentur, vt nõ ſolùm ſit cuſtodia corporum, ſed & ſurgat pro lectione aſſidua profectus animarum.

CAN. XI.

Monachus cõiugio non copuletur.

Si qui in monaſterio conuerſi ſunt, aut cõuerti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiã euagandi, nec (quod abſit) vllus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam ſicut ſuprà dictum eſt ſi

vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxoris malæ ſocietatis conſortio, etiam iudicis auxilio ſ pareteur Quòd ſi iudex ad hoc ſolatium, dare noluerit, excommunicetur. Qui infelix monachus tali coniunctione fœdatus, ſi per cuiuſcunque patrocinium ſe conatus fuerit defenſare, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eum exceperit ad defenſandum, ab eccleſia ſegregetur donec reuertatur ad ſepta monaſterij, & indictam ab abbate, quandiu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam.

CAN. XII.

Mulier ſola monaſterium non adeat.

Mulier intra ſepta monaſterij nullatenus introire permittatur. Si abbas in hac parte, aut præpoſitus negligens apparuerit: qui eam viderit, & non ſtatim eiecerit, excommunicetur.

CAN. XIII.

De obſeruatione ieiuniorum.

De ieiuniis verò antiqua à monachis inſtituta ſeruétur, vt de Paſcha vſque ad quinquageſimam, exceptis Rogationibus, omni die fratribus prandium præparetur. Poſt quinquageſimam tota hebdomada exactè ieiunent. Poſtea vſque ad Cal. Auguſti ter in ſeptimana ieiunent ſecunda & quarta & ſexta die, exceptis his qui aliqua infirmitate conſtricti ſunt. In Auguſto quia quotidie Miſſæ ſanctorum ſunt, prandium habeant. In Septembri toto, & Nouembri (ſicut prius dictum eſt,) ter in ſeptimana. De Decembri vſque ad Nata. domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalem domini & epiphaniam omni die feſtiuitates ſunt, itémque prandebunt. Excipitur triduum illud quo ad calcandam Gentilium conſuetudinem Patres noſtri ſtatuerunt priuatas in Cal. Ianuarij fieri Litanias, vt in eccleſia pſallatur, & hora octaua in ipſis Calẽdis circun-

ciſionis Miſſa (Deo propitio) celebretur. Poſt Epiphaniam verò vſque ad quadrageſimam ter in ſeptimana ieiuncnt.

CAN. XIIII.

De obſeruatione pſallendi. Itémque pro reuerentia domini Martini, vel cultu ac virtute, id ſtatuimus obſeruandum, vt tam in ipſa baſilica ſancta, quam in eccleſiis noſtris, iſte pſallendi ordo ſeruetur, Vt in diebus æſtiuis ad matutinum ſex Antiphonæ binis pſalmis explicentur. Toto Auguſto manicationes fiant, quia feſtiuitates ſunt, & Miſſæ Septembri ſepté Antiphonæ explicétur binis pſalmis. Octobri octo ternis pſalmis. Nouembri, nouem ternis pſalmis. Decembri, decem ternis pſalmis. Ianuario & Febr. itidem vſque ad Paſcha. Sed vt poſſibilitas habet, qui facit amplius pro ſe, & qui minus (vt potuerit) ſupereſt, vt vel duodecim pſalmi expediãtur ad matutinum, quia Patrum ſtatuta præceperunt, vt ad ſextam ſex pſalmi dicantur cum Alleluia, & ad duodecimam duodecim, itémque cum Alleluia, quod etiam (Angelo oſtendente) didicerunt. Si ad duodecimam, duodecim pſalmi, cur ad matutinum non itémque vel duodecim explicentur? Quicunque minus quam duodecim pſalmos ad matutinũ dixerit, ieiunet vſque ad veſperam, panem cum aqua manducetur, & non illi ſit altera in illa die vlla refectio. Et qui hoc facere contempſerit, vna hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die vſque ad veſperum.

CAN. XV.

Archipreſbyteri coniugati ſine teſtimonio cleric. dormire non debent. Archipreſbyteri verò vicani, & diaconi, & ſubdiaconi, non quidem omnes, ſed plures in hac ſuſpicione tenentur à populo, quòd cum coniugibus ſuis maneãt. Pro qua re hoc placuit obſeruari

obſeruari, vt quotieſcunq; archipreſbyter, ſeu in vico mãſerit, ſeu ad villã ſuã ambulauerit, vnus lectorũ canonicorũ ſuorũ, aut certus aliquis de numero clericorũ cũ illo ambulet, & in cella vbi ille iacet, lectum habeat pro teſtimonio.

CAN. XVI.

De Calen. Ianuarij.

Enimuero quoniam cognouimus nonnullos inueniri ſequipedas erroris antiqui, qui Cal. Ianuarij colunt cum Ianus homo Gentilis fuerit rex quidem, ſed Deus eſſe non potuit. Quiſquis ergo vnum Deum patrem regnantem cum filio & ſpiritu ſancto credit certè hic non poteſt integer Chriſtianus dici, quia aliqua de gentilitate cuſtodit. Sunt etiam qui in feſtiuitate cathedræ domini Petri apoſt. cibos mortuis offerunt, & poſt Miſſas redeuntes ad domos proprias, ad Gentilium reuertuntur errores, & poſt corpus domini ſacratas dæmoni eſcas accipiunt. Conteſtamur illam ſolicitudinem tam paſtores quam preſbyteros gerere, vt quęcũque in hac fatuitate perſiſtere viderint, vel (neſcio) ad petras, aut arbores, aut ad fontes deſignata loca Gentilium perpetrare quæ ad eccleſiæ rationẽ nõ pertinẽt, eos ab eccleſia ſancta authoritate repellant, nec participare ſancto altario permittãt, qui Gẽtiliũ obſeruationes cuſtodiunt. Quid enim dæmonibus cũ Chriſto cõmune magis ſumendo cibum delicta videatur addere, quàm purgare?

De Cathedra ſanct. Petri.

CAN. XVII.

De hymnis recipiẽdis.

Et licet Ambroſianos habeamus hymnos in canone, tamen quoniã reliquorũ ſunt aliqui qui digni ſunt forma, cãtare volumus libẽter, & amplecti eos, præter ea quorũ auctorũ nomina non fuerint in limine prænotata, quoniã quæ fidem conſtituerunt, dicendi rationi non obſtant.

CAN. XVIII.

De peruaſoribus rerum eccleſiaſticarum.

Iſte canon habetur in Pariſienſi ſynodo prima in primo can.

Placet itaque, ac omnibus nobis conuenit obſeruare, vt quia nonnulli memores ſui per quaſlibet ſcripturas, pro captu animi de facultatibus ſuis eccleſiis contuliſſe probantur, quod à diuerſis Deum minus timentibus, eatenus mortifera calliditate tenetur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam, nec intueri corde poſſunt diem iudicij, dum nimiæ cupiditatis delectantur ardore. Quicunque ergo immemor interitus ſui, res eccleſ. delegatas iniuſtè poſſidens præſumpſerit retinere, & veritate comperta, res Dei ſeruis ſuis diſſimulauerit reformare, ab omnibus eccleſiis ſegregatus, à ſancta communione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, niſi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indignè enim ad altare domini properare permittitur, qui res eccleſiaſticas & audet rapere, & iniuſtè poſſidere, ac in iniqua defenſione perdurat. Necatores enim pauperũ iudicandi ſunt, qui eorum taliter alimenta ſubtraxerunt. Sacerdotalis tamen debet eſſe prouiſio, vt vindictam admonitio manifeſtam præcedat, vt res vſurpatas ſi iniuſtè quis tulerit, adhibita æquitate reſtituat. Quod ſi neglexerit, & neceſſitas compulerit, poſtea prædonem ſacerdotalis diſtributio maturata percellat: neque quiſquam per interregna res Dei defenſare nitatur, quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos ſingulari dominatione concludit.

CAN. XIX.

De iudicibus qui pauperes opprimunt.

Vt iudices aut potentes qui pauperes opprimunt,

munt ſi commoniti à pontifice ſuo ſe nõ emendauerint, excommunicentur.

CAN. XX.

Cauta enim eſt in ſalute prouiſio ad effugiendam culpam delicti, aditum delicti repellere. Nullus epiſcoporum de ordinationibus clericorum præmia præſumat exigere, quia non ſacrilegium, ſed hæreticum eſt (ſicut in dogmatibus eccleſiaſticis habetur inſertum) ad ordinandum clericum per ambitionem, ad imaginẽ Simonis Magi, pecuniam offerre ſacerdoti, quia dicitur, Gratis accepiſtis, gratis date. Et cum talis ſit qui gratiam Dei à ſacerdote æſtimat pretio comparari, qualis ille qui vendit, vtérque vſque ad ſynodum ab eccleſia ſegregetur. *Sacerdotiũ per pecuniam acquiri non debet.* *Act.8.* *Matt.10.*

Expliciunt canones 2. ſynodi Turonen.

PARISIENSE CONCILIVM primum circa tẽpora Pelagij papæ primi, eſtq́; prouinciale. Coniuncti in vnum (Chriſto opitulante) Pariſius pro vtilitatibus eccleſiarum, vnde non leuiter rationem ſumus quandoque reddituri, inquantum diuina pietas virtutem dare dignata eſt, tentauimus ſalubri conſideratione proſpicere, ne dum periculoſa abuſione ordinatio ſuperna negligitur, in nobis aliorum crimina vindicentur. *A.D.552.* *Concilium Pariſien. I.*

CAN. I.

ITaque placet, ac omnibus nobis conuenit obſeruare, vt quia nonnulli memores ſui, &c.

In iſto ca. agitur contra raptores & iniuſtos poſſeſſores rerum eccleſiaſticorũ, eſt idem quod habetur in ſecunda ſynodo Turon. ca.18.

CAN. II.

Et quia epiſcoporum res propriæ eccleſiarum *Res epiſcop.*

confiſcare præſumat nemo. res eſſe noſcuntur, ſi in eorum facultatibus ſimili fuerit facultate graſſatum, peruerſores rerum memoratarum, canonum diſtrictione feriantur, vt dum vindicta corrigit, qui moribus propriis, ac nulla conſcientiæ caſtigatione corripitur, ſaltem regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathemate feriatur, qui res confiſcare aut corrumpere, aut peruadere periculoſa infeſtatione præſumpſerit.

CAN. III.

Epiſcopus alterius epiſcop. res non competat. Et quia exempla boni operis à pontificibus debent primum, Chriſto opitulante, procedere: nullus epiſcopus res cõpetat alienas, aut ſi competitas aut à ſe aut ab anteceſſore ſuo fortè quis poſſedit, domino proprietatis poſſeſſioné propriam abſque præiudicio liberalitatis regiæ, integra reformidatione reſtituat, vt quia Deus dona reprobat iniquorum, non ad iudicium ſuum eccleſiæ res exteras derelinquat.

CAN. IIII.

De ſanctimonialiũ raptarum indecenti copula. Sacrarum etiam virginum, neque per raptum neque per cõpetitiones aliquas quiſquam coniugia ſortiatur. Similiter de earum coniunctionibus abſtinẽdum, & hi qui eas rapere aut competere voluerint, à cõmunione ſunt remouendi, quæ veſtium commutatione, tam viduæ quàm puellæ religionem pœnitentium, aut virginitatem publica declaratione fuerint profeſſę. Quòd ſi contra dicta quis venerit, & ſacerdotem ſuum audire neglexerit, & in præſenti à communione catholicæ eccleſiæ habeatur extraneus, & perpetuo anathemate feriatur.

CAN. V.

Excommunicatus ab Et quia vniuerſis ſacerdotibus ita conuenit vt ſiquis de eis pro contemptu canonum, aut peruer

peruerſione legum eccleſiaſticarum à commu- nione eccleſiæ aliquẽ fortaſſe ſuſpenderit, à nullo penitus epiſcopo recipi præſumatur. Quod ſi factum fuerit, is qui eum contra indicta receperit, & à fratrum ſuorum erit concordia ſeparatus, & æterni iudicis in futurum, vt confidimus, iracundiam ſuſtinebit.

alijs colligi non debet.

CAN. VI.

Et quia in aliquibus rebus conſuetudo priſca negligitur, ac decreta canonum violantur: placuit, vt iuxta antiquam conſuetudinẽ canonum decreta ſeruentur. Nullus ciuibus inuitis ordinetur epiſcopus, niſi quem populi & clericorum electio pleniſſima quæſierit voluntate, non principis imperio, neque per quamlibet conditionem Metropolis voluntatẽ epiſcoporum comprouincialium ingeratur. Quòd ſi per ordinationem regiam honoris ſui culmen peruadere aliquis nimia temeritate præſumpſerit, à comprouincialibus loci ipſius epiſcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebitè aſſumptum agnoſcunt. Siquis de comprouincialibus recipere eum contra indicta præſumpſerit, ſit à fratribus omnibus ſegregatus, & ab ipſorũ omnium charitate remotus. Nam de actis ordinationibus pontificum ita conuenit, vt coniuncti metropolitanus cum ſuis comprouincialibus epiſcopis, vel quos vicinos epiſcopos eligere voluerint, in loco vbi conuenerit, iuxta antiqua ſtatuta canonum, omnia communi conſilio & ſententia decernantur.

De ordinatione epiſcoporum.

CAN. VII.

De degeneribus ſeruis qui ſepulchris defunctorũ pro qualitate ipſius miniſterij deputantur, hoc placuit obſeruari, vt ſub qua ab actoribus

De miniſterio ſeruorũ degenerũ.

fuerint conditione dimiſſi, & ſiue hæredibus, ſiue eccleſiæ pro defenſione fuerint deputati, voluntas defuncti circa eos in omnibus debeat conſeruari. Quòd ſi eccleſia eos de fiſci defunctionibus in omni parte defenderit, tã illi quàm poſteri eorum eccleſiæ defenſione in omnibus potiantur, & occurſum impendant. Et quia huic definitioni coniuncti fratrum intereſſe minimè potuerunt, hoc omnis congregatio ſacerdotum (Chriſto propitiante) decreuit, vt conſtitutio præſens à quantis oblata fuerit, ſubcriptionibus tamen eorum debeat probari, quatenus in hoc quod ab vniuerſis obſeruandum eſt, vniuerſitas debeat conſentire.

Expliciunt canones Pariſienſis ſynodi I.

Concilium Aurelianenſe. 5. CONCILIVM AVRELIANENSE quintum circa tempora Pelagij primi papæ celebratum eſt.

Præfatio. Ad diuinam gratiam referendũ eſt, cum vota principum concordant animis ſacerdotum vt dum fit pontificale concilium, normam viuendi teneat recapitulatio antiqua canonum, vt locus & tempus, quia eſt in quibuſcunque titulis veteribus adhærens noua conſtitutio ſanctionum. Igitur clementiſſimus princeps triumphorum titulorum inuictiſſimus dominus Childebertus, cum pro amore ſacræ fidei ſtudio religionis in Aurelianenſium vrbem congregaſſet in vnum dominos ſacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod ſacrum eſt, & quod pro eccleſiaſtico ordine authoritate promoueretur paſtorali, & quod aduenientibus ſit norma, & præſentibus ſit diſciplina, atque conueniens à præſenti tempore in poſterum cuſtodiri (præſtante Deo) ſignanter eſt titulis prænotatum.

CAN. I.

PRimum itaque nefarias ſectas Eutychetis & Neſtorij, quas ſedes Apoſtolica ſancta condemnat, ſimiliter & nos eaſdē cum ſuis authoribus & ſectatoribus execrantes, præſentis conſtitutionis vigore anathematizamus atque damnamus, Apoſtolicum fidei ordinem in Chriſti nomine prædicantes.

Dogmata Eutychetis & Neſtorij dānantur.

CAN. II.

Nullus ſacerdotum, quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à communione ſuſpendat, præter eas culpas pro quibus antiqui patres ab eccleſia arceri iuſſerunt committentes.

Nullus pro leuibus cauſis à cōmunione ſuſpēdi debet.

CAN. III.

Vt nullum epiſcopatū per præmia, aut comparatione liceat adipiſci, ſed voluntate Regis iuxta electionem cleri ac plebis (ſicut in antiquis canonibus continetur ſcriptum) conſenſu cleri ac plebis, à metropolitano, vel quem vice ſua permiſerit, cum comprouincialibus Pontifex conſecretur.

Nulli liceat epiſcopatum pretio comparare.

CAN. IIII.

Item, iuxta quod antiqui canones decreuerunt, nullus inuitis detur epiſcopus, ſed nec per oppreſſionem potentiū perſonarum ad conſenſum faciēdum ciues, aut clerici, quod dici nefas eſt, inclinentur. Quod ſi factū fuerit, ipſe epiſcopus qui magis per violentiam quàm per decretum legitimum ordinatur, ab indepto pontificatus honore in perpetuum deponatur.

Nullus inuitis ordinari debet epiſcopus.

CAN. V.

Nulli viuenti epiſcopo alius ſuperponatur aut ſuperordinetur epiſcopus, niſi forſitan in eius loco quem culpa capitalis deiecerit.

CAN. VI.

De oblatione puellarum in monasteriis.

Quæcunque puellæ ſeu propria voluntate monaſterium expetunt, ſeu à parentibus offeruntur, annum in ipſa veſte qua intrauerint permaneat. In his verò monaſteriis vbi nō perpetuo tenentur incluſæ, trienniū in ea qua intrauerint veſte permaneant, & poſtmodum ſecundum ſtatuta monaſterij ipſius in loco quo elegerint permanere, veſtimenta religionis accipiant. Quæ ſi deinceps ſacra relinquētes loca propoſitū ſanctum ſeculi ambitione tranſcenderint, illæ quæ in domibus propriis tam puellæ quàm viduæ cōmutatis veſtibus cō[...]riuntur, cū his quibus coniugio copulantur, eccleſiæ communione priuētur.

CAN. VII.

Qui in carceribus continetur ab archidiac. diebus dominicis requirantur.

Id etiam miſeratione certè cōdiximus cuſtodiri, vt qui pro quibuſcūque culpis in carceribus deputantur, ab archidiacono, ſeu à præpoſito eccleſiæ diebus ſingulis dominicis, requirantur, vt neceſſitas vinctorum ſecundum præceptum diuinum miſericorditer ſubleuetur, atque à Pontifice inſtituta fideli & diligenti perſona, quæ neceſſaria prouideat, competens victus de domo eccleſiæ tribuatur.

CAN. VIII.

De ſolicitudine infirmorum vel ſuſtentatione.

Et licet (propitio Deo) omnium domini ſacerdotum, vel quorūcunque fidelium hæc cura poſſet eſſe, vt egentibus neceſſaria debeant miniſtrari: ſpecialiter tamen debilibus id pietatis cauſa conuenit, vt vnuſquiſque epiſcoporum incolis quos infirmitatem incurriſſe tam territorij ſui quam ciuitatis agnouerint, de domo eccleſiæ iuxta poſſibilitatem victui & veſtitui neceſſaria ſubminiſtret, vt non eis deſit miſericordiæ cura, quos per duram infirmitatem intolerabilis

rabilis conſtringit inopia.

C A N. IX.

Nullus ex laicis abſque annua conuerſatione præmiſſa epiſcopus ordinetur, ita vt intra anni ipſius ſpatium à doctis & probatis viris diſciplinis & regulis ſpiritualibus plenius inſtruatur. Quod ſi hoc quiſquam epiſcoporum tranſcendere quacunque conditione præſumpſerit, anno integro ab officio vel charitate fratrum habeatur extraneus. *Hic canon erat renouandus.*

C A N O N X.

Ne cui liceat res vel facultates eccleſiæ aut monaſteriis vel Xenodochiis pro quacunque eleemoſyna cum iuſtitia delegata retétare, alienare, atque ſubtrahere. Quod ſiquis fecerit, tanquam necator pauperũ, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiæ liminibus excludatur, quandiu ab ipſo ea quæ ſunt ablata vel retenta, reddantur. *Qui facultates eccleſiæ ſubtraxerit puniatur.*

C A N O N XI.

Quiſquis etiam aut maiorũ aut mediocrium perſonarum, quodcunque muneris vel facultatis ſacerdotibus, aut eccleſiis, aut quibuſlibet ſanctorum ſtudio mercedis cum iuſtitia pro Dei contemplatione contulerit, & hæc ipſa quæ à parentibus donata noſcuntur, poſtmodum quis auferre præſumpſerit: ſuperiori ſententia vt necator pauperum communione priuetur. *Nullus eccleſiæ oblata auferre præſumat.*

C A N. XII.

His quoque (Deo propitio) conſtitutis, quod præcipuè in omnibus Patrum conciliis habetur ſcriptum, congrua definitione ſancimus, vt intra anni circulum vnuſquiſque Metropolitanus epiſcopus, iunctis in vnum locum comprouin- *De annua euocatione concilij.*

cialibus ſuis, intra prouinciam ſuam ſtudeat habere concilium, vt aut ſi qua acceſſerint, charitatis emendentur ſtudio, aut ſi pax regalis, vel diſciplina in cunctis permanſerit, gratias Deo referant. Hæc ergo vnanimiter definita ſeruãtes, etiam præteritorum ſtatuta canonum his decernimus vt inconuulſa vniuerſa ſeruentur.

Finis Aurelianen. concilij 5.

Decreta Ioannis 3. papæ.

A. D. 563. Ioan. 3. pontifex 61. Tẽpore huius Armeni Christũ recepere.

IOannes tertius, natione Romanus, de patre Anaſtaſio illuſtri, ſedit annos 12. mẽſes 11. dies 26. Fuit tẽporibus Iuſtini iunioris Imperatoris. Hic Pont. ædem Apoſtolorũ Philippi & Iacobi à Vigilio inchoatã abſoluit, & Narſeti eunucho amiciſſimus fuit, eíque conſulatum impetrauit. Prodigioſam tempeſtatem perturbationibus & annis plenus ſuperauit.

Extat eiuſdem epiſtola decretalis ad vniuerſos epiſcopos per Germaniæ & Galliæ prouincias conſtitutos, in qua,

Primo damnat Chorepiſcopos, quomodo damnati ſunt à Damaſo & Leone, & à Concilio Neocæſarienſi.

Cap. 13. 8. q. 1. Si Petrus.

Secundo tradit quòd Clemens poſt Petrum ſedem Apoſtolicam & poteſtatem pontificalem tenuit, & id factum eſt tradente ſibi beato Petro apoſtolo.

Tertiò, demonſtrat quanto labore, quãtiſque vigiliis intendere debet qui paſcit oues Chriſti, quod fuſius habetur in epiſtola Leonis, & Damaſi 4.

A. D. 575. Benedict. 1. pontif. 62. fuit tẽpore Mauricij imper.

Decreta Benedicti papæ.

BEnedictus natione Romanus, ex patre Bonifacio, ſedit annos 4. menſem 1. dies 28. Huius temporibus gens Longobardorum totã Italiam

inuaſit

inuaſit, ſimulque & fames nimia, vt etiam multitudo caſtrorum ſe tradiderit Longobardis, vt temperare poſſet inopiam famis. In iſtis laboribus & afflictionibus poſitus Benedictus papa, mortuus eſt.

Extat epiſtola decretalis ad epiſcopũ Dauid, qui per literas ſignificauerat Apoſtolicæ ſedi, eſſe quoſdam intra prouinciam Beticam, qui dicerent neminem veraciter poſſe probare Trinitatem vnitatem fieri, cum neque tres vnum, neque vnum in tribus poſſe quenquam proprie approbari. Hos longa diſputatione confundit teſtimoniis veteris & noui teſtamenti. Quæ omnia habentur in epiſtola prima decretali Alexandri papæ primi. *Hæc epiſto. plena eſt myſteriis.*

Primum eſt Eſa. Vidi dominum Sabaoth, &c. & Seraphin ſtabant in circuitu eius dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus, dominus Deus Sabaoth. Quia trinitas eſt, tertio Sanctus dixerunt. Quia vnitas eſt, ſub trini repetitione vnũ Deum ac dominum intimarunt. *Eſaia 6.*

Secundum Exod. Domine, domine, domine, miſerator, miſericors, &c. *Exo. 34.*

Tertiũ Gene. Abrahã ſedens ad ilicem Mambræ, tribúſque occurrens, vni dixit, domine, &c. *Gen. 18.*

Quartum Eſa. Dominus Deus Sabaoth, Deus Iſraël, qui ſedes ſuper Cherubim, &c. *Eſa. 37.*

Item illud Reg. Domine Deus omnipotens, Deus Iſraël, ſermones tui fideles ſunt, &c. *2. Reg 8.*

Item Matth. Dominus diſcipulos ſuos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti vniuerſas gentes miſit baptizare. *Matt. 28.*

Decreta Pelagij 2. papæ.

PElagius, natione Romanus, ſedit annos 10. menſes 2. dies 10. tempore Mauricij Impera- *A. D. 580. Pelagius 2.*

pontif. 63. Hic baſili cam Laurentij mar. extruxit.

totis Hic abſque Ro. Principis authoritate (contra conſuetudinem) creatus eſt. Nihil enim tunc à clero in eligendo Pontifice actum erat, niſi Imperator approbaſſet. Sed Longobardis tunc Romam obſidentibus, facultas mittendi Conſtantinopolim nulla fuit. Poſtea verò offenſam, miſſo illuc Gregorio, deprecatus eſt.

Extat decretalis epiſtola Pelagij, in qua primo definit generales ſynodos non poſſe conuocari niſi authoritate Apoſtolicæ ſedis, quoniam ſedi beati Petri ſingulari priuilegio hæc authoritas eſt tradita, & quia nulla vnquam ſynodus rata legitur, quæ apoſtolica authoritate nõ fuerit fulta. Hoc definit contra Ioannem Conſtantinopolitanum epiſcopum, qui intentarat concilium quoddam generale conuocari.

Diſt. 17. multis denuo.

In eadem epiſtola adiecit, Orate fratres, vt honor eccleſiaſticus noſtris diebus non euacuetur, neque vnquam Romana ſedes, quæ inſtituente domino, caput eſt omnium eccleſiarum, priuilegiis ſuis vſquam careat, aut ſpolietur.

In eadem ſic: Maiores verò & difficiles quæſtiones, vt ſancta ſynodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit, ad ſedem apoſtolicam ſemper referantur, &c.

Quibus cauſis poſsit mutari epiſcopus de vna ciuitate ad aliã.

Extat ſecunda epiſtola decretalis eiuſdem de mutatione epiſcoporum, in qua Benigno archiepiſcopo reſpõdet, ſic dicẽs: Exigit ergo dilectio tua conſulta ſedis Apoſtolicæ, ſi licitum foret epiſcopum trãſire aut mutari de ciuitate in ciuitatem, cum quidam canones (vt tibi videtur) hoc fieri prohibeant. Significaſti etiam literis tuis, quẽdam fratrum nomine & actu Dei ſeruum, cauſa vtilitatis te velle mutare in locum & ciuitatem defuncti, licet quidam dicãt hoc fieri non

licere

licere, niſi cōſenſum Apoſtolicæ ſedis habuiſſes. Quapropter ſcias frater dilectiſſime, aliud eſſe cauſam neceſſitatis & vtilitatis, & aliud præſumptionis ac propriæ voluntatis. Non ergo mutat ſedem, qui non mutat mentem, Id eſt, qui non auaritiæ cauſa, aut donationis, aut propriæ voluntatis, aut delectationis ſuæ migrat de ciuitate in ciuitatem, ſed cauſa neceſſitatis & vtilitatis mutatur. Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati aut voluntati præferenda eſt. Aliud eſt enim mutare, & aliud mutari. Quod enim in canonibus legitur, non debere epiſcopum de ciuitate in ciuitatem tranſire, non de his dicitur, qui aut vi expulſi, aut neceſſitate coacti, authoritate maiorū hoc agunt, ſed de his qui auaritiæ ardore inflāmati ſponte ſua proſiliunt, & potius ambitioni quam vtilitati eccleſiæ ſeruire, & vt dominationem agant, inſiſtere cupiunt. *7. quæſt. 1. Scias frater.*

Quapropter, chariſſime, muta epiſcopū cauſa neceſſitatis aut vtilitatis, ſuper quo conſulere nos voluiſti: & alios fratres noſtros, quibus hoc faciendum neceſſitas aut vtilitas compulerit, agere doce, quia hoc quod tibi ſoli ſcribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Quia ſic poteſtatem habemus epiſcopos & ſacerdotes regulariter titulare & ordinare, ita vt prædictū eſt, cauſa neceſſitatis aut vtilitatis: habes & mutare, ac de titulo ad titulum transferri, licet de minori ad maiorem vrbem mutandus ſit. Hoc tamen ſummopere prouidendum eſt, ne cauſa arrogantiæ aut auaritiæ vnquam fiat, quia hi à prædictis canonibus damnandus, non illi qui neceſſitate aut vtilitate, maiorum conſilio, & ſana ac pura & Deo placita intentione hoc faciunt,

Extat epiſtola decretalis tertia eiuſdem ad vniuerſos epiſcopos Italiæ, in qua eos adhortatur ad ſolicitudinem eccleſiarum.

De conſec. diſt.1. Inuenimus. Extat quarta ad epiſcopos Germaniæ & Galliæ, in qua ordinem præfationum quem eccleſia Romana habet, requirentibus epiſcopis tradit. Inuenimus has nouem præfationes in ſacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana eccleſia hactenus ſeruauit. Vna in albis Paſchalibus, aliam de Aſcenſione domini, tertiam die Pentecoſtes quartam de Natali domini, quintam de apparitione domini ſextā de Apoſtolis, ſeptimam de ſancta Trinitate, octauam de Cruce, nonam de Ieiunio in quadrageſima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & cuſtodit ſancta Romana eccleſia, has tenendas vobis mandamus.

Conc. Hiſpalenſe. HISPALENSE CONCILIVM primum ſub Pelagio ſecundo papa. Eſt prouinciale, ſed robur habet à ſede Romana, vt patet ex præfatione Concilij, Præſidente Leandro Epiſcopo Hiſpalenſi.

Præfatio. Domino ſancto, & reuerenter à nobis honorando, chariſſimo fratri Pelagio epiſcopo, Leander, Agapius, &c. epiſcopi qui vnà in vrbe Hiſpalenſi adfuimus, ſanctitatem tuam charitatis ſtudio ſalutantes, precamur dominum qui nos de ſalute mutua vel viſione lætificare dignetur, te lætum multo conſeruet in tempore.

CAN. I.

De diſponendis eccleſiæ rebus poſt epiſcopi exceſſum.

Hæres epiſcop defuncti eſt eccleſia ſua. COmperimus autem in canone, conſulentes vetera ſtatuta, vt epiſcopus qui res proprias alteri & non eccleſiæ ſuæ dimiſerit, quicquid

de

de eccleſiæ rebus aut donauit aut vendidit, aut quoquo modo ab eccleſia tranſtulit, irritum habeatur.

Hic Canon erat renouandus in Concilio, vt hæres defuncti epiſcopi eſſet eccleſia, non tamen papa. Secundo alienum eſt à ſententia horum patrum licere epiſcopo inſtituere primogenituras, vel locupletare conſanguineos.

CAN. II.

Ea verò mancipia quæ memoratus de iure eccleſiæ ſublata, ſuis proximis contulit, ſi ſimilia de proprio ſuo eccleſiæ ipſi non compẽſauit eccleſiæ abſque aliqua oppoſitione accipiat. *De mancipiis eccleſ.*

CAN. III.

De clericis cum quibus mulieres cohabitent.

Inter cætera verò hoc definitium à nobis eſt pro abolendis maculis clericorum, ſecundum edictum concilij Toletani, vt ſi presbyteri, diaconi vel clerici conſortia extranearum fœminarum, vel ancillarum familiaritatem, per ſacerdotis ſui admonitionẽ à ſe minus remouerint, ſeculi iudices eaſdẽ mulieres cũ voluntate & permiſſu epiſcopi cõprehenſas in ſuis lucris vſurpent, vt vitium hoc dum ſacerdos inhibere non prævaleret, poteſtas iudicialis coërceat, dato tamen ab eiſdẽ iudicibus ſacramento epiſcopo, vt eas clericis nulla arte reſtituant. Quòd ſi reſtituerint, ipſi iudices ſententia excommunicationis feriantur. Mulieribus verò illis, iuxta priores canones à ſacerdote diſtractis, pretium earum indigentibus diſpenſetur. *Ca. 3. ſecundi concilij Toletani.*

Quæ ſtatuta manu noſtra ſubſcripſimus. Data ad ſanctitatem veſtrã die 2. Nonarum Nouẽbris, anno 5. glorioſi domini noſtri Reccaredi regis Era. 628. Leander eccleſiæ ſanctæ Hiſpalenſis *Subſcriptio.*

epiſcopus hanc conſtitutionem confirmaui & ſubſcripſi. Ioannes epiſcopus Agragenſis, &c.

Concilium Toletan. 3. CONCILIVM TOLETANVM tertium ſub Pelagio ſecundo papa, in quo Arrij hæreſis in Hiſpania condemnatur, Manſona Emeritano epiſcopo.

Præfatio. ¶In nomine domini noſtri Ieſu Chriſti anno quarto, regnante glorioſiſſimo atque piiſſimo, & Deo fideliſſimo Reccaredo rege, die octauo Iduum Maiarum, Era. 617. hæc ſancta ſynodus habita eſt in ſancta ciuitate regia Toletana ab epiſcopis totius Hiſpaniæ & Galiciæ qui infra ſcripti ſunt.

CAN. I.

CVm pro fidei ſuæ ſynceritate idem glorioſiſſimus Princeps omnes regiminis ſui Pōtifices in vnum conuenire mandaſſet, vt tam de eius cōuerſione, quàm de gentis Gotthorum innouatione in domino exultarent, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent, memoratus ſanctiſſimus Princeps ſic venerandum concilium alloquitur, Non incognitū reor eſſe vobis Reuerendiſſimi ſacerdotes, quòd propter inſtaurandam diſciplinæ eccleſiaſticæ formam, ad noſtræ vos ſerenitatis præſentia euocauerim, & quia decurſis retro temporibus hæreſis imminens in tota eccleſia catholica agere ſynodica negotia denegabat, Deus cui placuit per nos eiuſdem hæreſis obicem depellere, admonuit inſtituta de more eccleſiaſtico reparare. Ergo ſit vobis iocunditatis, ſit gaudij quòd mos canonicus proſpectu Dei per noſtram gloriam ad paternos reducitur terminos. Prius tamen admoneo, pariter & exhortor, ieiuniis vos &

Allocutio Reccaredi ad concilium.

Sancta admonitio.

vigiliis

vigiliis atque orationibus operam dare, vt ordo canonicus, quem à ſacerdotibus ſenſibus detraxerat longa ac diuturna obliuio, quam ætas noſtra ſe neſcire fatetur, diuino dono vobis rurſum patefiat.

Ad hæc autem gratias Deo agentes & religioſiſſimo Principi vniuerſo concilio in laudibus adclamante, triduanum eſt exinde prædicatum ieiuniũ. Sed cum die octaua Iduum Maiarum in vnum cœtum Dei ſacerdotes adeſſent, & oratione præmiſſa vnuſquiſque ſacerdotum competenti loco reſediſſet, ecce in medio eorum adfuit ſereniſſimus Princeps, ſeque cum Dei ſacerdotibus orationi communicans, diuino deinceps flamine plenus, ſic ad loquendum exorſus eſt, dicens,

Gratiarũ actio concilij.

Non credimus veſtrã latere ſanctitatẽ, quanto tempore in errore Arrianorũ laboraſſet Hiſpania, & nõ multos poſt deceſſum genitoris noſtri dies, quibus nos noſtra beatitudo fidei ſanctæ catholicæ cognouit eſſe ſociatos, credimus generaliter magnum & æternum gaudiũ habuiſſe: & ideo venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregari decreuimus ſynodum, vt de omnibus nuper aduenientibus ad Chriſtum, ipſi æternas Deo gratias referatis. Quicquid verò verbis apud ſacerdotium veſtrum nobis agendum erat dè fide atque ſpe veſtra, quam gerimus, in hoc Tomo conſcripta atque allegata, nota facimus. Relegatur ergo in medio veſtri, & in iudicio ſynodali examinata, per omne ſucceſſiuum tempus gloria noſtra eiuſdem fidei teſtimonio declarata clareſcat.

Secunda allocutio Reccaredi.

Suſcertus eſt autẽ ab omnibus Dei ſacerdotibus, offerente rege, ſacroſanctæ fidei Tomus,

& pronunciãte notario clara voce recenſitus eſt, in quo confeſſus eſt fidem catholicam iuxta canones quatuor conciliorũ generalium, cui ſubſcripſit Rex, his verbis, Huic verò confeſſioni meæ, ſanctarum ſcripturarum & conciliorum conſtitutionibus cõſentiens, teſtimonio diuino tota cordis ſimplicitate ſubſcripſi.

Subſcript. confeßionis fidei per Reccaredum.

Tunc acclamatum eſt in laudibus Dei & in fauore principis ab vniuerſo concilio, Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto, cui cura eſt pacẽ & vnitatem eccleſiæ catholicæ prouidere, &c. Deinde vniuerſo concilio iubente, vnus epiſcoporum catholicorum ad epiſcopos & religioſos clericos vel maiores natu ab hæreſi Arriana conuerſos, ſic eſt allocutus: Officij noſtri cura cõpellimur, à veſtra charitate perquirere, quid damnetis in hæreſi, aut quid intra ſanctã catholicã credatis eccleſiã. Tunc epiſcopi omnes vnà cum clericis ſuis, primoréſque gentis Gotthicæ pari conſenſione dixerunt, Licet hoc quod tua paternitas atque fraternitas veſtra à nobis cupit audire, iam olim conuerſionis noſtræ tempore egerimus, quando ſecuti glorioſiſſimum Reccaredum regem noſtrũ ad eccleſiam tranſiuimus, & perfidiam Arrianam cum omnibus ſuperſtitionibus ſuis anathematizauimus, nunc tamen propter charitatem & deuotionẽ quam Deo & eccleſiæ catholicæ debemus quæ petitis promptiſſime agere properamus, ſed & ſiqua adhuc congrua fidei eſſe perſpicitis, ac nobis charitate perſuadetis faciemus.

Acclamatio concilij.

Confeßio fidei epiſcoporum & primorum Gotthicæ gentis.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Arrio venientem, & vſque ad nos retentã adhuc tenere deſiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema ſit.

Quicun

Quicunque filium Dei, dominum Ieſum negauerit à paterna ſubſtantia ſine initio genitum, & æqualem patri eſſe, vel cõſubſtantialem, anathema ſit.

Quicunque ſpiritum ſanctum non credit, aut non crediderit à patre, & filio procedere, eunq; non dixerit coæternum eſſe patri & filio & coeſſentialem, anathema ſit.

Quicunque in patre & filio & ſpiritu ſancto, & perſonas non diſtinguit, & vnius diuinitatis ſubſtantiam non agnoſcit, anathema ſit.

Quicunque filium Dei, dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum, & ſpiritum ſanctũ iuxta deitatem eſſe patre minorem aſſeruerit, & gradibus ſeparauerit, creaturámque eſſe dixerit, anathema ſit.

Quicunque neſcire filium Dei, quod Deus pater, ſciat dixerit, anathema ſit.

Quicunque initium filio Dei & ſpirituiſancto deputauerit, anathema ſit.

Quicunque filium Dei ſecundum diuinitatem ſuam viſibilem aut paſſibilem auſus fuerit proferre, anathema ſit.

Quicunque ſpiritum ſanctum, ſicut patrem & filium verum Deum & omnipotentem eſſe non credit, anathema ſit.

Quicunque alibi fidem & communionem catholicam, præterquam in eccleſia vniuerſali, quam Nicæni & Conſtantinopolitani, & primi Epheſini & Chalcedonenſis concilij decreta tenent, pariter & honorant, anathema ſit.

Quicunque patrem & filium & ſpiritum ſanctum honore & gloria & diuinitate ſeparat aut diſiungit, anathema ſit.

Quicunque non dixerit, gloria patri, & filio & ſpiritui ſancto, anathema ſit.

Quicunque rebaptizandi ſacrilegum opus eſſe bonũ crediderit aut crediderit, agit aut egerit anat. ſit.

Quicunque Ariminen. concilium ex toto corde non reſpuerit & damnauerit, anathema ſit.

Sint ergo dãnata in cœlo & in terra quæcũq; per hanc catholicã fidẽ dãnantur: & ſint accepta in cælo & in terra, quæcunq; per hanc fidẽ accipiuntur regnante domino noſtro Ieſu Chriſto cui cum patre & ſpiritu ſancto eſt gloria in ſecula ſeculorum.

Subſcript. Subſcripſerunt epiſcopi, preſbyteri, & diaconi, ex hæreſi Arriana cõuerſi, & Gotthorum viri illuſtres, & omnes ſeniores ſubſcripſerunt.

Decreta concilij. CAN. I.

Conciliorũ ſtatuta & pont. Rom. decreta cuſtodiri debent.

POſt damnationem hæreſis Arrianæ, & fidei ſanctæ catholicę expoſitionem, hoc ſanctum præcepit concilium, vt quia à nonnullis vel hæreſis vel gentilitatis neceſſitate per Hiſpaniarum eccleſias canonicus prætermiſſus eſt ordo, dum & licentia abundaret tranſgrediendi, & diſciplinæ optio negaretur, dum omnis exceſſus hæreſis foueretur patrocinio, & abundantia mali tẽporis procul eſſet diſtrictio diſciplinæ. At nunc pace eccleſiæ Chriſti miſericordia reparata, quod epiſcoporum canonum authoritas prohibet, ſit reſurgente diſciplina inhibitũ, & agatur omne quod præcepit fieri: Permaneant in ſuo vigore conciliorum omnium conſtituta, ſimul & ſynodicæ ſanctorum præſulum Romanorum epiſtolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores eccleſiaſticos contra canonum ſtatuta aſpiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod ſancti patres ſpiritu Dei pleni ſanxerunt debere non fieri. Et qui præſumpſerit, ſeueritate priorum canonum diſtringatur.

Aduertat lector.

CAN.

CAN. II.

Petitione Reccaredi regis conſtituit ſynodus vt per omnes eccleſias Hiſpaniæ & Galiciæ ſecundum formam Orientalium eccleſiarum concilij Conſtantinopolitani, hoc eſt centum quinquaginta epiſcoporum, ſymbolum fidei recitetur: & priuſquam Dominica dicatur oratio, voce clara prædicetur, quo fides vera manifeſta ſit & teſtimonium habeat, & ad Chriſti corpus & ſanguinem prælibandum, pectore populorum ſi de purificata accedant. *In omnibus eccleſiis die dominica Symbolum recitetur.*

CAN. III.

Vt nequis extra neceſſitatem rem eccleſiæ alienet.

Hæc ſancta ſynodus nulli epiſcoporum licentiam tribuit res alienare eccleſiæ, quia & antiquioribus canonibus hoc prohibetur. Si quid verò quod vtilitatem non grauet eccleſiæ, pro ſuffragio monachorum vel eccleſiarũ ad ſuam parochiam pertinentiũ dederint, firmũ maneat. Peregrinorum vel clericorum, & egenorum neceſſitati, ſaluo iure eccleſiæ, præſtare permittuntur pro tempore quæ potuerint.

CAN. IIII.

Quòd liceat religionis intuitu res eccleſiæ alienare.

Si epiſcopus vnam de parochianis eccleſiis monaſterium dedicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat, hoc de conſenſu concilij ſui habeat licentiam faciendi. Qui etiam ſi de rebus eccleſiæ pro eorum ſubſtantia aliquid, quod detrimentum eccleſiæ non exhibeat eidem loco donauerit, ſit ſtabile. Rei enim bene ſtatuendæ ſanctum concilium dat conſenſum. *12. q. 2. Si epiſcopus.*

CAN. V.

Sacerdotibus non licet cum ſocietate libidinoſa viuere.

Compertum eſt à ſancto concilio, epiſcopos, presbyteros & diaconos venientes ex hæreſi eat nali adhuc deſiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cætero hoc fiat, præcipitur, quod & canonibus prioribus continetur, vt non liceat eis viuere in libidinoſa ſocietate, ſed manẽte inter eos coniugali lege, communem vtilitatem habeant, & non ſub vno conclaui maneant. Vel certè ſi ſuffragatur virtus, in alia domo ſuam vxorem faciat habitare, vt caſtitas apud Deum & apud homines habeat teſtimonium bonum. Si quis verò poſt hanc conuentionẽ obſcœne cũ vxore elegerit viuere, vt neglector habeatur. Qui verò ſemper ſub canone eccleſiaſtico iacuerint, ſi contra veterum imperata in ſuis cellulis mulierum, quę infamiæ ſuſpicionem poſſunt generare, conſortium habuerint, illi canonice quidem diſtringãtur, mulieres verò ab epiſcopis venundentur, & pretium ipſum pauperibus erogetur.

CAN. VI.

Vt liberti ab epiſcopo defendantur.

De libertis autem hoc præcepit ſancta ſynodus, vt ſi qui presbyteri vel diaconi ab epiſcopis facti ſunt, ſecundum modũ quo canones antiqui dant licentiam, ſint liberi. & tamen à patrocinio eccleſiæ tam ipſi quã ab eis progeniti non recedãt. Ab aliis quoque libertati traditi, & eccleſiis cõmendati, patrocinio epiſcopi colligãtur, & ne cuiq̃ donẽtur, hoc à principe epiſcopus poſtulet.

CAN. VII.

Quod ſacrarum ſcripturarum lectio ſacerdotalibus conuiuiis miſceatur.

Diſt 44. Pro reuerentia.

Pro reuerentia Dei, & ſacerdotum id vniuerſa conſtituit ſynodus, vt (quia ſolent crebro menſis

otio

otioſæ fabulę interponi) in omni ſacerdotali conuiuio lectio diuinarum ſcripturarum miſceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.

CAN. VIII.

Iubente autẽ atque conſentiente domino Reccaredo rege id præcipit ſacerdotale concilium, vt clericos ex familia fiſci, nullus audeat à principe donatos expetere, ſed tradito capitis ſui tributo, eccleſiæ Dei cui ſunt alligati, vſque dum viuunt regulariter adminiſtrent.

Clerici de familia fiſci à principe non donentur.

CAN. IX.

Decreto huius concilij hoc ſtatuitur, vt eccleſiæ quæ fuerunt in hæreſi Arriana nũc autẽ ſunt catholicæ, ad eos epiſcopos cum ſuis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipſæ in quibus ipſæ eccleſiæ fundatæ ſunt, pertinere videntur.

Eccleſia Arrianorũ in cuius diœceſi permanere debet. 23. q. 2. hoc ſanctũ confirmat.

CAN. X.

Vt mulier inuita viro non nubat.

Viduæ quibus placuerit, teneant caſtitatẽ nõ tamen ad nuptias vi venire cogãtur. Similis conditio & de virginibus habeatur. Siquis verò propoſitum caſtitatis viduæ vel virgini impedierit, à ſancta communione & à liminibus eccleſiæ habeatur extraneus.

CAN. X.

Quoniam comperimus per quaſdam Hiſpaniarum eccleſias non ſecundum canones, ſed fœdiſſime pro ſuis peccatis homines agere pœnitentiam, vt quoties peccare libuerit, toties à preſbyteris ſe recõciliari expoſtulent, ideo pro coërcenda tam execrabili præſumptione, id à ſancto concilio iubetur, vt ſecundum formam canonum antiquorum detur pœnitentia, hoc eſt vt prius eum quem ſui pœnitet facti, à communio-

Pœnitens pœnitentiã agere debet.

ne ſuſpenſum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impoſitionem crebro recurrere. Expleto autem ſatisfactionis tempore, ſicuti ſacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni reſtituat. Hi verò qui ad propria vitia vel intra pœnitentiæ tempus, vel poſt reconciliationem labuntur, ſecundum priorum canonum ſeueritatem damnentur.

CAN. XII.

De his qui pœnitentiã poſcunt. Quicunque ab epiſcopo vel preſbytero ſanus vel infirmus pœnitentiam poſtulat, id ante omnia epiſcopus ſeruet & preſbyter, vt ſi vir eſt, ſiue ſanus ſiue infirmus, prius eum tondeat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faciat, & ſic pœnitentiam ei tradat. Si verò mulier fuerit, non accipiat pœnitentiam, niſi prius aut velata fuerit, aut mutauerit habitum. Sæpius enim laicis cum fœminis tribuendo deſidioſe pœnitentiam, ad lamentanda rurſus facinora poſt acceptam pœnitentiam relabuntur.

CAN. XIII.

11. q. 1. Inolita præſumptio. Inolita præſumptio vſque adeo illicitis auſibus aditum patefecit, vt clerici clericos ſuos relicto ſuo Pontifice ad iudicia publica pertrahãt. Proinde ſtatuimus vt hoc de cætero non præſumatur. Siquis hoc præſumpſerit facere, conuentus & cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

CAN. XIIII.

Officia publica Iudæis non ſunt committenda. Conuentus noſter hoc canonibus inferendum præcepit, vt Iudæis non liceat Chriſtianas habere vxores vel concubinas, neque mancipium Chriſtianum in vſus proprios comparare: ſed & filios qui ex tali coniugio nati ſunt, aſſumendos eſſe ad baptiſmum. Nulla officia publicis iniungantur

iungantur, per quæ eis occaſio tribuatur Chriſtianis pœnam inferre. Si verò Chriſtiani ab eis in Iudaiſmo ritu ſunt maculati, vel etiam circuncisi, non reddito pretio ad libertatem & religionem redeant Chriſtianam.

CAN. XV.

De ſeruis fiſcalibus.

Si qui ex ſeruis fiſcalibus fortaſſe eccleſias cõſtruxerint, eáſque de ſua paupertate dotauerint, has procuret epiſcopus prece ſua autoritate regia confirmari.

CAN. XVI.

Epiſcopi cum iudicibus idola deſtruere debent.

Quoniam pene per omnem Hiſpaniam ſiue Galiciam, idololatriæ ſacrilegium inoleuit hoc cum conſenſu glorioſiſſimi principis ſancta ſynodus ordinauit, vt omnis ſacerdos in loco ſuo vnà cum iudice territorij ſacrilegium memoratum ſtudioſe perquirat, & exterminare inuentum non differat. Omnes verò qui ad talem errorem concurrunt, ſine diſcrimine qua poterunt animaduerſione coerceãt. Quod ſi neglexerint, ſciant ſe vtrique excommunicationis periculum eſſe ſubituros. Si qui verò domini extirpare hoc malum de poſſeſſione ſua neglexerint & familiæ prohibere noluerint, ab epiſcopo & ipſi à communione pellantur.

CAN. XVII.

Epiſcopi cum iudicibus necatores filiorum corripiant.

Cum multæ querelæ ad aures ſancti concilij deferrentur, inter cætera tantę crudelitatis opus eſt nunciatum, quantum confidentium aures ſacerdotum non poſſent ſuſtinere; vt in quibuſdam Hiſpaniæ partibus filios ſuos parentes interimant fornicationis auidi, pietatis alieni, quibus ſi tædium eſt filios numeroſos alere; prius ſeipſos debẽt caſtigare à fornicatione. Nã dum cauſa propagandę prolis ſortiũtur cõiugia, par-

ricidio & fornicationi tenentur obnoxij, qui filios necando proprios, docent ſe non pro filijs, ſed pro libidine vxores duxiſſe. Proinde tantum nefas ad cognitionem glorioſiſſimi domini noſtri Reccaredi regis perlatum eſt, cuius gloria digna eſt iudicibus earundem partium imperare, vt amouendum tantum facinus diligenter cum ſacerdote procurent, & adhibita ſeueritate prohibeant. Ergo & ſacerdotes locorum eorundem in quibus ſceleris huius immanitas peragitur, ſancta ſynodus præcipiendo conuenit, vt idē ſcelus cum iudice curioſius quærant, & ſine capitali vindicta acriori diſciplina prohibeant.

CAN. XVIII.

Vt eccleſia cum dotibus ſuis in epiſcopi poteſtate conſiſtant.

10. quæſt. 1. Sic quidā contra. Et in decret. Iuo. lib. 2.

Sic quidam contra canonum authoritatem eccleſias quas ædificauerunt, poſtulāt conſecrari, vt dotem quam eidem eccleſiæ contulerint, cenſeant ad epiſcopi ordinationem non pertinere. Quod factum taliter in præterito corrigatur vt & in futuro ne fiat prohibeatur, & omnia ſecundum conſtitutionem antiquam ad epiſcopi ordinationem & poteſtatem pertineant.

CAN. XIX.

10. quæſt. 3. Quia cognouimus. 1. Petr. 5. epiſcopos nō licet in diœceſi ſua angarias imponere.

Quia cognouimus epiſcopos per parochias ſuas non ſacerdotaliter agere, ſed crudeliter deſæuire, & dum ſcriptum ſit, Forma eſtote gregi, non vt dominantes in clerū, qui exactiones diœceſi ſuæ, vel damna infligunt, ideo cenſemus (excepto quod veterum conſtitutiones à parochiis habere iubent epiſcopos) vt alia quæ illis hucuſque præſumpta ſunt, denegentur, hoc eſt neque angariis preſbyteri, aut diaconi, neque aliquibus fatigentur indictionibus, ne videamur in eccle-

ſia

ſia Dei exactores potius quàm pontifices nominari. Hi verò clerici tam locales quàm diœceſani, qui ſe ab epiſcopo grauari cognouerint, querelas ſuas ad metropolitanum deferre non differant, & metropolitanus non moretur huiuſmodi præſumptiones auertere.

CAN. XX.

Eccleſiarum ſeruos & epiſcoporũ, vel preſbyterorum, vel omnium clericorũ à iudicibus vel exactoribus publicis in diuerſis angariis fatigari dolemus. Propter quod omne concilium à pietate glorioſiſſimi domini noſtri poſcit, vt tales vſus deinceps inhibeat, ſed ſerui ſupradictorum officiorum in eorum vſibus vel eccleſiæ laborent. Si quis verò iudicum aut actorum clericum, aut ſeruum clerici, vel eccleſiæ in publicis ac priuatis negotiis occupare voluerit, à communione eccleſiaſtica, cui impedimentum facit efficiatur extraneus. 12. quaſt. 2. *Eccleſiarũ ſeruos.* *Serui eccleſiarum publicis angariis non fatigentur.*

CAN. XXI.

Quod qui ſpem futuræ reſurrectionis habent de mortuis triſtari non debent.

Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt cum pſalmis tantũmodo & pſallentium vocibus debent ad ſepulchrum deferri. Nam funebre carmen quod vulgo defunctis cantari ſolet, vel in pectoribus ſe, aut proximos, aut familias cædere, omnino prohibemus. Sufficiat autem quòd in ſpe reſurrectionis Chriſtianorum, corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Prohibet enim nos Apoſtolus ſanctus lugere defunctos, dicens: De dormientibus autem nolo vos contriſtari, ſicut & cæteri qui ſpem non habent. Dominus non fleuit Lazarum mortuum, ſed ad huius vitæ ærũnas plorauit ſuſcitandum. 13. q. 2. *Qui diuina vocatione.* 1. Theſ. 4. Ioan. 11.

Si autem poteſt hoc epiſcopus omnibus Chriſtianis prohibere, non moretur age e: religioſis autem omnino aliter fieri non debere cenſemus. Sic enim Chriſtianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

CAN. XXII.

Quod in ſanctorum natalitiis ballimathia prohibeantur.

De conſec. d.3. Irreligioſa conſuetudo. Irreligioſa conſuetudo eſt, quam vulgus per ſanctorum ſolẽnitates & feſtiuitates agere conſueuit. Populi qui debent officia diuina attendere, ſaltationibus turpibus inuigilant, cantica non ſolùm mala cantantes, ſed etiam religioſorum officiis perſtrepunt. Hoc enim vt ab omnibus prouinciis depellatur, ſacerdotum & iudicum à concilio ſancto curæ committitur.

Poſt confeſſionem ergo & ſubſcriptionem omnium epiſcoporum, & totius gẽtis Gotthicæ ſeniorum, Reccaredus rex Dei ſacerdotes pie & benigne affatus eſt, & poſt alia verba hoc ſubiecit decretum.

Decretum Reccaredi regis. Hoc adhuc neceſſario pro firmitate catholicæ fidei noſtræ Deo ſupplex inſtituere decreuit authoritas, vt propter roborandam gentis noſtræ nouellam conuerſionem, omnes Hiſpaniarum & Galiciæ eccleſiæ hanc regulam ſeruent, vt omni ſacrificij tempore ante communicationem corporis Chriſti & ſanguinis, iuxta Orientalium partium morem vnanimiter clara voce ſacratiſſimum fidei recenſeant ſymbolum, vt primum populi quam credulitatem teneant fateãtur, & ſic corda fide purificata, ad Chriſti corpus & ſanguinem percipiendum exhibeant.

Deſcriptio confirmationis concilij. Publico edicto regis confirmatum eſt concilium, & ſingula eius capitula in vnam ſummam redacta

redacta, confirmauit dicens: Flauius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam ſancta definiuimus ſynodo, confirmans, ſubſcripſi. Subſcripſeruntque epiſcopi præſentes.

Explicit concilium Toletanum tertium.

MATISCONEN. CONCIL. primum circa tempora Pelagij ſecundi papæ, & eſt prouinciale. *Concilium Matiſc. I.*

CAN. I.

VT nullus epiſcopus, presbyter, diaconus, clericus, vel quicunque ſecularis in monaſteriis puellarum, niſi probatæ vitæ, & ætatis prouectę præter vtilitatem, aut pro quacunque reparatione monaſterij in quacunque earum neceſſitate habitare, aut ſecretas collocutiones habere præſumant, neque intra ſalutatorium aut oratoriũ ingredi permittantur, præcipuè Iudæi, non pro quorumcunque negotiorum occaſione puellis intra monaſterium Deo dicatis aliquid ſecretius colloqui, aut familiaritatem vel moras ibidem habere præſumant. *Prohibentur epiſcopi & presbyteri in monaſteria puellarum ingredi.*

CAN. II.

Vt nulla mulier in cubiculo epiſcopi abſque duobus presbyteris aut certè diaconis ingredi permittatur.

CAN. III.

Vt nullus clericus ſagum, aut veſtimenta, aut calceamenta ſecularia, niſi quod religionem deceat, induere præſumat. Quòd ſi poſt hanc definitionem clericus aut cum indecenti veſte aut cum armis inuentus fuerit, à ſeniore ita coerceatur, vt 30. dierum incluſione detentus, aqua tantum & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. *Sacerdotes ſecularia veſtimenta induere non debẽt.*

CAN. IIII.

Vt archiepiſcopus ſine pallio Miſſas dicere non præſumat.

CAN. V.

Clerico non licet alium clericũ coram iudice ſeculari accuſare.

Vt nullus clericus ad iudicem ſecularé quemcunque alium fratrem de clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocunque loco præſumat, ſed omne negotium clericorũ, aut in epiſcopi ſui, aut in preſbyteri, aut archidiaconi præſentia finiatur. Quod ſi quicunque clericus hoc implere diſtulerit, ſi iunior fuerit, vna minus de quadraginta ictus accipiat: ſi certè honoratior, 30. dierum incluſione mulctetur.

CAN. VI.

De ieiunio aduentus domini.

Vt à feria ſancti Martini vſque ad Natalem domini, ſecunda, quarta, & ſexta ſabbati ieiunetur, & ſacrificium quadrageſimale debitè, quemadmodũ ordino celebrẽtur. In quibus diebus canones legendos eſſe ſpeciali definitione ſancimus, vt nullus ſe fateatur per ignorantiam deliquiſſe.

CANON VII.

De obedientia circa epiſcopum.

Vt preſbyteri, diaconi, vel de quolibet ordine clerici, ita epiſcopo ſuo obedientiæ deuotione ſubiiaceant, vt non alibi dies feriatos, niſi in obſequio illius liceat tenere aut celebrare. Quod ſi quis per quamcunque contumaciam, aut per cuiuſcunque patrocinium hoc facere diſtulerit, ab officio ſegregetur.

De Iudæis.

Nec Iudæi Chriſtianis populis iudices deputentur, aut telonarij eſſe permittantur, per quod illis Chriſtiani videantur eſſe ſubiecti.

Canon hic debet renouari.

CAN. VIII.

Vt Iudæis à cœna domini vſque ad primam diem poſt Paſcha, ſecundum edictum bonæ recor-

cordationis domini Childeberti regis per plateas aut forum, quaſi inſultationis cauſa deambulandi licentia denegetur, & vt reuerentiam cunctis ſacerdotibus domini vel clericis impendant, nec ante ſacerdotes conſenſum, niſi ordinati, habere præſumant. Qui hoc facere fortaſſe præſumpſerit, à iudicibus locorum, prout perſona fuerit, diſtringatur.

CAN. X.

De mancipiis Iudæorum.

Præſenti cōcilio (Deo authore) ſancimus quòd qui Iudæo deinceps debeat deſeruire, datis pro quolibet bono mancipio 12. ſolidis ipſum mancipium quicunque Chriſtianus, ſeu ad ingenuitatem, ſeu ad ſeruitium licentiam habeat redimendi quia nefas eſt, vt quos Chriſtus dominus ſanguinis ſui effuſione redemit, perſecutorum vinculis permaneant irretiti. Quòd ſi acquieſcere his quæ ſtatuimus, quicunque Iudæus noluerit, quandiu ad pecuniam conſtitutam venire diſtulerit, liceat mancipium ipſum cum Chriſtianis vbicunque voluerit habitare.

CAN. XI.

De his qui alios ad falſum teſtimoniū attrahunt.

Id etiam pari conniuentia placuit, vt ſi quis conuictus fuerit alios ad falſum teſtimoniū vel periurium attraxiſſe, aut quacunque corruptione ſolicitaſſe, ipſi quidem vſque ad exitum non cōmunicent. Hi verò qui ei in periurio conſenſiſſe probētur, poſt ab omni ſunt teſtimonio prohibendi, & ſecūdum legem infamia notabūtur.

CAN. XII.

De his qui innocentes accuſant.

De his verò qui innocentes aut coram principe, aut iudicibus accuſare conuicti fuerint, ſi clericus honoratior fuerit, ab officij ſui ordine degradetur: ſi verò ſecularis cōione priuetur.

Explicit Matiſconen. concilium primum.

MATISCONEN. CONCIL.
ſecundum, & eſt prouinciale.

Concilium Matiſconen. 2. De obſeruãtia diei dominicæ.

CAN. I.

CVſtodire debemus diem dominicam, quæ nos denuo peperit, & à peccatis omnibus liberauit. Nullus veſtrũ litium fomitibus vacet, nullus cauſarum actiones exerceat, nemo ſibi talem neceſſitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumẽtorum imponere cogat. Eſtote omnes hymnis & laudibus Dei animo corporéque intenti. Si quis veſtrum proximam habeat eccleſiam, properet ad eandem, & ibi dominico die ſemetipſum precib⁹ lachrymíſque afficiat. Sint oculi manúſque veſtræ toto illo die ad Deum expanſæ, ipſe eſt enim dies requietionis perpetuus, ipſe nobis per ſeptimæ diei vmbrã inſinuatus noſcitur in lege & prophetis. Iuſtũ igitur eſt vt hãc diem vnanimiter celebremus, per quam facti ſumus quod nõ fuimus. Fuimus enim antè ſerui peccati, ſed per eã facti ſumus filij iuſtitiæ. Exhibeamus domino liberam ſeruitutem, cuius nos nouimus pietate de ergaſtulis liberatos erroris: non quia hoc dominus noſter à nobis expetit, vt corporali abſtinentia diẽ dominicã celebremus, ſed quęrit obedientiã, per quã nos calcatis terrenis actibus, ad cęlũ vſque miſericorditer prouehat. Si quis igitur veſtrũ hãc ſalubrem exhortationẽ paruipenderit, aut contemptui tradiderit, ſciat ſe pro qualitatis merito principaliter à Deo puniri, & deinceps ſacerdotali quoque iræ implacabiliter ſubiacere. Si cauſidicus fuerit, irreparabiliter cauſam amittet, ſi ruſticus aut ſeruus, grauioribus fuſtium ictibus verberabitur, ſi clericus aut monachus, menſibus ſex à conſortio ſuſpendetur fratrum.

CAN.

CA. II.

Paſcha noſtrum in quo ſummus ſacerdos & Pontifex pro noſtris delictis immolatus eſt, omnes debemus feſtiuiſsimè colere, & in illis ſanctiſſimis ſex dieb⁹ nullus ſeruile opus audeat facere. *De veneratione Paſchæ.*

CAN. III.

Decernimus vt extra tempora decreta baptiſmi, nullus filios ſuos baptizet, niſi infirmitas nimia, vel dies extremus compulerit filios ſuos baptiſmum ſuſcipere. *De oblatione altaris diebus dominicis.*

CAN. IIII.

Item ſtatuimus vt omnibus dominicis diebus, altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur, tam panis quàm vini, vt per has immolationes & peccatorum ſuorum faſtibus careant, & cum Abel vel cæteris iuſtè offerentibus promereantur eſſe conſortes. *Gen. 4.*

CANON V.

Omnes reliquas fidei ſanctæ catholicæ cauſas, quas temporis longitudine cognouimus deterioratas fuiſſe, oportet nos ad ſtatũ priſtinum reuocare, ne nobis ſimus aduerſarij, dum ea quæ cognoſcimus ad noſtri ordinis qualitatem pertinere, aut non corrigimus, aut quod nefas eſt, ſilentio prætcrimus. Leges nanque diuinæ conſulentes ſacerdotibus ac miniſtris eccleſiarum, pro hæreditaria portione omni populo præceperunt decimas fructuum ſuorum locis ſacris præſtare, vt nullo labore impediti per res illegitimas ſpiritualibus poſſint vacare miniſteriis, quas leges Chriſtianorum cõgeries longis temporibus cuſtodiuit intemeratas. Vnde ſtatuimus, vt decimas eccleſiaſticas omnis populus inferat, quibus ſacerdotes aut in pauperũ vſum, aut captiuorum redemptionem prorogatis, *De decimis fructuum locis ſacris præſtandis.*

ſuis orationibus pacem populo ac ſalutem impetrent. Siquis autem contumax noſtris ſtatutis fuerit, à mēbris eccleſiæ omni tēpore ſeparetur.

Canon. 6. eſt Ca. 29. concilij Carthaginenſis tertij, qui etiā corrigitur per Ca. 29. ſextæ ſynodi.

CAN. VII.

Statuimus inſuper vt liberti eccleſiæ per ſolos epiſcopos iudicentur.

CAN. VIII.

Item decernimus, vt quicunque, culpa compellente, aut potentum importuna non ſuſtinés, ſuæ gremium matris eccleſiæ petierit, in eodem loco inconcuſsè permaneat, nulli permittentes quolibet gradu dignitatis functo fugitiuo in locis ſacris violentiam inferre.

CAN. IX.

Humana temeritas in ſacerdotes dei graſſari nō debet.

Statuimus etiam, vt epiſcopus per ſecularem poteſtatē non iudicetur. Nefas eſt enim vt illius manibus epiſcopus aut iuſſione de eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine domini, ad ſaluationem corporis animæque euchariſtiā ſæpe porrexit. Hoc enim decretum à nobis præfixum, qui fuerit audacter tranſgreſſus, tam ipſe quam omnes qui ei conſenſerint, vſque ad generale concilium anathemate de eccleſia ſeparentur.

CAN. X.

Clerici à laicis iniuriam pati non debēt.

Quod de epiſcopis cenſuimus, vim obtineat & in clero, vt neque præſbyter, nec diaconus, neque ſubdiaconus de eccleſiis trahantur, aut iniuriam aliquam inſcio epiſcopo eorum patiantur, ſed quicquid quis aduerſus eos habuerit, in notitiam epiſcopi proprij perducat, & ipſam cauſam iuſtitia præeunte diſcutiens, animo clericos accuſantis ſatisfaciat.

CAN.

CAN. XI.

Sectatores hoſpitalitatis nos eſſe non ſolum dominus Ieſus admonet, cum ſe dicit in hoſpitem receptum fuiſſe, ſed etiam Apoſtolus in omnibus pene præceptis. Propterea beatiſſimi fratres vnumquenque noſtrum oportet non ſolum ſemetipſum ad hoc opus aptare, ſed etiam omnium fidelium mentes, vt poſſint apud Deum miſericordiæ operibus pro noſtris peccatis intercedere, & nos ei per veram hoſpitalitatem reconciliari. Siquis ergo noſtrum non admonuerit, aut exemplũ exhortationis ſuæ ipſe prius comprobauerit opere, indignationem diuinæ proculdubio incurret maieſtatis. Prædicetur hoc noſtræ mediocritatis ſtatutum in auribus omnium Chriſtianorum. *Matt.25.* *Paulus in multis locis*

CAN. XII.

Quid autem ſcriptura diuina de viduis & pupillis præcipiat, nobis clam nõ eſt, ideóque quia prouiſioni noſtræ (Deo authore) cauſæ principaliter viduarum & pupillorum ſunt commiſſę, decernimus vt iudices nõ prius viduas & pupillos conueniant, niſi epiſcopo nunciarint, cuius ſub velamine degũt. Quod ſi epiſcopus præſens non fuerit, archidiaconus & preſbyter pariter ſedentes, communi deliberatione cauſis eorum terminos figant, ita iuſtè & rectè, vt deinceps de talibus antedictæ perſonæ non conquaſſentur. Quòd ſiquis iudex aut impeditor eis iniuriam aliquam ingeſſerit, aut hanc definitionem tranſgreſſus fuerit, à communione ſuſpendatur. *De viduis & pupillis.*

CAN. XIII.

Volumus igitur quòd epiſcopalis domus, quæ ad hoc inſtituta eſt, vt ſine perſonarũ acceptione omnes in hoſpitalitate recipiat, canes non *Canon hic noſtris temporibus negligitur.*

habeat, ne fortè hi, qui in ea miſeriarum ſuarum leuamen habere cõfidunt, dum infeſtorum canũ morſibus laniantur, detrimentũ verſa vice ſuorũ ſuſtineant corporũ. Cuſtodienda eſt igitur *Nota.* epiſcopalis * habitatio, hymnis, non latratibus, operibus bonis, nõ morſibus venenoſis. Vbi igitur Dei eſt aſſiduitas cantilenæ, monſtrũ eſt, & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.

CAN. XIIII.

Quòd nullus miſerorum rebus ſuis fraudetur. Ex interpellatione quorundam cognouimus, quòd calcatis canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent, vel aliqui qui potentia ſeculari inflantur, res alienas competere, & nullis exertis actionibus, aut cõiunctionibus prærogatis, non ſolum miſeros de agris, ſed etiam de domibus propriis exulare. Idcirco in remediũ conſulentes decernimus, vt deinceps huius mali licentiam quiſpiã non habeat, ſed ſecundũ canonum atque legum tenorem cauſarũ ſuarum actionem proponat, vt nullus miſerorum rebus ſuis per vim aut aſſentationem quamlibet defraudetur. Illi autem qui contrafecerint, procelloſi anathematis vltione plectantur.

CAN. XV.

De reuerẽtia præſtanda clericis Statuimus, vt ſiquis quempiam clericorum honoratorũ in itinere obuium habuerit, vſque ad inferiorem gradum honoris, veneranter illi colla ſubdat, prout is officia & obſequia fideliſſimæ Chriſtianitatis iure promeruit. Et ſiquidẽ ille ſecularis equo vehitur, clericúſque ſimiliter, ſecularis galerum de capite auferat, & clerico ſynceræ ſalutatiõis manus adhibeat. Si verò clericus pedes graditur, & ſecularis vehitur equo, illico ad terram defluat, & debitum honorem illi ſynceræ charitatis exhibeat. Qui verò horũ,

quæ

quæ ſpiritu ſancto dictante ſancita ſunt, tranſgreſſor fuerit, ab eccleſia, quandiu epiſcopus illius eccleſiæ voluerit, ſuſpendatur.

CAN. XVI.

Illud quoque rectum nobis viſum eſt diſponere, vt quæ vxor ſubdiaconi vel exorciſtæ, vel acolythi fuerat, mortuo illo, ſecundo ſe non audeat ſociare matrimonio. Quod ſi fecerit, ſeparetur, & in cœnobiis puellarum Dei tradatur, & ibidem vſque ad exitum vitæ permaneat.

CAN. XVII.

De his qui ſepulchra reſerant.

Comperimus multos needũ marcidatis mortuorum membris ſepulchra reſerare & mortuos ſuos ſuperimponere, & aliorum (quod nefas eſt) pro mortuis ſuis religioſa loca vſurpare ſine voluntate domini ſepulchrorũ: ideóque ſtatuimus vt nullus deinceps hoc peragat. Quod ſi factum fuerit, ſecundum legem ſuperimpoſita corpora de eiſdem tumulis reiactentur.

CAN. XVIII.

Inceſtam copulationem, in qua nec coniuges nec nuptias rectè appellari leges ſanxerunt, catholica deteſtatur eccleſia, & grauioribus pœnis eos afficere promittunt, qui natiuitatis ſuæ gradus libidinoſo ardore contemnentes, in ſtercore vt ſues teterrimi conuoluuntur.

CAN. XIX.

Item ſtatuimus vt ad locum vbi pro reatus ſui qualitate quiſpiam interficiendus eſt, nullus clericorum accedat.

CAN. XX.

Decernimus etiã vt ad ſynodum poſt triennij tempus omnes conueniant, & hoc adimplere ſolicitudinis ſit metropolitani Lugdunenſis epi-

ſcopi, vnà cum diſpoſitione magnifici principis noſtri definientis locũ ad quem omnes congregentur. Si aliquis eorũ contumax fuerit, aut excuſationem falſæ neceſſitatis inuenerit, volumus vt vſque ad concilium generale à communione maneat alienus.

Acceſſit ad hæc edictum regis Guntanici inſigniter pium, de obſeruando die dominico, & aliis ſtatutis ſecundæ ſynodi Matiſconenſis.

Expliciunt canones concil. Matiſconen. 2.

Gregorius 1. ſexageſimuſquartus papa.

A.D.603. GRegorius natione Romanus, ex patre Gordiano, ſedit annos 13. menſes 6. dies 10. Hic expoſuit homilias Euangeliorum 40. in Iob ſcripſit libros 35. in Ezechielẽ homilias 22. paſtorale quoque & Dialogorum libros quatuor, edidit & alia multa, quæ vulgo ſuo nomine circunferuntur. Sub Gregorio celebrata ſunt duo concilia Romæ, quæ habentur in Regiſtro libr. 4. cap. 88. Celebratum eſt ſub eodem concilium Lateranenſe, de quiete & libertate atque exemptione nigrorum monachorum.

A.D.603 Sabinian⁹ papa. SAbinianus 65. Papa ſub Petro, ſedit annum vnum, menſes 5. dies 11. nihil fecit memoria dignũ. Eius patria ignoratur, ſucceſſit Gregorio cuius res bene geſtas perpetuo auerſatus eſt.

A.D.605. Bonifacius papa. BOnifacius 3. natione Romanus, papa 66. ſub Petro, obtinuit à Phoca Imperatore vt ſedes beati Petri, quæ caput eſt omnium eccleſiarũ, ita & diceretur & haberetur ab omnibus, quem locum eccleſia Conſtãtinopolitana ſibi vendicare conabatur fauentibus malis principibus. & affirmantibus eo loco primã ſedem eſſe debere vbi imperij caput eſſet. Quantum temporis ſederit Pontifex iſte diuerſitas eſt inter ſcriptores, nam

ex

ex Platina colligitur quòd ſederit mẽſes nouem, nonnulli quòd octauo cum dimidio ſederit annum vnum, dies 25. Alij verò annũ vnum, menſes quinque, dies 28. Alij quòd menſe octauo, & die 22. ſui Pontificatus obierit.

Bonifacius 4. Papa 67. ſub Petro, natione Manſus, ſedit annos 6. menſes 7. dies 13. hic templum quod veteres Pantheon appellabant, (quia omnibus diis commune eſſet) à Phoca Imperatore obtinuit, & conſecrauit in honorem beatæ Mariæ virginis & omnium Martyrũ, eiectis prius gentium ſimulachris, vnde poſtea virgo ad martyres appellata eſt. *A. D. 606 Bonifacius papa.*

Deuſdedit papa 68. ſub Petro, natione Romanus, ex patre Stephano ſubdiacono, hic ſedit annos 3. dies 23. ſub hoc floruit in Hiſpania Iſidorus Hiſpalenſis epiſcopus Leandri ſucceſſor, iſte Deuſdedit fuit vir ſanctitatis eximiæ. *A. D. 613. Deuſdedit papa.*

Sub hoc celebratum eſt concilium Antiſiodorenſe, cuius canones ſunt ſequentes, hoc concilium fuit prouinciale.

CAN. I.

Non licet calen. Ianuarij vecolo aut ceruolo facere, vel ſtrenas diabolicas obſeruare, ſed in ipſa die ſic omnia beneficia tribuantur, ſicut & reliquis diebus.

CAN. II.

Vt omnes presbyteri ante Epiphaniam miſſos ſuos dirigant, qui eis de principio quadrageſimę nunciẽt, & in ipſa Epiphania ad populũ indicẽt.

CAN. III.

Non licet compenſas in domibus propriis, nec vigilias in feſtiuitates ſanctorum facere, nec inter ſentes aut arbores ſacriuos, vel ad fontes vota exſoluere, ſed quicunque votum habuerit, in eccleſia vigilet, & matriculæ ipſum votum *De ſuperſtitionibus quorundã.*

aut pauperibus reddat, nec ſubtilia, aut pede, aut hominem lineo fieri penitus præſumat.

CAN. IIII.

De ſortilegis vel augurijs. Non licet ad ſacrilegos vel auguria reſpicere, nec ad characteres, nec ad ſortes quas ſanctorū vocant, vel quas de ligno aut de pane faciunt, aſpicere, ſed quæcunque homo facere vult omnia in nomine domini faciat.

CAN. V.

De vigilijs Omnino & inter ſupradictas conditiones, vigilias, quas in honore domini obſeruant, omnibus prohibemus.

CAN. VI.

De chriſmate. Vt à media quadrageſimę preſbyteri Chriſma petant, & ſiquis infirmitate detentus venire nō potuerit, ad archidiaconum ſuum, vel archiſubdiaconum tranſmittat, & Chriſmatio & linteo imponant, ſicut reliquiæ ſanctorum deportari ſolent.

CAN. VII.

Vt omnes preſbyteri ad ſynodum in ciuitatem veniant, & cal. Nouemb. omnes abbates ad concilium veniant.

CAN. VIII.

Nō licet in altario in ſacrificio diuino mellitū (quod mulſum appellatur) nec vllum aliud poculum extra vinum cum aqua miſtum offerre, quia ad grandem reatum & peccatum pertinet preſbytero illi, quicunque aliud poculum extra vinum in conſecratione ſanguinis Chriſti offerre præſumpſerit.

Extra vinū non fiat conſecratio ſanguinis Chriſti.

CAN. IX.

Non licet in eccleſiis choros ſecularium, vel puellarum cantica exercere, nec conuiuia in eccleſia præparare, quia ſcriptum eſt, Domus mea domus orationis vocabitur. *Mat.21.*

CAN. X.

Non licet ſuper vno altario in vna die duas Miſſas dicere, nec in altario, vbi epiſcopus Miſſas dixerit, preſbyter in illa die Miſſas dicat.

CAN. XI.

Non licet in vigilia Paſchæ ante horã ſecundam noctis vigiliam expedire, quia in illa nocte non licet poſt mediam noctem bibere, nec in Natali domini, nec in reliquis ſolennitatibus.

CAN. XII.

Non licet mortuis nec Euchariſtiam nec oſculum tradi, nec velo neque palliis corpora eorum inuolui.

CAN. XIII.

Non licet diacono velo vel palla ſcapulas ſuas inuolui.

CAN. XIIII.

Non licet in baptiſterio corpora ſepelire.

CAN. XV.

Non licet mortuum ſuper mortuum mitti.

CAN. XVI.

Non licet die dominico boues iungere, vel alia opera exercere.

CAN. XVII.

Quicunque ſe propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato ſe ſuſpenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percuſſerit aut qualibet occaſione voluntate ſe morti tradiderit, iſtorum oblata non recipiantur.

CAN. XVIII.

Non licet abſq; Paſchæ ſolennitate vllo tempore baptizare, niſi illos quibus mors vicina eſt, quos Grabatios dicunt: quod ſiquis in alio pago contumacia faciente poſt interdictum hoc infantes ſuos ad baptiſmum detulerit, in eccleſias

noſtras non recipiantur: & quicunque preſbyter ipſos extra noſtrum præceptum recipere præſumpſerit, tribus menſibus à communione eccleſiæ ſequeſtratus ſit.

CAN. XIX.

Nō licet preſbytero, aut diacono, aut ſubdiacono, poſt acceptū cibum vel poculū Miſſas tractare, aut in eccleſia, dum Miſſæ dicuntur, ſtare.

CAN. XX.

Quòd ſi preſbyter (quod nefas eſt dicere) aut diaconus, aut ſubdiaconus poſt acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulterium commiſerit, & archipreſbyter hoc epiſcopo aut archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet.

CAN. XXI.

Nō licet preſbytero in vno lecto poſt acceptā benedictionem cum preſbytera dormire, nec in peccato miſcere, nec diacono nec ſubdiacono.

CAN. XXII.

Non licet relictæ preſbyteri, nec relictæ diaconi, nec ſubdiaconi, poſt eius mortem maritum accipere.

CAN. XXIII.

Si monachus in monaſterio adulteriū commiſerit, aut peculiare habere præſumpſerit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per ſe non emendauerit, aut epiſcopo, aut archidiacono non intimauerit, ad pœnitentiam agendam in alio monaſterio retrudatur.

CAN. XXIIII.

Non licet Abbati vel monacho ad nuptias ambulare.

CAN. XXV.

Non licet Abbati filios de baptiſmo habere, nec monachis commatres habere.

CAN. XXVI.

Abbas non permittat mulieres monaſterium ingredi.

Quòd ſiquis Abbas mulierẽ in monaſterium ingredi permiſerit, aut feſtiuitates aliquas ibi ſpectare perceperit, tribus menſibus in monaſterio trudatur, pane & aqua contentus.

A canone 27. vſque ad 32. tantum agitur de perſonis inter quas prohibitum eſt nuptias celebrare: quod quidem omnibus notum eſt.

CAN. XXXIII.

Non licet preſbytero, nec diacono ad trepalium vbi rei torquentur ſtare.

CAN. XXXIIII.

Non licet preſbytero in iudicio illo ſedere, vnde homo ad mortem tradatur.

CAN. XXXV.

Non licet preſbytero, aut diacono, vel cuiquã clericorum de qualibet cauſa cõclericum ſuum ad iudicem ſecularem trahere.

CAN. XXXVI.

Non licet mulieri nuda manu Euchariſtiam ſumere, nec manum ſuam ad pallas dominicas mittere.

CAN. XXXVII.

Nullus cum excommunicatis communicet.

Siquis preſbyter, aut quilibet de clero aut de populo excommunicatum abſque voluntate ipſius qui eum excommunicauit, ſciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuerit, ſimili ſententiæ ſubiaceat.

CAN. XXXVIII.

Non licet preſbytero inter epulas cantare, nec ſaltare.

CAN. XXXIX.

Vnaquæque mulier quando cõmunicat, Dominicalem ſuum habeat. Quòd ſi non habuerit, vſque in aliũ diem dominicũ non cõmunicet.

CAN. XL.

Iudex ſecularis inconſulto epiſcopo nulli clericorum iniuriam inferat.

Quicunque Iudex, aut ſecularis preſbyterum aut diaconũ aut quélibet de clero, aut de iunioribus abſque audientia epiſcopi, aut Archidiaconi, aut Archipreſbyteri iniuriam inferre præſumpſerit, anno ab omnium Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus.

CAN. XLI.

Parendum eſt præceptis archipresbyteri.

Siquis ex ſecularibus inſtitutionem, aut commonitionem archipreſbyteri ſui cõtumacia faciente audire diſtulerit, tãdiu à limitibus ſanctæ eccleſiæ habeatur extraneus, quandiu tam ſalubrem inſtitutionem adimplere ſtuduerit. Inſuper & mulctam quam glorioſiſſimus Rex dominus inſtituit, ſuſtineat.

A.D.617. Expliciunt canones concilij Antiſiodoren.

Bonifac. 5. pont. 69. Bonifacius 5. papa, natione Campanus Heracilio Imp. ſedit an. 5. dies 10. Hic pont. Campanos ſacrilegos ab eccleſiis excluſit: ſed ad eccleſias confugientes immunitate donauit.

Mahometi origo, ingenium & obitus. Sub hoc pontifice Mahometus Arabs natus eſt ex patre Pagano & ex matre Hebræa Hiſmaelitici generis: Qui magnum in Chriſtianum populum excitauit incendiũ. Qui cum magnum ſe Dei prophetã aſſereret magicis artibus Aſianos & Aphricanos deludẽs, ita populos quoſdã concitauit noua à ſe religione imbutos vt paulũ abfuerit quin omnino Imperij nomen deleret,

capta Alexandria, multiſque aliis Syriæ & Ciliciæ vrbibus. Sarracenos ſectatores ſuos habuit. Qui annos natus penè 40. poſtquàm tam tetra peſte animos hominum infeciſſet, extinctus eſt. Viſitur in Arabiæ vrbe Modina eius ſepulchrũ vti ſanctorũ apud nos. Honorius primus papa 70. natione Campanus ex patre Petronio viro conſulari, ſedit annos 12. menſes 11. dies 17. Hic pon. eccleſias reſtaurãs Heraclij permiſſu æreas Romuli ædis tegulas ſancto Petro ſupertexit. Quo mortuo vacauit ſedes menſibus 19.

A D. 612. Honorius pont. 70.

CONCILIVM HISPALENSE ſecundum, ſub die iduum Nouembrium circa tempora Honorij papæ tempore Siſebuti regis. Eſtque prouinciale.

Concilium Hiſpalenſe. 2.

CAN. I.

Non eſt obiicienda præſcriptio, vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis.

PRima actione Theodolphi Malacitanæ antiſtitis eccleſiæ ad nos oblata precatio eſt: aſſerentis antiquam eiuſdem vrbis parochiam militari quodam diſcrimine fuiſſe deciſam, & ab aliis eccleſiis eſſe remotam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia quæ ab antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe eccleſiam ſuam quiſquis comprobaret, eius priuilegio reſtitueretur. Sicut enim per legem mundialem his quos Barbarica ſeueritas captiua neceſſitate tranſuexit, poſtliminio reuertentibus redditur antiqua poſſeſſio: ſic eccleſia receptura eſt parochiã, quam antea tenuit cum rebus ſuis. Non enim erit obiicienda pręſcriptio temporis, vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis.

C. de captl. & poſtl. ſi quos.

CAN. II.

Legitimus ſi deficiat limes, præſcriptio longi temporis ſilentium repetenti imponit.

Placuit, vt ſi in diœceſi epiſcopi poſſidentis ſitam baſilicam veteribus ſignis limes præuiſus monſtrauerit, eccleſiæ cuius eſt ius retentionis ſit æternũ dominiũ. Quòd & ſi limes legitimus eandem baſilicam non recludit: & tamen longi tẽporis probatur obiecta præſcriptio appellatio repetentis epiſcopi non valebit, quia illi trien-nalis obiectio ſilentium imponit. Sin verò infra metas tiennalis temporis extra alienos termi-nos baſilicæ iniuſta retentio reperitur, repeten-tis epiſcopi iuri ſine mora reſtituetur.

CAN. III.

De deſertoribus clericis, vt epiſcopis ſuis reſtituantur.

Placuit, vt ſiquis clericus in monaſteriis ec-cleſiæ propriæ deſtitutus ad aliam tranſitum fe-cerit, compellente ad quem fugerit ſacerdote, ad eccleſiam quam prius incoluerat remittatur. Qui verò eũ ſuſceperit, nec ſtatim ſine vllo niſu exceptionis ad propriã eccleſiam remittendum elegerit, quandiu eum reſtituat, communione ſe priuatum agnoſcat. Deſertorẽ autem clericum cingulo honoris, atque ordinationis ſuæ exutũ, aliquo tempore monaſterio relegari conuenit: ſicque poſtea in miniſterio eccleſiaſticæ ordi-nis reuocari.

CAN. IIII.

Bigami ad presbyterium vel diaconatum non ſunt promouendi.

Nunciatum eſt nobis apud Aſtigitanam ec-cleſiam quaſdã nuper ordinationes illicitas ex-titiſſe, Ita vt quidam viduarũ mariti Leuitarum miniſter

miniſterio ſacrarentur. Quos quidem cõuenit à gradu ſuſcepto, in irritum deuocari, nec vltra prouehi ad diaconi miniſteriũ qui cõtra diuina atque eccleſiaſtica iura inſtituti reperiuntur.

CAN. V.

Presbyteri non præſumant ordinare.

Relatum eſt nobis de quibuſdã clericis, quorũ dum vnus ad preſbyterium, duo ad Leuitatum miniſterium ſacrarentur, epiſcopus oculorum dolore detentus fertur manum ſuam ſuper eos tantum impoſuiſſe, & preſbyter quidã illis contra eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe. Qui licet propter tantam audaciam poterat accuſatus damnari, ſi adhuc viueret: tamen quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accuſari non poteſt, hi qui ſuperſunt, gradum ſacerdotij vel Leuitici ordinis, quem peruersè adepti ſunt, amittant. *Diſt. 23. Quorundam clericorum.*

CAN. VI.

Presbyteri vel diaconi ab vno epiſcopo non ſunt deponendi.

Comperimus quendã preſbyterum à pontifice ſuo iniuſtè olim deiectum, & innocẽtem exilio condemnatum. Ideo decreuimus (iuxta priſcorum patrum decretum) ſynodali ſententia, vt nullus noſtrum ſine concilij examine, deiicere quemlibet preſbyterum vel diaconum audeat. Epiſcopus enim ſacerdotibus & miniſtris ſolus honorem dare poteſt: auferre ſolus non poteſt. Tales enim neque ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris ſui priuilegiis exui: ſed præſentati ſynodali iudicio, quod canon de illis præceperit, definiri.

CAN. VII.

Prohibita chorepiſcopis & presbyteris.

Relatum eſt nobis Agapium Cordubenſem epiſcopum frequẽter chorepiſcopos, vel presbyteros deſtinaſſe, qui tamen iuxta canones vnum ſunt, qui abſente Pontifice altaria erigerent, baſilicas cõſecrarent. Quod quidẽ non eſt mirum id præcepiſſe virũ eccleſiaſticæ diſciplinæ ignarum. Ergo ne vltrà talis à nobis licentia vſurpetur, communi ſententia ſtatuendum oportuit, ſcientes, quia ſicut preſbytero vel chorepiſcopo illicita conſecratio eſt altaris, ita & conſtitutio. In diuinis enim literis, præcipiente domino, ſolus Aaron in tabernaculo erexit altare, ſolus ipſe vnxit: quia ſummus Dei ſacerdos erat ſicut ſcriptum eſt de eo, Moſes & Aaron in ſacerdotibus eius, ideóque id quod tantum facere principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typum Moſes & Aaron tenuerint, presbyteri, qui filiorũ Aaron geſtant figurã, arripere non præſumant. Nam quamuis cum epiſcopis plurima illis myſteriorum communis ſit diſpenſatio, quædam tamen authoritate veteris legis, quædã nouellis & eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint: ſicut presbyterorum & diaconorũ, ac virginum conſecratio. Conſtitutio altaris, benedictio, vel vnctio, ſiquidem nec licet eis benedicere eccleſiam, vel altaria conſecrare, nec per impoſitiones manus fidelibus baptizandis, vel cõuerſis ex hæreſi ſpiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare, ſed nec publicè quidẽ in Miſſa quenquã pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epiſtolas mittere. Hæc omnia illicita eſſe preſbyteris, quia pontificatus apicem non habent, quem ſolis deberi epiſcopis authoritate canonum præcipitur, vt per hoc & diſcretio graduũ,

Aarõ ſummus Dei ſacerdos. Preſbyteri filiorum Aarõ geſtant figuram.

Prohibita chorepiſco. & presbyteris eccleſiaſtica ſacramenta.

&

& dignitatis faſtigiũ ſummi Pontificis demonſtretur. Sed nec coram epiſcopo licere eis in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare, nec pœnitentem ſine præcepto epiſcopi ſui reconciliare, nec eo præſente ſacramentũ corporis & ſanguinis Chriſti conficere, nec eo coram poſito populum docere, vel benedicere, aut ſalutare, nec plebẽ vtique exhortari. Quæ omnia eis à ſede Apoſtolica prohibita eſſe noſcuntur.

CAN. VIII.

Ob ingratitudinem liberti libertate priuentur.

Statuimus, vt qui ab epiſcopo ſuo libertati traditi ſunt, ſi immemores beneficij accepti, ei ingrati ob ſuperbiam ſuam extiterint, in ſeruitutem reuocentur, vt quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera ſeruitus.

Hic canon diſcuſſus eſt propter Heliſeum Agabrenſis eccleſia.

Can. 9. eſt can. 25. Concilij Chalcedonenſis.

CAN. X.

Anathemate feriuntur monaſteriorum expoliatores.

Siquis noſtrum, vel nobis ſuccedentium ſacerdotum quodlibet monaſteriũ aut vi cupiditatis expoliandũ, aut ſimulatione aliqua fraudis conuellendum aut diſſoluendũ tentauerit, anathema effectus maneat, & à regno Dei extraneus, nec proficiat illi bonũ fidei, vel operis ad ſalutem, qui tantæ & ſalutaris vitæ deſtruxerit tramitẽ. Super hos etiã vniuerſi illius prouinciæ epiſcopi congregati, eundẽ ſacrilegũ cœtúſque ſui euerſorem à communione ſuſpendant: quod impiè vnus ſubuerterit, omnes reſtaurent.

Salutaris vitæ via, monaſtica vita.

CAN. XI.

Vt virginum monaſteria monachorum cura committantur.

Decreuimus, vt monaſteria virginum monachorũ adminiſtratione gubernétur. Tunc enim ſalubria Chriſto dicatis virginibus prouidemus, quando eis patres ſpirituales eligimus, quorum non ſolum gubernaculis tueri, ſed etiam doctrinis ædificari poſſint. Et tamen circa monachos *Nota.* *cautela ſeruatur, vt remoti ab earum familiaritate maneant. Sed nec Abbati vel ei qui præficitur, extra eam quæ præeſt, loqui virginibus Chriſti aliquid quod ad inſtitutionem morum non pertineat licebit, nec cũ ea ſola, qui præeſt, frequenter eis loqui oportet: ſed ſub teſtimonio duarum vel trium ſororum, ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnis locutio. Abſit enim vt monachos (quod dictum etiam nefas eſt) Chriſti virginibus familiares eſſe velimus, ſed eos tantum earundem gubernaculis deputamus conſtituentes, vt vnus monachorũ probatiſſimus eligatur, cuius curæ ſit prædiis earum ruſticis vel vrbanis intédere, fabricas extruere, &c. vt Chriſti famulæ ſolis diuinis cultibus, operibúſque ſanctis inſeruiant. Sanè is qui ab Abbate præponitur, iudicio ſui epiſcopi comprobetur. Veſtes autem illæ iiſdem cœnobiis faciant, à quibus tuitionem expectant: ab eiſdem denuo laborum fructus, & procurationis ſuffragium recepturæ. Siqui monachorum contrafecerint, ſciant quòd eorum temeritates excommunicationis ſit plectenda cenſura.

CAN. XII.

Iſte epiſcopus natione erat Syrus. In iſto canone hæreſis cuiuſdam epiſcopi Acephalorum abnegantis proprietatẽ duarum naturarum in Chriſto, & aſſerentis deitatem paſſibilem, damnatur, & eiuſdem epiſcopi conuerſio ad fidem deſcribitur.

CAN

CAN. XIII.

Tertia decima proſecutione breuiter narrandum putauimus, ad refutationem eorundem hæreticorum qui duas naturas Chriſti poſt vnionẽ delirantes confundunt, & paſſibilem in eo diuinitatis ſubſtantiam aſſerunt. Contra quorũ blaſphemias oportet nos in vna perſona Chriſti geminæ naturæ proprietatem oſtendere: paſſionémq; eius in ſola humanitatis ſuſceptione manifeſtare, vt ſi forte aliqui ſtultorum huius ſententiæ errore decepti ſunt, dum iſta legerint, reſipiſcant, rectæque fidei veritatem firmiter teneant. Ergo (ſicut immaculata fides & ſancta Dei eccleſia docet) confitemur dominum noſtrum Ieſum Chriſtum æternaliter ex patre Deũ natum temporaliter ex vteroglorioſæ virginis Mariæ hominem editum, & ob hoc in vna perſona duas naturas habentẽ, deitatis, qua ante ſecula genitus eſt: & humanitatis, quia in tempore editus eſt. Cuius geminæ naturæ diſtinctio primum ex literis legis, deinde ex Prophetis, & Euangelicis atque Apoſtolicis depromenda eſt paginis, vt ea quæ aſſerimus, non argumẽtis, ſed exemplis ſcripturarum firmemus. Primo ex illo: Ecce mitto angelum meum, qui præcedat te. Obſerua eum, &c. quia eſt nomen meum in illo. Hic diuina demonſtratur natura. Et illud: In ſemine tuo benedicentur omnes gentes, id eſt, in carne Chriſti, quæ de Abrahæ ſtirpe deſcendit. Hic humana demonſtratur natura. Secundo in Pſalm. Dauid ſub vna Chriſti perſona ſic oſtendit vtrãque naturam: diuinam ſecundum illud: Ex vtero ante luciferum genui te. Humanam ibi: Homo natus eſt in ea. Rurſus diuinam ibi: Eructauit cor meum verbum bonum. Humanam ibi, Spe-

In hoc canone agitur de duabus in Chriſto naturis & vna perſona.

Exod. 23.

Gen. 22.

Pſal. 109.

Pſal. 86.

Pſal. 44.

Ibidem.

Eſa.66. cioſus forma præ filiis hominum. Tertio Eſaias ſub vna eadémque Chriſti perſona vtranque *Eſa.7.* oſtendit naturam Deitatis, ibi: Nũquid qui alios parere facio, ipſe non pariam? Humanitatis verò *Eſa.45.* ſecundum illud: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium. Rurſus deitatis, Rorate cæli de- *Eſa.9.* ſuper, & nubes pluant iuſtum. Humanitatis ibi: Aperiatur terra & germinet Saluatorem. Et ite- *Ioan.10.* rum humanitatis ibi: Paruulus natus eſt nobis. *Ioan.14.* In Euangelio quoque in vno eodémque Chriſto *Ibidem.* diuinæ naturæ ſignificatio: Ego & pater vnum *Mat.26.* ſumus. Humanæ naturæ inſinuatio ibi, Pater maior me eſt. Item diuinæ naturæ ibi: Ego ſum via, veritas & vita. Humanæ naturæ, Triſtis eſt *Coloſ.1.* anima mea vſque ad mortem. Paulus quoque *Ibidem.* apoſtolus in vno eodémque Chriſto naturam diuinitatis exprimit ibi: Primogenitus omnis creaturę, ipſe eſt ante omnes. Humanitatis cum dicit: Ipſe eſt caput corporis eccleſiæ. De paſſione verò quam in ſola humanitate, non in deitate ſuſtinuit, legis & prophetarum autoritas, Euangeliorum & apoſtolorum prædicatio adhibenda *Gen.49.* eſt. Ex prophetis illud: Lauabit in vino ſtolã ſuam, & in ſanguine vuæ pallium ſuum. Quid hic pallium, quid ſtola niſi caro Chriſti, paſſionis ſanguine decorata? Et alia multa quæ ſuperuacaneum eſt referre. Probatur ergo veteris ac noui teſtamenti teſtimoniis in quibus duæ naturæ Chriſti patefactę ſunt in vna ſubſiſtẽtes perſona, in quibus & paſſio eius apparuit in homine ſolo expleta, deinde oportuit ſententiis ſubnecti ſanctorum patrum, qui in ſacris literis ingenti gloria refulſerunt, vt etiam eorum traditione perpateat, quia dominus noſter Ieſus Chriſtus ex duabus naturis & vna perſona ſubſiſtit,

& quia mortẽ & paſſionẽ in ſola carne ſuſcepit.

Recenſentur ad hoc Hilarius, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Baſilius, Cyrillus, Athanaſius, Auguſtinus, Leo papa, Fulgentius: quorum etiam teſtimoniis concluditur quæſtio.

Hæc quidem quæ tam diuinę ſcripturæ quam etiam ſanctorum patrum eloquia docuerunt, decretis noſtris breuiter inſerta protulimus, demonſtrantes geminam carnis & deitatis naturam in vna Domini & ſaluatoris noſtri perſona, paſſum quoque eundem in ea natura quę corporis eſt: non tamen paſſum in ea natura quæ deitatis eſt. His ergo concordi ſententia in tribus ſecretariis definitis pro confirmatione ſui propriam ſubſcriptionem ſubiecimus. Iſiderus in Chriſti nomine eccleſiæ Hiſpalen. epiſcopus ſubſcripſi. Malacitanus epiſcopus, Corduben. epiſcopus, & cæteri omnes fecerunt ſimiliter. *Subſcriptio epiſcoporum.*

Expliciunt canones ſecundi concilij Hiſpalenſis.

CONCIL. TOLETANVM quartum ſub Honorio 1. Papa, & anno tertio regnante Siſcenando rege, celebratum eſt ab omnibus epiſcopis Hiſpaniæ & Galiciæ. Era. 681. *Concilium Tolet. 4.*

Cum conueniſſemus ſacerdotes domini apud vrbem Toletanam, vt regiis imperiis atque iuſſis commoniti à nobis agitaretur de quibuſdam eccleſiæ diſciplinis tractatus, primũ gratias ſaluatori noſtro Deo omnipotenti egimus. Poſt hæc antefato miniſtro excellentiſſimo, & glorioſo regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat, vt non ſolum in rebus humanis, ſed etiam in cauſis diuinis ſolicitus maneat. Hic quippe dum in baſilica beatiſſimæ & ſanctæ martyris Leocadiæ omnium noſtrum pariter iam *Deuotio Siſcenãdi.*

cœtus adeſſet, pro merito fidei ſuæ cum magnificentiſſimis & nobiliſſimis viris ingreſſus, primum coram ſacerdotibus Dei humi proſtratus, cum lachrymis & gemitibus pro ſe interueniendum domino poſtulauit. Deinde religioſa proſecutione ſynodum exhortatus eſt, vt paternorũ decretorum memores, ad conſeruanda in nobis iura eccleſiaſtica ſtudium præberemus, & illa corrigere quæ dum per negligentiam in vſum venerunt, contra eccleſiaſticos mores licentiam ſibi de vſurpatione fecerunt. Talibus eius monitis congaudentes, neceſſarium extitit (iuxta eius noſtrúmque votum) quæ conueniunt tractare. Et quoniam generale concilium agimus: oportet primum noſtræ vocis ſermoné de cœlo eſſe vt poſt profeſſionem fidei ſequentia operis noſtri nota quaſi ſuper fundamẽtum firmiſſimum diſponantur.

CAN. I.

De oratione & fidei confeßione.

Explicatur, deſcendis ad inferos.

IN iſto primo canone pronunciatur publicè generalis profeſſio omnium pertinentium ad fidem per formam ſymboli. Specialitérque explicatur illud ſymboli, Deſcendit ad inferos, vt ſanctos qui ibi tenebantur erueret: per quem & nos ſumus in nouiſſimo die reſuſcitandi in ea qua nunc viuimus carne, & in ea qua reſurrexit idem dominus forma, percepturi ab ipſo, alij pro iuſtitiæ meritis vitam æternam, alij pro peccatis ſupplicium æternum. Quæ omnia in aliis ſymbolis explicitè tradita non ſunt.

CAN. II.

Diuerſitas in his quæ ad religionem pertinent, prohibetur.

Nulla res

Placuit vt vnus ordo orandi atque pſallẽdi à

nobis

nobis per omnem Hiſpaniam atque Galiciā cō-ſeruetur. Vnus modus in Miſſarum ſolennitatibus, vnus in veſpertinis officiis, nec diuerſa ſit vltra in nobis eccleſiaſtica conſuetudo, quia in vna fide continemur & regno.

magis diſci plina mores ab eccleſia depulit quam inordinata diuerſitas officij.

CAN. III.

Statuitur formula pro conciliis celebrandis.

Statuimus, vt ſaltem ſemel in anno à nobis concilium celebretur, ita tamen vt ſi fidei cauſa eſt aut quælibet alia eccleſiæ communis, generalis Hiſpaniæ & Galiciæ ſynodus celebretur. Si verò talis non extiterit cauſa, ſpeciale erit concilium, omnes autem qui cauſas aduerſus quoſcūque habere noſcuntur, ad idem concilium concurrant, & pro cōpellendis quibuſcunq; perſonis quidam executor à principe poſtuletur, &c. Deinde annotatur modus obſeruandus in concilio celebrando, & in tractandis rebus ſynodalibus.

CAN. IIII.

De ſolennitate Paſchali.

Placuit vt ante tres menſes Epiphaniarum, metropolitani ſacerdotes literis ſe inuicem inquirant, vt diem reſurrectionis Chriſti comprouincialibus ſuis inſinuent, & vno tempore celebrādum annuncient.

Sup. in conci. Aure. 4.

CAN. V.

De baptiſmi ſacramento.

In iſto canone docetur quòd in vſu baptiſmi teneatur modus ille, quem Gregorius primus cō-ſultus à Leandro epiſcopo Hiſpano definiuit, ſcilicet, vt ſiue trina, ſiue ſimpla merſione fuerit infans baptizatus, cenſeatur baptizatus, quia in illa trina merſione triduanæ ſepulturæ ſacramēta ſignificamus, vt dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani tēporis exprimitur,

Lib. 1. Regiſtri. epi. 41.

De conſ. d. 4. Detrina merſione.

etiam & trinitas deſignatur. In ſimpla verò merſione vnitas ſubſtantiæ in Trinitate datur intelligi. Ne tamen hæreticis videamur conſentire (qui tertio mergunt) dum eorum morem ſeruamus, cautum eſt, ne in Hiſpania fiat baptiſmus, niſi in vna merſione. In reſiduo capit. declarat pulchrè myſterium quare in vna merſione debeat fieri baptiſmus.

De conſ. d. 4. ca. papa vitandum.

CAN. VI.

Vt paßio Chriſti populis prædicetur.

Statuimus in ſexta feria paſſionis Domini myſterium crucis quod ipſe Dominus cunctis annunciandum voluit, prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnẽ populum præſtolari vt pœnitentiæ compunctione mundati, venerabile feſtum dominicæ reſurrectionis, remiſſis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporíſque eius & ſanguinis ſacramentum mundi à peccato ſumamus.

CANON VII.

In die paßionis Chriſti ieiunium ſolui non debet.

Quicunque in die paſſionis domini ieiunium præter paruulos, ſenes & languidos, ante peractas indulgentiæ preces ſoluerit, à paſchali gaudio depellatur, nec in eo ſacramentum corporis & ſanguinis Domini percipiat qui diem paſſionis eius per abſtinentiam non honorauit.

CAN. VIII.

Exprimitur cauſa benedictionis cerei in vigilia reſurrectionis domini.

Lucerna & cereus in vigilia ſacræ reſurrectionis propter glorioſum noctis ipſius ſacramentum ſolenniter benedicatur, vt ſacræ reſurrectionis Chriſti myſterium, quod tempore huiusnoctis votiue aduenit, benedictionem ſanctificati luminis ſuſcipiamus.

CAN. IX.

De efficacia orationis Dominicæ.

Nonnulli ſacerdotum in Hiſpania reperiuntur qui dominicam orationem, quam ſaluator noſter docuit & præcepit, non quotidie, ſed tantum die dominica dicunt. Attamen, quia quotidiana oratio eſt, quotidie quoque videtur dici oportere. Delet enim hæc quotidiana oratio minima & quotidiana peccata. Delet & illa à quibus vita fidelium (etiam ſcelerate geſta) pœnitendo in melius diſcedit mutata. Quiſquis ergo ſacerdotum, vel ſubiacentium clericorum hanc orationẽ quotidie aut in publico aut in priuato officio prætererit, ordinis ſui honore priuetur. *Matt.6.*

Pro confirmatione huius canonis adducitur Cyprianus in ſermone de oratione dominica, Hilarius & Auguſt. in lib. Enchiridij vltra mediũ.

CAN. X.

In quo tempore Alleluia decantari debeat.

Statuimus, vt in omnibus diebus, quadrageſimæ Alleluia non cantetur, quia tempus mœroris eſt. In temporibus verò reliquis, id eſt, Calend. Ianuarij, quæ propter errorem gentilium aguntur, omnino Alleluia non decantabitur. In quibus etiam, præter piſcem & olus, ſicut & in illis quadraginta diebus cæteris carnibus abſtinetur & à quibus etiam nec vinum bibitur. Si quis ergo epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus contrafecerit, ordinis ſui officio carere cogatur, & communione eiuſdem Paſchæ priuetur.

CAN. XI.

Vt poſt Euangelium decantentur laudes.

Item decreuimus vt in Miſſa laudes poſt epiſtolã non decantentur, donec prædicetur euãgelium. Nam laudes ideo euangelium ſequũtur

propter gloriam Chriſti,quæ per idem euangelium prædicatur. Qui verò hunc ordiné perturbauerint,excommunicationis pœnam ſuſcipiãt.

CAN. XII. *De Hymnis canendis.*

Decóſ. d.1. *De hymnis.* *Matt.26.* *Ephеſ.5.* De hymnis & Pſalmis etiam canendis publicè in eccleſia,& Saluatoris & Apoſtolorum habemus exemplum. Et hymno dicto, &c. Paulus hoc etiam docet: Implemini ſpiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis & hymnis,&c. Et quia nonnulli hymni humano ſtudio in laudem Dei compoſiti eſſe noſcuntur, ſicut hi quos Hilarius & Ambroſ.ediderunt, quos tamen quidam ſpecialiter reprobant,pro eo quòd de ſcripturis ſanctorum canonum, vel apoſtolica traditione non exiſtunt.Reſpuant ergo illum hymnum ab hominibus cõpoſitũ, qué in fine omniũ pſalmorũ dicimus,Gloria & honor patri & filio & ſpiritui ſancto, &c. Similiter & totum illud quod ſequitur poſt Angelicum hymnũ, Gloria in excelſis Deo,&c.quod tamen eccleſiaſtici doctores cõpoſuerunt.Ergo nec ipſi in eccleſiis canendi ſunt, quia in ſanctarum ſcripturarum libris non inueniuntur.Componuntur Miſſæ,ſiue preces vel orationes, ſiue commendationes ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla decantentur in eccleſia,vacant omnia officia eccleſiaſtica. Admonet enim hæc fieri, atque hortatur *1.Tim.2.* Apoſtolus Timoth. dicens, Obſecro igitur primum omniũ fieri obſecrationes, poſtulationes, gratiarum actiones.Excõmunicatione ergo plectendi ſunt qui hymnos reiicere fuerint auſi.

CAN. XIII.

De hymno trium puerorum.

De hymno trium puerorum. Hymnum quoque trium puerorum, in quo vniuerſa cæli & terræ creatura Deum collaudat

dat, & quem eccleſia tota catholica per totum orbem diffuſa celebrat, publicè ſanctum concilium decantari inſtituit.

CAN. XIIII.

Quid in fine pſalmorum dicendum.

Statuimus, vt in fine pſalmorum, non gloria patri, ſed gloria & honor patri dicatur, Dauid dicente, Affette domino gloriam & honorem. *Pſal. 28.*
Et Io. Euang. audiuit vocem dicentem, Honor & *Apoc. 5.*
gloria Deo noſtro &c. Qui verò hoc præterierit, excommunicetur.

CAN. XV.

Statuimus, vt gloria in fine reſponſoriorum in lætis ſequatur, in triſtioribus verò repetatur principium.

CAN. XVI. *De libro Apocalypſeos.*

Apocalypſim librum multorum conciliorum authoritas, & ſynodica ſanctorum præſulum Romanorum decreta Ioannis Euangeliſtæ eſſe præſcribunt, & inter diuinos libros recipiendum conſtituerunt. Et quia plurimi ſunt, qui eius authoritatem non recipiunt, cúmque in eccleſia Dei prædicare cõtemnunt, ſi quis eum deinceps aut non receperit, aut à Paſcha vſque ad Pentecoſten Miſſarum tempore in eccleſia nõ prædicauerit, excõmunicationis ſententiam habebit.

CAN XVII.

Quo loco & tempore communicandum.

Nõnullis ſacerdotes poſt dictam orationem Dominicam ſtatim cõmunicant, quod deinceps interdicimus, ſed data benedictione ad populum tunc corporis & ſanguinis Domini ſacramentum ſumatur, eo videlicet ordine, vt ſacerdotes & Leuitæ ante altare communicent, in choro clericus, extra chorum populus.

CAN. XVIII.

A quibus debeat eſſe immunis qui in epiſcopum ordinatur.

D.51. qui in aliquo crimine. In iſto canone notantur qui ſunt indigni ad honorem ſacerdotij, quos ius nunc vocat irregulares. Inter quos etiam recenſentur & iſti, qui muneribus * honorem obtinere moliuntur. *Nota.* Qui à deceſſoribus in ſacerdotium eliguntur Qui inſcij literarum ſunt. Qui nondum ad 30. annos peruenerunt. Qui nec à clero nec à populo propriæ ciuitatis electi ſunt. Qui verò probatus inuentus fuerit, ab vniuerſis comprouincialibus epiſcopis, aut certè à tribus in ſacerdotem die dominica conſecrabitur. Epiſcopus verò comprouincialis ibi conſecrandus eſt, vbi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non niſi in ciuitate Metropoli comprouincialibus ibi cõuenientibus. Si quis autem ad gradum ſacerdotij indignus aſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit.

CAN. XIX.

Quo tempore in veteri lege Leuitæ ordinabantur.

Decreuimus, vt 25. ann. ætatis Leuitæ conſecrentur, & 30. preſbyteri ordinentur, ita vt ſecundum præceptum Apoſtolicum probentur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes, quoniam & in veteri lege ab anno 25. Leuitæ in tabernaculo ſeruire mandantur. *D.77. In veteri lege. Num.7.*

CAN. XX.

De ſacerdotibus quales eſſe debeant.

1.Tim.3. Quicunque in ſacerdotio Dei poſiti ſunt irreprehenſibiles eſſe debent, Paulo atteſtante: Oportet epiſcopum irreprehenſibilem eſſe. Inoffenſos ergo & immaculatos decet Dei exiſtere ſacerdotes: nec vllius eos fornicationis contagio

gio pollui. Abſtineamus ergo nos ab omni opere malo, vt mundi corpore, purgati mente, poſſimus ad ſacrificium Chriſti digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari.

CAN. XXI. *De eiſdem.*

Quamuis conſcientiam puram apud Deum nos habere oporteat tamen & apud homines famam optimam cuſtodire oportet. Ideo conuenit epiſcopos teſtimonium probabilium perſonarum conuerſationis & vitæ in conclaui ſuo habere: vt & Deo placeant per conuerſationem bonam, & eccleſiæ per optimam famam. *Rom. 12. d. & 2. Cor. 8. d.*

CAN. XXII.

De presbyteris & Leuitis.

Item placuit, vt quemadmodum Antiſtites, ita presbyteri atque Leuitæ, quos fortè infirmitas atque ætatis grauitas in conclaui ſuo manere non ſinit, vt & iidem in cellulis ſuis teſtes vitæ habeant, vitámque ſuam ſicut nomine, ita meritis teneant.

CAN. XXIII.

Quod adoleſcentes probatiſſimo ſeniori deputentur.

Omnis ætas ab adoleſcẽtia prona eſt in malũ. *12. q. 1. Omnis ætas.* Nihil enim incertius quàm vita adoleſcentium. Ob hoc cõſtituere oportuit, vt ſi qui in clero impuberes aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in vno *Gen. 6. d.* conclaui commaneant, vt lubricæ ætatis annos *Prou. 30.* non in luxuria, ſed in diſciplinis eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo ſeniori, quem & magiſtrum doctrinæ, & teſtem vitæ habeant.

CAN. XXIIII.

Quòd ſacerdotibus maximè ignorantia vitanda eſt.

Ignorantia mater cunctorum errorum maximè in ſacerdotibus Dei euitanda eſt, qui docẽdi officium in populo Dei ſuſceperunt. Sacerdotes *Diſt. 38. Ignorantia.*

enim legere ſanctas ſcripturas frequenter admonet Paulus, dicens ad Timotheum, Attende lectioni & exhortationi,&c.Sciãt ergo ſacerdotes ſcripturas ſanctas,& canones meditentur,omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina conſiſtat,atque ędificent cunctos tam fidei ſcientia quàm operum diſciplina.

1.Tim.4.

CAN. XXV.

Quòd officialem libellum ab epiſcopo accipiant presbyteri cum ordinantur.

Diſt.38. *Quando presbyteri.*

Quando preſbyteri in parochiis ordinantur, libellum officialem à ſuo ſacerdote accipiant,vt ad eccleſias ſibi deputatas inſtructi accedant ne per ignorantiam etiam in ipſis diuinis ſacramẽtis Chriſtum offendant: ita vt quando vel ad litanias vel ad concilium venerint, rationem epiſcopo ſuo reddant qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent.

CAN. XXVI.

De caſtitate ſeruanda: tẽpore ſuæ ordinationis preſbyteri & diaconi votum emittant.

In decret. Iuo.lib.3.

Quandò preſbyteri aut diaconi per parochias conſtituuntur, oportet eos primum profeſſionem ſuo epiſcopo facere,vt caſtè & purè viuant ſub Dei timore;vt dum eos talis profeſſio obligauerit,vitæ ſanctæ diſciplinam retineant.

CAN. XXVII.

Presbyteri iniuſtè depoſiti quomodo in priſtinum reſtituantur ſtatum.

Epiſcopus,preſbyter aut diaconus,à gradu ſuo iniuſtè deiectus,ſi in ſancta ſynodo innocens inueniatur, gradus amiſſos recipiat coram altari de manibus epiſcoporum.Si epiſcopus eſt, orarium,annulum & baculum. Si preſbyter, orariũ & planetam. Si diaconus, orarium & albam. Si

ſubdiaconus patenam & calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparatione ſua recipiant, quæ cum ordinarentur, perceperunt.

CAN. XXVIII.

Priuetur honore quicunque ex ordine clericorum magos conſuluerit.

Si quis epiſcopus, aut preſbyter, aut quilibet de ordinibus clericorum, magos aut aruſpices, aut certè augures, vel ſorti legos, vel eos qui profitentur artem magicam, aut aliquos eorum ſimilia exercentes, conſuluiſſe fuerit deprehenſus, ab honore dignitatis ſuæ depoſitus monaſterij cenſuram excipiat: ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat. 26.q.5. *Si quis epiſcopus.*

CAN. XXIX.

Confinitimi hoſtium ſacerdotes nullum mandatum ad gentem extraneam occultè accipere vel dirigere præſumant.

CAN. XXX.

Nullus ſacerdos ſit iudex, vbi ſanguinis ſententia præparatur.

Si quis ſacerdotum, vbi ſanguinis ſententia præparatur, iudex extiterit, reus effuſi ſanguinis ſit apud Chriſtum: & apud eccleſiam perdat proprium gradum.

CAN. XXXI.

Ne pauperes à potentibus opprimantur, epiſcopis cura committitur.

Epiſcopi (quibus hæc cura à Deo impoſita eſt) dum conſpiciunt iudices ac potentes pauperum oppreſſores exiſtere, prius eos ſacerdotali admonitione redarguant: & ſi contempſerint emendari, eorum inſolentiam regis auribus intiment: vt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiã, regalis poteſtas ab improbitate coerceat. *Nota.*

Siquis epiſcoporum id neglexerit, concilio erit reus.

CAN. XXXII.

Epiſcopi nihil de iure ſua diœceſis præſumant auferre.

1.Tim.6. Auaritia radix eſt cunctorum malorum: cuius ſitis etiam ſacerdotum mẽtes obtinet. Ideo conſtitutum eſt à præſenti concilio, epiſcopos diœceſes ſuas ita regere, vt nihil ex earum iure præſumant auferre: ſed iuxta priorum authoritatem

16. q. 1. *Conſtitutum eſt.* conciliorum, tam de oblationibus quàm decimis, tributis, ac frugibus tertiam conſequantur, vt conceſſa à fidelibus in Chriſti & martyrum

10. quaſt. 1. *Nouerint.* honorem ipſorum epiſcoporum parochiis intacta maneant. Nouerint tamen conditores baſilicarum in rebus quas eiſdem eccleſiis conferunt, nullam ſe poteſtatem habere, ſed iuxta canonum inſtituta ſicut eccleſia, ita & dos eius ad ordinationem epiſcopi pertineat.

CAN. XXXIII.

Quod tricennalis poſſeßio intra eandem prouinciam ſeruari debeat.

16. quaſt. 3. *Quicunque epiſco.* Quicunque epiſcopus alterius epiſcopi diœceſim per triginta annos ſine aliqua interpellatione poſſederit, admittẽda non eſt contra eum actio repoſcẽdi. Sed hoc intra vnã prouinciam. Extra verò nullo modo ne dum diœceſis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

CAN. XXXIIII.

10. quaſt. 1. *Sicut diœceſim.* Sicut diœceſim alienã tricennalis poſſeſſio tollit, ita territorij poſſeſſio cõuentũ nõ adimit.

CAN. XXXV.

Inualetudine grauatus epiſcopus, viſitationis officium alius committat.

10. quaſt. 1. Epiſcopum per cunctas diœceſes parochiáſque

que ſuas per ſingulos annos ire oportet, vt exquirat quo vnaquæque baſilica in reparatione ſui indigeat. Quòd ſi ipſe aut langore aut aliis occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles aut diaconos mittat, qui & reditus baſilicarum & reparationes & miniſtrantium vitam inquirant. *Epiſcopum per.*

CAN. XXVI.

Exoluat prælatus quod in remunerationem obſequij eccleſia impenſi alicui promiſit.

Quicunque ſuffragio cuiuſlibet aliquid eccleſiaſticæ vtilitatis prouiderint, & pro eo quodcũque cõmodũ in remunerationem promiſerint, promiſſi ſolutionem eos exoluere oportebit. *12. quæſt. 2. Quicũque ſuffragio.*

CAN. XXVII.

Fundatores eccleſiarum ſi ad inopiam deuenerint, ab eiſdem alimenta accipiant.

Quicũque fidelium de facultatibus ſuis eccleſiæ aliquid deuotione propria cõtulerint, ſi fortè ipſi aut filij eorum redacti fuerint ad inopiã, ab eadem eccleſia ſuffragiũ vitę pro tẽporis vſu percipiãt. Si enim omnibus aliis neceſſitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiæ largiuntur, quantò magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur?

Canon 38. eſt ca. 7. ſextæ ſynodi.

CAN. XXXIX.

Vt Leuita vnum tantum humerorum ambiat orario.

Vnum orariũ oportet leuitam geſtare in ſiniſtro humero, propter quod orat, id eſt prædicat. Dexterã aũt partẽ oportet habere liberã, vt expeditiꝰ ad miniſteriũ ſacerdotale diſcurrat. Caueãt ergo leuitæ gemino vti orario, ſed vno tantum, & puro, nec vllis coloribus aut auro ornato. *Diſt. 25. Vnum orarium.*

CAN. XL.

Vt clerici tonſuram deferant.

Omnes clerici vel lectores, ſicut leuitæ & ſacerdotes, detonſo ſuperius capite toto, inferius ſolam circuli coronam relinquāt. Non ſicut huc uſque in Galiciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis (vt laici) comis in ſolo capitis apice modicum circulum tondunt. Ritus enim iſte in Hiſpaniis hucúſque hæreticorum fuit. Vnde oportet vt pro amputando ab eccleſiis ſcandalo, hoc ſignum dedecoris auferatur. Qui ſecus fecerit, fidei catholicæ reus erit.

Canon 41. & 42. idem continent quod & can. 5. ſextæ ſynodi.

CAN. XLIII.

D. 81. Quidā clerici. Clerici qui ſine conſultu epiſcopi ſui vxores duxerint, ſeparari eos à proprio epiſcopo oportebit.

CAN. XLIIII.

De clericis qui voluntarie arma ſumunt.

23. quaſ. 8. Clerici. Clerici qui in quacunque factione arma volentes ſumpſerũt: miſſo ordinis ſui gradu in monaſterio pœnitentiæ tradantur.

CAN. XLV.

Ne à clericis ſepulchra demoliantur.

Si quis clericus in demoliendis ſepulchris fuerit deprehenſus, à clericatus ordine ſubmoueatur, & pœnitentiæ triennio deputetur.

CAN. XLVI.

De libertate clericorum.

Præcipiente domino noſtro Siſſebuta rege, id conſtituit ſanctum concilium, vt omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione atque labore habeantur immunes vt liberi Deo ſeruiant.

Canon 47. eſt ca. 25. concil. Chalced.

CAN

CAN. XLVIII.

Quod paterna deuotio monachum faciat ſicut propria profeſſio.

Monachum, aut paterna deuotio aut propria profeſſio facit. Quicquid horum fuerit alligatũ tenebit. Proinde his ad mundum reuertendi intercludimus aditum: & omnes ad ſeculum interdicimus regreſſus. 20.q̃.1. *Monachũ. De hoc vide infrà in conci. Vormacië.c.5.*

CANON XLIX.

Quod liberum ſit clericis monaſticam profiteri vitam.

Clerici qui monachorum propoſitũ appetunt (quia melioré vitã ſequi cupiunt) liberos eis ab epiſcopo in monaſteriis largiri oportet ingreſſus, nec interdici propoſitum eorum qui ad contemplationis deſiderium tranſire nituntur.

CAN. L.

Quale ius epiſcopi in monaſteriis habere debeãt.

Nunciatũ eſt præſenti cõcilio quòd monachi epiſcopali imperio ſeruili opere mancipentur, & iura monaſteriorum illicita præſumptione vſurpentur: ita vt pene ex cœnobio poſſeſſio fiat, atque illuſtris portio Chriſti ad ignominiam ſeruitutémq; perueniat. Quapropter monemus eos qui eccleſiis præſunt, vt vltrà talia non præſumant. Sed hoc tantum ſibi in monaſteriis vindicent ſacerdotes, abbates, aliaque officia inſtituere, atque extra regulam facta corrigere. Qui contra fecerit, excommunicetur. 18.q̃.2. *Hoc tãtum ſibi.*

CAN. LI.

De monachis à monaſterio egredientibus.

Nonnulli monachorum egredientes à monaſterio nõ ſolum ad ſeculũ reuertuntur, ſed etiam vxores accipiunt. Igitur reuocati in eodé monaſterio à quo exierant, pœnitentiæ deputentur.

CAN. LII.

Qui ſeipſos infamia notant, ad clerum peruenire non poſſunt.

Hi qui in diſcrimine conſtituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifeſta crimina confitentes, ſed tantum ſe peccatores eſſe prædicâtes, huiuſmodi ſi reuelauerint, poſſunt etiam per morum probitatem ad gradus eccleſiaſticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt vt aliquod mortale peccatum ſe perpetraſſe publicè fateantur, ad clerum vel honores eccleſiaſticos peruenire nullatenus poterunt; quia ſe confeſſione propria notauerunt.

CAN. LIII.

Pœnitentiæ ſtatum qui ſemel acceperint mutare non poſſunt.

Quicunque ex ſecularibus accipientes pœnitentiam totonderunt ſe, & rurſus præuaricantes laici effecti ſunt, ab epiſcopo ſuo ad pœnitẽtiam reuocentur. Quòd ſi aliqui admoniti ad pœnitentiam reuerti noluerint: vt verè apoſtatæ coram eccleſia anathematis ſẽtẽtia condẽnentur. Hoc etiam totum ſeruetur in religioſis: etiam in viduis virginibúſque ſacris, ac pœnitentibus fœminis quæ habitum religionis mutauerunt, aut ad nuptias tranſierunt.

In canone 54. idem habetur quod de viduis in præcedenti dictum eſt.

CAN. LV.

Sicut Iudæi ad fidem non ſunt cogendi, ita nec conuerſi ab ea recedere permittuntur.

Diſt. 45. De Iudæis. De Iudæis præcepit ſancta ſynodus nemini deinceps ad credendum vim inferre. Cui enim *Rom. 9.* vult Deus miſeretur, & quem vult indurat. Non enim tales inuiti ſaluandi ſunt, ſed volentes vt

integra

integra ſit forma iuſtitiæ. Sicut enim homo propria arbitrij volũtate ſerpenti obediés periit: ſic (vocante ſe gratia Dei) propriæ mentis conuerſione quiſque credendo ſaluatur. Qui autẽ iampridem ad Chriſtianitatem venire coacti ſunt (ſicut factum eſt temporibus religioſiſſimi principis Siſebuti) quia iam conſtat eos ſacramentis diuinis aſſociatos, & baptiſmi gratiã ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe, & corporis domini & ſanguinis extitiſſe participes, oportet vt fidem etiam quam vi vel neceſſitate ſuſceperunt tenere cogantur, ne nomen domini blaſphemetur: & fides quam ſuſceperunt, contẽptibilis habeatur. *Gen. 3.*

CAN. LVI.

Iudæis contra fidem Chriſtianam dare ſuffragium prohibetur.

Quicunque Iudæis cõtra fidem Chriſtianam ſuffragium qualecunque præſtiterit, vere vt prophanus & ſacrilegus anathemate effectus ab eccleſia catholica & regno Dei habeatur extraneus.

CAN. LVII.

De prauaricatione eorum qui ad fidem Chriſtianam promoti fuerant.

Iudæi quia ad fidẽ Chriſtianã promoti abominandos circunciſiones & alios Iudaicos vſus exercuerint, pontificali authoritate corrigãtur, & ad cultum Chriſtiani dogmatis reuocentur. Eos autem quos circunciderunt, ſi filij eorum ſint, à parentum conſortio ſeparentur. Si ſerui, pro iniuria corporis ſui, libertati tradantur. *De conſec. d. 4. Plerique.*

CAN. LVIII.

Iudæorum filij poſt baptiſmum à parentibus ſeparentur. *28. quæſt. 1. Iudæorum filios.*

Iudæorum filios vel filias baptizatos, ne parentum inuoluãtur erroribus, ab eorũ conſortio

ſeparati decernimus. Deputandos autē monaſteriis, aut Chriſtianis viris aut mulieribus Deū timentibus, vt in moribus & fide proficiant.

CAN. LIX.

Perfidia parentum filiis obeſſe non debet.

2. quaſt. 4. Iudæi baptizati. Ezech. 18 Iudæi baptizati ſi poſtea præuaricantes in Chriſtū qualibet pœna dānati extiterint, à rebus eorum fideles filios excludi non oportet: quia ſcriptum eſt, Filius nō portabit iniquitatē patris. Hoc deſideramus obſeruari.

CAN. LX.

Iudæi ad fidem conuerſi cum remanentibus in veteri ritu non communicent.

28. quaſt. 1. Sæpe malorum. Nulla cōmunio ſit Hebræis ad fidem Chriſtianam tranſlatis cum his qui adhuc in veteri ritu conſiſtunt, ne eorū participatione ſubuertantur. Quicunque hoc nō ſeruauerit, & hi Chriſtianis donentur: & illi cum quibus prohibitum eſt eis conuerſari, publicis cædibus deputentur.

CAN. LXI.

Iudæus ab vxore fideli ſeparetur, niſi ad fidem acceſſerit.

28. quaſt. 1. Iudæi qui. Iudæi qui Chriſtianas mulieres in coniugio habent, admoneātur ab epiſcopo ciuitatis illius, vt ſi cum eis permanere cupiunt, Chriſtiani efficiantur. Quòd ſi admoniti noluerint, ſeparētur. Filij autem qui ex talibus nati ſunt, fidem atque conditionem matris ſequantur. Similiter & illi qui procreati ſunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Chriſtianam religionem ſequantur, non Iudaicam ſuperſtitionem.

CAN. LXII.

Iudæi teſtes eſſe non poſſunt.

2. quaſt. 7. Non poteſt Iudæi qui Chriſtiani effecti ſunt, & Chriſti fidem præuaricati ſunt, ad teſtimoniū dicendum admitti

admitti nō debent: quamuis ſe eſſe Chriſtianos annuncient: quia ſicut in fide Chriſti ſuſpecti ſunt, ita in teſtimonio humano dubij habentur.

CAN. LXIIJ.

Iudæi publicis officiis non præficiantur.

Conſtituit ſanctū concilium, vt Iudæi aut hi qui ex Iudæis ſunt, officia publica nullatenus appetāt, nec illa exercere iudices prouinciarū permittant. Siquis iudex hoc permiſerit, excōicetur & is q̃ ſubrepſerit, publicis cædibus deputetur. *17. q. 4. Conſtituit ſanctum.*

CAN. LXIIII.

Quòd nō liceat Iudæis Chriſtianos ſeruos habere.

Iudæis nullo modo liceat Chriſtianos ſeruos nec Chriſtiana mācipia emere. Si cōtra fecerint, ablati ab eis à principe libertatem cōſequantur. *Ex decrẽt. Seſinandi regis.*

CAN. LXV.

Nullus epiſcoporū libertos ex familiis eccleſiæ facere præſumat. Si ſecus fecerit, per ſucceſſorem epiſcopum ad eccleſiam reuocentur. *12. q. 2. Et ſi illi qui.*

CAN. LXVI.

Liberti eccleſiæ à patrocinio eccleſiæ non diſcedãt.

Liberti eccleſiæ, quia nunquam moritur eorum patrona, ne à patrocinio eccleſiæ aliquando diſcedant, neceſſe eſt vt tam hi liberti quam ab eis progeniti, profeſſionem epiſcopo ſuo faciant. Qui ſi à patrocinio eccleſiæ præmiſſa admonitione nihilominus diſceſſerint, manumiſſio eorum irrita ſit. *[illegible] Liberti eccleſiæ quia.*

CAN. LXVII.

Quando libertatem quis integram conſequitur, ad clericatum ſuſcipi poteſt.

Quicunque libertatem à dominis ſuis ita percipiunt, vt nullum ſibi in eis obſequium patronus retentet, iſti ſi ſine crimine capitali ſunt, ad clericatus ordinem ſuſcipiantur. *Diſt. 54. Quicunque.*

CAN. LXVIII.

Quod de familiis eccleſiæ liceat presbyteros conſtituere.

De familiis eccleſiæ conſtituere preſbyteros & diaconos per parochias liceat, quos tamen vitæ rectitudo commẽdat. Ea tamen ratione, vt antea manumiſſi libertatem ſtatus ſui percipiãt. In vltimo canone excõmunicantur omnes qui contra regis regníque Hiſpaniæ conſeruationẽ aliquid tyranni e attentauerint. Quibus omnibus ſubſcripſerunt omnes epiſcopi numero ſeptuaginta. Subſcripſit etiam epiſcopus Carcaſſonenſis, & vicarij etiam epiſcoporum.

Explicit concilium Toletanum 4.

Concilium Tolet. 5. CONCILIVM TOLETANVM quintum. Circa tempora Honorij papæ primi anno primo Chintilani Regis Gotthorum præſidente Eugenio eccleſiæ Toletanæ & prouinciæ Chartaginenſis epiſcopo Metropolitano. Affuerunt & alii viginti epiſcopi.

CAN. I.

Quando Litaniæ dici debeant.

IN cuncto regno ſpecialis & propria hæc religioſa omni tẽpore teneatur obſeruãtia, vt à die Iduũ Decembriũ Litania triduo vbique annua ſucceſſione peragatur. Quòd ſi dies Dominica interceſſerit, in ſequenti hebdomada celebretur.

In canone ſecundo nihil aliud tractatur, niſi de cuſtodia ſalutis Regum, & de defenſione prolis præſentium principum.

CAN. III.

Sine electione omniũ nullus præficiatur in regem.

Siquis ad regiæ maieſtatis ambit peruenire faſtigia quem nec electio omnium præficit, nec

Gotthic

Gotthicæ gentis nobilitas ad hunc apicé trahit, ſit conſortio catholicorum priuatus, & diuino anathemate condemnatus.

In reliquis canonibus cauetur ſub anathemate, nequis in principem maledicta congerat: aut illi aliquo modo inſidietur.

Subſcripſerunt omnes epiſcopi, & vicarij, etiam epiſcoporum.

Explicit concilium Toletanum quintum.

CONCILIVM TOLETANVM ſextũ, ſub eodem Honorio papa primo anno 2. Chintiliani regis in eccleſia Leocadiæ martytis, celebratum ab epiſcopis Hiſpaniæ & Galiciæ quinquaginta duobus, præſidente Eugenio epiſcopo Toletano. *Concilium Tolet. 6.*

In primo canone pronunciatur ſymbolum fidei in quo explicatius habetur illud: Quòd ex tribus perſonis diuinis ſolum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & noſtro libero arbitrio contraximus, reſoluenda à ſecreto patris arcanóque prodiiſſe, & humanitatem ſine peccato de ſancta virgine aſſumpſiſſe, vt idem filius Dei patris eſſet filius hominis, Deus perfectus, & homo perfectus, in duabus naturis vna perſona, ne quaternitas trinitati accederet, ſi in Chriſto gemina p'ſona eſſet. *Ex tribus perſonis diuinis ſolus filius humanitatẽ aſſumpſit.*

Et ibidem etiam habetur: Et cum tota cooperata ſit Trinitas formationem ſuſcepti hominis, quoniam inſeparabilia ſunt opera Trinitatis, ſolus tamen filius ſuſcepit humanitatem in ſingularitate perſonæ, non in vnitate diuinæ naturæ, id eſt in eo quod proprium eſt filij, non quod commune eſt Trinitati: quoniam conſtat *Filius Dei in ſingularitate perſona non in vnitate natura humanitatem aſſumpſit.*

naturam Trinitatis eſſe, non tamen perſonam. Hic ergo dominus noſter Ieſus Chriſtus mortuus eſt propter expiationẽ noſtram, reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Quem etiam venturũ in fine expectamus ſeculorũ cum reſurrectione omnium, æquiſſimo ſuo iudicio redditurum iuſtis præmia, & impiis pœnas, &c.

In can. 2. agitur tantum de obſeruantia Litaniarum pro ſucceſſu regum.

CAN. III.

Vt Hiſpaniarum reges iuramentum præſtent de expellendis à ſuo regno infidelibus.

Sanctum concilium ſimul & cum conſenſu Chriſtianiſſimi principis, ſuorúmq; optimatum illuſtriúmque virorum hanc promulgamus Deo placituram ſententiã, vt quiſquis ſuccedentium temporũ regni ſortitus fuerit apicem, non antè conſcẽdat regiã ſedem, quàm inter reliqua conditionum ſacramenta pollicitus fuerit nullum non catholicũ permittere in ſuo regno degere. Si verò poſtquã ad regni gubernacula acceſſerit, ipſe temerator huius extiterit promiſſi, ſit anathema maranatha in conſpectu ſempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni. Similiter & omnes qui cum eo conſenſerint.

Author. ***Horum patrum ſententia vſus eſt Ferdinandus Hiſpaniarum rex cognomento Catholicus, cum à tota ditione ſua expulit Iudæos & Saracenos.***

Canon 4. eſt can. 22. ſextæ ſynodi, de his qui per pecunias eccleſiaſticos gradus aſſumunt.

CAN. V.

Qui beneficium ab eccleſia accipit, eius profeſſionem nomine precariæ faciat.

12. q. 2. *Sæpe ſit.* Siquis clericorũ ſtipendium de rebus eccleſiæ cuiuſquam epiſcopi percepit largitate, ſub precariæ

cariæ nomine debeat profeſſioné ſcribere ne per retétionem diuturnã præiudiciũ afferat eccleſiæ.

CAN. VI.

Quicunque religioſorum ſpontanee ſemel indutum habitum dimiſerint, excommunicentur ſi reuerti noluerint.

Can.7.eſt can.53.ſupra in concil.Tolet.4.

CAN. VIII.

Qui ætate adoleſcentiæ poſitus dum mortis formidat caſum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium, ſi coniugatus, & forte fuerit incontinens, ne poſtea adulterij incurrat lapſum, redeat ad priſtinum coniugiũ, quouſque poſſit adipiſci temporis maturitate continentiæ ſtatum. Quod nos ſicut de viris, ita de fœminis æquo modo cenſemus: non quidem hoc generaliter & canonice præceptũ, ſed pro humana fragilitate conſtat à nobis indultum ea duntaxat ratione, vt ſi is qui pœnitentiæ non eſt legibus deditus, antè ab hac vita deceſſerit, quam ex communi conſenſu ad continentiã vnus eorũ fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo tranſire ad vxoris amplexus. Si autem illius vita ſuperſtes extiterit, qui non acceperit * abſolutionem pœnitentis, nubat ſi ſe continere nõ poteſt: & alterius cõſortio fruatur vxoris. In omnibus tamen ſacerdotis expectetur ordinatio: vt iuxta quod ætaté aptã perſpexerit, pœnitétiæ abſolutionis tribuat legẽ.

33.q.2.c.ſi. Et habetur in epiſtola Leonis pap. ad Ruſticũ Narbonenſem epiſcopum, quæ eſt 90. reſpon.11.

Cum coniugatus in ægritudine vouet continentiam, ſi poſtea non poteſt continere, redibit ad vxorẽ. Ea tamen mortua nõ tranſibit ad ſecundas nuptias. Viſum eſt ſynodo diſpenſandũ cum illo in vſu primi matrimonij, & arcere eum à ſecundis nuptiis. Quod tamen licebit coniugi non vouenti. Atque hic eſt ſcopus huius canonis. *Author.*

CAN. IX.

Nouo adueniente Pontifice omnes eccleſiæ liberti, & ab eis progeniti, chartulas & profeſſiones ſuas in conſpectu eccleſiæ renouare debent. Quod ſi intra annum non fecerint, vacuæ remaneant & inanes. CAN. X.

Libertorum filij intra eccleſiam erudiendi nutriātur, & epiſcopo debitū reddant famulatum.

CAN. XI.

Quiſquis à quolibet criminatur, non antea accuſatus ſupplicio detur q̄ accuſator præſentet. 3.q̄.9. *Dignum eſt vt.*

CAN. XII.

Quiſquis patrator culparum extiterit, & ad hoſtium refugium confugerit, excōmunicetur.

CAN. XIII.

Qui primatū dignitatis habent in palatio, à iunioribus modeſtus honor per omnia deferatur, & minores à ſenioribus dilectionis, amplectantur affectu, & vtilitatis imbuantur auxilio.

Canon 14. eſt can. 6. concil. Tolet. 15.

CAN. XV.

Res eccleſiæ à quibuſlibet iuſte collatæ in earum iure firma ſtabilitate permaneant.

Can. 16. eſt can. 2. concil. Toletani 5.

Can. 17. eſt can. 4. in concil. Toletano 5.

Can. 18. eſt can. 18. in concil. Toletano 5.

Can. 19. conſumitur in gratiarum actionibus Deo, deinde regi: cuius ſtudio & inſtantia collecti ſunt epiſcopi.

Subſcripſerunt epiſcopi qui ibi conuenerunt num. 52. Ego Eugenius eccleſiæ Toleta. epiſcopus ſubſcripſi.

Subſcripſerunt etiam vicem agentes abſentium epiſcoporum.

Explicit concilium Toletanum 6.

CONC

CONCILIVM BRACARENSE primum ſub Honorio papa primo, & anno 3. Atriamitis regis, celebratum in Hiſpania citeriori ab epiſcopis Galiciæ prouinciæ: in quo primum lectum eſt exemplar fidei cũ capitulis, quæ epiſcopi Tarraconẽſes, & Carthaginenſes, Luſitani & Bætici contra impiam Priſcillianæ hæreſis ſectam olim facto inter ſe concilio tanquam regulam fidei tradiderant. Propoſita capitula ſic habent. Concilium Bracar. 1.

CAN. I.

SIquis patrem, filiũ & ſpiritũ ſanctũ non confitetur tres perſonas vnius ſubſtantiæ, & virtutis ac poteſtatis, ſicut catholica eccleſia docet, ſed vnam tantum ſolitariã dicit eſſe perſonam, ita vt ipſe ſit pater, qui filius, &c. ſicut Sabellius & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

CAN. II.

Siquis extra ſanctam Trinitatem alia (neſcio quæ) & diuinitatis nomina introducit, dicens quòd ipſa diuinitas ſit Trinitas, ſicut Gnoſtici & Priſcillianus dixerunt: anathema ſit.

CAN. III.

Siquis dicit filium Dei dominum noſtrum antequam ex Virgine naſceretur, non fuiſſe, ſicut Paulus Samoſatenus, & Fotinus, & Priſcillianus dixerunt: anathema ſit.

CAN. IIII.

Siquis natale Chriſti ſecundum carnem non verè honorat ſed honorare ſimulat ſe ieiunans in eodem die, & in dominico, quia Chriſtum in hominis vera natura eſſe non credit, ſicut Cerdon, Marcion, Manichæus & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

CAN. V.

Siquis animas humanas vel angelos ex Dei credit ſubſtantia extitiſſe, ſicut Manichæus & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

CAN. VI.

Siquis animas humanas dicit prius in cæleſti habitatione peccaſſe, & pro hoc in corpora humana interiectas, ſicut Priſcillianus dixit, anathema ſit.

CAN. VII.

Siquis dicit diabolũ non fuiſſe prius angelũ bonũ à Deo factum, nec Dei opificiũ fuiſſe naturam eius: ſed dicit eũ ex tenebris emerſiſſe, nec aliquem ſui habere authoré, ſed ipſum eſſe primum abſque ſubſtantia mali, ſicut Manichæus & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

CAN. VIII.

Siquis credit q aliquas immundas creaturas Diabolus fecerit, & tonitrua & fulgura, & tempeſtates & ſiccitates ipſe Diabolus ſua authoritate facit, ſicut Priſcillianus dixit, anathema ſit.

CAN. IX.

Siquis animas & corpora humana fatalibus ſtellis credit aſtringi, ſicut Pagani & Priſcillianus dixerunt: anathema ſit

CAN. X.

Siquis duodecim ſigna, id eſt ſydera quæ Mathematici obſeruare ſolent, per ſingula animæ vel corporis membra diſſipata credunt, & nominibus patriarcharum aſcripta dicunt, ſicut Priſcillianus dixit: anathema ſit.

CAN. XI.

Siquis coniugia humana damnat, & procreationé naſcentiũ perhorreſcit, ſicut Manichæus & Priſcillianus dixerunt: anathema ſit.

CAN. XII.

Siquis plaſmationé humani corporis Diaboli

dicit

dicit figmentũ eſſe, & cõceptiones in vteris matrum operibus dicit dæmonum figurari, propter quod reſurrectioné carnis non credit, ſicut Manichæus & Priſcillianus dixerunt: anathema ſit.

CAN. XIII.

Siquis dicit creationé vniuerſæ carnis nõ opificium eſſe Dei, ſed malorũ angelorũ ſicut Manichæus & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

CAN. XIIII.

Siquis immundos putat cibos carnium, quas Deus in vſum hominum dedit, & non propter afflictioné ſui corporis, ſed quaſi immunditiam putans, ita abſtineat ab eis vt nec olera cocta cum carnibus prægustet, ſicut Manichæus & Priſcillianus docuerunt, anathema ſit.

CAN. XV.

Siquis clericorum vel monachorum præter matrem aut germanã, vel etiam quæ proxima conſanguinitate iunguntur, alias aliquas quaſi adoptiuas fœminas ſecum retinet, & cum ipſis habitat, ſicut Priſcilliani ſecta docuit, anathe. ſit.

Iſtas olim ne. abant ſubintroductas mulieres quas ſynodus nõ permittit.

CAN. XVI.

Siquis feria Paſchali, quæ vocatur cœna domini, hora legitima poſt nonam ieiunus in eccleſiis Miſſas non tenet: ſed ſecundum ſectam Priſcilliani feſtiuitaté ipſius ab hora tertia per Miſſas defunctorũ ſoluto ieiunio colit, anath. ſit.

CAN. XVII.

Siquis ſcripturas, quas Priſcillianus ſecundũ ſuum deprauauit errorem, vel tractatus Dictinij, quos ipſe Dictinius antequam conuerteretur ſcripſit ſub nomine Patriarcharũ, Prophetarum & Apoſtolorum, & ſuo errori conſona cõfinxit, legit, & impia eorum figmenta ſequitur, aut defendit, anathema ſit.

Hæc ſunt dogmata Priſcillianiſtarum.

Poſt hæc pronunciati ſunt canones ad inſtructionem clericalis diſciplinæ pertinentes.

Canon 19. eſt Canon 2. concil. Toletani ſecundi, & concil. Veneti, can. 15.

CAN. XX.

Diſt. 12. Placuit omnibus. Item placuit vt per ſolénium dierum vigilias, vel Miſſas, omnes eaſdem & non diuerſas lectiones in eccleſia legant.

CAN. XXI.

Vt ſit vnus modus ſalutandi in Miſſa.

Item placuit, vt non aliter epiſcopi & aliter preſbyteri populum, ſed vno modo ſalutent, dicentes, Dominus ſit vobiſcum, ſicut in lib. Ruth *Ruth. 2.* legitur. Et vt reſpondeatur à populo: Et cum ſpiritu tuo, ſicut & ab ipſis apoſtolis traditum omnis retinet Oriens, & non ſicut Priſcilliana hæreſis permutauit. *Traditio Apoſtolorum.*

CAN. XXII.

Vt vno ordine Miſſæ celebrentur.

Item placuit vt eodem ordine Miſſæ celebrentur ab omnibus, quo Profuturus quõdam huius metropolitanæ eccleſiæ epiſcopus, ab ipſa apoſtolicæ ſedis authoritate ſuſcepit ſcriptum.

CAN. XXIII.

Vt ſit vnus ordo baptizandi.

Item placuit vt nullus eum ordinem baptizandi prætermittat, quem & antea tenuit metropolitana Bracarenſis eccleſia: & pro amputanda aliquorum dubietate prædictus Profuturus epiſcopus ſcriptum, & ſibi directum à ſede beatiſſimi Petri apoſtoli ſuſcepit.

CAN. XXIIII.

Epiſcopi ſecundum tempus ordinationis ſedeant.

Item placuit vt cõſeruato Metropolitani epiſcopi

ſcopi primatu, cæteri epiſcoporũ ſecundum ſuæ ordinationis tẽpus alius alij ſedẽdi deferat locũ.

CAN. XXV.

Res eccleſiaſticæ in quatuor partes diuidendæ.

Item placuit vt de rebus eccleſiaſticis tres fiãt æquæ portiones, id eſt vna epiſcopi, alia clericorum, tertia in reparatione vel in luminariis eccleſiæ. De quarta parte, ſiue archipreſbyter, ſiue archidiaconus illam adminiſtrans epiſcopo faciat rationem.

CAN. XXVI.

Item placuit vt nullus epiſcopus clericum alterius ordinare præſumat ſine licentia alterius epiſcopi.

CAN. XXVII.

Item placuit, vt diacones ſuperpoſito ſcapulæ vtantur orario.

CAN. XXVIII.

Placuit, vt non liceat cuilibet ex lectoribus, ſacra altaris vaſa portare, nec aliis niſi his qui ab epiſcopo ſubdiaconi fuerint ordinati. *Diſt. 23. Non licet cuilibet.*

CAN. XXIX.

Lectores in eccleſia in habitu ſeculari ornato non pſallant.

CAN. XXX.

Extra pſalmos veteris teſtamenti, nihil poëtice compoſitum in eccleſia pſallatur.

CAN. XXXI.

Ingredi ſalarium ad communicandum non liceat laicis, niſi tantum clericis.

CAN. XXXII.

Ne ab eſu carnium abſtineat clerus.

Quicunque in clero cibo carniũ non vtuntur pro amputanda ſuſpicione Priſcillianæ hæreſis, vel olera cocta cum carnibus tamen prægustare cogantur. Quòd ſi contempſerint, neceſſe eſt pro ſuſpicione hæreſis huius, vt excommunicentur, & ab officio remoueantur.

CAN. XXXIII.

Vitentur excommunicati.

Qui pro hæreſi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præſumat. Quæ ſiquis ſpernit voluntariè, ſeipſum alienum à communione facit.

CANON XXXIIII.

23 quæſt. 5. Placuit vt hi qui.

Qui ſibiipſis quolibet modo culpabili inferũt mortem, nulla pro illis fiat commemoratio, nec cum pſalmis ſepeliantur. Hoc idem obſeruetur in illis qui pro ſuis ſceleribus puniuntur.

CANON XXXV.

De catechumenis ſine baptiſmo defunctis.

Catechumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis, ſimili modo nõ oblationis ſanctæ commemoratio, nec pſallendi impendatur officium.

Can. 36. eſt. can. 17. concil. Tiburienſis.

CAN. XXXVII.

Ne presbyter altaria conſecret.

Siquis presbyter poſt hoc interdictum auſus fuerit chriſma benedicere, aut eccleſiã aut altaria conſecrare, à ſuo officio deponatur.

CAN. XXXVIII.

Ne quis ex ordine laico aſſumatur ad ſacerdotium.

Hoc idem de epiſcopis præcipitur in c 5 octauæ ſynodi.

Ex laico ad gradum ſacerdotij ante nemo veniat, niſi prius anno integro in officio lectorum, vel diaconatus diſciplinam eccleſiaſticam diſcat: & ſic per ſingulos gradus eruditus, ad ſacerdotium veniat.

CAN. XXXIX.

Qualiter diſtribuendæ oblationes fidelium.

Siquid ex collatione fidelium, aut per feſtiuitates martyrum, aut per commemorationem defunctorũ offertur, apud vnum clericorũ fideliter

collig

colligatur, & conſtituto tempore aut ſemel aut bis in anno inter omnes clericos diuidatur.

Expliciunt canon. conc. Bracarenſis primi.

CONCILIVM BRACARENſe ſecundũ anno 2. regis Ariaminen. Era. 610. ſub Honorio papa 1. Eſt concilium prouinciale, in quo tractantur ea tantum quæ ad eccleſiaſticam diſciplinam pertinent.

CAN. I.

Qua forma viſitabunt epiſcopi eccleſias ſuas.

PLacuit omnibus epiſcopis, atque conuenit, vt per ſingulas eccleſias epiſcopi, & per diœceſes ambulantes, primùm diſcutiant clericos, quomodo ordinem baptiſmi teneant, vel Miſſarum, & qualiter quæcunque officia in eccleſia peragant. Et ſi rectè quidem inuenerint, Deo gratias agant, ſinautem minimè, docere debent ignaros: & hoc modis omnibus præcipere, ſicut antiqui canones iubẽt, vt ante dies 20. baptiſmi ad purgationem exorciſmi concurrant catechumeni. In quibus viginti diebus omnes catechumeni ſymbolũ, quod eſt Credo in Deum, &c. ſpecialiter doceantur. Poſtquam ergo ex his ſuos clericos diſcuſſerint vel docuerint epiſcopi, alia die vocata plebe ipſius eccleſiæ, doceant illos vt errores fugiant idolorum, vel diuerſa crimina, id eſt, homicidiũ, adulterium, periurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera, & quod nolunt ſibi fieri, alteri non faciant, & vt credant reſurrectionem omnium hominum, & diem iudicij, in quo vnuſquiſque ſecundum opera ſua recepturus ſit. Et ſic poſtea epiſcopus de illa eccleſia proficiſcatur ad aliam.

10. q. 1. Placuit omnibus epiſcopis.

Quem ordinẽ ſeruẽt epiſcopi viſitãtes diœceſim ſuã.

CAN. II.

Quid accipient epiſcopi viſitantes.

10. q. 3. *Placuit vt nullus.* Nullus epiſcoporum per ſuam diœceſim ambulans, præter honorem cathedræ ſuæ, id eſt, ſolidos duos, aliquid aliud, per eccleſias tollat. Tertia verò pars oblationum populi pro luminaribus, vel reparatione, in eccleſiis parochialibus ſeruetur. Similiter & parochiales clerici ſeruili
1. *Pet.* 5. timore in aliquibus operibus epiſcopis ſeruire non cogantur, quia ſcriptum eſt, Neque vt dominantes in clero, &c.

CAN. III.

Non ſunt accipienda munera ab epiſcopo.

1 *quæſt.* 1. *Placuit vt de or.* De ordinatione clericorum epiſcopi munera nulla accipiant, ſed ſicut ſcriptum eſt, Gratis accepiſtis, &c. quia antiqua definitio patrum ita de eccleſiaſticis ordinationibus ſtatuit, dicens:
Matt. 10. Anathema ſit danti, & accipienti.

CAN. IIII.

Pro balſamo nihil accipiat epiſcopus præter ſolitum.

Modicum balſami, quod benedictum pro baptiſmi ſacraměto per eccleſias datur, quia à ſingulis tremiſſes pro ipſo exigi ſolẽt, nihil vlterius exigatur, ne fortè quod pro ſalute animarũ per
Act. 8. inuocationẽ ſancti ſpiritus cõſecratur, ſicut Simon Magus donũ Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes, damnabiliter venundemur.

CAN. V.

Pro conſecratione eccleſiæ nihil accipiendum.

1. *quæſt.* 1. *Placuit vt quoties.* Placuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad conſecrandas eccleſias epiſcopi inuitantur, non quaſi ex debito munus aliquod à fundatore requirant, ſed ſi ipſe quidem aliquid ex ſuo voto obtulerit, non reſpuatur. Si verò aut paupertas il-

lum

lum, aut neceſſitas retinet, nihil exigetur ab illo. Attamen vnuſquiſque Epiſcoporum meminerit vt non prius dedicet eccleſiam, niſi antea dotem baſilicæ, & obſequium ipſius per donationem chartulæ confirmatum accipiat. Contra verò facere temeritas magna eſt.

CAN. VI.

Qualiter ædificanda baſilica.

Si quis baſilicam, non pro deuotione fidei, ſed pro quæſtu cupiditatis ædificat, vt quicquid ibi de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat, eò quòd baſilicam in terra ſua condiderit, nullus epiſcoporum tam abominabili voto conſentiat, nec talem baſilicam audeat conſecrare. *De conſec. d 1. Si quis baſilicam.*

CAN. VII.

Nihil exigendum pro baptiſmo.

Vnuſquiſque epiſcoporum per eccleſias præcipiat, vt hi qui infantes ſuos ad baptiſmum offerunt, ſi quid voluntariè pro ſuo offerunt voto, ſuſcipiatur ab eis. Si quid verò per neceſſitatē paupertatis aliquid non debent quod offerant, nullum illis pignus violenter tollatur à clericis. *1. quæſt. 1. Placuit vt vnuſquiſque.*

CAN. VIII.

Qualiter accuſandi clerici.

Si quis aliquem clericorum in accuſatione fornicationis impetit, ſecundum præceptum Pauli, duo vel tria teſtimonia requirātur ab illo. Quòd ſi non potuerit datis teſtimoniis approbare quod dixit, excommunicationem accuſati accuſator accipiat. *2. quæſt. 5. Placuit vt ſi quis aliquem.*

CAN. IX.

De ieiunio quadrageſimæ indicendo.

Adueniente natalis Domini die, poſt lectionē euangelicam, ſuperuenturum ipſius anni Paſcha *De conſec. diſt. 3. Placuit vt poſt quam.*

quota Calendarum die, vel quota luna debeat
Quadragesimale ieiuniũ præcipitur. ſuſcipi, à ſacerdotibus nuncietur populo, & quadrageſimæ ieiuniis populo, ſeruire præcipiant.

CAN. X.

Vt nullus, niſi ieiunus Miſſas peragat.

Cognouimus quoſdam preſbyteros in huius præſumptionis audacia retineri, vt Miſſas mortuorum etiam poſt acceptum merum vel oblationem auſi ſint conſecrare: Ideóque hoc præfixæ euidentis ſententiæ admonitione ſeruetur vt ſi quis preſbyter poſt hoc edictum noſtrum amplius in hac væſania fuerit deprehenſus hoc eſt non ieiunus, ſed quocunque cibo præſumpto oblationẽ cõſecrauerit in altari, cõtinuo ab officio ſuo priuatus, à proprio deponatur epiſcopo.

Explicit concilium Bracarenſe ſecundum.

A.D 634. Seuerinus papa 71. SEuerinus Papa ſeptuageſimus primus ſub Petro, patria Romanus, patre Labieno, in locum Honorij ſubrogatus, ab Iſatio totius Italiæ hexarcho in Pontificatu confirmatur. Tunc enim non habebatur rata cleri ac populi electio, niſi id Imperatores, aut eorum hexarchi confirmaſſent. Seuerinus igitur pontifex vir ſingularis pietatis & religionis, amator pauperum, ſedit menſes vndecim, dies verò quatuor.

A.D.635. Ioan.pa.72 IOannes quartus papa ſeptuageſimus ſecundus ſub Petro, natione Dalmata, patre Venãtio ſedit annum vnum, iuxta verò aliquos tres annos.

A.D.636. Theodorus papa 73. THeodorus papa ſeptuageſimus tertius ſub Petro, natione Græcus, ex patre Theodoro epiſcopo Hieroſolymis oriũdo, ſedit annos ſex, menſes quinque, dies octo. Hic fuit amator pau perum, largus, benignus ſuper omnes, & multũ miſericors. Iſti tres pontifices fuerunt ſub Hera clio Imperatore 57. anno Chriſti, 612.

CON

CONCILIVM TOLETANUM septimum. Circa tempora Theodori vel Martini primi Papę in quo conuenerunt triginta & octo epiſcopi.

CAN. I.

De euentu languoris in clerico miniſtrante.

Cenſuimus cõuenire, vt cum à ſacerdotibus Miſſarum tempore ſancta myſteria conſecrantur, ſi ægritudinis accidit quilibet euentus, quo cœptum nequeat conſecrationis expleri myſterium, ſit liberum epiſcopo vel presbytero alteri conſecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad ſupplementum initiatis myſteriis competit, quam aut incipientis, aut ſubſequentis completa benedictio ſacerdotis, quia nec perfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine cõpleantur. Cum enim ſimus omnes vnum in Chriſto, nihil contrarium perſonarum diuerſitas format vbi efficaciam proſperitatis vnitas fidei repręſentat. Quod etiam conſultum cuncti ordinis clerici indiuiduũ ſibi eſſe non ambigant, ſed præcedentibus libenter alij pro complemento ſuccedant. Ne tamen quod naturæ languoris cauſa conſulitur, in præſumptionis perniciem conuertatur, nullus poſt cibum potúmque quemlibet minimũ ſumptũ Miſſas facere, nullus abſque patentis prouentu moleſtiæ miniſter vel ſacerdos cũ cœperit imperfecta officia pręſumat oĩno relinquere. Qui cõtrafecerit, excõmunicet.

7. quaſt. 1. Nihil contra ordinu.

CAN. II.

De exequiis morientis epiſcopi.

Si quis ſacerdotum ad humanda decedentis epiſcopi membra venire commonitus diſtulerit, appellantibus clericis abeuntis epiſcopi apud ſynodum, vel Metropolitanum epiſcopũ tempo

De exequiis morientis epiſcopi, habetur in c. 4. in concil. Valentino Hiſpania celebra

ſe anni vnius nec faciendi Miſſam nec communicandi habeat omnino licentiam. Preſbyteri autem, ſiue cæteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandem eccleſiam fuerit, cuius ſacerdos obierit, ſi omni ſolicitudine pro exequiis aut iam mortui, aut continuo antiſtitis morituri, ad commonendum epiſcopum tardi inueniantur, aut per quã unque moleſtiam animi id negligere comprobentur, totius anni ſpatio ad pœnitentiam in monaſteriis deputentur.

CAN. III.

10 *quæſt.* 3. *Inter cætera denique* Vltra duos ſolidos à parochianis eccleſiis epiſcopis non prçſumat accipere, & amplius quàm vna die per vnãquanque baſilicã morãdi licentiã nõ habeat. Omiſim⁹ alia tīla c. alias repetita.

Ex plicit concil. Toletanum 7.

A. D. 643 *Mart. pa.* 74. MArtinus Papa ſeptuageſimuſquartus ſub Petro, de ciuitate Tudertina, prouinciæ Tuſciæ, ſedit annos ſex, menſem vnum, dies viginti & ſex, Imperatore Conſtante circa annum Chriſti 643. Huius temporibus fuit Paulus Conſtantinopolitanæ vrbis epiſcopus hæreticus, cõtra quem congregauit ſynodum Lateranen. in vrbe Roma, vbi conuenerunt epiſcopi numero centum quinque, & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Patriarchas Conſtantinopolitanos, quia nouitates contra immaculatam fidem præſumpſerunt innectere, anathematis vltione percuſsi ſunt. Quæ ſynodus hodie in archiuis eccleſiæ continetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus Orientis & Occidentis direxit, & per manus orthodoxorum fidelium diſſeminauit.

Hic Paulus hæreticus ſuggeſſit Imperatori, vt deduceretur Martinus Conſtantinopolim occidendus,

dendus,niſi ceſſaret à ſua perſecutione:quod obtinuit, quoniam delatus eſt Conſtantinopolim per Pellurium cubicularium Imperatoris. Qui cum nollet omnino acquieſcere, directus eſt in exilium,in locum qui dicitur Cerſona:&ibidem vitam finiuit in pace Chriſti confeſſor, vbi operatus eſt multa miracula.

CANONES SYNODI LATERANEN.contra Theodorum & Cyrum,& Paulum hæreticos quondã epiſcopos, ac ſocios eorum.

Synodus Lateranenſis.

CAN. I.

SI quis non confitetur, ſecundum ſanctos patres,propriè & verè patrem & filium & ſpiritum ſanctum,Trinitatem in vnitate,vnitatem in Trinitate,&c.ſit condemnatus.

CAN. II.

Si quis non confitetur, ſecundum ſanctos patres,propriè & verè,ipſum vnum ſanctæ & conſubſtantialis & adorandæ Trinitatis Deum verbum deſcendentem de cælis, & incarnatum de ſpiritu ſancto ex Maria virgine, & hominem factum, &c.ſit condemnatus.

CAN. III.

Si quis non confitetur propriè & verè Dei genitricem ſanctam ſemper virginem immaculatam Mariam in vltimis ſeculorum abſque ſemine concepiſſe ex Spiritu ſancto, & incorruptibiliter enixam eſſe,& indiſſolubili permanente & ante & poſt partum eiuſdem virginitate,ſit condemnatus.

CAN. IIII.

Si quis non confitetur propriè & verè ipſius vnionis Domini noſtri & Dei noſtri Ieſu Chriſti, duas natiuitates exiſtere, vnam ante ſecula ex Deo patre incorporaliter & ſempiternaliter, alteram autem de virgine Maria

carnaliter in vltimis ſeculorum,& eundem Dominum & Deum Ieſum Chriſtum conſubſtantialem Deo patri ſecundũ deitatem,& conſubſtantialem virgini ſecundum humanitatem, ac eundem paſsibilem carne, impaſsibilem deitate,&c.ſit condemnatus.

CAN. V.

Si quis non confitetur propriè & vere vnam naturam Dei verbi incarnatam,ex hoc quòd incarnata dicitur noſtra ſubſtantia perfectè in ipſo Chriſto Deo, & indiminutè abſque tantummodo peccato ſignificata,ſit condemnatus.

CAN. VI.

Si quis non confitetur propriè & vere ex duabus naturis deitate & humanitate,ſecũdum ſubſiſtentiam vnitis,inconfuſe & indiuisè eundem & vnum Chriſtum eſſe,ſit condemnatus.

CAN. VII.

Si quis non confitetur propriè & verè ſubſtantialem differentiam naturarum poſt ineffabilem vnionem, ex quibus vnus & ſolus extitit Chriſtus,in eo ſaluatam,ſit condemnatus.

CAN. VIII.

Si quis non confitetur propriè & verè ſecundum compoſitionem,id eſt,ſecundum ſubſiſtentiam naturarum vnitionem, ex quibus vnus & ſolus extitit Chriſtus, inconfuſè & indiuiſè in eo cognitam,ſit condemnatus,

CAN. IX.

Si quis non confitetur propriè & verè naturales proprietates deitatis Chriſti & humanitatis,indiminutè in eo, & ſine defectione ſaluatas In affirmationem veracem eũdem ipſum Deum perfectum & hominem perfectum ſecundum naturam exiſtere,ſit condemnatus.

CAN.

CAN. X.

Si quis non confitetur propriè & verè duas eiuſdem & vnius Chriſti Dei voluntates ſimiliter & operationes cohærēter vnitas, diuinam & humanam, ex hócque in vtraque eius natura voluntarium, efficacémque ſecundum naturam eundem exiſtere noſtræ ſalutis, ſit cōdemnatus.

CAN. XI.

Si quis confitetur ſecundum ſceleratos hæreticos, deitatis & humanitatis Chriſti vnam naturam, aut vnā voluntatē, aut vnā operationem, in perēptionem quidē ſanctorum patrum confeſſionis, abnegationem autem eiuſdem Saluatoris noſtri diſpenſationis, ſit condemnatus.

CAN. XII.

Si quis ſecundū ſceleratos hæreticos, in Chriſto Deo vnitis ſubſtantialiter ſaluatis, & à ſanctis patribus noſtris piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, diuinam & humanam ſubterfugit ſimul confiteri, aſſerens contra ſanctorum doctrinam & vnam voluntatem, & vnam operationem, ſit condemnatus.

CAN. XIII.

Si quis ſecundum ſceleratos hæreticos, cum vna voluntate & vna operatione, quę ab eiſdem hæreticis in Chriſto Deo impiè confunduntur, & duas voluntates, & duas operationes, diuinam & humanam, ſimul abnegat, ſimul reſpuit, ſit condemnatus.

CAN. XIIII.

Si quis ſecūdum hæreticos, Dei virilem operationem vnam inſipienter ſuſcipit, & non duplicem eam confitetur, hoc eſt diuinam & humanam, ſit condemnatus.

CAN. XV.

Si quis ſecundum hæreticos in peremptionem in Chriſto Deo ſecundũ vnitionẽ ſaluatis eſſentialiter, & à ſanctis patribus piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, diuinam & humanam, diſſenſiones & diuiſiones inſipienter in myſterio diſpenſationis eius innectit, & propterea euangelicas & apoſtolicas de eodem Saluatore voces non vni & eidem perſonæ eſſentialiter tribuit, id eſt Chriſto Ieſu, ſit condemnatus.

CAN. XVI.

Si quis non confitetur ſecundum ſanctos patres, propriè & verè omnia quæ tradita ſunt, & prædicata ſanctæ & Apoſtolicæ Dei eccleſiæ ab ipſis ſanctis patribus, & probabilibus & vniuerſalibus quinque cõciliis vſque ad vnum apicem verbo & mente, ſit condemnatus.

CAN. XVII.

Si quis ſecundum ſanctos patres conſonanter nobiſcũ eadẽ credens non reſpuit & anathematizat anima & ore omnes quos reſpuit & anathematizat nefandiſſimos hæreticos, cum omnibus impiis eorum ſcriptis, vſque ad vnũ apicem ſancta Dei catholica & apoſtolica eccleſia, hoc eſt ſanctæ & vniuerſales quinque ſynodi, & ipſi omnes conſonanter probabiles eccleſiæ patres. Dicimus autem Sabellium, Ariũ, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Euthycẽ, Dioſcorum, Timotheũ, Elurum, Seuerum, Theodoſium, Cholutum, Themiſtium, Paulum, Samoſatenum, Chodorum, Theodorum, Neſtorium, Periam, Origenem, Didymum, Euagriũ & cõpẽdioſè alios omnes hæreticos, qui à catholica eccleſia reprobi atque abiecti ſunt, quorum dogmata diabolicæ operationis ſunt genimina, &

Colluuies hæreticorũ recenſita.

cos

eos qui ſimilia cum his vſque ad finem ſine pœnitentia ſapuerunt, aut ſapiant vel ſapient: cum quibus merito, vtpote eadem dogmatizantes & docentes (ſicut oſtenſum eſt) Theodorum quondam epiſcopum Pharanitanum, & Cyrum Alexandrinum, & Sergium Conſtantinopolitanum, & eius ſucceſſores Pyrrhum & Paulũ, & omnia impia eorũ ſcripta anathematizamus, & eos qui nobiſcũ conſonanter non reſpuũt & anathematizant prædictos hæreticos, eorúmque ſcripta.

Et ſubſcripſerunt Martinus Papa, ac cæteri epiſcopi numero 105.

Expliciunt canones Martini papæ.

CONCILIUM TOLETANUM octauum tempore Martini papæ. *Concil. Toletan. 8.*

In primo canone pronunciatur tantum ſymbolum fidei, quomodo nunc preponitur publicè in eccleſia.

CAN. II.

De incauto iuramento.

IN ſecundo canone de incautis iuramentis diſſerit multa. Primò quòd iuramenta reſolui nõ poſſunt. Probat per illud Exodi, Nõ aſſumes nomen domini Dei tui in vanum, id eſt fruſtra. *Exod. 20. b*

Secundò, quòd iuramenta illicita nõ ſunt ſeruando, & cõminatoria ſunt mitiganda. Primum probat ex Ambroſio, qui pro hoc adducit illud Matth. 15 de Herode, qui iurauit, quoniam quicquid petitura eſſet, daret filiæ Herodiadis, & necem Ioannis præſtitit, ne promiſſum denegaret: quod tamen negandum, & promiſſum ſeruandum non erat. Et illud etiam de Iephthe, qui immolauit filiam, &c. Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promiſſum ſoluere. *Ambr. lib. 1. de officiis ca 50. Matt. 14. Mar 6. Iudi. 11. fg. 22. quaeſt. 2. Nõ ſemper pro. 22. q. 4. Non eſt ob.*

Mirabilis (inquit)neceſſitas, quæ ſoluitur parricidio. Et pro hoc alia multa adducit ex Augu. etiam ex Iſidoro.

Iona 3. Secundũ probat, quia Deus multoties talia comminatoria mutabat ſoluebâtque iuramenta Hoc in Niniuitis patet. Similiter Iſraëlitico pôpulo ſæpè vltio promiſſa ſuſpenditur. Hinc *Hier.18.b* etiam per Hieremiam Dominus ipſe dicit:Si pœnitentiam egerit gens illa ſuper malo ſuo, quod locutus ſum aduerſus eam agam & ego pœnitétiam, &c. Si ergo noſtra conuerſio ſic diuinam mutat ſententiam, cur miſerorum tantæ lachrymæ,vel preſſuræ tam crudam non temperent ex miſeratione vindictam?

Quartum quod tractat,eſt:Vbi periculi neceſſitas compulerit,id debemus reſoluere quod minori nexu noſcitur obligari. Quid autem ex his leuius,quídue ſit grauius,pietatis acumine inueſtigemus. Etenim dum periurare compellimur, creatorem quidem offendimus,ſed nostantum modo maculamus. Cum verò noxia promiſſa complemus,& Dei iuſſa ſuperbè contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & noſipſos crudeliori gladio trucidamus.

Canon 3.de his qui ſacros ordines muneribus aſſequuntur,eſt canon plus milies repetitus,ideo hoc loco omiſſus.

CAN. VI.

De caſtitate epiſcoporum.

Qualiter puniẽdi epiſcopi fornicarij. Omnes epiſcopi inter cætera virtutum ornamenta nitore carnis debent propenſius enitere, vt ex hoc audientes munditiam appetant, ex quo doctores aliorum immunditia non deturpat, adeò vt ſi deinceps epiſcopi detecti fuerint, execrabilibus flagitiis cum quibuslibet fœminis pollui

pollui,ac familiari peculiaritate verſari noluerint ſe irreuocabili ſententia patrum vlciſci,id eſt,& loci & ordinis dignitate priuari. Diaconi verò & presbyteri,ſi omnino coerceri nequiuerint, vſque ad exitum vitæ ſuæ monaſteriis deputati,diſciplinis monaſticis maneant omnino ſubiecti. Hoc idem ſtatuimus de ſubdiaconis, qui hoc deinceps vulnere fuerint ſauciati,ita vt vſque ad extremum vitę ſuæ ſub pœnitētiæ oneribus in monaſteriis religentur.

CAN. VII.

De his qui poſt aſſumptum eccleſiaſticum gradum ad coniugia redire volunt.

Sicut ſanctum Chriſma collatum, & altaris honor propter conſecrationem(quæ per epiſcopos tantum exercenda & cōferenda ſunt)euelli non queunt,ita quoque ſacrum decus honorum quod his compar habetur & ſocium, qualibet fuerit occaſione perceptum, manebit omnimode inconuulſum:ſicut enim& ſono ſancti baptiſmatis inappreciabile donū ſemper, & ſæpè non ſolum nolentibus,verum etiam(quod maius eſt) neſcientibus impartitur, tamen hoc à nullo penitus profanari permittitur, ſic nec quod diuina iuſſione,ſimúlque Apoſtolicę traditionis authoritate ſacrum noſcitur extitiſſe,à quoquam aliquando profanari licebit.Vnde quicūque etiam ſi inuiti,ad eccleſiaſticarum officia dignitatum aſſumuntur, deſerere quam ſemel receperunt gratiam donúmque nequaquam audeant. Si verò ad coniugia moréſque ſeculi redire attentauerint,omni eccleſiaſtica dignitate priuentur,& apoſtatæ habeantur:& in monaſterio donec vixerint,ſub pœnitentia retrudantur.

CAN. VIII.

Nemo ordinandus niſi nouerit pſalterium.

Decreuimus, vt nullius cuiuſque dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiant gradum, qui non totum pſalterium, vel cãticorum vſualium, & hymnorum ſiue baptizandi perfectè nouerint ſupplementum, qui verò iam honore dignitatũ funguntur, & hoc ignorant aut ſponte ſumant intentionem neceſſariam perdiſcendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Solus ergo accedat ad ſacra Dei myſteria tractanda, quem morum innocentia, & literarum ſplendor reddunt illuſtrem.

CAN. IX.

De his qui ieiunium quadrageſimæ ſoluunt.

Quam ſeuere olim cauebatur eſus carniũ in quadrageſima.

Quiſquis ſine ineuitabili neceſſitate, atque fragilitate, & euidenti languore, ſeu etiã impoſſibilitate ætatis, diebus quadrageſimæ eſum carniũ præſumpſerit attentare, non ſolum reus erit reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab eiuſdem diei ſancta communione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, vt ipſius anni tempore ab omni eſu carnium abſtineat gulam, quia ſacris diebus abſtinentiæ oblitus eſt diſciplinam. Illi verò quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita violare præſumant, quàm à ſacerdote permiſſum percipiant.

In Can. 10. cõmendatur obſeruãtia decretorũ.

In Canone vltimo tantum definitum eſt, vt circa Iudæos ſeruentur decreta in concilio Toletano 4. c. 56. 57. 58. 59. 60. & in multis aliis ca. illius concilij.

Subſcripſerunt quinquaginta & quinque epiſcopi. Subſcripſerunt & Abbates, deinde Vicarij

epiſco

epiſcoporum abſentium. Vltimo viri illuſtres officij palatini.

Explicit concil. Toletanum 8.

CONCIL. TOLETANVM nonum, habitum anno ſeptimo Receſiunti Regis calend. Nouemb. ab epiſcopis 16. *Concilium Tolet. 9.*

Præfatio.

Quia nequaquam recte ſubditos iudicat, qui non & ſeipſum prius iuſtitiæ cenſura caſtigat, aptum nobis expedibile viſum eſt ante noſtris exceſſibus imponere modum, & ſic errata corrigere ſubditorum. Tunc nanque melius iudiciorum exordia ducuntur, cum vita iudicum antè diſponitur, eò quòd potius iudicij forma completur, cum negotiorum principiis æquitas iudicantium antefertur. Ideo exordium æquitatis inchoari à iudicibus debet, vt perfecta iuris cauſatio limitem apertius formet. *A correctione prælatorum inchoanda ſynodus.*

CAN. I.

Qualiter hæredes fundatoris eccleſiæ ſolicitudinem eius gerant.

NVllus ſacerdotum, vel miniſtrorũ ex rebus eccleſiæ, quæ in quibuſcunque locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri ſuo connectat. Et vt huius rei potior ſoliditas habeatur, condignis filiis, vel nepotibus, honeſtioribúſq; propinquis eius qui conſtruxit vel ditauit eccleſiam, licitum ſit, hanc bonæ intentionis habere ſolertiam, vt ſi ſacerdotem ſeu miniſtrum aliquid ex collatis rebus præuiderint re fraudare, aut commonitionis honeſtæ, conuentione compeſcant, aut talia epiſcopo vel iudici corrigenda denuncient. Qui verò hæc monita temerare voluerit, excommunicetur.

CAN. II.

Fundatores eccleſiarum, miniſtros eligant ibi ſeruituros.

Quandiu fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint, pro eiſdem locis curã permittãtur habere ſolicitã, atque rectores idoneos in eiſdem baſilicis idem ipſi offerant ſeruituros.

CAN. III.

Si ſacerdos vel miniſter de rebus eccleſię quidpiam alicui ſub præſtationis obtentu concedat, inſtrumento cauſam præſtiti euidẽter exponat. Aliter verò pro huius negotij cauſa deinceps ſcriptura non valeat.

CAN. IIII.

De rebus conquiſitis à clericis, qualis diuiſio fiat.

De rebus conquiſitis per eos quibus eccleſiaſticarum rerũ cura commiſſa eſt, inter eccleſiam & ſacerdotis hæredes æqualis diuiſio fiat.

12. q. 4. Sacerdotes vel. 12. quæſt. 3. Quicunque de ſacerdo.

Quicunque verò de prædictis ſacerdotibus vel miniſtris pro ſui vtilitate, atque amicitia, vel præſtatione, aut quocunque modo, aut per ſcripturæ ſeriem aliquid meruerint à quolibet percipere, in rebus eccleſiaſticis non poterit numerari: ſed quod exinde voluerint facere, in ipſorum voluntatis arbitrio ſubiacebit.

CAN. V.

Quid monaſterio vel eccleſiæ epiſcopus conferre poſſit.

12. q. 2. Bona rei dare.

Si epiſcopus monaſterium facit, vel eccleſiam parochialem, quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non amplius quàm centeſimam partem cenſus eccleſiæ cui præſidet, ibidem cõferre licebit. At verò monaſterio quinquageſimam tantum partem dare debebit.

CAN.

CAN. VI.

Epiſcopus tertiam partem ſibi debitam, cui voluerit conferat.

Cum præteritis ſanctionibus notiſſimum habeatur quæ de rebus Parochialium eccleſiarum pars epiſcopo conferatur, opportune tamen duximus decernendum, vt ſi epiſcopus tertiam partem, quam de rebus earundem ſanctione ſibi debitam nouit, aut ipſi eccleſiæ, cuius res eſſe patebit, aut alteri eccleſiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile robur eius ſententia ferat. *12. quaſt. 2. Epiſcopus ſi tertiã partem. Nota quòd hic nulla mentio ſit conſanguineorũ, ſed tantum eccleſiarum ſuarum.*

CAN. VII.

Ne extra ordinem præſcriptum hæredes morientis ſacerdotis res eius adire præſumant.

Propinqui morientis epiſcopi nihil de rebus eius abſque metropolitani cognitione vſurpare præſumant. Quòd ſi is qui deceſſerit, Metropolitanus fuerit, ſucceſſoris eius ſententiã aut conſilium ſuſtinebunt, ne paſſim hæreditatis adeundæ data licentia de rebus eccleſiæ aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quòd ſi presbyteri aut diaconi fuerint, quos obiiſſe conſtiterit, non ſine agnitione ſui epiſcopi rem eius hæredibus adire licebit. *Simile quiddã in concil. Valent. c. 2.*

CAN. VIII.

A quo tempore incipiat præſcriptio in rebus eccleſiæ.

Si epiſcopus vel ſacerdos vel miniſter illicite alienauit res eccleſiæ, viuente ipſo nulla præſcriptio currit contra eccleſiam in rebus illis, ſed eo mortuo incipit currere. *16. quaſt. 3. Si ſacerdos*

CAN. IX.

Quantum commodum ſibi epiſcopus tollat de eccleſia cuius tumulauerit ſacerdotem.

In conc. Valen. can. 2. Communi decreto ſancimus, vt cũ põtificem mori cõtigerit, epiſcopus qui ad humandũ corpus aduenerit, deſcriptis theſauris, atque ornamẽtis omnibus, ſi locuples decedẽtis eccleſia fuerit, nõ amplius quàm librã auri in rebus, quibus ei placuerit (exceptis ornamẽtis eccleſiæ) cũ gratia offerentiũ auferre pertẽtet. Si verò minor rebus extiterit, dimidiã librã ſibi ſcienter vſurpet.

CAN. X. *De filiis clericorum.*

15. quæſt. 8. Cũ multa. Cum multæ ſuper incontinentia ordinis clericorũ hactenus emanauerint ſententiæ patrum, & nullatenus ipſorum reformari quiuerit correctio morum: Ideo quilibet ab epiſcopo vſque ad ſubdiaconum deinceps, qui vel ex ancillę vel ex ingenuæ deteſtando cõnubio in honore conſtituti filios procrearint, illi quidem ex quibus geniti probantur, canonica cenſura damnentur. *Nota pro filiis clericorum.* Proles autem ex tali pollutione nata, non ſolum hæreditatem parentum nunquàm accipiet, ſed etiam in ſeruitutem eius eccleſiæ, de cuius ſacerdotis vel miniſtri ignominia nati ſunt, iure perenni manebunt.

CAN. XI.

Serui eccleſiarum non ordinandi.

Serui eccleſiarum ordinari non debent, niſi prius libertatem ab epiſcopis conſequantur. Et ſi honeſte in clericatu vixerint, poterunt ad officia maiora promoueri.

CAN. XII.

Si ſeruis eccleſiæ à ſacerdote libertas conferatur, tempus annorum à die mortis eius tantum computari debet.

CAN. XIII.

Vt liberti eccleſiæ abſtineant à coniugio Romanorum & Gotthorum.

Cunctis eccleſiarum libertis, tam viris quàm fœminis

fœminis, eorúmque propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps cauſa connubij aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gotthis. Quod ſi hoc factum quandoque patuerit, permiſſione tali genita proles nunquàm merebitur ius debitæ dignitatis, nec eccleſiæ vnquam carebit obſequiis.

CAN. XIIII.

Quòd ſi tales liberti ad eccleſiam reuerti noluerint, quæcunque vel parentes eorum, vel ipſi ab eccleſia ſunt adepti, inſiſtente pontifice, ad initionem propriæ reducantur eccleſiæ.

CAN. XV.

In canone 15. tantum agitur de obſequio & diſciplina libertorum eccleſiæ.

CAN. XVI.

Libertis eccleſiæ, eorúmque propagini ex omnibus quę de iure eccleſię noſcũtur habere, nihil licebit in extraneum dominium transferre. Suis ergo filiis vel propinquis eiuſdem eccleſiæ vel ſeruitio vel patrocinio ſubiugatis, quæcunque donare vel vendere voluerint, poterunt.

CAN. XVII.

Baptizati Iudæi cũ epiſcopis celebrẽt dies feſtos.

Baptizati Iudæi quocũque loco certo tẽpore conuerſentur feſtis, tamẽ præcipuis noui teſtamenti feriis cõſecratis, ac diebus illis quos olim ſanctione veteris legis ſibimet cenſebant eſſe ſolennes, in ciuitatibus publicíſque conuentibus cum ſummis Dei ſacerdotibus celebrare præcipimus, vt eorum conuerſationẽ & fidem & Pontifex approbet, & veritas ſeruet. Huius verò temerator edicti, prout epiſcopus permiſerit, aut flagris, aut abſtinentiæ ſubiacebit iugo.

Explicit concil. Tolet. 9.

CONCILIVM TOLETAN. 10. ann. 8. Receſuinthi regis tempore Martini papæ.

Concilium Tolet. 10.

CAN. I.

De celebritate annunciationis Dominicæ.

Hæc feſtiuitas in ſola Hiſpania celebratur.

QVoniam die qua inuenitur angelus virgini verbi conceptũ & nunciaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem die feſtiuitas non poteſt celebrari condignè, quòd interdum quadrageſima, vel paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de ſanctorũ ſolennitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautum eſt, conuenit celebrari: cum ſecundum ipſam incarnationem verbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, quãdo conſtat ipſum verbum poſt mortem carnis gloria reſurrectionis attolli: ideo ſpeciali conſtitutione ſancitur, vt ante octauum diem quo natus eſt Dominus, genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus, & præclarus. Ex pari enim honore conſtat, vt ſicut natiuitatem filij ſequentium dierum inſequitur dignitas, ita feſtiuitatem matris tot dierum ſequatur ſacra ſolennitas. Nam quod feſtũ matris eſt niſi incarnatio verbi? Cuius feſtum ita debet eſſe ſolenne, ſicut eſt & eiuſdem natiuitatis verbi. In multis itaque eccleſiis à nobis & ſpatio remotis, & terris, hic mos agnoſcitur retineri. Solennitas ita Dominicæ matris die 15. Calen. Ianuariarum omnimodo celebretur.

CAN. II.

Qui contra ſalutem principum, gentis aut patriæ aliquid machinatur, ab epiſcopo vſque ad extremum ordinis clericorum, aut monachorũ mox omni dignitate & honore priuetur.

CAN

CAN. III.

Contra epiſcopos qui monaſteriis vel eccleſiis conſanguineos, vel ſibi fauentes præficiunt.

Agnouimus enim quoſdam Pontifices præcepti principis Apoſtolorum, qui ait: Paſcite qui in vobis eſt gregem, non coacte, ſed ſpontanee, neque vi dominantes in clero, &c. ita eſſe immemores, vt quibuſdam monaſteriis, parochialibúſque eccleſiis, aut ſuæ conſanguinitatis perſonas, aut ſui fauoris participes, iniquum ſæpe ſtatuant in prælatũ, ita illis prouidentes cõmoda inhoneſta, vt aut eiſdem deferãtur quæ proprio epiſcopo dari iuſtus ordo depopoſcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia poterit. Proinde placuit nobis & in præſenti tale reſcindere factum, & non eſſe de cætero faciendum. Nam quiſque pontificum deinceps aut ſanguine propinquis, aut fauore perſonis quibuſcunque ſibi coniunctis, talia commendare lucra tentauerit, ad ſuum nefandæ præſumptionis excidium, & quod iuſſum fuerit, deuocetur in irritum: & qui ordinauit, annuæ excõmunicationi ſubiaceat. Quę verò ablata fortaſſe fuerint, ab eo qui tulit, reddantur in duplum.

1. Petr. 5.

D. 89. decenter omnibus placet.

CAN. IIII.

De profeſſione & habitu viduæ profeſſæ.

Vidua quæ ſanctæ religionis obtinere propoſitũ voluerit, ſacerdoti vel miniſtro ad quem aut ipſa venerit, aut quem ad ſe venire contigerit, ſcriptis profeſſionem faciat à ſe aut ſigno aut ſubſcriptione notatã, continentem ſe & religionis propoſitum velle, & hoc perẽniter inuiolate ſeruare. Tunc accepta à ſacerdote vel miniſtro apta religionis huius veſte, ſeu lectulo quieſcens, ſiue in quocunque loco conſiſtens, incunctanter

20. quæſt. Vidua quæ ſancta religionis.

ea vtatur. Nec diuerſi coloris, aut diuerſæ partis eadem ſit notabilis veſtis, ſed religioſa & non ſuſpecta, quæ careat varietatibus colorũ. Pallio purpureo, vel nigri coloris caput contegat ab initio ſuſceptæ religionis, vt dum illic tulerit ſignum probabilis ſanctitatis, vbi nullius falli poterit viſio intuentis, nunquam auſus attentet deteſtandæ præſumptionis.

CAN. V.

De fœminis quæ propoſitum religionis abiecerũt.

27. quæſt. 1. Omnes fœminæ venientes. Sanctimoniales fœminæ quæ propoſitũ abiecerunt religionis, cõmoneantur ſacerdotis authoritate, vt redeãt ſponte. Quæ ſi redire noluerint impulſu ſacerdotis, ad religionis cultũ reducantur, & in monaſteriis redactæ, excõmunicationis ſentẽtia feriantur. Hic idem quoq; ordo in illarũ condẽnatione manebit, quæ quãquam à ſacerdote ſanctimoniæ veſtẽ non accepiſſent, ipſæ tamẽ aut indutæ ſunt, aut in illo diu habitu cõſenſerunt, qui religionis eſſe cultus ab intuentibus crederetur, ſi corã eccleſia, vel ſacerdote, aut etiam cõpetentibus teſtibus quandoque indutæ certis iudiciis aut teſtimoniis approbãtur.

CAN. VI.

Quoto anno liceat parentibus filios tradere religioni.

20. quæſt. 2 Si in qualibet minori. Et in decr. Iuo. lib. 3. Si in qualibet minori ętate vel religionis tonſuram, vel religionis debitã veſtem in vtroque ſexu filiis aut vnus aut ambo parentes dederint, certe aut nolẽtibus, vel neſciẽtibus ſeſe ſuſceptã non mox viſam in filiis abdicauerint, ſed vel coram ſe, vel coram eccleſia palámque in conuentu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſecularem reuerti habitum ipſis filiis quãdoque penitus non licebit, ſed cõuicti quòd tonſuram aut

aut religioſam veſtem aliquãdo habuerint, mox ad religionis cultum habitúmque reuocentur, & ſub ſtrenua diſtrictione huiuſcemodi obſeruantiæ inſeruire cogantur. Parentibus ſanè filios ſuos religioni contradere non amplius quàm vſque ad quartum decimum ætatis eorum annum licentia poterit eſſe.

In decret. Iuo. habetur vſque ad decimũ.

Item decretum pro Potamio epiſcopo. Ecce enim tractantibus nobis in pace de eccleſiaſticis regulis, delatũ eſt conuentui noſtro epiſtolium confuſæ confeſſionis, & abolendæ ſubſcriptionis, quo Potamius Bracarenſis eccleſiæ epiſcopus de factis propriis, ſuíſque verbis annotaret articulis. Quo reſerato quid oblitéranda pagina, & abolenda literarum panderent elementa, fletibus potius qui ſermonibus lachrymoſa cõcio recenſuit. Tunc ſolitarie tantum ſecretíſque adunatis pontificibus Dei prædictũ adeſſe corã nobis fecimus epiſcopũ. Quem ſingultibus aggredientes, amplius quam loquelis reſeratam illi ſuæ deformitatis, & noſtræ confuſionis ſcripturam protulimus. Quam accipiens, ac recurrens ſiſcitantibus nobis vtrum ſui operis & ſuæ annotationis intimatio eſſet: ille ſuum actum, ſuíque oris eloquium, ſuorum quoque digitorum eſſe robur aſſeruit, quod illic relegendo peruidit. Rurſum diuini nominis conteſtatione hunc adiurantes obteſtati ſumus, vt an de ſe ſponte mendacium diceret, aut alicuius violentia premeretur, & perterritus talia narraret. Qui mox flebili voce, luminibúſq; ploratu madentibus & fragore ſingultuum cum vnius Dei nominis iuramento clamauit, ſe & verè eadem mala de ſe confiteri, & ad hæc confitenda nulla ſe violentia prægrauari. Vnde etiam per nouem

Confeſſio epiſcopi qui tactu ſæmineo ſe polluerat.

Nota.

menſes ſponte deſeruiſſe regimen eccleſiæ ſuæ, & ergaſtulo quodã, pro admiſſo flagitio acturus pœnitentiam ſe cõcluſiſſe edixit. Tunc per fidelem confeſſorem eius, agnito quòd tactu fœmineo ſorduiſſet, & declarato, licet hunc paterna antiquitas ſacris regulis deiicere ab honore decernat, nos tamen miſerationis iura ſeruantes, non abſtulimus nomen honoris, ſed valida autoritate decreuimus, perpetua pœnitentia hunc inſeruire officiis & ærumnis prouidentes, melius illum per aſperam & damnoſam ire pœnitentię ſolitudinem, vt quandoque perueniret ad refrigerij manſionem, quàm relictum in voluntatis ſuæ latitudine, ad præcipitium deiici æterna damnatione. Tunc venerabilem fructuoſum eccleſiæ Dimiẽſis epiſcopum communi omnium noſtrum electione conſtituimus eccleſiæ Bracarenſis gubernacula continere. Eugenius indignus Toletanę ſedis Metropolitanus epiſcopus, hoc iudicij noſtri decretum ſubſcripſi. Similiter & alij epiſcopi ſubſcripſerunt numero decem & ſeptem.

Explicit concil. Tolet. 10.

A. D. 650. Eugenius papa 75.

EVgenius primus, ſeptuageſimus quintus papa ſub Petro, natione Romanus, clericus à cunabulis, ex patre Ruffiniano, ſedit annos duos, menſes nouem, dies viginti quatuor. Benignus, mitis, manſuetus, omnibus affabilis, & ſanctitate præclarior, Imperat. Conſtante. Eodẽ tempore Petrus in locum Pauli hæretici Conſtantinopoli, ſufficitur, quo Eugenius Romæ in locum Martini papæ.

CABILONENSE CONCIL.

Cabilon. concil.

in Galliis celebratum tempore Eugenij papæ. Eſt prouinciale.

CAN

CAN. I.

OMnes inſpirante domino vno animo definimus,vt fidei norma ſicut in Nicæno concilio pia eſt profeſſione firmata,vel à ſanctis patribus tradita,atq; ab ipſis expoſita, vel poſtmodum à ſancto etiã Chalcedonen. concilio firmata, ita in omnibus & ab omnibus conſeruetur.

CAN. II.

Canonum ſtatuta ab omnibus intemerata ſeruentur.

CAN. III.

Siquis epiſcopus,preſbyter, aut diaconus, vel quicunque ex ſacerdotali catalogo, cum qualicunque extranea muliere familiaritatem habuerit, quæ dedecoris vel adulterij poſſit afferre ſuſpicionem,ab ordine degradetur.

CAN. IIII.

Vt duo in vna ciuitate penitus vno tempore nec ordinentur nec habeantur epiſcopi.

CAN. V.

Seculares verò qui necdũ ſunt ad clericatum conuerſi, res parochiarum, vel ipſas parochias ad regendum non habeant commiſſas.

CAN. VI.

Nullus ante audientiam res quorumlibet inuadere, aut auferre præſumat. Quod qui fecerit, vt necator pauperum habeatur.

CAN. VII.

Vt bona eccleſiarum integra maneant.

Defuncto preſbytero,vel abbate,nihil ab epiſcopo auferatur, vel à quocunque de rebus parochiæ,vel xenodochij, vel monaſterij aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit, iuxta decreta canonum coerceatur.

CAN. VIII.

Confitentibus propria peccata à ſacerdote imponatur pœnitentia.

De pœnitentia verò peccatorum, quæ eſt medela animæ, vtilem omnibus hominibus eſſe cenſemus, & vt pœnitentibus à ſacerdotibus facta confeſſione indicatur pœnitentia.

CAN. IX.

Nullus mancipiũ extra fines vel terminos qui ad regnum Clodouei regis pertinent, penitus debeat venundare, ne per tale cõmercium, aut captiuitatis vinculo, vel Iudaicæ ſeruituti mancipia Chriſtiana teneantur implicita.

CAN. X.

Ad quos pertineat electio epiſcoporum.

Siquis epiſcopus de quacunque ciuitate fuerit defunctus non ab alio, niſi à cõprouincialibus, clero & ciuibus ſuis, alterius habeatur electio. Sinautem, huius ordinatio irrita habeatur.

CAN. XI.

Statuimus, vt ſi Iudices publici, præſumptione, vel poteſtate qua pollent, clericos vel abbates coram ſe comparere fecerint, à communione omnium ſacerdotum eos conuenit ſequeſtrari.

CAN. XII.

Duo abbates in vno monaſterio eſſe non debent: veruntamen ſi quilibet Abbas ſibi elegerit ſucceſſorem, ipſe qui ſic eligitur, de facultatibus ipſius monaſterij ad regendum nullam habeat poteſtatem. CAN. XIII.

Nullus alterius clericum retinere præſumat, nec ad ſacrum ordinem ſine voluntate epiſcopi penitus promouere. CAN. XIIII.

Statuimus vt epiſcopis cura & poteſtas ſit tã de ordinatione clericorũ, quam de facultatibus collatis

collatis oratoriis quæ per villas fiunt qualiter ad ipſa oratoria & officium diuinum poſſit impleri, & ſacra libamina conſecrari. Quòd ſi aliqui, etiam fundatores illorum contradixerint, communione priuentur.

CAN. XV.

Abbates, vel monachi, aut agentes monaſteriorum, patrocinio ſeculari penitus non vtātur, nec ad principis præſentiam ſine epiſcopi ſui permiſſu ambulare audeant, aliàs excommunicentur.

CAN. XVI.

Nullus epiſcopus, nec preſbyter, vel abbas, ſeu diaconus per præmiũ ad ſacrum ordinem accedat. Si acceſſerit, ipſo honore priuetur.

CANON XVII.

Nullus ſeculariũ nec in eccleſia nec infra atriũ ipſius eccleſiæ qualecũque ſcandalũ, aut ſimultates excitare præſumat, nec arma trahere, aut quécunque ad vulnerandum vel interficiendum appetere. Quod ſi fecerit, communione priuetur.

CAN. XVIII.

Hic agitur de obſeruatione Dominici diei tantum, ſecundum ſtatuta concilij Aurelianen. 3. can. 27.

CAN. XIX.

Ne turpia cantica in eccleſiis cantentur.

Valde enim omnibus noſcitur indecorum, quòd per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum, ad ipſa ſolennia confluentes chorus fœmineus turpia quidem & obſcœna cantica decantare videntur, dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire. Vnde conuenit vt ſacerdotes loci talia à ſeptis baſilicarũ vel porticibus ipſarum, ac etiam ab ipſis atriis

vetare debeant. Et ſi voluntariè noluerint emendare, aut excommunicari debeant, aut diſciplinæ aculeum ſuſtinere.

Explicit concilium Cabilonenſe.

A. D. 653. Vital. 76. pont. aliàs Vitellianus

Vitalianus papa 76. natione Signéſis prouinciæ Campaniæ, de patre Anaſtaſio, ſedit annos 14. menſes 6. Imper. Cõſtante, circa annum Domini 656. Hic regulam eccleſiaſticam ac rigorem (vt mos erat) omnimodè conſeruauit.

Concilium Tolet. 11.

CONCILIVM TOLETAN. vndecimum anno 4. Bambæ regis, ſeptimo Idus Nouembr. circa tempora Vitaliani papæ.

*Primum omnium publicè pronũciatur fides catholica, & declarãtur vniuerſa dogmata fidei, maximè quæ ad incarnationis & Trinitatis myſteria pertinent, & hoc longa & elegantiſſima diſputatione. Ex quibus omnibus nonnullos articulos hoc in loco cenſuimus annotandos.

Primus, De proceſsione Spiritus ſancti.

Spiritum quoque ſanctum, qui eſt tertia in Trinitate perſona, vnum atque æqualé cum Deo patre & filio credimus eſſe Deũ, vnius ſubſtantiæ, vnius quoque eſſe naturæ, non tamen genitum vel creatum, ſed ab vtriſque procedentem, amborũ eſſe ſpiritum. Hic etiam ſpiritus ſanctus nec ingenitus, nec genitus creditur, ne aut ſi ingenitum dixerimus, duos patres dicamus, aut ſi genitum, duos filios prædicare monſtremur, qui tamen nec patris tantum, nec filij tantum, ſed ſimul patris & filij ſpiritus dicitur. Nec enim de patre procedit in filium, vel de filio procedit ad ſanctificandam creaturam, ſed ſimul ab vtriſque pròceſſiſſe monſtratur, quia charitas ſiue ſanctitas amborum eſſe agnoſcitur. Hic ergo ſpiritus

ſanctus

ſanctus miſſus ab vtriſque creditur, ſed minor patre & filio non habetur, ſicut filius propter aſſumptam carnem minorem ſe patre & ſpiritu ſancto eſſe teſtatur. Hæc eſt ſanctæ Trinitatis relata narratio, quæ non triplex, ſed Trinitas & dici & credi debet. Nec rectè dici poteſt, vt in vno Deo ſit Trinitas, ſed vnus Deus Trinitas. In relatiuis verò perſonarum nominibus pater ad filiũ, filius ad patrẽ, ſpiritus ſanctus ad vtroſque refertur. Quæ cum relatiuæ tres perſonæ dicantur, vna tamen naturalis ſubſtantia creditur. *In vno deo non eſt Trinitas, ſed vnus Deus eſt Trinitas.*

Secũdus, Hæc ergo ſancta Trinitas, quæ vnus & verus eſt Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero. In relatione enim perſonarum numerus cernitur, in diuinitatis verò ſubſtantia quid enumeratum ſit, nõ comprehenditur. Ergo hoc ſolo numerum inſinuat, quòd adinuicẽ ſunt: & in hoc numero carent quòd in ſe ſunt. Nam ita ſanctæ huic Trinitati vnũ naturale conuenit nomen, vt tribus perſonis nõ poſſit eſſe plurale. Ob hoc ergo credimus illud in ſacris literis dictum: Magnus dominus noſter, & magna virtus eius, & ſapientiæ eius non eſt numerus. *Trinitas ſancta nec capitur numero, nec recedit à numero.* *Pſal. 146.*

Tertius, Tres igitur perſonæ iſtæ dicuntur, iuxta quod maiores definiunt, vt agnoſcantur. Nam & ſi attẽdamus illud quod ſcriptura ſancta dicit de ſapientia: Splẽdor eſt lucis æternæ: ſicut ſplendorem luci videmus inſeparabiliter inhærere, ſic confitemur filium à patre ſeparari non poſſe. Tres ergo illas vnius atque inſeparabilis naturæ perſonas ſicut non cõfundimus, ita ſeparabiles nullatenus prædicamus, quandoquidem hoc nobis dignata eſt ipſa Trinitas euidenter oſtendere, vt etiam in omnibus quibus voluit ſigillatim perſonas agnoſci, vnam ſine altera *Sap. 7 d.* *In ſancta Trinitate vna perſona non intelligitur ſine alia quicquid diſputẽt aliqui recentiores.*

non permittat intelligi. Nec enim pater abſque filio cognoſcitur,nec ſine patre filius inuenitur. Relatio quippe ipſa vocabuli perſonalis perſonas ſeparari vetat.

Explicatur incarnationis filij Dei myſterium.

Quartus, De his tribus perſonis ſolam filij perſonam pro liberatione humani generis, hominem verum ſine peccato de ſancta & immaculata Maria virgine credimus aſſumpſiſſe, de qua nouo ordine, nouáq; natiuitate eſt genitus. Nouo ordine,quia inuiſibilis diuinitate, viſibilis monſtratur in carne. Noua autem natiuitate eſt genitus, quia intacta virginitas & virilem coitũ neſciuit,& fœcundata per ſpiritũ ſanctum, carnis materiam miniſtrauit. Qui partus virginis nec ratione colligitur,nec exẽplo mõſtratur. Quòd ſi ratione colligitur,non erit mirabile: ſi exemplo,non erit ſingulare dare. Nec tamen ſpiritus ſanctus pater eſſe credendus eſt filij, pro eo, quòd Maria eodem ſpiritu ſancto obumbrante concepit, ne duos patres filij videamur aſſerere, quod vtique nefas eſt dici. In quo mirabili conceptu, ædificante ſibi ſapientia domum verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.

Cum duabus naturis nõ ſunt in Chriſto dua admittenda perſona.

Quintus, Nec tamẽ quia duas in filio diximus eſſe naturas, duas cauſabimur in eo eſſe perſonas,ne Trinitati (quod abſit) accedere videatur quaternitas. Deus enim verbũ non accepit perſonam hominis,ſed naturã.& in æternũ perſona diuinitatis temporalẽ accepit ſubſtantiã carnis.

Tres in Chriſto ſubſtantiæ.

Sextus, Item idem Chriſtus in his duabus naturis tribus extat ſubſtantiis, verbi, quod ad ſolius Dei eſſentiam referendum eſt, corporis, & animæ, quod ad verbũ hominẽ pertinet. Habet ergo in ſe geminã ſubſtantiam, diuinitatis ſuæ, & humanitatis noſtræ. Hic tamen per hoc quòd

de

de Deo patre ſine initio prodiit, natus tantum (nam neque factus nec prædeſtinatus accipitur) pro hoc tamẽ quòd de Maria virgine natus eſt, & factus & prædeſtinatus eſſe credendus eſt.

Septimus. Exemplo ergo capitis noſtri confitemur vera fide reſurrectionem carnis omnium mortuorum, nec in aëre, vel qualibet alia carne (vt quidã delirant) reſurrecturos nos credimus, ſed in iſta qua viuimus, cõſiſtimus, & mouemur. Peracto huius ſanctæ Chriſti reſurrectionis exẽplo, idem dominus noſter paternam aſcẽdendo ſedem repetiit, de qua nũquam per diuinitatem diſceſſit. Illic ad dexteram patris ſedẽs, expectatur in fine ſeculorum iudex omnium viuorum & mortuorũ. Inde cum ſanctis omnibus veniet ad ferendum iudicium, reddere vnicuique mercedis propriæ debitum, prout quiſque geſſit in corpore, ſiue bonum, ſiue malum. Octauus, Hæc eſt confeſſionis noſtræ fides expoſita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, & per quam omnium fidelium corda mundantur, per quam & ad Deum glorioſè acceditur. *Exponitur articulus reſurrect.*

IN primo canone tantum decernitur ne tumultu concilium agitetur. *Canones concilij Tolet II.*

CAN. II.

Quòd neceſſe ſit epiſcopum prædicare, & ab aliis curis ceſſare.

Quantum quis præcelſi culminis obtinet locum, tantum neceſſe eſt præcedat cæteros gratia meritorũ, vt in eo quòd præſidet ſingulis, ſingulariter ornetur eminẽtia ſanctitatis, habens ſemper & in ore gladiũ veritatis, & in opere efficaciam luminis, vt iuxta Paulũ potens ſit exhortari in doctrina ſana, & contradicentes reuincere. *Ad Tit. 1.* Nos proinde noſtri ordinis gradum, vel ſuſcepti

regiminis modũ magnopere cogitare debemus, vt qui officium prædicationis ſuſcepimus, nullis curis à diuina lectione priuemur. Nam quorundam mentes pontificum ita torporis otio à lectionis gratia ſecluduntur, vt quid doctrinæ gregibus ſubditis exhibeat, non inueniat præco mutus. Inſiſtendum ergo ſemper erit maioribus, vt quos ſub regiminis cura tuentur, fame verbi Dei perire non ſinant.

In reſiduo canonis tractatur id quod habetur in concilio Toletano 8. can. 8.

CAN. III.

Quòd etiam epiſcopi eundem habeant modum pſallendi.

Diſt. 12 de his qui contra. Pontifices rectoréſque eccleſiarũ, vnum eundémque in pſallendo teneant modum, quem in metropolitana ſede cognouerint inſtitutũ. Qui contra fecerit, ſex měſibus communione priuatus apud Metropolitanum ſub pœnitentiæ cenſura permaneat corrigendus.

CAN. IIII.

De diſcordia ſacerdotum componenda.

Relatum eſt nobis quoſdã ſacerdotes in tantam obſtinationis efferbuiſſe diſcordiam, vt nõ *Eph. 4.* ſolum illos ab ira occaſus Solis non reuocet, ſed nec annoſa quidem tranſactio temporũ ad bonum charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus ſol iuſtitiæ Chriſtus occubuit, vt ad lumé charitatis redire vix poſſint. Horũ ergo & ſimilium diſcordantium fratrum oblationes nullo modo recipiědas cenſuimus. De perſonis tamen diſcordãtium id præcipimus, vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare domini audeat, vel gratiam communionis ſanctæ percipiat. Quòd ſi vnus eorum

eorum alio contemnente ad ſatisfactionem charitatis occurrerit, ex eo tempore vt pacificus intra eccleſiam reputetur, ex quo ad concordiam feſtinaſſe conuincitur. Hoc tamen ſeruato, vt tempus quod in ira expendit, geminatum in pœnitentiæ ſatisfactione perſoluat.

In c.5. agitur de corrigendis exceſſibus ſacerdotum. Nihil tamē habet annotatione dignum.

CAN. VI.

A clericis cauſa ſanguinis non iudicetur.

His à quibus domini ſacramenta tractanda ſunt, iudiciũ ſanguinis agitare non liceat. Alias verò & ordinis honore priuetur, & loco: ſub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergaſtulo. *13. quæſt. 8. His à quibus domini*

CAN. VII.

Eccleſiarum rectoribus diſcretio eſſe debet, nec per inconditam & indiſcretam diſciplinam ſubeant homicidij notam.

CAN. VIII.

Ne merces aliqua pro diuinis ſacramẽtis ſumatur.

Quicunque in eccleſiaſtico ordine conſtitutus pro baptizandis conſignandíſque fidelibus: aut collatione chriſmatis, vel promotionibus graduum, pretia quælibet, vel præmia, niſi volũtariè oblata ſuſceperit, ſi ſciente loci epiſcopo hoc impunè euaſerit idem epiſcopus duobus menſibus excommunicationi ſubiaceat. Sin autem patrator ſi preſbyter eſt, triũ menſium excõmunicatione plectatur, ſi diaconus, quatuor, ſubdiaconus vel clericus, excommunicentur. *1. q. 1. Quicquid inuiſibilis.*

CAN. IX.

Quid cuſtodiri debeat ſi per præmium quis epiſcopus fiat.

Quiſquis pontificale culmen ante domini a L

tate percepturus acceſſerit, ſacramenti exactione aſtringatur quòd pro conferenda ſibi conſecrationis honoris, nulli perſonæ cuiuſlibet præmij collationem vel aliquando dediſſet, vel aliquando in futurum dare procuret. Sicq; aut mūdus accedat, aut publicato hoc ſcelere, denudatus coram eccleſia, ad talem honorem non accedat. Quos autem poſt prælationem per pretium ordinatos fuiſſe patuerit, vt verè ſimoniaci ab eccleſia ſeparentur, & duorum annorum ſpatio ex illo relegentur, vt lachrymis & pœnitentia honorem conquirere & reparare intendant, quem præmiis emerant. Vnde ſi digna eos ſatisfactio commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tēpore non tantum communioni, ſed & loco & totius ordinis officiis à quibus ſeparati fuerant, reſtaurandi ſunt.

CAN. X.

Quæ ſint promittenda in ordinatione pontificum.

Omnes pontifices rectoréſque eccleſiarū tēpore quo ordinādi ſunt, ſub cautione promittant, vt fidē catholicā ſyncera cordis deuotione cuſtodientes, & piè viuere debeant, atque obſequij reuerentiam præeminenti ſibi dependant.

CAN. XI.

Quomodo puniendus qui acceptam à ſacerdote euchariſtiam non ſumpſerit.

Quicūque fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus euchariſtiā perceptam reiecerit, in nulloeccleſiaſticę dānationi ſubiaceat. Similiter nec illos cuiuſquā punitionis cenſura redarguet qui talia aut tēpore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione poſiti, qui quid fecerint ignorare videntur. Iam verò quicūque, aut de fidelium

deliũ aut infideliũ numero corpus Domini abſq; ineuitabili infirmitate proiecerit, ſi fidelis eſt, perpetua cõmunione priuetur, ſi infidelis, & verberibus ſubdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quòd ſi horũ quilibet huiuſmodi exceſſus digna pœnitẽtia ſatisfactione defleuerit, poſt quinquennium licebit illum communione priſtinæ reformari.

CAN. XII.

Qualiter agẽdum cũ pœnitente in mortis periculo.

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, nõ diutine à reconciliationis gratia differẽdus eſt. Sed ſi præcincto mortis vrgeatur periculo, pœnitentia per manus impoſitionem accepta ſtatim ei reconciliatio adhibenda eſt, ne prius ab humanis rebus æger abſcedat, quàm donum reconciliationis accipiat. Vnde iuxta papæ Leonis edictũ his qui in tẽpore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia præſidiũ pœnitentiæ ex more reconciliationis implorant, nec ſatisfactio interdicenda eſt, nec recõciliatio deneganda, quia in miſericordia Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire. De his autem qui acceptą pœnitentia antequam reconcilientur, ab hac vita receſſerint, placuit nobis vt & memoria talium in eccleſiis commendetur, & oblatio pro eorum delicto à presbyteris, recipiatur. *26. quæſ. 6. His qui tẽpore. Et in epiſt. Leonis epiſtola. 89.*

CAN. XII.

De ſacerdotibus qui vexantur à ſpiritu.

Bene ſiquidem maiorum regulis definitũ eſt, vt dæmoniis, aliiſque paſſionibus irretitis myſteria ſacra tractare non liceat. Cui præcepto conſenſu rationis adhibito, id communiter definiuimus, vt nullus de his qui in terram arrepti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo

vexationis incurſibus efferuntur, vel ſacris audeant miniſtrare altaribus, vel indiſcuſſi ſe diuinis ingerant ſacramentis: exceptis illis qui variis corporum incommoditatibus dediti, in huiuſmodi paſſionibus in terram approbantur eliſi. Qui tamen & ipſi tandiu erunt ab officij ſui & ordine & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem epiſcopi inueniantur ab incurſu dæmonum alieni.

CAN. XIIII.

Vt qui domino ſacrificant, ſecum ſemper habeant adiutoria conſtituta.

7.q.1. Illud diuini oraculi.

Summopere cauendum eſt, ne horis illis atq; temporibus quibus domino pſallitur, vel ſacrificatur vnicuique diuinis ſingulariter officiis inſiſtenti perniciosa paſſio vel corporis quælibet valetudo occurrat, quæ aut corpus ſubito ſubruifaciat, aut mentem alienatione vel terrore confundat. Ob hoc ergo inſtituimus, vt vbi temporis, vel loci ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat ille quiſquis canens Deo atque ſacrificans, poſt ſe vicini ſolaminis adiutorē, vt ſi aliquo caſu ille qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, à tergo ſemper habeat qui eius vicem exequatur intrepidus.

In ca. 15. habeatur tantum, vt omni anno conueniant epiſcopi ad celebrandum concilium.

In ca. 16. agitur ſolum de gratiarum actione Deo & regi.

Subſcripſerunt præſentes epiſcopi, & abbates monaſteriorum, & Egila diaconus agens vicem epiſcopi Arcogricenſis, & Liberatus diaconus agens vicem epiſcopi Segouienenſis.

Explicit concilium Toletan. II.

CON

CONCILIVM BRACARENſe tertium, tempore Vitaliani papæ celebratum, & eſt prouinciale. *Concilium Braca. 3.*

CAN. I.

Vt excluſis omnibus opinionibus, panis tantum & vnũ aqua permiſtũ in ſacrificio offerãtur.

AVdiuimus * quoſdam ſchiſmatica ambitione detentos, contra diuinos ordines & Apoſtolicas inſtitutiones lac pro vino in diuinis ſacrificiis dedicare, alios quoque intinctã euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere, quoſdam etiam expreſſum vinum in ſacramento dominici calicis offerre. Quod quã ſit euangelicæ atque Apoſtolicæ doctrinæ cõtrarium, & conſuetudini eccleſiaſticæ aduerſum, non difficile ab ipſo fonte veritatis probatur, à quo ordinata ipſa ſacramẽtorum myſteria proceſſerunt. Ait enim euangeliſta, Accepit Ieſus panem & calicem, &c. Ceſſet ergo lac in ſacrificio offerri, quia euidens exemplum euangelicæ veritatis illud offerri nõ ſinit. Illud verò quod pro complemento communionis intinctam tradunt euchariſtiam populis, nec hoc prolatum teſtimonium ex euangelio recipit, vbi apoſtolis corpus ſuum & ſanguinem cõmendauit. Nam quòd Dominus intinctam buccellam Iudæ dedit, id fecit vt proditorem oſtenderet, non tamen vt ſacramenti huius inſtitutionem monſtraret. Quòd verò de expreſſo botro, id eſt de vuarum granis populus communicatur, valde eſt omnino confuſum. Calix enim Dominicus vino & aqua permiſtus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi, in vino verò oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergo quando in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur. Non

De conſ. d. 2. cum omne crimen.

Matt. 25. e

enim poteſt calix domini eſſe aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi vtrunque ſimul miſceatur.

CAN. II.

Ne vaſa domino ſacrata, humanis vſibus ſeruiāt.

Si quis ſcienter diuina vaſa vel miniſteria aut in vſus ſuos tranſtulerit, aut comedere in his, vel poculum ſibi ſumendum elegerit, gradus ſui vel officij periculum ſuſtinebit. Si ſecularis fuerit, perpetua excommunicatione damnetur: ſi religioſus, ab officio deponatur. Sub hac ſententia tenebuntur, qui eccleſiaſtica ornamenta, vel alia quælibet indumenta, atque etiam vtenſilia ſcienter in ſuos vel aliorum vſus tranſtulerint.

CAN. III.

Ne ſacerdos ſine orario ſacrificet.

23.d. Eccleſiaſtic.inſt. Quando ſacerdos Miſſam celebraturus accedit, non aliter accedat, quā orario vtroque humero circūſeptus ſicut & quando fuit conſecratus, ita vt de vno eodémque orario ceruicem pariter & vtrunque humerum premens, ſignum in ſuo pectore præparet crucis. Si quis aliter egerit, excommunicationi ſubiaceat.

CAN. IIII.

De vitanda extranearū mulierum familiaritate.

Nullus de clero abſque honeſto & competenti teſtimonio, excepta ſola matre, cum quibuſlibet fœminis ſecrete ſe præſumat adiungere. Et non ſolùm cum extraneis, ſed nec cum ipſis etiā ſororibus vel propinquis, ne licentia ſororum, vel propinquarum mulierum, quiſque ſolus familiarior habeatur ad perpetrandum ſcelus. Huius præceptionis tranſgreſſor ſex menſibus pœnitentiæ ſubiaceat.

CAN. V.

A quibus & quomodo geſtanda martyrū reliquia.

In

In feſtis quibúſque diebus arcā Domini cū reliquiis, non epiſcopi, ſed Leuitæ in humeris geſtent, quibus & in veteri lege onus idem impoſitum nouimus eſſe præceptum. Quòd ſi epiſcopus per ſe reliquias deportare elegerit, non ipſe à diaconibus in ſella vehatur, ſed potius pedeſtri eūdē cū populis ꝓgreſſione procedēte ad eccleſias per eundē ſanctę Dei reliquię portabūt. *1. Par. 15.*

CAN. VI.

Quomodo plectendi eccleſiaſtici ab epiſcopo.

Qui gradus iam eccleſiaſticos meruerunt, id eſt preſbyteri, abbates & Leuitæ, exceptis grauioribus & mortalibus culpis, nullis debent verberibus ſubiacere. Non eſt dignum vt paſſim vnuſquiſque prælatus in honorabiliora membra ſua prout voluerit verberibus ſubiiciat, & dolori, ne dum incaute ſubdita percutit membra, ipſe quoque debitā ſibi ſubditorū reuerentiā ſubtrahat. *D. 15. Cum beatus Paulus.*

Canon ſeptimus eſt ſecundus canon in Chalcedonen. concilio. *12 quæſt. 4 Quicūque ſub hoc.*

In canone octauo habetur vt rectores eccleſiarum curēt magis eccleſiaſtica iura quàm ſua.

Explicit concilium Bracaren. tertium.

ADeodatus ſeptuageſimus ſeptimus papa ſub Petro, anno Chriſti 671. Sedit annos quatuor menſes 2. dies 5. patria Romanus, ex monacho Pontifex creatur, vir religione & omni comitate prędittus, Conſtantino Pogonat. Imperato. 61. *A. D. 671. Adeodatus pontif. 77.*

DOnus 78. papa natione Romanus ex patre Mauritio, ſedit annum vnum, menſes quinque, dies ſex. Sub hoc conuocata eſt ſynodus Cōſtantinopolitana ſexta, ſub Agathone cœpta, ſub Leone ſecundo abſoluta eſt. Donus tantū doctrina & ſanctitate vitæ adeò floruit, vt Rauénatum eccleſiam iampridē à Romana ſegregatam, ſedi *A. D. 672 Donus pontifex. 78.*

Apoſtolicæ obtemperantem reddiderit.

A.D.673. Agatho pont.79. Agatho ſeptuageſimuſnonus papa natione Siculus ex monacho Pontifex creatus, ſedit annos duos, menſes ſex, dies quatuor. Vir fuit adeò benignus & manſuetus, vt vniuerſis hilaris & iocundus comprobaretur, & tantę ſanctitatis, vt leproſum obuium factum oſculo ſuo ſtatim liberauerit. Huius pontificis morte vacat ſedes annum vnum, menſes quinque.

A.D 676. Leo 2. pon. 80. ſub Petro. Leo iunior, papa octuageſimus ſub Petro, natione Siculus ex patre Paulo, ſedit menſes decem, dies 17. Vir in humanis & diuinis ſcripturis ſufficienter inſtructus, Græca & Latina lingua eruditus, paupertatis amator erga inopum prouiſionem, non ſolum mentis pietate, ſed & ſtudij ſui labore ſollicitus. Hic excepit & probauit acta ſextæ ſynodi in noua Roma celebratæ, reſidente magno principe Conſtantino, ſimúlque cum eo legatis ſedis Apoſtolicæ: & duobus patriarchis Conſtantinopolitano, & Antiocheno, ac 150. epiſcopis. In qua condemnati ſunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, & Macarius cum diſcipulo ſuo Stephano, qui vnam voluntatem & vnam operationem in Chriſto prædicauerant ſed & ſupra ſcriptos defenſores hæreticos, Macarium, Stephanum, Polychroniũ & Anaſtaſiũ, dum nollent à ſuo recedere propoſito per diuerſa monaſteria retruſit. Menſe decimo ſui pontificatus prædictus Leo moritur, & ſepelitur col lachrymantibus omnibus tanquam publico parente orbatis. vac. ſed. menſ. 11. dies 21.

6. Synod. General. SEXTA SYNODVS CONſtantinopolitana ſub tribus ſupradictis pontificibus aduerſus Sergium, Paulum, Pyrrhum,

Petrum, Cyrum & Theodorum, omnes archiepiſcopos Conſtantinopolitanos. Qui impie docuerunt vnam voluntatem & vnam operationē in diſpenſatione incarnationiſdomini noſtri Ieſu Chriſti, præſidente Conſtantino Imperatore, & legatis miſſis ab Agathone papa, Theodoro, & Georgio preſbyteris, & Ioanne diacono, qui præſentabant in concilio locum archiepiſcopi antiquæ Romæ Agathonis.

Actio prima ſub Agathone papa.

IN nomine Dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, præſidente piiſſimo & Deo dilecto Magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij quòd cognominatur Trullus, &c. Conuenie̋te quoque ſancta & vniuerſali ſynodo, quæ ſecundum imperialem ſanctionem cogregata eſt in hac regia vrbe, Theodoro & Georgio preſbyteris, & Ioanne diacono vicem agētibus archiepiſcopi antiquæ Romæ, & Georgio archiepiſcopo magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili preſbytero, & monacho, & locum ſeruante ſedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Macario archiepiſcopo Theopoleos Anthiochię, & Georgio religioſo preſbytero monacho, & Apocriſario Theodori venerabilis vicarij ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo Portuenſi, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præſentantibus centum 25. venerabilium epiſcoporum ſancti concilij antiquæ Romæ, reſidentibus glorioſis patriciis & conſulibus ex latere piiſſimi noſtri Imperatoris Conſtantini, & ex læua quidem eius parte reſidentibus vicariis Agathonis archiepiſcopi antiquæ Romæ, & qui ex perſona ſynodi erāt Deo amabiles epiſcopi:

Conſ. ſſ. ſynodi in actione 1.

A dextra verò eius parte reſidentibus Georgio archiepiſcopo nouæ Romæ, &c. Propoſitis in medio ſacroſanctis euangeliis Chriſti Dei noſtri, Theodorus & Georgius presbyteri, & Ioannes diaconus vicarij apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, necnon & qui ex perſona ſynodi erant, dixerunt.

Benigniſſime domine ſecũdũ ſacram à veſtra fortitudine ad ſanctiſſimũ papam rogationem demandati ſumus ad piiſſima veſtigia veſtræ ſerenitatis vnà cum eius ſuggeſtione, quàm & obtulimus coronatæ veſtræ ſerenitati. Quoniam igitur ante hos 46. plus minus annos quaſdam nouitates vocum contrarias orthodoxæ fidei introduxerunt, qui in illo tempore fuerunt præſules huius regiæ veſtræ ciuitatis, Id eſt Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus necnõ & Cyrus quondam Alexandrinæ ciuitatis Antiſtes, & Theodorus epiſcopus ciuitatis Pharan, & alij quidam qui eos ſecuti ſunt non modicè, quæ per totum orbem terrarum eſt eccleſiam turbauerũt, vnam voluntatem in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti, vnámque operationem dogmatizantes & docentes, quæſumus à Deo coronatam veſtram fortitudinem vt dicant qui ex parte ſunt ſanctiſſimæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vnde huiuſmodi vocum adinuenta eſt nouitas.

Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: Audientes Georgius archiepiſcopus noſtræ huius ciuitatis, & Macarius archiepiſcopus Antiochenæ ciuitatis, & ei adiacens ſynodus quæ a parte Apoſtolicæ magnæ Romæ ſedis dicta ſunt, quæ eis videntur, proſequantur.

Macarius archiepiſcopus Antiochiæ, vnà cũ

Stephano preſbytero, & monacho eius diſcipulo, & alij epiſcopi Orientis dixerunt: Has quidem vocum nouitates nō edidimus ſed quicquid percepimus tam à ſanctis vniuerſalibus ſynodis & ſanctis probabilibus patribus, quámque à præſulibus huius regiæ vrbis id eſt Sergio, Paulo, Pyrrho & Petro, necnon & Honorio, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyro qui fuit Papa Alexandriæ, hoc eſt de voluntate & operatione, ſic & credimus & prædicamus, & docemus, & parati ſumus hoc oſtendere. Et petentibus illis iuſſit Imperator proferri & in medium legi geſtatoriç ſynodi generalis Epheſinæ, & epiſtolam Cyrilli: & inter alia verba eius epiſtolæ habentur & iſta: Chriſtus Ieſus eſt per quem reges regnant, &c. ſequitur: Eſt enim eius omnipotens volūtas, &c. Quibus verbis perperam intellectis, contendebat Macarius archiepiſcopus Antiochiæ probare vnam voluntatem in Chriſto. Et tandem conſideratis & examinatis verbis illis Cyrilli, redargutus & confuſus eſt Macarius à vicariis Apoſtolicæ ſedis, & ab aliis epiſcopis Orientalibus, & præcepto Imperatoris abſoluta eſt prima actio. *Prou.8.b*

Actio ſecunda.

Præſidente eodem piiſſimo & Magno Imperatore Conſtantino, &c. & conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo &c. ſicuti in actione prima. *Seßio 2.*

Prolata & lecta ſunt acta quartæ ſynodi Chalcedonenſis, & cum legeretur epiſtola Leonis Papæ, & ventum eſt ad illud: Agit enim vtraque forma cum alterius cōmunione, quòd proprium habuit, verbo quidē operante quòd verbi eſt, carne autem exequente quod carnis eſt: & horum vnum coruſcat miraculis, aliud verò ſuc-

cumbit iniuriis:exurgentes qui ex parte Apoſto
licæ ſedis erãt antiquæ Romæ clamauerunt,Ecce
benigniſſime Domine manifeſte duas naturales
operationes inconfuſe &indiuiſe in domino no
ſtro Ieſu Chriſto. Et reſpondẽte Macario & qui
cum eo erant,finita eſt actio ſecunda.

Actio tertia.

Seßio 3. Præſidente eodem piiſſimo & Magno Imperatore Conſtantino,&c. ſicut in actione prima.

Præceptum eſt,vt legerentur acta in quinta ſynodo generali, & cum lector incepit legere initium libri qui ita continebat:Sermo ſanctæ memoriæ Mænæ Archiepiſcopi Conſtantinopoleos, ad Vigilium beatiſſimum Papam Romanum,de eo quòd vna ſit Chriſti voluntas. Exurgentes legati Apoſtolicæ ſedisRomæ,exclamauerunt:Piiſſime domine, falſatus eſt præſens liber quintæ ſynod.Nequaquam relegatur ſermo qui dicitur Mænæ ad Vigilium ,quia fictus eſt: ſed iube diligenter aduertere pręſentem librum. Et inſpicientes Imperator vnà cùm iudicibus,& quibuſdam de ſancta ſynodo epiſcopis,inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos non habentes ſubnotationem numeri : falſatus enim erat liber ab hæreticis in nonnullis locis. *Falſatus codex ab hæreticis.* Lecta ſunt reliqua geſta quintæ ſynodi,& abſoluta lectione ſancta ſynodus & iudices dixerunt:Ex lectione ſummorum conciliorum,ſicut audiſtis non inuenimus in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti vnam voluntatem, & vnam operationem.

Actio quarta.

Seßio 4. Præſidente piiſſimo Imperatore , &c. ſicut in actione prima:Prolata & lecta eſt epiſtola Agathon

thonis Papæ ad Cæſarem, & ſynodũ cuius quidem epiſtolæ nonnulla duximus hic ſubiicienda quæ ſic habet.

Vt autem veſtræ pietati, quid Apoſtolicæ noſtræ fidei vigor contineat, breuiter intimemus quam percepimus per Apoſtolicam Apoſtolicorúmque Pontificum traditionem, & ſanctarum quinque generalium ſynodorum, per quas fundaméta catholicæ Chriſti eccleſię firmata ſunt. Hic igitur ſtatus eſt euangelicæ atque Apoſtolicæ fidei regularíſque traditio, vt confitentes ſanctam & inſeparabilem Trinitatem, id eſt patrẽ & filium & ſpiritum vnius eſſe deitatis, vnius naturæ & ſubſiſtentiæ, ſiue eſſentiæ, vnius eam prædicemus & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis & maieſtatis, poteſtatis, & gloriæ. Et quicquid de eadem ſancta Trinitate eſſentialiter dicitur ſingulari numero, tanquam de vna natura triũ cõſubſtantialium perſonarũ, cõprehendamus regulari ratione hoc inſtitui. Cùm verò de vno earundem trium perſonarum ipſius ſanctæ Trinitatis filio Dei, Deo verbo, & de myſterio admirandæ eius ſecundum carnem diſpenſationis cõfitemur, omnia duplicia vnius eiuſdémque domini ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti (ſecundum euangelicam traditionem) aſſerimus, id eſt, duas eius naturas prædicamus, diuinã ſcilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiã poſt admirabilem atque inſeparabilem vnionẽ ſubſiſtit. Et vnamquãque eius naturam proprietatem naturalẽ habere confitemur, & habere diuina omnia quæ diuina ſunt, & humana omnia quæ humana ſunt abſque vllo peccato. Et vtraſque vnius eiuſdem Dei verbi incarnati, id eſt, humanati, inconfuſe, inſeparabiliter, immutabili-

Epiſ. Agathonis ad Cæſarem & ſynodum.

Explicatur pluralitas voluntatum & operationũ in Chriſto.

ter eſſe cognoſcimus,ſola intelligentia quæ vnita ſunt diſcernentes propter confuſionis duntaxat errorē. Aequaliter enim & diuiſionis & commiſtionis deteſtamur blaſphemiā. Cū duas autē naturas duáſque naturales volūtates,& duas naturales operationes confitemur in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto,non contrarias eas , nec aduerſas ad alterutrum dicimus, ſic vt à via veritatis errantes Apoſtolicam traditionem accuſant abſit hæc impietas à fidelium cordibus,nec tanquam ſeparatas in duabus perſonis vel ſubſiſtentiis,ſed duas dicimus vnum eundémque Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ſicut naturas , ita & naturales in ſe voluntates & operationes habere, diuinam ſcilicet & humanam,diuinā quidem voluntatem & operationē habere ex æterno cū coeſſentiali patre cōmunē humanā tēporaliter ex nobis cū noſtra natura ſuſceptam.Hæc eſt Apoſtolica atque euangelica traditio , quam tenet ſpiritualis veſtri feliciſſimi Imperij mater Apoſtolica Chriſti eccleſia.Hæc eſt mera cōfeſſio pietatis.Hæc eſt enim veræ fidei regula , quā & in proſperis & aduerſis viuaciter tenuit Apoſtolica Chriſti eccleſia , quæ per Dei gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata ſuccubuit : quia dictum eſt Petro : Ego *Luc.22.c.* pro te rogaui , vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.Hic dominus fidem Petri non defuturam promiſit, & confirmare eum fratres ſuos admonuit, quod apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis prædeceſſores confidenter feciſſe ſemper , cunctis eſt cognitum:quorum & puſillitas mea licet impar & minima,pro ſuſcepto tamen diuina dignatione

næ miniſterio pediſſequa cupit exiſtere.

Ibidem anathematizat hæreticos qui contra prædicta ſenſerunt, Theodorum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt nouæ Romæ antiſtites, & Honorium qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum Alexandrinum Epiſcopum & Macarium, qui nuper fuerat Antiochię præſul, & Stephanum eius diſcipulum. Inſuper & Arrianos, Appollinariſtas, Eutychianos, Thimoteranos. Acephalos Theodoſianos, Sayanitas, & omnem denique furorem hæreticorũ. ſiue confundentiũ ſeu diuidentiũ incarnationis Chriſti myſterium.

Quod aut duæ ſint naturales volũtates & operationes in Chriſto, ꝓbat ꝑdictus Papa multifarie. *Probatur articul de pluralit. voluntatum. & operatio num multiplicitat.*

Primũ quia Deus perfectus eſt, & homo perfectus eſt Chriſtus Ieſus, ergo naturalibus proprietatibus vtrãque naturam perfectam neceſſe eſt eſſe, & duas in eo operationes & voluntates. Igitur ſicut in tribus perſonis Trinitatis tres perſonales voluntates aſſerere abſurdum eſt, quoniam vna natura eſt, quam ſequitur volũtas vna: ita in vna Chriſti perſona, quæ duas naturas habet, duas voluntates, & duas operationes naturales negare impium eſt.

Secundo teſtimoniis ſcripturarum. Matt. 26. Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Et alibi: Non mea voluntas, ſed tua fiat. Et in alio loco dicit: Non veni vt facerẽ voluntatem meã, ſed eius qui miſit me patris. Et iterum, Surgens venit in partes Tyri, & ingreſſus domum, noluit aliquem ſcire, & non potuit latere, cum tamen ille ſit de quo dicitur: Omnia quæcunque voluit dominus fecit, in cœlo, & in terra. Igitur hoc ad humanam eius voluntatem redigi oportet. Et alibi etiam, Spiritus *Matt. 12. d Luc. 22. d Mar. 7. d*

quidem promptus eſt,caro autem infirma.Spiritum voluntatem intelligit diuinam,carnem verò voluntatem humanam.

Synodus teſtimoniis patrũ probet ad fidẽ pertinentia.

Tertio,vt ſynodus probet hæc pertinere ad fidem,vtebatur expoſitione ſanctorum doctorũ, Ambro.Auguſt.Chryſo.Athana.Cyrilli, vtriuſque Gregorij, Leonis Pontificis, cuius teſtimonio multoties libenter vtitur,præcipue cùm ſcribit ad ſanctum Fabianum epiſcopum Conſtantinop. vbi ſic habet:Agit enim vtraque forma cũ alterius communione quod proprium eſt,verbo ſcilicet operante quod verbi eſt,& carne exequẽte quod carnis eſt, &c. Et ſic verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ita caro naturam noſtri generis non relinquit.At verò illa ad diuinam naturam pertinere dicuntur:ſcilicet,Sicut pater ſuſcitat mortuos, ita dedit & filio,&c. Et illud, Nemo poteſt cognoſcere patrem niſi filius,& cui voluerit filius,reuelare. Ad humanã tamen illa,Nolebat per Iudæam ambulare, quia quærebant Iudæi eum interficere. Et quæ ſupra citauimus ex euangelio. Illud etiam quod Dauid in perſona Chriſti ait, Vt faciam voluntatem tuam Deus meus,&c. & illud, Voluntarie ſacrificabo tibi.

Ioan.5. Mat.11.d Ioan.7.a Pſa.142. Pſal.53.

Solet hoc aliàs fieri in conciliis, etiam cum definiunt ad fidem pertinentia,iuuari ſententiis antiquorum patrum.

Poſtremo confirmantur omnia iſta definitione ſancti concilij Chalcedonen. actione quinta, vbi hæc fides aſſeritur. Etiã & ex concilio Conſtantinopolitano quinto c.7 Deinde refertur ex integro ſymbolum, quod publice in eccleſia cantatur,in quo obſeruatur hæc forma loquẽdi.

Deſideratur hoc ſymbolum.

Confitemur Trinitatem perſonam, ſine ſubſiſtentia

ſiſtentiarum, non trium nominum ſubſiſtentiam, ſed bene trium perſonarum vnam ſubſiſtentiam. Item confitemur & Chriſtum ex duabus naturis compoſitum.

Hæc fuit inſtructio legatorum quorum ſuperius fecimus mentionem. *Author.*

Quibus omnibus ſubſcripſerunt, primum Agatho papa, deinde innumerabiles epiſcopi Occidentales, per quos delecti ſunt tres prędicti legati, qui ad concilium generale Conſtantinopolitanum mitterentur, vt hæc certa fidei confeſſio publice prædicaretur.

Habentur ibidẽ etiam argumẽta hæreticorũ, Apollinaris, Seueri, Theodoſij, Cyri Alexãdrini, & Theodori epiſcopi contra pluralitatem operationum in Chriſto domino, quæ quoniam nihil habent niſi verba, miſſa fecimus.

Actio quinta.

Præſidente piiſſimo & magno Imperatore Conſtantino, &c. vt in actione prima. *Seßio 5.*

In hac actione cõmonuit Imperator Macariũ & ſocios, vt proferrent teſtimonia ſanctorũ patrum demonſtrãtia vnam voluntatem & vnam operationẽ in domino noſtro Ieſu Chriſto, ſicut dudũ promiſerant: & protulerunt duos codices, quorum prior in ſuperſcriptione ita cõtinebat.

Teſtimonia ſanctorũ patrum vnam Domini noſtri Ieſu Chriſti voluntatem docentia, quæ eſt etiam patris & ſpiritus ſancti. Quibus lectis abſoluta eſt iuſſu principis actio quinta.

Actio ſexta.

Præſidẽte piiſſimo & Magno Imperatore, &c. ſicut in actione prima. *Seßio 6.*

In actione hac rurſus cõmonitus eſt Macarius cũ ſociis ſi haberet alia teſtimonia de vna volũ-

tate, & operatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ proferret, in cõcilio. At ille protulit & aliũ codicem, qui in ſuperſcriptione continebat ſic.

*Sequẽtia teſtimoniorũ de volũtate. Et lectus eſt coram cõcilio. Quo lecto, & prædicto Macario cum ſociis ſuis contentis, & nolentibus alia teſtimonia pro ſe afferre, vicarij apoſtolicæ ſedis Romanæ & qui cum eis erãt epiſcopi & clerici & monachi dixerunt: Piiſſime domine, adhuc aliquid de vna volũtate & vna operatione non oſtẽderũt Macarius amabilis archiepiſcopus, & eius ſocij per teſtimonia ab eis prolata, ſed & ipſa quæ protulerunt, detruncauerunt, & quæ ad trinitatis quidem attinent ratioñe de vna voluntate pro incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti protulerunt. Quæ verò cõueniunt, & quæ proprie pro huiuſmodi incarnationis diſpenſatione poſita ſunt, tam ſenſum quàm verba detruncauerunt. Vnde petimus veſtram piiſſimam fortitudinem iubere authenticos codices proferri ex venerabili patriarchio huius regiæ ciuitatis, & conferri cum codicibus ab eis oblatis, &c. Piiſſimus Imperator præcepit vt id in ſequenti actione fieret.

Teſtimonia prolata ab hæreticis detruncata.

Actio ſeptima.

Seſſio 7.

Conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, quę per Imperialem ſanctionem congregata eſt, &c. vt in actione prima.

Cõmoniti ſunt vicarij ſanctiſſimi Agathonis papæ vrbis Romæ vt proferrẽt teſtimonia prædicantia duas voluntates naturales, & duas operationes etiam naturales in diſpẽſatione incarnationis domini noſtri Ieſu Chriſti, & prophanorum hæreticorum ſimiliter teſtimonia manifeſtãtia vnam voluntatẽ & vnam operationem.

Et pertulerunt codicem ſupraſcriptũ ita, Teſtimonia ſanctorũ ac probabiliũ patrum demonſtrantia duas voluntates & duas operationes in domino Deo & ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto. Quem Stephanus monachus relegit ab initio vſque ad finem, tam ſanctorum ac probabilium teſtimonia, quámq; prophanorũ hæreticorum. Et abſoluta eſt actio ſeptima.

Actio octaua.

Præſidente eodem Magno Imperatore, &c. ſicut in actione prima. *Seſſio 8.*

Piiſſimus Imperator præcepit vt Georgius archiepiſcopus Conſtantinop. & Macarius, & ei ſubiacens ſynodus edicat, ſi conuenit ei ſenſus ſuggeſtionum directarum ab Agathone ſanctiſſimo papa Romæ, & eius ſynodo. Reſpondit Georgius archiepiſcopus, Suſcipio, & ſequor domine directas ſuggeſtiones à ſanctiſſimo Agathone papa Romæ, & credo, & ſic profiteor in vno ſanctæ trinitatis domino noſtro Ieſu Chriſto vero Deo noſtro duas naturales voluntates, & duas operationes. Sic cæteri dixerunt, ſic credimus, & ſequimur: & omnes qui docuerunt, & dicunt vnam volũtatem & vnam operationẽ in duabus naturis vnius domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, anathematizamus, Macarius protulit voce & ſcripto ſuam fidem iuxta editionem ſanctarum & vniuerſalium quinque ſynodorum. Rogatus verò ſi confiteretur aperte duas naturales voluntates, & duas operationes in domino noſtro Ieſu Chriſto reſpondit; Non dico duas voluntates, aut duas operationes in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti, ſed vnam voluntatem, & Dei virilem operationem non tamen duas confiteor, etiam

ſi mẽbratim incidat & mittat in mare. Tandem omnes epiſcopi conſenſerunt vnanimes his quæ per Agathonẽ papam & eius ſynodũ antedicta ſunt in epiſtola, & in legatorũ ſuorũ inſtructione lecta actione quarta, exceptis Macario, & duobus aut tribus eius diſcipulis, qui noluerunt conſentire quòd in Chriſto eſſent duæ naturales voluntates, & duæ operationes: Quos exilio relegatos coram toto concilio denudauerunt palio epiſcopali, quo & nunc etiam vtuntur epiſcopi, alba ſcilicet camiſia.

Suſcipitur à concil. epiſtol. Agathon. papæ.

In eadẽ actione examinantur teſtimonia quibus inducũtur hæretici, nam in Chriſto ponere voluntatem, & operationem, & repertũ eſt illos multa conſulto omiſiſſe alia deprauaſſe in codicibus, quæ poſſent ſuum errorem demonſtrare.

Tandem conuicti ſunt de errore ſuo per duos preſbyteros legatos epiſcopi Romani. Conuincuntur verò primum ex Ambroſio ad Gratianũ, deinde ex Athanaſio in libro de incarnatione verbi. Vltimo & efficaciſſime cum mirabili eloquentia ex Chryſoſtomo in ſermone illo: Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte.

Actio nona.

Seſſio 9.

Conueniẽte ſancta & vniuerſali ſynodo quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac regia vrbe, &c. Sicut in actione prima.

Prolatus eſt codicillus teſtimoniorum, qui oblatus à Macario & Stephano, & collatus eſt cũ aliis codicibus authenticis, & inuentus eſt deprauatus & corruptus, & ex Athanaſio Alexandrino, & Gregorio Nazianzeno, & Cyrillo euidenter demonſtratum eſt duas eſſe naturales voluntates, & duas operationes in Chriſto Domino noſtro, & ſic abſoluta eſt actio nona.

Actio

Actio decima.

Præſidente eodem magno Imperatore Conſtantino,&c. ſicut in actione prima. *Seſſio 10.*

Rurſus collata ſunt teſtimonia aliquorũ patrum, nempe Leonis papæ ex epiſtola ſecũda ad Leonem Imperatorem, & Ambroſij Mediolan. epiſcopi ex 2. lib. ad Gratianum Imperatorem, prolata à Macario & Stephano cum codicibus authenticis ex patriarchio regiæ ciuitatis: & demonſtratum eſt id quod ſuprà. Rurſus idem demonſtratum eſt ex teſtimoniis multis adductis Ioannis Chryſoſtomi Athanaſij, Gregorij Nazianzeni & Gregorij Nyſſeni,& Cyrilli.

Actio vndecima.

Tota hæc actio conſumitur in propoſitione epiſtolæ Sophronij Patriarchæ Hieroſolymorũ ad concilium,quæ poſtea in actione tertia decima à tota ſynodo probata eſt.In qua longa admodum oratione, eloquentia & Chriſtiana ſapientia pleniſſima, & omnibus numeris abſolutiſſima, diſputat præcipua myſteria fidei. *Seſſio 11. Epiſtola Sophronij patriarchæ eruditionis Chriſtianæ pleniſſima.*

Primo ſanctæ Trinitatis myſterium.

Secundo incarnationis dominicæ ſacramentum, probans quòd potiſſimum intéderat vnam eſſe in Chriſto perſonam,ſed duas diſtinctas naturas, humanam ſcilicet & diuinam, & duas diſtinctas operationes,&c.

Tertio, quòd in incarnatione verbi non fuit Deitas copulata carni prius animatæ aut prius præfactæ vel animæ præexiſtenti coniuncta, ſed tunc his, anima ſcilicet & carne ad ſubſiſtẽdum venientibus, quando eis ipſum verbum & Deus naturaliter copulatus eſt, ſed cum ipſo verbo exiſtentiã habuerunt, & nequaquã in ictu oculi hanc illa priorem habentia (ſicut Paulus Samo-

ſatenus perſtrepit atque Neſtorius) ſimul quippe caro, ſimul Dei verbi caro animata rationalis. Cum conceptu quippe verbi hæc ad ſubſiſtendum prolata ſunt, & ſecundum ſubſiſtentiam ei vnita ſunt, quando ad ſubſiſtendum prolata ſunt nullumque prorſus tempus propriæ conſtitutionis tulerunt quod inconfuſam atque inſeparabilem ad eum compoſitionem præcederet. Ex inuiolabili nanque & virginali ſanguine ſanctæ & immaculatæ virginis Mariæ verbum verè factum eſt incarnatum, & veraciter homo, & in vtero virgineo deportatus, & tempus expleuit legitimi puerperij, & per ſingula naturalia, & peccatum non trahentia nobis omnibus ſimilis factus, noſtramque non dedignatus paſſibilem vilitatem: Naſcitur Deus humano corpore, ſimilitérque habitu animam rationalem & incorpoream habens, & virginem generantem conſeruat θεοτόκον eam propriè & veraciter demonſtrauit, quanuis Neſtorius vecors ſcindatur, & eius Deo rebellis exercitus lachrymetur, lamentetur, & exultet, &c.

Hoc in loco ſingulariter & deuotiſſime de hoc diuino myſterio diſputat ſanctus iſte epiſcopus, libentérque vtitur teſtimoniis beati Dionyſij deſumptis ex lib. de diuinis nominibus, quoniã perſuaſum habebat hunc librũ eſſe Dionyſij & hunc eſſe illũ Dionyſium quem Paulus ex Areopago vocauit ad euangelium, &c.

Chriſtus homo creatus & increatus corporeus & incorporeus.

Ibidẽ etiã, non abhorret hanc formã loquẽdi, vt Chriſtũ vocet hominẽ creatum, & increatũ, corporeum & incorporeum, per omnia nobis ſimilẽ, excepto peccato, & omnibus ipſum conſequentibus, quoniã Chriſtus arbiter & dominus erat motuum naturalium, & omnium ſuorum

affectuum, ſiue paſſionum, qui niſi eo annuente non mouebantur, quod nos minimè ſumus.

Ibidem docet angelos & animas & cæteras inuiſibiles ſubſtantias non corrumpi, ſed omnia eſſe à Deo immortalia creata. Quòd verò ait illa eſſe immortalia, non per naturā ſicut Deus, ſed per gratiam eas à morte coërcentem, puto intelligit, quòd naturaliter à ſe non habeāt hanc immortalitatem, ſed ex generali dono Dei.

Deinde explicat eleganter myſterium ſanctæ Trinitatis docens in diuinis eſſe tres ſubſiſtentias, ſic: Trinitatē itaque in vnitate credimus, & in vnitate Trinitatem glorificamus. Trinitatem quidem pro tribus ſubſiſtentiis: vnitatem autem propter ſingularitatem Deitatis. Et iterum, Seu igitur ſancta Trinitas numerabilis perſonalibus facta eſt ſubſiſtētiis, ſiue ſancta vnitas, extra omnem numerum eſt, & hæc quidem indiuiſibilem habet diuiſionem, & inconfuſam gerit coniunctionem. Vnde collige ſubſiſtentiam in diuinis & perſonaliter & eſſentialiter dici. Si perſonaliter accipias, tres ſubſiſtentiæ ſunt: ſi eſſentialiter, vnica eſt ſubſiſtentia.

Explicatur myſterium Trinitatis.

Idem in eadē epiſtola, Suſcipio autē & veneror poſt quinque vniuerſalia cōcilia, conſcripta Cyrilli, præſertim quæ contra Neſtorij inſaniā facta ſunt. Similiter & epiſtolam Orientalium epiſcoporū, quæ ad eundē Cyrillum ſcripta eſt, quam & ipſe orthodoxam eſſe teſtatus eſt, & quæcunque Leo ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ ſanctiſſimus diſpenſator ſcribit, & maximè quæ contra Eutychianam & Neſtorianam prophanationem ſcripſit: hæc quidem vt Petri, illa verò vt Marci definitiones agnoſcens.

Vltimo recēſet ferè omnes hęreticos à Simōe

mago ad illorũ vſque ad tẽpus, qui perperam de myſterio Trinitatis ſunt locuti. Recẽſetur inter cæteros Origenes, & huius diſcipuli Didymus & Euagrius, qui animas ante corporum conſtitutionem aiebant fuiſſe creatas, hoc dicit eſſe hæreticum & deliramentum impudens.

Finitis omnibus quæ in iſta actione acta ſunt, Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: Sufficientia ſunt etiam, quæ hodierna die ſunt geſta. Quia verò in Chriſto amabilis veſtræ reipublicæ cauſis occupamur, iubemus Conſtantinum & Anaſtaſium patricios, Polyeuctum quoque & Petrum exconſules ex perſona noſtræ pietatis cum ſancto & vniuerſali veſtro concilio in reliquis conuentibus inueniri, poſtquam præſentis cauſæ plurima & præcipua capitula coram noſtra pietate iam peracta ſunt.

Actio duodecima.

Seſſio 12. Conueniente ſancto & vniuerſali cõcilio, &c. ſicut in actione prima.

Rurſus diſputatũ eſt cum hæreticis, ſi ex ſcripturis ſanctorũ patrũ poſſent demõſtrare vnam voluntatẽ & vnã operationẽ in domino noſtro Ieſu Chriſto, & non valentibus illud oſtendere, prolata eſt catholicis & lecta epiſtola Leonis papæ decima, & luce clarius demonſtrarũt duas voluntates, & duas operationes in Chriſto Ieſu: & dixit ſancta ſynodus: Omnino neceſſe eſt, non ſolum ſecundum ſenſum ſequi ſanctorũ patrum dogmata, ſed & eiſdem vocibus vti cum illis, nihilque penitus innouari.

Sãctorum patrum dogmata non ſolũ ſecundũ ſenſum ſequenda, ſed eiſdem vtendum cum illis vocibus.

Ibidem relictũ eſt reſcriptũ epiſtolæ Honorij papæ Romani ad Sergium Cõſtantinopolitan. in quo poſt explicatum ſatis latè ſacramentum dominicæ incarnationis, ſubiũgit: Quòd dominus

nus Ieſus Chriſtus filius ac verbum Dei, ipſe ſit vnus operator diuinitatis atque humanitatis, plenæ ſunt ſacræ literæ luculẽtius demonſtrãtes. Vnum autẽ propter opera diuinitatis & humanitatis, geminæ operationes debeant deriuate dici vel intelligi, ad nos iſta pertinere nõ debẽt, relinquentes ea grãmaticis, qui ſolent paruulis exquiſita deriuãdo nomina vẽdicare. Nos enim non vnam operationẽ, vel duas dominũ Ieſum Chriſtum, eiú'que ſanctum ſpiritum, ſacris literis præcepimus, ſed multiformiter cognouimus operatum: iuxta illud: Diuiſiones gratiarũ ſunt, idem autẽ ſpiritus, &c. Si enim diuiſiones operationum ſunt multę, & has omnes Deus in membris omnibus pleni corporis operatur, quanto magis capiti noſtro Chriſto hæc poſſunt pleniſſimè coaptari? vt caput & corpus vnum ſit perfectum, &c. Et nos quidẽ ſecundum ſanctiones diuinorũ eloquiorũ oportet ſapere vel ſperare, illa videlicet refutantes, quæ quidẽ nouæ voces noſcuntur ſanctis Dei eccleſiis ſcandalum generare, ne aut duarum operationum vocabulo offenſi, ſectantes Neſtorianos nos veſana ſapere arbitrẽur, aut certè ſi ruſſus vnam operationem domini noſtri Ieſu Chriſti fatẽdam eſſe cenſuerimus, ſtultam Euty hianiſtarum attonitis auribus dementiam fateri putemur, &c.

Relatum eſt & aliud reſcriptũ Sergij Patriarchæ Conſtantinop. ad prædictum Honorium papam, & collata ſunt reſcripta hæc cum exemplaribus authenticis: quæ producta ſunt ex patriarchio regiæ vrbis, & conſiſtebant exẽplaria. De quibus proferetur ſentẽtia in ſequẽti actiõe.

Ibidem confirmata eſt depoſitio Macarij & ſociorũ eius, & petitum eſt à clericis Antiochię,

vt alius pro Macario crearetur Archiepiſcopus: & ſic abſoluta eſt actio undecima.

Actio tertiadecima.

Seſſio 13. Conueniẽte ſancto & vniuerſali cõcilio, quod per imperiale decretum in hac regia vrbe, &c. ſicut in actione prima.

Poſtulatum eſt vt pronunciaretur ſentẽtia de epiſtolis Sergij, Honorij & Sophronij, quæ in actione præcedenti lectæ ſunt. Sanctũ concilium dixit: Secundum promiſſionem quæ à nobis ad veſtram gloriã facta eſt, retractãtes dogmaticas epiſtolas, quæ à Sergio Patriarcha huius regiæ vrbis ſcriptæ ſunt tam ad Cyrum, qui tunc fuerat epiſcopus Phaſidis, quàm ad Honorium papam antiquæ Romæ: ſimiliter autẽ & epiſtolam ab illo, id eſt, Honorio reſcriptam ad eundem Sergium: háſque inuenientes omnino alienas exiſtere ab apoſtolicis dogmatibus, & à definitionibus ſanctorum cõciliorum, & cunctorum probabilium patrum, ſequi verò falſas doctrinas hæreticorum, eas omnimodo abiicimus, & tanquam animæ noxias execramur. Quorum autẽ, id eſt eorũdem impia execramur dogmata, horum & nomina à ſancta Dei eccleſia proiici iudicauimus, id eſt Sergij præſulis huius vrbis qui aggreſſus eſt de huiuſmodi impio dogmate cõſcribere, Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri, & Pauli, præſulum huius etiam ciuitatis qui & ſimilia eis ſenſerunt.

Hæreſeos damnãtur hoc loco ſeptem pont. tifices: Sergius, Cyrus, Pyrrhus, Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus.

Ad hæc & Theodori epiſcopi Pharã, quarum omnium ſupraſcriptarum perſonarũ mentionẽ fecit Agatho ſanctiſſimus Papa antiquæ Romæ in ſuggeſtione quam fecit ad piiſſimum & magnum Imperatorem noſtrum, eóſque abiicit, vtpote contraria rectæ fidei ſentientes, quos ana-

themati ſubmitti definiuimus. Cũ his verò ſimul proiici à ſancta Dei catholica eccleſia, ſimúlq; anathematizari præuidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eo quòd inuenimus per ſcripta quæ ab eo facta ſunt ad Sergiũ, quia in omnibus mentem eius ſecutus eſt, & impia dogmata cõfirmauit. Pertractauimus autem & ſynodica Sophronij archiepiſcopi Hieroſolymitani, & hæc reperientes cum vna fide conuenientia, apoſtolicíſque & ſanctorum patrũ doctrinis paria, vtpote quę ſunt orthodoxa, recipimus, & vt ſalubria ſanctæ Dei eccleſiæ ſuſcipimus, & nomen eius inſeri ſanctis diptychis ſanctarum eccleſiarum iuſtum eſſe iudicauimus.

Poſt hæc produxit Georgius diaconus chartophylax epiſtolas Cyri duas ad Sergium Conſtãtinop. & vnam Theodori ad eundẽ Sergium, & vnam Pyrrhi, & vnam Pauli, & vnam Petri Conſtantinopoli. quondam antiſtitem, & vnam Honorij papæ totam hæreticam ad eundẽ Sergium, de quibus omnibus ſanctum concilium dixit: Cognitionem accipientes prolatorũ nobis à Georgio diacono libellorum, atque chartarum, ſiue aliorum opuſculorum, comperimus in vnam eandémque impietatem concurrere, & præuidimus hæc tanquam prophana, & animæ perniciosa continuo ob perfectũ exterminium igne concremari, & combuſta ſunt, & ſic præcepto iudicum & ſancti concilij abſoluta eſt actio tertiadecima.

Actio quartadecima.

Conueniente ſancto & vniuerſali cõcilio, &c. *Seßio 14.* & reſidentibus glorioſiſſimis patriciis & conſulibus, & omnibus Deo amabilibus epiſcopis per ordinẽ in eodem ſecretario Trulli, & propoſitis

in medio ſacroſanctis Chriſti Dei noſtri euangeliis, Georgius diaconus produxit duos codices continentes acta ſancti & vniuerſalis quinti concilij, & Tomum ſeptimæ actionis eiuſdem concilij, & iuſſu concilij tangens præpoſita ſacroſancta euangelia, dixit: Per iſtas ſanctas virtutes, & Deum, qui locutus eſt per eas, cũ veritate hi duo libri mẽbranacei ſunt libri ſancti quinti concilij, & volumen ſeptimæ actionis eiuſdem cõcilij iuxta quod iam excuſi ſunt, ita etiã nunc manifeſtati ſunt, & pridẽ in bibliotheca inuenti atque ſuſcepti, & neque additũ eſt quicquam à me nec ſubtractum per me, neque cũ conſciẽtia mea à quoquã omnium. Surgentes epiſcopi concilij, & conferentes cum exẽplaribus authẽticis, inuenerunt ab hæreticis adiectos eſſe tres quaterniones in primo libro quinti concilij, & in ſecũdo libro circa ſeptimam actionẽ mutatum quidem fuiſſe quintum decimum quaternionẽ, & adiectum eſſe quadrifoliũ non ſuperſcriptum ante decimumſextum quaternionem. Quocirca acclamatum eſt à concilio: Anathema libello qui dicitur Mænæ ad Vigiliũ. Anathema libellis, qui dicuntur facti fuiſſe à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodorum diuæ memoriæ. Anathema ſimul, qui falſauerunt acta ſancti & vniuerſalis quinti concilij.

Falſati codices per hæreticos.

Introduxerunt Græci ſub nominibus Vigilij papæ, ſimiliter & Mænæ, hos libellos cõtinentes vnam voluntatẽ, & vnã operationẽ in Chriſto, cum tamen nullos tales ſcripſiſſet Vigilius, nec Mæna, & hac de cauſa acclamatum eſt à concil. & anathematizati ſunt libelli illi.

Sermo Athanaſij.

Deinde productus & lectus eſt ſermo Athanaſij ſuper verbis illis domini: Nunc anima mea

turbata

turbata eſt, de quo ſanctū conciliū dixit aperte: Nunc in ſermone, qui lectus eſt, duas naturales voluntates in diſpenſatione incarnationis de ſancta Trinitate domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei laudabilis Athanaſius declarauit: & præcepto iudicum, & ſancti concilij actio quartadecima abſoluta eſt.

de duabus volūtatib. in Chriſto.

Actio quintadecima.

Conueniente ſancto concilio, &c. vt ſuprà. *Seßio 15.*

Adductus eſt ad conciliū Polychronius religioſus preſbyter & monachus, & interrogatus quæ eſſet fides eius in diſpenſatione incarnationis domini noſtri Ieſu Chriſti, Polychronius monachus dixit: Ego expoſitioné fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, vt ſuſcitet eū, ſinautē non reſurrexerit, ecce conciliū & Imperator, quæ eis placuerit, in me faciāt. Sanctum concilium dixit: Expoſitioné fidei tuæ profer, nam ecce mortuus preparatus eſt. Ille ait: In hoc eſt fides mea, & ita mihi oſtendit Deus, vt ponam eam ſuper mortuum, & ſi nō ſurrexerit, ecce vt prædixi: Et protulit in medio vnam chartulam propria ſcriptam manu, & ab Antiocho religioſo lectore & notario aperta & lecta eſt, habens his verbis ita.

Inſania Polychronij cō tendentis ſuſcitare mortuum in hæreticorum veritatis teſtimonium.

Conſtantino à Deo coronato ac manſuetiſſimo magno Principi, ego Polychronius tanquā præſens ſaluto & adoro: & quia vidi multitudinem virorum, & candidatorum, & in medio virum, cuius virtuté narrare nō valeo, dicentem mihi, Quia nouā fidem cōponis, feſtina, & dic Imperatori Cōſtantino: Non facias nouā fidem, neque acquieſcas. Et veniente me ab Heraclea Chryſopolim, & ſtante me in ſolario (hora erat quaſi ſeptima diei) vidi virum terribilé candi-

Chartula fidei Polychronij hæretici.

datũ valde,& ſtetit coram me,dicens: Quia qui non confitetur vnam voluntatẽ & Dei virilem operationẽ,non eſt Chriſtianus.Ego autem dixi: Hoc & Conſtantinus ſapientiſſimus Imperator præfiniuit vnam voluntatẽ, & Dei virilem operationem.Ille autem dixit:Multum bene,& Deo placet. Sanctũ conciliũ dixit, vt illa chartula ab eodem Polychronio iuxta propoſitionẽ ſuam poneretur ſuper mortuũ iam ad hoc præparatũ in loco publico in præſentia concilij & populi ad ſatisfactionem Chriſto amabilis plebis, qualiter Deus veritatẽ demonſtraret. Et congregato plurimo populo in atrio publici lauacri, quod dicitur Xeuxippus, idem Polychronius poſuit ſuper mortuum huiuſmodi fidei ſuę chartulam, pérque plures horas perſeuerans & inſuſurrans ei, nihil horum quæ ab eo ſtolide ac blaſpheme promiſſa fuerant valens peragere, idem Polychronius dixit,nullatenus ſe poſſe mortuũ ſuſcitare.Populus qui ibidẽ aderat,exclamauit dicẽs: Nouo Simoni anathema.Polychronio ſeductori populi anathema. Sancto concilio iterum interroganti, ſi adhuc perſeueraret in illa ſua fide, Polychronius reſpondit: Sicut cõtinet chartula quam obtuli & poſui ſupra mortuum, ita credo vnam voluntatẽ & Dei virilem operationem,& alterum quid non dico. Et cum perſeueraret in proprio errore, per ſanctũ concilium tanquam ſeductor populi & manifeſtus hæreticus depoſitus eſt ab omni ordine & officio ſacerdotali. Glorioſiſſimi principes, & ſanctum concilium dixerunt: Sufficiunt quæ hodierna die acta ſunt.

Actio ſextadecima.

Seſſio 16. Conueniente ſancto & vniuerſali cõcilio,&c. vt ſuprà.

Adduc

Adductus eſt Conſtantinus presbyter eccleſiæ quæ eſt in Apamia ſecundæ Syriorũ prouinciæ, ad concilium, & examinatus eſt de ſua fide, qui rogatus à concilio, dixit ſe non cognoſcere niſi vnam voluntaté, & vnam operationé in Chriſto, ſicut Macarius ſentiebat Cui poſt longã diſputationem, ſanctum concilium dixit: Ita ſentis, & ita perſeueras vſque ad finem in hac ſecta? Et Conſtantinus dixit, Etiam domini ſic ſentio, & ſic credo: & non eſt poſſibile aliter. Sancta ſynodus exclamauit: Hæc ſecta Manichæorum eſt. Hæc eſt fides Apollinarij. Anathema illi cũ dogmatibus ſuis. Anathema Theodoro hæretico Pharanitano. Sergio hæretico anathema. Pyrrho hæretico anathema. Paulo hæretico anathema. Petro hæretico anathema. Macario hæretico anathema. Polychronio hæretico anathema. Aſpergio Pargenſi anathema. Omnibus qui ſuffragantur hæreticis, anathema. Sic abſoluta eſt actio ſextadecima.

Actio decimaſeptima.

In hac actio. profertur ſymbolũ (quod dominicis diebus nunc publice in eccleſiis cantatur, à ſynodo Nicæna conſtitutũ, vbi obiter condemnatur Arrius, qui aiebat de verbo quod erat aliquando quãdo non erat, & antequã naſceretur, nõ erat, & quia ex nihilo factus eſt, vel ex altera ſubſtantia, vel eſſentia, dicentes eſſe aut vertibilem, aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica & apoſtolica ſynodus. *Seſſio 17.*

Ibidem lõga oratione explicatur myſterium Dominicæ incarnationis in vnitate perſonæ, & vnius ſubſtantiæ duas cõcurriſſe naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes induiſſe, inſeparabiliter, inconfuſe, ſecun-

dum, ſanctorum patrum doctrinam in Chriſto copulatas, non contrarias, iuxta quòd impij aſſerunt hæretici, ſed voluntatem humanam nunquam reluctantem, ſed ſubiectam diuinæ eius atque omnipotenti voluntati iuxta ſententiam ſapientiſſimi Athanaſij.

Recipitur epiſt. Leonis papa ad Flauianũ.

Idem recenſet hæreticos quos ſupra anathematizat, & recipit tomũ ſanctiſſimi Leonis papæ ad ſanctum Flaulanum, quem & titulum rectæ fidei appellat ſancta ſynodus.

Recipiuntur epiſtolæ ſynodicæ Cyrilli aduerſus Neſtorium.

Item epiſtolas ſynodicas quæ ſcriptæ ſunt à beato Cyrillo aduerſus ipſum Neſtorium, & ad Orientales epiſcopos.

Item etiã approbat & recipit quinque vniuerſalia concilia, & ſanctos & probabiles patres definientes dominũ Ieſum Chriſtũ vnum de ſancta Trinitate. Et ſubſcripſerunt omnes epiſcopi, & abſolutus eſt conuentus decimus ſeptimus.

Actio decimaoctaua.

Præſidente piiſſimo & magno Imperatore, conueniente quoque ſancto & vniuerſali concilio, quod per imperialem ſanctionem congregatum eſt, &c. vt ſuprà.

Seßio 18.

In hac actione præſente Imperatore confirmauerunt acta in actionibus præcedentibus, & ſubſcripſerũt omnes epiſcopi præſentes & vices gerentes abſentium epiſcoporũ. Deinde & Conſtantinus Imperator ſubſcripſit. Poſt ſubſcriptionem habentur explicatæ hæreſes quæ circa Chriſti humanitatem ſunt exortæ. Quidam enim perſonas in Chriſto diuidunt. Alij contrà naturas permiſcent & confundunt, &c. Nos autem altrinſecus poſitam voraginem, diuiſioniſque & confuſionis declinantes periculum, tanquam iter regale pergentes, duas in Chriſtò

naturas

naturas,& harum pari numero naturales operationes confitemur,in vnam & indiuiduam concurrentes ſubſiſtentiam, & quæ ſuæ ſunt alterutrum in commune proprietates conferentes.Superfluas autem vocum nouitates,& earum inuétores procul ab eccleſiaſticis ſeptis abiicimus,& anathemati merito ſubiicimus, id eſt Theodorum Pharanitanum,Sergium,& Paulum,Pyrrhũ ſimul & Petrum,Cyrum & Honorium, deponentes Macarium, qui fuerat Antiochenſis epiſcopus,& Stephanum eius diſcipulũ.Similiter & Polychroniũ infantilis intelligentiæ delirũ ſené, q mortuos ſuſcitare pollicitus, dũ non ſuſcitaret, deriſus eſt,& oés qui cõſtituerũt vel cõſtituunt, vel cõſtituere præſũpſerint vnã volũtaté & vnã operationé in diſpẽſatione humanitatis Chriſti.

Ad hæc acceſſit edictum Conſtantini Imperatoris non minus Chriſtiana eruditione quàm pietate refertum. Datum eſt autem ad populum Occidentalem ad corroboranda & firmanda omnia quæ à præſenti ſynodo definita ſunt.Amplectitur autem & ſuſcipit piiſſimus Imperator quinque vniuerſales ſynodos & hanc ſextam cum eis,ſub hac forma verborum.

Quinque vniuerſalia,& à Deo conſita concilia,ſicut quandam hæreditatem cæleſtem in cordis conclaui reponentes,tanquam intellectuales margaritas, ab eis theſaurizamus dogmata, & quos anathematizarunt,& quæ refutarunt anathematizamus atque refutamus, quoſque ſuſceperunt ſuſcipimus, paréſque noſtros ſcribimus. Anathematizamus omnem hæreſim quæ à Simone vſque nunc in Dei eccleſiam introducta eſt ad ſcindendam pacem & vnitatem credentium.Super hæc omnia anathematizamus Theo

dorum, Sergium, Cyprum, Petrũ, &c. quos ſupra pluries recenſuimus.

Vltimo eſt epiſtola Leonis Papæ ad Conſtantinum Auguſtum, habens ſic.

Regi regum in cuius poteſtate ſunt regna mũdi magnas gratias agimus, quòd ſancta vniuerſalis & magna ſexta ſynodus, quam nutu Dei, veſtra clementia & ſedule conuocauit, & cui pro Dei miniſterio præfuit, Apoſtolicam in omnibus regulam, & probabilium patrum ſecuta fuerit: Et quia definitionem rectæ fidei pleniſſime prædicauerit, quam & Apoſtolica ſedes beati Petri Apoſtoli (cuius licet impares miniſterio fungimur) veneranter ſuſcipit, idcirco & nos, & per noſtrum officium hæc veneranda ſedes Apoſtolica concorditer ac vnanimiter his quæ definita ſunt ab ea, conſentit, & beati Petri authoritate confirmat, ſicut ſupra ſolidatam petrã qui Chriſtus eſt, ab ipſo Domino adeptus firmitatem. Propterea ſicut ſuſcipimus atque firmiter prædicamus ſancta quinque vniuerſalia concilia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum primum, Chalcedonenſe & Conſtãtinopolitanum, & quæ omnis Chriſti eccleſia approbat & ſequitur: ita & quod nuper in regia vrbe pio veſtræ ſerenitatis adniſu celebratum eſt ſanctũ ſextum concilium, vt eorum pediſſequi interpretes, pari veneratione atque cenſura ſuſcipimus, & hoc cũ eis digne connumerari, tanquam vna & æquali Dei gratia congregatum decernimus: & qui in eo fideliter conuenerunt Chriſti eccleſiæ ſacerdotes, inter ſanctos eccleſiæ patres atque doctores adſcribendos æque cenſemus. Nam & iſtis ſicut & illis, idem Dei ſpiritus ſalutem animarum operatus eſt; & huius immarceſſibilis fructus imperiali

periali pietati veſtrę à domino reputabitur, cuius & per ſecula prædicando labore perfectum eſt.

Deinde anathematizat omnes hæreſes & earum autores quos ſuprà nominauimus.

CANONES SEXTAE SYNODI in Trullo celebratæ ex Græcis exemplaribus deſumpti, interprete Gentiano Herueto Aurelianen.

In volumine conciliorũ excuſo Coloniæ feruntur nouem Canones adſcripti ſextæ ſynodo, cum tamen ſciamus ſextam ſynodum, quando primò ſub Conſtantino congregata eſt, nullos edidiſſe Canones: ſed poſt, ſub Iuſtiniano conuenientes 227. patres in Trullo regiæ pallatij Conſtantinopoli Canones ediderunt ſequentes 102. Hoc ita tradunt patres, qui ad ſeptimam ſynodum conuenerunt in Nicæa ſub Conſtantino filio Leonis, & Irene eius matre in actione quinta, & explicatius in actione ſexta, Tomo 1. in vtroque loco citant Canonem octuageſimum ſecundum Horum etiam Canonũ meminit Nicolaus primus in epiſtola ad Michaelem Imperatorẽ. Item & Anaſtaſius Abbas apoſtolicæ ſedis Bibiliothecarius in præfatione octauæ ſynodi, dicens, Cũ ſexta ſynodus nullam protulerit, præter fidẽ, regulam, ſed quas eius aſſeuerant regulas, longe poſt ſextam ſynodũ ab ipſis conſtat eſſe penes ſe priuatimque depromptas, &c.

Item patres qui ex Oriente & Occidente conuenerunt ad ſynodum Florentinam, in ſeßione quinta citant. hos 102. Canones ſextæ ſynodi in Trullo.

Item Gratianus in Decreto citat aliquot Canones iſtorum (vt in propriis locis indicabimus) & adſcribit illi ſextæ ſynodo. Propter hæc & alia viſum eſt nouem Canones prædictos vt nothos & adulterinos reiicere, & iſtos 102. ex Græco Nomocanono vetuſtiſſimo nondum excuſo.

Præmittitur loco præfationis allocutoria oratio Patrum, qui in Trullo conuenerunt ad Imperatorem Iuſtinianũ, qua oſtenditur quòd cum duæ vniuerſales ſynodi, quinta ſcilicet quæ fuit regnante Magno Iuſtiniano, & ſexta quæ fuit regnante Conſtãtino Bogonato, non fecerint Canones ad eccleſiarũ conſtitutionẽ ſicut reliquæ quatuor ſanctæ vniuerſales ſynodi fecerunt, hæc facta eſt ad ſupplementum duarũ. Propterea enim nec ſexta proprie numeratur ſed πενθέκτη, i. Quinisexta. Nãque quod quintæ & ſextæ ſynodo deerat, repleuit. Eſt aũt etiã vniuerſalis.

CAN. I.

IN primo Canone proponitur fides tenenda vt per Apoſtolos & ſacra concilia tradita eſt: & explicatur ratio ſex ſynodorum vniuerſalium, ſicut in multis aliis conciliis explicata eſt. Sub anathemate etiam decernuntur tenenda vniuerſa quæ in eis ſunt à patribus definita.

CAN. II.

Vt tam ſynodorum generalium quarundámque prouincialium quàm Apoſtolorum, & aliorum Patrum Canones ſtabiles maneant definitur.

Hoc quoque huic ſanctæ ſynodo pulcherrime & honeſtiſſime placuit, vt ab hoc nunc tempore deinceps ad animarũ medelã, & perturbationum curationem firmi ſtabiléſque maneant, qui à ſanctis patribus, qui nos præceſſerũt ſuſcepti ac cõfirmati ſunt atque à deo nobis etiã traditi ſunt, ſanctorũ Apoſtolorũ nomine. 85. Canones. Quoniã autem in his nobis Canonibus præceptũ eſt, vt eorundem ſanctorũ Apoſtolorũ per Clementẽ cõſtitutiones ſuſciperemus, quibus iã olim ab iis qui à fide aliena ſentiunt, adulterina quædã & à pietate aliena introducta ſunt quæ diuinorũ nobis decretorũ eleganté & venuſtam ſpeciem

ſpeciem obſcurarunt:has cõſtitutiones ad Chriſtianiſſimi gregis ædificationem ac ſecuritatem vtiliter reiecimus hæreticæ falſitatis fœtus nequam immiſcentes,& germanæ ac integrę Apoſtolorum doctrinæ inſerentes. Obſignamus etiã reliquos oẽs canones qui à ſanctis & beatis noſtris patribus expoſiti ſunt, id eſt à trecentis decem & octo diuis patribus, qui Nicææ conuenerunt: ab iisque qui Ancyræ, etiam ab iis qui Neo cæſareæ, ſimiliter & qui Gangris. Præterea & ab iis qui Anthiochia Syriæ: ab iis etiam qui Laodi cea Phrygiæ. Præterea autẽ & à 150. patribus qui in hac Dei cultrice & regia ciuitate conuenerũt: & ducentis qui in Epheſiorum Metropoli prius coacti ſunt, & 630. ſanctis patribus qui Chalcedone, ſimiliter & ab iis qui Sardicæ & qui Carthagine, & qui rurſus in hac regia vrbe conuene runt ſub Nectario, qui regiæ huic ciuitati præſidebat, & Theophilo qui fuit Alexandriæ archie piſcopus. Quinetiã canones Dionyſij archiepiſcopi Alexandrinorũ Megalopolis. Et Petri Alexãdriæ archiepiſcopi, & martyris Gregorij Neocæſareæ epiſcopi, qui ϑαυματουργὸς mirabilium operum effector dictus eſt, Athanaſij, Alexandrini archiepiſcopi, Baſilij archiepiſcopi Cæſareæ Cappadociæ, Gregorij epiſcopi Nyſſæ, Gregorij Theologi, Amphilochi Iconij, Timothei archiepiſcopi Alexandrini, Cyrilli eiuſdem Alexandriæ archiepiſcopi. Et Gennadij patriarchæ huius regiæ ciuitatis. Præterea verò & à Cypriano Aphrorum regionis archiepiſcopo & martyre, & ſynodo quæ ſub ipſo fuit emiſſum canonẽ, qui in prædictorum præſulum lo is, & ſolum ſecundum traditam eis conſuetudinem ſeruatus eſt. Et nulli licere prius declaratos canones

Quomodo hic canõ Cypriani recipiatur explicat 95. c. infrà & 19. Nic. ſyn.

adulterare, vel abolere, vel alios præter prius hic propoſitos canones admittere, à quibuſdam falſa adiecta inſcriptione compoſitos, qui veritatem cauponari nati ſunt. Siquis autem quòd prędictorũ canonum aliquem innouare vel ſubuertere conetur, cõuictus fuærit, reus erit ſecundũ eũ canoné, vt ipſe pronũciat canõ pœnã lués, & p ipſum in eo inquo offẽdit medelã ſuſcipiés.

CAN. III.

Qualiter puniendi clerici qui præter canonicas ſanctiones vxores duxerint.

Rex noſter allocutus eſt, vt miniſtros eccleſię puros, & eo miniſterio dignos exhiberet ſynodus. At cum hi qui ſunt Romanæ eccleſiæ canonis ſummum ius ſeruare propoſuerint, huius autem ciuitatis ſedes benignitaté, nos vèrò vnum è duobus componentes (vt nec ex lenitate diſſolutioné, nec ex rigore auſteritatem) ſancimus, eos qui ad ſecundas tranſierunt nuptias, nec à peccato cui mãcipati ſunt, reſipiſcere voluerint, depoſitioni canonicæ ſubiacere. Qui verò eos hanc ſecundatum nuptiarum affectionem tranſierunt quidem, ſed ante noſtram cognitionem procul peregrinam ſpuriámque coniunctionem abiecerunt vel quorum vxores ſecundæ obiere, vel ipſi ad conuerſionem prouidentes in animũ ſobrietatem reuocarunt, & ſubito eorum omniũ quæ prius contra leges erant, obliti ſunt, ſiue preſbyteri ſiue diaconi ſint, viſum eſt eos ceſſare debere ab omni ſacro munere & actione in certũ tempus damnatos, dummodo honores quidem ſuæ ſedis & ſtatum retineant contenti primo accubitu: lachrymis à domino eflagitantes, vt ſibi remittat illud ignorantiæ peccatum, ineptum enim eſt vt aliis bene precetur, qui neceſſe habet

bet curare ſua vulnera.Cæterum qui vni quidem coniuncti ſunt vxori,ſed quæ vidua eſſet cum aſcita fuit,ſimiliter & qui poſtquam fuere electi, nuptiis illegitimis adhæſere, hoc eſt præſbyteri, diaconi & hypodiaconi: ad breue aliquod tempus damnati, ſemotíque à ſacra adminiſtratione,rurſus ad eoſdem reſtituantur gradus, dummodo ad maiorem non procedant gradum latenter illegitimo cõtubernio ſoluto.Et hæc quidem ſolum in ſacerdotibus diſpoſuimus definientes ab hoc tẽpore, & reſtituentes canonem illum, qui prohibet, vt qui ad ſecundas nuptias tranſierit poſt baptiſmum, vel pellicem habuerit,non poſsit epiſcopus aut preſbyter creari,vel diaconus,aut omnino ordinis ſacri.Similiter & qui viduam aſſumpſerit, vel repudiatam,vel amitam, vel ancillam, vel meretricem, eſſe non poteſt epiſcopus vel preſbyter,vel diaconus,vel omnino ordinis ſacri. *Can. Apoſt. 17. & 18. Diſt. 33. Si quis poſt. Diſt. 34. Si quis viduã*

CAN. IIII.

Clericus vitians monacham deponatur.

Si quis epiſcopus, vel preſbyter, vel diaconus vel ſubdiaconus,vel lector,vel cantor,vel oſtiarius cum muliere Deo dicata coierit, deponatur, vt qui Chriſti ſponſam violauerit. Si autem laicus,ſegregetur. *Ex 25. ca. Apoſt. qui qualecunque mulierem ſtupra uit clericus deponitur. 27 q̃ 1. Si quis.*

In quinto canone ſtatuitur, ne quis ex clero habeat ſecum mulierem extraneam. Canon repetitus in multis conciliis.

CAN. VI.

Soli cantores & lectores poſſunt vxorem ducere.

Quoniam in Apoſtolicis canonibus dictum eſt, eorum qui non ducta vxore in clerũ promouentur, ſolos lectores & cantores vxorem poſſe ducere: & nos hoc ſeruantes, decernimus, vt *Diſt. 32. Si quis eorũ.*

deinceps nulli penitus hypodiacono, vel diacono, vel preſbytero poſt ſui ordinationem coniugium contrahere liceat. Si auté hoc facere auſus fuerit, deponatur. Si quis auté eorum qui in clerum accedunt, velit lege matrimonij mulieri cõiungi: antequam hypodiaconus, vel diaconus, vel preſbyter ordinetur, hoc faciat.

CAN. VII.

Diaconi non ſedeant loco honoratiori quàm presbyteri.

D.93. præcipimus. Quoniam in nõnullis eccleſiis diaconos officia eccleſiaſtica habere cognouimus, & ex hoc nõnullos eorum arrogantia & licentia fretos ante preſbyteros ſedere, ſtatuimus vt diaconus etiã ſi in dignitate, id eſt, in quouis ſit officio eccle. ante preſbyterum non ſedeat, præterquam ſi proprij Patriarchæ, vel Metropolitani vicem gerés adſit in alia ciuitate ſuper aliquo capite. Tunc enim vt locum illius implés honorabitur. Si quis autem tyrannica adductus audacia tale quid efficere auſus fuerit, is ex proprio gradu deiectus, ſit omnium vltimus eius ordinis, in cuius eſt catalogo in ſua eccleſia.

Author. *Hic canon erat renouandus, quoniã videmus diaconos in dignitate conſtitutos ante presbyte. ſedere. Puto exemplum ab eccleſia Roma. ſumi tes in qua ante epiſcopos etiam ſedent diaconi Cardinales.*

Ca. apoſ. 36. In canone octauo ſtatuit vt quotannis ſynodi prouinciales fiant, eſtque can. 5. Nic. & Chalced. 19. Addit tamé vt ſaltem ſemel in anno fiat ſynodus.

CAN. IX.

Ca. Apoſt. 54. & 44. d. c. Nulli. Nulli liceat clerico cauponariam habere tabernam. Canon Apoſtolicus in cauponam ingredi clericum non permittit.

Author. *Hic habere pro eo quod eſt exercere, accipe.*

CAN.

CAN. X.

Clerici vſuras non accipiant.

Epiſcopus, preſbyter, aut diaconus, qui vſuras vel centeſimas accipit, vel ceſſet, vel deponatur. *Can. Nicę. concil. 18. apoſt. 44.*

CAN. XI.

Nulli fidelium, licet Iudæorum azyma comedere.

Nemo eorum qui in ſacro ordine cenſentur, aut laicus Iudæorum azyma comedat, vel vllam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerſat, vel medicinas ab eis ſuſcipiat, vel vnà cum eis in balneis lauetur. Si quis contra fecerit ſi ſit clericus, deponatur: ſi laicus, excõmunicetur. *28. qõ 1. Nullus.*

Nemo putet quòd hic patres prohibuerint azymum panem comedere, ſed per azyma more Iudaico feſta celebrare.

CAN. XII.

Poſt ordinationem ſuam epiſcopi à propriis vxoribus ſecedant.

Iubet omnino antiſtites, poſtquam ſunt ordinati, à propriis vxoribus ſecedere. Ne autem cõtra quintum apoſtolicum canonem facere videantur qui epiſcopis cum vxoribus ſuis habitare permittit, inferunt quòd non diuinis apoſtolis aduerſantes hæc decernunt, ſed ſtatum eccleſiaſticum in pulchriorem ordinem prouehi volentes, quoniam apoſtoli, cùm fides inciperet, ad fidelium imbecillitatem ſe magis demittebant, cum autem euangelij prædicatio ſit magis ampliata, oportet & pontifices ad perfectam continentiam vitam ſuam dirigere: ne ſtatus eccleſiaſticus vllo probro afficiatur.

CAN. XIII.

Subdiaconi & ſupra vicis ſua tempore ab vxoribus ſeparentur. *D. 31. quoniam in.*

Hoc canone patres decernunt. Primo eos qui

Is mos ſeruatus eſt in Oriente, vt ex cōiugio licitè aſſumatur ad clerum.

vt ordinentur hypodiaconi, diaconi, aut preſbyteri digni ſunt, à prioribus ſuis legitimis vxoribus non ſeparari. Adiiciunt autem eos non cum ſuis coniugibus coniunctionem indiſcriminatim habituros: ſed ab eis abſtenturos vicis ſuæ tempore, eo ſcilicet tempore quo ſacrificant, ſicut definit Carthag. ſynodus ſecunda, ca. 2.

Secundo decernit deponēdos eos qui audeāt poſt ordinationem diaconos & ſacerdotes cum prioribus ſuis legitimis vxoribus conſuetudine priuare: & ipſos qui ordinantur, ſuas vxores pietatis prętextu expellētes, excōmunicādos ſtatuit.

Tertio dicunt patres ſe id facere cognoſcentes Romanæ eccleſiæ pro canone traditum eſſe, vt diaconi vel preſbyteri in ſua ordinatione confiteantur ſe non amplius ſuis vxoribus coniungendos.

CAN. XII.

Author.

Prohibuit epiſcopos cum propriis vxoribus poſt ordinationem habitare, hic autem canon de diaconis & ſacerdotibus ſubdiſtinguit, veluti corrigens quod ea de re fit in eccleſia Rom. ſed tu Lector intellige, ſi iuſte prohibētur in Oriente ſacris initiati cū propriis vxoribus manere vicis ſuæ tempore, vbi ſacerdotes & reliqui non præfinitis viciſſim hebdomadibus, ſed perpetuo ſacrifi-ăt, vt fit in Occidente, nónne æqua erit ea cōſtitutio? De hac cōſtitutione latius Inn. in epiſt. 3. ad Exuperium Tholo. epiſcopū can. 1. habes ſuprà.

Ab hac conſtitutione excipit ſacerdotes qui ſunt in eccleſiis Barbaricis, can. 30. huius ſextæ ſynodi.

D. 77. ſub diaconus.

Can. 14. & 15. prohibet ne diaconus ante 25. annum creetur, nec hypodiaconus ante 20. nec preſbyter ante 30. nec diaconiſſa ante 40.

CAN. XVI.

De quibus diaconibus loquatur liber Act. Apoſtol.

Quon

Quoniam actorum liber ſeptem diacones ab Apoſtolis conſtitutos eſſe tradit,& Neocęſarię. ſynodus in canonibus ſuis ſic apertè diſſeruit,q́p ſeptem debent eſſe diaconi, &c. Nos cum dicto Apoſtolico mentem patrum adaptaſſemus, inuenimus eos eſſe locutos non de viris qui miniſtrant myſteriis, ſed de miniſterio quod in vſu mēſarum adhibeatur,cum liber Actorum ſic habeat,Cum diſcipulorum multitudo,&c.Quòd & accepimus à Ioan. Chryſo. ſic hæc verba interpretante in cōment.ſuper Acta Apoſt.ca.6

Caron. 14. Neocaſ.ſyn. corrigitur per præſentem canonem.

CAN. XVII.

Sine demiſſoriis epiſcopi clerici à propriis eccleſiis non recedant.

Statuimus vt nullus omnino clericus poſſit ſine proprij epiſcopi ſcriptura dimiſſoria in alienæ eccleſiæ catalogum referri.Qui ſecus fecerit, deponatur.

Excipe Cōſtantinop. & Cartha. eccleſiam.

CAN. XVIII.

Ceſſante cauſa receſſus, clericus ad propriam redeat eccleſiam.

Clericus qui propter Barbaricā incurſionem, vel aliquo alio modo reliquit ſuam eccleſiam, ceſſante hac circunſtantia propter quam receſſit,redeat ſtatim ad eccleſiam.

CAN. XIX.

Epiſcopi diebus omnibus præcipue Dominicis docere populum debent.

Docere populum ſolius epiſc.ex officio datū.

Quòd oportet eos qui præſunt eccleſiis, in omnibus quidem diebus, ſed præcipuè Dominicis omnem clerum & populū docere pietatis ac rectæ religionis eloquia, ex diuina ſcriptura colligentes intelligentias & iudicia veritatis, & non tranſgredientes iam poſitos terminos vel diuinorum patrum traditionem.Sed & ſi ad ſcripturam pertinens cōtrouerſia aliqua excita-

De ſcriptura ſuborta cōtrouerſia per patrum interpretationem diluenda.

ta fuerit,ne eam aliter interpretentur, quã quomodo eccleſiæ luminaria & doctores ſuis ſcriptis expoſuerunt:& maiorem ex iis laudem aſſequuntur,quàm ſi quæ à ſe dicuntur cõponant:ne dum quandoque ad id hæſitant,ab eo quod conuenit excidant. Per prædictorum enim patrum doctrinam populi ad eorum quæ ſunt bona & expetenda & inutilia ac reiicienda cognitionem venientes,vitam in melius componũt,nec ignorantiæ vitij conuincuntur,ſed doctrinæ mentem adhibentes, ſeipſos ad id ne mali quid eis accidat excitant,& imminentium ſuppliciorum metu ſibi ſalutem procurant.

CAN. XX.

Ne in alia ciuitate epiſcopus doceat.

Non licet epiſcopo in aliena ciuitate publice docere.Si hoc facere depreheſus fuerit, ceſſet ab epiſcopatu, preſbyteri autem munere fungatur.

CAN. XXI.

Clerici propter canonicum crimen depoſiti ſi reſipiſcant, recipiantur ab eccleſia.

CAN. XXII.

Ob pecuniam promotos, ſiue epiſcopos, ſiue clericos deponi iubemus.

CAN. XXIII.

Pro euchariſtiæ adminiſtratione nihil exigendum eſt.

Nullus epiſcopus,ſiue preſbyter,ſiue diaconus puriſſimam præbens communionem, ab eo qui communicat,eius participationis gratia obolos vel quãuis aliam ſpeciem exigat. Non eſt enim vænalis gratia, nec pecuniis ſpiritus ſanctificationem impartimur:ſed ea iis qui digni ſunt,abſque vlla fraude eſt communicanda. Qui ſecus fecerit, deponatur.

1.quæſt.1. Nullus epiſcopus ant.

CAN.

Ca.14.eſt.25. canon concilij Laodicenſis, & 11. concilij Carthagi. 3. ne clerici aut monachi interſint ludis theatricis. Can.25.eſt ca.17.ſynodi Chalcedonenſis.

CAN. XXVI.

Ignorantia non impedit quin ab illicitis nuptiis presbyter abſtinere teneatur.

Preſbyter qui per ignorātiam illicitis nuptiis eſt implicatus, ſit quidem cathedræ perticeps, à reliquis autem operationibus abſtineat. Ei enim qui talis eſt, ſatis eſt ſi venia detur. Nec ergo publicè nec priuatim benedicat, nec Chriſti corpus aliis diſtribuat, nec aliquod aliud miniſterium obeat: ſed prima ſede contentus, domino defleat, vt illi ex ignorantia peccatum condonetur. Manifeſtum eſt quod nefarium coniugium diſſoluetur. *D.28. Preſbyterum. D.27. Preſbyterum.*

CAN. XXVII.

Clericus veſtem ſibi conuenientem induat tam in vrbe quàm in via.

CAN. XXVIII.

Vua non diſtribuatur ſimul cum euchariſtia.

Quoniam in diuerſis eccleſiis intelleximus vuam ad altare allatam miniſtro cum incruento illo oblationis ſacrificio coniunctā, ex quadā quæ inualuit conſuetudine, vtraque ſimul populo diſtribuere: decernimus vt nullus ſacerdos hoc amplius faciat, ſed ad viuificationem & peccatorum remiſſionem ſolam oblationem populo impertiat. Sacerdotes verò has vuas allatas priuatim benedicentes, non ſecus ac primitias quaſdam diſtribuant pœnitentibus ad laudem datoris fructuum, per quas noſtra corpora diuina diſpoſitione augentur & nutriuntur. Si quis ſecus fecerit deponatur. *De conſec. d.2. Didicimus.*

CAN. XXIX.

Nec feria 5. in cœna Domini ſoluatur ieiunium, necnon ieiuni communicent.

29. c. Carthaginē. 3. Hoc canone abrogatur ſynodi Chartaginen. tertiæ decretum, vt quinta feria in qua cœna Domini peragitur, fideles cœnati communicēt. Et renouatur can. 50. ſynodi Laodicen. Ne ea die ſoluatur ieiunium.

CAN. XXX.

Sacerdotes Barbarici cum ordinantur, vxores relinquere poſſunt.

Diſpenſat hic canon cum ſacerdotibus qui ſunt in barbaricis eccleſiis, vt mutua conſuetudine ſuarum vxorum abſtineant, ſic tamen vt cum illis non amplius cohabitare cōtingat. Hoc autem indulgetur propter externos ac non ſatis firmos, ſed agreſtes mores.

CAN. XXXI.

Sine epiſcopi licentia clerici intra domos non baptizent.

De conſ. d. 1. clericos. Infrà c. 59. Clericos qui in oratoriis quæ ſunt intra domos miniſtrant vel baptizāt, hoc illius loci epiſcopi ſententia facere decernimus. Qui hoc ſic non ſeruauerit, deponatur.

CAN. XXXII.

Vt in ſacrificio vinum aqua miſtum offeratur.

Armenij male intellexerunt verba Chryſoſtomi. Quoniam nouimus in Armeniorum regione vinum tantum in ſacra menſa offerri, aquam illi non miſcentes qui incruentum ſacrificiū peragunt, prętexētes eccleſię doctorē Ioannē Chryſoſt. in interpretatione Matthęi hoc aſſerentem: vt iam nunc ab ignorantia liberentur, illius patris mentem orthodoxe aperimus. Cum enim antiquā Hydroparaſtarum hæreſim, qui pro vino

no ſola aqua in ſacrificio vſi ſunt, ſubuerteret illam orationem compoſuit, in qua aqua in ſacrificio miſſæ adiunctionem amouere illi exiſtimant, cum tamen nõ doceat ſanctus per ſolum vinum oblationem fieri, quandoquidem & ſuæ eccleſiæ vbi eſt illi paſtoralis adminiſtratio tradita aquam vino miſcendam tradidit, quãdo in cruentum peragi ſacrificium oportet, ex pretioſo & honorãdo noſtri redemptoris ſanguine & aquæ contéperationem attendens, quæ in totius mundi viuificationem effuſa eſt, & peccatorum redemptionem. Et in omni etiam eccleſia vbi ſpiritalia luminaria refulſerunt, hic ordo diuinitus traditus ſeruatur. Nam & Iacobus Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem frater, & Baſilius Cæſarien. archiepiſcopus, cuius gloria omnem terrarum orbem peruaſit, myſtico nobis in ſcripto tradito ſacrificio, ita peragendum in ſacro myſterio ex aqua & vino ſacrum poculum ediderunt. Et qui Carthagine conuenerunt ſancti patres, ita aperte tradiderunt. Si quis ergo epiſcopus vel presbyter non ſecundum traditum ab Apoſtolis ordinem facit deponatur, vt imperfecte ac ſimpliciter myſterium enuncians, & quæ tradita ſunt innouans. *De conſ. d. 1. Iacobus.*

Annotà quòd à præſenti canone duæ hæreſes ſubuertuntur Hydroparaſtarum & Armeniorum. Iſti in ſolo vino, illi in ſola aqua ſacrificium peragebant. Secundo apparet ex præſenti canone ritum ſacri myſterij à Iacobo fratre Domini, qui fuit primus Hieroſolymorum epiſcopus, fuiſſe traditum, quæ quidem traditio apud nos non inuenitur nec recognoſcitur, vt quæ exoleuerit. Tertio apparet à S. Baſilio, & S. Ioanne Chryſoſt. traditos nobis myſterij ritus, quos nunc obſeruant Græci. *Anthar.*

CAN. XXXIII.

Non attendatur genus, ſed mores, ad manus impoſitionem.

Apud Iudæos lege ſancitum erat vt ex tribu Leuitica ſola, ſacerdotes fierent.

Quoniã cognouimus in Armeniorũ regione eos ſolos ad clerum admitti, qui ſunt ex genere ſacerdotali: imò & nonnullos eorum non attonſos, cantores, & diuinæ legis lectores, conſtitui. Decernimus vt deinceps non liceat ad eius cui manus imponitur, genus reſpicere ſed examinantes an digni ſint expoſitis in ſacris canonibus decretis, eos in cleri catalogum referri & eccleſiaſticé promoueri, ſiue ſint ex maioribus ſuis ſacerdotibus, ſiue non. Item vt nulli eorum liceat populo in ſuggeſtis diuinas ſcripturas explicare, niſi is ſacerdotali tonſura vſus fuerit, & benedictionem à ſuo paſtore canonice ſuſceperit. Si quis ſecus fecerit, deponatur.

Canon 34. eſt can. 18. ſynodi Chalcedon.

CAN. XXXV.

Spolia epiſcopi defuncti indiminuta futuro ſeruentur.

Canon. 22. Chal c. Apoſt. c. 40.

Nulli omnium Metropolitarum liceat mortuo epiſcopo, qui eius throno ſubeſt, res eius vel ipſius eccleſiæ ſibi vendicare, ſed ſint ſub cuſtodia cleri eccleſiæ cui defunctus præfuit, vſque ad alterius epiſcopi promotionem præterquam ſi in eadem eccleſia non relicti ſint clerici: tunc enim Metropolitanus ea non diminuta ſeruabit ordinando epiſcopo omnia reddens.

CAN. XXXVI.

Sedes Conſtantinopolitana æquatur Romanæ, dummodo ſit ſecunda.

Renouantes quæ à ſanctis patribus 150. qui in hac regia vrbe conuenerunt, & à 630. qui Chalcedone cõuenerunt cõſtituta ſunt, decernimus

vt thro

vt thronus Conſtanti. æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in eccleſiaſticis negotiis vt illa emineat, ſecundus poſt illa exiſtens. Poſt quem Alexandrinorum Metropolis numeretur thronus. Deinde Antiochiæ, & poſt eum Hieroſolymitanæ ciuitatis.

Conſt. conc. ca. 28. Chalced. ſynod. iuxta editionem græcam, quoniam deeſt hic canon in Latinis exemplaribus.

CAN. XXXVII.

Epiſcopi ſi epiſcopali vrbe priuentur, ſua tamen priuilegia non amittunt.

Epiſcopo qui propter Barbaricam incurſionem ad ſuam eccleſiam venire non potuit, ſuus honor deferatur, vt in canone 18. Antioche. ſynodi decretum eſt.

CAN. XXXVIII.

Noua ciuitas nouam habeat dignitatem epiſcopalem vel metropolitanam.

Canonē qui à patribus factus eſt nos quoque obſeruamus: qui ſic edicit: Siqua ciuitas à regia poteſtate innouata eſt, vel innouabitur, ciuilem ac publicam formam, eccleſiaſticarum quoque rerum ordo conſequatur. *Calce. ſyno. can. 12.*

CAN. XXXIX.

Hic ca. confirmat canonem octauum Epheſi. ſynodi, quo conceſſum eſt Cypri eccleſiam eſſe principalem & primā. Et prohibitum eſt Antiochenum epiſcopum facere in ea ordinationes.

CAN. XL.

De ætate ingredientium monaſteria.

Magnus Baſilius in 18. ſuo canone eas quæ poſt ſexdecim annos ſe virginitatē ſuſcipere profitentur admittit, vt quæ bonum à malo poſſint ſecernere. Præſens autē canon eum qui decē annos natus eſt, ſi monach' eſſe elegerit, nō reiicit. Sed eum ad vitā monaſticā non aliter recipiendū decernit: quā ſi ab epiſcopo probatus exami-

natúſque fuerit, vt ſua prudentia admittatur vel repellatur, vel prorogetur tẽpus. Adiicit autẽ ſe hoc ſtatuere, quoniã eccleſia Dei gratia ad anteriora procedat, & ad diuinorum mãdatorum obſeruationem firmior & validior euadat.

CAN. XLI.

Quomodo probãdi qui profitẽtur monachatum.

Eos qui in vrbibus vel villis volunt ſecedere ac ſibi ſeparatim attendere: prius quidem in monaſterium ingredi oportet, & anachoritiam (hoc eſt) ab aliis ſeparatam ac ſemotam viuendi rationem exercere, & ſpatio triennij ei qui in manſione præeſt in Dei timore parere, & obedientiam in omnibus (vt æquum eſt) implere. Et ita huius vitæ eligendæ inſtitutũ profitentes, & quòd eam ex toto corde ſua ſpõte amplectuntur, ab eius loci præſule examinati adprobẽtur: Deinde ſic alio anno extra clauſuram fortiter ſe gerere debent, vt ſcopus eorum magis manifeſtet: tunc enim plenè ac perfectè ſignificabunt, quòd non inanem gloriam captãtes, ſed propter ipſum pulchrum & honeſtũ hoc ſilentium proſequantur. Poſt tanti autem temporis cõplementum ſi in eodem eligendæ vitæ inſtituto permaneant, includi ipſos, & eis non amplius licere, quando voluerint, ex tali mãſione egredi: præterquam ſi propter cõmunem vtilitatem vel etiam neceſſitatẽ ad mortem vrgentẽ ad id trahantur, & ita cum benedictione eius loci epiſcopi. Qui autem exceptis his caſibus exierint, primo quidem, vel inuitos ipſos dicta clauſura coerceri. Deinde ieiunijs & aliis afflictionibus ipſos curare, ſcientes quoniam nemo qui manum ſuam aratro immiſit, & retro conuerſus eſt, aptus eſt regno cælorum.

CAN. XLII.

Eremitæ habitū cæterorum monachorū ſumant.

De eremitis qui quidē nigris veſtibus induti, & capite comati vrbes obeunt, & cum viris ac mulieribus verſantur & propriæ profeſſioni faciunt iniuriam, ſtatuimus tonſis comis reliquorum monachorum amictum ſuſcipere, eoſque in monaſterio conſtitui. Quòd ſi hoc non egerint, eos omnino ex vrbibus expelli & ſolitudines quæ eremi dicuntur habitare, ex quibus ſibi etiam denominationes contraxere.

CAN. XLIII.

Propter nullum crimen arcendus eſt aliquis à monachatu.

Liceat omni Chriſtiano vitā therapeuticam eligere, & rerum ad vitam pertinentiū depoſita tempeſtate monaſterium ingredi, atque inſtar monachi tonderi, in quocunque crimine deprehenſus fuerit. Saluator enim noſter Deus inquit, Eum qui ad me venit, non eiiciam foras. Nam ſicut columna id quod in ea deſcribitur, exprimit: ita & monachica profeſſio monachi pœnitentiam deſcribit. Ei ergo qui ad illud germanè ac ſyncerè accedit, ac acquieſcimus ac fauemus, nec vlli ei mores impedimentum afferent quominus proprium votum adimpleat.

Nouatiana hæreſis eſt venientes ad pœnitentiam non ſuſcipere.

Vt eſt veriſimile, prohibebātur quidā qui tonderi volebāt, vel propter ſuā vitæ turpitudine ſordeſque, vel propter aliquod delictū. Præſens canon dicit, & nullum peccatū prohibet Chriſtianam vitam exercitatricē eligere, & per pœnitentiā Deum placare, cum nullū ſit peccatū quod Dei clementiā ſuperet. Aliæ tamen ſunt cauſæ quæ tonderi prohibeant.

Author.

CAN. XLIIII.

Monachus fornicator iure communi punitur.

Monachus fornicator, vel qui ad matrimonij communionem vitæque ſocietaté vxorem duxerit, fornicatorum pœnis ſubiiciatur.

CAN. XLV.

Futuræ monaſtriæ non inducantur ſumptuoſis veſtibus eo die quo ingreſſuræ ſunt monaſterium.

Quoniã intelleximus in nonnullis mulierum monaſteriis mulieres quæ ſacro illo amictu dignæ habentur, prius ſericis, & omnis generis veſtibus, præterea auré & mundis auro & gemmis variegatis ab iis qui illas ducunt exornari & ſic ad altare accedentes exui tanto materiæ apparatu: & ſtatim in illis fieri habitus benedictionem, illáſque nigro amictu indui: ſtatuimus ne hoc deinceps fiat. Neque enim fas eſt, vt quæ iam propria voluntate omnem vitæ iocunditatem depoſuit, & eam quæ eſt ſecundum Deum vitæ agendæ rationem amplexa eſt, & ita monaſterium acceſſit per eum qui interit, ac fluit mundum, & quorũ iam oblita erat memoriam reuocet, & ex eo anceps reddatur: & eius anima perturbetur inſtar exundantiũ fluctuum, húcque & illuc verſantium, adeò vt aliquam nonnunquam lachrymam emittens cordis per corpus compunctionem oſtẽdat: ſed & ſi exigua aliqua lachryma exilierit, nõ tam propter affectionem quam habet propter exercitatorium certamen, quàm propterea quòd mundum relinquat, & ea à videntibus profluxiſſe putetur.

CAN. XLVI.

Monaſtriæ non exeant à monaſterio, niſi ſub certa forma.

Quæ vitam exercitatoriã eligunt, & in monaſteriis ſunt, cõſtitutæ, ne omnino progrediãtur. Siqua aũt inexorabilis neceſſitas ad hoc trahit, cum

cum benedictione eius quæ præeſt hoc agant. Túnque non ſolæ per ſe, ſed cũ aliquibus vetulis, & quæ in monaſterio primæ ſunt, cum mandato eius quæ præfecta eſt. Eis autem omnino extrà cubare non licet. Hoc idem & de viris qui monaſticam vitam perſequuntur, ſtatuimus.

CAN. XLVII.

Vir in monaſterio mulierum non dormiat, nec è diuerſo.

Nec mulier in virorum monaſterio, neque vir in mulierum dormiat. Extra offendiculũ enim & ſcandalum fideles eſſe debent. Qui ſecus fecerit, ſegregetur.

CAN. XLVIII.

Vxor epiſcopi reponatur in monaſterium.

Vxor eius qui ad epiſcopalẽ dignitatem promotus eſt, cõmuni ſui viri cõſenſu prius ſeparata, poſtquam in epiſcopũ ordinatus eſt ac conſecratus, monaſteriũ ingrediatur procul ab epiſcopi habitatione extructum, & epiſcopi prouidentia fruatur. Sin autem digna viſa fuerit, etiam ad diaconatus dignitatem prouehetur. *Lege can. 12. ſuprà.*

Can. 49. eſt ca. 24. ſynodi Chalcedon.

CAN. L. *Alea clericis interdicuntur.*

Nullum omnino, ſiue clericum, ſiue laicum ab hoc deinceps tempore alea ludere. Qui ſecus fecerit, excommunicetur.

CAN. LI.

Ne mimi aut venationes ſpectentur.

Omnino prohibet hæc ſancta & vniuerſalis ſynodus eos qui dicuntur mimos & eorũ ſpectacula, deinde venationum quoque ſpectationes, eáſque quę fiunt in ſcena ſaltationes perfici. Qui ſecus fecerit ſi ſit clericus, deponatur, ſi laicus, ſegregetur.

CAN. LII.

Vt ſabbato & Dominica in quadrageſimæ conſecratio tantum fiat.

In cibus ſanctæ quadrageſimæ ieiunij diebus, præterquã ſabbato & dominica,& Annũciationis die, fiat ſacrũ præſanctificatorũ ſacrificium.

Author. *Sacrificium præſanctificatorũ, eſt oblatio ſacrificij iam peracti & perfecti. Ieiuniorum autẽ dies, luctus & compunctionis in expiationẽ peccatorum, & quia Deo ſacrificiũ offerre eſt feſtum diẽ agere, ſtatuerunt patres non fieri nouam conſecrationem tota quadrageſima, niſi ſabbato & dominica, &c. In his enim feſtum agere, non lugere, nec ieiunare iuſſi ſumus. Quod nunc obſeruatur apud Latinos in die Paraſceues. Hæc ex Theodoro Balſamon.*

CAN. LIII.

Ordo cognationis ſpiritualis obſeruetur.

Quoniã ſpiritualis cognatio corporũ coniunctione maior eſt,nouimus in quibuſdã locis exceptores puerorum ex ſancto & ſalutari baptiſmate poſtea cũ matribus illorum viduis matrimonium contrahere: ſtatuimus ne in poſterum tale aliquid fiat.Siqui verò ſecus fecerint, hi quidem primo ab illicito matrimonio ſeparentur, deinde fornicatorum pœnis ſubiiciantur.

CAN. LIIII. *Nuptiæ prohibitæ.*

Decernimus, vt qui deinceps cum fratris ſui filia matrimonij ſocietatem coierit, vel pater & filius qui cũ matre & ſorore,vel cũ duabus puellis ſororibus pater & filius, vel cũ duobus fratribus mater & filia, in ſeptennij canonẽ incidant, ſeparatis ipſis publice à nefario contubernio.

CAN. LV.

Ne ſabbatis aut Dominicis diebus quadrageſimæ ieiunetur.

Quoniam

Quoniã intelleximus in Romanorũ ciuitate in ſanctis quadrageſimæ diebus, in eius ſabbatis ieiunare præter eccleſiæ traditã conſuetudinem, ſanctæ ſynodo viſum eſt, vt in Romanorum eccleſia canon incõcuſſe obtineat, qui dicit, Siquis clericus inuentus fuerit in ſancto dominico vel ſabbato ieiunans, præter vnum & ſolum, depo-natur. Si autem laicus, ſegregetur.

Propter hunc canonem aliqui Romani nõ recipiebant hanc ſynodum tanquam vniuerſalem.

CAN. LVI.

Ne oua & caſeus in quadrageſima comedantur.

Accepimus in Armeniorũ regione, & in aliis locis in ſabbatis & Dominicis ſanctæ quadrageſimæ quoſdã oua & caſeum comedere: viſum eſt ergo, vt omnis Dei eccleſia, quę eſt in vniuerſo terrarũ orbe, vnum ordinẽ ſequens ieiunium perficiat: & abſtineant ſicut ab omni mactabili, ſic & ab ouis & caſeo: quæ quidem ſunt fructus & fœtus eorum à quibus abſtinemus. Si autem hoc nõ ſeruauerint, ſi ſint clerici, deponantur: ſi laici, ſegregentur.

Ca. Apoſt.

CANON LVII.

Ad altare mel & lac offerre non oportet.

Ca. apoſt. 3.

CAN. LVIII.

Ne laicus ſacramenta ſibi miniſtret.

Nemo eorum qui ſunt ex ordine laicorum, diuina ſibi myſteria impartiat præſente epiſcopo, vel presbytero vel diacono. Qui ſecus fecerit, vna ſeptimana ſegregetur.

Can. 31. permittit de voluntate epiſcopi id fieri poſſe.

CAN. LIX.

Baptiſmus in eccleſiis tantum celebretur.

In oratorio priuato, quod domi eſt, nullatenus baptiſmus peragatur, ſed qui digni habebuntur huius puriſſimi luminis, ad catholicas eccleſias accedant & hoc illic munere perfruantur. Siquis contrafecerit, ſi clericus eſt, depo-

natur:ſi laicus, excommunicetur.

CAN. LX.

De his qui ſe ſimulant dæmoniacos.

De hoc lege Chyſoſt. in epiſtolam Pauli ad Colo.2. homi. Et ſextam eiuſdē orationem aduerſus Iudaos.

Eos qui ſe à Dæmone correptos eſſe ſimulant & morū improbitate eorum figurā & habitum ſimulare præ ſe ferunt, viſum eſt omnimodo puniri, & eiuſmodi afflictionibus & laboribus eos ſubiici oportere, quibus hi qui à Dæmone vere correpti ſunt, vt à Dæmonis operatione liberentur, verè ſubiiciuntur.

CAN. LXI.

De ſortilegis damnandis.

Legi ſexennij ſubiici eſt ſexènio excommunicari.

Qui ſe vatibus tradiderunt, vel iis qui Centuriones dicūtur, aut iis ſimilibus, vt ab illis diſcāt ſi quid ſibi reuelari velint, ſecundum ea quæ prius à patribus ſunt ſancita, canoni qui eſt de ſexennio ſubiiciātur. Eidē pœnæ ſubiicere oportet eos, qui vrſas aut ſimiles beſtias ad luſum & perniciem ſimpliciorum circūferunt, & eos qui fortunā, fatum, genealogiam, aut ſimiliū verborum turbam ad nugas deceptorias obloquūtur: eóſque qui nubes fugare dicuntur & Imprecatores, & Amuletarios, & Vates. In his autē perſeuerantes, nec mutantes ſententiā nec fugiētes hæc perniciosa & Ethnica inſtituta, omnino eiiciendos ab eccleſia definimus, ſicut ſacri canones dicunt. Nam quæ luci cum tenebris communio? Aut quæ concordia Chriſti & Belial.

Author. *Præſens can. vniuerſas Dæmoniacas operationes auertit. Vates dicuntur palmæ inſpectores, & qui in pleui diuinant, aut per ſacrificia aliqua Satanā interrogāt: ſe Dæmoni addicentes. Centuriones dicebantur ſenes quidem, qui ſe reliquis conſulere præſe ferentes, per eiuſmodi execrabiles operationes ſimpliciores ſeducebant, & vt pſeudothei colebantur.*

Vrſas

Vrſas trahere dicebantur, qui Vrſorum altores appellabantur, qui quidem in capite & totius animalis corpore cincturas appẽdentes, & pilos tondentes, eos unà cũ cincturis dabant, vt remedia tanquã in morbis & faſcinantibus oculis conferre poßint. Alij vero ſerpentes in ſinu geſtantes: hunc quidem die maligno natũ eſſe, illum verò felici ſydere natum dicũt, & futuras felicitates & infelicitates annunciant, & alia multa nugantur. Nubium inſpectores dicuntur, qui quæ multis ignota ſunt ex nubibus ſignifi. ãt: maxime autẽ ſi ſole occidente inſpiciãtur. Imprecatores ſunt qui diuina quadã cantica dicũt, & nominũ martyrum & ſanctißimæ virginis meminerunt. Quæ omnia diuina patres & eccleſiæ doctores fugienda ſtatuunt: & pluſquam alij Chry.

CAN. LXII.

Ne feſta gentilium celebrentur.

Calendas & vota & Brumalia quæ vocantur, & qui in primo die Martij menſis fit conuentus ex fidelium ciuitate omnino tolli volumus. Sed & publicas mulierum ſaltationes multã noxam exitũque afferẽt's. Præterea & eas quæ nomine eorum q; falſo apud Græcos Dij nominati ſunt, vel nomine virorũ ac mulierũ fiunt ſaltationes ac myſteria more antiquo, & à ritu Chriſtianorum alieno, reiicimus: ſtatuentes, vt nullus vir deinceps muliebri veſte induatur, nec mulier veſte viro conueniente. Sed nec Comicas, nec Tragicas, nec Satyricas perſonas induant nec execrãdi Bacchi nomen, vuam in torcularibus exprimentes inuocent, nec vinum in doliis effundentes riſum moueant ignorantia vel vanitate ea quæ à Dæmonis impoſtura procedunt, exercentes. Qui ſecus fecerint, ſi clerici ſunt, deponantur: ſi laici ſegregentur.

Brumalia forte ſint ſaturnalia quæ Bruma menſe ſcilicet Decembri fiebant.

Author. *In menſe Martio fiebat Græca vniuerſalis concio propter temporũ & aeris tẽperiem, in qua indecoræ ſaltationes à mulieribus viriſque fiebant. Quas & indecora alia ſimilia patres nullo modo permittebãt.*

CAN. LXIII.

Martyrũ hiſtoriæ ab infidelibus ſcriptæ dãnãtur.

Quæ à veritatis hoſtibus falſo confictæ ſunt, Martyrum hiſtoriæ, vt Dei Martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri eſſent, ad infidelitatem deducerentur, in eccleſia non publicari iubemus, ſed eas igni tradi. Eos autem qui eas admittunt, vel tanquam veris eis mentem adhibent: anathematizamus.

CAN. LXIIII.

Prohibetur laico publice docere.

Grego. Nazian. late tractat de hoc in lib. theol. cuius teſtimon. vtitur hic ſynodus.

Non oportet laicũ publice diſputare, vel docere, ſed ordini à Domino tradito cedere, & aurem iis qui docendi gratiam acceperint aperire, & diuina ab eis doceri. Qui hæc tranſgreſſus fuerit, quadraginta diebus excommunicetur.

CAN. LXV.

Ne rogi in Nouilunio ritu Gentili accendantur.

Quos in Nouiluniis quidam ante ſuas officinas & domos accẽdunt rogos ſupra quos etiam antiqua quadã cõſuetudine ſalire inepte ac delire ſolẽt, deinceps ceſſare iubemus. Qui contra fecerit, ſi clericus ſit deponatur, ſi laicus, ſegregetur

CAN. LXVI.

A die reſurrectionis per integram hebdomadam fideles ferientur.

A ſancta die reſurrectionis vſque ad nouam Dominicã tota ſeptimana eccleſiis vacare fideles iugiter oportet, pſalmis & hymnis & ſpiritualibus canticis in Chriſto gaudentes, feſtũque celebrantes, & diuinarum ſcripturarum lectioni

ment

menté adhibentes, & ſanctis myſteriis iocundè & laute fruentes. Si ergo cum Chriſto exultabimus & vnà reſurgemus. Nequaquam ergo prædictis diebus equorum curſus, vel aliquod publicum fiat ſpectaculum.

CAN. LXVII.

Vt abſtineant à ſanguine & ſuffocato.

Sacra ſcriptura nobis præcipit, vt abſtineamus à ſanguine & effocato & fornicatione. Merito igitur damnamus eos, qui cuiuſcunque animalis ſanguiné arte aliqua cõdiunt, & ſic comedunt. Qui hoc fecerit, clericus deponatur: laicus excommunicetur.

Apud Latinos etiam exoleuerat illa conſtitutio Apoſtolorum, vt referunt cõmentarij Græci.

CAN. LXVIII.

Libri ſacri communi & prophano vſu non conſumantur.

Nulli ex omnibus licere veteris & noui teſtamenti librũ, nec ſanctorum noſtrorũ præconum ac doctorũ corrũpere, vel cõſcindere, vel librorum cauponatoribus, vel vnguẽtariis, vel alicui alij delendum tradere niſi vſque vel à tineis, vel ab aqua, vel alio modo redditus fuerit inutilis. Qui tale aliquid fecerit, vno anno excõmunicet.

CAN. LXIX.

Laicus non ingrediatur chorum, excepto Cæſare.

Nulli omnium, qui ſit in laicorum numero, liceat intra ſacrum altare ingredi. Ab eo tamen nequaquam prohibita poteſtate & authoritate regia, quando quidem voluerit Creatori dona afferre ex antiquiſſima traditione.

CAN. LXX.

Mulieres in eccleſia taceant.

1.Cor.14.

Ne liceat mulieribus in celebrationis tempore loqui, ſed, vt eſt vox Pauli ſileant.

CAN. LXXI.

A quibus cauere debeant iuris profeſſores.

Lege Greg. Nazian. in oratione funebri magni Baſilij.

Eos qui docētur legibus ciuilibus, Græcis moribus vti non oportere, & neque in theatrum, induci, aut quæ volutabra dicuntur celebrare, vel præter vſum cõmunem ſibi veſtē inducere, neq; quo tempore diſciplinam aggrediantur, vel ad finē eius perueniũt. Qui ſecus fecerit, ſegregetur.

CAN. LXXII.

Ne orthodoxus Ethnicam ducat, aut contra.

Non licere virum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cum viro hæretico copulari, ſed ſiquid eiuſmodi ab vllo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias exiſtimari, & nefarium cõiugium diſſolui. Si autem adhuc infideles ſunt inter ſe legitimo matrimonio cõiuncti, deinde alter eorum conuertatur ad fidem altero in infidelitate manente, ſi fideli placeat cum infideli habitare, non à ſe inuicem ſeparentur, iuxta Pauli ſententiam.

CAN. LXXIII.

Ne Crucis figura in pauimento fiat.

1. Cor. 7.

Cum Crux viuifica illud ſalutare nobis oſtēderit, nos omne ſtudiũ adhibere oportet, vt ei per quam ab antiquo lapſu ſaluati ſimus, eum, qui par eſt honorem habeamus. Vnde & mente & ſermone & ſenſu adorationem ei tribuentes, Crucis figuras, quæ à nonnullis in ſolo ac pauimento fiunt, omnino deleri iubemus, ne incedentium conculcatione victorię nobis trophæũ iniuria afficiatur. Qui ſecus fecerit, excommunicari decernimus.

CANON LXXIIII.

Vt ne agapes fiant in eccleſia.

Locos de-

Non oportet in Dominicis locis vel eccleſiis

charitates quas vocant, facere & intus in æde comedere, & accubitus ſternere. Qui hoc fecerint, ceſſent, vel excommunicentur.

CAN. LXXV.

Vt cantores eccleſiaſtici non vtantur modulatione inordinata.

Eos qui in eccleſiis ad pſallendum accedunt volumus nec inordinatis vociferationibus vti, nec naturam ad clamorem vrgere, nec aliquid eorum quæ eccleſiæ non conueniunt, ſed cum magna attentione & cõpunctione pſalmodias, Deo qui eſt occultorum inſpector, offerre.

CAN. LXXVI.

Ne intra eccleſiarum ambitum mercimonia vendantur.

Non oportet intra ſacros ambitus, cauponã, vel aromatum ſpecies proponere, vel alias venditiones facere, ſuam venerationem eccleſiis ſeruantes. Saluator noſter nos inſtituit non facere domum Patris noſtri, domũ negotiationis. Qui ſecus fecerit, ſegregetur.

CAN. LXXVII.

Ne fideles cum mulieribus vnà lauentur.

Non oportet ſacris initiatos vel clericos, vel exercitatores ſiue monachos lauari cum mulieribus, nec omnem Chriſtianum laicum. Hæc eſt enim prima cõdemnatio apud gentes. Qui hoc fecerit clericus, deponat, laicus excõmunicetur.

CAN. LXXVIII.

Vt fideles, q fe. apud catechiſtas fidem recitent.

Quod oportet eos qui illuminantur, fidem addiſcere, & quinta ſeptimanæ feria epiſcopo vel presbyteris renunciare.

CAN. LXXIX.

Partus virginis fuit citra vllam dolorem.

minicos vocat veſtibula & porticus eccleſia. Accubitus, lectulos molles, quos ad delicias ſternebant in templo. Lege Chryſoſt. in oratione panegyrica ſuper 6. ca. Eſai. Can. 30. ſynodi Laodicen. Coniugibus prohibetur etiam vnà lauari. Ca. 46. in ſyno. Laodicen.

Abſque vllo dolore virginis partũ eſſe confitentes (vt qui ſine ſemine cõſtitutus ſit) eos qui propter ignorantiam aliquid indecens faciunt, correctioni ſubiicimus. Vnde quãdo aliqui poſt diem natalis Chriſti Dei noſtri reperiuntur coquentes ſimilã, & ſe hac mutuo donantes, prætextu, ſcilicet honoris ſecundinarum impollutæ virginis matris: ſtatuimus vt deinceps nihil tale fiat à fidelibus. Nec enim hoc honor eſt virginis, quæ ſupra mentẽ & ſermonẽ quod comprehẽdi non poteſt verbũ peperit carne, ex communibus & iis quæ in nobis fiunt, inenarrabilem eius partum metiri ac deſcribere. Siquis hoc fecerit clericus, deponatur: laicus ſegregetur.

CAN. LXXX.

Clericus vel laicus per tres hebdomadas abſens ab eccleſia punitur.

Siquis epiſcopus vel eorum qui in clero cenſentur, vel laicus nullam grauiorẽ habeat neceſſitatẽ vel negotiũ difficile, vt à ſua eccleſia abſit, frequentius, ſed in ciuitate agens tribus diebus Dominicis vnà non conueniat, ſi clericus eſt, deponatur: ſi laicus, à communione ſeparetur.

CAN. LXXXI.

In triſagio non apponendam crucem.

Petrus Fallo innouator huius hæreſis ꝙ trinitas ſit crucifixa, in 5. ſynod. generali dãnatur.

Quoniam nouimus in quibuſdam locis in triſagio acclamari poſt illud, Sanctus immortalis, ille crucifixus pro nobis, miſerere nobis. Nos cum antiquis patribus ſtatuentes, anathematizamus eos qui deinceps talem ſuſceperint vocem in eccleſia, vel aliàs ter ſancto hymno apponentes. Si trangreſſor fuerit ſacerdos deponatur: ſi laicus, excommunicetur.

Triſagium appellant Græci hymnũ in quo Deus terſanctus nominatur, vt ibi: Sancte Deus, Sancte fortis

fortis, Sancte & immortalis. Anathematizant ergo patres illos, qui ſic acclamauerint, Sancte Deus crucifixus, &c. Sancte fortis crucifixus, Sancte & immortalis crucifixus, &c.

CAN. LXXXII.

Vt Christus deinceps in figura humana pinguatur, non Agni.

Inter venerabilium imaginũ picturas Agnus digito præcurſoris monſtratus depingitur, qui in figuram receptus eſt gratiæ, adumbrans nobis verum illum per legem agnum Chriſtũ demonſtratum. Antiquas ergo illas figuras & vmbras velut quaſdã veritatis notas, adumbrationéſque eccleſiæ traditas vendicantes, gratiam eiuſdem præponimus, & veritatem hanc vt legis complementum, ſuſcipimus. Itaque hoc iam quidem re perfectum, pictorium artibus ante omnium oculos præſcribatur, & picturam illius Agni Chriſti Dei noſtri, qui tollit peccata mundi vt humanus character valet exprimere, & in imaginibus in poſterum pro vetere Agno erigendam ſancimus, per quam humilitatẽ Dei verbi contemplamur, & velut manuducimur ad memoriam illius conuerſationis in carne, & paſſionis, eiúſque mortis ſalutaris, & redemptionis quæ huic pro mundo facta eſt.

Patres voluerunt ceſſare typos præſente veritate. Hinc prohibuerunt ſpiritum ſanctum ſub columba figurari, & Magos ſub ſtella, & Christum ſub vetere Agno, ſed humana forma. *Auther.*

CAN. LXXXIII.

Mortuis non danda eucharistia.

Nemo cadaueribus mortuorũ euchariſtiam impartiatur, ſcriptum eſt: Accipite & comedite. Cadauera nec accipere valent, nec comedere.

Hæc idem præcipit ca. 12. concil. Antiſiodorẽ. ſupra.

Canon 84. eſt can. 6. concilij Carthа. 5. De baptizandis infantibus quando non eſt certum eos baptizatos.

CAN. LXXXV.

Quomodo libertas donata ſeruis valeat.

Serui à propriis dominis libertate donati corã tribus teſtibus, vt hoc honore fruãtur, ſancimus.

CAN. LXXXVI.

Contra alentes ſcorta.

Qui ſcorta in perniciem animarum congregant & alunt, ſi clerici fuerint, deponantur: ſi laici, ſegregentur.

CAN. LXXXVII.

Vir qui relicta vxore aliam ducit, adulter eſt.

Quæ virum reliquit adultera, ſi ad aliũ ſe con-
Hier. 3. tulit, ſecundum ſacratum Baſilium, qui optime hoc ex propheta Hieremia colligit, &c. & qui reliquerit legitimam vxorem & aliam duxerit, iuxta Domini ſententiam adulter eſt. Sancitum eſt, vt hi qui tales per annum lugeant, per biennium ſint audientes, per triennium ſubiaceant: & tandem ſexto anno congregentur cum fidelibus, & ita demum menſa domini digni habeantur, ſi cum lachrymis pœnituerint.

CAN. LXXXVIII.

Ne quis iumentum in templum inducat.

Nemo in ſacra templa iumentum inducat: præterquam ſiquis iter faciens maxima opprimatur neceſſitate, & carens domũcula aut diuerſorio, ad huiuſmodi templum diuertit. Si enim iumentum non introduceret, forte illud periret, & ipſe ob iumenti iacturam, inopus conſilij, ad celeriter viã capeſſendã mortis periculo obiiceretur. Sabbatum enim propter hominem eſſe factum docemur. Quare pіæ omnibus eſtimãda

eſt

eſt hominis ſalus,& commoditas. Qui ſecus fuerit clericus, deponatur: laicus ſegregetur.

CAN. LXXXIX.

Dies paſsionis Domini noſtri ieiunio celebretur vſque ad mediam noctem.

Qui dies ſalutaris paſſionis in ieiunio & oratione & cõpunctione cordis peragunt, oportet circa horã mediæ noctis magni ſabbati ieiunos eſſe, cum Euãgeliſtæ Matthæus & Lucas, ille per dictioné, veſpere aũt ſabbati, hic verò per profundũ diluculũ, tarditaté, noctis nobis præſcribant.

CAN. XC.

Ne dominicis diebus genua flectamus.

Ne dominicis diebus genua flectamus, à diuinis patribus noſtris canonice accepimus. Quare poſt veſpertinum ingreſſum ſacerdotũ in ſabbato ad altare, vt more obſeruatũ eſt, nemo genu flectit vſque ad ſequẽté veſperã poſt Dominicã: in qua poſt acceſſum ad candelabrũ rurſus genua flectẽtes, ſic preces domino offerimus, ſi celebramꝰ reſurrectioné domini noſtri Ieſu Chriſti.

CAN. XCI.

Contra fœminas quæ abortus procurant.

Quæ pharmaca procurant abortus facientia, & quæ venena ſuſcipiunt partus perimentia, pœna occiſoris accuſentur.

CAN. XCII.

Puniantur raptores, & conſiij.

Raptores fœminarum ſub nomine conſortij, ſiue patratores ipſi, ſanciuit ſynodus ſancta vt clerici deponantur, laici anathematizentur.

CAN. XCIII.

Nequis ad ſecunda vota tranſeat, niſi certus de morte coniugis.

Mulier quæ viro ſecedente & incomperto quo terrarum agat, antequam de morte certa ſit, alteri nupſerit, mœchatur. Similiter & militum vxores quæ nubunt ignorantes virorum facta, eidem ſubiaceant rationi, vt quæ non expectant reditum viri peregrinantis. Quanquam in hac re eſt quodammodo venia digna, quia plerunque mors præſumitur. CAN. XCIIII.

Nequis ethnice iuret.

Iurantes iuramenta ethnica, nos huiuſmodi homines excommunicandos decernimus.

CAN. XCV.

Qualiter ſuſcipiendi hæretici.

Can. 19. Concilij Nicæ. & c. 7. & 8. Laod. & c. 7. ſynod. 2. Iuxta editionẽ Græcam, quoniam deeſt in Latinis exemplaribus.

Venientes ad eccleſiam hæreticos ſuſcipimus ſecundum morem, & ordinem traditum, Arrianos quidem & Macedonianos & Nouatianos, qui ſe puros ſinceróſque vocãt, & Tetradiſtas & Apollinariſtas ſuſcipimus, ſi libellos afferant, & execrentur quamlibet hæreſim. De Paulianiſtis autem conſtitutio ab eccleſia catholica facta eſt, vt omninò rebaptizentur. Eunomianos verò qui vna ſubmerſione baptizantur, & Montaniſtas, qui hic Phryges dicuntur & Sabellianos, & reliquas omnes hæreſes, præſertim qui à Galatarum regione ſunt profecti, venientes ad eccleſiã non ſecus ac gentes ſuſcipimus. Et primo die ipſos Chriſtianos, facimus. Secundo verò catechumenos. Tertio tamẽ ipſos auctoramus poſtquam ter inſufflauimus in faciem & aures. Sic illos initiamus facimúſque vt in eccleſia numerentur, & audiant ſcripturas & tunc illos baptizamus. Manichæos verò & Valentinianos & Marcioniſtas, & huiuſmodi hæreſum libellos oportet facere, & execrari hęreſim, & Neſtorium & Euthycheum, & Dioſcorum, & Seuerum, & reli

reliquos huiuſmodi hæreſum principes, & omnes prolatas hæreſes: & ſic participes eſſe ſanctæ communionis.

CAN. XCVI.

Ne quis calamiſtratis crinibus incedat.

Qui per baptiſmum Chriſtum induerunt, conuerſationem eius in carne imitaturos profeſſi ſunt. Qui igitur capillos in perniciem intuentiū excogitata quadam implicatione digerunt, intentéque ornant, veluti quaſdam eſcas infirmis animabus ex eo proponentes, ea rationi paterna pœna curamus, vt pædagogi ipſos inſtituentes, & modeſtè viuere docentes, vt cum reliquerint deceptionem hanc & ineptias, ad perpetuā beatámque vitā aſſidue mentem cōuertant, & in timore purè & caſtè conuerſentur, ad Deúmque quantum fieri poteſt, accedant & interiorem potius quam exteriorem hominem virtutibus ornent, vt nullas ſecum reliquias ferant aduerſæ ſtoliditatis. Qui ſecus ſe geſſerit, excōmunicetur.

CAN. XCVII.

Qui templa prophanant, reiiciendi.

Qui cum vxore habitant, vel temere aliàs ſacra loca prophanant, & ſic in ipſius diuerſantur, eiiciendos ſancimus à penetralibus ædium ſanctarum. Qui hoc non ſeruauerit, ſi clericus eſt, deponatur: ſi laicus, ſegregetur.

CAN. XCVIII.

Qui mulierem alij deſponſatam viuente adhuc ſponſo in vxorem duxerit, iudicio adulterij ſubiaceat.

CAN. XCIX.

Ne particulæ ſtatæ ſacerdotibus offerantur.

Et hoc in Armeniorū regione fieri intelleximus, quoſdā intus in ſacris altaribus cū carniū

portiones elixauerint, offerre particulas quaſdam ſacerdotibus, quæ ſolenniter à victimis abſcind bantur, eas Iudaice diſtribuentes. Quare ſancimus ne ſacerdotibus liceat præcipua certáque tornacula carnium ab offerentibus accipere, ſed illis contenti ſint, quæ offerenti placuerint, & huiuſmodi oblatio extra eccleſiam fiat. Qui ſecus fecerit, excommunicetur.

CAN. C.

Ne turpes imagines pingere liceat.

Facile ſenſu corporei quæ ſua ſunt in animã deriuant. Picturas igitur oculorũ præſtigiatrices ſiue in tabulis, ſiue aliàs propoſita, & mentis corruptrices, & ſufflãmationũ ad turpes voluptates incitatrices, ſancimus vt nullatenus in poſterum pinguantur. Si quis auté hoc fecerit, excõicetur.

CAN. CI.

Quo geſtu accedere oporteat ad euchariſtiam.

Hominem ad Dei imaginem factum diuinus Apoſtolus vocat corpus Chriſti & templum. Cum omnem ergo ſenſibilem poſſeſſionem ſuperet, qui ſalutari paſſione cœleſté aſſecutus eſt dignitatem, manducans & bibens Chriſtum, omnino vitæ applicatur æternæ anima & corpore ſanctificatus particeps eſt Diuinæ gratiæ. Quare ſi quis voluerit ſynaxis tempore communicare puriſſimo Chriſti corpore, & coram ipſo participatione eſſe, manus in formam crucis figurans, ſic adeat, & ſuſcipiat gratiæ communionem. Eos enim qui præ manu vaſcula quædam aurea, vel ex alia materia conſtruunt ad ſuſceptionem Diuini doni, & per illa immaculatam communionẽ volunt, nullo modo admittimus, vt præferentes materiam inanimem hominique obnoxiam, Dei imagini. Si quis ſacerdos participes

cipes fecerit communionis huiuſmodi, vaſcula admouentes, excommunicetur qui hæc infert.

CAN. CII.

In abſoluendis hominibus à peccatis quæ cura adhibēda.

Oportet qui facultatem abſoluendi & ligandi à Deo receperunt, peccati qualitatem ſpeculentur, & peccatoris promptitudinem ad reuerſionem, vt ſic medicamentum admoueant ęgritudini aptū, ne ſi de peccato ſine diſcrimine ſtatuant, aberrent à ſalute ægrotantis. Non enim ſimplex eſt peccati morbus, verū varius & multiformis plurimiſq; noxiis propaginibus ſuppullulans, ob quas malum longè lateque diſſunditur ac ſerpit quouſque tandem virtuti medicātis reſiſtat. Igitur qui oſtendere voluerit quantum valeat in ſpirituali medendi arte, oportet attēte rimari qualiter affectus ſit qui peccauit an ad ſalutem inclinet, an contrà moribus quibus familiariter aſſueuit, aduerſus ſe ægritudinem prouocet inſpicere: & quid ille ſecum deliberet ad redeundum ad meliorem frugem. An obtemperet magiſtro, an mentis vlcus per admota pharmaca creſcat: & ſic miſericordia æqua lance impartiri. Summa enim ratio & Deo & præfecto huic paſtorali curæ errantem ouem reducere, & vulneratam ab angue curare, & nec per præcipitia deſperationis detrudere, nec habenas laxare ad vitæ diſſolutionem & contemptum, ſed omnimodo qua pharmacis auſterioribus qua mollioribus & lenioribus morbo cōtraire pugnaréque, vt vlcus cicatricem obducat, vt qui notos habeat pœnitentię fructus, & hominē ad claritatem illam ſupernam vocatum, prudenter gubernet. Vtraque igitur ſcire oportet, & quæ ſunt rigoris,

Infrà ca. 7. concilij Vormacien.

& quæ commiſerationis:ſequi verò non eos qui ſuperficiem traditarum figurarum ſuſcepere, vt nos diuinus Baſilius docuit. Imperator Iuſtinianus fidelis in Deum Ieſum Chriſtum aſſiſtens omnibus decretis & obtemperãs,ſubſcripſi. Sanctiſſimus Papa Romanus: Paulus epiſcopus Conſtantinopo.nouæ Romæ,definiens ſubſcripſi. Similiter & reliqui epiſcopi ex omni prouincia ſubſcripſere 217.

Expliciunt canones ſextæ ſynodi in Trullo congregatæ.In Decreto Gratiani aſcribuntur aliquot decreta huic ſynodo,& ſeptimæ etiam generali,quæ inter ſupra ſcriptos Canones non cõtinẽtur.Ex quo certo apparet vitio typographorum id factum eſſe.

Concilium Tolet.12.

CONCILIVM TOLETANVM XII. tempore Agathonis Papæ vel Leonis Papæ,anno primo Eruigi regis.

CAN. I.

Rex Hiſpaniarum ele git ſibi ſucceſſorem.

AGnoſcitur verus Rex, & legitimus Bambæ ſucceſſor Eringius quem & diuinum iudiciũ in regno præelegit,& deceſſor princeps ſucceſſorem ſibi inſtituit,& totius populi amabilitas exquiſiuit,vnde ſubiecit ſynodus ſic: Dignum eſt, vt ſacerdotum ordo honorabiliter veneretur & ſuſcipiat in regem.Vnde non erit iam deinceps ab anathematis ſententia alienus,quiſquis contra ſalutem eius erexerit vocem.

CAN. II.

De his qui pœnitentiam neſcientes accipiunt.

Multos ſæpè aſpeximus in ſalute poſitos,vltimum deſiderantes pœnitentiæ fructum: & rurſus nimietate ægritudinis ita loquendi & ſentiẽdi naturale perdidiſſe officium,vt nulla illis cura ſalutis ſuæ videretur ineſſe,nullo etiam priſti-

næ deuotionis noſcerentur deſiderio anhelare: quorum tamen caſibus fraternitas cōdolens ita talium neceſſitatesque in fide ſuſceperit ſua, vt vltimum illis tribuatur viaticum, ſcilicet ne ſine fructu pœnitentiæ videantur trāſire à ſeculo. Quod ſi forſitan reſpiciente Domino, ſaluti priſtinæ reformentur, agunt cautionibus vanis & oppoſitionibus execrandis, qualiter à ſe tonſuræ venerabile ſignum expellant, atque habitum religionis abiiciant, impudentiſſime aſſerentes ideo ſe nullis regulis eccleſiaſticæ diſciplinæ ſub hoc voto teneri, quia pœnitentiam nec ipſi petierunt nec conſentientes acceperunt: quorum impudentia diuinæ bonitatis, quæ eos ad tam venerabile ac fœcundi fructus vocauit ſacramentum, turpiter immemor, & obſtinata procacitas non aliquando diceret talia, ſi qualiter ad vitam per ſacroſancti lauacri gratiam veniret, meminiſſet. Etenim paruulorum infantium vita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatem diſcernendi, vel expetendi ſenſui aptior iudicetur, niſi ex ſponſione fidelium baptiſmi accipiant ſacramentū, nullo ſenſu nulla etiam diſcretionis induſtria id appetere poſſunt. Vnde ſicut baptiſma, quod neſcientibus paruulis ſine vlla contentione in fide tantum proximorum accipitur, ita pœnitentiæ donum, quod neſcientibus illabitur, aliíſque impugnantia violationis, hi qui illud acceperint, obiectabunt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc violauerit ſynodale inſtitutum, vt verè transgreſſor paternis regulis ferietur. Nec enim iſta ſtatuentes, ſacerdotes quoſque, vt paſſim & licenter donum pœnitentiæ non pœnitentibus audeant prorogare abſoluimus, ſed hos qui,

qualiter forte pœnitentiam ſuſceperint, ne vlterius ad militare cingulum redeant, religamus.

CAN. III.

Vt quos regia admittit poteſtas, clerus non euitet.

Vidimus nonnullos & fleuimus ex numero culpatorum receptos in gratiam principum, extorres extitiſſe à collegio ſacerdotum, ab eis nulla ſe abſtinebit ſacerdotum communio, ſed quos regia poteſtas aut in gratiam benignitatis receperit aut participes menſæ ſuæ effecerit, hos ſacerdotum & populorum conuentus ſuſcipere in eccleſiaſticam communionem debebit, vt quod principalis pietas habet acceptum, à ſacerdotibus Dei non debeat eſſe extraneum.

CAN. IIII.

Vt in villulis nullus ordinetur epiſcopus in Sardicen.concil.26.in Laodiceno 57.In Carthaginen.2 c.5.& Carthaginen.3.c.42.

CAN. V.

Contra ſacerdotes qui non ſemper ſacrificantes, communicant.

De conſec. diſtin.2. Relatũ eſt nobis quoſdam. Semper in oblatione ſacrificij fiat cõmunio.

Relatum nobis eſt, quoſdã de ſacerdotibus nõ tot vicibus communionis ſanctæ gratiã ſumere, quot ſacrificia in vna die videntur offerre, ſed in vno die, ſi plurima per ſe Deo offerant ſacrificia, in omnibus ſe oblationibus à communione ſuſpendũt, & in ſola tantũ extrema ſacrificij oblatione cõmunionis ſanctę gratiã ſumunt, cũ dicat Apoſtolus: Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris? Certum eſt ꝙ hi qui ſacrificantes nõ edunt, rei ſunt Dominici ſacramenti. Quicũque ergo ſacerdotũ deinceps diuino altari ſacrificiũ oblaturus acceſſerit, & ſe à communione ſuſpenderit, ab ipſa qua ſe indecenter priuauit gratia communionis anno vno repulſum ſe nouerit.

1 Cor.10.

CAN.

CAN. VI.

De authoritate conceſſa Pontifici Toletano in promotiones epiſcoporum.

Illud quoque decernendum nobis occurrit quòd in quibuſdam ciuitatibus decedentibus epiſcopis propriis, dum differtur diu ordinatio ſucceſſoris, non minima creatur officiorum diuinorum offenſio. Vnde placuit omnibus, (ſaluo priuilegio vniuſcuiuſque prouinciæ) vt licitum maneat deinceps Toletano pontifici, quoſcunque regalis poteſtas elegerit, & iam dicti Toletani pontificis iudicium dignos eſſe probauerit, in quibuſlibet prouinciis præficere præſules, & decedentibus epiſcopis eligere ſucceſſores. Si tamē vt quiſque illis fuerit ordinatus, poſt ordinationis ſuæ tempus infra triū mēſium ſpatiū proprij metropolitani præſentiā viſurus accedat, qualiter eius authoritate vel diſciplina inſtructus condignè ſuſcepta ſedis gubernacula teneat. Quòd ſi per deſidiam aut neglectum quilibet conſtituti temporis metas exceſſerit, excommunicetur. Hanc quoque definitionis formulam ſicut de epiſcopis, ita de cæteris rectoribus placuit obſeruandam. *Diſt. 63. Cum longe latéque.* *Toletanus pontifex præficit nouos epiſcopos quos regia poteſtas prius elegit*

CAN. VII.

De recepto teſtimonio perſonarum, quæ per legem teſtificandi licentiam perdiderunt. Nihil habet annotatione dignum. *13. quaeſt 5 Præceptū domini eſt.*

CAN. VIII.

De his qui vxores ſuas temere relinquunt.

Præceptū Domini eſt, vt excepta cauſa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Et ideo quicunque citra culpam criminis ſupra dicti vxorem ſuam quacunque occaſione dimiſerit, quia quos Deus iunxit, ille ſeparare diſpo- *Et in Decreto. Iuo. lib.* *Matt. 52*

ſuit,tandiu ab eccleſiaſtica cōmunione priuatus, & à cœtu omnium Chriſtianorum maneat alienus, quandiu ſocietatem relictæ coniugis ſynceriter amplectatur & foueat. Ita tamen, vt qui iam admoniti à ſacerdote ſemel bis, terque vt corrigerentur, ad thorum ſuæ coniugis noluerint redire, & à palatinæ dignitatis officio ipſi ſe ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quādiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt.

CAN. IX.

Diſt. 54. Et ſi iudæorū ſerui. De confirmatione legum, quæ contra Iudæorum nequitiam promulgatæ ſunt per Eringium regem.

CAN. X.

17 qō. 4. Definiuit ſanctum. Conſentiente pariter Domino noſtro Eringio rege hoc ſanctum concilium definiuit, quòd nullus audeat eos qui confugiunt ad eccleſiam metu vel terrore, qui ibi reſident, inde vi abſtrahere.

CAN. XI.

Contra cultores Idolorum, vt per regiam poteſtatem puniantur. Exo. 22. Deute. 17.

CAN. XII.

Vt annis ſingulis in vnaquaque prouincia concilium celebretur.

CAN. XIII.

Totum cōſumitur in gratiarū actionibus Deo, & Regi Eringio, & ſubſcriptionibus epiſcoporū.

Explicit concilium Toletanum 12.

Bened. pap. 81. Benedictus 2. Papa 81. ſub Petro, patria Romanus, diuinæ ſcripturæ ita operam dedit, vt exercitatione & doctrina in rebus diuinis ſingularis tunc haberetur. Ad hunc Conſtantinus Imperator 61. (hominis ſanctitate permotus) ſanctionem miſit, vt deinceps, quē clerus populus, exercitúſque Romanus in Pontificem elegiſſet, eundem ſtatim verum Chriſti vicarium eſſe om-

nes

nes crederent, nulla aut Conſtantinop. Principis, aut Italiæ hexarchi expectata authoritate, vt antea fieri conſueuerat: id enim ratū erat in creando Pontifice, quod princeps confirmaſſet, vel qui eius vices in Italia gerebat, ſedit annū vnum.

IOannes 5. Antiochenus 82. ſub Petro, ſedit annos duos, vir ſingularis religionis, & manſuetudinis. Conſtantino Pogonato Imperat. circa annum Domini 685. *A.D.679* *Ioannes 5. pap 82.*

COnon, Thracia oriundus 83. ſub Petro, ſedit an. vnū. Seruius Antiochenus 84. Papa ſub Petro, ſedit annos 9 Hic tempore Deodati pōtificis Rom. veniens in clerum Romanum aſciſcitur. Deinde verò ob eius doctrinam & diligentiam circa myſteria, & rem diuinam per ordines conſcendens ſanctæ Suſannæ preſbyter cum titulo eius loci creatur. Nunc vocatur Cardinalis eius tituli, inde aſſumptus eſt ad pontificatum, Iuſtiniano Imperatore 62. *A.D.680* *Cono pa.83* *A.D.681.* *Ser. pa.84.* *Huius temporibus Beda vixit in Anglia.*

IOannes 6. Græcus. 85. ſub Petro, ſedit annos tres. Tempore huius Pontifi is Sarraceni occupata Libya & Aphtyca, tranſmiſſo Atlantico freto, omnes Hiſpanias præter Aſtures & Cantabros occupant. Sub hoc floruit Beda, qui ob religionem & modeſtiam Venerabilis nuncupatus eſt, & Strabo, & Haymo Bedæ fratres. *A.D.690* *Ioannes 6. pont. 85.*

IOannes 7. Papa 86. ſub Petro, natione Græcus, ſedit annos 2. *Ioannes 7. pont 86.*

Siſinius Syrus 87. Pap. ſub Petro, ſedit dies 20. *Eodem Siſin. pa.87.*

COnſtātinus Syrus 88. ſub Petro ſedit annos ſeptē. Prædicti Pōtif. fuerunt ſub Iuſtiniano. *Conſtant. pap.88.*

CONCILIVM TOLETANVM XIII. Anno quarto eiuſdem Regis Eringij, nihil habet ſingulari annotatione dignum. *Concilium Toletan.13.*

A.D.708 Gregor, 2. Pont.89.

GRegorius 2. Papa 89. natione Romanus ex patre Marcello, ſ. dit annos 16. menſes 9. dies 12. Leone Iconomacho Imperator. 68. Fuit hic Pontifex diuina ſcriptura eruditus, facundus eloquentia, conſtans animo, eccleſiaſticorum dogmatum defenſor, & cõtrariorum fortiſſimus impugnator. Eo tempore fluuius Tyberis alueũ ſuum egreſſus ſe per cãpeſtria dedit, & intumuit inundatione aquarum multarum, & tranſcendit aliquibus locis & muris vrbis, & vltra baſilicam ſancti Marci per plateas ſe extendit ita vt in via lata ad vnam & ſemis ſtaturam aqua eiuſdem fluminis excreuiſſet.

Item ſimilis fuit ſub Paulo 4. anno domini 1557. die 14. Septembris.

Similis inundatio fuit ſub Clemen. 7. anno domini 1530. 8. die Octobris.

Extant aliquot huius pontificis epiſtolæ maxime ad Thuringos, & Saxones, & Germanos, qui deſerta fide ad idola colenda fuerant compulſi per Paganos, ad quos miſit Bonifacium epiſcopum, qui eos ad fidem Catholicam euocaret.

A.D.729 Gregor. 3. pont. 90.

GRegorius tertius 90. Papa ſub Petro natione Syrus, ex patre Ioanne, ſedit annos 10. menſes 8. dies 25. vir mitiſſimus, & valde ſapiens in diuinis ſcripturis ſufficiẽter inſtructus. Græca Latináque lingua eruditus. Pſalmos omnes per ordinem retinens memoriter, & in eorum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus, Leone 3. Iconomacho Imperator. circa annum Domini 731.

Extant decreta illius quæ in ſynodo quadam inſtituit obſeruanda, in quibus cauetur ne inter conſanguineos celebrentur coniugia quomodo nunc cautum eſt in iure.

Extat epiſtola eius ad Bonifacium apud Germaniam legatum in qua conſultus de duobus

artic

articulis, reſpondet. Primò legebatur in tua epiſtola, vt quota progenies, propinquorum matrimonio copuletur. Dicimus quod oportuerat quidem quãdiu ſe agnoſcunt affinitate propinquos ad huius copulæ non accedere ſocietatem, ſed quia temperantia magis, & præſertim in tam barbaram gentem plus placet quàm diſtrictio cenſuræ, concedendum eſt, vt poſt quartam generationem iungantur. Secundũ, quod quæris, Si mulier infirmitate correpta non voluerit debitum viro reddere, quid eius faciat iugalis. Reſpondet: Bonum eſſet ſi ſic permaneret, vt abſtinentiæ vacaret: ſed quia hoc magnorum eſt, ille qui ſe non poterit continere, nubat magis: non tamen ſubſidij opera ſubtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, & non deteſtabilis culpa excludit.

Forſan ea infirmitas præceſſit vinculum matrimonij, & erat talis, quæ redderet illam incapacem coniugij: quoniam ſi ſubſequuta eſt infirmitas coniugum, non daretur ea venia denuo nubendi. *Author.*

ZAcharias papa 91. ſub Petro natione Græcus ex patre Polychronio, ſedit annos 10. menſes 3. dies 14. vir mitiſſimus atque ſuauis, amator cleri & totius populi Romani, tardus ad iraſcendum, & velox ad miſerendum. Conſtantino & Irene eius matre imperantibus. Hic inuenit totam Italiam bellorum turbatione commotam: quam ſuo prudentiſſimo ſtudio penè totam pacauit. Extat epiſtola Bonifacij apud Germanos legati ad Zachariam papam, in qua requirit voluntatem ſedis Romanæ in quibuſdam, quæ viſa ſunt illi neceſſaria ad confirmandam fidem Germanorum. *Zach pont. 91.*

Primum, Neceſſe habemus indicare paternitati veſtræ, quia per Dei gratiam Germaniæ *Bonifacius petit confir mari.*

mari per e- piſco. Rom. ſedes epiſco pales quas erexerat in Germ.

populis aliquantulum correctis tres ordinauimus epiſcopos, & prouinciam in tres parochias diſcreuimus, & in illa tres vrbes in quibus cõſtituti & ordinati ſunt, ſcriptis authoritatis veſtræ confirmati & ſtabiliri precantes deſideramus: vt ſi Dominus voluerit, per authoritatem & præceptum ſanctiſque iuſſionibus apoſtolicis fundatæ & ſtabilitæ ſint tres in Germania epiſcopales ſedes, & vt præſentes vel futuræ generationes non præſumant vel parochias corrumpere, vel violare præceptum apoſtolicæ ſedis.

Secundum, Notum ſit ſimiliter paternitati veſtræ quòd Carlomagnus Rex Francorum me accerſitum ad ſe rogauit, vt in parte regni Francorum, quæ in ſua eſt poteſtate, ſynodum inciperē cõgregare, & promiſit ſe de eccleſiaſtica religione quæ iam longo tẽpore, id eſt non minus quã per 60. vel 70. annos calcata & diſſipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter ſi hoc (Deo inſpirante) veraciter implere voluerit conſilium & præceptũ ſanctæ veſtræ authoritatis, id eſt apoſtolicæ ſedis habere & ſcire debeo.

Requirit autoritatē põtificis Roma. ad congregãdam ſynodum.

Tertium, Deinde ſi inuenero apud illos diacones & presbyteros fornicarios & adulteros, & ſic pro populo ſacras oblationes offerre, volo habere præceptum & conſcriptum authoritatis veſtræ quid de talibus definiatis, vt per reſponſum apoſtolicum conuincantur & arguantur peccatores.

Quartum, Inueniuntur quidam inter eos epiſcopi, qui licet dicant ſe fornicarios vel adulteros non eſſe, ſunt tamen ebrioſi, & incurioſi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu ſanguinem hominum paganorum, ſiue Chriſtianorum: Volo ſcire ſen

re ſ[illegible]entiam veſtram, quia ſeruus legatus apoſtolicæ ſedis eſſe dinoſcor, vt vnum ſit verbum m[illegible]um hic & veſtrum ibi.

Quintum, De vna re & conſiliũ quærere & licentiam petere neceſſe habeo, eo quòd venerandæ memoriæ prædeceſſor veſter, ſicut audiſtis, in præſentia veſtra mihi præcepit, vt presbyterũ poſt obitum meum, Deo volente, in eccleſiaſtico miniſterio hæredem & ſucceſſorem conſtituere deberem, & hoc mihi (ſi Dei voluntas eſt) placet, ſed modo dubito, & neſcio ſi fieri poſſit, quia poſtea frater illius auunculum ducis regis Francorum occidit, & adhuc ignoramus qualiter iſta diſcordia pacificari & finiri valeat. Ideo obſecro, vt authoritate veſtra licentia ſit, vt cum conſilio ſeruorum Dei de iſta electione faciam quod nobis in communi pro Deo & pro eccleſiæ vtilitate, vel fructu ſpirituali, & defenſione religionis optimum eſſe videatur, & mihi inſpirare dignetur Deus, quia hoc non videtur poſſe fieri ſi contrarius princeps fuerit.

Rogat Boniſa ius ſi poſſit eligere ſucceſſorem ſedis ſuæ.

Sextum, Quærere & interrogare paternitatis veſtræ conſilium debeo de quadam confuſione & ſcandalo prædicationis, quæ nuper ad nos veniens, mentem noſtram conturbauit, & ſacerdotibus eccleſiarum verecundiam incutiebat, quia laicus quidam dicebat ſibi ab apoſtolicæ ſedis pontifice ſanctæ memoriæ Gregorio datam fuiſſe licentiam, vt in matrimoniũ acciperet viduã auunculi ſui, quæ & ipſa fuit vxor conſobrini, & illa eo viuente diſceſſit ab eo, & iſti viro in tertio gradu propinqua illius eſſe dignoſcitur, qui nunc eam accipere deſiderans, affirmat ſibi licentiam datam, & deinde votum vouit Deo caſtitatis, & velata fuit, & iterum abiecto

De ſcandalo orto ex diſpenſatione.

velamine maritata:tale enim matrimonium ſu. pradictus homo ab apoſtolica ſede ſibi affirmat eſſe cōceſſum:quod nō æſtimamus verū,quia ſynodus & eccleſia in qua natus & nutritus fui,talem copulam & matrimonium, maximum ſcelus,& inceſtum & horribile flagitium,& damnabile piaculum fieri ex authoritate ſanctæ ſcripturæ iudicabant. Qua propter paternitas veſtra huius rei veritatem nobis indicare non dedignetur,vt eccleſiæ ſacerdotibus, vel populo Chriſtiano inde ſcandala,vel ſchiſmata,vel noui errores non oriantur & concreſcant.

Facile trahitur in exemplum quod Rom.

Septimum. Quia carnales homines idiotæ, Germani,vel Franci, ſi iuxta Romanam vrbem aliquid facere viderint ex his peccatis quæ nos prohibemus, licitum & conceſſum à ſacerdotibus eſſe putant: & dum nobis improperium deputant,ſibi ſcandalum vitæ accipiunt,ſicut affirmant ſe vidiſſe annis ſingulis in Romana vrbe, & iuxta eccleſiam ſancti Petri in die vel nocte quando Cal.Ianuarij intrant:paganorum conſuetudine,choreas ducere per plateas,& acclamationes ritu gentilium, & cantationes ſacrilegas celebrare, & menſas illa die vel nocte dapibus onerare. Quę omnia eo quòd ibi à carnalibus & inſipientibus videntur, nobis hic improperium, & impedimentum prædicationis & doctrinæ perficiunt: Et ſi iſtas paganias paternitas veſtra ibi in Romana vrbe prohibuerit, & ſibi mercedem, & nobis maximum profectum in doctrina eccleſiaſtica perficiet. Hæc omnia domine chariſſime propterea vobis nota facimus, vt veſtræ authoritatis reſpōſum talibus dare poſſimus, & per cautelam veſtræ doctrinæ oues eccleſiæ non ſeducantur:ſed lupi rapaces ſuperati pereant.

Epiſtola

Epiſtola Zachariæ papæ ad Bonifacium epiſcopum.

SVſcepimus fraternitatis tuæ literas, & petis vt per authoritatem noſtræ ſedis epiſcopales ibidem ſedes firmentur. Sed tua ſancta fraternitas pertractet maturè: ſi expedit, aut ſi loca vel populorum turbæ talia eſſe probãtur, vt epiſcopos habere mereãtur. Memineris quòd in ſacris canonibus præcipimur obſeruare, vt minimè in villulas vel in modicas ciuitates epiſcopos ordinemus, ne vileſcat nomẽ epiſcopi. Sed nos tuis literis prouocati, quæ propoſuiſti abſque mora cõcedi patimur, & ſtatuimus per apoſtolicã authoritatẽ epiſcopales illic ſedes quæ per ſucceſſionem epiſcopos mereãtur, & populis præſint, atq; in quibus verbũ prædicationis ſubiectis inſinuetur. Et nulli poſt hæc liceat hæc quæ à nobis ſancita ſunt, quoquomodo violare, quæ authorita. beati Petri Apoſt. firma eſſe decernimus.

Quomodo conſtituendæ ſedes epiſcopales. Diſt. 80. per totum.

De eo autẽ quod intimaſti ꝙ Carlomagnus te rogauit: Reſpõdemus quòd dum iuuante Deo quæ à præfato filio noſtro promiſſa ſunt, ad effectum perducta fuerint, tuáque fraternitas memorato cõcilio conſederit, ſi quos repererit epiſcopos, preſbyteros aut diaconos cõtra canones vel ſtatuta Patrum exceſſiſſe, id eſt in adulterio, vel ſi plures vxores habuerunt, aut ſi ſanguinem Chriſtianorum ſiue paganorum effuderunt, &c. nulla ratione apoſtolica authoritate permittas ſacerdotio fungi, quia tales à ſuo proprio ore falſi nominantur ſacerdotes; & peiores ac deteriores ſecularibus eſſe noſcuntur, qui ſe neque à fornicationibus, nec à nefariis matrimoniis abſtinent, neque ab hominum ſanguinis effuſione manus ſeruant innoxias. Quales eſſe ſacerdotes

Qualiter olim permiſſum eſt ſacerdotibus coniugium. Tit. 1.

exiſtimant, dicente Domino: Sacerdotes mei ſemel nubent, & Apoſto. Vnius vxoris virum, &c. Et hoc ante ſuſceptum ſacerdotium vti licitum eſt, nam à die ſuſcepti ſacerdotij etiam ab ipſo proprio coniugio prohibẽdi ſunt, &c. Quomodo ſe ſacerdotio fungi conſiderant, qui talibus ſceleribus inuoluti eſſe monſtrantur? Qui peiora ſecularium ſcelera committunt, vt plures vxores habere præſumant, quibus nec vnam conceſſum eſt poſt ſuſceptum miniſteriũ attrectare? Iſti nanque, vt præmium, nec ſacerdotio fungi patiantur, nec diuina contingere myſteria commonemus.

7. q. 14. de eo autem. Non conceditur vt episcopo ſuperſtite alius ſucceſſorem ſubroget.

7. q. 1. c. Petiſti vt cũ noſtro.

Ad quintum. De eo autem quod tibi ſucceſſorem cõſtituere dixiſti, vt te iubẽte in tuo loco eligat epiſcopum, hoc nulla ratione concedi patimur, quia contra omnem eccleſiaſticam regulam vel inſtituta patrũ eſſe monſtratur. Sed volumus vt tibi miniſtret, & ſit in euangeliũ Chriſti adiutor. Nimis enim reprehenſibile manifeſtum eſt, vt te viuente tibi alium ſubſtituamus. Sed hoc commonemus, vt quandiu te diuina iuſſerit clementia ſupereſſe, ſine intermiſſione orare non ceſſes, vt tibi Deus illum ſucceſſorem concedat, qui ei poſſit eſſe placabilis & populum quem ad ſuam gratiam per veſtræ ſanctitatis induſtriã vocare voluit, irreprehenſibiliter regere valeat, atque ad viam vitæ elaboret perducere. Si autem contingat aliquẽ poſt tui trãſitus diem ſupereſſe, quem idoneum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitum ea hora qua te de præſenti ſeculo migraturum cognoueris, præſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, vt huc veniat ordinandus. Hoc nulli alij concedi patimur, quod tibi charitate cogente largiri cenſuimus.

Conceditur Bonifacio vt hora mortis ſibi ſucceſſorẽ deſignet.

Ad ſextum, De illo autē qui viduam auunculi ſui,&c. Abſit hoc vt prædeceſſor noſter ita præciperet. Nec enim ab Apoſtolica ſede illa diriguntur, quæ contraria eſſe Patrū ſiue canonum inſtitutis perhibētur. Ideo admonere, adhortari, increpare eos frater ne ceſſes, quatenùs à tali ſceleſto recedant matrimonio, vt non in æternum pereant.

Quantum cauebat epiſcopus Romanus diſpenſare contra canones patrum.

Ad ſeptimum, De calendis verò Ianuariis, vel cæteris auguriis, vel aliis diuerſis obſeruationibus, quæ Gentili more obſeruari dixiſti apud beatum Petrum Apoſt. vel in vrbe Roma, hoc à nobis & omnibus Chriſtianis deteſtabile & pernicioſum eſſe iudicamus, dicente Deo: Non augurabimini, neque obſeruabitis ſomnia. Ita & à nobis cauendum eſſe cēſemus, vt nullis auguriis vel obſeruationibus attēdamus, quia omnia hæc abſciſſa eſſe à patribus ſumus edocti. Et quia per inſtigationem diaboli iterum pullulabant, à die qua nos iuſſit diuina clementia apoſtoli vicem gerere, illico omnia hæc amputauimus. Pari enim modo volumus tuam ſanctitatem populis tibi ſubditis prædicare, atque ad viam æternæ vitæ perducere, &c. Deus te incolumem cuſtodiat reuerendiſſime frater.

Leuit.19. Num.23.

Extat altera epiſtola ad eundem Bonifacium.

Reuerendiſſimo fratri Bonifacio epiſcopo,&c.

RETulerunt quòd fuerit in eadem prouincia ſacerdos, qui Latinā linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, neſciens Latinum eloquium infringens linguam, diceret: Baptizo te in nomine patria, & filia, & ſpiritu ſancta, ac per hoc tua fraternitas conſiderauit rebaptizare. Sed ſanctiſſime frater, ſi ille qui baptizauit, non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola

Ignorantia linguæ latinæ mutans verba baptiſmi, verum confert baptiſmum.

ignorantia Romanæ locutionis infringẽdo linguam baptizãs dixiſſet, non poſſumus cõſentire vt denuo baptizẽtur, quia quicunque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, vt tua fraternitas bene cõpertum habet, nullo modo rebaptizari debet, ſed per ſolam manus impoſitionem purgari. Vale frater.

SYNODVS SVB ZACHARIA papa mandato apoſtolico à ſancto Bonifacio & Francorum epiſcopis ſub Carlomagno duce habita anno 742.

In nomine Domini, &c. Ego Carlomagnus dux, &c. Anno ab incarnatione Chriſti 742. 11. cal. Martij, cum conſilio ſeruorũ Dei, & optimatum meorũ epiſcopos qui in regno meo ſunt cum preſbyteris ad concilium & ſynodum pro timore Chriſti congregaui, Bonifacium archiepiſcopum ac reliquos epiſcopos cũ preſbyteris eorum, vt mihi conſilium darent quomodo lex Dei & eccleſiaſtica religio recuperetur quæ in diebus præteritorũ principum diſſipata corruit, & qualiter populus Chriſtianus ad ſalutem animæ peruenire poſſit. Et ordinauimus conſilio ſacerdotũ, & optimatum meorum per ciuitates epiſcopos, & cõſtituimus ſuper eos archiepiſcopum Bonifacium qui eſt miſſus ſancti Petri.

CAN. I.

Quæ ſint prohibita eccleſiaſticis.

STatuimúſque per annos ſingulos ſynodum congregari, & falſos preſbyteros, & adulteros vel fornicatores diacones & clericos de peculiis eccleſiarum abſtulimus, degradauimus & ad pœnitentiam coëgimus. Et ſeruis Dei per omnia omnibus armaturã portare vel pugnare,

aut in exercitum & in hoſtem pergere omnino prohibemus, niſi illi tantummodò qui propter diuinũ miniſterium, id eſt Miſſarũ diuina adimplenda, & ſanctorũ patrocinia portanda ad hoc electi ſunt, id eſt vnũ vel duos epõs cum capellanis preſbyteris princeps ſecũ habeat, & vnuſquiſque præfectus vnum preſbyterũ, qui hominibus peccata cõfitentibus iudicare, & indicere pœnitentiam poſſit. Necnon & illas venationes, & ſyluaticas vagationes cum canibus omnibus ſeruis Dei interdicimus. Similiter accipitres & falcones non habeant.

Permittitur principi ad ſacra miniſteria vnum aut duos epiſcopos ſecum habere.

CAN. II.

Vt ſingulis quadrageſimis epiſcopo presbyter rationem miniſterij ſui reddat.

Decreuimus quoque iuxta ſanctorũ canones, vt vnuſquiſque preſbyter in parochia habitans epiſcopo illi ſubiectus ſit, in cuius parochia habitat, & ſemper in quadrageſima rationem & ordinẽ miniſterij ſui, puta de baptiſmo, de fide catholica, de precibus & ordine miſſarũ epiſcopo reddat & oſtẽdat. Et quandocũque iure canonico epiſcopus circuit parochiam ad populos confirmandos, preſbyter ſemper paratus ſit ad ſuſcipiẽdum epiſcopũ cum collectione & adiutorio populi qui ibi cõfirmari debet, & in cœna Domini ſemper nouum chriſma ab epiſcopo quærat, & epiſcopo teſtis aſſiſtat caſtitatis & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius.

CAN. III.

Abſque probatione ſynodali ignoti epiſcopi aut presbyteri non admittantur.

Statuimus etiam vt ſecundũ cautelam omnes vndecũque ſuperueniẽtes ignotos epiſcopos vel preſbyteros ante probationem ſynodalem in

eccleſiaſticum miniſterium non admittamus.

CAN. IIII.

Vt cum presbyteris vel diaconibus nulla mulier cohabitet.

Decreuimus quoq; vt presbyteri vel diaconi non ſagis, laicorum more, ſed caſſulis vtantur, ritu ſeruorum Dei, & nullus in domo ſua mulierem habitare permittat.

CAN. V.

Epiſcopo ſit cura ſpurcitias omnes Gentilitatis abiicere.

Item decreuimus vt vnuſquiſque epiſcopus in ſua parochia ſollicitudinem habeat adiuuante Graphione,qui defenſor eccleſiæ eſt, vt populus Dei paganias non faciat, ſed vt omnes ſpurcitias Gentilitatis abiiciat.

Explicit ſynodus ſub Carlomagno.

Stephanus pontif. 92. STephanus ſecundus papa, qui ſub Petro ſedit annos 5. dies 28. vir ſingularis religionis & prudentiæ.

A.D.750. Paul.pap. PAulus 1.papa 93.ſub Petro, natione Roman. Stephani 2.frater, ſedit ann.10.menſem vnũ, vir tantæ pietatis & humanitatis, vt noctu cum *Nota.* duobus aut tribus familiaribus cubicula pauperum ægrotantiũ circũiret, vnũquenq; eorum & verbis & eleemoſynis ad recuperãdã valetudinẽ cohortaretur, & carcerẽ quoq; frequẽter adibat.

A.D.760 Conſtant. pap. COnſtantinus ſecundus, papa 64. ſedit annum vnum.

A.D.791. Steph. pap. STephanus tertius Siculus, papa 95. ſedit annos tres,menſes quinque.

A.D.764 Adrian. papa. ADrianus primus, Romanus, 96. papa ſub Petro,ſedit 23. annos menſes 10. dies 17. nequaquam à prædeceſſoribus degenerauit, cum quouis optimo pontifice comparari poteſt.

SYNO

SYNODVS SECVNDA NIcæna, quam Græci ſeptimã generalem appellãt, Anno domini 781. imperantibus Conſtantino & Irene eius matre, ſub epiſcopo vrbis Romæ Adriano primo papa, celebrata contra eos qui imagines in eccleſiis damnant & eiiciunt, in qua imaginum expreſſiones adorandas & amplectendas relatiuè decretum eſt, & honorandas reliquias ſanctorum.

Actio prima.

IMperantibus piiſſimis Conſtantino cũ matre ſua Irene conueniente ſancta & œcumenica ſynodo in Nicæa Bythiniæ Petro archipreſbytero Romanæ eccleſiæ, & Petro monacho vicariis exiſtentibus apoſtolicæ ſedis, præſente Taraſio archiepiſcopo inclytæ Cõſtantinop. nouæ Romæ, & cæteris epiſcopis, &c.

Primò omnium venerunt in concilium tres epiſcopi ex conciliabulo Epheſino, in quo damnatæ fuerant imagines, reſipiſcentes: & attulerunt libellos confeſſionis ſuæ. Primus erat Baſilius Ancyræ epiſcopus, ſecundus Theodorus Cyrus epiſcopus Myron, & tertius Theodoſius epiſcopus Amorij. Baſilius epiſcopus è libello ſic cœpit legere.

Confeſſio catholica.

Credo & confiteor in Deum patrem omnipotentem, & in vnicum dominũ Chriſtum filium eius vnigenitũ, & in ſanctum ſpiritũ dominum viuificantem, & Trinitatem conſubſtantialem in throno eodem conſedentem, in vna deitate, poteſtate & authoritate, adoratã & glorificatam in vnius ſanctæ Trinitatis, & domini Dei noſtri Ieſu Chriſti œconomia, quemadmodũ ſex ſacræ œcumenicæ ſynodi tradiderunt. Hæc omnia

Baſilij prius hæretici confeſ. catholica.

ſic confiteor. Vniuerſam autē hæreticorū linguę incontinentiā abiiciens execror queadmodum ipſi ſeſe reddiderūt execrabiles. Interpellans etiā intemeratæ Virginis noſtræ Deiparæ, ſanctarū cæleſtium poteſtatum, omniúmque ſanctorum interceſſionē: horum etiā ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens & amplectens honorificè veneror, firmiter credens me illorū ſanctitatis fieri poſſe participē. Eodē modo venerandas imagines, quæ œconomiam Ieſu Chriſti domini & Dei noſtri qui propter ſalutē noſtram homo factus eſt, inuiolatæ Virginis dominę noſtræ Deiparæ, ſanctorūque apoſtolorū prophetarum, martyrum, & omniū ſanctorum ſuſcipio & amplector, eiſdémque honorem debitū exhibeo: Abiiciēs & execrās ex toto animo & corde congregatam ex deprauata mente & inſanias, & appellatam ſeptimā ſynodū apud eos qui rectè ſapiūt, nimium quàm iuſtè & canonicè ψευδοσύνοδον hoc eſt falſum conciliabulū appellatū, vtpotè ab omni pietate & religione alienū, & à Deo traditæ eccleſiaſticæ legiſlationi audenter & præfractè, ne dicam impie oblatrātem, venerādáſque imagines contumelia afficientē, iubentémque has è medio ſacrarum eccleſiarū tolli, cui præfuit Theodoſius falsò nominatus Epheſi epiſcopus. Siſinnius item Pergæ cognomine Paſtillas.

Anathematiſmi eiuſdē Baſilij Ancyræ epiſcopi.

Primus, Qui doctrinas ſanctorum Patrum & traditionem catholicæ eccleſiæ contemnunt: quique cauſantur & voces Arrij Neſtorij, Eutychis, & Dioſcori iactant dicentes quòd niſi ſatis ex veteri & nouo Teſtamento inſtructi eſſemus, ſanctorum Patrum, ſacrarum ſex ſynodorum

doctria

doctrinas, & catholicæ eccleſiæ traditiones ſequeremur, execratio.

Secundus, Qui inquiunt diabolicarũ inſidiarum inuentum ſacrarum imaginum culturam & ædificationem, nequaquã autem ſanctorum Patrum noſtrorum traditionem, execratio.

Cæteri anathematiſmi eadem continent, quæ & illi qui ſunt in fine ſeptimæ actionis.

Hæc quidem confiteor & approbo, & ex tota anima, corde, & mente demonſtro. Quòd ſi autem ſiue ex calumnia, ſiue ex inſtinctu volens nolens vllo tempore ab his deſciuero, alienus ſim & à ſancta Trinitate, & à catholica eccl.

Similiter & alij duo produxerũt libellos confeſſionis ſuæ ſequentes Baſilium Ancyræ epiſcopum ex Chryſoſtomo & ex Baſilio in oratione in quadraginta martyres, probantes venerationem imaginum, & cinerem ſanctorum martyrum: quos benignè excepit ſacra ſynodus, etiam reſtitutis eis ſuis ſedibus, in quibus continuo iuſſi ſunt reſidere.

Deinde adducti ſunt & alij plures epiſcopi ex eadẽ hæreſi: & placuit ſanctæ ſynodo ſecũdum canonem octauum Nicænæ ſynodi, & tertium Epheſinæ, & epiſtolam diui Baſilij ad Amphilochiũ ſuper ſimili negotio ſcriptã, eos ab hæreſi venientes recipi cum manuum impoſitione. *1. q. 7. Conuenientibus.*

Præceſſit autem longa diſputatio quomodo hæretici pœnitentes, cùm redeunt ad eccleſiam catholicam, ſint recipiendi: ſed ex ſententiis patrum Baſilij, Athanaſij, Cyrilli, Chryſoſtomi, & Sardicen. ſynodi deliberatum eſt eos cum manuum impoſitione recipiendos: & ſic abſoluta eſt actio prima.

Actio ſecunda.

Imperantibus Conſtantino, & Irene eius matre, &c. vt in actione prima.

Primò producta eſt in ſynodo epiſtola Adriani archiepiſcopi Romani ad Conſtantinum & Irenem Auguſtos, in qua hæc inſunt.

Primo hiſtoria Syluestri & Conſtantini de lepra & exilio montis Soractæ de viſione apoſtolorum Petri & Pauli in ſumno, & de baptiſmo Conſtantini, de quibus in præfatione concilij Nicæni.

Secundò Gregorij Nyſſeni locus pro veneratione imaginum.

Tertiò Baſilij magni teſtimonium in libro aduerſus Iulianum de inuocatione ſanctorum, & imaginum veneratione.

Item Chryſoſtomi in eandem rem ſententia.

Item Cyrilli ad idem locus.

Item Athanaſij & Ambroſij ad Imperatorem Gratianum ſententiæ.

Itē Hieronymi locus de imaginibus habendis.

Item Stephani epiſcopi Boſtrorum ſermo de imaginum veneratione.

In eadem actione lecta eſt epiſtola ſynodica eiuſdē Adriani papæ ad Taraſium patriarcham: in qua primò dicitur quòd pictura illa veneranda in qua agnus digito præcurſoris demonſtratur, à ſexta ſynodo probata ſit, vnde vſus inualuit eius frequentiſſimæ picturæ.

Deinde tractat de authoritate Romani pontificis, & quòd eccleſia Romana ſit caput omnium eccleſiarum.

Poſtremò adiectæ ſunt ſententiæ omnium epiſcoporum & ſynodi.

Petrus, & Petrus locum tenentes ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Adriani dixerunt: Dicat nobis

nobis Taraſius patriarcha regiæ vrbis,cõſentit-ne literis ſanctiſſimi papæ,an minus?

Taraſius patriarcha reſpondit: Nos patrum præceptis imbuti,ſic confeſſi ſumus, & confitemur, concordamus, & vim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas ſecundum priſcam patrũ traditionem recipimus & has deſiderio noſtro adoramus, vt in nomine Chriſti Dei noſtri,& intemeratæ Deiparæ virginis, ſanctorum angelorum,& omniũ ſanctorum factas: ſed apertis verbis teſtamur nos duntaxat in vnũ Deum verum latriam, hoc eſt cultum & fidem noſtram referre & reponere.

Sancta ſynodus dixit: Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit,& ſic docet.

Petrus & Petrus legati Apoſtolicæ ſedis dixerunt, Dicat nobis ſacra ſynodus,nũ recipiat ſanctiſſimi papæ veteris Rom.literas, an minus?

Sancta ſynodus reſpondit: Sequimur, recipimus, & probamus.

In eâdem ſententiam & reliqui epiſcopi pronunciauerunt. Et ſic abſoluta eſt actio ſecunda.

Actio tertia.

In hoc ſecundo conſeſſu,primus reſtitutus eſt Gregorius epiſcopus Neocæſareæ ex hæreſi veniens,in priorem gradum dignitatis ſuæ.

Secundò, producta eſt epiſtola ſynodica Taraſij archiepiſcopi ad epiſcopos Orientales,alia eorundem epiſcoporum ad prædictũ Taraſium, in quibus explicantur per capita ſex ſynodi generales,& quæ in eis geſta ſunt.

Deinde adduntur ſequentia.

His itaque ſex ſacris ſynodis, quas ſolas vniuerſales agnoſcimus, concorditer orthodoxa fides ſtabilita eſt, nec aliã præter has ſynodum

accipimus. Locales autem ſynodos non auerſamur,ſed magis amamus, amplectimur, & recipimus,earum etiam diuinitus inſpiratas canonicas conſtitutiones,correctiones, & vtiles earum legiſlationes ſumma obſeruantia colimus.

Apoſtolicas autẽ eccleſiæ traditiones, quibus veneratio culturáq; ſanctorum docetur, recipimus & veneramur. Eos autẽ vt miniſtros amicos, & filios Dei exiſtentes honoramus. Honor enim qui à conſeruis idem ſentientibus inuicem exhibetur,indiciũ eſt beneuolẽtiæ erga dominũ. Sunt enim prõptuaria Dei & pura Chriſti habitacula, ſpiritúſque ſancti immaculata ſpecula. Sancti enim in Dei manu ſunt, ob idq; pretioſa in cõſpectu Domini mors ſanctorũ eius. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalutares, ſanctorum reliquias nobis reliquit multis modis beneficia fundentes, martyrum enim oſſa virtutes multas operãtur, atq; id per Chriſtũ qui in ipſis habitat. Cum his etiã ſanctas imagines reueremur, principio adorãtes Dei verbi propter nos incarnati, Domini noſtri & ſeruatoris Ieſu Chriſti,qui formã ſerui aſſumpſit,imaginẽ. Quãquam ſciamus ipſam imaginẽ & typũ Deitatis quæ cum carne illius immaculata incõuulſim vnita eſt, minimè poſſe figuram præſtare. Inuiſibilis enim eſt diuina natura, nec depingi nec figurari ſe permittit. Deum enim(vt ipſe inquit) nemo vidit vnquàm ſed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Veneramur etiã & adoramus imaginem Deiparæ, & Dominæ noſtræ irreprehenſibilis,immaculatæ, & inexplicitæ caſtitatis matris,quæ illum peperit. Quin etiã ſanctorum apoſtolorum, prophetarum, & victorum martyrum, ſanctorúmque & beatorum, veluti amicorum

Sancti vt filij dei coluntur.

Rel quia ſanctorum virtute potentes.

corum

eorum Dei imagines colimus, non in materia, aut in coloribus honorem conſtituentes, ſed per hoc officiũ noſtrum, quod ipſis à Deo quorum typum imagines geſtant, debemus impartientes, cùm ſciamus iuxta Baſilij magni ſententiam, quòd imagini honor exhibitus, ad ipſum prototypum referatur.

Omnia prædicta, qui cõuenerãt epiſcopi receperũt & approbarũt, & ſubſcripſerũt omnes epiſcopi numero 350. & ſic abſoluta eſt actio tertia.

Actio quarta.

Imperantibus Conſtantino & Irene eius matre, cõueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, &c. iuxta ordinem in prima actione præſcriptum.

In hac actione quarta multa ex Scriptura, & ſanctorum doctrinis afferuntur teſtimonia de vſu pio & vtili imaginum.

Quòd in ſacris Scripturis imagines admittantur, primò adducitur locus ex lib. Exodi, ibi, Facies propitiatorium, &c. *Exod.25.*

Secundò ex Numeris. Ibi, Ipſa eſt dedicatio altaris, &c.

Tertiò ex Ezechiele, Introduxit me in templum, vt metiretur, &c. *Ezech.41*

Quartò ex epiſtola ad Hebræos, Habebat quidem etiã prius tabernaculũ iuſtificationes, &c. *Heb.9.*

Item temporibus Chryſoſtomi ſanctorũ imagines pingebantur: & ipſe Chryſoſtomus habuit tabulam continentem picturam cædis Aſſyriorum veteris Teſtamenti.

Item recenſetur Gregorij Nyſſeni pathetica oratio de pictura, in qua à patre Iſaac immolabatur, in qua in hunc modum loquitur Gregorius: Vidi ſæpiùs inſcriptionis imaginem, & ſine lachrymis tranſire non potui, cum tam

efficaciter ob oculos poneret hiſtoriam, &c. Quibus verbis auditis aliqui patres dixerunt: Si tanto doctori hiſtoria inſpecta peperit vtilitatem & lachrymas, quantò magis rudibus & idiotis vtilitatem & commoditatẽ afferet? Alij verò ſic dixerunt: Si Gregorius vigilantiſſimus ad diuina oracula, inſpecta hiſtoria Abrahæ fleuit, quanto magis œconomia incarnati Domini noſtri Ieſu Chriſti verbi Dei noſtri à nobis inſpecta ad lachrymas & vtilitatem contemplantes nos adhortabitur? Et Cyrillus eandem picturam ſuo tempore extitiſſe, probat in epiſtola ad Acatium epiſcopum.

Extat adhuc ſermo ſancti Athanaſij de imagine domini noſtri Ieſu Chriſti, & de miraculo in Beryto ciuitate prodito, cum imago cæſa eſt à perfidis Iudæis, & percuſſo latere ſanctæ imaginis continuò exiuit ſanguis & aqua, &c.

Hic ſermo totus lectus eſt in concilio ad ſtatuendam venerationem imaginum.

Ibidem annotatur à patribus ratio cur miracula à noſtris imaginibus nunc non edantur:
1.*Cor*.4. nempè (vt dicit Apoſtolus) quoniam miracula non credentibus data ſunt, ſed his qui in incredulitate verſantur.

Ibidẽ docetur & decernitur à ſanctis epiſcopis quòd templa non nugacibus & vanis picturis ornãda ſunt, ſed hiſtoriis veteris & noui Teſtamenti parietes templi replere conuenit, vt hi qui literas non norunt, nec ſacram ſcripturam legere queunt, contemplatione picturæ in memoriam reducant quõã germanè vero illi Deo per fortia facta ſeruierunt, atque in certamen excitentur laudatorum facinorum, per quę cum cęlo terram commutauerunt.

I bidem

Ibidem lecta eſt docta diſputatio Leontij epiſcopi Neapoleos Cypri contra Iudæos pro imaginibus ſanctorum conſeruandis: eſt dialogus quidem ſatis elegans, lectione dignus, deſumptus ex lib. 5. apologiæ eius: extabant tunc & alia opera ſancti epiſcopi Leontij.

Item recenſita ſunt tria miracula ex lib. miraculorum ſanctorum martyrum Coſmæ & Damiani pro ſtatuenda imaginum veneratione.

Item traditur q omnis honor imagini exhibitus ad prototypū refertur. Quod probatur primo ex 4. libro contra Arrianos patris Athanaſij.

Secundo ex codice 30. capitum ad Amphilochium de ſpiritu ſancto beati Baſil. c. 7. Ex quo colligitur falſum & ſtultum eſſe axioma, quod falſa ſynodus ſparſerat. Quicunque imaginem adorat, in duo Chriſtum diuidit, & quicunque imaginem aſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, Hic eſt Chriſtus, Chriſtum diuidit.

Deinde produxerunt vicarij Adriani papæ veteris Romæ in codice paruo verba Baſilij in epiſtola ad Iulianum apoſtatam, quæ ſic habēt: Cōfiteor etiā filij incarnatam οἰκονομίαν. Deinde ſanctā Mariā quæ ſecūdùm carnē illum peperit (hanc Deiparam vocans) ſuſcipio enim ſanctos apoſtolos, prophetas, & martyres q pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorū mediationem propitius ſit mihi Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quamobcauſam & hiſtoriis imaginum illorum honoro, & palàm adoro: hoc enim nobis & à ſanctis apoſtolis non eſt prohibitū, ſed in omnibus eccleſiis noſtris eorum hiſtorias erigimus.

Poſtremò productæ & lectæ ſunt 4. epiſt. 1. Gregorij papæ Rom. ad Germanū patriarcham

Conſtantinopolitanum. Alij tres Germani ad diuerſos epiſcopos Orientis pro refellenda hac improbitate hæreticorum, & ſtatuenda veneratione imaginum.

In cõfirmationẽ prædicti dogmatis adductus eſt ab Helia protopreſbytero eccleſiæ Deiparæ virginis in Blachernis ſextæ ſynodi, ca. 82.

Recitato itaque ab Helia prædicto canone, Taraſius patriarcha dixit:

Sexta ſynodus. Ex hac ſententia apparet nouẽ canones, qui in exẽplarib⁹ Latinis ſextæ ſynodi ſcribuntur, falſo ei ſynodo aſcribi.

Quæ eſt hæc ignorantia, qua plerique laborãt circa hos canones? ſcandalũ enim eſt dubitare, num ſint ſextæ ſynodi. Cognoſcant igitur tales ſextam ſynodum temporibus Conſtantini fuiſſe congregatã, nimirũ contra eos qui tãtummodo vnam actionẽ & voluntatẽ in Chriſto collocã-. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxámque fidem confirmãtes ſub annum decimumquartum imperij Conſtantini domum redierũt, poſt annos tamen quatuor aut quinque iidem illi patres ſub Iuſtiniano Cõſtantini filio congregati, prædictos canones ediderũt, neque hac de re quiſquam dubitet: nam qui tẽporibus Conſtantini ſubſcripſerunt, iidem illi ſub Iuſtiniano quoque præſentẽ hanc chartam ſubſignarunt, quæ res ſatis clara eſt ex eorundẽ propriarum manuũ immutabili ſimilitudine. Neceſſum autem erat poſt ſynodum vniuerſalẽ definitam, canones quoque eccleſiaſticos ederent. Igitur ad recordationẽ ſalutaris illius mortis in carne politiæ ex venerandis imaginibus nos manuduci declararunt. Quòd ſi autem in diſpenſationem Chriſti verbi Dei hoc modo manuducimur, quales eos eſſe arbitrandum eſt, qui has ſubuertere conantur?

Petrus primas preſbyterorum in ſancta Ro-

mana

mana eccleſia ſubſcripſi: & cæteri epiſcopi recipientes & approbantes omnia prædicta ſubſcripſerunt, & abſoluta eſt actio quarta.

Actio quinta.

Imperantibus Conſtãtino & Irene matre eius conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, &c.

Productus & lectus eſt liber quidẽ beati Ioannis epiſcopi Theſſalonicenſis, in quo diſputat cũ Gentili quodam de vſu imaginum, interrogante gentili, reſpondente verò Ioanne: obiecit autem Gentilis in hunc modum:

Sanctæ Deum verbũ hominem factũ icone exprimatis, quid ad angelos hoc facit, quos vt homines pingitis & adoratis? Hi tamen homines non ſunt, ſed intellectuales & incorporei, & ſimpliciter exiſtentes dicuntur. Sanè ea ratione & à nobis Deos venerabiles exiſtima, non enim ſic quicquam abſurdi agimus, quemadmodum nec vos cùm angelos adoratis.

Sanctus dixit: De Angelis & Archangelis & eorum poteſtatibus, quibus & noſtras animas adiungo, ipſa catholica eccleſia ſic ſentit eſſe quidem intelligibiles, ſed non omninò corporis expertes & inuiſibiles, vt vos Gentiles dicitis, verũ tenui corpore præditos & aëreo ſiue igneo, vt ſcriptum eſt: Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros eius ignem vrentem. Sic autem multos ſanctorum patrum ſenſiſſe cognouimus, quorum eſt Baſilius cognomento Magnus, & beatus Athanaſius, & Methodius, & qui ſtant ab illis. Solummodò autem Deus incorporeus & informabilis: intelligibiles autem creaturæ nequaquã ex toto ſunt incorporeæ & imitabiles pictura exiſtunt, quare etiam in loco exiſtunt, & circunferentiam habent. Quanquam autem non ſunt

Diſputatur an angeli ſint corporei.

vt nos corporei, vtpotè ex quatuor elementis & craſſa illa materia: nemo tamen vel angelos, vel dæmones, vel animas dixerit incorporeas, multoties enim in proprio corpore viſi ſunt, ſed ab illis in quibus dominus oculos aperuit. Nos igitur eos non vt Deum, ſed vt creaturas intelligibiles & miniſtros Dei non tamen vt verè incorporeos pingimus & colimus. Quòd autem forma hominis pingantur, in cauſa eſt quòd in ea viſi ſunt, ſi quando miniſterium Dei apud homines obierunt.

Author. *Synodus non improbat, ſed magis viſa eſt approbare hanc ſententiam, dicente Taraſio Patriarcha: Oſtendit autem pater quòd & angelos pingere oporteat, quando circunſcribi poſſunt, & vt homines apparuerunt. Sacra ſynodus reſpondit: Etiam Domine. Aug. ad Nebridium epiſt. 115. dicit Angelos aërea aut etherea animantia, & in lib. de Eccle. Dog. c. 11. dicit, Nihil incorporeum & inuiſibili natura credendum, niſi Deum ſolum. Et c. 12 creaturam omnem corpoream eſſe, Angelos & omnes virtutes celeſtes corporeas, licet non carne ſubſiſtant (addentes) Ex eo autem corporeas eſſe credimus, quòd localiter circunſcribãtur, ſicut anima quæ carne clauditur. Et in q. 67. dixerat infimos Angelos animaliter viuere, quod tamen in 1. Retract. temperatur. Et nuper Card. Caiet. in Comment ad Ephe. 2. dixit Dæmones eſſe aëreos ſpiritus. Hæc dixerunt patres iſti ſecuti Platonem. E contrà multi alij patres eccleſiæ ſentiunt Angelos omninò incorporeos: quos vt videtur, ſecuti ſunt patres concilij Lateran. primi, dicentes: Deus ab initio vtranque de nihilo condidit creaturam corporalem & ſpiritualem, Angelicam, ſcilicet, & mundanam. Hæc illi. Quibus verbis ſpirituale oppoſuerunt corporali. Sed hæc controuerſia*

nondum eccleſiæ cenſura terminata eſt.

Deinde productus eſt ab Epiphanio diacono locum tenēte Thomæ epiſcopi Sardiniæ, codex quidam ex itinerariis falsò inſcriptus ſanctorum Apoſtolorum, in quo multa indigna & ridicula de Chriſto domino legebantur, vt illum nec bibiſſe, nec edisſe, nec pedibus terram calcaſſe, & his ſimilia. Quo lecto, ſancta ſynodus dixit: Omnis hæreſis ab hoc libro dependet.

Rurſus ſancta ſynodus dixit: Anathema ſit illi libro à principio vſque ad calcem.

Deinde Coſmas cubicularius protulit ex patriarchio codicem veteris Teſtamēti cū ſcholiis ſuo loco appoſitis, in quo continebantur ſequentia: Non erunt tibi Dij alieni præter me. Non facies tibi idolum, nec alicuius ſimilitudinē. Quæcunque exiſtunt in cælo ſuprà, aut quæcunque in terra infrà, & quæcunque in aquis deorſum ſubter terram, non adorabis ea, nec ſeruies illis. Scholion. Etſi facimus hominum piorum ſimilitudines, non tamen ea fiunt vt adorentur vt Dij, ſed vt eas videntes ad imitationem facinorum illorum irritemur. Si verò ſimilitudines Chriſti facimus ſanè non propter ſimilitudinem adoramus, ſed quo mens per ea quæ conſpexit, ſurſum volet. Non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, ſed quia Deus homo incommutate dignatus eſt fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quanuis ſciamus eum natura Deum exiſtentem. Non idē igitur Deum & imaginem dicimus, ſed Deum cognoſcentes, ſimilitudinem in imagine diſpenſationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem errātes, ſimilitudines Deos eſſe arbitrantur.

Exod. 20. Leuit. 6.

Qualiter imagines adorantur à fidelibus.

Poſt hæc lectæ ſunt hiſtoriæ quædā ſanctorum

cum miraculis quæ fiebant pro veneratione ima ginum.

Poſtremò lectis omnibus prædictis & aliis fragmétis ſcriptorũ eccleſiaſticorum, tota ſynodus proclamauit:Diuiniloquiorũ patrũ doctrinę nos correxerunt:ex illis haurientes fidem & veritatem potati ſumus, illos inſequentes, mendacium perſecuti ſumus. Nos venerandas imagines ſuſcipimus. Nos ita non affectos anathemate de uouemus,&c. *Actio ſexta.*

Hæc actio continet refutationem hæreticorũ qui in Conſtantinopolitano conciliabulo ſub Leone hæretico Imperatore præſidente Photio imagines damnauerant, quorum dicta referũtur per Gregorium, qui tunc fuerat cõuerſus ad meliorem mentem,&redarguuntur per Epiphaniũ. Diſtributa eſt actio per ſex tomos.

Tomus primus.

Non eſt vera ſyn. quæ autherita te Roma. caret.

Quòd non fuerit vera ſynodus ſub Leone celebrata, quoniam non habuit cooperarium, vt hæc quæ nũc celebratur, Romanum papam, nec illius ſacerdotes, nec per vicarios, nec per prouinciales, literas, quemadmodum fieri in ſynodis debet. Quin etiam nec concordantes ſibi habuit Orientis Patriarchás, Alexandrinum, Antiochenum,& vrbis ſanctæ ſummos pontifices.

Secundò oſtendit quòd imagines ab Apoſtolorum temporibus in eccleſia fuerint: quod potiſſimùm probat ex Canone 82. ſextæ ſynodi, de qua dicit in hunc modum:

Sacra ſexta & vniuerſalis ſynodus poſteaquã ſententiam ſuam de vna voluntate Chriſti ſub Conſtantino, qui per ea tempora imperium adminiſtrabat, cuiuſque nutu &voluntate conuentus is erat indictus, pronunciaſſet, contigit Imperatorem

ratorem de vita decedere, Iuſtiniano autem eius filio Imperium adſumente, iterum vnanimiter omnes diuina voluntate poſt quatuor aut quinque annos congregati, de rebus eccleſiaſticis ſtatúſque earum correctione circiter duos & centum canones edidêre, in quorum octuageſimo ſecundo de imaginibus ſic tradiderunt.

In quibuſdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcurſoris indicatus, &c. Videmus igitur omnes & intelligimus, quòd & ante ſacras ſex ſynodos, & poſt has etiam ſanctorum picturæ in eccleſia traditæ fuerint, non aliter ac ſacra euangelij lectio. Nam quæ leguntur, vbi ad aures venerint, ad animum deinde legamus & tranſmittimus: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur, atque ita per duo iſta inuicem conſequentia, lectionem & picturam, vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum geſtarum peruenitur. Vnde ex duobus iſtis ſenſibus in Cãticis canticorũ inuenire licet efficacẽ cõiunctionẽ. Sic enim ibi dicitur: Oſtende mihi faciem tuam, *Cant. 2.* & audire fac mihi vocẽ tuã, &c. Quibus & adiungimus illud: Sicut audiuimus, ita & vidimus. *Pſal. 47.*

Tomus ſecundus.

De ſex ſynodis contra hæreticos celebratis quas recenſent hæretici Iconociaſtæ. Deinde Epiphanius oſtendit picturam neceſſariam & vtilem, quæ vulgus erudiat. Nihil habet ſingulari annotatione dignum.

Idem proſequitur in tertio Tomo, tantum eludit verba hæreticorum:

Tomus quartus.

Conuenientes, in ſceleſta ſynodo dixerunt, Imaginum falſi nominis praua appellatio, nec

nia afficit, in illum ipſum quem typus repræſentat, iniurius eſt. Quod quidem ipſa rerum natura repræſentat. Hoc etiam vniuerſi mortales agnoſcunt, patréſque ſanctos ita tradidiſſe norunt: & eos qui aliter docent, ecclesię catholicæ, imò naturæ rerum contradicere.

Qui imagines reiiciunt, etiã contra naturam agunt.

Hæretici dixerunt.

Tam ex ſcriptura diuinitùs afflata, quàm ex patrum electorũ teſtimoniis aſſerentibus piam noſtram intentioné, exhibebimus noſtram definitionem. Principio verbũ diuinæ vocis ſic dicentis præmittimus: Deus eſt ſpiritus. Quicũque Deum adorauerit, in ſpiritu & veritate adoret. Et iterum: Deum nemo vidit vnquam, &c. nec formam eius vidiſtis. Beati ſunt, qui non viderunt, & crediderunt.

Ioan 4.
Ioan.1.
Ioan.20.

Epiphanius pro ſynodo.

Quoties recta dogmata homines iuxta ſuam opinionem ſubuertere conantur, non miretur aliquis ſi Scripturæ verba vſurpent. Nam & omnes hæreſiarchæ ſuorum errorum occaſiones è diuina Scriptura collegerunt: & quæ rectè à ſpiritu ſancto dicta erant, peruerſa animi ſententia conuellunt. Atque hoc Coryphæus apoſtolorum Petrus olim prædixerat dicens: Quæ imperiti & minimè conſtantes, ſecundum proprias cupiditates peruertunt, &c. Quamobrem non eſt mirandum, ſi nouæ iſtius prauitatis hæretici nobis è diuina Scriptura ſumptiones quaſdam adferũt. Et ideo quæ de inuiſibili & incomprehenſibili Deitate dicta ſunt, in diſpẽſationem domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem commutarũt, vt illud: Deum nemo vidit vnquam. quod de diuina natura ſcriptũ eſſe nemo ignorat. Et illud: Nec vocem eius audiſtis, nec formã eius vidiſtis.

1. Petr.3.
Deut.4.

Quòd ſi hæc ſecundum humanitatem quiſpiam intellexerit, totum euangelium ſubuertet. Item cognouimus Deum eſſe ſpiritum, & qui adorant eum, in ſpiritu & veritate id facere debere, & quę ſecundum fidem eſt, adorationem & cultum illi ſoli (vtpote omnium Deo in Trinitate laudato) offerendum. Non enim Chriſtiani adorationem in ſpiritu & veritate imaginibus exhibuerunt, nec etiã diuinæ crucis effigiei, nec etiam vnquã inuiſibilis & incomprehenſibilis naturæ imaginem apparatarunt. Nam cum diuinã crucis effigiẽ & venerandas imagines amore & deſiderio amplectimur, ad ipſum prototypum reſpicimus. Sed quemadmodum verbum caro factũ eſt, ita quoque humanam eius œconomiam deſcribimus, & depingimus. Quam ob cauſam nugamenta illorum vana, & nupera, item putrida & à veritate exorbitantia deprehenduntur.

Hæretici dixerunt.

Leuit. 26. Ait Dominus ad Moſen & populum, Non facies tibi idolum, neque omnem ſimilitudinem, quæcunque ſunt in cœlo ſuprà, & in terra infrà. Quam ob cauſam in monte in medio ignis vocem verborum vos audiſtis, ſimilitudinem autẽ non vidiſtis, ſed tantummodò vocem.

Epiphanius pro ſynodo.

'Quę inveteri lege cõtra eos, q inter filios Iſraël vitulum adorabãt, & Aegypti abominationibus inſiſtebant, dicuntur, in Chriſtianos quoque iactare non deſinunt. Capiuntur autem labiis proprij oris. Vtinam autem cogitaſſent, quia Dominus eam gentem ducturus erat in terram promiſſionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebant idola, dæmones, ſolem, lunam, & aſtra, reliquáſque creaturas, etiam volucres,

qua

q̄uadrupedes, & ſerpentes, Deum autem verum ignorabant. Quare tam diligenter eis præcepit, ne facerent vllam ſimilitudinem eorum quæ in cælo, aut in terra ſunt. Poſtquam autem eos ab idololatria abduxiſſet, iuſſiſſetque tabernaculũ teſtimonij fabricari, Moſes ſenſibilia Cherubim habentia hominum formam obumbrantia propitiatoriũ, quod Chriſtũ præfigurauit (nam ipſe propitiatio fuit pro peccatis noſtris) formauit.

Hæretici dixerunt.

Et mutauerunt gloriam immortalis Dei, per imaginem non ſolùm ad mortalis hominis ſimilitudinem effectam, & venerati ſunt, & coluerunt ea quæ condita ſunt, ſupra eum qui condidit. Et rurſum: Si enim cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, iam non cognoſcimus, per fidem enim ambulamus, nõ per ſpeciem. Et hoc ab Apoſtolo apertè dictum eſt. Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei. *Rom.ii* *2.Cor.5*

Epiphanius pro ſynodo.

Clarum enim omnibus eſt, Apoſtolum gentes reprehendiſſe in eo quod ait: Commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis. Infert etiã volucrum, quadrupedum, & ſerpentium. Doloſe tamen iſti totam phraſim contaminauerunt, vt per eam immutatam ſimpliciores ineſcarent, quaſi Apoſtolus de imaginum in eccleſia pictura verba faceret. Nam quæ ab Apoſtolo inferuntur, apertam habent manifeſtationem: volatiliũ enim, quadrupedum, & ſerpentium mentionem facit. Item ea & venerati ſunt, & coluerunt (creaturas ſcilicet) ſupra creatorem. Norunt enim qui in hiſtoricis triti ſunt, Aegyptios olim & boues & reliqua animalia coluiſſe, vt diuerſa volatilia

mures, veſpas. Item vilia alia & abiecta animalium. Perſæ verò ignem & ſolem adorabant. Græci præter iſta quamuis creaturam colebant, quinetiam Hebræi quidam, vt teſtatur liber Regum, & propheticæ enarrationes. Decepti denique ſunt omnes, & gentes vanitatem induerunt, quare obſcuratum eſt ſtultum cor eorum, & ante Chriſti aduentum, & poſt Chriſtum maximè tamen omnium antequam in Chriſtum credidiſſent: clarum enim eſt hoc.

Rom.1. Ad illud verò (Si enim cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, &c.) adducemus inſignes huius loci interpretes. Ioannes Chryſoſtomus interpretando ſic ait: Neminem fidelium iuxta carnem nouimus. Quid enim ſi in carne fuerint, cum vita illa carnalis perierit? de ſupernis enim nati ſumus in ſpiritu. Nouimus aliam vitam & ſtatum qui in cœlis eſt. Et mox eiuſdē ducem Chriſtum exiſtentem oſtēdit: quapropter etiam induxit, Si verò iuxta carnem Chriſtum nouimus, ſed amplius iam non cognoſcimus, quia ſi paſſibilem cognouimus Chriſtū, at iam non amplius: non quòd reliquerit carnem, nam cum hac veniet iudicaturus terrarū orbem, &c.

Cyrillus Alexandrinus idem illud dictum explicans ita commentatur: Quod Paulus inquit, tale eſt: Verbum caro factum eſt, & pro omnibus occubuit, atque ita illum cognouimus ſecundum carnem, ſed amodò non cognoſcimus: Nam etſi nunc ſit in carne (reſurrexit enim certa die, aſcendit in cælos) verum hæc ſupra carnem conſiderantur. Non enim amplius moritur, nec vllam aliam carnis infirmitatem ſuſtinet, omnibus enim his ſuperior eſt.

Animaduertitis igitur qui aduerſari ſemper di

dicl

dixiſtis, quod non modò Apoſtolicas ſententias peruertitis, ſed & ſanctis patribus cõtraria ſtatuitis.
Ad alium etiam locũ eiuſdem Apoſtoli (Per fidem ambulamus, & non per ſpeciem) idẽ Chryſoſtomus enarrans ait: Porrò nequis audiens, Peregrinamur à Domino, dicat: Cur hæc dicis? Alieni enim ab illo ſumus, dũ hic agimus, prius hæc corrigit dicens: Per fidem enim ambulamus, nõ per ſpeciem, & hic quidem iſta ſcimus, verum haud ita aperte. Quod & alibi dicit, in ſpeculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem. 1. Cor. 13.
Atque hæc à diuinis iſtis patribus dicta ſunt.
Tomus quintus.
Gregorius pro hæreticis.
Eadem etiam & apoſtolorũ diſcipuli, & ſucceſſores diuini patres noſtri tradiderunt. Epiphanius enim Cyprus, inter anteſignanos præclarus ſic inquit: Eſtote memores dilecti filij, ne in eccleſiam imagines inferatis, nec in ſanctorum cœmeteriis eas ſtatuatis, ſed perpetuò circunferte Deum in cordibus veſtris. Quinetiam nec in domo communi tolerentur. Non enim fas eſt Chriſtianum per oculos ſuſpẽſum teneri, ſed per occupationem mentis.
Epiphanius pro ſynodo.
Decet omnem Chriſtianũ cum libros aliquos adulterinos audit aut legit, reſpuere, nec omnino animum adhibere. Nam & inter epiſtolas diuini Apoſtoli quædam fertur ad Laodicenſes, quam patres noſtri tanquã alienam reprobauerunt. Ad hæc Manichæi euangelium ſecũdum Thomã inuexerunt, quod eccleſia catholica meritò (vt impium) auerſatur, quemadmodũ etiam id quod nunc è beato patre noſtro Epiphanio dictum eſt, cum illius nequaquã exiſtat. Diuinus

enim hic pater octoginta capitum librū edidit, in quo omnes hæreſes Gentiles & Iudaicas, item quotquot poſt Chriſtianiſmum ſuſceptum inuectæ ſunt, damnauit: in quo proculdubio & eam poſuiſſet, quæ de imaginibus ab iſtis fertur, ſi alienam à Chriſti religione hanc exiſtimaſſet. Ita & libros illos contra imagines nemo Chriſtianorum præter iſtos nouitatis magiſtros, recepit. Quòd ſi tanto tempore in eccleſia nō ſunt recepti, quamobrem nunc à nobis recipi debēt? Attendamus autem qui floruerint per tempora ſupradicti patris noſtri Epiphanij in eccleſia, quos tanquam glorioſos doctores & tuta monimenta eccleſiæ dicere poſſumus. Profectò Baſilius magnus, Gregor. cognomento Theologus, Greg. Nyſſenſium epiſcopus, quem omnes patrū patrem vocāt, Chryſoſtomus. Præter hos etiam Ambroſius, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymorum epiſcopus. Quòd ſi is qui hanc expoſitionem doctorum contra venerandas imagines edidit, ait ſe à ſanctis patribus qui per ea tempora floruerunt, non fuiſſe receptum quomodo ea quæ ſancti patres nō probauerunt, nos qui circa fines ſeculorum occurrimus, & indigni ſumus vt diſcipuli eorum vocemur, recipiemus? Præſertim cum falsò contra eccleſiam edita ſint. Apage cū iſta impia & intolerabili editione. Neque hîc linguas ſuas acuant & exerceant vaniloqui iſti accuſatores rectè ſentientium, quaſi illi qui antiquam eccleſiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio aduerſentur. Nequaquā. Commentarium enim illud reiicimus, beatum autem patrem catholicæ eccleſiæ doctorē cognoſcimus. Nam & diuini patres qui in quarta vniuerſali ſynodo fuerunt cōgregati, epiſtolam quæ nomine

Ibæ

Ibæ epiſcopi Edeſſæ ad Marin Perſam circunferebatur, anathemate dãnauerunt quaſi Neſtorio conſentiẽtẽ. Eodem etiã modo in ſacra quinta ſynodo conuenerunt: ipſum autẽ Ibam nequaquã (non enim demonſtrari poterat quòd eſſet Ibę.) Quamobrẽ in anathematiſmis nõ ipſum Ibam deuouerunt, ſed Ibæ epiſtolam. Dicebatur enim Ibæ, cùm tamen illius nequaquã eſſet. Iudicate ergo omnes qui auditis, & verum à falſo diſcernite quia editiones iſtæ non ſunt beati iſtius patris, ſed potiùs Manichæacæ, quas veluti amarabile plenas fugiamus. Manichæi enim & quicunque confuſionis fuerunt authores, contemplationem iſtam nunquam ferre potuerunt.

Gregorius pro hæreticis.

Similiter & Gregorius theologus in verſibus ſuis dicit: Flagitium eſt, fidem habere in coloribus & non in corde. Ea enim quæ in coloribus exiſtit faciliter eluitur, quæ verò in profundo mentis, illa mihi amica.

Epiphanius pro ſynodo.

Peruersè rurſus cogitantes, & aliud dictũ Gregorij theologi ſubiiciunt, quod à dicto patre ſic editum eſt, Flagitium fidem habere in coloribus, non in animis quæ facilè elui poteſt, ſed profunditas mihi chara. Ab his autem ſic falſo ſcribitur, Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim quæ in coloribus exiſtit, faciliter eluitur: quæ verò in profundo mentis, illa mihi amica. Beatus enim Greg. theologus in metricis ſuis Opuſculis dictum illud quod hi citant, ad moralem quendam ſenſum attulit. Corrigit enim vitam noſtram, vt abſtineamus à temporalibus & mundanis rebus, voluptatibus ſcilicet carnalibus, & ſpiritualem rurſus vitam

(quæ ad cæleſtia perducat)eligamus.Nec credamus mundo huic,nec temporaneis & nõ manẽtibus adhæreamus (hæc enim colores vocauit) ſed potius ſpiritualib⁹ & veris inſiſtamus,quę in corde ſtabilim:ntũ habẽt, & in æternũ manent.

Gregorius pro hæreticis.

Chryſoſtomus ſic docet:Nos per ſcripta, ſanctorum fruimur præſentia,non ſane corporum ipſorum,ſed animarum imagines habẽtes.Nam quæ ab ipſis dicta ſunt, animarum illorum imagines ſunt. Maxima verò recti inueſtigatio (inquit Magnus Baſilius) meditatio ſcripturarũ diuino afflatu nobis datarum. In his enim & rerum argumẽta inueniuntur,& vitæ beatorũ virorũ præſcriptæ, veluti imagines quædã animatæ.

Epiphanius pro ſynodo.

Qui quicquam rectè ſapit,nequaquam hęc ad ſubuerſionem ſacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifeſtum eſt, cum audimus virilia & fortia ſanctorum facta, conſtantiam firmitudinẽmque animorum illorum nos beatificare, & laudare. Quinetiam cum in diuinis ſcripturis ſanctorũ vitas legimus,cunque in picturis eaſdem cõtemplamur,in memoriam reuocamus quantopere in Deum feruore fuerint accenſi. Nam quæ oratio per auditum exhibet: hæc ſcriptura tacens per imitationem oſtendit, vt Magnus inquit Baſilius.

Gregorius pro hæreticis.

Et Alexandriæ lumen Athanaſius dixit:Quomodo nõ miſeratione perſequendi ſunt qui creaturas adorant quòd illi qui vident,non videntibus cultum exhibent, & audientes nõ audientes orant, precantúrque. Creatura enim à creatura nunquam ſeruabitur.

Epiphanius pro ſynodo.

Papè quãta inſania. Nunc enim nouam quandam blaſphemiæ viam excogitantes planè à veritate deuiant. Nam ea quæ diuinus vir contra idola locutus eſt, hæc iſti homines etiam poſt cognitionem veritatis & confeſsionis ſynceræ & diuinæ regenerationis tribuunt & præter vnũ vniuerſorum dominum, creaturis Chriſtianos & idololatriam commiſiſſe aſſerunt.

Gregorius pro hæreticis.

Similiter Amphilochius Iconij epiſcopus ita inquit: Non enim nobis ſanctorum corporales vultus in tabulis coloribus effigiare curæ eſt, quoniam his opus non habemus, ſed politiæ illorum virtutum memores eſſe debemus.

Epiphanius pro ſynodo.

Hæreticis proprium eſt mutilatas exquirere ſententias. Nam ſiquis ſtudiosè exquirat, haud facilè hanc beati patris ſententiam inuenerit contra venerandarum imaginum repręſentationem, ſed affectionis animæ ſanctorum virilitatem & conſtantiam celebrans & prædicans virtutum efficaciam, hæc dicit beatus pater: maximè quo nos ad imitationem perducat. Non enim ſanctos propter carnalem amorem laudamus, nec pingimus, ſed quo virtutum illorum ſimus memores. Et in libris quinque vitas illorum deſcribimus, in tabuliſq; illos depingimus, non ꝙ hoc à nobis poſtulent ipſi, verum id noſtra cauſa, & propter vtilitatem noſtram ſancimus. Nõ enim ſolũ paſsiones martyrũ nos inſtituũt, ſed & contextus, & ſcriptũ de illorũ paſsionibus, picturáque idẽ indicãs. Vnde (vt veritatis verbũ nos docet) hæc oportet facere, & illa non omittere. Hoc idẽ latè diſputat magnus Baſilius in ſuis morali- *Matt. 23.*

bus ſermonibus. Aſterius etiam Amaſiæ epiſcopus ſimiliter docet veterem eſſe de imaginibus traditionem, vt patet præter alia ex ſermone quẽ in Lazarum & diuitem epulonem conſcripſit.

Gregorius pro hæreticis.

Conſentanea nis etiã Theodorus Ancyræ epiſcopus ſic docet: Sanctorum formas & ſpecies ex materialibus coloribus formari minime decorum putauimus: horum autẽ virtutes, quæ per ſcripta traditæ ſunt, veluti viuas quaſdam imagines reficere ſubinde oportet. Ex his enim ad ſimilium imitationem & zelum peruenire poſſumus. Dicant enim nobis qui illas erigunt ſtatuas, quænã vtilitas ex illis ad ſe redit? an quòd qualiſcunque recordatio eos habet ex tali ſpecie ac contẽplatione? Sed manifeſtũ eſt ꝙ vana ſit eiuſcemodi cogitatio, & diabolicæ deceptionis inuentum. *Epiphanius pro ſynodo.*

Multi noſtrum diligenter quærentes & indagantes in ſermonibus huius Theodori præſentem ſententiam, nuſquam ſanè inueniamus. Ex quo cõuincitur ementita eſſe teſtimonia ab iſtis citata: ideóque nec locum ſermonis, nec librũ vnde hęc ſentẽtia deſcripta eſſet, deſignarũt.

Deinde adducunt & quædam alia teſtimonia ſimilia ex Euſebio Pamphili hæretico, quæ Epiphanius contẽnens, refellit, quoniam author in reprobum ſenſum traditus, Arrij placitis conſenſit, vt ex cunctis hiſtoricis ſuis libellis conſtat, in quibus filium & verbum Dei creaturam vocat, & ſecundo adorandum loco. Huic opponit Epiphanius Athanaſium in dogmatica ad Heſichyũ presbyterum in epiſtola cuius initium: In quibus exiſtimaſti nos, &c. & Cyrillum in epiſtola ad Succenſum, &c. & contrarium docentes.

Tomus ſextus.

Continet tantum anathematiſmos 19. conciliabuli ſub Leone habiti: in quorum ſeptem prioribus rectè ſentiũt, & patrum traditionibus cõuenientia dicunt, quippè qui myſteriũ ſanctæ Trinitatis, & incarnationis Dominicæ iuxta orthodoxas fidei regulas explicãt. In reliquis verò anathematiſmis abrogandum imaginum vſum & damnandum in eccleſia catholica definiunt.

Actio ſeptima.

Conueniẽte ſancta & vniuerſali ſynodo, iuxta diuinum & pium Imperatorum à Deo electorum decretum, congregata in Nicæa, &c.

Definitio ſanctæ magnæ & vniuerſalis in Nicæa ſynodi ſecunda.

In hac definitione primò approbant ſex vniuerſales ſynodos. Deinde pronunciant profitentúrque ſymbolum fidei. Tertiò damnant omnes hæreticos, quos & ſex vniuerſales ſynodi damnauerant. Vltimò ſubiiciunt ſic:

Fatemur autem vnà vnanimiter nos eccleſiaſticas traditiones, ſiue ſcripto, ſiue conſuetudine valentes & decretas retinere velle: quarum de numero eſt imaginũ effiguratio, vt quæ hiſtoriæ euangelicæ promiſſionis concinat ad credulitatẽ veræ & non phantaſticæ incarnationis Dei, & ad vtilitatem ſimilitudinis, quam nobis exhibet vtiliter inuentam. His ſe ſic habentibus regiam viam incedentes, & ſanctorũ noſtrorum & diuinorum patrum doctrinæ inſiſtentes, & catholicæ eccleſiæ in qua ſanctus ſpiritus inhabitat, traditionem obſeruantes, definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & ſanctas imagines ad modum & formam venerandæ & viuificantis crucis è coloribus & teſſelis, aut alia

quauis materia commodè paratas dedicandas, & in templis ſanctis Dei collocandas habendáſque, tum in ſacris vaſis & veſtibus, tum in parietibus & tabulis, in ædibus priuatis, in viis publicis: maximè autem imaginem Domini & Dei ſeruatoris noſtri Ieſu Chriſti, deinde intemeratę Dominæ noſtræ Dei paræ, venerandorum angelorum, & omnium deinde ſanctorũ virorum. Quo ſcilicet per hanc imaginum pictarum inſpectionem omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & deſiderium veniant, illíſque ſalutationem & honorariam adorationem exhibeant: Non tamen ſecundum fidem noſtrã veram latriam, quę ſolùm diuinæ naturę competit, ſed quemadmodũ typo venerandę & viuificantis crucis, & ſanctis Euangeliis & reliquis ſacris oblationibus ſuffitorum & luminarium reuerenter accendimus, quemadmodum veteribus piè in conſuetudinem hoc adductũ eſt. Imaginis enim honor in prototypũ reſultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque deſcriptum argumentum. Sic enim ſanctorum noſtrorum patrum obtinet diſciplina, vel traditio catholicæ eccleſiæ, quæ à finibus vſque ad fines euangelium ſuſcepit. Igitur qui auſi fuerint aliud ſentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum eccleſiaſticas traditiones contaminare, aut nouam vaniloquentiam inducere aut quicquam de conſecratis in eccleſia abiicere, euangelij inquam depictum codicem, aut figura crucis, aut imaginis alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas ſciuerit eſſe germanas & veras, aut contra iſta vafrè & improbè aliquid cogitare, quod ſit contra conſtitutionem eccleſiaſticam, aut vti tãquam communibus ſacratis

Deo,

Deo, repoſitis pretioſis, aut monaſteriis reuerendis, ſi fuerint epiſcopi aut clerici, deponuntur: ſi monachi, aut laici, communione priuantur.

Reliquia ſanctorum venerãda.

Sancta ſynodus exclamauit: Omnes ſic credimus, omnes idem ſapimus, omnes approbantes ſubſcripſimus. Hæc eſt fides Apoſtolorum, hæc eſt fides patrum, hæc eſt fides orthodoxorum. hæc fides orbem terrarum confirmauit. Credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur.

Qui ſecùs agunt, anathemate percelluntur: qui ſic non ſentiunt, ab eccleſia depelluntur.

Quicúnque ſentẽtias ſacræ Scripturæ de idolis cõtra venerãdas imagines adducunt, anathema.

Qui venerandas imagines idola appellant, anathema.

Qui dicunt quòd Chriſtiani imagines vt Deos adorent, anathema.

Qui ſcientes communicant cum illis qui contra venerandas imagines ſentiunt, aut eas dehoneſtant, anathema.

Qui præter Chriſtum dominum Deum noſtrum dixerit alium nos à cultu idolorum liberaſſe, anathema.

Qui audent eccleſiam catholicã dicere idola aliquando ſuſcepiſſe, anathema.

Si quis ex Iconocraſtarum hęreſi aliquem exiſtentem defenderit, anathema.

Siquis Deum ſecundum humanitatẽ non circunſcriptibilem confeſſus fuerit, anathema.

Siquis euangelicas narrationes per picturam repræſentatas non acceptauerit, anathema.

Siquis has non ſalutauerit in nomine domini, & ſanctorum eius, anathema.

Siquis traditiones eccleſiæ ſiue ſcripto, ſiue

conſuetudine valentes nõ curauerit, anathema.

Ex hac ſeptima ſynodo deſumit argumenta Nicola. primus in epiſt. ad Michaëlem Imperat.

SEPTIMA SYNODVS, QVAE ſemel excuſa eſt Coloniæ, non habet ſuos Canones Latinè excuſos, nos autem ex Nomocanone Græco, ex quo canones ſextæ ſynodi aſſumpſimus, eos partim integros, partim in epitomen redactos, ne creſceret volumẽ ſummę, hic adiecimus: interprete eodẽ Gentiano Herbeto, Gallo.

IN primo canone huius ſanctæ ſynodi hæc dicunt patres: A ſanctis Apoſtolis prius editos canones & à ſanctis vniuerſalibus & localibus ſynodis amplectentes, eos anathematizamus, qui ab ipſis anathematizati fuere, deponimus qui depoſiti fuere, nihílque his adiicimus: non inexplebiles vt auari exiſtentes: ſed his quæ ab illis conſtituta ſunt, contenti ſumus. Atque hic eſt quidem ſcopus huius canonis.

Hic Can. Apoſtolorum tantùm & ſynodalium canonum meminit, ſecundus tamen Can. ſynodi in Trullo, aliorum quoque ſanctorum decreta vt ſacros canones obſeruari iubet.

CAN. II.

Non ordinandus quiſpiam, niſi ſaltem bene norit Pſalterium.

Diſt. 38. *can. omnes pſallentes.* Decernimus, quemlibet quidem, qui ad epiſcopalem gradum eſt prouehendus, Pſalterium omninò noſſe, vt ex eo omnẽ quoque ſuum clericum ita initiari moneat. A Metropolitano autem bene examinari, an ad ſacros canones diligenter ac cum perſcrutatione, non autem curſim obitérque legendos, prompto paratóque ſit animo, & ſacrum etiam euangelium, & librum

diuini Apoſtoli, omnémque diuinam Scripturam, & in diuinis præceptis verſari, & populum docere. Noſtræ enim hierarchiæ ſubſtantia, ſunt eloquia diuinitùs tradita, diuinarum ſcilicet Scripturarum vera ſcientia: ſicut & Magnus Dionyſius oſtendit. Siquis autem dubiùs fuerit animi, & non lubenter hæc facere & docere voluerit, non ordinetur. Prophetice enim dicit Deus: Tu repuliſti ſcientiam, & ego te repellam, ne ſis mihi ſacerdos. *Oſee 4.*

CAN. III.

Electiones epiſcoporum quæ vi principum procedunt, infirmari debent.

Omnem electionem quæ fit à magiſtratibus epiſcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritam manere ex canone dicente: Si quis epiſcopus magiſtratibus ſecularibus vſus per eos eccleſiam obtinuerit, deponatur & ſegregetur, & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum qui eſt promouendus ad epiſcopatum, ab epiſcopis eligi, quemadmodum à ſanctis patribus Nicææ decretum eſt, can. 4. *31. c. Apoſto. 16. q. 7. ſi quis epiſcopus. Et habetur etiam d. 63. omnis.*

In epiſcopo electio propriè dicta eſt, in presbytero autem & diacono abuſiuè, pro ordinatione, quod non infrequenter offendes in canonibus. *16. quaſt. 1. Prædicator.*

CAN. IIII.

Pœna talionis puniendus antiſtes, qui iniuſtè clericos arcet, vel templa claudit.

Præco veritatis Paulus quendam veluti canonem Epheſiorum presbyteris imponens vel vniuerſæ potius ſacerdotali multitudini, ſic liberè dixit: Argentum vel aurum vel veſtem nullius concupiui, omnia vobis oſtendi, quoniam oportet ſic laborantes infirmos acquirere, & apprehendere, dare beatum exiſtimates. Quocirca *Act. 20.*

nos ab eo edocti ſtatuimus ne turpis lucri gratia antiſtiti in mentem veniat quærenti excuſationes in peccatis, aurum, vel argentum, vel vllam aliam ſpeciem ab iis qui ſibi ſubſunt epiſcopis vel clericis vel monachis exigere. Dicit enim Apoſtolus: Non debent liberi parentibus theſaurum paraſe, ſed parentes liberis. Siquis ergo per auri exactionem, vel alicuius alterius ſpeciei, vel propter aliquam propriam affectionem à miniſterio arcere inuentus fuerit vel ſegregare ſuorum clericorum aliquem, vel venerandum templum claudere, ne in eo fiant diuina myſteria, talionis erit legi obnoxius, vt qui ſit mandati Dei trangreſſor. Præcipit enim & Petrus Apoſtolorum ſummus: Paſcite gregem Domini non coactè, ſed ſpontaneè, &c.

2. Cor. 12.

1. Pet. 5.

In Can. 5. definiunt patres ſeuerè puniendos clericos qui per auri dationem primas ſedes, prioréſque honores quærunt.

Sexto canone definitur, ſaltem ſemel in anno celebrari ſynodos prouinciales, ſicut patres ſextæ ſynodi in Trullo ſtatuerunt, canone 8. Additur autem non licere Metropolitano ex his quæ ſecum affert epiſcopus, vel iumentum vel aliquã rem aliam petere. Si verò hoc feciſſe deprehenſus fuerit, reddet quadruplum.

Can. 30. Apoſtol. & ca. 12. concil. Chalce. diſtin. 18. c. Quoniam quidem.

CAN. VII.

Vt templa ſine reliquiis ſanctorum non conſecrentur.

Qui venerabilium imaginũ aſpectum ex eccleſia ſuſtulerunt, alios quoque mores reliquerunt, quos quidem oporteat renouari, & tam ex iure ſcripto quàm non ſcripto ſic obſeruari. Quæcunque ergo templa cõſecrata ſunt abſque reliquiis martyrum, in eis fieri ſtatuimus reliquiarum depoſitionem cum conſuetis precibus. Qui

Eccleſiaſticus mos erat templa per ſanctas martyrum reliquias conſecrare.

Qui autem templum conſecrauerit ſine ſanctis reliquiis, deponatur.

Iudæi cum quorundam criminum rei agerētur, vellent autē damnationē effugere, ad fidem Chriſtianā ficte accedebāt quod cauetur in ſequēti canone.

CAN. VIII.

Quoniam Hebræorum religionis quidam errantes Chriſtum Deum noſtrum ſubſannare viſi ſunt ſeſe Chriſtianos eſſe fingentes, ipſi autem clanculum eum negantes, ſabbata obſeruantes, & multa alia Iudaica facientes: ſtatuimus, vt nec ad communionem, nec ad orationem, nec ad eccleſiam admittantur, ſed apertè ſint ſecūdum ſuam religionem Hebræi: & nec filios eorum baptizent, nec ſeruum emant, vel poſſideant. Si autem ex pura & ſyncera fide quis eorum conuertatur, & ex toto corde confeſſus fuerit, eum recipiant, & baptizent eorum filios. Et caueant ipſi ſe ab Hebræorum ſtudiis, & inſtitutis deſtitutos. Si autem non ita ſe gerant, eos nullo admittant modo. *Scripta hæreticorum puerilia ludibria, quæ ſunt ſolutu facilia vt puerorū ludibria.*

CAN. IX.

Hæreticorum ſcripta vulgò non permittuntur.

Puerilia omnia ludibria, furioſáque dicta ac ſcripta, quæ aduerſus ſanctas imagines edita ſunt, oportet dari epiſcopo Conſtantinopolitano, vt cum reliquis hæreticis libris reponantur. Si quis autem hæc celare inuentus fuerit, ſi ſit epiſcopus, vel preſbyter, vel diaconus, deponatur: ſi autem laicus aut monachus, ſegregetur. *11. quæſt. 3. quoniā diuerſorum. 9. quæſt. 3. cum ſing. 19. quæſt. 3. quoniam à quibuſdā.*

Canon 10. eſt can. 17. & 18. ſextæ ſynodi in Trullo, etiam 13. & 23. Chalcedonen.

Canon 11. eſt ca. 26. concilij Chalcedonenſis. *D. 69. ca. quoniā vidimus.*

Canon 12. eſt ca. 39. Apoſt. Cauit ſynodus non alienandas res eccleſiæ, aut monaſterij.

Can.13. eſt canon 24. in concilio Chalced. & 49.canon 9. ſynodi in Trullo.

CAN. XIIII.

Abſque epiſcopi man⁹ impoſitione nullus fiat lector.

Abbates nũc in proprio poſſũt etiam lecto res creare. *21. quaſt.1. Clericus.* *Matt.3.* *1.Cor.7.*

Nullus efficiatur lector abſque epiſcopi manus impoſitione. Hoc ipſum etiam in monacho ſeruetur. Lectoris autem manuũ impoſitionem licet in proprio monaſterio etiam ſoli monaſterij præfecto facere, ſi ipſi præfecto ab epiſcopo manus eſt impoſita. Similiter & ex antiqua conſuetudine Corepiſcopus, epiſcopi permiſſu, oportet per manuũ impoſitionẽ lectores creare.

CAN. XV.

Ne aliquis clericus in duabus collocetur eccleſiis.

Malunt patres vt clericus artificio pare victum, quam vt duabus collocetur eccleſiis. *Act.20.*

Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus eccleſiis non collocetur: hoc enim eſt negotiationis & turpis lucri propriũ, & ab eccleſiaſtica conſuetudine alienum. Ab ipſa enim Domini voce audiuimus non poſſe quenquam duobus dominis ſeruire, aut vnum amplectetur, & alterum negliget. Vnuſquiſque ergo (vt vox eſt apoſtolica) in eo in quo vocat⁹ eſt, debet manere, & in vna eccleſia aſſidere. Quę enim propter turpe lucrum fiunt in eccleſiaſticis negotiis, ea à Deo ſunt aliena. Ad huius autem vitæ vſum ſunt diuerſa ſtudia: ex his ergo ſiquis velit, ea quæ ſunt corpori ad vſum neceſſaria cõparet. Dixit Apoſtolus, Vſui meo, & his qui mecum ſunt ſubminiſtrauerunt manus meæ. Et hæc quidem in hac regia ciuitate, in his autem qui extrà ſunt locis propter hominum inopiam permittitur.

CAN. XVI.

Ne inſignem veſtem induat clericus.

21.quaſt.4 Omnis iactura.

Omnis ornatus corporeus eſt à ſacerdotali ordine alienus. Epiſcopos ergo vel clericos qui

ſe ſplendidis & inſignibus veſtibus exornant, corrigere oportet. Si autem permaneant, ſupplicio tradi: ſimiliter & eos qui ſunt vnguentis delibuti. Et ſi inuenti fuerint aliqui qui eos qui vilem & modeſtum amictum induti ſunt, irrideant, pœna corrigantur: à ſuperioribus enim vſque temporibus, omnis vir ſacerdotalis cum moderato & honeſto indumento verſatur.

Hoſtes imaginum irridebãt eos qui viliori bus vtebãtur veſtibus propter humilitatem.

In canon. 17. prohibetur ne alicui monacho permittatur oratorium extra monaſterium ædificare, ſi non habeat ea quæ ad perfectionem domus pertinent.

In canon 18. cauetur ne vlla ratione in epiſcopatu aut monaſterio mulier aliqua, ancilla vel libera verſetur ad aliquod miniſterium. Si secùs fiat, epiſcopus aut præfectus deponatur.

Canõ 19. eſt ca. 2. ſynodi Chalced. Additur ad illud, ne quis admittatur in monaſterio per largitionem pecuniæ, excepta ea quæ datur liberis à parentibus inſtar dotis, vel cũ ſponte offertur.

Duplicia vocant monaſteria, quia in vno & eodẽ viri & mulieres habitabãt. 18. quaſt. 2. definimus. Habetur etiã in 59. can. Apoſt. & in c. 62. ſexta ſynodi in Trullo.

CAN. XX.

Ne fiant duplicia monaſteria.

Statuimus non fieri duplex monaſterium, quoniam hoc fit multis ſcandalum & offenſio. Si qua autem ſunt duplicia, ſeruetur ſecundum conſtitutionem patris Baſilij, quæ ſic definit: In vno monaſterio ne verſentur monachi & monachæ: nec monachus liberè cum monacha loquatur, &c. Si autem eueniat vt aliquam cognatam monachus velit aſpicere, præſente præfecta cum ea colloquatur exiguo & breui ſermone, mox ab ea recedat.

CAN. XXI.

Non oportet monachum vel monacham proprium relinquere monaſterium, & ad aliud ſe

conferte. Si autem hoc contigerit, ipſum in hoſpitem accipi eſt neceſſarium.

CAN. XXII.

Præſens canon prohibet laicis, ne cum ſcenicis ludicris, & ſaltationibus, aut meretriciis vocibus comedant, ſed ei qui nutrimentũ dat, gratias agant. Porrò monachis & ſacerdotibus præcipit, ne ſeorſum cum mulieribus comedant, etiam ſi cognatæ fuerint, niſi peregre verſentur, & non haberent ea quę ſunt ad vſum neceſſaria. Hic eſt huius canonis ſcopus.

Explicit ſeptima ſynodus generalis cum ſuis canonibus.

A.D. 798 Leo 3. pontifex 97.

A.D. 119. die quarta Martij cometa apparuit, & die 23. einſdẽ menſis Iulius pap. 3. vbi diem extremum clauſit.

LEo 3. Papa 97. natione Romanus, patre Azupio, vir caſtus & integer, doctorũ virorum ita amator, vt eos vndequaque prçmiis alliceret, eorúmq; conſuetudine mirum in modum delectaretur. Prçtereà verò ægrotos viſere eóſque ad patientiam adhortari, eleemoſynas indigẽtibus præbere, prædicationibus & admonitionibus, quibus plurimum ad eloquẽtiam & doctrinam valebat, incumbere ei peculiare fuit. Moritur anno 21. pontificatus ſui. Quo etiam cometes apparuit, vt nõnulli putant, tantæ calamitatis indiciũ. Prædicti pontific. fuerunt ſub Conſtantino & Irene eius matre. Sub hoc pontifice tranſlatum eſt Imperium ad Germanos. Hic coronauit Carolum Magnum.

Con. Mag.

CONCILIVM MAGVNTIACVM celebratum anno ſalutis 813. 5. Id. Iunij.

Congregati ſunt ad concilium celebrandum epiſcopi, preſbyteri, & monachi iuſſione Caroli Imperatoris, qui inchoantes tractare de ſtatu veræ religionis & profectu Chriſtianæ plebis primò

mò ſtatuerunt de toto collegio clericorum ſiue laicorum tres turmas fieri, in hunc modum. *In tres turmas diſtinguitur concilium ad inſtaurandam collapſam eccleſiam.*

In prima turma conſederunt epiſcopi cum quibuſdam notariis, legentes ac tractantes ſanctum Euangeliũ & epiſtolas, & actus Apoſtolorum canones quoque ac diuerſa ſanctorum patrum Opuſcula, & paſtoralem librum Gregorij, cum cæteris ſanctis dogmatibus, diligẽti ſtudio perquirentes quibus modis ſtatum eccleſiæ Dei & Chriſtianæ plebis perfectum ſana doctrina & exemplis iuſtitiæ inconuulſum, largiente gratia Dei perficere & conſeruare potuiſſent.

In ſecunda turma conſederunt Abbates ac probati monachi regulam ſancti Benedicti legentes ac tractantes diligenter qualiter monachorum vitam in meliorem ſtatum atque augmentum Dei gratia perducere potuiſſent. *Secunda turma.*

In tertia turma ſederunt comites & iudices in mundanis legibus decernentes, vulgi iuſtitias perquirentes, omniúmque aduenientium cauſas diligenter examinantes, quibus modis poterant iuſtitias terminantes. *Tertia turma.*

Statuta concilij Maguntiaci.

CAN. I.

Sine operibus fides mortua eſt.

INitium actionis noſtræ de fide eſſe decreuimus quæ bonorum omnium eſt fundamentum: quia ſine fide Deo placere non poſſumus, fides tamen indiget opere, quia fides ſine operibus mortua eſt. Vnde Gregor. Ille verè credit, qui exercet operando quod credit.

CAN. II. III. ET IIII.

Commendant fidem, ſpem, charitatem, & ſacramenta Chriſtiana ſecundùm Romanum ordinem celebranda.

CAN. V.

Commendantur pax & concordia in populo Chriſtiano, quoniam ad vnam & veram hæreditatem regni cæleſtis vocati ſumus, ad quam cupimus peruenire.

CAN. VI. ET VII.

Commendantur epiſcopis res pauperum.

CAN. VIII.

De conuenientia epiſcoporum cum laicis.

CAN. IX.

De regulari obſeruantia canonicorum.

Decreuimus vt canonici clerici canonicè viuant, obſeruantes diuinam Scripturam & doctrinam, & documenta ſanctorum patrum, & nihil ſine ſcientia epiſcopi ſui, vel magiſtri eorum agere præſumant, & vt ſimul manducent & dormiant, vbi his facultas id faciendi ſuppetit, vel qui de rebus eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt, & in ſuo clauſtro maneant, & ſingulis diebus mane prima ad lectionem veniant, & audiant quod eis imperatur. Ad menſam verò ſimiliter lectionem audiant, & obedientiam ſecundum canones ſuis magiſtris exhibeant.

CAN. X.

De vita clericorum.

Placuit ſancto concilio, vt qui dicũt ſe ſeculum reliquiſſe, & qui adhuc ſeculum ſectantur, ita diſcernantur ſicut in regula clericorum dictum eſt. His igitur lege patrum cautum, vt à vulgari vita ſecluſi, à mundi voluptatibus ſeſe abſtineant. Non ſpectaculis, non pompis interſint. Conuiuia inhoneſta, turpia fugiãt. Hieronymus ad Nepotianum dicit: Omnium Chriſtianorum domos quaſi proprias amare debemus, vt conſolatores nos in mœroribus ſuis, potius quam conui

conuiuas in proſperis nouerint. Et Iſidorus: Clerici tamen conuiuia priuata, non tãtum pudica, ſed & ſobria coiant, vſuris nequaquam incumbant, nec turpium occupationes lucrorum, fraudiſque alicuius ſtudium non appetant. Amorem pecuniæ quaſi matrem cunctorum criminum, fugiant, ſecularia offi:ia negotiáque abiiciant. Honorum gradus per ambitionem non ſubeãt, non vagis oculis, non infræni lingua, aut petulenti tumidóque geſtu incedant, ſed pudorem ac verecundiam mentis, ſimplici habitu & inceſſu oſtendant, obſcœnitatem etiam verborum, ſicut & operum, penitus execrentur, viduarum ac virginum viſitationes frequentiſſimas fugiant, contubernia fœminarum nullatenùs appetant, caſtimoniam quoque inuiolati corporis perpetuò cõſeruare ſtudeant, ſenioribus quoque debitam præbeant obedientiam, neque vllo iactantiæ ſtudio ſe attollant. Poſtremò in doctrina & lectionibus, pſalmis & hymnis, & canticis exercitio iugi incumbant. Tales enim debent eſſe, qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere, ſcilicet vt dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

CAN. XI.

De vita monachorum.

Abbates autem cẽſuimus cum monachis ſuis pleniter viuere, ſecũdùm doctrinã regulæ S. Benedicti, quantum humana permittit fragilitas.

CAN. XII.

Ne monachi ad placita ſecularia veniant.

Hoc tamen omninò volumus, vt monachi ad ſecularia placita nullatenus veniant, nec ipſe abbas ſine conſenſu epiſcopi ſui, & cùm neceſsitas exigit, tunc per iuſsionem & conſilium epiſcopi

illuc vadat:nequaquam tamen contentiones aut lites aliquas ibi mouere præſumat,ſed quicquid quærendum vel reſpondendum ſit per aduocatos ſuos hoc faciat.

CAN. XIII.

Abbatiſſæ cum monialibus regulariter viuant.

CAN. XIIII.

Miniſtri altaris clerici vel monachi à negotiis ſecularibus omninò abſtineant.

CAN. XV.

Interpretatus eſt hic locus Pauli Philip.3. Imitatores mei eſtote, &c. ex Hieronym. in Comment.ad Galat. & Auguſt. in primo lib.de Agone Chriſtianorum.

CAN. XVI. ET XVII.

Quòd clericos conueniat mundum & arma relinquere.

CAN. XVIII.

De fictis virtutibus,& ex veris vitiis diſcernẽdis.

CAN. XIX.

Vt plus non mittantur in monaſteria canonicorum, vel monachorum aut puellarum, quàm ſufferri poſſit.

CAN. XX.

De locis monaſteriorum prouidendis.

Proſpiciendum monaſteriis, vt nulla ſit neceſſitas monachis vagandi.

Deinde dignum ac neceſſarium eſt vt miſſi per quæque loca directi ſimul cum epiſcopis vniuſcuiuſque diœceſis perſpiciant loca monaſteriorum canonicorũ pariter & monachorum, ſimiliterque puellarum,ſi in apto & congruo loco ſint poſita,vbi commodum neceſſarium poſſit acquiri,quod ad vtilitatem pertinet monaſterij, ſicut in ſancta regula dicitur. Monaſterium autem ita debet conſtitui, vt omnia neceſſaria intra monaſterium exerceantur, vt nõ ſit neceſ-

ſitas

ſitas monachis vel clericis vel puellis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monaſteriorum ſupradicti miſſi & cum eis epiſcopi, per diuerſa loca præuideant, ſi apta ſint, & congruenter ſanctæ profeſſioni compoſita: vel ſi clauſtrum firmum habeant, in quo ſaluari poſſint animæ in eis commorantium ſub diſciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodo epiſcopus loci ipſius faciat emẽdari ita vt condignã profeſſionem eorum cuſtodiam habeãt canonici vel monachi atque nonnanes, ne detur eis occaſio malefaciendi, quod abſit.

CAN. XXI.

Sciant epiſcopi qualiter canonici viuant.

CAN. XXII. *De clericis vagis.*

De clericis vagis ſeu de acephalis, id eſt de his qui ſunt ſine capite, neque in ſeruitio Domini noſtri, neque ſub epiſcopo, neque ſub abbate, ſed ſine canonica vel regulari vita degentes, vt in libro Officiorum ſecundum capitulum & tertium de eis dicit. Hos neque inter laicos ſecularium officiorum ſtudia, neque inter clericos religio tenet diuina, ſed ſoliuagos atque oberrantes ſola turpis vita complectitur, & vagaquíque dum nullum metuunt, explendæ voluptatis ſuæ licentiam ſectantur, quaſi animalia bruta, libertate ac deſiderio ſuo feruntur, habentes, ſignum religionis, non religionis officium, hippocentauris ſimiles, nec equi, nec homines. Tales omnino vbicunque inuenti fuerint, præcipimus vt epiſcopi ſine vlla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos ſecundum deſideria voluptatum ſuarum viuere permittãt

Hos potes nũc dicere excẽptos ab obedientia ſuorũ prælatorum.

Sin autẽ epiſcopis ſuis canonicè obedire noluerint, excõmunicentur, vſque ad iudicium archiepiſcopi regionis illius. Et ſi ille eos corrigere nõ valuerit, tunc omnino ſub vinculis cõſtringantur vſque ad ſynodũ, vt ibi eis indicetur: verum ad iudiciũ domini noſtri, aut ad illam magnam ſynodum afferantur ſub cuſtodia publica.

CAN. XXIII.

De clericis iniuſtè tonſuratis.

De clericis verò hoc ſtatuimus, vt hi qui hactenùs inuẽti ſunt, ſiue in canonico ſiue in monachico ordine tonſurati ſine eorum voluntate, ſi liberi ſunt, vt ita permaneãt: & deinceps cauendum, vt nullus tondeatur ſine legitima ætate & ſpontanea volũtate, vel cũ licentia domini ſui.

CANON XXIIII.

De clericis adeuntibus Imperatorem, hoc placet omnibus modis obſeruare, quòd de eis in ſacris canonibus conſtitutum eſt.

CAN. XXV.

Diebus Dominicis & aliis feſtiuitatibus verbũ Dei prædicandum.

De officio prædicationis ſi fortè epiſcopus nõ fuerit in domo ſua, aut infirmus eſt, aut aliqua cauſa exigẽte non valuerit, nũquã tñ deſit diebus Dominicis aut feſtiuitatibus qui verbum Dei prædicet, & iuxta quod intelligere vulgus poteſt.

CAN. XXVI.

Vt presbyteris per monaſteria puellarum opportuno tempore liceat miſſarum ſolennia celebrare, & iterum ad proprias eccleſias redire.

CANON XXVI.

Diligenter chriſma cuſtodiendum.

Presbyteri ſub ſigillo cuſtodiant chriſma, & nulli ſub prætextu medicinæ vel maleficij donare inde præſumant quòd ſi fecerint, honore priuentur.

CAN

CAN. XXVIII.

Preſbyteri ſine intermiſſione vtantur orariis propter differentiam ſacerdotij dignitatis.

CAN. XXIX.

Vt laici preſbyteros nō eiiciāt de eccleſiis neque cōſtituant ſine cōſenſu epiſcoporū ſuorum.

CAN. XXX.

Vt laici omninò munera iniuſta non exigant à preſbyteris propter commendationem eccleſię cuiquam preſbytero.

CAN. XXXI.

De clericis fugitiuis.

Vt vnuſquiſque epiſcopus in ſua parochia diligenter preſbyteros vel clericos inquirat vnde ſint:& ſi aliquem fugitiuum inuenerit, ad ſuum epiſcopum redire faciat.

CAN. XXXII. *Quid ſit Litania.*

Litaniæ autem Græco nomine appellātur, quę Latinè dicūtur rogationes. inter λιτανείας autem & ἐξομολογήσεις hoc differt, quod exomologeſes pro ſola peccatorum confeſsione agantur: litaniæ verò indicuntur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. Sed nunc iam vtrunque vocabulum ſub vna dignatione habetur.

CAN. XXXIII. *De Litania maiore.*

Placuit nobis vt Litania maior obſeruanda ſit à cunctis Chriſtianis diebus tribus, ſicut legendo reperimus, & ſicut ſancti patres noſtri inſtituerunt, non equitando, nec pretioſis veſtibus induti, ſed diſcalciati, cinere & cilicio induti niſi infirmitas impedierit.

CAN. XXXIIII.

De quatuor temporibus obſeruandis.

Conſtituimus vt quatuor tempora anni ab

omnibus cum ieiunio obſeruentur, id eſt, menſe Martio hebdomada prima, & feria quarta & ſexta, & ſabbatò veniãt omnes ad eccleſiã hora nona cum litaniis ad Miſſarum ſolennia. Similiter in menſe Iunio, hebdomada ſecunda feria quarta & ſexta & ſabbato ieiunetur vſque ad horam ſinonam, & à carne ab omnibus abſtineatur. Similiter in menſe Septembri hebdomada tertia, & in menſe Decembri hebdomada quæ fuerit plena ante vigilam Natalis Domini, ſicut eſt in Romana eccleſia traditum.

CAN. XXXV.

De indicto ieiunio.

Siquis indictum ieiunium ſuperbiendo contempſerit, & obſeruare cum cæteris Chriſtianis noluerit, in Gangrenſi concilio præcipitur vt anathematizetur, niſi emendare ſe ſtudeat.

CAN. XXXVI.

De feſtiuitatibus.

Feſtos dies in anno celebrari ſancimus, hoc eſt diem dominicam Paſchæ, cum omni honore & ſobrietate venerari. Similiter feriã ſecundam, tertiam & quartam, à feria quinta ante Miſſam licentia ſit arandi vel ſeminandi, & hortum & vineam excolendi, & ſepem circuncludendi, ab alio verò opere ceſſare decreuimus. Poſt Miſſam autem ab opere vacare, diem Aſcenſionis Domini pleniter celebrare. Item Pentecoſtem ſimiliter vt in Paſcha. In Natali apoſtolorum Petri & Pauli, diem vnum, Natiuitatẽ ſancti Ioannis Baptiſtæ, Aſſumptionem ſanctæ Mariæ, Dedicationem ſancti Michaëlis, Natiuitatẽ ſancti Remigij, ſancti Martini, ſancti Andreæ. In Natali domini dies quatuor, Octauas domini, Epiphaniã Domini, Purificationẽ ſanctę Marię, & illas feſtiuitates

Marty

Martyrũ vel confeſſorũ obſeruare decreuimus, quorum in vnaquaque parochia ſancta corpora requieſcunt. Similiter etiam dedicationẽ templi.

CAN. XXXVII.

De Dominicis diebus.

Omnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obſeruare, & à ſeruili opere abſtinere, & vt mercatus in eis minimè ſit, nec placitum vbi aliquis ad mortẽ vel ad pœnã iudicatur.

CAN. XXXVIII. *De decimis.*

Admonemus vel præcipimus, vt decima de omnibus dari non negligatur, quia Deus ipſe ſibi dari conſtituit. Quia timendum eſt vt quiſquis Deo debitum ſuum abſtrahit, ne fortè Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua.

CAN. XXXIX.

De fugientibus ad Eccleſiam.

Reum confugientem ad eccleſiam nemo abſtrahere audeat, nec inde donare ad pœnam vel ad mortem, vt honor Dei & ſanctorum eius conſeruetur: ſed rectores eccleſiarum, pacem & vitam ac membra eius obtinere ſtudeant, tamen legitimè componant quod iniquè fecit.

CAN. XL.

Præcipimus vt in eccleſiis, aut in domibus eccleſiarũ vel atriis placita ſecularia minimè fiãt.

CAN. XLI.

Eccleſiæ antiquitùs conſtitutæ, nec decimis, nec aliis poſſeſſionibus priuentur, ita vt nouis oratoriis tribuatur.

CAN. XLII.

Quicunque beneficium eccleſiaſticum habẽt ad tecta eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas, omninò adiuuent, & nouam decimam reddant.

CAN. XLIII.

Ne ſolus presbyter peragat ſacrificium.

Nullus presbyter, vt nobis videtur, ſolus Miſſam cantare valet rectè. Quomodo enim dicet, Dominus vobiſcum, vel ſurſum corda admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cū alius nemo cum eo ſit?

CAN. XLIIII.

Oblationem quoq; & pacem in eccleſia facere iugiter admoneatur populus Chriſtianus, quia ipſa oblatio ſibi & ſuis magnum remedium eſt animarum, & in ipſa pace vera vnanimitas & concordia demonſtratur.

CAN. XLV.

De ſymbolo & oratione Dominica.

Symbolum, quod eſt ſignaculum fidei, & orationem Dominicam diſcere, ſemper admoneāt *Nota.* ſacerdotes populum Chriſtianum. Volumúſque vt diſciplinam condignam habeant, qui hæc diſcere negligunt, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione emendētur. Proptereà dignum eſt vt filios ſuos donét ad ſcholam, ſiue ad monaſteria, ſiue foras presbyteris, vt fidem catholicam rectè diſcant, & orationem dominicam, vt domi alios edocere valeant. Et qui aliter non potuerit, vel in ſua lingua hoc diſcat.

CAN. XLVI. *De malo ebrietatis.*

Magnum malum ebrietatis, vnde omnia vitia pullulant, modis omnibus præcipimus cauere, & qui hoc cauere noluerit, excommunicandum eum eſſe decreuimus vſque ad emendationem congruam.

CAN. XLVII.

Deinde præcipimus vt vnuſquiſque compater ſpirituales filiolos ſuos catholicè inſtruat.

CAN.

CAN. XLVIII.

Canticum turpe atque luxurioſum circa eccleſias agere omninò contradicimus, quod vbique vitandum eſt.

CAN. XLIX.

De ſubintroductis mulieribus.

Omnibus igitur clericis fœminas ſecum in domibus ſuis habere vltra licentiam canonum, firmiter ſit contradictum.

CAN. L.

Quales debeant eſſe miniſtri epiſcoporum.

Omnibus igitur epiſcopis, abbatibus, cunctóque clero omninò præcipimus, vicedominos, præpoſitos, aduocatos, ſiue defenſores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non periuros, non falſitatem amantes, ſed Deum timentes & in omnibus iuſtitiam diligentes. De iudicibus autem vel centenariis, atque tribunis, ſeu vicariis dignum eſſe cenſemus, vt ſi mali reperti fuerint, de miniſterio ſuo abiiciantur.

CAN. LI.

Corpora Sanctorũ de loco ad locũ nõ trãsferantur.

Deinceps verò corpora ſanctorum de loco ad locum nullus præſumat transferre ſine conſilio principis vel epiſcopi & ſanctæ ſynodi licentia.

CAN. LII.

Qui mortui poſſunt in eccleſia ſepeliri.

Nullus mortuus intra eccleſiam ſepeliatur, niſi epiſcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, aut fideles laici.

CAN. LIII. *De inceſtuoſis.*

Vt epiſcopi inceſtuoſos pariter inueſtigare ſtudeãt, omninò præcipimus. Et ſi pœnitere noluerint, de eccleſia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur.

CAN. LIIII.

Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur, & ſi poſt interdictum inuentum fuerit, ſeparetur.

CAN. LV.

Ne proprium filium de baptiſmo quis ſuſcipiat.

Nullus igitur proprium filium vel filiam de fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nec filiolam, nec commatré ducat vxorem, nec illam cuius filium aut filiam ad confirmationem duxerit: vbi autem factum fuerit, ſeparentur.

CAN. LVI.

De damnatis nuptiis.

Siquis vxorem viduã duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, ſeu cum patre & filio: tales copulationes anathematizari & diſiungi præcipimus, nec vnquam amplius coniugio copulari, ſed magna diſtrictione feriri.

CAN. LVII.

Clerici horis matutinis interſint.

In concil. Veneto. can. 14. Clericus quem intra muros ciuitatis ſuæ manere conſtiterit, & matutinis hymnis ſine probabili excuſatione ægritudinis inuentus fuerit deſuiſſe, ſeptem diebus à communione habeatur extraneus, quia miniſtrum ſacrorum eo tempore quo non poteſt ab officio ſuo vlla honeſta neceſſitas occupare, fas non eſt à ſalubri ceſſare.

Conciliũ Vorm.

CONCILIVM VORMACIENSE, eſt Prouinciale.

¶ Primò pronunciatur profeſſio fidei Chriſtianæ, in qua fuſiùs quæ habentur in ſymbolo explicantur: maximè illud de incarnatione Chriſti in hũc modum: Dei filius perſonam hominis

non

non accepit, ſed naturam. Naturam quippè noſtram in vnitatem ſuæ perſonæ aſſumpſit: & idcirco filius Dei & filius hominis vnus eſt Chriſtus In eo nanq; quòd Filius eſt Dei, æqualis eſt Patri: & in eo quod eſt filius hominis, minor eſt patre.

CAN. I.

QVid in ſacrificio altaris offerri debeat, &c. nihil additur ad ea quæ in concilio Bracaren. tertio, can. 1. éſtque ca. 3. Apoſt. *De conſec. diſt. 2. cum omne.*

CAN. II.

Epiſcopus pro paruis cauſis nemine excommunicet.

Mandamus quòd nullus ſacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à communione ſuſpendat præter eas culpas pro quibus antiqui patres arceri iuſſerunt aliquid committentes. *Nota.*

CAN. III.

Qualiter ſe expurgare debeant fratres à furtis.

Sæpè contingit vt in monaſteriis furta perpetrentur, & qui hæc committat, ignoretur. Idcirco ſtatuimus vt quando ipſi fratres de talibus ſeſe expurgare debeant, Miſſa ab abbate celebretur, vel ab aliquo cui ipſe abbas præceperit, præſentibus fratribus, & ſic in vltima Miſſæ celebratione pro expurgatione ſua, corpus & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti percipiant, quatenùs ita inde innocentes ſe eſſe oſtendant. Vbi additur ad hæc, vt cõmunicantibus dicatur, Corpus Domini ſit tibi hodie in probationem. *2. q. 5. Sæpè contingit.*

Eſt derogatus hic canon de conſecrat. diſt. 2. ca. tribus, & aliis locis prohibetur, ne ſuſpectis detur euchariſtia. Et per beatum Stephanum Papam, vt S. Thom. vult in 3. p. q. 8. ar. 6. ad 3. *Author.*

CAN. IIII.

De clericis iter agentibus ſine epiſtola epiſc.

Preſbytero, aut diacono aut clerico ſine antiſtitis ſui epiſtola ambulanti, communionem in officio celebrando nullus impendat.

CAN. V.

De paruulis à parentibus traditis monaſteriis.

Si pater filium filiámque intra ſepta monaſterij in infantiæ annis ſub regulari tradiderit diſciplina, non liceat eis poſtquam ad pubertatis peruenerint annos, egredi, & matrimonio copulari, quia nefas eſt vt oblatis à parétibus Deo filiis voluptatũ fræna laxentur. Igitur vt prædiximus, non liceat eis ſuſceptum habitum vnquam deſerere, ſed conuicti quòd tonſuram aut religioſam veſtem aliquando habuerint, in religionis cultu habituque velint nolint permanere cogantur.

CAN. VI.

De profeſſione monachorum.

Monachum ergo aut paterna deuotio, aut profeſſio facit. Quicquid horum fuerit allegatum tenebit. Proinde huic ad mundum reuerti intercludimus aditum, & omnes ad ſeculum interdicimus regreſſus.

CAN. VII.

Cautus ſit ſacerdos erga pœnitentes.

De hec ſuprà, ca. 102 ſexta ſynodi.

Pœnitentibus ſecundum differentiam peccatorum ſacerdotis arbitrio pœnitétiæ decernantur. Debet itaque ſacerdos in pœnitentia danda ſingulorum cauſas ſingulatim conſiderare, originem quoque modúmque culparum, & affectus gemitúſque delinquentium diligenter examinare manifeſtéq; cognoſcere, temporum etiam & perſonarum, locorum quoque & ætatum qualitates inſpicere, vt etiam pro conſideratione locorum, ætatum, vel temporum ſeu pro qualitate odiſ[?]ctorum atque gemituum vniuſcuiuſq; delinquentis,

quentis, à ſacris regulis oculos non reflectat.

CAN. VIII.

De his qui ſacerdotem ſponte occiderint.

Qui ſacerdoté morti voluntate tradiderit, carné non comedat, nec vinũ bibere præſumat, & ieiunet vſque ad veſperã, exceptis feſtis diebus atque dominicis, arma non ſumat, & vbicũque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, ſed propriis pedibus proficiſcatur. Eccleſiam per quinquénij tépus non ingrediatur, ſed cùm ſacratũ orationũ officia, aut miſſarũ ſolennia celebrãtur, ante fores baſilicæ perſeueret orãs ac deprecans Dominũ, vt tanto crimine abluatur. Poſt expletũ verò quinquénium, ingrediatur eccleſiã, nondum verò cõmunicet, ſed inter audientes tantũmodo ſtet, vel dũ facultas conceditur, ſedeat. Et cũ decimus anni curſus fuerit finitus, communicãdi ei licentia cõcedatur, & equitandi tribuatur medela, maneátque in reliquis obſeruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, vt perfectiùs ad culmen purificationis peruenire mereatur.

CAN. IX.

De adulteris.

Si cuius vxor adulteriũ fecerit, aut vir in alienam vxoré irruerit, ſepté annis pœnitentiã agat.

CAN. X.

De iis qui ſuſpenduntur in patibulis, ne iis denegentur ſepulturæ, & quòd oblationes pro eis fiant, & Miſſæ celebrentur.

Reliqua decreta huius cõcilij ſunt ex Carthagin. con. 2. 3. & 5. deſumpta, ideo miſſa fecimus.

RHEMENSIS SYNODVS ſub Leone tertio, anno Domini 813. congregata per piiſſimum Carolum Cæſarem, more pri-

ſcorum imperatorum.

Capitula in hoc concilio ordinata vniuerſa tractant de inſtitutione clericorum, aliqua duximus annotanda.

CAN. XI.

LEctæ ſunt ſententiæ libri Paſtoralis beati Greg. in præſentia omnium, vt paſtores eccleſiæ intelligerent quomodo ipſi viuerent, qualiter ſibi ſubiectos deberent admonere, quoniam teſte eodem beato Gregorio, aliter monédi ſunt prælati, aliter ſubditi.

CAN. XII.

Ventilata eſt ratio pœnitentiæ, vt ſacerdotes certius intelligerent quomodo confeſſiones recipere & pœnitétiam ſecundum canonicam inſtitutionem pœnitentibus deberent indicere.

CAN. XIII.

Ventilata eſt ractio octo principaliorum vitiorum, vt vnuſquiſque diuerſitatem illorum ſciret, & ab aliis Domino auxiliante ſe intelligerét cuſtodire, & aliis prædicare.

CAN. XIIII.

Cui lectioni epiſcopi incumbere debeant.

Epiſcopi diligentiùs operam dent, lectioníque diuinæ incumbat, id eſt canonicis libris & Opuſculis patrum, & Verbũ Dei omnibus prædicent.

CAN. XV.

Quid epiſcopi prædicare habeant.

Epiſcopi ſermones & homilias ſanctorum patrum, prout omnes intelligere poſſint, ſecundum proprietatem linguæ prædicare ſtudeant.

CAN. XVI.

Vt epiſcopi & presbyteri examinent qualiter confitentibus peccata diiudicent, & tempus pœnitentiæ conſtituant.

CAN. XVII.

Qualis debet eſſe menſa epiſcoporum & abbatum.

Epiſcopi & abbates ante ſe ioca turpia facere non permittant, ſed pauperes & indigentes ſecum ad menſam habeant, & lectio diuina illi perſonet & ſumant cibum cum benedictione & laude Domini ſecundum Apoſtolum: ſiue manducent, ſiue bibant, omnia in laudẽ Dei faciant. *1. Cor. 10.*

CAN. XVIII.

Vt miniſtri Dei ſobrij ſint.

Epiſcopi & Dei miniſtri non debent comeſſationibus & vinolentiis nimis incumbere ſed *Luc. 12.* conſiderent ſententiam Domini: Attendite ne grauentur corda veſtra crapula, &c. Moderatè enim cibum & neceſſariũ potũ ſumant, vt iuxta Apoſt. ſobrij ſint, parati ad ſeruitium Domini. *1. Pet. 5.*

CAN. XIX.

Non omnia delicta ab hominibus punienda.

Epiſcopi & iudices iudicia diſcernant, quia ſunt quædam iudicanda modo, quædam Dei iudicio reſeruanda, vt ſcriptũ eſt: Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, &c. *1. Cor. 4.* Et illius memores ſint: In quo enim iudicio iudicaueritis, ita & iudicabitur de vobis. *Mat. 7.*

CAN. XX.

Vt monachi ad placita ſecularia nullatenùs vadant.

Reliqua capitula in Laodicen. & Carthaginen. 3. & 6. require. *A. D. 819*

STephanus Papa quartus ſub Petro 98. vir ſanctus, ſedit menſes ſeptem, ſub Ludouico Pio ſecundo Germano Cæſare. *Stephanus pont. 98.* *A. D. 820*

PAſchalis Romanus ſedit annos ſeptem, 99. Papa ſub Petro. *Paſchalis pont. 99.*

An. Dom. *Eugenius 2. papa 100. ſub Petro.*

829. *Euge. pont.* 100. EVgenius 2. patria Romanus, ſedit annos quatuor, menſes 6. dies 24. Sub hoc Eugenio celebrata eſt ſynodus apud villã Theodonis per Carolũ Magnum cõgregata, ad cohibendã præſumptionem quorundam tyrannorum in ſacerdotes Domini graſſantiũ. Nihil habet prætereá.

An. Dom. 83.. *Valen. pont.* 101. VAlentinus papa 101. tãtæ ſanctitatis, vt nondũ presbyter, ſed diaconus, ſummum Põtificatus gradum aſcendere meruerit, ſedit dies 40.

Eod. Greg. pont. 102. GRegorius 4. 102. papa ſub Petro, ſedit annos 19. Sunt qui velint poſt mortem eius ann. 8. menſ. 7. diebus 9. ſedem vacaſſe. Prædicti Pontif. fuerunt ſub Ludouico Pio 2. Germano Cæſare, à quo eorum quilibet ſui Põtificatus confirmationem petiit, adeò tunc premebatur eccleſia Chriſti, vt recuſaret electus Pontificatum recipere, priuſquàm à Cæſare confirmaretur. *Nota.*

Sub hoc corpus ſancti Marci ab Alexandria à mercatoribus Venetis in patriã delatum eſt, vbi nunc in maxima veneratione habetur, extructo templo in celebriore vrbis loco.

A. D. 849 *Serg. 2. pon.* 103. SErgius 2. papa 103. ſub Petro, ſedit annos duos menſem 1. dies 3. ſub Lothario primo Germano Cæſare 3. Is pont. primus mutauit ſuum nomen, nam anteà Os porci fuit appellatus.

Leo pont. 104. LEO quartus, papa 104. ſub Petro.

Ioan. 8. põt. 105. IOannes 8. papa 105. ſub Petro ſedit an. 2. menſ. 1. dies 4. De hoc ferunt quòd malis artibus Põtificatum adeptus eſt, quoniam cùm eſſet fœmina ſexũ mẽtitus eſt, & poſteà à ſeruo compreſſà, doloribus circumuenta mortua eſt. Hæc vulgò feruntur, incertis tamen & obſcuris authoribus.

A D. 860. *Benedict. pont.* 106. BEnedictus tertius, papa 106. ſub Petro, diu reluctatus & inuitus, pontificium munus ſuſcepi.t

ſcepi.t

ſcepit. Sedit annos duos, menſes 5. Sub hoc tempore magnæ contentiones & tumultus exorti ſunt propter electionem, ſed hoc ſedauit Lotharius imperator.

A.D. 861. Nicolaus pont. 107.

NIcolaus 1 papa 107. natione Romanus, ſedit annos 9. menſes 6. dies 21. ſub Ludouico 2. Germano Cæſare 4. circa annum Domini 858. Scripſit plures decretales epiſtolas, vt patet ex volumine per Gratianum collecto.

Extat Nicolai papæ antiqua & inſignis epiſtola ad Michaëlem imperatorem Conſtantinopol. ſuper depoſitione Ignatij Patriarchæ Conſtantino. quem quidam epiſcopi ab eccleſia, cui iure præſidebat, tyrannicè proiecerunt, & Photiũ quendam ex foro ac ſeculari militia eductũ, ac ſubitò tõſuratum, eidem eccleſiæ contra ſacros canones præfecerunt.

Tractat multa in epiſtola. Primùm inuehitur acriter in Imperatorem (ſeruata tamen modeſtia Chriſti vicario digna) propter epiſtolam, quam ab eo acceperat, irreuerẽtem admodùm, blaſphemiis vndique & iniuriis plenam. Docet ibidem, quanta ſecundum Deum ſacerdotibus reuerentia debeatur, & quanta religione venerati ſint apoſtolicam ſedem catholici Imperatores, vt ex Hiſt. eccl. lib. 10. c. 18. diſt. 97. c. victor. facilè conſtare poteſt.

Secundò demonſtrat quomodo inimici & ſuſpecti, iudices eſſe non poſſunt.

Hæretici iudices eſſe nõ poſſunt.

Tertiò idem de hæreticis & excommunicatis demonſtrat, quia neminem deiicere poteſt ipſe primò proſtratus.

Quartò eleganter & eruditè diſſerit quòd ſubditi prælatos ſuos, aut iudicare, aut accuſare, aut leuiter etiam reprehendere, nec debent, nec

Subditi nec leuiter reprehen-

à prælatos ſuos debent. poſſunt. In quod probandum inter cætera habet argumentum ex facto Dauid, primi Regũ.ca.24. vbi legimus quòd Dauid percuſſit cor ſuum, eò quòd oram chlamydis Saulis abſcidiſſet,&c. Sic, inquit, faciunt piæ ſubditorum mentes, ſiquando contra pręlatos ſuos vix ſeſe pro infirmitate ſua continere valentes leuia quędam loquuntur, eorum manifeſta mala tenuiter mordentes: vtique ad ſemetipſos redeunt, ſéque vehementiſſimè vel de tenuiſſima verbi laceratione reprehendunt. Facta quippè præpoſitorum oris gladio ferienda non ſunt. Secundò addit & aliud argumentum, quo & tempore eius Pontificis adhuc

Quanta reuerentia à minoribus circa ſuos maiores conſacerdotes.

ea ſeruaretur conſuetudo in eccleſiis, vt nullus ſacerdos maiore ſuo conſacerdote non innuente, cuilibet rei benedicere ſit auſus. Sed & anterior ſacerdos ſtans ad pronunciandum aliquam lectionem, benedictionem quidem poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet penitùs benedicere, quia ad Hebræos legimus quod minor à maiore benedicitur: per quod innuitur quantæ cenſuræ fræno inferiores quique à ſuis iudicandis præpoſitis coërcendi ſunt, ſi his nec ad benedicendum ius vllum penitus obtineant, vt reuera appareat quòd non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum. Et ſi ad benedicendum non eſt ius, quãtò minùs ad maledicendum? Quocircà minor non accuſet, nec maledicat maiorem ſacerdotem.

Diſt.21.in tantùm.

Quintò, quòd Romana ſedes à nemine iudicari poteſt: quod inter cætera duobus demonſtratur exemplis. Primò concilij Chalcedonẽſis,

Sedes Romana à nemine iudicatur.

in quo ſancti patres Dioſcorum Alexandrinum Antiſtitem inter cætera idcircò potiſſimum, & ſine vlla reſtitutione damnauerunt, quòd ponẽs in cælum os ſuum, lingua eius tranſeunte ſuper

terram,

tertam, excommunicationem in ſanctum Leonem papam dictauit. Secundò exemp. concilij Romani in quo habetur ſic: Vnde factũ eſt, vt in concilio epiſcoporũ nullus in Marcellinum Papam, qui tempore Diocletiani & Maximiani Auguſtorũ idolis compulſus ſacrificauerat, ſed poſteà inſignis martyr effectus eſt, ſentẽtiã proferre auſus fuerit, dum ei ſæpiſſimè omnes dicerent: Tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio. Et iterum: Noli audiri in noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam, ex te iuſtificaberis, & ex ore tuo condẽnaberis. Et rurſus: Prima ſedes non iudicatur à quoquam, &c. *Diſt. 21. c. nunc autẽ.*

Vltimò diſſerũtur multa de primatu Ro. ſedis. Maxima pars epiſtolæ in hoc inſumitur, vt demonſtret hanc primam eſſe inter omnes, ſupérq; omnes poteſtatem habere, vtpotè quæ ſola à Domino immediatè ſuper Petrum fundata fuerit. Ibidem, quod ſynodus abſque authoritate Romani Pont. non valet. Deinde quòd eccleſiæ Romanæ non Nicæna, nec vlla alia ſynodus priuilegium aliquod contulit, quæ in Petro nouerat eam totius poteſtatis iura pleniter meruiſſe, & cunctarum Chriſti ouium regimen accepiſſe, cùm cæteras alias epiſcopatuum cathedras inſtituerit eccleſia Romana. *Eccleſiæ Romanæ nulla ſynodus priuilegiũ aliquod cõtulit. d. 22. ca. 1.*

Decret. eiuſdẽ Nicolai ex Gratiani volumine in vnũ collecta, & in aliquot titulos diſtributa.

TIT. I. *De ſede Apoſtolica.*

SI quis pecunia vel gratia humana, aut populari ſeu militari tumultu, Apoſtolicæ ſedi, ſine concordia & canonica electione Cardinalium eius eccleſiæ, & ſequentium clericorum religioſorum inthronizatur, non Papa vel Apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur. *D. 79. c. 1. & ca. Si quis. Non papa, ſed apoſtata qui ſine, canonica ele-*

ctione Cardinalium eligitur. 25 q. 7. Si quis.

Contra contemnentes mandata Apoſtolica.

Siquis dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, vel decreta pro catholica fide, vel eccleſiaſtica diſciplina, pro correctione imminẽtium & futurorum malorum à ſedis apoſtolicæ præſule ſalubriter promulgata contempſerit, anath. ſit.

D. 19. Si Romanorum.

Quanti facienda decreta Apoſtolica in his quæ ad fidem ſpectant.

Si Romanorum Pontificum decreto, cæterorum Opuſcula tractatorũ approbãtur, vel reprobantur, ita vt quod verè ſedes Apoſtolica probarit, hodie teneatur acceptum: & quòd illa repulit, hactenus inefficax habeatur, quantò potius ea quæ ipſa pro catholica fide, pro ſanis dogmatibus, & multifariis eccleſiæ neceſſitatibus, & fidelium moribus diuerſo tempore ſcripſit, omni honore debent præferri, & ab omnibus prorſùs in quibuſlibet neceſſitatibus, vel opportunitatibus, diſcretione vel diſpenſatione magiſtra, reuerenter aſſumi?

TIT. II. *De Imperatoribus.*

d 96. Vbinam. Imperatores vniuerſalibus dũtaxat ſynodis intereſſe poſſunt.

Vbinam legiſtis Imperatores anteceſſores veſtros ſynodalibus conuentibus interfuiſſe, niſi forte in quibuſdam vbi de fide tractatum eſt quę vniuerſalis eſt, quæ omniũ communis, quæ non ſolum ad clericos verumetiam ad laicos & ad omnes omninò pertinet Chriſtianos?

Quæ ſpiritualia ſunt, non ad Imperatores attinent.

Mediator Dei & hominũ Chriſtus Ieſus, idem Rex & pontifex, actibus propriis & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit, vt Chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus vterentur, quatenùs ſpiritualis actio à carnalibus

nalibus diſtaret incurſibus, & Deo militans, minimè ſe negotiis ſecularibus implicaret, ac vicisſim non ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet ſecula ibus negotiis implicatus. *D 99 cum ad verum.*

Non vita, ſed dignitas in ſacerdotibus conſideranda.

Non quales ſacerdotes Domini ſint, ſed quid de Domino loquantur, eſt vobis magnoperè prouidendum, nec in vicariis beati Petri Apoſtoli vobis eſt attendendum quid ſint, ſed quid pro correctione eccleſiarum, quid pro ſalute veſtra ſatagant. Nec enim illos dicetis inferiores Scribis, & Phariſæis ſedentibus ſuper cathedram Moyſi, de quibus Dominus præcepit dicens: Quæcunque dixerint vobis facite, &c. *1.q.1.Non quales.* *Malus prælatus non amittit poteſtatem.* *Matt.23*

De dignitate ſacerdotali idem Nicolaus in epiſtola ad Michaëlem Imperatorem, quæ incipit: Propoſueramus, &c. in 2.to. concil. multa dicit.

An non diſtricta vltione feriendus eſt qui in duabus vxoribus adulterium Lamech & flagitium imitatus eſſe dignoſcitur? Quod Dominus non niſi poſt ſeptuaginta ſepté generationes ſuo ſalutifero aduentu deleuit, cum Cain fratricidium ſeptima generatione aquis abolitum ſit cataclyſmy, id eſt, diluuij. *24.q.3. An non.*

TIT. III. *De epiſcopis.*

Epiſcopi ab omni beſtiarum vel volucrum venatione penitus alieni exiſtere, & ab immoderata filiarum ſuarũ familiaritate, vnde mala oriatur fama, abſtinere debent. Nullum enim ſanctũ (vt ait beatus Hieronymus) venatorem legimus. Epiſcopis diſpenſatio cæleſtis ſeminis iniuncta eſt, væh ſi non ſparſerint, væh ſi tacuerint, ſicut Vas electionis formidat & clamat. *D.34.c.1.* *Diſt.43. c.fin.* *1.Cor.9.*

Propter infirmitatem impediti Pontifices, abiiciendi non ſunt.

1 Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate abiiciendi non ſunt, nec alij in loco eorũ conſecrãdi sũt, niſi ex hac fuerint luce ſubtracti. Quòd ſi de miniſterio ſibi cõceſſo conqueruntur, quæ licita ſunt, ſacerdotes explcãt. In iis verò quę his pręſumere non licet, vicinorum epiſcoporũ vſq; ad recipiendam ſanitatem auxilia ſubrogentur.

Vt ſolliciti ſint prælati ne vel coronã amittant.

Ibidem. Epiſcopos verò qui dominici gregis ſuſcipiũt curam atque ſollicitudinẽ, ab adminiſtratione eorum diſcedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & triplicetur fructus.

Ibidem.

In perſecutionibus epiſcopus oues ſuas non deſerat.

Ibidem. *Sciſcitaris.* Sciſcitaris, vtrum cum à Normanis ab epiſcopio depellaris, debeas de cætero in monaſterio conuerſari. In quo ſcias chariſſime frater, quòd ſi pernicioſum eſt proretã in tranquillitate nauim deſerere, quantò magis in fluctibus? vbi non dicimus quòd perſecutorum non fugiamus inſidias (maximéq; Paganorum) cum ad tẽpus ſæuiunt, & ob multitudinẽ delictorũ noſtrorum nocendi facultatem diuinitus aſſequũtur, præſertim cum eis prodeſſe vltrò non debeamus, & multos Prophetas & Apoſtolos, ipſum quoque Dominum huiuſmodi fugiſſe inſecutores luce clarius conſtet, ſed quòd præcipuè nos, qui tanquam arietes ducatum gregibus præbemus, imò qui & horum paſtores ſumus Deo authore, cũ eis in periculis pro viribus perſiſtere pro cætero conueniat. Et cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, ſoriáque furentium infeſtatio mox gregem perquirere, & in vnum colligere, & eius animos

cæleſti

cæleſti pane, pace ac ſecuritate prædicata, erigere debemus.

Non licet epiſcopis ſecularibus implicari negotiis. Quid enim ad epiſcopos & milites Chriſti pertinet, niſi vt vacent orationibus? 23. quæſ 8. *Reprehenſibile.*

TIT. IIII. *De presbyteris.*

Nullus Miſſam audiat presbyteri quem ſcit concubinam indubitanter habere, aut ſubintroductam mulierem. *Diſt 32. Nullus.*

De ſacerdote fornicario.

Sacerdotes ſi in fornicationis ceciderint laqueum & criminis manifeſtus ſit actus, ſacerdotij honorem habere non poſſunt, ſecundum canonicæ inſtitutionis authoritatem. *D. 50 Sacerdotes.*

Etiam à ſacerdote manifeſtè malo licitè ſacramenta ſumuntur.

Ab omni ſacerdote & manifeſtè malo poſſũt fideles ſacramenta percipere, quoniam mali bona adminiſtrando ſe tantummodo lædunt. Fax accenſa ſibi quidem detrimentũ pręſtat, aliis vero lumen in tenebris adminiſtrat, & vnde aliis commodum exhibet, inde ſibi diſpendiũ prębet. Sumite ergo, &c. qualiſcunque enim ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt, coinquinari non poſſunt. 15 q. 8. *c. fin.*

TIT. V. *De clericis.*

Clericus qui vſque ad ſubdiaconatum caſtè vixit vxorem ducere non poteſt. 32. *De illo.*

Clericus qui Paganum occiderit, erit irregularis: nam diſcreti ſunt milites ſeculi à militibus eccleſiæ, quibus militare ſeculo non conuenit. *Diſt 50. clericus.*

TIT. VI. *De votis monaſticis.*

Non debet quiſpiã ad regularem diſciplinam inuitus cogi, idcircò Dominus non ferendam in via virgã, per quam violentia vlli inferatur, præcepit, &c. Nullum enim bonũ, niſi voluntarium. 20 q. 3. *Præſens.*

TIT. VII. *De laicis.*

D.28. c.Sic. Non debẽt laici preſbyterum iudicare, nec de vita eius quicquã inueſtigare, ſed epiſcoporum iudicio quicquid id ſit, eſt reſeruandum.

Facta pontificum Imperator iudicare non debet.

Diſt 96. Scripturis. Nõ debet princeps ſecularis facta pontificum quorũcunque preſbyterorũmq; iudicare, exemplo Conſtãtini Imperatoris, quem ſcripturę narrant dixiſſe, Verè ſi propriis oculis vidiſſem ſacerdotẽ Dei, aut aliquẽ eorum qui in monachali habitu amicti ſunt, peccantem, chlamydẽ meam expoliarem, & cooperirem eum ne ab aliquibus videretur. Hoc dicimus cautos vos reddere cupientes, vt ſi de Domini ſacerdotibus (qui iure patres animarum dicuntur) aliquid contigerit vos audire, quod confuſionem piis mẽtibus ingerat, non infrunitos, ſed pudoratos filios Noë imitantes, paternam verecundiam contegatis, vt affluenti benedictione repleti, ſicut & illi, moderante Domino mereamini.

TIT. VIII. *De Eccleſiis.*

17.q.4. Sicut. Sicut antiquitùs à ſanctis patribus ſtatutũ eſt, ſtatuimus vt maior eccleſia per circuitũ quadraginta paſſus habeat, capellæ verò vel minores eccleſiæ triginta. Qui aũt confinia eorũ cõfringere tẽtauerit, aut perſonã hominis aut bona eius inde ſubtraxerit, niſi publicus latro erit, quouſque emẽdet, & niſi qđ rapuerit reddat, excõmuniceť.

TIT. IX. *De Baptiſmo.*

Diſt.4. A quodã Iudæo. A quodam Iudæo, neſcitis vtrum Chriſtiano an Pagano multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid inde ſit agendũ conſulitis. Ij profecto ſi in nomine Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti (ſicut in Actis Apoſtolorum legitur) baptizati ſunt, rebaptizari non debent.

De

TIT. X. *De pœnitentia.*

De publica pœnitentia, qua inuaſores & graſſatores itinerum pœnitere debent, habes 12. quæſt. 2. c. de viro.

De pœnitentia publica interfectorum ſuarum coniugum, & c. 33. q. 2. c. Interfectores.

Statuitur pœna pro matricidis.

Matricida ſic pœniteat: Per vnum annum integrum eccleſiam non ingrediatur, ſed ante fores baſilicæ ſtans orans & deprecans Deum perſequeret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo anno introeundi in eccleſiam licentiam habeat, tantum inter audientes ſtet, ſed nondum cōmunicet. Completis tribus annis ſacræ communionis eis gratia concedatur, oblationes verò nō offerat, niſi prius aliorum ſeptem annorum curricula expleantur. His autem omnibus annis carnem non māducet, nec vinum bibere præſumat, exceptis feſtis diebus, atque dominicis, & à Paſcha vſque ad Pentecoſtem. Et quocunque ire voluerit, à nullo deducatur, ſed pedes proficiſcatur. Arma non ſumat, niſi contra Paganos. Ieiunet autem tribus diebus per hebdomadam vſque ad veſperam, & à propria & legitima coniuge non ſeparetur, ne in fornicationis voraginē corruat. Si autem ante annorum trium curſum finis vitæ illius appropinquauerit, corporis & ſanguinis Domini noſtri particeps fiat. Sin autem, vt ſuprà ſtatuimus efficiatur: tamen ſi illius cōuerſionem & lachrymarum fontē in omnibus videritis floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humanius circa eum ſollicitudo peruigil appareat, mitíſque in omnibus demonſtretur. 33. qō. 2. *Latorem.*

TIT. XI. *De matrimonio.* 27 qō. 2. *Sufficiat.*

Sufficiat ſolus ſecundùm leges conſenſus ad

coni: gium qui ſolus ſi defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur.

33.*quaſt*.4. *Nec vxorem*. Nec vxoré ducere, nec conuiuia facere in quadrageſima, conuenire poſſe, vllo modo arbitror.

Reliqua ca. huius tituli explicant impedimenta matrimonij: quæ quia circunferuntur in iure canonico, miſſa fecimus.

TIT. XII. *De bellis.*

2.*quaſt* 4. *Monomachiam*. Monomachiā in lege non aſſumimus. Quam præceptā fuiſſe nō reperimus, cùm hæc & huiuſmodi ſectantes Deū ſolùmodò tentare videātur.

Quòd omni tempore ſit à praliis abſtinendum.

23 *q*ō.8. *Si nulla*. Si nulla vrget neceſſitas, non ſolùm quadrageſimali tempore, ſed etiam omni tempore eſt à prælius abſtinendum. Si autem ineuitabilis vrget importunitas, nec quadrageſimali tempore pro defenſione tam ſua quam patriæ, ſeu legum paternarum, eſt bellorum præparationi proculdubio parcendum, ne Deum videatur homo tentare, ſi habet quod faciat, & ſuæ ac aliorum ſaluti conſulere non procurat, & ſanctæ religionis detrimenta non præcauet.

Eadem vel aliqua capitula Nicolai papæ, omiſimus ne communia toties repeteremus.

A.D 871. *Adrianus pont.* 107. ADrianus 2. pap. 107. ſedit an. 5. menſ 9. dies 12. ſub Ludouico 2. Germano Cæſare quarto à clero & populo electus eſt.

SYNODVS VNIVERSALIS 8. Conſtantinopoli anno Baſilij Imperatoris tertio celebrata ſub Adriano papa 2.

¶De origine huius ſynodi dixi in cōtrouerſia quarta, & etiā cùm ageremus de Nicolao primo. Tota ſynodus conſumitur in depoſitione Photij & reſtitutione Ignatij Archiepiſcopi Conſtant.

Actio

Actio prima.

ANno tertio piiſſimorum Imperatorum Baſilij & Conſtantini, conuenientibus Donato & Stephano epiſcopis & Marino diacono, & locum tenentibus Adriani ſanctiſſimi archiepiſcopi ſenioris Romæ, & Ignatio archiepiſcopo Cõſtantinopolitano nouæ Romæ, &c.

Hic primò ſynodus exegit à legatis Romanæ ſedis literas quibus notam facerent poteſtatem ſuam vt præſiderent in ſynodo. At illi produxerunt epiſtolam Adriani papę ad Baſilium Imperatorem, cuius titulus eſt.

Adrianus epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, piiſſimo Imperatori Baſilio Auguſto Chriſtianiſſimo & deſiderabiliſſimo filio. Legationis excellentiæ tuæ, &c. Et poſt pauca ſubiungit: Volumus per veſtræ pietatis induſtriam Conſtantinopoli numeroſum celebrare concilium, cui noſtri quoque miſſi præſidentes, & culparum perſonarũ que differentias liquidò cognoſcentes, iuxta quod in mandatis acceperunt, ſingulorum liberè diſcretiones excerceant: in quo ſacrato cœtu execrandi vanitatis concilij, quod aduerſum hanc ſedem actum eſt, cuncta decernimus exemplaria à poſſeſſoribus ſuis ablata, contemplantibus cunctis, igne cremari, nec ſupereſſe apud quemlibet ex his omnibus ſaltem vnum iota, vel vnũ apicem, niſi quis totius clericatus, imò totius nominis Chriſtiani (anathemate perculſus) carere voluerit. Non enim tam deteſtandum collegium, niſi Ariminenſe ſub Cõſtãtio, vel Epheſino à Dioſcoro cõgregato latrocinio comparandum decernimus. Et dilectos fratres meos Donatum ſanctæ eccleſiæ Hoſtienſis, & Stephanũ eccleſiæ Repeſinæ reueren. epiſcopos,

atque filium meum Marinum apoſtolicæ ſedis diaconum conſiliarios noſtros tuæ commendamus pietati. Præcamur, vt eos ob amorem præcipuorum Apoſtolorum Petri & Pauli, à quorum ſede mittuntur, benignè ſuſcipias, & tanquam nobiſmetipſis aures credulitatis accommodes.

Deinde productus eſt libellus à ſancta Romanorum eccleſia miſſus, & lectus audiente tota ſynodo, cuius ſumma eſt.

Anathematizamus omnes hæreſes ſimul cum Iconomachis. Anathematizamus etiã Photium, qui contra ſacras regulas, & ſanctorum pontificum Romanorum venetanda decreta repentè de curiali adminiſtratione, ſeculariq́ue militia ſublatus (ſuperſtite Ignatio patriarcha) in Conſtantinopoli eſt peruaſoriè, imò tyrannicè à quibuſdam ſchiſmaticis, vel anathematizatis, atque depoſitis inſtitutus in eccleſia donec ſedis apoſtolicæ ſanctionibus inobediens perſeuerans, eius ſententiam tam de ſe quam de Patriarcha noſtro Ignatio ſpreuerit, & conciliabuli acta, quòd ſe authore contra ſedem apoſtol. congregatum eſt, anathematizare diſtulerit. Sequimur autem ſanctã ſynodum, & amplectimur, quam beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipſe domine coangelice ſumme pontifex Adriane ſubſcripſiſti, ante ſacratiſſimum Petri & Pauli (apoſtolorum eximij) corpus celebrauit. Simul & quæ tu ipſe nuper exiſti, & omnia quæ in his ſtatuta ſunt, ſecundum decreti veſtri moderationem venerabiliter conſeruabimus: recipientes quos recipiunt, & damnantes omnes qui in illis damnati ſunt, & præcipuè iam dictũ Photium & Gregorium Syracuſanum, patricidas videlicet, qui contra ſpiritualem patrem ſuum linguas

33 quæſt. 2. Latorẽ de finitio ſynodi Romana celebrata ſub Nicolao.

exime

eximere minimè formidarunt, atque perſeuerantes in ſchiſmate ſequaces eorum, nec non & qui in illorum communionis ſocietate permâſerint.

Sancta ſynodus dixit: Omnibus placet libellus à ſancta Romanorum eccleſia expoſitus.

Deinde lecta eſt definitio epiſcoporũ Orientis ſuper depoſitione Ignatij, quæ facta fuerat priuſquam vicarij ſenioris Romæ veniſſent, quæ conueniebat cum ea quæ facta fuerat à ſynodo Romana præſente Nicolao Papa. Et ſic abſoluta eſt actio prima.

Actio ſecunda.

Ad hanc ſeſſionem venerunt, qui ceciderant cum Photio, epiſcopi, preſbyteri, diaconi & ſubdiaconi, & proferentes libellos pœnitentiæ coram ſynodo, recepti ſunt ab ea cum ſola manus impoſitione. Et abſolutus eſt cõuentus ſecundus.

Actio tertia.

In hoc conuentu lecta eſt epiſtola Imperatoris Baſilij, & epiſtola Ignatij Patriarchæ ad Nicolaum Papam: & deinde epiſtola Adriani Papę ad Ignatium Patriarcham ſuper damnatione Photij, & ſuorum ſectarorum.

Actio quarta.

In hac ſeſſione primo legitur epiſtola Nicolai ad Michaëlem Imperatorem, miſſa per Rhodoaldum & Zachariam olim epiſcopos: in qua oſtendit Cæſari, hominem laicum non promouendum ad ſacerdotium ſubitò, ſed per ſuos gradus, ſicut Sardicenſe concilium, vt de laicis non eligerentur antiſtites, in can. 13. per omnia prohibuit. Item & Cœleſtinus Papa in decreto ſuæ ſanctionis c. n. 21. & Leo Romanæ ſedis pontifex hoc ipſum in decretalibus ſuis prohibuit. can. 33. *Diſt. 63. c. Adrianus.*

Item & Gelaſius non ſolum epiſcopos de laicis fieri prohibuit, ſed etiã presbyteros ne talia præſumerent, vetuit in decretorum ſuorum cap. 3.

Accedit, quòd prædeceſſor noſter Adrianus primus in epiſtola quam Cõſtantinopolim pro venerandis imaginibus deſtinauerat, ita inſtituit, vt amplius de laicis nullatenus ordinarētur antiſtites. Hæc Nicolaus. Subinde verò commēdat venerationem ſanctarum imaginum.

Secundò legitur altera eiuſdem Nicolai ad Photium epiſtola, in qua inuehitur in illum propter vſurpatum ſacerdotium contra ordinem ſacrorum canonum. Deinde ad illud quod ſcripſerat ad Nicolaum Papam, quòd exemplo aliorum patrum fecerat, reſpondet.

Temerè & imprudenter ad tanti honoris culmen aſcendere præſumpſiſti, aſſumens tibi quaſi à ſanctiſſimo viro Nectario occaſionem quem ſancta ſecunda ſynodus non ob aliud ad ſacerdotalem eligere atque ordinare ex laicali ordine voluit dignitatem, niſi quia magnæ neceſſitatis contritione anxiabatur, eò quòd in Conſtantinopolitana eccleſia nullus clericorum inueniri poterat, qui peſſimæ hæreſeos nimboſa caligine non fuerat impeditus. Et ob hoc ne diutiùs dicta eccleſia ſub deſtitutione paſtoris quaſi viduata maneret, prædictum Nectarium expugnatorem hæreticorum, & defenſorem eccleſiarum ad eccleſiaſticam curam & dignitatem ſacerdotalem ſecunda ſancta ſynodus elegit. Sed ne hoc iterum fieret, non confirmauit, nec inſtituit. Et ideo licet contra patrum atque canonicas inſtitutiones, quod per neceſſitatis fieri euentus comprobatur, non in authoritate tenendum eſt: ſed ne iterum talis proueniat neceſſitas, magis

gis magíſque cauendum.

De Taraſij quidem promotione qui ſimiliter ex laicali cœtu ad Patriarchatus extemplo culmen promotus eſt, quam & vos quaſi in authoritatem veſtræ defenſionis aſſumere vultis ſi ſanctam, quæ apud vos tempore ſanctiſſimi viri Adriani papę celebrata eſt, ſynodum diligentius ſcrutati fueritis, inuenietis quid in eadem ſanctiſſimus vir conſultus decreuit: & quòd dum eius cōſecrationis reprehenderet actus mœrorem ſe pro tam præſumptiua factione nimirum ſuſtinere profitetur. Dicit enim, quòd niſi in erigendis imaginibus feruentius, contra illorū depoſitores atque conculcatores vt verus miles Chriſti reſiſteres, nequaquam veſtrę cōſecrationi aſſenſum præberemus, aut in ordine Patriarchatus veſtrā dilectionē ſuſciperemus, quæ tantùm declaratur inordinatè promota, quantùm comprobatur contra apoſtolica decreta enormiter prçſumpta.

Taraſius ex laico ordine aſſumitur ad archiepiſcopatum.

Beatiſſimū quoque Ambroſium ſplendidiſſimam lucernam eccleſiæ, qui ex catechumeno diuino præſagio, ad epiſcopalem per continuos gradus promotus eſt dignitatem, cur nobis pro veſtro tutamine opponitis? Qui non inſtinctu hominum, ſed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus eſt.

Hiſtor. eccleſ. lib 11. Ambroſius cathecumenus aſſumitur ad epiſcopatum.

Tertiò legitur & alia epiſtola Nicolai ad Imperatorem, quæ idem tractat argumentum.

Actio quinta.

Ad ſeſſionem venit Photius & ſtantē in præſentia patrum interrogauerunt eum ter legati, ſi ſuſciperet conſtituta ſanctorum patrum. At Photius non reſpondit verbum. Sed tamen vrgentibus vicariis ſenioris Romæ, tadem dixit: Vocem meam etiam me tacente Deus audit.

Præſidentes ſynodi dixerũt:Per ſilentium non effugies manifeſtiorem damnationem.Et eo præſente fecerunt vt legerentur epiſtolæ quæ in actione quarta fuerant lectæ. Quibus lectis, vicarij ſenioris Romæ dixerunt : Nos ergo non nouum aliquod vel recens iudicium iudicabimus,aut introducemus,ſed vetus ex multo tempore iudicatum à beatiſſimo papa Nicolao : firmatum autẽ à ſanctiſſimo papa Adriano, & nos non poſſumus commoueri à paternis definitiobus & legibus.Quem ergo nec ſedes noſtra apoſtolica nec ſedes receperunt Oriẽtalium , quis de cætero , Chriſtianus eſſe volens , vlteriùs ſuſcipiet? Sed talem conatum abiicimus , & anathematizamus,ne vlteriùs contra eccleſiam talis quælibet alia forte in omne ſeculum maligna introducatur actio,nec temerè à mundana poteſtate eiiciatur legitimus pontifex, & pro eo ſubrogetur alter iniquè & illegaliter.

Sancta & vniuerſalis ſynodus exclamauit: Recipimus hæc omnia,valdè qui pſẽ ſunt diſcretа,& cõgrua eccleſiaſticis regulis, atque legibus. Et ſic commonitus eſt ad pœnitentiam Photius & dimiſſus,& abſoluta eſt actio quinta.

Actio ſexta.

Vocati ſunt ad ſynodum epiſcopi Photij, ante quos lectæ ſunt epiſtolæ Nicolai papæ ad Michaëlem Imperatorem & Photium per Leonem à ſecretis miſſæ (quáſque quarta continet actio) cum nollent reſipiſcere, commonuit eos coram ſynodo Baſilius Imperator. Et cùm nec ſic agnoſcerent errorem ſuum, denuò cõmonuit eos Imperator dicens : Ecce qualiter & quoties admonuimus vos,& audiſtis; & non eſt vobis rationis ſermo. Si enim vultis ſubiici admonitionibus

omnium

omnium nŏſtrũ, ecce potus & medicina: quòd ſi non, imperium noſtrum præbet vobis inducias ſeptem dierum, vt ſi quidem curam geſſeritis ſalutis veſtrę, bene & optimè: ſi verò minimè, ventura ſexta feria in ſancta & vniuerſalis ſynodo ſtate omnes, & quicquid definierit vniuerſalis ſynodus fiet. Et abſoluta eſt actio ſexta.

Actio ſeptima.

Ingreſſus eſt Photius ad ſynodum baculo innixus, quem ab eo Marinus vicarius Romanus iuſſit auferri dicens, Baculus ſignum eſt dignitatis paſtoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia lupus eſt, non paſtor. Et hortabantur illum vicarij ſenioris Romæ ad faciendum libellum pœnitentiæ: & tota ſynodus prouocabat illum ad pœnitētiam, ſed ille eos econtrario cum ſuis epiſcopis ad pœnitentiam magis impellebat.

Lecta epiſtola Nicolai. papæ ad clerum Conſtantinop. in qua latè tractat hoc argumentum de ſceleſta depoſitione Ignatij, & introductione Photij, mox recitata ſunt geſta ſynodi quæ facta eſt ab Adriano Romano papa ſuper promotione Photij. In tertia autem allocutione Adriani ad ſynodum ſic habetur: Romanum pontificem de omnium eccleſiarũ præſulibus iudicaſſe legimus; de eo verò quẽquam iudicaſſe non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema ſit dictum ſciendum tamen eſt, quia fuerat ſuper hæreſi accuſatus, propter quam ſolum licitum eſt minoribus, maiorum ſuorum motibus reſiſtere, vel prauos ſuos ſenſus liberè reſpuere, quamuis & ibi nec patriarcharũ, nec cęterorum antiſtitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferre ſententiam, niſi eiuſdem primæ ſedis pontificis conſenſus præceſſiſſet.

Epiſcopus Roma. non iudicatur à quoquã niſi in caſu hæreſis.

Adrianus papa de profano conciliabulo Conſtantinop. congregato penitùs abolendo.

Hic damnatur ſynodus in templo apoſtolorum celebrata Conſtantin. per Photium quæ habet 17. cano.

Conciliabulo vanitatis à Photio, & huius fautore Michaële, videlicet tyrannicè imperante, Conſtantinopoli nuper aduerſus Apoſtolic. ſedē reuerentiam & priuilegium congregatum, vtpotè veritatis inimicum, & omni falſitate repletum: cum & ſibi conſentientium animas interficiens Epheſino latrocinio comparandum fore ſtatuimus, & ipſius execranda geſta (quibuſcunque habeantur monumentis inſerta) ſummi iudicis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſanctorum Apoſtolorum principum Petri & Pauli noſtræque medioctitatis authoritate penitùs abolenda decernimus, ita vt igni tradantur, & anathemate perpetuo percellantur. Similiter & de cæteris ſcripturis, quæ viris iam nominatis authoribus contra eandem ſedem tempore diuerſo ſunt editæ, gerendum definimus.

De conuenticulis contra Ignatium collectis ſimiliter abolendis.

Pari etiam modo de conuenticulis ab eiſdem viris Michaële ſcilicet imperante, ſeu Photio Conſtantinopolitano inuaſore bis aduerſum fratrem & coëpiſcopum noſtrum Ignatium factioſè collectis, deliberamus.

De Photio inuaſore iteratò dānato

Damnatur & altera ſynod. Photij in templo Sophiæ celebrata habens 2. canones.

Photium (qui licet ſit à deceſſore meo & à nobis pro criminibus antè patratis iure dānatus & anathematizatus, nunc tamen quia recentioribus exceſſibus priores iniquitates tranſcendit, & ponens in cælum os ſuum aduerſus venerandam ſed. Apoſt. priuilegia noua temeritate prorupit, cui reſiſtere minimè formidauit apoſtol. authoritatis cenſura) iteratò damnamus, & anathematis nexibus innodamus. Si tamen viua voce ac propria apoſtoli. ç ſedi in omnibus obedire ſpoponderit, & prophanum conciliabulum

à ſe

à ſe Conſtantinop. celebratum damnauerit, laicæ communionis gratiam non negamus.

His ſententiis ſubſcripſit Adrianus papa, etiam & alij epiſcopi.

Poſt hęc verò Stephanus diaconus fecit anathematiſmum Photij, & ſequacium, & cooperatorum eius, in quo ipſum Photium, vt ſecularem & tyrannum, vt ſchiſmaticum & vanum, vt mœchum & patricidam, vt fabricatorem mendacij, & vt nouum Dioſcorum anathematizat cum omnibus ſequacibus & fautoribus eius.

Actio octaua.

In conuentu octauo tractatum eſt de abolendis chirographis iniuſtis, & vniuerſis actis cõciliabulorũ quæ à Photio contra papã Nicolaũ, & Patriarchã Ignatium celebrata ſunt. Quę vniuerſa pręcepto Imperatoris & ſynodi cõbuſta ſunt.

Deinde venerunt ad ſynodum aliqui ſacerdotes Iconomachi, & monitis ſanctæ ſynodi & Imperatoris conuerſi, recepti ſunt cum ſola manus impoſitione.

Poſtremò Stephanus diaconus è ſuggeſtu anathematizauit Iconomachos & Photium in hac forma: Concilio quod adhuc fremit contra venerabiles imagines, anathema.

His qui ſumunt diuinæ Scripturæ dicta quæ ſunt aduerſus idola, contra venerandas imagines, anathema. Cætera ſicut in ſynodo ſeptima & vniuerſali actione 7. in fine.

Actio nona.

Quæ nona continentur actione. Nunciatur ſynodo veniſſe Ioſeph vicarium Alexandrinæ ſedis: huius hortãte ſynodo epiſtola commendatitia legitur, & ipſe receptus, quæ acta ſunt in octo actionibus prædictis approbat.

Mox examinantur falſi teſtes qui contra Ignatium iurauerant, & cum præſcripta à ſynodo ſatisfactione pœnitentiæ recepti ſunt ad communionem eccleſiæ. Sic recepti ſunt & cæteri qui defecerant ad Photium deſerto legitimo antiſtite Ignatio.

Actio decima.

In poſtrema ſeſſione annuente tota ſynodo præceperunt vicarij ſenioris Romæ, vt legerentur canones quos ſtatuerat ſancta ſynodus. quos integros nec libuit nec licuit tranſcribere propter intolerabilem codicum deprauationem. Nactus ſum exemplar quoddam Latinum, & per Amanuenſem ſcriptum inſigniter deprauatum, Græcum aliquod exemplar cum quo conferrem Latinum nunquam potui videre, ideo pleroſque canones in epitomen redegi.

CAN. I.

De obſeruatione canonum vniuerſalium & localium ſynodorum.

Regulas quæ ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ, tam à ſanctis apoſtolis, quam ab orthodoxorum vniuerſalibus necnon & localibus conciliis, vel etiam à quolibet deiloquo patre ac magiſtro eccleſiæ traditæ ſunt, ſeruare ac cuſtodire profitemur: quibus & propriam vitam, & mores & omnem ſacerdotij catalogum regamus. Sed & omnes qui Chriſtiano cenſentur vocabulo, damnationibus & iuſtificationibus, quę per illas prolatæ ſunt, canonicè ſubiici decernimus. Tenere quippè traditiones quas accepimus, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam ſanctorum qui ante fuerunt, Paulus apertè admonet.

2. Theſ. 2.

CAN. II.

Vt ſeruentur definitiones Nicolai & Adriani papæ.

Secun

Secundus canon habet, vt conſeruentur definitiones ſynodicæ à beatiſsimo Nicolao papa & Adriano Romanis Patriarchis pro defenſione eccle. Conſtanti. ac reſtitutione Ignatij, atque Photij neophyti expulſione, ac condemnatione eiuſdem Photij. De quibus in actione 4. *Diſt. 63. c. Adrianus.*

CAN. III.

Vt venerentur imagines.

Sacram imaginem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnium ſaluatoris æquo honore cũ libro ſanctorũ euangeliorum adorari decernimus. Sicut enim per ſyllabarũ eloquia, quæ in libro feruntur, ſaluté cõſequũtur omnes, ita per colorũ imaginatiã operationem & ſapientes & idiotæ cuncti, ex eo quod in promptu eſt, perfruuntur vtilitate. Quæ enim in ſyllabis ſermo, hæc & ſcriptura quæ in coloribus, prædicat, & commendat. Dignum eſt enim vt ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſsimam traditionem propter honorem, quia ad principalia ipſa refertur, etiam deriuatiuè imagines honorentur & adorentur, vt ſanctorum euangeliorum ſacer liber, atque typus pretioſæ crucis. *De obſeruatione imaginum.*

Quartus canon declarat quòd neophytus Photius nunquam fuerit epiſcopus, nec illi qui in ſacerdotali gradu conſecrati ſunt ab eo, putentur eſſe ſacerdotes: ſed ſubuertenda eſſe omnia quæcunque ille ad dandum aliis gradum ſacerdotij operatus eſt.

CAN. V.

Nullus ex laico ordine aſſumatur epiſcopus.

Nullus de Senatoria dignitate, vel de aliquo laicorum ordine nuper tonſus eligatur vel ſuſcipiatur Patriarcha, niſi ſecundum definitioné quæ prolata ab hac eſt ſancta & magna ſyno- *Hoc idem de ſacerdotali digni tate ſtatuitur in c. 38 conc. Bracar. 2.*

do, ſ. ſi omnem gradum eccleſiaſticum tranſigẽs per definita nunc tempora irreprehenſibilis inuentus extiterit & probatus, ita vt in gradu lectorum annum compleat, in ſubdiacono verò duos, ſitq; diaconus tribus, & presbyter quatuor annis, bene placuit huic ſanctæ & vniuerſali ſynodo eligi hunc & admitti.

CAN. VI.

Anathematizatur Photius.

Anathematizamus Photium. Primò propter nequiſsimam inuaſionem eccle. Conſtantinop. cum aliis malis operibus ſuis. Secundò propter inuentionem falſorum vicariorum. Tertiò propter concilium vanitatis quod celebrare tentauit. Quartò propter crimina quæ falſò contra ſanctiſsimum papam Nicolaum in ſuo conciliabulo propoſuit.

CAN. VII.

De non admittendis hoſtibus imaginum.

Valdè proficuũ eſt venerabiles imagines pingere, ſed & proximo diſciplinas diuinæ ac humanæ ſapientię docere. Non autem bonum eſt, nec omninò proficuum ab indignis horum aliquid fieri huius rei gratia, nequaquã imagines operari in ſacris templis: ſed neque in quouis loco docere anathematizatos ab hac ſancta & vniuerſali ſynodo, definiuimus & promulgamus quouſque à propria ſeductione, ac malitia conuertantur. Quiſquis ergo poſt hãc definitionem ad picturæ ſanctarum imaginum in eccleſiis, aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiſerit, ſi quidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur: ſi laicus, communione priuetur.

CAN. VIII. & IX.

Apparet ex actis octauæ ſeſsionis huius ſynodi ſo

di ſolitum fuiſſe Photium, cum eius vigebat hæreſis, extorquere chirographas tum à quouis ordine clericorum, tum etiam à nobilibus & ignobilibus vſque ad cerdones & pelliones, & reliquam plebis fæcem, quibus promittebant ſe illi adhæſuros, pugnaturoſque pro eius opinione. Ipſe prætereà Photius ſolebat alias viciſsim chirographas dare, quibus facultatem dabat ad docendum vel diſcendum. Ex hoc improbo more arripuere anſam & catholici, vt vellent à piis ſacerdotibus habere ſyngraphas, vt diſcerent & docerent, eſſentque tuti & ſecuri talibus muniti ſcripturis. Ob hoc ſancitum eſt his duobus canonibus octauo & nono, vt qui creantur epiſcopi vel Patriarchæ, nullas chirographas à catalogo clericorum expoſtulent, ſed tantum fiant ſolennitates de more: & vt liceat omnibus idoneis diſcere vel docere liberè, ſine facultate per chirographas.

CAN. X.

Ne quis vitet ſuperiorem præſulem ante ſententiam.

Nullus clericus ante diligentem examinationem & ſynodicam ſententiam à communione proprij Patriarchæ ſe ſeparet, licet criminalem quamlibet cauſam eius ſe noſſe prætendat, nec recuſet nomen ipſius referre inter diuina myſtetia. Idem ſtatuimus de epiſcopis erga proprios Metropolitas: ſimiliter & de Metropolis circà Patriarcham ſuum. Qui verò contrà fecerit, ab omni ſacerdotali operatione & honore decidat.

CAN. XI.

Quòd vnica ſit hominis anima.

Apparet quoſdam id temporis in tantum impietatis veniſſe, vt homine duas animas habere

impudenter dogmatizarent. Tales igitur impietatis inuentores & ſimilia ſentientes, cùm vetus & nouum Teſtamẽtum, omneſq; eccleſiæ patres vnam animã rationalem habere hominẽ aſſeuerẽt, ſancta & vniuerſalis ſynodus anathematizat.

CAN. XII.

Ne quis potentia principum fretus aſſumat dignitatem epiſcopi.

Si quis epiſcopus per verſutiam vel tyrannidem principum ſuæ dignitatis conſecrationem ſuſceperit, deponatur, vtpotè qui non ex voluntate Dei, & ritu ac decreto eccleſiaſtico, ſed ex volũtate carnalis ſenſus ex hominibus & per homines Dei donũ poſsidere voluit, vel conſenſit.

CAN. XIII.

Ex minoribus ordinibus aſſumantur ad maiores.

Decernimus, vt ſoli clerici magnæ eccleſiæ qui in minoribus ordinibus morati ſunt, ad maiores gradus & honores eccleſiaſticos (ſi digni inueniantur) aſcendere debeant. Nullo tamen modo hi qui foris ſunt, ad tales dignitates vel honores admittantur.

CAN. XIIII.

In quanto honore habendi ſunt epiſcopi à principibus ſecularibus.

Qui diuina gratia epiſcopalem ſortiuntur dignitatem, ordinem cæleſtis hierarchiæ referũt in terris. Quare meritò ſancimus, vt digno in honore tam à principibus quàm à cęteris omnibus habeantur. Non oportet itaque, vt principibus, vel viris militari dignitate præditis obuiam longiſsimẽ procedant ab eorum eccleſiis: nec à mulis equiſvè deſcẽdant in occurſu, aut timidè abiecteq; ante genua procidant, velut adoraturi. Imò verò non accedant ad menſas ſecularium prin

principum, ſed cum omni modeſtia quæ ſpiritalem deceat dignitatem, officia omnibus & debita tribuāt, cui vectigal, vectigal, cui honorem, honorem. Dummodò principes, & pij Imperatores agnoſcant ſibi æquales epiſcopos, vt liberè audeant reprehendere increpareque & principes & cæteros qui militari honore fruuntur, ſiquid peccauerint. Siquis verò epiſcopus poſt hanc ſanctionem ſuam dehoneſtauerit dignitatem, cadens ab honore ſibi per canones debito, vixeritq; abiectè ſecūdùm veterem & agreſtem conſuetudinē, amoueatur per annū, & princeps qui in cauſa fuerit, excōmunicetur per bienniū.

CAN. XV.

In quem vſum eccleſiæ poſſeſſiones ſeruari debeant.

Decernimus, vt epiſcopo vendere vel vtcunque alienare vaſa, aut veſtes ſanctas, nec alias ruſticas poſſeſſiones venundare liceat, ne propter hoc eccleſiaſtici reditus lædantur, quos ad propriam vtilitatem & in eſcam pauperum & peregrinorum ſuſtentationem eſſe definimus. Nec etiam per emphyteoſim ſalaria eccleſiarum tribuere poſsit, excepta cauſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet in redemptionem captiuorum. *12. quæſ. 2. Apoſtolicos.*

CAN. XVI.

Colligere licet ſolenne fuiſſe in aulis principum itatis quibuſdam diebus componere aliquem laicum inſignibus epiſcopalibus, qui & tonſura & cæteris ornamentis perſonatum epiſcopum ageret: & creaſſe etiam ridiculum Patriarcham, quo ſe oblectarent. Quæ omnia, vt in dedecus eccleſiæ accerſita, prohibentur ſub grauibus cenſuris.

CAN. XVII.

Author. *Quia deprauata exẽplaria reddunt hunc canonem inſigniter obſcurum, viſum eſt hac ſumma illum complecti, & non integrum tranſcribere, triáque continet canon præſens.*

Primum, quòd Metropolitani ſuper vniuerſos epiſcopos qui ab ipſis promouẽtur, & ſiue per manus impoſitionem, ſiue per paludationem epiſtolis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant poteſtatem, videlicet ad conuocandum eos (vrgente neceſſitate) ad ſynodalem conuentum: vel etiam ad coërcendum illos & corrigendum, cum fama eos ſuper quibuſdam delictis forſitan accuſauerit. Hoc primum eſt ex canone ſexto Nicæni concilij deſumptum, quem refert in hac forma: Quia & in Romanorum ciuitate huiuſmodi mos præualuit.

De epiſcopis qui cauſantur ſe impeditos à mundi principibus ne veniant ad ſynodos. *Secundum, Quoniam ſunt quidam epiſcoporum qui ne ſecundum vocationem apoſtolici præſulis occurrant, ſe à mundi principibus impeditos cauſantur: placuit talem excuſationem omni modò eſſe inualidam. Cum enim principes profuſis cauſis frequenter conuentum agant, impium eſt vt ſummos præſules ad ſynodos pro eccleſiaſticis negotiis celebrandas impediant, vel quoſdam à conciliis eorum prohibeant, licet tale impedimentum, & fictam prohibitionem epiſcoporum ſuggeſtione diuerſis modis fieri didicerimus.*

Quòd ad principes ſeculares nõ pertineat ſynodis interfuiſſe. *Tertium eſt, Illud autem tanquã perſuum quidam ab auribus noſtris repulimus, quod à quibuſdam imperitis dicitur, non poſſe ſynodũ abſque principali præſentia celebrari, cum nuſquam ſacri canones conuenire ſeculares principes in conciliis ſanxerint, ſed ſolos antiſtites. Vnde nec interfuiſſe illos ſynodis, exceptis conciliis vniuerſalibus inuenimus.*

Nec

Nec enim fas eſt ſeculares principes ſpectatores fieri rerum quæ ſacerdotibus Dei nonnunquã eueniunt.

CAN. XVIII.

Vt in eccleſiis antiqua conſeruentur priuilegia.

Placuit huic ſanctæ & magnæ ſynodo, vt res vel priuilegia quæ Dei eccleſiis ex longa conſuetudine pertinent, & ſiue à diuæ recordationis Imperatoribus, ſiue ab aliis Dei cultoribus in ſcriptis donata, & ab eis per annos triginta poſſeſſa ſunt, nequaquam à poteſtate præſulis quæcunque perſona ſecularis per poteſtaté ſubtrahat, aut per argumenta quælibet auferat, ſed ſint omnia in poteſtate ac vſu præſulis eccleſiæ quæcunque intra triginta ſpatium annorum ab eccleſiis poſſeſſa fuiſſe noſcuntur. Qui contrà fecerit, vt ſacrilegus iudicetur, & donec talia priuilegia ſeu res reſtituerit, anathema ſit.

CAN. XIX.

Ne Metropolitanus grauet ſubiectos epiſcopos.

Definiuit ſancta hæc & vniuerſalis ſynodus nullum archiepiſcoporum aut Metropolitanorum relinquere propriam eccleſiam, & ſub occaſione quaſi viſitationis ad alias accedere, & conſumere reditus qui apud illos inueniuntur ad eccleſiaſticam diſpoſitionem & alimenta pauperum. Sed tantum ſi contingat aliquò per illas eccleſias neceſſariò iter agere, tunc non alia niſi ex his quæ ad præſens de compendio præparata inueniuntur, cum reuerentia & cum timore Dei dignanter accipiat, & maturius propoſitum iter perambulet. Si enim vnumquenque epiſcoporum eccleſiæ propriæ rebus cũ multa parcitate vti, & nullatenus in proprias vtilitates importu-

ac ac ſine ratione conſumere reditus eccleſiaſticos ſacri canones decernunt, qua putas impietate iudicabitur dignus, qui aliis epiſcopis commiſſas eccleſias grauare nõ formidat? Qui cõtrà fecerit, deponatur, & ſequeſtretur vt ſacrilegus, & alter idololatra factus iuxta magnũ Apoſtolũ.

CAN. XX.

Hoc canone ſancitum eſt vt poſſeſsiones in emphyteoſim datas ab eccleſia, non liceat emphyteotam ſpoliare prætextu non ſeruati pacti. Verùm ſi per tres annos continuos penſionem non ſoluerit, liceat tunc eccleſiæ vindicare ſuas poſſeſsiones, dummodò id fiat ordine iudiciali coram competente iudice. Qui ſecus fecerit, cogetur ad reſtitutionem in integrum. Quòd ſi noluerit parere, deponitor.

CAN. XXI.

Quanta reuerentia agendum eſt erga epiſcopum Romanum.

22. *d.c. definimus.* Definimus neminem prorſus mundi potentium quenquam eorum qui patriarchalibus ſedibus præſunt inhonorare, aut mouere à proprio throno tentare, ſed omni reuerentia & honore dignos iudicare, præcipuè quidem ſanctiſſimum Papam ſenioris Romæ: deinceps autem Conſtantinopoleos Patriarcham, deinde verò Alexandriæ, ac Antiochiæ, atque Hieroſolymorum. Sed nec alium quenquam conſcriptiones contra ſanctiſsimum Papam ſenioris Romæ, ac verba complicare vel componere liceat ſub occaſione quaſi diffamatoriorũ quorũdam criminum, quod & nuper Photius fecit, & multò antè Dioſcorus. Quiſquis autem tale facinus contra ſedem Petri principis Apoſtolorum auſus fuerit intentare, æqualem & eandem quàm

illi

illi con lemnationem recipiat. Porrò ſi ſynodus vniuerſalis fuerit congregata,& facta fuerit etiã de ſancta Romanorũ eccleſia quæuis ambiguitas & cõtrouerſia, oportet venerabiliter & cum conuenienti reuerentia de propoſita quæſtione ſciſcitari, & ſolutionem accipere, aut proficere aut profectũ facere: nõ tantũ audacter ſententiã dicere cõtra ſummos ſenioris Romæ pontifices.

CAN. XXII.

Ne princeps ſecularis ſe immiſceat promotioni epiſcoporum.

Sancta & vniuerſalis ſynodus definit neminem laicorum principum vel potentum ſemet inſerere electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cuiuſlibet epiſcopi, ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confuſio vel contentio: præſertim cùm nullam in talibus poteſtatem quenquam poteſtatiuorum vel cæterorum laicorum habere conueniat, ſed potiùs ſilere, ac attẽdere ſibi vſque quò regulariter à collegio eccleſiæ ſuſcipiat finem electio futuri pontificis. Quiſquis autem ſecularium principum & potentum, vel alterius dignitatis laicæ aduerſus communem, ac conſentaneam, atque canonicam electionem eccleſiaſtici ordinis agere tentauerit, anathema ſit.

CAN. XXIII.

Ne quid præſumat agere epiſcopus in aliena eccleſia

Nullus epiſcoporum poſſeſsionum aliarum eccleſiarum locationem ſibi fieri ab alio epiſcopo rogare audeat: nec ipſe rogatus ſuæ eccleſiæ poſſeſſiones alicui conferat, nec etiam cõſtituat presbyteros aut quemlibet alium clericum in eccleſiis quæ ſibi ſubiectæ non ſunt, præter voluntatem epiſcopi.

CAN. XXIIII.

Ne Metropolitæ exerceant miniſteria epiſcopalia per ſubiectos epiſcopos.

Diuina Scriptura dicente, Maledictus homo qui facit opus Domini negligenter: quidam Metropolitanorum extrema negligentia & deſidia delapſi, præceptionibus ſuis ſubiectos ad ſe adducunt epiſcopos, & cõmittunt eis eccleſiæ propriæ diuina officia & litanias, & cuncta omninò ſacra quæ ad ſe pertinent myſteria, vt per illos celebrent omnia quæ per ſemetipſos alacriter agere debuerunt: ac per id eos qui epiſcopalem dignitatem meruerunt, quodammodo clericos ſibi ſubiectos exhibent. Vacant iidem præter eccleſiaſticas leges ſecularibus curis, atque diſpoſitionibus, dimittentes perſeuerare in orationibus & obſecrationibus pro ſuis delictis, ac populi ignorãtiis: quod nuſquam apud aliquos penitus inuenitur, cum ſit canonicis nimirum contrarium omninò præceptis. Hæc autem omnia magnis & multis ac vehementiſsimis damnationibus dignos huiuſmodi ſtatuunt: probantur enim tales per hæc quæ faciunt, etiam Satanica iactantia & ſuperbia languere. Quiſquis ergo Metropolitanorum poſt hanc ſanctę ac vniuerſalis ſynodi definitionem eadem audacia vel ſuperbia & contemptu abuſus, non per ſe cum timore & alacritate, ſeu conſcientia bona debita miniſteria in propria ciuitate, ſed per ſuffraganeos epiſcopos ſuos efficere tentauerit, pœnas exoluat coram proprio patriarcha, & aut corrigatur, aut deponatur.

Eccleſiaſtici præſules abſtineant à curis ſecularibus, & vacent orationi & lectioni.

CAN. XXV.

Vt deponantur clerici qui defecerunt ad Photium.

Definimus, vt clerici ritè priùs ordinati à Method

thedio vel Ignatio, & reſilierunt à conſortio fidelium vt adhærerent Photij hæreſi, & obdurati exemplo Pharaonis nolunt reſipiſcere, deponantur omninò: nec poſteà recipiantur in ordinem clericorũ, imò ſemper excíſi ſint, vt Eſau. Ni forte ad magnam pœnitentiam à miſericordia eccleſiæ admiſſi fuerint.

CAN. XXVI.

De ordine appellationis.

Ordo prouocationis datur in hoc canone, vt qui ſe læſum arbitrabitur à proprio epiſcopo, poſſit Metropolitanum appellare, qui datis dimiſſoriis ad ſe cauſam aducet. Liceat tamen epiſcopis prouocare ad Patriarcham, ſi crediderint ſe iniuſtitiam pati à Metropolitano, à quo litibus finis imponatur, vt nullatenus Metropolita in Metropolitam, aut epiſcopus in epiſcopum vicinum ius habeat.

CAN. XXVII.

Hic canon decernit qualiter oporteat vti pallio, vt ſcilicet epiſcopi non vltra ſtata tempora & loca eo vtantur, ne ſignum ſit ſuperbiæ aut arrogantiæ. Præterea monachi qui vita & doctrina vt epiſcopi creentur meruerint, non mutent habitus veſtiſque rationem ob nouam dignitatem: non minus enim hoc arrogans eſſet, quàm pallio ineptè vti. Quiſquis ergo epiſcopus præter definita ſibi tempora ſe pallio induerit, aut monaſticam veſtem depoſuerit, aut corrigatur, aut à Patriarcha proprio deponatur.

Diebus dominicis & aliis feſtiuitatibus Verbũ Dei prædicandum.

Poſtremò iuſſu vicariorum ſenioris Romæ prolatus eſt & lectus terminus, vt illi vocant, in quo ad modum epilogi cõtinentur omnia quæ acta ſunt in hac ſancta ſynodo. Primò ibi paucis explicantur myſteria ſanctæ Trinitatis, &

Dominicæ incarnationis. Mox explicatur ratio ſeptem ſynodorum generalium, & probantur à tota ſynodo præſenti. Deinde explicatur etiam intentio huius octauæ ſynodi, & quæ acta ſunt pro Ignatio Patriarcha contra Photium: & vltima epiſcoporum vniuerſorum acclamatione recepta ſunt & probata, ſubſcribentibus vniuerſis. Primò vicariis ſenioris Romæ. Secundò Ignatio Patriarcha Conſtãtinop. Tertio vicariis eccleſiarum Orientis. Quartò Imperatoribus Baſilio, Conſtantino & Leone, qui noluerunt ante vicarios ſubſcribere. Poſtremò reliquis epiſcopis. Et abſoluta eſt octaua ſynodus generalis.

Extat allocutio quædam Baſilij imperatoris ad totam ſynodum, in qua poſt alia amica & gratulatoria verba ſubiungit: Quiſquis habet aliquid contra hanc ſanctam & vniuerſalem ſynodum, aut eius canones, ſtet in medio, & quæ ſibi videntur dicat, ſiue ſit de eccleſiaſtico clero, ſiue etiam laicus ſit, aut ex his qui ciuilibus officiis mancipantur. Quãquam non datum ſit iſtis ſecundum canonem dicendi quicquam penitùs de eccleſiaſticis cauſis. Opus enim hoc pontificũ & ſacerdotum eſt. Sed ex abundanti omne os iniquum obſtruere volentes, licentiam præſtamus omnibus, vt qui in mente habet quid ambiguum de his quæ decreta ſunt ab hac ſancta ſynodo, hoc in medium exhibeat, & ſuſcipiat ſatisfactionis ſalubre remedium. Nam ſoluta ſancta & vniuerſali ſynodo, qui apparuerit eccleſiæ Dei contradicens, aut non communicãs ei, quicunque ille ſit, veniam ab imperio noſtro minimè conſequetur, ſed iuſtè condemnabitur, & à ciuitate noſtra pelletur vt peſtilẽs & corruptor, & membrum putridum & inutile, & commune

corpus

corpus eccleſiæ violans.

Explicit octaua ſynodus vniuerſalis Conſtantinopoli celebrata.

In decreto Gratiani aſcribuntur multa decreta huic octauæ ſynodo, quæ in exemplaribus Latinis non inuenimus. Vnde vel falſò illi aſcribuntur, vel Gratianus nactus fuit alia exemplaria magis integra.

IOannes 9. Papa 109. ſedit annos decem, dies duos ſub Ludouico ſecundo Imperatore. *A. D. 877 Ioan. 9. pōtif. 106.*

MArtinus ſecundus papa 110. malis artibus pontificatum adeptus, ſedit annum vnum, menſes quinque, ſub Arnolpho Germano Cæſare ſexto. *A D. 883. Mart. pontif. 10.*

ADrianus 3. papa 111. ſub Petro, natione Romanus, hic tanti animi fuit, vt initio ſui pontificatus ad ſenatum populumq́; retulerit ne in creando pontifice Imperatoris authoritas expectaretur, vtq; libera eſſent & cleri & populi ſuffragia, quod inſtitutum à Nicolao primò tentatum potiuſquam inchoatum fuerat, &c. Obiit anno primo, menſe ſecundo ſui pontificatus, ſepeliturq; in baſilica S. Petri collachrymantibus omnibus tantum parentem tam repente ſibi ſublatum eſſe. *A D. 888 Adrian. 3. pap. 111.*

CONCIL. TRIBVRIENSE PROuinciale. Celebratum eſt ſub Imperatore Arnolfo à 22. epiſcopis German. anno D. 895. ad reformationem morum & ſtatus non modò clericorum, ſed etiam laicorũ, à quo Gratianus tranſcripſit multa in volumine Decret.

CAN I.

QVòd excommunicati ſi poſt excommunicationem non ſe inclinauerint ad pœniten

ciam, per principem puniri deb nt.

CAN. X.

Vt epiſcopus non deponatur niſi à duodecim epiſcopis, preſbyter à ſex, diaconus à tribus.

CAN. XI.

Si quis clericus homicidium fecerit, etiam ſi nimium coactus, ab ordine ceſſare debet.

CAN. XII.

Vt præter Paſcha & Pētecoſtem baptiſma nō celebretur, excepta neceſſitate periclitantium.

CAN. XIII.

Quibus de cauſis offerendæ ſint decimæ.

Decimæ offerendæ ſunt à populo, vt hac ratione Deus placatus largiùs præſtet quæ neceſſaria ſunt, & vt miniſtri eccleſiæ exinde releuati liberiores fiant ad ſpiritalis officij expletionem, & vt munus populi ex hinc in quotidiana oblatione Domino immoletur, necnon ſecundum ſtatuta canonum in ſuſtentationem pauperum & reſtaurationem eccleſiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes, iuxta canones, iudicamus de decimis & oblationibus fidelium, vt vna ſit epiſcopi, altera clericorum, tertia pauperū, quarta reſtaurationi eccleſiarum ſeruetur, ſicut in epiſtola Gelaſij papæ. c. 27. legitur.

CAN. XV.

Vbi quis decimam ſoluit, ibi ſepeliendus.

Vbicunque facultas rerum & opportunitas temporum ſuppetit, ſepulturam morientium apud eccleſiam vbi eſt epiſcopi ſedes ordinamus celebrari. Quòd ſi ex aliqua cauſa difficile æſtimetur, vbi decimam perſoluebat viuus, ſepeliatur mortuus.

CAN. XVI.

Ne ſepultura pro mortuis vendantur.

Interd

Interdictum ſit omnibus Chriſtianis terram mortuis vendere, & debitam ſepulturam denegare, niſi fortè proximi & amici defuncti propter nomen Domini, & redemptionem animæ viri gratis aliquid donare velint.

CAN. XVII.

Vbi ſepeliendi ſint laici.

Nullus laicus in eccleſia ſepeliatur, niſi in cõmuni cœmeterio: corpora tamen antiquitùs in eccleſia ſepulta nequaquã proiiciantur: ſed pauimento deſuper facto, nullo tumulorum veſtigio apparente, eccleſiæ reuerentia conſeruetur. *Eleemoſyna proſunt defunctis.*

CAN. XVIII.

De vaſculis in quibus myſteria ſacra conficiuntur.

Vaſa in quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria, calices ſunt & patenæ, de quibus Bonifacius martyr & epiſcopus interrogatus ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit: Quondam ſacerdotes aurei, ligneis calicibus vtebantur: nunc econtra lignei ſacerdotes aureis vtuntur calicibus. Zepherinus 14. Romanus epiſcopus patenis vitreis Miſſas celebrari conſtituit. Nos ſtatuimus vt deinceps nullus ſacerdos ſacrum myſterium corporis & ſanguinis Domini in ligneis vaſculis vllo modo conficere præſumat. *De conſ. d. 1. Vaſa in quib. &c.*

CAN. XVIIII.

Ne vinum ſine aqua in calice offeratur.

Non debet in calice Domini aut vinũ ſolum aut aqua ſola offerri, ſed vtrumque permiſtum: quia vtrumque ex latere eius profluxit, ſed ſic vt duæ partes ſint vini, tertia verò aquæ, quia maior eſt maieſtas ſanguinis Domini, quam fragilitas populi, qui per aquam deſignatur, iuxta illud: Populi multi, aquæ multæ. *Eſt canon 32. ſexta ſynodi.*

CAN. XX.

De raſura clericorum.

Clerici in hoc raduntur vt ſollicitudinem coronæ Domini in capitibus ſuis gerant, quos & ſeruos ſuos dici & eſſe voluit, ſortémque illorũ ſe conſtituit, ſicut de eis ſcriptum eſt, Ego hæreditas eorum, quos qui percuſſerit, aut iniuria aliqua affecerit, grauiter puniri debet.

Apoc.17. *Num.8* *Deut.18*

CAN. XXI.

Vt presbyteri iurare non cogantur.

Presbyter in iudicio ad iurandum cogi non debet, ſed vice ſacramenti per ſanctam cõſecrationem interrogetur: quia ſacerdotes ex leui cauſa iurare non debent, cùm Dominus in Euangelio Diſcipulis ſuis dicat, Nolite iurare omninò, &c. quod autem his abundantius eſt, à malo eſt. Non dixit, Quod amplius eſt, malum eſt, ſed à malo eſt, id eſt à malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare.

1.q.4. Si quis preſbyter. *Matt.5*

CAN. XXII.

Qui infamia laborat, permittitur vt per ignẽ candenti ferro ſe purget. Colligitur ex hoc non eſſe natura ſua malũ. Sunt tamẽ hęc iã abrogata.

CANON XXVII.

De his qui in clero iam deputati ſunt.

Semel in clero deputati, nec ad militiam, nec aliquam veniant dignitatem mundanam, vt in ſynodo Chalcedonen. ſtatutum eſt. c.7. ne tales ſint, ſicut S. Iſidorus dixit eſſe, ſimiles hippocentauris, qui nec equi nec homines, ſed quaſi bruta animalia libertate ac deſiderio ſuo feruntur.

CAN. XXXI.

De furibus & latronibus.

Dura admodũ ſanctio.

Si inuentus fuerit quis furtum aut rapinã exercere, & in ipſo diabolico actu mortem mereatur incur

incurrere, nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſynam dare, & eleemoſyna pro eo data in memoriam nec clericorum nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat.

CAN. XXXV.

Placita in diebus feſtis iudices non habeant.

Vt nullus iudex diebus feſtis vel dominicis, ſeu ieiuniorum aut quadrageſimæ placitum habere præſumat. Et vt nullus pœnitens eò veniat, in hoc ſancto ſtatuimus concilio, quia inde iraſcitur Deus: cum quando ſuo ſancto ſeruitio debet populus deſudare, inueniatur lites & contentiones frequentare. Diebus verò Dominicis & ſanctorum feſtis, vigiliis & orationibus inſiſtendum, & ad Miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, & tantum Deo vacandum. Diebus quadrageſimæ & ieiuniorum ſumma deuotione ieiunandum, & omni deuotione eſt orandum, atque ab vnoquoque pro facultatibus ſuis eleemoſynæ tribuendæ, & nullæ lites vel contentiones habendæ. Arguit enim Dominus per Prophetam, eos qui contentiones & lites tempore ieiuniorum exercent.

Quid in ieiuniis xl. agendum.

Eſa 58.

CAN. XXXVI.

De matrimonio inter alienigenas.

Si quis alienigenam, hoc eſt alienæ gentis, non tamen religionis, fœminam in matrimoniū duxerit, velit nolit tenenda eſt, nec vltrà ab eo ſeparanda, excepta fornicationis cauſa, ſicut ſynodus Romana ait, quòd non dimittenda ſit vxor poſt baptiſmum, quæ habita eſt & ante baptiſmum. In baptiſmo ſoluuntur crimina, non tamen legitima coniugia.

CAN. XL.

Prohibetur matrimonium inter adulteros.

Extra de eo qui du. ima. &c. cùm habe- ret.

Qui vxorem alterius eo viuente conſtuprauit, & inſuper iuramento confirmauit, ſi ambo eius legitimum ſuperuixiſſent maritum, vt ille fornicator illam adulteram adulterio pollutam ſibi aſſociaret legitimo coniugio, nos tale coniugiũ anathematizamus, & Chriſtianis omnibus obſeruamus, quia non oportet Chriſtianæ religioni vt vllus ea vtatur in matrimónio, cum qua prius pollutus eſt adulterio. Idem ſine vlla limitatione prohibetur infrà, ca.51.

CAN. XLV.

De illo qui cum duabus ſororibus fuerit pollutus.

Qui cum duabus ſororibus fuerit pollútus, vſque ad exitum vitæ pœnitens & continés permaneat, & ſoror quæ poſterior ſcienter ſecum eodem cómmaculauerit, vſque ad finem vitæ pœnitens & continens perduret.

CAN. XLVI.

De confugiente ad epiſcopum ne ob adulterium à marito interficiatur.

Si cuius vxor conſtuprata fuerit & propterea maritus capitali ſententia delere illam machinauerit, ipſa verò vrgentis mortis periculo ad epiſcopos confugerit, & auxilium quęſierit, operoſiore, ſi poteſt, epiſcopus labore deſudet ne occidatur. Si vitam ei obtinere poſſit, reddat, ſin autem omninò non reddat. Maritus verò quandiu ipſa viuat, nullo modo alteram ducat.

CAN. LIIII.

Statuitur pœna pro homicidio voluntario.

Qui voluntariè homicidium fecerit, quod in Ancyrano concil. c.22. legitur, obſeruet, quia inſtituta

ſtituta canonica & S. Patrum decreta, noſtro & omnium orthodoxorum iudicio inuiolabilem habent firmitatem. Nobis tamen, quia paſtores ouium Chriſti ſumus, pro moderni tẽporis qualitate, & hominum fragilitate, bonum & vtile videtur, vt authoritate ſynodali modum caſtigationis imponamus ne prolixum tempus pœnitentiæ generet faſtidium negligentibus. Igitur ſiquis ſponte homicidium fecerit, 40. diebus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & nihil manducet in illis 40. diebus præter ſolum panem & ſalem, nec bibat niſi puram aquam, nudis pedibus incedat, lineis non induatur veſtibus, niſi tantum femoralibus, ſecularia arma non portet, nullo vehiculo vtatur, &c. Poſt illos 40. dies vnũ annũ integrum ab introitu eccleſiæ ſuſpendatur, & abſtineat ſe à carne & caſeo & vino. Secundum verò & tertium annum ſimili modo pœniteat. 4. autem annum & 5. 6. 7. iſto modo obſeruet. Ieiunet autem his ſingulis tres quadrageſimas. Vnam ante paſcha Domini à caſeo & pinguibus piſcibus, à vino & medone. Alteram ante natiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtæ. Tertiam ante natiuitatem Domini ſaluatoris ieiunet, & abſtineat ſe à carne & cæteris rebus prædictis. His ſeptem annis ritè expletis reconcilietur, & more pœnitentium ſacris altaribus & ſanctæ communioni reſtituatur, atque perfectionem conſequatur, id eſt, communionis Chriſti gratiam.

Vnanimes ſubſcripſerunt 22. epiſcopi præſidente & adiurante pio principe Arnolpho.

Reliqua capitula requirat Lector in volumine magno conciliorum, quæ ſuſtulimus, ne alias dicta repeteremus.

A.D.890 STephanus quintus, papa 112. ſub Petro ſedit
Stephanus annos 7.
pont.112. FOrmoſus 113. papa, ſedit annos 6. Iterum tum
A.D.896 ingens diſſidium fuit Romæ de electione.
A.D.901. BOnifacius 6. papa 114. ſedit dies 26. De tem-
Boniſa. 6. pore quo ſedit in ſede Petri, magna contro-
pontif 114. uerſia eſt inter ſcriptores.
A D.901. STepharus 6. papa 115. ſedit annum vnum.
Stepha 6. Hic magno odio perſecutus eſt Formoſi no-
pont 115. men, cuius & ordinationes omnes reſcidit &
damnauit. Iam enim tunc cœperat põtificum &
virtus & integritas deficere.
A.D.902 ROmanus primus, papa 116. ſedit menſes 3. in
Roman. 1. quibus vniuerſa acta Stephani improbat &
pont.116. abrogat.
THeodorus ſecundus, papa 117. ſedit dies
viginti.
IOannes decimus, papa 118. Hic ſedit annos
duos.
A.D.904 BEnedictus quartus, papa 119. ſedit annos
Bened 4. quatuor.
pont.119. LEo quintus, papa 120. ſedit dies 40. quem
Chriſtophorus familiaris illius honore pon-
tificatus ſpoliauit, cupidine quadã dominandi.
A.D 907 CHriſtophorus primus, papa 121. pontifica-
Chriſtop.1. tum malis artibus adeptum, malè amiſit,
pont.121. ſeptimo menſe dignitate eiectus, monaſticam
vitam obire cogitur.
Sergius 3. SErgius tertius, papa 122. ſedit annos 7. Hic
pont.122. Chriſtophorum è monaſterio tractum in vin
cula coniecit, & Formoſi nomen ſubinde proſe-
quitur, cuius corpus humatum truncati capite
iuſſit res plena horroris, vt videas quantum de-
generabant pontifices à maioribus ſuis, ne cui
mirum ſit interim ſi qui abuſus & peruerſæ opi-
niones

niones in eccl. ſiam irrepſerunt.

ANaſtaſius tertius, Papa 123. ſedit annos duos. A.D.907

LAndus primus, papa 124. ſedit menſes ſex. A.D.914. & 916.

IOannes vndecimus, papa 125. ſedit annos tredecim. Landus 1. pontif 124.

LEo ſextus, papa 126. ſedit menſes 7. ſub Henrico Germano Cæſare 9. Ioannes 12 pont.128.

STephanus ſeptimus, papa 127. ſedit annos duos.

IOannes duodecimus, papa 128. ſedis annos quatuor.

LEo ſeptimus, papa 129. ſedit annos 3. ſub eodem Henrico Cæſare.

STephanus octauus, papa 130. ſedit annos tres.

MArtinus tertius, papa 131. ſedit annos tres. menſes 6. dies 10. Electus fuit ſub Othone primo Germano Cæſare decimo.

AGapetus ſecundus, papa 132. ſedit annos 9. ſub eodem Cæſare. Agapet.2. pont.132.

IOannes decimustertius, papa 133. potentia patris fretus pontificium munus ſibi deſumit. Vir qui venationibus magis quam orationibus vacabat, & multa alia auditu indigna de eo dicuntur. Sedit annos 8. Is Othonem Cæſarea corona exornauit.

BEnedictus quintus, papa 124. ſedit menſes 6. Hunc eiecit Otho Imperator à ſede ſua, & compulit clerum vt ſuſciperet Leonẽ illius loco. Benedi. 5. pontif.134.

LEo octauus, papa 135. ſedit annum vnum. Leo 8. pontif.135.

IOannes 14. papa 136. ſedit annos 6. Ab hoc Otho 2. corona Imperij donatus eſt.

Bened.6. pont.137. BEnedictus 6. papa 137. ſedit annum vnum. Hic à Cynthio Romano ciue capitur, & in arcem (quam ſancti angeli vocant) includitur, & eodem loco non multo poſt fame moritur ſub Othone 2. Cæſare.

Donus 2. pont.138. DOnus 2. papa 138. ſedit annum vnum ſub eodem Cæſare.

BOnifacius 7. papa 139. ſedit menſes ſeptem, malis artibus pontificatum adeptum, malè amiſit ſub eodem Cæſare.

BEnedictus 7. papa 140. ſedit annos octo ſub eodem Cæſare.

Ioan. 15. pont.141. IOannes 15. papa 141. ſedit menſes quatuor. Hic menſe 3. ſui pontificatus à Roma. capitur, & in mole Adriani incluſus, pædore carceris media moritur ſub Othone 3. Germano Cæſa. 12.

Ioan. 16. ponti.142. IOannes 16. papa 142. ſedit menſes 8. nihil commemoratione dignum geſſit hoc tempore, ſub eodem Cæſare.

IOannes 17. papa 143. ſedit annos decem, menſes 6. dies 10. ſub eodem Cæſare.

Gregor. 5. ponti.144. GRegorius 5. papa 144. ſedit annos duos, mēſes quinque. Hic ſeditione quadam eiectus eſt à pontificatu, ſed vndecimo menſe præſidio Imperatoris Othonis reſtitutus eſt.

IOannes 18. Hic fuit qui viuente Gregorio ſedem per tyrannidem occupauit. Moritur autem & cum ignominia decimo menſe vſurpati pontificatus ſub eodem Cæſare. Annumeratur papa 145.

Sylueſt. 2. ponti.146. SYlueſter 2. papa 146. malis artibus pontificatum adeptus, anno 4. moritur ſub eodem Cæſare. Is magus fuiſſe fertur.

IOannes decimusnonus, papa 147. ſedit menſes quatuor, dies 20. electus ſub Henrico 2.

Germano Cæſare 13.

IOannes 20. papa 148. ſedit annos 4. menſes 4. ſub eodem Cæſare, ad otium conuerſus, nihil dignum memoria geſſit.

SErgius 4. papa 149. ſanctiſſimus pater eccleſiæ, anno 2. ſui pontificatus moritur ſub eodem Cæſare. *Sergius 4. ponti. 149.*

BEnedictus 8. papa 150. ſedit annos 11. ſub eodem Cæſare.

IOannes 21. papa 151. ſedit annos vndecim ſub eodem Cæſare.

BEnedictus 9. papa 152. ſedit annos 11. electus ſub Corrado 2. Germano Cæſare 14. Hunc propter ignauiam eiecerunt Romani à ſede, & in eius locum ſuffecerunt Ioannem Sabinum epiſcopum, Syluestrum tertium appellantes: ſed poſt nouem & quadraginta dies pulſo adulterino pontifice Benedictus reſtituitur. *Benedi. 9. pont. 152.*

SYlueſter tertius annumeratur papa 153. qui tamen, vt diximus, non fuit verè papa, ſed ſeditione populi intruſus. *Syluest. 3. pont. 153.*

GRegorius ſextus, papa 154. ſedit annos 2. viuente adhuc Benedicto, à quo pontificatum, vt quidam volunt, acceperat, quamuis alij aliud dicunt. *Gregor. 6. pont. 154.*

CLemens ſecundus, papa 155. in ſynodo pontifex creatur, imperante & cogente Henrico tertio, ſed abeunte Imperat. Romani veneno pontificem è medio ſuſtulere pontificatus ſui menſe nono. *Clemens 2. pont. 155.*

DAmaſus 2. papa 156. per vim pontificatum occupat, nullo cleri populíque conſenſu. Adeo inoleuerat hic mos, vt cuique ambitioſo liceret Petri ſedem inuadere. Sed non diu tulit Deus hanc tyrannidem: nam 23. die vſur- *Damaſ. 2. pont. 156.*

pati pontificatus moritur, quare merito à nonnullis non recenſetur inter pontifices.

An. Dom. 1049. Leo 9. pon. 157. LEo 9. papa 157. anno Domini 1049. pontificatum optima ratione obtinuit, non aſſumens ſibi honorem, ſed à Deo vocatus velut alter Aaron, ſic optimè functus eſt officio ſuo. Sedit annos quinque, menſes duos & dies ſex, ſub Henrico 3. qui niger dictus eſt. Sub hoc tempus fuit Berengarius author erroris de ſacramento cœnæ Domini, cuius error Leone in concilio Vercellenſi damnatus eſt.

Victor 2 pont. 158. VIctor 2. papa 158. hic magnam ſynodum Florentiæ habuit, in qua multos epiſcopos tum ſimoniæ tum fornicationis cauſa epiſcopatu priuauit clerúmque admonuit quid maximè ad ſe pertineret, propoſita pœna his qui leges tranſgrederentur. Moritur anno 2. menſe 3. die 14.

Stephan. 9. pont. 159. STephanus nonus, papa 159 ſedit menſes ſeptem, dies octo.

Bened. 10. pont. 160. BEnedictus 10. papa 160. ſedit menſes 9. dies 20. eiectus eſt e ſede, ſuborta Romæ contentione quadam ſuper electione ſua: ſubrogatus eſt eius loco Gerardus quidã epiſcopus Florētinus.

Nicol. 2. pontif. 161. 1057. NIcolaus 2. papa 161. qui pro Benedicto ſuffectus eſt. Hic apud Lateranum habito concilio ſacerdotali, legem tulit, quæ ſic habet.

Is pōt. primus ſtatuiſſe dicitur ius eligendi pont. in poſterum penes cardinales tãtum fore. Siquis pecunia aut gratia humana aut populari militarive tumultu ſine concordi & canonica electione Cardinalium fuerit in throno Petri collocatus, is non Apoſtolicus, ſed apoſtaticus, id eſt à ratione deficiens merito vocetur. Liceátque Cardinalibus, clericis & laicis Deum colentibus illum vt prædonem anathematizare, & quouis humano auxilio à ſede apoſtolica propellere, atque quouis in loco, ſi in vrbe non liceat

ceat, catholicos huiuſce rei cauſa congregare.

In eodem concilio ferunt reuocatum ab errore ſuo Berengarium diaconum Andegauenſis eccleſiæ, qui arbitrabatur in ſacramento euchariſtiæ non eſſe verum Chriſti corpus integrúmque ſanguinem, niſi vt in ſigno & figura: quem errorem inſtante & vigente Nicolao, publicè confeſſus eſt. Tertio pontificatus ſui anno moritur ſub Henrico 3. Germano Cæſare 15.

ALexander ſecundus, papa 162. ſedit annos vndecim, menſes ſex, ſub eodem Cæſare. *Alexã. 2. ponti. 162.*

GRegorius 7. papa 163. omnium bonorum côſenſu Pontifex creatur anno ſalutis 1072 Habes formam electionis ſuæ, & alia annotatione digna in Platina, ex quibus vnum eſt, quòd Henricum quartum Imperatorem, qui quia multis malis & iniuriis affecerat eccleſiam Romanam, ipſum priuatum prius omni regia adminiſtratione anathemate notauit, nec fuit abſolutus, donec depoſito regali ornamento, nudis pedibus quãuis aſpera eſſet hyems, & gelu cuncta rigeſcerent, venit ad ipſum Pontificem, & veniam petens abſoluitur, & eccleſiæ reconciliatur, pace iureiurando confirmata, & integra obedientia promiſſa. Sedit annos 12. menſem vnum.

VIctor tertius, Papa 164 ex Abbate montis Caſſini pontifex creatur, qui (vt aliqui ferunt) opera Henrici veneno in calicem iniecto, dum ſacrificat, necatur anno primo ſui pontificatus, ſub Henrico 4. Cæſare Germano 16. *Victor 3. pont. 164.*

VRbanus ſecundus, papa 165. Hic Archiepiſcopo Toletano pallium & priuilegia multa conceſſit, eundémque totius Hiſpaniæ primatem inſtituit, & regem Galiciæ cum omni diœ- *Vrban. 2. pont. 165. 1068.*

ceſi ſancti Iacobi anathematis vinculo illigauit, quia prouinciæ epiſcopum in carcerem inaudita cauſa coniecerat. Ciſtercienſium ordinem primo in Burgundia excitatum, ſua authoritate cõfirmauit. Sunt etiam qui ſcribant Carthuſianos monachos eius pontificis tempore originem habuiſſe, quamuis alij temporibus Victoris tertij hoc adſcribant. Sedit annos 12. ſub eodẽ Cæſare.

Paſch. 12. pont. 166. PAſchalis ſecundus papa 166. Hunc totus clerus nolentem & latitantem Pontificem creat quòd diceret humeros ſuos nequaquam tanto oneri ſuffecturos. Sub hoc floruit Anſelmus vir æquè ſanctus & doctus, & diuus Bernardus vitæ monaſticæ facilè princeps, Abbas Claræuallẽſis. Sedit autem Paſchalis annos decẽ & octo, menſes ſex, electus ſub eodem Cæſare.

Gelaſius 2. pont. 167. GElaſius ſecundus, papa 167. Huius temporibus ſcribunt quidam habuiſſe originem Tẽplarios milites, qui non longè à ſepulchro Domini habitantes, peregrinos ſuſcipiebant, eóſque per loca ſacra armati ducebant, ac reducebant, quò eis ſine periculo inuiſere loca ſacra liceret. Sedit annum vnum.

Calixtus 2. pont. 168. CAlixtus 2. Papa 168. electus eſt in Cluniacẽſi cœnobio, in quo loco obierat Gelaſius. Verùm is non prius pontificium habitum ſibi deſumpſit, quam intellexit ſe ab his quoque cardinalibus confirmari, qui Romæ & in Italia remanſerant. Anno 5. menſ. 10. ſui pontificatus moritur in Domino, electus ſub Henr. 5. Ger. Cæſ. 17.

Honorius 2. pont. 169. HOnorius 2. papa 169. familiaritate pręclarorum virorum mirificè delectatus eſt, quos & Romæ retinebat. Sub hoc floruit Hugo de ſancto Victore, qui ſcribendo ſui ingenij præclara monimenta reliquit. Huius tempore Arnulphus

Chriſtia

Chriſtianæ religionis prædicator egregius clericorum inſidiis necatur, quòd acerbè nimium in eorum laſciuiam & libidinem inueheretur, quódque eorum pompam & in comparandis diuitiis nimium ſtudiũ improbaret, paupertatem Chriſti & integerrimam vitam ad imitationem omnibus proponens. Moritur anno quinto ſui pontificatus, & menſe ſecundo ſub eodẽ Cæſare.

INnocentius 2. papa 170. Contra hunc Petrus Romanus ciuis Rom. Antipapa (eo abſente) creatur, Anacletúſque vocatur: quem poſt dies aliquot Lotharius Germanorum rex Rom. expulit, & Innocentium reſtituit. Sedit annos 14. menſes 7. ſub eodem Cæſare. *Innocen. 2. ponti. 170.*

COeleſtinus 2. papa 171. ſedit menſes 5. electus ſub Corrado Sueuo Germano Cæſare 19. *Cæleſtin. 2. pont. 171.*

LVcius 2. papa 172. Huius conſenſu in Gallia ſynodus epiſcoporum & Abbatum facta eſt contra Biliardum philoſophum Peripateticum, qui præſente Ludouico rege rationibus victus, non modo ſentẽtiam mutauit, ſed monaſticam vitam & religionem profeſſus eſt. Sedit menſes 7. dies quatuor ſub eodem Cæſare. *Lucius 2. pont. 172.*

EVgenius tertius, papa 173. antea ſancti Anaſtaſij Abbas, quem ſanctus Bernardus monachum induerat, ad quem ſedentem in cathedra Petri ſcripſit libros de conſideratione, ſua religione & eruditione refertiſſimos. Sedit annos 8. menſes 4. dies 20. ſub eodem Cæſare. *Eugen. 3. pont 173.*

ANaſtaſius 4. papa 174. ſedit annum vnum, menſes 4. ſub eodem Cæſare. Tunc doctrina & vita florebat Ricardus de ſancto Victore, cuius ſcripta nunc extant integra. *Anaſta. 4. pont. 174.*

ADrianus 4. papa 175. ſedit annos 4. menſes 10. ſub eodem Cæſare. *Adria. 4. ponti. 175. 1161.*

Alexan.3. pont.176. ALexander 3. papa 176. ſub eodem Cæſare. Contra hunc electus eſt per tres cardinales Octauianus Romanus ciuis, Victor appellatus, & fuit ſchiſma in eccleſia fermè per 20. annos. Alexander verò poſt longos & aſſiduos labores, cum iam quieturus à tyrannicis perturbationibus videretur, pontificatus ſui anno 21. Romæ moritur ſublatis prius è medio quatuor ſchiſmaticis pontificibus, quorum ſeditionibus eccleſia Romana ferè ſubuerſa eſt. Sub hoc pontifice beatus Thomas Cantuarienſis archiepiſcopus martyrij mercedem aſſecutus eſt.

Hic Senatus Veneti opera contravim Imperatoris eſt in ſede repoſitus.

Lucius 3. ponti 177. LVcius tertius, Papa 177. Hic ab vrbe deiectus, eò quòd conſulum nomen abolere adnitebatur pontificatus ſui anno 4. menſe 2. die 18. moritur Veronæ ſub Friderico 1. German. Cæſare 20. Scribunt aliqui Petrum Comeſtorem, qui hiſtoriam vtriuſque Teſtamenti conſcripſit, in pretio tunc fuiſſe.

Vrbanus 3. ponti.178. VRbanus 3. papa 178. Hoc adminiſtrante ſacerdotium, occupata eſt ab infidelibus Hieroſolyma ciuitas ſancta. Vrbanus proficiſcens Venetias comparandæ claſſis gratia dolore animi quem ex calamitate Chriſtianorum acceperat, Ferrariæ moritur pontificatus ſui anno 1. menſe 10. die 25. ſub eodem Cæſare.

Gregor. 8. ponti.179. GRegorius octauus, papa 179. tractat de recuperanda Hieroſolyma, ſed dum hæc agit Piſis moritur pontificatus ſui die quinquageſimo ſeptimo, ſub eodem Cæſare.

Clemens 3. pont 180. CLemens tertius, papa 180. ſedit annos tres, menſes quinque, ſub eodem Cæſare.

Cæleſtin 3. pont.181. Cœleſtinus tertius, papa 181. Hic Cõſtantiam monacham rege Rogerio natam occultè è monaſterio Panormitano eduxit, & Henrico

ſexto

ſexto diſpẽſatione apoſtolica in matrimonium collocauit. Vir ſanctiſſimus nihil in vita prætermiſit, quo terra ſancta recuperaretur, ſedit annos ſex, mẽſes 7. dies 11. electus ſub Friderico primo.

INocentius tertius papa 182. vir ante pontificatum doctrina & moribus inſignis à Cœleſtino in numerum cardinal. refertur, quo mortuo, omnium conſenſu in eius loco pontifex ſufficitur, ſub Henrico 6. Germano Cæſare 21. Huius temporibus oborta apud Tholoſam hæreſis eſt quã eodem procurante beatus Dominicus à quo ordo fratrum Prædicatorum fuit inſtitutus, mira celeritate compeſcuit. *Innocen. 3. pont. 182.*

CONCILIVM LATERANENSE.

Concilium Lateranum maximum ſub Innocentio tertio celebratum, anno ſalutis 1215. cui interfuit Hieroſolymitanus & Conſtantinopolitanus Patriarcha, Metropolitani 70. Epiſcopi 400. Abbates 12. priores conuentuales 800. Græci & Romani Imperij legati, regum verò Hieruſalem, Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ & Cypri oratores. Papa moritur Pertruſij pontificatus ſui anno 18. menſe 7. die 6. Adiuuarunt huius pontificis virtutem & doctrinam beati Dominici & beati Franciſci Aſſiſinatis ſanctitas, è quibus prædicatorum & Minorum ordo ortum habuit.

Acta cõcilij Lateranẽſis per titulos diſtributa.

CAN. I.

De fide Catholica.

IN ca. primo ſunt articuli ſequentes, qui ad fidem pertineant.

Vnus eſt Deus indiuiſus in eſſentia & diſcretus in perſonis creator omnium, &c. Is ab initio

temporis vtrâque de nihilo condidit creaturam corporalem & ſpiritualem, angelicam ſcilicet & mundanam. Deinde humanam quaſi communem ex ſpiritu & corpore conſtitutam.

Diabolus à Deo quidem natura creatus eſt bonus, ſed ipſe per ſe factus eſt malus: homo verò diaboli ſuggeſtione peccauit, &c.

Hæc ſancta Trinitas ſecundum communem eſſentiam indiuidua, & ſecũdum perſonales proprietates eſt diſcreta, &c.

Vnigenitus Dei filius à tota Trinitate communiter eſt incarnatus, ex Maria virgine ſpiritus ſancti cooperatione conceptus.

Omnes mortales cum ſuis propriis corporibus reſurgent quæ nunc geſtant, vt recipiant ſecundum merita ſua, ſiue bona fuerint, ſiue mala, mali cum diabolo pœnam perpetuã, boni cum Chriſto gloriam ſempiternam.

Vna eſt fideliũ vniuerſalis eccleſia, extra quam nullus ſaluatur, &c.

De ſacramento altaris. Verum Chriſti corpus & ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, tranſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem poteſtate diuina, &c.

Hoc ſacramentũ nemo poteſt conficere, niſi ſacerdos fuerit ritè ordinatus ſecundum claues eccleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus Ieſus Chriſtus.

Sacramentum baptiſmi, quod cum inuocatione Trinitatis conſecratur in aqua, tam paruulis quàm adultis in forma eccleſiæ à quocũque ritè collatum fuerit, proficit ad ſaluté, &c. Si tamen poſt ſuſceptionem baptiſmi contingat prolabi in peccatum, per veram pœnitentiam ſemper poteſt recuperari, &c.

Non

Non ſolùm virgines & continentes, verum etiam coniugati per fidem rectam & operationem bonam ad æternam merétur beatitudinem peruenire &c. *De ſumma Triuit. & fid.ca.1.*

CAN. II.

De errore abbatis Ioachim.

Damnamus ergo & reprobamus libellum ſiue tractatum quem abbas Ioachim edidit contra magiſtrum Petrum Lombardum de vnitate ſeu eſſentia Trinitatis, appellans hæreticum & inſanum, pro eo quod in ſuis dixit Sententiis, Quomodo quædam ſumma res eſt pater & filius & ſpiritus ſanctus, & illa non eſt generans, neque genita nec procedens. Vnde aſſerit quòd ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem aſtruebat in Deo, videlicet tres perſonas, & illam communem eſſentiam quaſi quartam, manifeſtè proteſtans quod nulla res eſt quæ ſit pater & filius & ſpiritus ſanctus. (*Hic deeſt aliquid.*) ſunt vna eſſentia, vna ſubſtantia, vnáque natura, verùm vnitatem huiuſmodi non veram & propriam, ſed quaſi collectiuã, & ſimilitudinariam eſſe fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna Eccleſia, iuxta illud: Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. Et qui adhæret Deo, vnus ſpiritus. Item, Qui plantat & qui rigat, vnum ſunt: & omnes vnũ corpus ſumus in Chriſto. Rurſus in libro Regum, Populus meus & populus tuus vnum ſunt. Ad hanc autem ſuam ſententiam aſtruẽdam illius potiſſimũ verbum inducit quod Ieſus Chriſtus de fidelib⁹ inquit in Euãgelio: Volo pater, vt ſint vnũ in nobis, ſicut & nos vnũ ſumus, vt ſint conſummati in vnum. Non enim ait, vt fideles Chriſti ſint vnum, i. vna *Act. 4. 1.Cor.6. 3. & 12. 3.Re.22.*

ſimplex omninò. Sed nec dici poteſt, quòd pater in filium tranſtulit ſuam ſubſtantiam generando, quaſi ſic dederit eam filio, quòd non retinuerit ipſam ſibi: alioquin deſeruiſſet eſſe ſubſtantia. Patet ergo quòd ſine vlla diminutione filius naſcendo ſubſtantiam patris accepit, & ita pater & filius habent eandem ſubſtantiam, & ſic eadem res eſt pater & filius, & ſpiritusſanctus ab vtroque procedens. Cum ergo veritas pro fidelibus ſuis ad patrem orat, Volo, inquiens, vt ipſi ſint vnũ in nobis, ſicut & nos vnum ſumus: hoc nomen, Vnum, pro fidelibus quidem accipitur vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro perſonis verò diuinis, vt attendatur identitatis in natura vnitas, quemadmodum veritas alibi ait: Eſtote perfecti ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt, perfectione naturæ, vtrunque videlicet ſuo modo, quia inter creatorem & creaturã nõ poteſt tanta ſimilitudo notari, quin inter eos maior ſit diſſimilitudo notãda. Siquis igitur ſententiam ſiue doctrinam præfati Ioachim in hac parte defendere vel approbare præſumpſerit, tanquam hæreticus ab omnibus confutetur. In nullo tamen per hoc florenti monaſterio, cuius ipſe Ioachim extitit inſtitutor, volumus derogari, quoniam regularis inſtitutio eſt & obſeruantia ſalutaris, maximè cum idem Ioachim omnia ſcripta ſua nobis aſſignari mandauerit, apoſtolicæ ſedis iudicio approbanda ſeu etiam corrigenda, dictans epiſtolam cui propria manu ſubſcripſit, in qua firmiter confitetur ſe illam fidem tenere, quam Romana tenet eccleſia, quæ cunctorum fidelium diſponẽte Domino mater eſt & magiſtra. Reprobamus etiã & damnamus peruerſiſſimũ dogma impij Amalrici, cuius men

Aliter sũt vnum fideles Chriſti, aliter tres perſonæ diuinæ.

Matt. 7.

Non ipſe Ioachim, ſed eius liber damnatur.

tem ſic pater mendacij excæcauit, vt eius doctri na non tam hæretica cenſenda ſit quàm inſana.

CAN. III. *De hæreticis.*

Excommunicamus & anathematizamus omnem hæreſim extollentem ſe aduerſus hanc ſanctam orthodoxam catholicam fidem, quam ſuperius expoſuimus, condemnãtes vniuerſos hæreticos, quibuſcunque nominibus cenſeantur: facies quidem habentes diuerſas, ſed caudas adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniũt in idipſum.

Punitio hæreticorũ ſecularib. poteſtatibus cõmittenda. Damnati verò, ſecularibus poteſtatibus præſentibus, aut eorũ balliuis relinquantur animaduerſione debita puniendi, clericis prius à ſuis ordinibus degradatis: ita quòd bona huiuſmodi damnatorum, ſi laici fuerint, confiſcentur: ſi verò clerici, applicentur eccleſiis à quibus ſtipendia perceperunt.

Contra ſuſpectos de hæreſi. Qui autem inuenti fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi iuxta conſiderationes ſuſpicionis qualitatémque perſonę propriam innocentiam congrua purgatione monſtrauerint anathematis gladio feriantur, & vſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus euitẽtur, ita quòd ſi per annum in excõmunicatione perſtiterint, extunc velut hæretici condemnentur.

Quod iuramentum debeant præſtare ſeculares poteſtates.

Moneãtur autem & inducantur, & ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam cõpellantur ſeculares poteſtates cuiuſcunque officij etiam ſicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defenſione fidei præſtent publicè iuramentum quòd de terris ſuæ iuriſdictioni ſubiectis vniuerſos hæreticos ab eccleſia denotatos, bona fide

pro

pro viribus exterminare ſtudeant, ita quòd amodò quandocunque quis fuerit in poteſtatem ſiue ſpiritualem ſiue temporalem aſſumptus, hoc teneatur capitulum firmare.

Si verò dominus temporalis requiſitus & mónitus ab eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanum & comprouinciales epiſcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et ſi ſatisfacere cõtempſerit infra annum, ſignificetur hoc ſummo pontifici, vt extunc ipſe vaſallos ab eius fidelitate denunciet abſolutos, & terram exponat catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis ſine vlla contradictione poſſideant & in fidei puritate conſeruent, ſaluo iure dominij principalis, dummodò ſuper hoc ipſe nullũ præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentũ opponat, eadem nihilominus lege ſeruata circa eos qui non habent Dominos principales.

De priuilegiis conceſſis catholicis qui hæreticorum exterminio inſiſtunt.

Catholici verò qui crucis aſſumpto charactere, ad hæreticorum exterminium ſe accinxerint, illa gaudeãt indulgentia, illóque priuilegio ſint muniti, quod accedentibus in terræ ſanctæ ſubſidium conceditur.

Excommunicentur qui ſine licentia prædicant.

Quia verò nonnulli ſub ſpecie pietatis, virtutem eius (iuxta quod ait Apoſtolus) abnegantes, authoritatem ſibi vendicant prædicandi, cũ ipſe Apoſtolus dicat: Quomodo prædicabunt, niſi mittãtur? omnes qui prohibiti, vel nõ miſſi, præter authoritaté ab Apoſtolica ſede vel catholico epiſcopo loci ſuſceptá, publicè vel priuatim prædicationis officiũ vſurpare præſumpſerint, 2. Tim. 3. Rom. 10.

excommunicationis vinculo innodétur : & niſi quantocius reſipuerint, alia competenti pœna plectantur.

Deponatur epiſcopus qui ad expurgandas hæreſes negligens inueniatur.

Volumus igitur & mandamus, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, vt ad hæc efficaciter exequenda epiſcopi per diœceſes ſuas diligenter inuigilent, ſi canonicam effugere voluerint vltionem. Siquis enim epiſcopus ſuper expurgando de ſua diœceſi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit vel remiſſus, cùm id certis indiciis apparuerit, ab epiſcopali officio deponatur, & in locum ipſius alter ſubſtituatur idoneus, qui velit & poſſit hæreticam confundere prauitatem.

CAN. IIII.

De ſuperbia Græcorum contra Latinos.

De hoc habes extra de bap. & eius effectu, &c.

CAN. V.

De ordine ſedium Patriarchalium.

Vt poſt Romanam eccleſiam, quæ mater vniuerſorum Chriſti fidelium eſt & magiſtra. Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertiũ, Hieroſolymitana quartum locum obtineant, &c.

CAN. VI.

Vt ſingulis annis prouincialia celebrentur concilia.

Metropolitani ſingulis annis cum ſuis ſuffraganeis prouincialia non omittant concilia celebrare, in quibus de corrigẽdis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, &c.

CAN. VII.

De correctione exceſſuum.

De

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij.c.Irrefragabili.

CAN. VIII.

De inquiſitionibus.

Contra delinquẽtes tribus modis poteſt procedi, per accuſationem, denunciationem, & inquiſitionem. Diligens tamen adhibeatur cautela, vt ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & denunciationem charitatiua admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire, &c. *Extra de accuſa Qualiter & quãdo.*

CAN. IX.

De diuerſis ritibus in eadem ſede per epiſcopum tolerandis.

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij.c.Quoniam. *Ibi.can.ſequenti.*

CAN. X.

De prædicatoribus inſtituendis cùm epiſcopi prædicare non valeant.

Cum ſæpè contingat quòd epiſcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis eſt reprobãdum omnino, nec de cætero toleratur dum) per ſeipſos nõ ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei, maximè per amplas diœceſis & diffuſas, generali conſtitutione ſancimus, vt epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in operẽ & ſermone, qui plebes ſibi commiſſas vice ipſorũ (cum per ſe idem nequẽũt) ſollicite viſitãtes, eas verbo ædificent & exemplo, quibus ipſi cum indiguerint congruè neceſſaria miniſtrent: quos habebunt epiſcopi coadiutores & cooperatores, non ſolum in prædicationis officio, verum *Officium epiſcoporũ prædicare populo.*

etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitétiis iniungendis ac cæteris quæ ad ſalutem pertinét animarum. Siquis autem hoc neglexerit adimplere, diſtrictæ ſubiaceat vltioni.

CAN. XI.

Extra de magiſtris quia.

De magiſtris ſcholaſticis in eccleſiis cathedralibus inſtituendis, de triennio in triennium celebrandis, &c.

Ca. 12. Extra de ſtatu mona. in ſingulis.

CAN. XIII.

Extra de relig. dom. c. fin.

De nouis religionibus prohibitis.

CAN. XIIII.

De incontinentia clericorum punienda.

De hoc habes extra de vita & honeſta. clericorum.

CAN. XV.

De arcenda ebrietate clericorum. ibid. c. ſeq.

CAN. XVI.

De iumentis clericorum. ibidem.

CAN. XVII.

De comeſſationibus prælatorum, & negligentia eorum ſuper diuinis officiis, &c.

Extra de cle. vel. mo nac. ſententiam.

De hoc habetur de celebratione miſſarum. ca. dolentes.

CAN. XVIII.

De iudicio ſanguinis clericis interdicto, & de duello ab eis non exercẽdo: & præcipuè ne quiſquam ſacerdos & diaconus purgatione aquæ feruentis, vel frigidæ, ſeu ferri candentis, ritum cuiuſlibet benedictionis aut conſecrationis impẽdat, ſaluis nihilominus prohibitionibꝰ de monomachiis ſiue duellis antea promulgatis, &c.

CAN. XIX.

Relinqui nolumus incorrectum, quòd quidá cle

clerici ſic exponũt eccleſias ſupellectilibus propriis & etiam alienis, vt domus potius laicæ quàm Dei baſilicæ videantur,&c. *Extra de cuſtodia euchariſtia.*

CAN. XXI.

Fideles omnes ſemel in anno confiteri tenentur.

Omnis vtriuſque ſexus omnia ſua peccata cõfiteatur fideliter ſaltem ſemel in anno proprio ſacerdoti, vel alieno: prius tamen à proprio ſacerdote impetrata venia, quoniam aliter ille ipſum non poteſt abſoluere vel ligare. Et ſuſcipiat reuerenter, ad minus in paſcha Euchariſtiæ ſacramentum, niſi pro; rius ſacerdos ab eius perceptione duxerit abſtinendum,&c. Sit autem ſacerdos diſcretus & cautus, diligenter inquirens & peccatoris circunſtantias,& peccati, per quas prudenter intelligat quale illi conſilium debeat exhibere, & cuiuſmodi remedium adhibere, diuerſis experimentis vtendo ad ſanandum ægrotum. Caueat autem omnino ne verbo vel ſigno vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem, ſed ſi prudentiorum conſilio indiguerit, illud abſque vlla expoſitione perſonæ cautè requirat,&c. *Extra de pænit. & remiſ. ca. omnis.* *Can.101. ſexta ſyn.*

CAN. XXII.

Quoniam infirmitas corporalis nonnunquã ex peccato prouenit, medici ante omnia curent aduocare medicos animarum, vt poſtquam infirmis fuerit de ſpirituali ſalute prouiſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cum cauſa ceſſante ceſſet effectus: cum anima ſit multò præſtantior corpore, ſub anathemate prohibemus nequis medicorum pro corporali ſalute aliquid ægroto ſuadeat, quod in periculum animæ conuertatur. *Extra ibidem. c ſeq.*

CAN. XXIII.

Extra de electio. Triplex eſt duntaxat via iuridicæ electionis per inſpirationem Spiritus ſancti, per ſcrutiniú, per compromiſſioné: qui verò contra prædictas formas eligere tentauerit, eligendi (ea vice) poteſtate priuetur,&c.

CAN. XXIX.

De multa prouidentia.

Extra de presbyt. & dig. c. cum multa. Fuit in hoc concilio prohibitum,vt nullus diuerſas dignitates eccleſiaſticas & plures eccleſias parochiales reciperet contra ſacrorum canonum inſtituta. Hoc idem in perſonatibus decernimus obſeruandum, addentes, vt in eadem eccleſia nullus plures dignitates habere præſumat, aut perſonatus, etiam ſi curam non habeat animarum. Circa ſublimes tamen & literatas perſonas, quæ maioribus ſunt beneficiis honorandæ (cùm ratio poſtulauerit) per ſedem apoſtolicam poterit diſpenſari,&c.

CAN. XXXI.

Extra de fil. presb. Ad abolendam peſſimá quæ in pleriſque inoleuit eccleſiis, corruptelam, firmiter prohibemus,ne canonicorum filij (maximè ſpurij) canonici fiant in ſecularibus eccleſiis in quibus inſtituti ſunt patres, &c.

CAN. XXXII.

Extra de preb. & dig. c. extirpanda. Extirpandæ conſuetudinis vitium in quibuſdam partibus inoleuit, quòd patroni eccleſiarú parochialium,& aliæ quædam perſonæ,prouentus ipſarum ſibi penitus vendicantes,presbyteris earundé ſeruitio deputatis relinquunt adeò exiguam portionem , vt ex ea congruè nequeát ſuſtétari , vnde fit vt in his regionibus penè nullus inueniatur ſacerdos parochialis , qui vel modicam habeat notitiam literarum. Cum igitur os bouis triturantis alligari non debeat,&c. ſtatui-

mus vt portio ſufficiens ipſis aſſignetur. Qui verò parochialem habet eccleſiam, non per vicarium, ſed per ſeipſum illi deſeruiat, in ordineque ipſius eccleſiæ cura requirit, niſi fortè præbendæ vel dignitati parochialis eccleſia ſit annexa: in quo caſu cõcedimus, vt is qui talem habet præbendam vel dignitatem, cum oporteat eum in eccleſia maiori ſeruire, in ipſa parochiali eccleſia idoneum & perpetuum ſtudeat habere vicarium canonicè inſtitutum, &c. Illud autem penitùs interdicimus, nequis in fraudem de prouentibus eccleſiæ (quę cura proprij ſacerdotis debet habere) penſionem alij quaſi pro beneficio conferre præſumat, &c.

CAN. XLI.

Nulla valet abſque bona fide pręſcriptio, tam canonica quam ciuilis, cum ſit generaliter omni conſtitutioni atque conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali peccato non poteſt obſeruari. Vnde oportet vt qui præſcripſit, in nulla temporis parte rei habeat conſcientiam alienæ. *Extra de præſcript. Quoniam.*

CAN. XLVI.

Clerici etiam propter communes vtilitates grauari non poſſunt.

Aduerſus conſules & alios qui eccleſias & viros eccleſiaſticos taliis, ſeu collectis & exactionibus aliis grauare nituntur, concilium Lateranenſe immunitati eccleſiaſticæ volens prouidere, præſumptores huiuſmodi, ſub anathematis diſtrictione prohibuit, excommunicationi præcipiens ſubiacere tranſgreſſores & fautores eorum, donec ſatisfactionem impendant competentem. Verum ſiquando forſan epiſcopus ſimul cum clericis tantam neceſſitatẽ & vtilitatem inſpexerint, vt abſque vlla coactione ad releuãdas *Extra de imm. eccl. Aduerſus*

vtilitates & neceſſitates communes (vbi laicorũ non ſuppetunt facultates) ſubſidia per eccleſ. duxerint conferẽda, prædicti laici humiliter & deuotè recipiant, cum actionibus gratiarum. Propter imprudentiam tamen quorundam Romanum priùs conſulant pontificem, cuius intereſt communibus vtilitatibus prouidere, &c.

CAN. L.

Prohibitio copulæ coniugalis quartum gradum non excedat.

Extra de conſecr. & affin. Non debet.

Prohibitio copulæ coniugalis quartum conſanguinitatis & affinitatis gradum de cætero nõ excedat, quoniam in vlterioribus gradibus iam non poteſt abſque graui diſpendio huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari.

CAN. LI.

Extra de clandeſ. de ſpon. cum inhibitio.

Clãdeſtina coniugia penitus inhibemus, &c.

CAN. LIIII.

Vt prius ſoluantur decimæ quàm tributa.

Extra de primi. & obla. Cùm non.

Statuimus, vt exactionem tributorũ & cenſuũ præcedat ſolutio decimarum, vel ſaltem hi ad quos cenſus & tributa indecimata peruenerint (quoniam res cum onere ſuo tranſit) ea per cenſuram eccleſiaſticam decimare cogantur eccleſiis, quibus iure debeantur.

CAN. LVIII.

Tẽpore interdicti poſſunt monachi diuina celebrare.

Extra de priuileg. Quod non nullis.

Celebrare diuina poſſunt tam monachi quã clerici tempore interdicti, ſed excluſis excommunicatis & interdictis, ianuis clauſis & ſuppreſſa voce, non pulſatis campanis.

CAN. LXII.

Extra de reliqui. & vene. ſanct. cum ex eo.

De reliquiis ſanctorum.

Cum ex eo quòd quidam ſanctorum reliquias exponunt venales, vt eas paſſim oſtendant, Chriſtia

ſtianæ religioni ſit detractum ſæpius: in poſterũ præſenti decreto ſtatuimus, vt antiquæ reliquiæ amodò extra capſam non oſtendantur, nec exponantur venales. Inuentas autem de nouo nemo publicè venerari præſumat, niſi prius authoritate Romani pontificis fuerint approbatæ. Prælati verò de cætero non permittant illos qui ad eorum eccleſias cauſa venerationis accedunt, vanis figmentis, aut falſis decipi documentis, ſicut in pleriſq; locis occaſione quæſtus fieri conſueuit. Eleemoſynarum quoque quæſtores quorum quidam ſe alios mentiendo, abuſiones nõnullas in ſua prædicatione proponunt, admitti niſi apoſtolicas vel diœceſani epiſcopi literas veras exhibeant) prohibemus, & tunc præter id quod in ipſis continebitur literis, nihil populo proponere permittantur.

CAN. LXII.

Qui autem ad quærendas eleemoſynas deſtinantur, modeſti ſint & diſcreti, nec in tabernis aut locis incongruis hoſpitentur: nec inutiles faciant aut ſumptuoſas expenſas, cauentes omnino ne falſum religionis habitum geſtent. Ad hæc, quia per indiſcretas indulgentias, atque ſuperfluas, quas quidam eccleſiarum prælati facere non verentur, & claues eccleſiæ contemnuntur & pœnitentialis ſatisfactio eneruatur, decernimus, vt cum dedicatur baſilica, non extẽdatur Indulgentia extra annum ſiue ab vno ſolo, ſiue à pluribus epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniuerſario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat: & intra hunc quoque dierum numerum indulgentiarum literas præcipimus moderari, quæ pro quibuſlibet cauſis aliquoties cõ-

Quæſtores modeſti & diſcreti.

Moderamen indulgẽtiarum.

cedůtur, cum Romanus pontifex (qui plenitudinem obtinet poteſtatis) hoc in talibus moderamen conſueuerit obſeruare.

CAN. LXIII.

Extra de ſimo. Sicut pro certo. Ne pro cõſecrationibus epiſcoporum aut benedictionibus, aut ordinibus clericorum aliquid accipiatur.

CAN. LXIIII.

Monachæ pretio receptæ unà cum recipientibus de monaſterio expellantur.

Extra ibidem. Quoniam. Quoniã ſimoniaca labes adeò pleraſque moniales infecit, vt vix aliquas ſine pretio recipiant in ſorores, paupertatis prætextu volẽtes huiuſcemodi vitium palliare, ne id de cętero fiat penitus prohibemus, ſtatuentes, vt quæcunque de cætero talem prauitatem commiſerit, tam recipiens quam recepta, ſiue ſit ſubdita, ſiue prælata, ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellatur, in locum arctioris regulæ ad agẽdam perpetuò pœnitentiam retrudenda.

De his autem quæ ante hoc ſynodale ſtatutũ taliter ſunt receptæ, ita duximus prouidendum, vt remotæ de monaſteriis, quæ perperàm ſunt ingreſſæ, in aliis eiuſdem ordinis collocentur.

Quòd ſi propter nimiam multitudinem alibi fortè nequiuerint commodè collocari, ne fortè damnabiliter in ſeculo euagentur, recipiantur in eodem monaſterio diſpenſatione de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus aſſignatis.

Hoc etiam circa monachos & alios regulares decernimus obſeruandum. Verùm ne per ſimplicitatem vel ignorantiam ſe valeant excuſare, præcipimus vt diœceſani epiſcopi ſingulis annis hoc faciant per ſuas diœceſes publicari.

Ca. 65. Extra ibidem.

Ca. 66. Extra ibidem.

CAN. LXVII.

Iudæi etiam cõpellendi ſunt ad reſtituẽdas vſuras.

Statuimus vt ſi de cætero quocunq; prætextu Iudæi à Chriſtianis graues & immoderatas vſuras extorſerint, Chriſtianorum eis participiũ ſubtrahatur, donec de immoderato grauamine ſatisfecerint competenter. Cenſura etiam eccleſiaſtica Iudæos decernimus compellendos ad ſatiſfaciendum eccleſiis pro decimis & oblationibus debitis, quas à Chriſtianis de domibus & poſſeſſionibus aliis percipere conſueuerant antequàm ad Iudæos quocunq; titulo deueniſſent. *Extra de vſuris. Quando amplius. Quãdo cogantur Iudæi ſatiſfacere pro vſuris.*

CAN. LXVIII.

Statuimus vt Iudæi vtriuſque ſexus in omni Chriſtianorum prouincia, & in omni tempore qualitate habitus publicè ab aliis populis diſtinguantur. *Extra de Iudæis, & Saracenis.*

CAN. LXIX.

Nec Iudæi nec Pagani officiis publicis præficiantur. *Extra ibidem. Cum ſit.*

Poſtremo loco habetur in hoc concilio bulla expeditionis pro recuperanda terra ſancta ſanctiſſimè edita. In qua expeditione omnes clerici mandato concilij bonam partem eccleſiaſticorum prouentuum in ſubſidium terræ ſanctæ tradiderunt. Papa verò & Cardinales integram decimam. In reliquis capitulis remittimus lectorẽ ad magnum volumen conciliorum, quæ ne eadem pluries repeteremus, omiſimus.

Explicit concilium Lateranenſe primum.

HOnorius 3. pa. 183. ordinẽ beati Dominici eo inſtante cõfirmat, & Fridericum ſecundum anathemate notatum imperij dignitate priuat. *A. D. 1214 Honor. 3. pont. 183.*

Idem & ordinem beati Franciſci cõprobauit, quem biennio poſt Gregorius in catalogo San

ctorum retulit. Sedit annos 10. menſ. 7. dies 13.

Greg 9. pon. 184. GRegor. 9. pap. 184. Hic beatum Dominicum & beatum Franciſcum in ſanctos retulit, circa annum Domini 1240. Sedit annos quatuordecim, menſes quinque, ſub Friderico ſecundo Germano Cæſare 24.

Celeſtin. 4. pont. 185. COeleſtinus 4. pap. 185. ſedit tantum dies 18. vacat ſedes vno & viginti menſibus, donec Cardinales qui à Friderico Imperatore in carcere detinebantur, libertate donati ſunt.

Innocen. 4. pontif. 186 *Sub hoc etiã Decretalium volumen eſt editum.* INnocẽtius 4. pap. 186. Hic beatum Petrum Veronenſem ordinis Prædicatorum ab hæreticis occiſum inter ſanctos martyres retulit. Idem ſtatuit vt Cardinales galero rubeo vterentur honeſtandi ordinis cauſa, & Hugonem ex ordine ſancti Dominici, virum vita & doctrina inſignem, in Cardinalis dignitatem euexit, qui commentarios in tota Biblia ſcripſit. Sub hoc floruit Alexãder ordinis minorum, qui Summam in theologiam ſcripſit. Sedit annos vndecim, menſes 6. dies 12. ſub eodem Cæſare.

Alex. 4. ponti. 187. ALexander 4. pap. 187. ſedit an. 7. Vacat ſedes menſibus tribus, diebus 4. Huius pontificis vita ab omnibus certè mirificè laudatur, electus ſub Vuilehlmo Germano Cæſare 25.

Vrban. 4. pont. 188. VRbanus 4. pa. 188. Scribunt aliqui ſub Vrbano fuiſſe Albertũ cognomẽto Magnũ, & diuum Thomã Aquinatem ordinis Prædicatorũ. Sedit autem annos tres, menſ. 1. ſub eodẽ Cæſa.

An. Dom. 1265. Cle. 4. pon. 189. CLemens 4. pa. 189. Hic vxorẽ & liberos habuerat, qua mortua factus eſt epiſcop⁹, deinde Cardinalis, & abſens electus papa ſub eodem Cæſare ſedit annos tres. Quo mortuo nõ ſolùm inter populos Italiæ, quos in officio ſanctiſſimus Pontifex authoritate ſua continebat, verũ etiam

inter Cardinales diſcordia orta eſt de creãdo nouo Pontifice, vt biénio ſedes vacauerit. Bona eccleſiæ Clemens vir integerrimus adeò accuratè diſpẽſauit, vt cùm haberet duas filias ex mortua vxore ante pontificatũ ſuſceptas, vni in monaſterio collocatæ triginta tãtùm libras dedit. Alteri quæ marito ſuæ cõditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac cõditione nequid vnquam amplius peteret. Habuit & nepotem clericum, quem vbi cõperit tres præbendas habere, optionem facere compulit, vt quam vellet ex his retineret, & duas relinqueret. Inſtantibus autem amicis vt non tantum ne poti illa omitteret, ſed maiora & plura tribueret, reſpondit ſe Deo, non autem carni & ſangui ni acquieturum, quem vtinam vniuerſi pontifices imitati eſſent.

Deo, non autem carni & ſanguini acquieuit ſã- ctus pontifex.

GRegorius 10. papa 190. ſub eodem Cæſare, ſedit annos quatuor. Sub hoc celebratũ eſt concilium Lugdunenſe generale, in quo ſequẽs veritas definita eſt.

Fideli & deuota profeſſione fatemur quòd ſpiritus ſanctus æternaliter ex patre & ex filio non tanquam ex duobus principiis, ſed tãquam ex vno principio, non duabus inſpirationibus ſed vnica inſpiratione procedit. Hoc profeſſa eſt hactenus, prædicauit, & docuit ſacroſancta Romana eccleſia, mater omnium fidelium & magiſtra. Hoc habet orthodoxorũ patrum atq; doctorum Latinorũ pariter & Græcorũ incommutabilis & vera ſententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis præmiſſæ veritatis ignorantiam in errores varios ſunt prolapſi, nos ſacro approbante concilio, damnamus & reprobams omnes qui negare præſumpſerint æterna-

Proceſſio ſpiritus ſancti à patre & filio procedit.

Vnica inſpiratione ſpiritusſanct⁹ æternaliter procedit.

liter ſpiritum ſanctum ex patre & filio procede-
re: ſiue etiam temerario auſu aſſerere quòd Spiritus ſanctus ex patre & filio tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex vno procedat. Habentur de ſumma trinit. & fide cath in 6.

Vſurarij non abſoluendi. In eodé concilio mandatũ eſt, quòd nullus ſacerdos manifeſtos vſurarios ad confeſſionem admittat, ſiue ipſos abſoluat, niſi de vſuris ſatiſfecerint, vel de ſatisfaciédo pro ſuarum viribus facultatum præſtent idoneam cautionem.

Innocen. 5. pont 191. INnocentius 5. papa 191. ex ordine ſancti Dominici aſſumptus ad pontificatum anno domini 1275. Sedit menſes 6. ſub Rudolpho Germano Cæſare 27.

Adrian. 5. ponti. 192. ADrianus quintus papa 192. ſedit dies quadraginta ſub eodem Cæſare.

Ioann. 22. pont. 193. IOannes 22. papa 193. Vir literatus, ſed in rebus gerendis, vt dicitur, parum prudens. Moritur pontificatus ſui menſe 8. ſub eodem Cæſare. Sub hoc facta eſt definitio cõtra eos qui dicunt Chriſtum & eius diſcipulos nihil habuiſſe, & in his quæ habuerunt, nullum ius eis fuiſſe. Eiuſmodi ſententiam erroneam & hæreticam eſſe cenſendam declarat in extrauagan. Cùm inter nonnullos, de verb. ſig. Sub eodem Ioanne 22. dánantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Pariſienſis.

Hæretica ſententia contra aſſerentes Chriſtum & eius diſcipulos nihil habuiſſe.

Errores Ioannis de Poliaco. Primus, quòd confeſſi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones tenentur eadem peccata quæ confeſſi fuerant, iterum confiteri proprio ſacerdoti.

Secundus, quòd ſtãte omnis vtriuſque ſexus, edicto in concilio generali, Romanus pontifex non poteſt facere quòd parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio ſacerdoti confiteri, quem dicit eſſe parochianum

curatum

curatum. Imò nec Deus poſſet hoc facere, quia (vt dicebat) implicat contradictionem.

Tertius, quòd Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi confeſſionem, imò nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam, teneatur eadem confiteri proprio ſacerdoti, quem dicit eſſe, vt præmittitur, proprium curatum.

Prædictos articulos, & quemlibet eorum, taquam falſos & erroneos, & à doctrina ſacra deuios, authoritate apoſtolica condemnamus, & reprobamus, de fratrum noſtrorum concilio, & contrariam eſſe catholicam fidem aſſerimus, ſcilicet quòd illi qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quàm ſi ea aliàs confeſſi fuiſſent eorum proprio ſacerdoti, iuxta conciliũ generale. Habentur in extrau. cõmuni. Vas electionis, &c.

NIcolaus 3. Papa 194. Scribunt hiſtorici neminem ante ipſum ſacrificaſſe religioſius viſum, cum ſemper dum ſolennia ageret, lachrymas funderet. Vacantibus eccleſiis celerrimè cõſulebat, & eas ſtatim optimo & idoneo miniſtro committebat. Notarios & tabelliones à ſe, vt peſtiferos, eiecit, Gregorium 10. & Ioannem 21. imitatus. Religionis obſeruantiſſimus, inſtituti ſancti Franciſci, ob rerum humanarum contemptum, amator: ideo & decretali epiſtola quædam ſuæ regulæ ambigua declarauit. Sedit annos tres, menſes quinque ſub eodem Cæſare. Vacat ſedes menſes quinque. *Nicol. 3. pon. 194.*

MArtinus quartus, papa 195. ſedit annos 4. menſem vnum. *Marti. 4. pont. 195.*

HOnorius 4. papa 196. ſedit annos duos, ſub eodem Cæſare. Vacat ſedes menſes decem propter ægritudinem Cardinalium, qua apud *Honor. 4. pont. 196.*

ſanctam Sabinam correpti ſunt.

NIcolaus 4. papa 198. ſedit annos 4. ſub eodẽ Cæſare, aſſumptus ex ordine minorum.

Cæleſt. 5. pon. 198. COEleſtinus 5. papa 198. Deducta electione diſcordia Cardinalium per biennium & 5. menſes, aſſumptus eſt ex eremo Petrus Moronæus vocatus Cœleſtinus. Verùm cum à priore vita ob pontificatum nequaquam declinaret, viſus eſt rebus agendis parum idoneus: hanc ob rem de abrogatione eius mentio fieri cœpta eſt inter Cardinales. Tandem perſuaſus eſt, vt à pontificatu ſe abdicaret, ne eccleſia Dei ob imperitiam gubernantis periclitaretur. Quo facto Cœleſtinus ad priuatam vitam ſe redegit, & alterius ſubrogandi Pontificis Cardinalibus poteſtatem dedit, pontificatus ſui menſe 6. Imperante Adolpho Germano Cæſare 28.

Ceſſit pontificatui bonus paſtor, ne oues periclitarentur.

Bonif. 8. pont. 199. BOnifacius 8. papa 199. Ab hoc ferunt deceptum Cœleſtinum voce tanquam cælitus miſſa per cannam adeum factam, vt deſereret pontificatum, & Bonifacium inſtitueret. Ingẽtia bella in Italia excitauit. Excommunicauit Gallorum regem Philippum, & titulum regni Gallici donauit Alberto Auſtriacæ domus 1. Cæſari, vt hac occaſione tandem inter ſe conflictarentur Germani & Galli. Poſtremò captus eſt Bonifacius, & in carcere periit. Atque hinc eſt quod dicitur de eo: Intrauit vt vulpes, regnauit vt lupus, mortuus eſt vt canis. Sedit annos octo, menſes 5. ſub eodem Cæſare.

BEnedictus 11. papa 200. ex ordine ſancti Dominici aſſumptus ad pontificatum. Ita ſemper vixit, vt poſt mortem inter beatos meritò cenſeatur. Sedit menſes 8. dies 15. Electus eſt ſub Alberto Germano Cæſare 29.

CLemens 5. papa 201. ſub eodem Cæſare. Hic apud Lugdunenſes egit in Gallia, & iam inde ab hoc tempore, id eſt, an. 1305. tranſlata eſt pontificia ſedes ab vrbe Roma Auinium Galliæ, vrbem vbi ad ſeptuaginta & quatuor annos remanſit cum magno Chriſtianorũ incõmodo. Interim noua hæreſis apud Nouarienſes per Dulcinum & Margaritam inuenta eſt, qua mares & fœminæ ſimul habitantes, in omnem libidinem prolabebantur, & Anabapiſtarum more (qui noſtra hac ætate in incertum vagantur) ſenſerũt nihil proprij habendum, non eſſe adminiſtrandas reſpublicas Chriſtianis, & ſimiles phanaticas opiniones habuere. Sub hoc celebratum eſt conciliũ Viennenſe, in quo & librum Clemẽtinarum à ſe cõpoſitum edidit. Fertur hoc fermè tempore Templarios olim Chriſti milites à noſtris ad Saracenos defeciſſe. Quamobrem interfecti ſunt quotquot cõprehendi potuerunt, eorúmq; bona partim Rhodianis militibus, partim nouis religionib⁹ ſunt attributa. Sedit an. 8. mẽſ. 10. dies 15.

CONCILIVM VIENNENSE generale ſub Clemẽte quinto celebratum: in quo probatæ ſunt conſtitutiones illæ & definitiones quæ in volumine Clementinarum feruntur. Vna eſt ſub hac forma: Doctrinam omnem, ſeu poſitionem temerè aſſerentem, aut vertentem in dubium quòd ſubſtantia animæ rationalis, ſeu intellectualis, verè ac perfectè humani corporis non ſit forma, velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicam fidei, hoc ſacro approbante concilio reprobamus: definientes vt cunctis nota ſit fidei ſyncerae veritas, ac præcludatur vniuerſis erroribus aditus, ne ſubintrent, quòd quiſquis

Concilium Viennen.

Anima rationalis per ſe & eſſentialiter eſt forma humani corporis.

deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere pertinaci ter præſumpſerit, quod anima rationalis ſeu intellectiua non ſit forma corporis humani per ſe & eſſentialiter, tanquam hæreticus ſit cenſendus. Item baptiſma vnicum baptizatos omnes in Chriſto regenerans eſſe (ſicut vnus Deus, ac fides vnica) ab omnibus fideliter confitendum, quod celebratur in aqua in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, credimus eſſe tam adultis quàm paruulis cõmuniter perfectum remedium ad ſalutem. Verum quia quantum ad effectum baptiſmi in paruulis reperiuntur doctores quidam theologi opiniones contrarias habuiſſe, quibuſdam ex ipſis dicentibus per virtutem baptiſmi paruulis quidem culpam remitti, ſed gratiā non conferri, aliis econtra aſſerentibus quod & culpa eiſdem in baptiſmo remittitur, & virtutes ac informans gratia infunduntur quò ad habitum, & ſi non pro illo tempore quo ad vſum: Nos attendentes generalem efficaciam mortis Chriſti, quæ per baptiſma applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem ſecundam, quæ dicit tam paruulis quam adultis conferri in baptiſmo informantem gratiam & virtutes, tanquam probabiliorem, & dictis ſanctorum & doctorum modernorum theologiæ magis conſonam & concordem, ſacro approbante concilio duximus eligendam. Habentur prædictæ duæ definitiones in Cle. de ſum. tri. & fi. cathol.

Tam paruulis quā adultis in baptiſmo confertur gratia virtuteſq; infunduntur.

In eodem conſilio facta eſt conſtitutio, vt feſtum corporis Chriſti celebretur feria 5. poſt octauam Pentecoſtes, conceſsis indulgentiis iis qui in eo feſto, vel ſub octauis officio vel horis intererunt. Habetur in Clem. de reli. & venera. ſanctorum.

In eodem damnati ſunt errores Begardorum & Beguinarum mulierum Alemaniæ.

Error Begardorum & Beguinarũ damnatur

Primus, quòd homo in vita præſenti tantùm & talem perfectionis gradum poteſt acquirere, quod reddetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valebit, Nam(vt dicunt) ſi quis ſemper poſſet proficere, poſſet aliquis Chriſto perfectior inueniri.

Secundus, Ieiunare non oportet hominem nec orare poſtquàm gradum perfectionis huiuſmodi fuerit aſſecutus: quia tunc ſenſualitas ita perfectè ſpiritui & rationi ſubiecta, quòd homo poteſt liberè corpori concedere quicquidplacet.

Tertius, quòd illi qui ſunt in prædicto gradu perfectionis, & ſpiritu libertatis, nón ſunt humanæ ſubiecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta eccleſiæ obligantur: quia, vt aſſerunt, vbi ſpiritus Domini, ibi libertas. *2. Cor. 3.*

Quartus, quòd homo poteſt ita finalem beatitudinem ſecundum omnem gradum perfectionis in præſenti aſſequi, ſicut eam in vita obtinebit beata.

Quintus, quòd quælibet intellectualis creatura in ſeipſa naturaliter eſt beata: quódque anima non indiget lumine gloriæ ipſam eleuãte ad Deum videndum, & eo beatè fruendum.

Sextus, quòd ſe in actibus exercere virtutum, eſt hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à ſe virtutes.

Septimus, quòd mulieris oſculum(cũ ad hoc natura non inclinet) eſt mortale peccatum: actus autem carnalis, cum ad hoc natura inclinet, peccatum non eſt, maximè cum tentatur exercens.

Octauus error, quod in eleuatione corporis Chriſti Ieſu non debent aſſurgere, nec eidem re-

uerentiam exhibere:aſſerentes quod eſſet imperfectionis eiſdem ſi à puritate & altitudine ſuæ contemplationis tantũ deſcenderẽt, quod circa myſterium ſeu ſacramentum euchariſtiæ aut circa paſsionem humanitatis Chriſti aliqua cogitarent. Sacro approbante concilio ſectam ipſam cum præmiſsis erroribus damnamus & reprobamus omnino. Habetur in Clemen. Ad noſtrum de hæreticis.

Puniãtur vt heretici qui aſſirmauerint exercere vſuras non eſſe peccatum.

In eodem concilio. Si quis in illum errorem inciderit, vt pertinaciter affirmare præſumat, exercere vſuras non eſſe peccatũ: decernimus eum velut hæreticum puniendum. Locorum nihilominus ordinariis, & hæreticæ prauitatis inquiſitoribus diſtrictius iniungẽtes, vt cõtra eos quos de errore huiuſmodi diffamatos inuenerint, aut ſuſpectos, tanquam contra diffamatos vel ſuſpectos de hæreſi procedere non omittant. Habetur in Clem. de vſuris. c. Sanè.

Ioan. 23. pont. 202. IOan. 23. pap. 202. ſedit annos 19. menſes 4 imperatore Ludouico Bauaro, in quem cenſuris pontificiis animaduertit.

Bened. 12. pont. 203. BEnedict. 12. pap. 203. ſedit annos 4. menſes 3. ſub eodem Cæſare. Vir ſanctiſſimus omnibus collachrymantibus ſepelitur.

Clem. 6. pon. 204. CLemens 6. pa. 204 ſedit annos 10. menſes 6. Hic emit (vt fertur) Auiniõ Franciæ, atque ita vrbs hæc iuris pontificij facta eſt.

Innoc. 6. pont. 205. INnocen. 6. pa. 205. Hic præbendas eccleſiaſticas non niſi probatiſſimis ſacerdotibus tum vita tum doctrina dedit. Fecítque vt omnes prælati ad eccleſias ſuas proficiſcerentur. Sedit annos 9. menſ. 8. ſub eodem Cæſare.

Vrban. 5. pon. 206. VRba. 5. pap. 206. ſedit ann. 8. menſ. 4. electus ſub Carolo 4. Germano Cæſare 31.

Gregor

GRegor. pap. 107. electus ſub eodem Cæſare. Hic Romam ex Gallia tranſtulit iterum pōtificiam ſedē anno Do. 1376. motus maximè ex verbis cuiuſdam epiſcopi, qui interrogatus à pontifice (dum ſimul inambularent) cur non rediret ad eccleſiam ſuam, quam malum erat tandiu ſine paſtore nudam relinqui, reſpōdit, Cur tu ſumme pontifex cæteris exemplum daturus, tuum epiſcopatum non repetis? Moritur Romæ anno Domini 1378. ſui pontificatus anno ſeptimo. menſe quinto. *Greg. 11. pont. 107. an. do. 1371.*

Poſt Greg 11. ingens ſchiſma ortum eſt. Itali Italum pōtificem, Vrbanum 6. dictum, crearunt, & is Romæ manſit. Galli item elegerunt pontificem in Italia, quem Clementem 7. appellarunt. Is Auinium ſe recepit. Erant itaque pontifices 2. alter in alterum cenſuris ſæuiebat. Durauit hoc ſchiſma vſque ad concilium Conſtantienſe.

VRbanus 6. papa 208. pontificatus ſui ſatis in fœliciter acti anno 11 menſe 8. Romæ moritur, Ruperto Cæſare 34. *Urban. 6. pont. 108.*

BOnifacius 9. papa. 209. ſub eodem Cæſare. Hic annorum circiter triginta erat, cum pontificatum iniuit: ita tamen vixit in tanta vel peccandi licentia, vt nulla ei voluptas impingi vel obiici poſſet. Interim mortuo Clemente 7. adulterino pontifice, Petrus de Luna (Benedictus tertiusdecimus appellatus) Auinione ſufficitur. *Bonifa. 9 pont. 209.*

Bonifacius hic Annatarū hoſtium potentiam veritus, vel augendę ditionis eccleſiaſticę cauſa, vt aliqui volunt, vſum beneficiis eccleſiaſticis primus impoſuit hac conditione, vt qui beneficium conſequeretur, dimidium annui prouentus fiſco apoſtolico perſolueret. Quamuis ſint qui *A. D. 1390*

hoc inuentum Ioanni 22.aſcribant. Hanc conſuetudinem omnes admiſere præter Anglos,qui de ſolis epiſcopatibus conceſſere, de cæteris beneficiis non adeò. Sedit annos 14. menſes nouem.

Innoc.7. pont.210. Innocentius 7.pap. 210.duobus annis ſacerdotio infœliciter adminiſtrato mortuus eſt.

Greg.12. pont.211. GRegor.12. papa 211. Is promiſit ceſſurum ſe pontificatui,ſi Benedictus itidem non recuſaret. Cæterum fugiẽte Benedictio in Cataloniam relicta Auinione reuocauit promiſſum ſuũ Gregorius de reſignando papatu: proinde concilio Piſis à Cardinalibus vniuerſis habito,vterque & Gregor. & Benedictus pontificatu ſunt depoſiti, & in locum eorum ſuffectus tertius papa Alexander quintus. Gregorius profugit Ariminum, vbi manſit vſque ad Conſtantienſis concilij tempora. Alexander 5. Bononiæ egit.

Alexan.5. pont.212. ALexander quintus, papa 212. ſedit menſes octo, ex ordine minorum aſſumptus, ſanctus Dei.

Ioan.24. pont.213. IOannes 24.pap.213.Hic Ioannes 24 Bononię, Gregorius Arimini,Benedictus in Hiſpania ſuperſtites vixerunt,vſque dum opera Sigiſmundi Imperatoris Conſtantiæ publica ſynodus cogeretur. Sunt autem tres hi pariter in eo concilio papatu deiecti.

Martin.5. pont.214. MArtinus 5.papa 214.electus in cõcilio Conſtantienſi,ſedit annos 14.menſes 3.

ACTA CONCILII CONSTANTienſis ſub Ioanne papa 24.conuocati& inchoati tempore ſchiſmatis.Ferebãtur enim tunc tres pontifices, prædictus Ioannes & Benedictus 13. & Gregor.12.

IN ſeſſione 1. anno Domini 1415. præſente Sigiſmundo Imperatore, promiſit Ioannes 24. ſe ceſſurum papatui ſub hac forma: Ego Ioannes papa 24. propter quietem totius populi Chriſtiani profiteor, ſpondeo, promitto, iuro & voueo Deo & eccleſiæ & huic ſacro concilio, ſponte & libere dare pacem eccleſiæ Chriſti per viam meæ ſimplicis ceſſionis papatus, & eam facere & adimplere cum effectu iuxta deliberationem præſentis concilij, ſi & quando Petrus de Luna, Benedictus 13. & Angelus de Corario, Gregorius 12. in ſuis obedientiis nuncupati, papatui quem prætendunt; per ſe vel procuratores ſuos legitimos ſimpliciter cedant, &c. Nihil ad hæc addiderunt in ſeſſione ſecunda & tertia.

In ſeſſione quarta & quinta habetur ſic definitum, quod ipſa ſynodus in ſpiritu ſancto congregata legitimè generale concilium faciens eccleſiam catholicam militantem repræſentans poteſtatem à Chriſto immediatè habet cui quilibet cuiuſcunque ſtatus vel dignitatis, etſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem generalem eccleſiæ Dei in capite & membris, &c.

Item declarat quod quicunque cuiuſcunque conditionis, ſtatus, dignitatis, etiam papalis, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus, aut præceptis huius ſacræ ſynodi, & cuiuſcumque alterius concilij generalis legitimè congregati ſuper præmiſſis, ſiue ad ea pertinentibus factis vel faciendis obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debitè puniatur, & cætera.

Item diffinit & ordinat ſancta ſynodus quòd dominus Ioannes papa 23. Romanam curiam & officia publica illius, &c. de hac ciuitate Conſtantienſi non mutet ſine deliberatione & conſenſu ipſius ſanctæ ſynodi. Si quid contrà tentauerit totum ſit irritum & inane.

In ſexta & ſeptima ſeſſione tantum tractatum eſt de monendo & citando Ioanne papa, qui ſugerat à loco concilij.

Errores Vuicleff damnati. In ſeſſione octaua pronunciata eſt ſententia damnationis doctrinæ Ioannis Vuicleff & articulorum 45. quorum tenor eſt qui ſequitur.

1 Subſtantia panis materialis & vini materialis manent in ſacramento altaris, &c.

2 Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodem ſacramento.

3 Chriſtus non eſt in eodem ſacramento identicè & realiter propria præſentia corporali.

4 Si epiſcopus vel ſacerdos eſt in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat.

5 Non eſt fundatum in Euangelio, quòd Chriſtus miſſam ordinauerit.

6 Deus debet obedire diabolo.

7 Si homo debitè fuerit contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

8 Si papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles, niſi fortè à Cæſare.

9 Poſt Vrbanum 6. non eſt aliquis recipiendus in papam, ſed viuendum eſt more Græcorum ſub propriis legibus.

10 Contra Scripturam ſacram eſt quòd eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.

11 Nullus prælatus debet aliquem excommuni-

care, niſi prius ſciat eſſe excõmunicatum à Deo: & qui ſic excommunicat, eſt hæreticus.

12 Prælatus excommunicans clericum qui appellauit ad regem & ad concilium regni, eo ipſo traditor eſt regis & regni.

13 Illi qui dimittunt prædicare ſiue audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati.

14 Licet alicui diacono vel preſbytero prædicare verbum Dei abſque authoritate ſedis apoſtolicæ vel epiſcopi catholici.

15 Nullus eſt dominus ciuilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcop⁹, dũ eſt in peccato mortali.

16 Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus.

17 Populares poſſunt ad ſuum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

18 Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & parochiani poſſunt propter peccata ſuorum prælatorum ad libitum ſuum auferre eas.

19 Speciales orationes applicatæ vni perſonæ per prælatos vel religioſos non plus proſunt eidem quàm generales cæteris paribus.

20 Conferens eleemoſynam fratribus eſt excommunicatus ipſo facto.

21 Si quis ingreditur religionem priuatam qualemcunque, redditur ineptior & inhabilior ad obſeruantiam mandatorum Dei.

22 Sancti inſtituentes religiones priuatas, ſic inſtituendo peccauerunt.

23 Religioſi viuentes in religionibus priuatis, non ſunt de religione Chriſtiana.

24 Fratres tenentur per labores manuum victum quærere, & non per mendicitatem. Prima

pars eſt ſcandaloſè & præſumptuoſè aſſerta, pro quanto ſic generaliter & indiſtinctè loquitur. Secunda erronea, pro quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere.

25 Omnes ſunt ſimoniaci qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubuenientibus.

26 Oratio præſcripti, nulli valet.

27 Omnia de neceſſitate abſoluta eueniunt.

28 Confirmatio iuuentum, clericorum ordinatio, locorum conſecratio reſeruantur papæ & epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

29 Vniuerſitates, ſtudia, collegia, graduationes, & magiſteria in eiſdem ſunt vana gentilitate introducta, & tãtũ proſunt eccleſiæ, ſicut diabolus.

30 Excõmunicatio papæ vel cuiſcunque prælati non timenda, quia eſt cenſura Antichriſti.

31 Peccant fundantes clauſtra, & ingredientes ſunt viri diabolici.

32 Ditare clerum, eſt contra regulam Chriſti.

33 Syluester papa & Conſtantinus Imperator errauerunt eccleſiam dotando.

34 Omnes de ordine mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynam ſunt excommunicati.

35 Ingredientes religionem ſunt inhabiles ad obſeruandum diuina præcepta, & per conſequẽs ad perueniẽdum ad regnum cælorum, niſi apoſtatauerint ab eiſdem.

36 Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici, eò quòd poſſeſſionem habent.

37 Eccleſia Romana eſt ſynagoga Satanæ, nec papa eſt immediatus vicarius Chriſti & Apoſtolorum.

38 Decretales epiſtolæ ſunt apochryphæ, & ſeducunt à fide Chriſti, & clerici ſunt ſtulti qui ſtudent eis.

39 Imperator & domini temporales ſeducti ſunt à diabolo, vt eccleſiam dotarent bonis temporalibus.

40 Electio papæ à cardinalibus per diabolum eſt introducta.

41 Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter aliàs eccleſias. Error eſt ſi per Romanam eccleſiam intelligat vniuerſalem eccleſiam aut concilium generale: aut pro quanto negat primatũ ſummi pontificis ſuper alias eccleſias particulares.

42 Fatuum eſt credere indulgentiis papę & epiſcoporum.

43 Iuraméta illicita ſunt quæ fiunt ad roborandum humanos contractus & commercia ciuilia.

44 Auguſtinus, Benedictus, Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc quòd habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerunt & intrauerunt religiones: Et ſic à domino papa vſque ad vltimum religioſum omnes ſunt hæretici.

45 Omnes religiones indifferenter introductæ ſunt à diabolo.

Hos ſancta ſynodus præfatos articulos 45. examinari fecit & ſæpiùs recenſeri: quibus examinatis, fuit repertum aliquos & plures ex ipſis fuiſſe & eſſe notoriè hæreticos, & à ſanctis patribus reprobatos, alios non catholicos ſed erroneos, alios ſcandaloſos & blaſphemos, quoſdam piarum aurium offenſiuos, nonnullos eorum temerarios & ſeditioſos. Propterea concilium pronunciat hæreticum Ioannem Vuicleff, ac memoriam eiuſdem condemnat, & mandat

exhumari oſſa ipſius & cremari.

In 9. 10. & 11 ſeſſ. nihil annotatione dignum actum eſt. In ſeſſione 12. pronunciata eſt publica ſententia diffinitiua depoſitionis à papatu contra Ioannem papam 24. propter receſſum quem fecerat à ciuitate Conſtantienſi, & dicto ſacro concilio generali clandeſtinè noctu hora ſuſpecta, & in habitu diſſimulato, & propter ſcandalum datum ab illo turbatiuum pacis & vnionis eccleſiæ à voto & promiſſione, & iuramento per ipſum Ioannem papam Deo & eccleſiæ & huic ſacro concilio præſtitis deuiatiuum.

Item ſtatuit & decernit ſancta ſynodus pro bono vnionis eccleſiæ, quòd nullo vnquam tẽpore reeligatur in papam dominus Balthaſar Conſtantiu. nuper Ioannes 24. nec Angelus de Corario, Gregorius duodecimus, nec Petrus de Luna, Benedictus 13. in ſuis obedientiis ſic nominati. Si contrarium fiat, id ipſum ſit irritum & inane.

Seſſio XIII.

Cùm in nonnullis mundi partibus quidam temerariè aſſerere præſumant populum Chriſtianum debere ſacramentum Euchariſtiæ ſub vtraque panis & vini ſpecie ſuſcipere, & non ſolum ſub ſpecie panis, ſed etiam ſub ſpecie vini populum laicum paſſim communicent, & poſt cœnam vel aliàs non ieiuni, & communicandum eſſe pertinaciter aſſerunt contra laudabilem eccleſiæ conſuetudinem rationabiliter approbatã: hinc eſt quòd hoc generale concilium declarat, decernit & definit contra hunc errorem, quòd licet Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtrauerit ſub vtraque ſpecie panis & vini hoc venerabile ſacramentum, tamen hoc

hoc non obſtante ſacrorum canonum authoritas & approbata conſuetudo eccleſiæ ſeruauit & ſeruat quòd huiuſmodi ſacramentum nec conficiatur poſt cœnã, nec ſumatur à nõ ieiunis, niſi in caſu infirmitatis, aut alterius neceſſitatis à iure vel eccleſia conceſſo vel admiſſo, &c. Et ſimiliter quòd licet in primitiua eccleſia huiuſmodi ſacramentum reciperetur à fidelibus ſub vtraque ſpecie: tamen hæc conſuetudo ad euitandum aliqua pericula & ſcandala, eſt rationabiliter introducta, quòd à conficientibus ſub vtraque ſpecie & à laicis tantummodo ſub ſpecie panis ſuſcipiatur, cum firmiſſimè credendum ſit, & nullatenùs dubitandum, integrum Chriſti corpus & ſanguinem tam ſub ſpecie panis, quàm ſub ſpecie vini veraciter contineri, &c. Quapropter dicere quòd hanc conſuetudinem & legem obſeruare ſit ſacrilegum aut illicitum, cenſeri debet erroneum, & pertinaciter aſſerentes oppoſitum præmiſſorum tanquam hæretici arcendi ſunt, & grauiter puniendi per diœceſanos locorũ, aut inquiſitores hæreticæ prauitatis, &c. Item præcipimus ſub pœna excommunicationis quòd nullus presbyter communicet populum ſub vtraque ſpecie panis & vini.

Seſſio XIIII.

Carolus de Malateſtis renunciauit papatui nomine Gregorij 12.

Seſſio XV.

Articuli Ioannis Vſſ, damnati in cõcilio, quoniam publicè prædicabat Ioannem Vuicleff virum catholicum & authorem euangelicum. *Errores Ioan. Vſſ.*

1 Vnica eſt ſancta vniuerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum vniuerſitas.

2 Paulus nunquam fuit membrum diaboli,

licet fecerit actus quoſdam actibus eccleſiæ malignantium conſimiles.

3 Præſciti non ſunt partes eccleſiæ, cum nulla pars eius ab ea finaliter excidat, eò quòd prædeſtinationis charitas quç ipſam ligat non excidit.

4 Duæ naturæ diuinitas & humanitas ſunt vnus Chriſtus.

5 Præſcitus etſi aliquando ſit in gratia ſecundum præſentem iuſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ eccleſiæ, & prædeſtinatus ſemper manet membrum eccleſiæ, licet aliquando excidat à gratia aduentitia, ſed non à gratia prædeſtinationis.

6 Sumendo eccleſiam pro conuocatione prædeſtinatorum, ſiue ſint in gratia ſiue non ſecundùm præſentem iuſtitiam, iſto modo eccleſia eſt articulus fidei.

7 Petrus non fuit, neque eſt caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.

8 Sacerdotes quomodolibet criminoſè viuentes ſacerdotij polluunt poteſtatem, & ſicut filij infideles ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis eccleſiæ, de clauibus, de cenſuris.

9 Papalis dignitas à Cæſare inoleuit, & papæ perfectio & inſtitutio à Cæſaris potentia emanauit.

10 Nullus ſine reuelatione aſſereret rationabiliter de ſe vel alio, quod eſſet caput particularis eccleſiæ: nec Romanus pontifex eſt caput Romanæ eccleſiæ.

11 Non oportet credere quòd iſte quicunque eſt particularis Romanus pontifex, ſit caput cuiuſcunque particularis eccleſiæ niſi Deus eum prædeſtinauerit.

12 Nemo gerit vicem Chriſti, vel Petri, niſi

ſequa-

ſequatur eum in moribus, cum nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter à Deo recipiat procuratoriam poteſtatem, quia ad illud officium vicarij requiritur & morum conformitas, & inſtituentis authoritas.

13 Papa non eſt manifeſtus & verus ſucceſſor apoſtolorum principis, Petri, ſi viuit moribus contrariis Petro: & ſi quærit auaritiam, tunc eſt vicarius Iudæ Iſcariotis. Et pari euidentia cardinales non ſunt manifeſti & veri ſucceſſores collegij aliorum Apoſtolorum Chriſti, niſi vixerint more Apoſtolorum, ſeruantes conſilia & mandata Domini noſtri Ieſu Chriſti.

14 Doctores ponentes quòd aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, iudicio ſeculari eſt tradendus, pro certo ſequuntur in hoc Pontifices, Scribas, & Phariſæos, qui Chriſtum nolentem eis in omnibus obedire, tradiderunt Pontio Pilato.

15 Obedientia eccleſiaſtica eſt obediétia ſecundum adinuentionem ſacerdotum eccleſiæ propter expreſſam authoritatem eccleſiæ.

16 Quòd nulla ſint opera indifferentia, ſed hæc ſit diuiſio immediata humanorum operũ quòd ſint vel virtuoſa vel vitioſa, quia ſi homo eſt vitioſus, & agat quicquam, tunc agit vitioſè, & ſi eſt virtuoſus & agat quicquã, tunc agit virtuoſè: quia ſicut peccatum inficit vniuerſaliter omnes actus hominis vitioſi, ſic virtus viuificat omnes actus hominis virtuoſi.

17 Sacerdos Chriſti viuens ſecundum legem eius, & habés notitiam Scripturæ, & effectum ad ædificandum populum, debet prædicare nõ obſtante prætenſa excommunicatione.

18 Quilibet prædicantis officium de mandato

accipit, qui ad ſacerdotium accedit, & illud mādatum debet exequi non obſtante excommunicatione.

19 Per cenſuras eccleſiaſticas excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ad ſui exaltationem clerus populum ſibi laicalem ſuppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, viam præparat Antichriſto.

20 Si papa eſt malus, & maximè ſi eſt præſcitus, tunc vt Iudas Apoſtolus, eſt diabolus, fur, & filius perditionis.

21 Gratia prædeſtinationis eſt vinculū quo corpus eccleſiæ & quodlibet eius membrum iungitur Chriſto capiti indiſſolubiliter.

22 Papa vel prælatus malus & præſcitus eſt æquiuocè paſtor, & verè fur & latro.

23 Papa non debet dici ſanctiſſimus etiā ſecundum officium, quia aliàs rex deberet dici ſanctiſſimus ſecundum officium, & tortores & præcones dicerentur ſancti, imò & diabolus deberet dici ſanctus, cùm ſit officiarius Dei.

24 Si papa viuat Chriſto contrariè, etiā ſi aſcenderet per legitimam electionem ſecundum conſtitutionem humanam, tamen aliunde aſcenderet quàm per Chriſtum, dato etiam quòd intraret per electionem à Deo principaliter factam. Nam Iudas Scarioth ritè & legitimè eſt electus à Deo ad apoſtalatū, & tamen aſcendit aliunde in ouile ouium.

25 Condemnatio 45. articulorum Ioannis Vuicleff per doctores facta, eſt irrationabilis & iniqua & male facta.

26 Non eo ipſo quo electores, vel maior pars eorū cōſenſerit viua voce ſecundū ritus hominū in perſonā aliquā, eo ipſo illa perſona eſt legiti-

mè

mè electa. Vnde ſiue electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere.
27 Non eſt ſcintilla apparentię quòd oporteat eſſe vnum caput in ſpiritualibus regens eccleſiā, quod ſemper cum ipſa militanti eccleſia conuerſetur & conſeruetur.
28 Chriſtus ſine talibus capitibus monſtroſis per ſuos veraces diſcipulos ſparſos per orbem terrarum melius ſuam eccleſiam regularet.
29 Apoſtoli & fideles ſacerdotes Domini ſtrenuè in neceſſariis ad ſalutem regularunt eccleſiam antequā papæ officiū foret introductum.
30 Nullus eſt Dominus ciuilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopus dum eſt in peccato mortali.

Pronunciata eſt ſententia damnationis horū articulorum ſub eadem forma, quà condemnati ſunt articuli Ioannis Vuicleff.

Condemnatur articulus ſequens.

Quilibet tyrānus poteſt & debet licitè & meritoriè occidi per quemcunque vaſallum ſuum vel ſubditum, etiam per clanculares inſidias & ſubtiles blanditias vel adulationes, non obſtante quocunque præſtito iuramento ſeu confœderatione factis cum eo, non expectata ſententia vel mandato iudicis cuiuſcunque. Aduerſus hunc errorem ſatagens hæc ſancta ſynodus exurgere & ipſum funditus tollere, declarat & definit huiuſmodi doctrinam erroneam eſſe in fide & in moribus ipſamque tanquam hæreticam, ſcandaloſam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, periuria, vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat inſuper & decernit quòd pertinaciter doctrinā hāc pernicioſiſſimam aſſerentes, ſunt hæretici, & tanquam

tales iuxta canonicas ſanctiones puniẽdi.

Seſſiones 16. 17. & 18. nihil habent lectione dignum.

Seßio 19. Anno 1415. 23. die Septembris.

Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga artium liberalium magiſter, cognoſcẽs veram catholicam eccleſiã & apoſtolicã fidem, anathematizo omnem hæreſim, præcipuè eam de qua hactenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizauerunt & tenuerunt Ioannes Vuicleff & Ioãnes Vſſ in ſuis Opuſculis, libellis, ſeu ſermonibus ad clerum & ad populum. Conſentio autem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & apoſtolicæ ſedi, & huic ſacro concilio, & ore ac corde profiteor in omnibus & per omnia, & præſertim, de clauibus, ſacramentis, ordinibus, officiis & cenſuris eccleſiaſticis, indulgentiis & reliquiis ſanctorum, eccleſiaſtica libertate, & de cæremoniis & aliis omnibus ad religionẽ Chriſtianam pertinẽtibus.

In ſeſſione 20. agitur cauſa ciuilis inter ducẽ Auſtriæ & epiſcopum Tridentinum.

Seßio 21. Anno 1416. 31. die menſis Maij.

Sententia contra Hieronymum de Praga laicum, magiſtrum in artibus, qui poſt abiurationem in ſeſſione 16. annotatam, audientiam publicam ſibi dari in hac ſancta ſynodo poſtulauit qua ſibi conceſſa, coram eadem ſynodo publicè aſſeruit, dixit, & profeſſus eſt quòd præfatæ ſententiæ damnationis dictorũ Ioannis Vuicleff, & Ioannis Vſſ, inique conſenſerat, & illam ſententiam approbando mentitus fuit, nec verebatur ſe confiteri mentitum, quinimò confeſſionem ſuper illorum damnatione reuocabat nunc & in æternum, aſſerens ſe in libris Ioannis Vui-

cleff

cleff, & Ioannis Vſſ, nullam vnquam hæreſim vel errorem legiſſe, licet antè fuerit confeſſus, &c. propter eáque ſancta ſynodus prædictū Hieronymum palmitem putridum, aridum, in vite non manentem foras mittendum decreuit, ipſumque hæreticum, & in hæreſim relapſum excommunicatum, anathematizatum pronunciat & declarat atque damnat. Qui Hieronymus traditus eſt poteſtati ſeculari, & combuſtus.

Seſſiones intermediæ totæ teruntur in citando & deponendo Petro de Luna Benedicto 13. nuncupato, & recipiendis oratoribus regum Aragonum, Caſtellæ & Nauarræ.

Seßio 39. anno 1417. die 9. Octob.

Statutum de conciliis generalibus erga futura ſchiſmata.

Edicto perpetuo ſancimus & ordinamus, vt amodò concilia generalia celebrentur, ita quòd primum à fine huius concilij in quinquennium immediatè ſequens. Secundum verò à fine illius in ſeptennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrētur in locis quæ ſummus Pontifex per menſem aut finem cuiuſlibet concilij, approbante & conſentiente concilio, vel in eius defectu ipſum concilium deputare & aſſignare teneatur, vt ſic per quandam continuationem ſemper aut cōcilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur: quem terminum liceat ſummo Pontifici de ſuorum fratrum ſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalium conſilio ob emergentes fortè caſus abbreuiare, ſed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro celebrando concilio deputatum abſque euidenti neceſſitate non mutet.

Seßio 40. Reformationes fiendæ per Papam

vnà cum concilio antequàm concilium diſſoluatur.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtātienſis in ſpiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem eccleſiam repræſentans, ſtatuit & decernit, quòd futurus Romanus pontifex per Dei gratiam de proximo aſſumendus cum hoc ſacro concilio, vel deputandus per ſingulas nationes debeat reformare eccleſiam in capite & in membris, & curiam Romanam ſecundùm æquitatem, & bonum regimen eccleſiæ, antequam hoc concilium diſſoluatur ſuper materiis articulorum aliàs per nationes in reformatorio oblatorum, quæ ſequuntur. Primò de numero, qualitate & natione dominorum Cardinalium. Item de reſeruationibus ſedis apoſtolicæ. Item de Annatis, communibus ſeruitiis & minutis. Item de collationibus beneficiorum, & gratiis expectatiuis. Item de confirmationibus electionum. Item de cauſis in curia Romana tractandis, vel non. Item de appellationibus ad Romanam curiam. Item de officiis cancellariæ & pœnitentiariæ. Item de exemptionibus & incorporationibus tempore ſchiſmatis factis. Item de commendis. Item de fructibus medijtemporis. Item de non alienādis bonis Romanæ eccleſiæ. Item propter quæ & quomodo papa poſſit corrigi & deponi. Item de extirpatione ſimoniæ. Item de diſpenſationibus. Item de prouiſione Papæ & Cardinalium. Item de indulgentiis. Item de decimis. Hoc adiecto quòd facta per nationes deputatione prædicta, liceat aliis de licentia Papæ liberè ad propria remeare.

Seßio 41. anno 1417. die 8. Nouembris.

Conſtitutio Papæ Clementis 6. ſuper modo & for

ma

ma obſeruandis à Cardinalibus in conclaui exiſtentibus ſuper electione Pontificu. Decretum de non ſpoliando electum in Papam ſub pœna excommunicationis.

Die 11. Nouembris anni ſupradicti in feſto ſancti Martini, reuerendiſſimi patres in conclaui exiſtentes Reuerendiſſimum in Chriſto patrẽ dominum Odonem de Columna ſancti Gregorij diaconum, Cardinalem de Columna vulgariter nuncupatum, natione Romanum concorditer in Romanum Pontificem elegerunt, qui Martinus Papa 5. nominari voluit & ſic per Sereniſſimum principem Sigiſmundum Romanorum regem vnà cum ſancta ſynodo apud eccleſiam maiorem huius ciuitatis Conſtantienſis fuit inthronizatus & coronatus papa.

Seſſio 42. nihil habet, quo iuſtè poſſimus lectorem occupare.

Seſſio 43. Præſidente Papa Martino 5. 21. menſis Martij. Decretum contra ſimoniam.

Martinus, &c. Multæ cõtra ſimoniacam prauitatem olim factæ ſunt conſtitutiones, quibus morbus ille non potuit competenter extirpari. Nos ſacro approbante cõcilio declaramus quòd ordinati ſimoniacè ab excommunicatis ſuorũ ordinum ſint eo ipſo ſuſpenſi. Electiones autem, poſtulationes, confirmationes & quæuis prouiſiones ſimoniacæ eccleſiarum, monaſteriorum, dignitatum, perſonatuum, officiorum, & beneficiorum eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ ſint ipſo iure, nullumque per illas ius cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati, aut prouiſi faciant fructus ſuos, ſed ad illorum reſtitutionem tanquam iniquè ablata

percipientes teneantur, ſtatuentes inſuper quòd dantes & recipientes ipſo facto ſententias excommunicationis incurrant.

De decimis & aliis oneribus eccleſiaſticis.

Martinus, præcipimus, &c. Iura quæ prohibēt inferioribus à Papa decimas & alia onera eccleſiæ & perſonis eccleſiaſticis imponere, diſtrictiùs obſeruari, per nos autem nullatenus imponatur generaliter ſuper totum clerũ, niſi ex magna & ardua cauſa & vtilitate vniuerſalem eccleſiam concernente, & de conſilio & conſenſu & ſubſcriptione fratrum noſtrorum S. Romanę eccleſiæ Cardinalium & prælatorum, quorũ conſilium commodè haberi poterit. Nec ſpecialiter in aliquo regno vel prouincia inconſultis prælatis ipſius regni vel prouinciæ, & ipſis non conſentientibus, vel eorum maiori parte & eo caſu per perſonas eccleſiaſticas & authoritate apoſtolica duntaxat leuentur.

In ſeſſione 44. ſtatuitur locus futuri concilij.

Seſſio 45. & vltima, de diſſolutione concilij.

Martinus papa 5. dixit quòd omnia & ſingula determinata, concluſa & decreta in materiis fidei per præſens concilium conciliariter tenere & inuiolabiliter obſeruare volebat, & nũquam contraire quoquo modo. Ipſaque ſic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo quo dicto ipſum concilium abſoluit, omnibus & ſingulis in eo exiſtentibus ad propria remeandi, ipſo approbante concilio, facultatem fecit.

Bulla Martini 5. de condemnatione Ioannis Vuicleff de Anglia, & Ioannis Vſſ de Bohemia, damnati in hoc ſacro concilio Conſtantienſi.

Martinus epiſcopus, &c. Inter curas paſtoralis

lis curæ ſollicitudines,&c.

Sequuntur errores Ioannis Vuicleff, 45 & errores Ioannis Vſſ 30. in eadem forma qua ſupra recenſiti.

Super præmiſſis autem articulis quilibet de eis ſuſpectus ſeu in eorum aſſertione deprehenſus iuxta hunc modum interrogetur, In primis vtrum cognouerit Ioãnem Vuicleff de Anglia, & Ioannem Vſſ, de Bohemia, & Hieronymum de Praga. Item vtrũ teneat & credat quòd quodlibet concilium generale, & etiam Conſtantienſe, vniuerſalem eccleſiam repræſentet. Itẽ vtrum credat quòd illud quod concilium Conſtantienſe vniuerſalem eccleſiam repræſentans, approbauit & approbat in fauorem fidei & ad ſalutẽ animarum, quòd hoc eſt ab vniuerſis Chriſti fidelibus approbandum & tenẽdum. Item vtrum credat & aſſerat quòd in nullo caſu ſit licitum iurare. Item vtrum credat quòd ad mandatum iudicis iuramẽtum de veritate dicẽda, vel quodlibet aliud ad cauſam opportunum etiã pro purificatione infamiæ faciendum, ſit licitum. Item vtrum credat quòd periurium ſcienter commiſſum ex quacunque cauſa vel occaſione pro conſeruatione vitæ corporalis vel patriæ, vel alterius etiam in fauorem fidei, ſit mortale peccatũ. Item vtrum credat deliberato animo contemnens ritum eccleſiæ quòd cæremonias, exorciſmi & cathechiſmi, aquæ baptiſmatis conſecratæ peccet mortaliter. Item vtrum credat quòd poſt conſecrationem ſacerdotis in ſacramento altaris ſub velamẽto panis & vini non ſit panis materialis, & vinum materiale, ſed idem per omnia Chriſtus qui fuit in cruce paſſus, & ſedet ad dexteram patris. Item vtrum credat & aſſerat quòd facta conſecratione per ſacerdotem,

ſub ſola ſpecie panis tantùm, & præter ſpeciem vini,ſit vera caro Chriſti & ſanguis, & anima, & Deitas,& totus Chriſtus,ac idem corpus abſolutè, & ſub vna qualibet illarum ſpecierum ſingulariter.Item vtrum credat quòd conſuetudo cómunicandi perſonas laicas ſub ſpecie panis tantum, ab eccleſia vniuerſali obſeruata, & per ſacrum concilium Conſtantienſe approbata, ſit ſeruáda,ſic quòd non liceat eam reprobare, aut ſine eccleſiæ authoritate pro libito immutare. Item vtrum credat quòd Chriſtianus contemnens ſuſceptionem ſacramentorum confirmationis, vel extremæ vnctionis, aut ſolenniſationis matrimonij, peccet mortaliter. Item vtrum credat quòd Chriſtianus vltra cõtritionem cordis habita copia ſacerdotis idonei,ſoli ſacerdoti ex neceſſitate ſalutis confiteri teneatur, & non laico,ſeu laicis quantumcunque bonis & deuotis. Item,vtrum credat quòd ſacerdos in caſibus ſibi permiſſis poſſit peccatorem confeſſum & contritum à peccatis abſoluere, & ſic pœnitentiam iniungere. Item,vtrum credat quòd malus ſacerdos cum debita materia & forma & cum intentione faciendi quod facit eccleſia,verè cóficiat,verè abſoluat, verè baptizet,& verè conferat alia ſacraméta.Item,vtrum credat quòd beatus Petrus fuerit vicarius Chriſti habens poteſtatem ligandi & ſoluendi ſuper terram. Item, vtrum credat quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit,ſit ſucceſſor beati Petri, habens ſupremam poteſtatem in eccleſia Dei. Itẽ, vtrum credat,authoritatem iuriſdictionis Papę, Archiepiſcopi,& Epiſcopi in ſoluendo & ligando eſſe maiorem authoritate ſimplicis ſacerdotis,etiam ſi curam animarum habeat. Item,vtrũ

cred

credat quòd Papa omnibus Chriſtianis verè cõtritis & confeſſis ex cauſa pia & iuſta poſſit concedere indulgentias in remiſſionem peccatorũ, maximè pia loca viſitantibus. Item, vtrum credat quòd ex tali conceſſione viſitantes eccleſias ipſas, & manus adiutrices eis porrigentes, eiuſmodi indulgentias cõſequi poſſint. Item, vtrum credat quòd ſinguli epiſcopis ſuis ſubditis ſecundum limitationem ſacrorum canonum huiuſmodi indulgentias concedere poſſint. Item, vtrũ credat & aſſerat licitum eſſe ſanctorũ reliquias & imagines à Chriſti fidelibus venerari. Item, vtrum credat quòd papa vel alius prælatus, vel ipſorum vicarij poſſint ſuum ſubditum eccleſiaſticum ſiue ſecularem propter inobedientiam ſiue contumaciam excommunicare, ita ꝙ talis pro excommunicato ſit habendus. Item, vtrum credat ꝙ inobedientia ſiue contumacia excommunicatorum creſcente, prælati vel eorum vicarij in ſpiritualibus habeãt poteſtatẽ aggrauandi, interdictũ ponendi, & brachium ſeculare inuocandi, & quòd illis cenſuris per inferiores ſit obediendũ. Item, vtrum credat quòd liceat perſonis eccleſiaſticis abſq; peccato, huius mundi habere poſſeſſiones & bona temporalia. Item, vtrũ credat quòd laicis ipſa ab eis auferre poteſtate propria non liceat, etiam ſi malè viuerent perſonæ eccleſiaſticę bona huiuſmodi poſſidentes. Item, vtrum credat quòd liceat laicis vtriuſque ſexus viris & mulieribus liberè prædicare verbũ Dei. Item, vtrum credat quòd ſingulis ſacerdotibus liberè liceat prædicare verbum Dei vbicunque quandocunque & quibuſcunque placuerit, etiam ſi non ſint miſſi. Item, vtrum credat quòd omnia peccata mortalia, & ſpecialiter mani-

feſta ſint publicè corrigenda & extirpanda.

Qui de præmiſſis hæreſibus, vel articulis, vel aliquo præmiſſorum infamati fuerint, ad arbitrium veſtrum expurgare teneantur. Alij verò qui per teſtes, ſeu per propriam confeſſionem, vel alias legitimas probationes conuicti fuerint de prædictis hæreſibus vel articulis, vel aliquo præmiſſorum, eoſdem articulos & errores ſolenniter & publicè reuocare, abiurare, pœnitentiam condignam ſubire cogantur, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, &c. Datum Conſtantiæ pontificatus noſtri annò primo.

Finiunt acta in concilio Conſtantienſi ſub Martino quinto.

CONCILIVM BASILIENSE.

In præfatione annotatur quis modus ſit obſeruandus in publica ſeſſione conciliorum generalium, & qui fuit obſeruatus in concilio generali Conſtantienſi.

Concilium Baſilienſe inchoatum anno Domini 1431. præſidente Iuliano Cardinale ſancti Angeli legato Apoſtolico legitima poteſtate à felicis recordationis Martino 5. & Eugenio 4. tunc recens electo facta. Iſtud concilium inchoatum fuerat Senis, tranſlatum eſt certis de cauſis in Baſileam per Martinum 5. vt notatur in ſeſſione prima eius concilij

Seſſio ſecunda.

HAEc ſancta ſynodus legitimè congregata authoritate Apoſtolica legitimè interueniente ſacris Conſtantien. Senen. & conciliis generalibus decernentibus atque ordinãtibus, fuit & eſt in hoc loco Baſilienſi debitè, legitimè ac ritè inchoata & congregata: ideo in præſenti

ſeſſio

ſeſſione ordinat & declarat quæ ſequuntur.

Primò declarat, quòd ipſa ſynodus in ſpiritu ſancto legitimè congregata generale concilium faciens, & eccleſiam militantem repræſentans, poteſtatem immediatè à Chriſto habet, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus vel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & generalem reformationem eccleſiæ Dei in capite & in membris. *Conſtant. concil. Seſſione 4.*

Item declarat quod quicunque cuiuſcunque ſtatus vel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus aut præceptis huius ſacræ ſynodi, & cuiuſcunque alterius concilij generalis legitimè cōgregati ſuper præmiſſis vel ad ea pertinentibus, obedire contumaciter contempſerit niſi reſipuerit, cōdignè pœnitentiæ ſubiiciatur, & debitè puniatur. *Conſtant. concil. Seſſione 5.*

Seſſio. 3.

Primò repetuntur eadem decreta, quæ in ſeſſione ſecunda ſunt definita & declarata.

Secundò decernitur diſſolutionem huius cōcilij nullatenus fieri poſſe per Eugenium papā, quoniam eſt contra decreta Conſtan. concilij: & tendit in graue periculum fidei, & ſtatus eccleſiaſtici turbationem, & detrimentum atque ſcandalum totius populi Chriſtiani. Agnouerāt prælati in concilio tunc congregati quòd Eugenius Papa cum collegio Cardinalium diſſoluiſſet illud concilium. In aliis ſeſſionibus nihil habetur, tantū cōmonetur Papa vt veniat ad conciliū, & accuſatur eius cōtumacia nolētis parere.

Seſſio 12.

Eligantur epiſcopi & quicunque alij prælati, ac confirmentur iuxta ſtatuta iuris communis,

nempè vt ſingulæ eccleſiæ epiſcopos, ſingula collegia, ſinguli conuentus prælatos ſibi eligãt: qui rurſus ab illis confirmentur ad quos de iure confirmatio ſpectat, nempè epiſcopi à Metropolitanis, Metropolitani à Papa, & inferiores prælati ab epiſcopis.

Seſſio 13. & 14. Tota teritur in monendo & citando Eugenio papa 4.

Seſſio XV.

Synodales cõgregationes ſingulis annis ſaltẽ ſemel ſunt celebrandæ: prouincialia verò concilia ad minus de triennio in triennium: in quibus inter miſſarum ſolẽnia vel poſt diœceſanus, vel alius eius nomine, Verbũ Dei proponat, exhortando omnes ad bonos mores ſectandum, abſtinendum à vitiis, & ad ea quæ pertinent ad eccleſiaſticam diſciplinam & officia ſingulorum; & præſertim vt ij quibus animarum cura commiſſa eſt, diebus Dominicis & aliis ſolennibus plebem ſubiectam doctrinis & monitis ſalutaribus inſtruant. Poſteà legantur ſtatuta prouincialia & ſynodalia, & inter alia, aliquis compendioſus tractatus docẽs quomodo ſacramenta adminiſtrari debeant: & alia vtilia pro inſtructione ſacerdotum. Deinde ipſe diœceſanus de vita & moribus ſubditorum ſolerter inquirat, labem ſimoniacæ prauitatis, contractus vſurarios, concubinatum, fornicationem, & alia quæuis crimina & exceſſus debita correctione cohibeat: Alienationes rerum eccleſiaſticarum à iure prohibitas reuocet, clericorum abuſus & aliorum ſubiectorum qui circa diuinum officium & delationem debiti habitus defuerint, in melius reformet & emendet. Præcipua autem in ipſa ſynodo Epiſcopi cura ſit inquirere ac debitis modis

dis occurrere ne aliquod dogma hæreticum, erroneum & ſcãdaloſum, ſortil gia, diuinationes, incantationes, ſuperſtitiones, & quæuis diabolica figmenta diœceſim ſuam inficiant.

Seſſio XVI. & XVII.

Eugenius Papa annullat diſſolutionem ab eo factam concilij Baſilienſis, quia graues diſſenſiones ex prædicta diſſolutione ortæ ſunt, & grauiores oriri poſſent, & decernit & declarat prædictum concilium à principio inchoationis ſuę fuiſſe & eſſe legitimè congregatum, & reuocat bullas quas ad diſſoluendum illud concilium antè dederat.

Seſſio XVIII.

Repetuntur decreta concilij Conſtantienſis de authoritate & poteſtate conciliorum generalium abſentibus legatis Papæ, vt ſuprà in hoc Bãſilienſi concilio Seſsione 2. & 3. Quod concilium generale poteſtatem immediatè à Chriſto habet, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus vel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat obedire tenetur vt ſuprà.

Seſſio XIX.

In hac ſeſsione promulgatur decretum quomodo prædicanda ſit fides Iudæis & cæteris infidelibus cum Chriſtianis commorantibus, & quomodo tractandi ſunt illi quandiu durant in infidelitate ſua, & de his qui volunt ad fidem conuerti, vt bona ſua quæcunque habent mobilia & immobilia, eis intacta illæſáque permaneant, niſi ex vſura aut illicito quæſtu fuerint acquiſita & notæ ſint perſonæ, quibus de iure ſit reſtitutio facienda: quia tunc illis reſtitui omnino oportet. Iis verò perſonis non ſtantibus, quia talia per manus eccleſiæ in pios eſſent

obſeruent,ſed eccle.& prędicationes noſtras pro ut alij catholici frequentent, & in omnibus ſe Chriſtianorum moribus conformes reddant.

Seßio xx.

Conſtitutio de concubinariis.

Si quis fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium ſuorum vel beneficiorum trium menſium ſpacio ſit ipſo facto ſuſpēſus, quos ſuus ſuperior in fabricam vel aliam euidentem eccleſiarum vtilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, conuertat. Deinde eiuſmodi concubinarium monere teneatur vt concubinam dimittat: quam ſi non dimiſerit, vel dimiſſam aut aliam publicè reſumpſerit, iubet hæc ſancta ſynodus, vt ipſum ſuis omnibus beneficiis omninò priuet.

Seßio xxi. *De annatis.*

Conſtitutio de annatis non exigendis tam in curia Romana quàm alibi pro confirmatione electionum, vel admiſſione poſtulationum, aut aliqua collatione.

Altera conſtitutio quomodo diuinū officium in eccleſia celebrādum ſit: quo tempore quiſque debet eſſe in choro. *In 8. ſyn. gener. c. 16.*

Turpem etiam illum abuſum in quibuſdam frequentatum ecclēſiis quo certis anni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo, ac veſtibus pontificalibus more epiſcoporum benedicunt. Alij vt reges ac duces induti, quod feſtum fatuorum vel Innocentium vel puerorum in quibuſdam regionibus nuncupatur, vt alij laruales & theatrales iocos. Alij choreas & tripudia mariū ac mulierum facientes, homines ad ſpectacula & cachinnationes mouent. Alij comeſſationes & conuiuia ibidem præparant: hæc ſancta ſyno

dus deteſtās, ſtatuit & iubet ordinariis & eccleſiarū rectoribus ne hæc aut ſimilia ludibria, nec etiam mercantias, ſeu negotiationes nundinarum in eccleſia, quę domus orationis eſſe debet, ac etiā cœmeterio exerceri amplius permittant, tranſgreſſoréſque per cenſuram eccleſiaſticam aliáque iuris remedia punire non negligant.

Seßio XXII.

De erroribus Archiepiſcopi Nazareni.

Quendam libellum editum ab Auguſtino de Roma, archiepiſcopo Nazareno, cuius primus tractatus de ſacramento diuinitatis Ieſu Chriſti & eccleſiæ intitulatur. Secundus de Chriſto capite, & eius inclyto principatu. Alius de charitate Chriſti circa electos, & de eius infinito amore tanquam non ſanam & erroneam in fide doctrinam continentem, cum ſuis defenſoriis, hæc ſancta ſynodus damnat & reprobat, & potiſſimè ſcandaloſam aſſertionem erroneam in fide in ipſo libello contentam, ſcilicet, Chriſtus quotidie peccat, & ex quo fuit Chriſtus, quotidie peccauit, quamuis pro capite eccleſiæ Chriſto Ieſu dicat ſe non intelligere, ſed ad membra ſua, quæ cum Chriſto capite vnum eſſe Chriſtum aſſeruit intelligentiam eius eſſe referendam dicat: Necnon & propoſitiones iſtas, & eis in ſententia ſimiles, quas in articulos damnatos in concilio Conſtan. incidere declarat, ſcilicet non omnes fideles iuſtificati, ſunt membra Chriſti, ſed ſoli prędeſtinati. Humana natura in Chriſto, verè eſt Chriſtus, & eadem eſt perſona Chriſti. Humana natura in Chriſto eſt perſona Verbi. Humana natura aſſumpta à Verbo ex vnione perſonali eſt veraciter Deus naturalis & proprius &c. Chriſtus ſecundum voluntatem creatam tantum diligit

ligit naturam humanam vnitam perſonæ Verbi, quantum diligit naturam diuinam, ſicut duæ perſonæ in diuinis ſunt æqualiter diligibiles, ita duæ naturæ in Chriſto, humana & diuina ſunt æqualiter diligibiles propter perſonam communem.

Anima Chriſti videt Deũ tam clarè & intenſè, quantum clarè & intenſè Deus videt ſeipſum.

Ratio ſuppoſitatis determinans humanam naturam in Chriſto, non realiter diſtinguitur ab ipſa natura determinata.

Quas propoſitiones & alias ex eadem radice procedentes tanquam erroneas in fide, damnat & reprobat hæc ſanćta ſynodus, anno 1435.

Seßio XXIII.

Qualis debet eſſe electio Pontificis. Secundo de numero & qualitate Cardinalium, vt numerũm 24. non excedāt, & de omnibus regionibus Chriſtianitatis aſſumantur viri in ſcientia & moribus ac rerum experientia excellentes, non minores 30. annis, magiſtri ſeu licentiati in iure diuino vel humano. Sit ſaltē tertia vel quarta pars de magiſtris in ſacra Scriptura, non nepotes ex fratre vel ſorore Romani Pontificis, aut alicuius Cardinalis viuentis: non illegitimè nati, non corpore vitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota reſperſi.

Seßio XXVI. & XXVII.

Tractatur de admonitione & citatione cõtra Eugenium Papam & Cardinales.

Seßio XXVIII. & XXXIX.

In qua cauſatur contumacia Papæ, & declaratur contumax, quia tractabat de diſſolutione eius concilij.

Seßio xxx.

Hęc ſancta ſynodus decernit & declarat quod fideles laici ſiue clerici communicantes & non conficientes, non aſtringuntur ex præcepto Domini ad ſuſcipiendum ſub vtraque ſpecie, panis ſcilicet & vini, ſacrum Euchariſtiæ ſacramentum, ſed eccleſia quæ regitur ſpiritu veritatis ſecum manente in æternum, & cum qua Chriſtus manet vſque ad conſummationem ſeculi ordinare habet quomodo ipſis non conficientibus miniſtretur, prout pro reuerentia ipſius ſacramenti & ſaluti fidelium viderit expedire, & vt ſuprà in concilio Conſtan.

Seſſiones 31. & 32. tractant de præbendis eccleſiaſticis canonicę per ordinarios conferendis, & de ſuſpenſione Eugenij papæ 4.

Seßio xxxiii.

De veritate fidei catholicæ per tres veritates. Primò definitur quod generalis ſynodus in ſpiritu ſancto legitimè congregata generale concilium faciens, eccleſiam militantem repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediatè habet, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & ad extirpationem ſchiſmatum, & ad generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris.

Has tres veritates reprobauit & damnauit Eugenius papa. 3. libello qui incipit

Secundò declarat quòd quicunque cuiuſcunque dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis aut præceptis huius ſanctæ ſynodi & cuiuſcunque alterius concilij generalis legitimè congregati ſuper præmiſſis, ſiue ad ea pertinentibus, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubiiciatur, & debite puniatur.

Tertiò

Tertiò declarat quòd ipſum generale concilium pro præmiſſis eáque concernentibus congregatum ſine ipſius conſenſu, per nullum, quauis authoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, diſſolui, transferri, aut ad aliud tempus prorogari poteſt.

Moſes ſeruus Dei, vt patet extra. 38. ſeſſione. In Conſtan. ſeßione 4. & 8. In Baſil. ſeß. 2.

Et licet has eſſe veritates fidei catholicæ ſatis conſtet ex pluribus declarationibus præcedentibus, ad maiorem tamen ſoliditatem & firmitatem veritatum ipſarum hæc ſancta ſynodus definit & declarat: Primò quòd veritas de poteſtate concilij generalis ſupra Papam, & quemlibet alterum declarata per Conſtantienſe & hoc Baſilienſe generalia concilia, eſt veritas fidei catholicæ. Secundò, veritas hæc, quòd papa concilium generale legitimè congregatum, ſine eius conſenſu nullatenus poteſt diſſoluere, eſt veritas catholicæ fidei. Tertiò, quòd veritatibus prædictis pertinaciter repugnans eſt cenſendus hæreticus. Anno 1439.

Seſſio XXXIIII.

In hac & ſequenti tractatur de depoſitione Eugenij papæ, & ſtabilitate concilij.

Seſſio XXXVI.

Hactenus difficilis quæſtio in diuerſis partibus ſuper conceptione ipſius glorioſæ virginis Mariæ matris Dei, & exordio ſanctificationis eius facta eſt, &c. Nos diligenter inſpectis authoritatibus & rationibus quæ iam à pluribus annis ex parte vtriuſque doctrinæ allegatæ ſunt, aliiſque etiam plurimis ſuper hac re viſis & matura conſideratione penſatis, doctrinam illam diſſerentem glorioſam virginem Mariam, præueniente & operante diuini numinis gratia ſingulari, nunquam actualiter ſubiacuiſſe originali

peccato, ſed immunem ſemper fuiſſe ab omni originali & actuali culpa, ſanctámque & immaculatam, tanquam piam & conſonam cultui eccleſiaſtico, fidei catholicæ, rectæ rationi, & ſacræ Scripturæ, approbandam fore & tenendam & amplectendam diffinimus & declaramus, nulliúque de cætero licitum eſſe in contrarium prædicare, ſeu docere, renouantes præterea inſtitutionem de celebranda ſancta eius conceptione quæ ſexto idus Decemb. antiqua & laudabili conſuetudine celebratur.

Seßio XXXVII. & XXXVIII.
Tractant de electione noui Pontificis.
Seßio XXXIX.

Amadeus Felix nuncupatus ceſſit iuri quod in papatu aſſerebat habere, & creatus eſt Cardinalis, & vicarius pontificis Romani.

Depoſito Eugenio fuit electus Amadeus dux Sabaudiæ, qui in ſolitudine Ripaliæ à pluribus annis in virtute continentiæ fuerat conuerſatus.

Seßio ſequens conſenſit electioni factæ. Nuncupatus eſt Felix quintus papa.

Bulla Nicolai papæ 5. qui ſucceſſit Eugenio 4. De approbatione geſtorum in concilio Baſilienſi, propter ſecuritatem animarum, & cauenda pericula conſcientiarum confirmat. Nicolaus papa geſta per Amadeum nuncupatum Felicem quintum, & per congregatos in cōcilio Baſilienſi, quod ſpectat ad cenſuras & cauſas beneficiales. De aliis nihil, nec de probatione eius concilij, anno 1449. ſui pontificatus anno 3.

Author. *Quæ in his duabus congregationibus Conſtantienſ & Baſilienſi ſtatuta ſunt, non habent aliquod authoritatis robur, niſi duntaxat illa quæ in bulla Martini quinti, aut Nicolai quinti pontificia authoritate probata ſunt, quorum paucum mentionem fecimus ſuprá.*

EVgenius quartus, papa 215. ſedit ann. 16. fuit electus Romæ anno 1431. viuente adhuc Sigiſmundo Germano Cæſare 35. *Eugen. 4. pon. 215.*

Hic durante concilio Baſilienſi conuocauit concilium generale Ferrariæ, vt tractaretur de vnione eccleſiæ Orientalis cum eccleſia Latina, vbi cœpit celebrari præſente Palæologo Imperatore & Patriarcha Conſtantinopol. cum aliis eccleſiæ Orientalis pontificibus, abbatibus, monachis, & cruce ſignatis. Attamen inchoatum non potuit abſolui propter ingruentem peſtem: & tranſlatum eſt ab Eugenio Florentiam, vbi & abſolutum eſt. Celebratum eſt concilium prædictum per viginti & quinque ſeſſiones quarum ſexdecim celebratæ ſunt Ferrariæ: reliquæ verò Florentiæ. In quibus omnibus diſputatum eſt inter Latinos & Græcos. Primum de proceſſione ſpiritus ſancti à filio: & an ritè facta fuerit à Latinis ea additio in ſymbolo, Filióque procedit, &c. Secundò, de igne purgatorio. Tertiò, de Papæ principatu. Quartò de azymo & fermentato pane. Quintò de panis in Euchariſtia tranſmutatione. Quæ tamen diſputationes ſolam contentionem inter Græcos & Latinos pepererunt, vt coacti fuerint ceſſare à diſputatione, & res citra vllam controuerſiam inter eos tractaretur: & ſic facta eſt vnio earum eccleſiarum, & ſequens definitio prædictorum articulorum ſub hac forma.

CONCIL. FLORENTINVM.

APprobante hac ſancta ſynodo Florentina definimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtianis credatur & ſuſcipiatur, quia Spiritus ſanctus à Patre & Filio æternaliter eſt: & *De proceſſio. ſancti Spiritus.*

eſſentiam ſuam, ſuúmque eſſe ſubſiſtens habet ex patre ſimul & filio, & ex vtroque æternaliter tanquam ab vno principio & vnica ſpiratione procedit: declarantes quod id quod ſancti doctores & patres dicunt ex patre per filium procedere ſpiritum ſanctum, ad hanc intelligentiam tendit, vt per hoc ſignificetur filium quoque eſſe ſecundum Græcos quidem cauſam, ſecundum Latinos verò principiũ ſubſiſtentiæ ſpiritus ſancti, ſicut & patrem. Et quoniam omnia quæ patris ſunt, ipſe pater vnigenito filio ſuo gignendo dedit, præter eſſe patrem, hoc ipſum, quod ſpiritus ſanctus procedit ex filio, ipſe filius à patre æternaliter habet à quo æternaliter etiam genitus eſt.

De particula illa, Filióque procedit. Definimus etiam explicationẽ verborum illorum, Filióque, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc neceſſitate, licite ac rationabiliter ſymbolo fuiſſe appoſitum.

In azimo & fermento corpus Chriſti conficitur. Item, in azimo, ſiue fermentato pane triticeo corpus Chriſti veraciter confici: ſacerdotéſque in altero ipſum Domini corpus conficere debere, vnumquenque ſcilicet iuxta ſuæ eccleſiæ, ſiue Occidentalis ſiue Orientalis conſuetudinem.

Item, ſi verè pœnitentes in Dei charitate deceſſerint, antequam dignis pœnitentię fructibus de commiſſis ſatisfecerint, & omiſſis, eorũ animas *De purgatorio.* pœnis purgatorij purgari. Et vt à pœnis huiuſmodi releuentur, prodeſſe his viuorum fidelium ſuffragia, miſſarum ſcilicet ſacrificia, orationes & eleemoſynas, & alia pietatis officia quæ à fidelibus pro aliis fidelibus fieri conſueuerunt ſecundum eccleſiæ inſtituta. Illorum etiam animas, qui poſt baptiſma ſuſceptum nullam omnino peccati maculam incurrerũt illas etiam quæ

poſt

poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis corporibus, vel eiſdem exutæ corporibus (prout ſuperiùs dictum eſt)ſunt purgatæ, in cœlum mox recipi,& intueri clare ipſum Deum trinum & vnum ſicuti eſt,promeritorum tamen diuerſitate alium alio perfectius. Illorum autem animas,qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali decedunt, mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas.

De peccato originis.

Item definimus ſanctam apoſtolicam ſedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum orbem tenere primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe beati Petri principis apoſtolorum,& verum Chriſti vicarium, totiúſque eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem ac doctorem exiſtere,& ipſi in beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem eccleſiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenã poteſtatem traditam eſſe,quemadmodum etiam in geſtis œcumenicorum conciliorum & in ſacris canonibus continetur. Datum Florentiæ in ſeſſione publica ſynodali,anno 1439.

Romanus põtifex ſucceſſor Petri & Chriſti vicarius.

Dum hæc Florentiæ agerentur, in vltima ſeſſione ſubita morte defunctus eſt Patriarcha Conſtantinopo. & quærentibus Græcis ac Latinis cauſam tam ſubitæ mortis eius,famuli reſponderunt,ipſum poſtquam cœnaſſet, in penetrale domus ſcribendi cauſa,vt ſui moris erat intraſſe,& dũm ſcriberet, tremore ac animi langore affectum ſtatim occubuiſſe. Literæ autem ſequentia continebant.

Confeſſio Archiepiſcopi Conſtãtinopolitani.

Ioſeph miſeratione Diuina Conſtantinopolis & nouæ Romæ Archiepiſcopus,ac œcumenicus Patriarcha: quoniam ad extremum vitæ meæ perueni, idcirco pro meo munere dilectis

filiis benignitate Dei meam ſententiam his literis palam facio: Nam quæ domini noſtri Ieſu Chriſti catholica & apoſtolica eccleſia Romæ veteris ſentiat ac celebret omnia, me quoque ſentire crederéque profiteor, ac ipſis plurimum acquieſco. Beatiſſimum autem patrum patrem ac ſummum pontificem, Romæque veteris Papam, domini noſtri Ieſu Chriſti vicarium eſſe concedere, atque animarum purgatorium eſſe non inficior. Datum Florentiæ die octauo mēſis Iunij, anno 1439.

Dum iam abſolueretur concilium, Armeniorum Patriarchæ legati ad ſynodum ipſam venerunt, dicentes ſe ſuámque eccleſiam cum catholica coniungi, ac ipſum ſynodi decretum piè ſeruare velle. Quibus benigniſſimè ſuſceptis ſub quodam breui compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam Romana profitetur eccleſia, per hoc decretum ſacro approbante concilio, ipſis etiam oratoribus ad hoc conſentientibus, tradidit Eugenius papa. Quo ab eis accepto vnà cum Græcis Florentia diſceſſerunt, & diſſolutum eſt concilium.

Decreta concilij Florentini ſuper vnione Iacobinorum & Armeniorum.

IN primis damus eis ſanctum ſymbolum à centũ quinquaginta epiſcopis in œcumenico Cõſtantinopolitano concilio editũ, cum illa additione, Filióque, ipſi ſymbolo declarãdę veritatis gratia, & vrgente neceſſitate & rationabiliter appoſita. Cuius tenor eſt: Credo in vnum Deũ, &c. Hoc autẽ ſymbolũ ſicut apud Latinos mos eſt, ita decernimus per omnes Armeniorũ eccleſias inter miſſarũ ſolẽnia ſingulis ſaltẽ Dominicis diebus, & maioribus ſolẽnitatibus decãtari vel legi.

Secun

Secundò, tradimus eis definitionem quartę & vniuerſalis ſynodi Chalcedonenſis, in quinto poſtea & ſexto vniuerſalibus conciliis renouatam de duabus naturis in vna Chriſti perſona. Cuius tenor talis eſt.

Sufficeret quidem ſapiens hoc, &c.

Tertiò, definitionem de duabus Chriſti operationibus in prædicto ſexto concilio promulgatam, &c.

Quartò, inſtruximus eos, & declarauimus ſynodum Chalcedonenſem, & beatiſſimum Leonem ſanctè & rectè veritatem de duabus in vna perſona Chriſti naturis ſuperius deſcriptam definiſſe cōtra impia Neſtorij & Eutychis dogmata. Iniungimúſque vt ipſum beatiſſimum Leonem (qui veræ fidei columna fuit & omni ſanctitate & doctrina refertus) tanquam ſanctum, & in catalogo Sanctorum meritò deſcriptum, decætero reputent & venerentur atque non ſolum dictas tres ſynodos, ſed & omnes alias vniuerſales authoritate Romani pontificis legitimè celebratas, ſicut & cæteri fideles reuerenter ſuſcipiant.

Quintò, eccleſiaſticorum ſacramentorum veritatem ſub hac redigimus formula.

Sacramenta antiqua legis gratiā dādam per Chriſtum figurabāt.

Septem ſunt ſacramenta noua legis.

Nouæ legis ſeptem ſunt ſacramenta, ſcilicet baptiſmus, confirmatio, euchariſtia, pœnitentia, extrema vnctio, ordo, & matrimonium. Quæ multum à ſacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non cauſabāt gratiam, ſed eam ſolùm per paſſionem Chriſti dandam figurabant. Hæc verò noſtra & continēt gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt.

Ad quid ordinata ſint ſacramenta noua legis.

Horum quinque prima ad ſpiritualem vniuſ-

cuiuſque hominis in ſeipſo perfectionem, duo vltima ad totius eccleſiæ regimen, multiplicationémque ordinata ſunt. Per baptiſmum enim ſpiritualiter renaſcimur: per confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide, renati autem & roborati, nutrimur diuina euchariſtiæ alimonia. Quòd ſi per peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per pœnitentiam ſpiritualiter ſanamur. Spiritualiter etiam & corporaliter (prout animæ expedit) per extremam vnctionem. Per ordinem verò eccleſia gubernatur & multiplicatur ſpiritualiter: per matrimonium corporaliter augetur.

Tribus perficiuntur ſacramēta. Hæc omnia ſacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tāquam forma, & perſona miniſtri conferentis ſacramentum, cum intentione faciendi quod facit eccleſia. Quorum ſi aliquid deſit, non perficitur ſacramentum. Inter hæc ſacramenta tria ſunt, baptiſmus, confirmatio, & ordo, quæ characterem, id eſt, ſpirituale quoddam ſignum à cæteris diſtinctum imprimunt in anima indelebile: vnde in eadem perſona non reiterantur. Reliqua verò quatuor characterem non imprimunt, & reiterationem admittunt. *Tria tantùm ſacramenta characterē imprimūt, & ideo nō reiterantur.* Primum omnium ſacramentorum locum tenet baptiſmus, quod vitæ ſpiritualis ianua eſt: per ipſum enim membra Chriſti, ac de corpore efficimur eccleſiæ. *Ianua vitæ ſpiritualis baptiſmus.* Et cùm per primum hominem mors introierit in vniuerſos, niſi ex aqua & ſpiritu ſancto renaſcimur, non poſſumus (vt inquit Veritas) in regnum cœlorum introire. *Ioan. 3.*

Materia baptiſmi. Materia huius ſacramenti eſt aqua vera, & naturalis: nec refert frigida ſit an calida. *Forma baptiſmi.* Forma autem eſt: Ego te baptizo in nomine Patris & Filij

Filij & Spiritus ſancti. Non tamẽ negamus, quin & per illa verba, Baptizetur talis ſeruus Chriſti in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, vel, Baptizatur manibus meis talis, in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, verum perficiatur baptiſma, quoniam cum principalis cauſa, ex qua baptiſmus virtutem habet, ſit ſancta Trinitas, inſtrumentalis autem ſit miniſter qui tradit exterius ſacramentum, ſi exprimitur actus, qui per ipſum exercetur miniſtrum cum ſanctæ Trinitatis inuocatione, perficitur ſacramentum. Miniſter huius ſacramenti eſt ſacerdos, cui ex officio competit Baptizare. In cauſa autem neceſſitatis, non ſolum ſacerdos vel diaconus, ſed etiam laicus & mulier, imò etiam paganus & hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſeruet eccleſiæ, & facere intendat quod facit eccleſia.

Miniſter baptiſmi.

Huius ſacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis, & actualis: omnis quoque pœnæ quæ pro ipſa culpa debetur, propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda eſt ſatisfactio, ſed morientes antequam culpam aliquam committant, ſtatim ad regnum cælorum & Dei viſionem perueniunt.

Effectus baptiſmi.

Secundum ſacramentũ eſt confirmatio, cuius materia eſt chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat cõſcientiæ: & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ, per epiſcopum benedicto. Forma autem eſt, Signo te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. Ordinarius miniſter eſt epiſcopus. Et cum cæteras vnctiones ſimplex ſacerdos valeat exhibere, hanc non niſi epiſcopus debet conferre, quia de ſolis apoſtolis

De ſacramento confirmationis.

Miniſter ſacramenti cõfirmationis, epiſcopus.

legitur (quorum vicem tenent epiſcopi) quòd per manus impoſitionem ſpiritum ſanctum dabant. Loco autem illius manus impoſitionis datur in eccleſia confirmatio. Legitur tamen aliquando per apoſtolicæ ſedis diſpenſationem ex rationabili & vrgente admodũ cauſa ſimplicem ſacerdotem chriſmate per epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe confirmationis ſacramẽtum.

Effectus confirmationis. Effectus autem huius ſacramenti eſt, quia in eo datur ſpiritus ſanctus ad robur, ſicut datus eſt apoſtolis in die Pentecoſtes, vt Chriſtianus audacter Chriſti confiteatur nomen. Ideóque in fronte vbi verecundiæ ſedes eſt, confirmandus inungitur, ne Chriſti nomen cõfiteri erubeſcat: & præcipuè crucem eius quæ Iudæis eſt ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia, propter quod ſigno crucis ſignantur. *1. Cor. 1.*

De ſacramento Euchariſtiæ.

Tertium eſt Euchariſtiæ ſacramentum, cuius materia eſt panis triticeus, & vinum de vite, cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet. Aqua autem ideo admiſcetur, quoniam iuxta teſtimonia ſanctorum patrum, creditur ipſum Dominum in vino aqua permiſto hoc inſtituiſſe ſacramentum. Deinde quia hoc conuenit dominicæ paſſionis repræſentationi. Inquit enim beatus Alexander papa 5. à beato Petro, In ſacramentorum oblationibus, quæ inter miſſarum ſolennia Domino offeruntur, panis & vinum aqua permiſtum offerri debet, quia vtrumque, id eſt ſanguis & aqua ex latere Chriſti produxiſſe legitur.

Quare apponatur aqua in vino.

De conſec. diſtin. 2. In ſacramentorum.

Tertiò etiam conuenit ad ſignificandum huius ſacramenti effectum, qui eſt vnio populi Christiani ad Chriſtum. Aqua enim populum *Apoc. 17.*

ſigni

ſignificat, &c.

Forma huius ſacramenti ſunt verba Saluatoris quibus hoc conficitur ſacramentum. Sacerdos enim in perſona Christi loquens, hoc conficit ſacramentum. Nam ipſorum verborum virtute ſubſtantia panis in corpus Chriſti, & ſubſtantia vini in ſanguinem conuertuntur, ita tamen quòd totus Chriſtus continetur ſub ſpecie panis, & totus ſub ſpecie vini, ſub qualibet quoque parte hoſtiæ conſecratæ, & vini conſecrati, ſeparatione facta totus eſt Chriſtus.

Effectus Eucharistiæ. Huius ſacramenti effectus, quem in anima operatur dignè ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum. Et quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris eius vnitur, ſequitur quòd per hoc ſacramentum in ſumentibus dignè gratia augeatur: omnémque effectum, quem materialis cibus & potus quo ad vitam agunt corporalem, hoc idem quò ad vitam ſpiritualem & hoc ſacramentum operatur.

De ſacramento pænitentiæ. Quartum ſacramentum eſt pœnitentia, cuius quaſi materia ſunt actus pœnitentis, qui in tres diſtinguuntur partes. Quarum prima eſt cordis contritio, ad quam pertinet, vt doleat de peccato commiſſorum propoſito non peccandi de cætero. Secunda eſt oris confeſſio, ad quam pertinet, vt peccator omnia peccata quorum memoriam habet, ſuo ſacerdoti confiteatur integraliter. Tertia eſt ſatisfactio pro peccatis ſecundum arbitrium ſacerdotis: quæ quidem præcipuè fit per orationem, ieiunium, & eleemoſynam.

Forma huius ſacramenti eſt: Ego te abſoluo, &c.

Miniſter huius ſacramenti, eſt ſacerdos, ha-

bens authoritatem abſoluendi,vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris effectus huius ſacramenti eſt abſolutio à peccatis.

De extrema vnctione. Quintum ſacramentum eſt extrema vnctio: cuius materia eſt oleum oliuę per epiſcopum benedictum. Hoc ſacramentum niſi infirmo, de cuius morte timetur,dari non debet:qui vngendus eſt in oculis propter viſum, in auribus propter auditum,in naribus propter odoratũ, in ore propter guſtum,vel locutionem:in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem. Forma huius ſacramenti eſt hæc, Per iſtam ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid peccaſti per viſum, &c. Et ſimiliter in aliis membris. Effectus verò eſt mentis ſanatio, inquantùm autem expedit, ipſius etiam corporis. De hoc ſacramento habetur Iacobi 5.

De ſacramento ordinis. Sextum ſacramentum eſt ordinis, cuius materia eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo, ſicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationem, ſubdiaconatus per calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſita traditionem. Et ſimiliter de aliis per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma ſacerdotij talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in eccleſia pro viuis & mortuis, in nomine Patris, & Filij,& Spiritusſancti,& ſic de aliorum ordinum formis. Ordinarius miniſter huius ſacramenti eſt epiſcopus. Effectus, augmentum gratiæ, vt quis ſit idoneus miniſter. *Effectus ſacramẽti ordinis.*

Septimum eſt ſacramentum matrimonij,

quod

quod eſt ſignum coniunctionis Chriſti & eccleſiæ, ſecundum Apoſtolum. Cauſa efficiens matrimonij regulariter eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus.

Tria ſunt bona matrimonij. Primum, proles ſuſcipienda & educanda ad cultum Dei. Secundum, fides, quam vnus coniugum alteri ſeruare debet. Tertium, indiuiſibilitas matrimonij propter hoc quòd ſignificat indiuiſibilem coniunctionem Chriſti & eccleſiæ. Quamuis autem ex cauſa fornicationis liceat thori ſeparationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas eſt, cum matrimonij vinculum legitimè contracti perpetuum ſit. *Tria ſunt bona matrimonij.*

Sextò, compendioſam illam fidei regulã per beatiſſimũ Anaſtaſium editam ipſis præbemus, videlicet: Quicunque vult ſaluus eſſe, &c.

Septimò, decernimus vnum atque eundẽ Deũ veteris ac noui Teſtamenti, hoc eſt legis & Prophetarum atque euãgelij profitemur authorem: quoniam eodem ſpiritu inſpirante, vtriuſque Teſtamenti ſancti locuti ſunt: quorum libros ſuſcipit & veneratur eccleſia, qui titulis ſequentibus continentur.

Quinque Moyſi, id eſt Gene. Exo. Leuit. Num. Deut. Ioſue, Iudic, Ruth. Quatuor Regum, duo Paralipomenon, Eſdras, Nehemias, Tobias, Iudith, Eſther, Pſalmi Dauid, Parabolæ, Eccleſiaſt. Cantica canticorum, Sapien. Eccleſiaſticus, Eſaias, Hieremias, Baruch, Ezechiel, Daniel. Duodecim prophetæ minores, id eſt, Oſee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Duo Machabæorum. Quatuor euangelia, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis. Quatuordecim epiſtolæ

Pauli. Ad Roman. duæ ad Corinth. ad Galat. ad Epheſios, ad Philippenſes. Duæ ad Theſſal. ad Coloſſ. Duæ ad Timoth. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos. Petri duæ. Ioannis tres, vna Iacobi, vna Iudæ. Acta apoſtol. & Apoc. Ioannis. Propterea anathematizamus Manichæorum inſaniam, qui duo principia poſuerunt, vnum viſibilium, aliud inuiſibilium, & alium noui Teſtamenti Deum, alium veteris eſſe dixerunt.

Octauò tradimus quòd in conſecratione corporis Chriſti hac vteretur forma eccleſia Romana: Hoc eſt enim corpus meum. ſanguinis verò, Hic eſt enim calix ſanguinis mei, noui & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Panis verò triticeus in quo ſacramentum conficitur, an eo die, an antea decoctus ſit, nihil omnino refert, dummodo panis ſubſtantia maneat.

Rom. 7. Licitè quis ſi impedimentũ non obſtet ſæpè ac ſæpius contrahere poteſt. Sicut virginitas viduitati, ita caſta viduitas nuptiis præfertur.

Decimò, quoniam aſſeritur nonnullos quartas nuptias tanquam condemnatas reſpuere, ne peccatum vbi non eſt, eſſe putetur, cum ſecundum Apoſtolum, mortuo viro mulier ſit ab eius lege ſoluta, & nubendi cui vult in Domino habeat facultatem, nec diſtinguat mortuo primo, ſecundo vel tertio, declaramus non ſolum ſecundas ac tertias, ſed & quartas atque vlteriores, ſi aliquod canonicum impedimentum non obſtet, licitè contrahi poſſe. Commendatiores tamen dicimus, ſi vlterius à coniugio abſtinentes in caſtitate permanſerint: quia ſicut virginitatem viduitati, ita nuptiis caſtam viduitatem laude ac merito præferendam eſſe cenſemus.

His omnibus explicatis prædicti Armeniorum oratores nomine ſuo & ſui patriarchæ & omn-

omnium Armeniorum hæc ſaluberrima ſynodalia decreta cum omnibus ſuis capitulis, declarationibus, definitionibus, necnon quicquid tenet & docet ſancta ſedes apoſtolica & Romana eccleſia, cum omni deuotione & obedientia ſuſcipiunt & amplectuntur.

Explicit concilium Florentinum.

NIcolaus 5. pap. 216. Hic cùm ſe indignũ tanto magiſtratu arbitraretur, ſupplex rogauit cardinales, vt maturiùs eccleſiæ conſulerent: & tandẽ inuitus aſſumpſit ſacerdotiũ. Quo per octo annos adminiſtrato, moritur Friderico 3. Germano Cæſare 37. *An. Dom. 1447. Nicol. 5. pontif. 216.*

His temporibus anno 1453. die Maij. 29. poſt diu inam obſidionem, grauiſſima tandem oppugnatione potius eſt Mahometes Turcarum Imperator vrbe Conſtantinopoli: in eáque tantam crudelitatem exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

CAliſtus 3. papa 217. Hic beatum Vincẽtium ordinis prædicatorum in Sanctos retulit. Sedit annos tres ſub eodem Cæſare. *Caliſtus. pon. 217.*

Viſum eſt neceſſarium hoc loco ſummam duarum Extrauagantium Martini quinti, & Caliſti tertij ſubiicere, & explicare conditiones quibus olim prædicti pontifices permiſerunt eiuſmodi cõtractus, quibus emuntur annui cenſus cum pacto retrouendendi, &c. Quoniam videmus nunc intolerabiles abuſus exerceri hoc colore, & paſſim celebrari prædictos contractus vix vna aut altera conditione ſeruata, & hoc falſo titulo emptionis multi prætexunt ſuas vſuras. *Author.*

Decretum Martini 5. idem eſt & Caliſti tertij.

Martinus epiſcopus, &c. & Caliſtus eps, &c.

Petitio dilectorum filiorum nobis exhibita con tinebat quòd à tanto tempore cuius contrarij memoria hominum non exiſtit, quædam conſuetudo; rationabilis obſeruata per ſcripta ac moribus vtentium approbata ad cõmunem vtilitatem hominum introducta fuiſſet, pro quibus princeps, miles, ſiue oppidanus partium earundem cum hoc expedire videbatur perſonæ eccleſiaſticæ, aut ſeculari, collegio aut vniuerſitati ſuper bonis ſuis oppidis, terris, agris, prædiis, domibus, & hæreditatibus vendere conſueuit, & vendidit annuos cenſus vnius vel plurium marcarum & pro qualibet marca annui cenſus decem, vndecim, tredecim, quatuordecim marcæ, aut plus vel minus ſecundum temporis qualitatem (prout ipſi contrahentes tunc inter ſe conuenerant) ipſi venditori tunc integraliter in pecunia numerata ſolui cõſueuerãt, bonis in ipſo contractu tunc expreſſis, pro ipſius cenſus annui ſolutione in perpetuum obligatis. Et ſemper in ipſis contractibus expreſsè ipſis vẽditoribus data fuit facultas atque gratia quòd ipſum annuũ cenſum in toto vel in parte pro eadem ſumma denariorum quam ab ipſis temporibus receperant, quandocunque vellent liberè abſque alicuius requiſitione, contradictione, vel aſſenſu poſſent extinguere & redimere, ac ſe ab ipſius cẽſus ſolutione extunc penitùs liberare. Sed ad hoc huiuſmodi cenſus venditores inuiti nequaquam per emptores arctari aut aſtringi valerent, etiam ipſis poſſeſſionibus & bonis obligatis penitus interemptis, ſeu deſtructis. Sed iidem ementes, etiam ſi bona, domus, terræ, agri, poſſeſsiones & hæreditates huiuſmodi proceſſu temporis ad

omn

omnimodæ deſtructionis ſiue deſolationis redu cerentur, opprobrium, pecuniam ipſam etiam agendo petere non valerent. Apud aliquos tamẽ an huiuſmodi contractus emptionis & venditionis liciti exiſtant, hæſitatur. Quare pro parte eorundem nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt an contractus huiuſmodi liciti vel illiciti cenſeri debeant, declarare de benignitate apoſtolica dignaremur.

Nos igitur comperimus cõtractus huiuſmodi iuridicos, & iuxta determinationem doctorum licitos fore, & iure cõmuni cõformes, ideo ipſorum cenſuũ venditores ad illorũ ſolutionẽ obligari authoritate apoſtolica tenore præſentium ex certa ſcientia declaramus, nõ obſtãtibus, &c.

Conditiones quibus annui cenſus licitè emi poſſunt & vendi.

Prima conditio, Oportet quòd vendens deſignet & exprimat rem aliquam quam vendat, & alius emat, putà domum, aut agros, &c. Et rei vel rerum deſignatarum tantum debet fieri emptio & venditio, & ea ſola debent manere obligata ad ſolutionem prædicti cenſus, & non alia vendentis bona, quia ſi vniuerſa alia bona cum perſona vendente obligantur (vt ſit apud nos) iam deſtruitur emptio & venditio, & eſt oppigneratio, & fit contractus vſurarius.

Secunda conditio, quòd iuſto & competenti pretio ematur annuus cenſus, & quo tempore celebratur contractus, integraliter numeretur pecunia.

Tertia, quòd in eodẽ contractu expreſsè venditori detur facultas, quòd ipſum annuum cenſum in toto vel in parte pro eadem ſumma denariorum quam ab emptore recepit, quando-

cunque velit, liberè abſque alicuius requiſitione, aut contradictione poſſit extinguere vel redimere, & ſe ab ipſius cenſus ſolutione extunc penitùs liberare.

Quarta, quòd ad redimendum annuũ cenſum venditor inuitus nullo modo obligari poſſit, ſed liberum ſit illi vel ſoluere cenſum, vel redimere in toto vel in parte eadem numerata pecunia.

Quinta, quòd ſi contingat aliquando bona ipſa, domus, agros, aut poſſeſſiones alias, quæ obligata ſunt ad ſolutionem cenſus, & quorum facta eſt emptio, proceſſu temporis omnino deſtrui, & penitùs interire, ementes pecuniã ipſam quam dederunt pro prædictis bonis, repetere amplius nequaquam valebunt, quoniam ementis periculo debet perire res empta: alioquin non fuit vera emptio & venditio, ſed cõtractus vſurarius.

Sexta, non debet obligari ad cenſum res aliqua, niſi ſit vendibilis res & fructuoſa: & annuus cenſus, ad cuius ſolutionem talis res eſt obligata, non debet excedere valorem fructuum quos ex re ipſa percipere ſolet aut poteſt dominus rei. Si enim plus eſt in annuo cenſu quàm in fructibus rei venditæ, iam deſtruitur emptio, & palliatur vſura, & emens accipit rem ipſam in pignus ſuæ pecuniæ.

Seruatis prædictis conditionibus vtcunque tolerandos iudico tales contractus: aliqua earum omiſſa, nulla ratione puto tolerandos.

An. Dom. 1458. *Pius pont.* 218. Pius ſecundus papa 218. Catherinam Senenſem inter ſanctas retulit, ſedit annos ſex, Frideric. Cæſa.

Paulus 2. *pont.* 219. PAulus 2. papa 219. Sub eodem Cæſare. Sacerdotio illaudabiliter procurato, 6. anno menſe 10.

ſe;10 ſuæ aſſumptionis, ſolus in cubiculo nemine vidente, ſecunda hora noctis apoplexia moritur. Suo tempore omnia officia Romæ venalia erant,& ferè ſemper beneficia & epiſcopatus his committebat, qui officium aliquod venale haberent,vnde elici munus poſſet.

Sixtus 4. pont.220.

SIxtus 4.papa 220. Friderico Cæſare. Hic Bonauenturam theologum albo Sanctorum inſcribi iuſſit. Moritur aſſumptionis ſuæ anno 13. Sub hoc pontifice & eius ſpeciali commiſſione anno Domini 1479. facta eſt congregatio per reuerendiſſimum in Chriſto patrem Alfonſum Carillum archiepiſcopum Toletanum Compluti multorum doctorum theologiæ, & vtriuſque iuris ſuper libello cõfeſſionis edito per Petrum Oxomenſem ſacræ theologiæ profeſſorem, in vniuerſitate Salmantina Hiſpaniæ. Accepit autem prædictus archiepiſcopus Toletanus authoritatem declarandi ac definiendi omnes propoſitiones & concluſiones falſas, erroneas,hæreticas, aut malè ſonantes quæ in præfato libello continerentur.

Concluſiones autem producta ex libello dicti magiſtri Oxomen. diſcuſſa & diſputata, tandémque damnata ſunt,quæ ſequuntur.

Prima concluſio, Peccata mortalia quantùm ad culpam & pœnã alterius ſeculi delentur per ſolã cordis contritionem ſine ordine ad claues.

Secunda concluſio, quòd confeſſio de peccatis in ſpecie fuerit ex aliquo ſtatuto vniuerſalis eccleſiæ non de iure diuino.

Tertia concluſio, quòd prauæ cogitationes confiteri non debent, ſed ſola diſplicentia delentur ſine ordine ad claues.

Quarta concluſio, quòd confeſſio debet eſſe

ſecreta, id eſt de peccatis ſecretis, non de manifeſtis.

Quinta, quòd non ſunt abſoluendi pœnitẽtes niſi peracta prius pœnitentia eis iniuncta.

Sexta, quòd papa non poteſt indulgere alicui viuo pœnam purgatorij.

Septima, ꝙ eccleſia vrbis Romæ errare poteſt.

Octaua, quòd papa non poteſt diſpenſari in ſtatutis vniuerſalis eccleſiæ.

Nona concluſio, quòd ſacramentum pœnitẽtiæ quantum ad collationem gratiæ ſacramentum naturæ eſt, non alicuius inſtitutionis veteris vel noui Teſtamenti.

Quibus concluſionibus ſic propoſitis, ac per plures dies ſingillatim diſputatis, recepto tandẽ ab eiſdem doctoribus ſolenni iuramento tactis ſacroſanctis euangeliis, & ſententia excommunicationis in eos, & in eorum quemlibet primitùs prolata, quòd in prædictis quæſtionibus dicerent veritatem ſecundum ſuam ſententiam & conſcientiam, votiſq; eorum coram notario & teſtibus ſingillatim in ſcriptũ redactis 24. Maij præfatus Reuerend. dominus ſedens pro tribunali, ſententiam protulit, qua concluſiones prædictas tanquam hæreticas, erroneas ac ſcandaloſas, & malè ſonantes, apoſtolica & primitiali authoritate damnauit, ac damnandas decreuit: librumq; illum comburendum iudicauit, quem ilico promotor fiſcalis curiæ tradidit ſeculari.

Abiuratio dicti magiſtri Petri Oxomenſis in forma canonum.

Quoniam ego magiſter Petrus Oxomenſis compoſueram librum confeſſionis continẽtem nonnullas propoſitiones, quas tunc credebam veras, & determinationi ſanctæ matris eccleſiæ

& communi opinioni doctorum conſonas, ſed quia primũ ex libro illo orta ſunt maxima ſcandala in cordibus fidelium maximè in partibus horum regnorum, adeò quòd reuerendiſſimus in Domino pater ac dominus archiepiſcopus Toletanus authoritate apoſtolica (accerſitis quã plurimis magiſtris & ſacræ theologiæ doctoribus, & aliis viris eruditiſſimis, maturo conſilio ac deliberatione pronunciauit & declarauit dictum librum continere nonnullas propoſitiones falſas, hæreticas, ſcandaloſas, malè ſonantes & erroneas, & ideo comburendum, prout in ſententia latius cõtinetur. Quapropter ego præfatus magiſter deſiderans ſalutem animæ meæ, ac proprium recognoſcens errorem & culpam, dico & confiteor me grauiter erraſſe in compoſitione dicti libelli, vtpotè continentis propoſitiones falſas, erroneas, ſcandaloſas, hæreticas, & malè ſonantes. Quas vt tales confiteor & declaro: ſummittóque me determinationi ſanctæ matris eccleſiæ, & determinationi & ſententiæ præfatæ & prolatæ per dictum reuerendiſſimum dominum, cui ego ex nunc & ſpecialiter & expreſſè aſſentior. Et cognoſcens veram fidem, anathematizo omnem hæreſim, maximè eam de qua hactenùs ſum infamatus, & cõſentio ſanctæ matri eccleſiæ Romanæ & ſedi apoſtolicæ, & ore ac corde confiteor ſacramenta eccleſiæ, & illam fidem tenere, quam dominus Sixtus papa modernus authoritate apoſtolica & euangelica tenet: & per hæc ſancta Dei euangelia omnes qui contra hanc fidem venerint, cum ſuis doctrinis dignos æterna damnatione pronuncio.

Celebrata eſt ea congregatio per quinquaginta duos viros doctos magiſtros in theologia,

vel iure canonico, præſidente præfato reuerendiſſimo. Acceſſit ad hæc ſpecialis confirmatio eorum, quæ acta ſunt in prædicta congregatione per Sixtum papam quartum. Exemplar autem bullæ, qua confirmantur prædicta habetur in bibliotheca eccleſiæ Toletanæ, & extat alterum exemplar in monaſterio ſancti Vincentij inſtituti beati Dominici in vrbe Placetina. Quã confirmationem ego legi, & vidi in legitimo exemplari, ſed ne plus iuſto creſceret volumen huius ſummæ, hîc nolui illam ſubiicere.

Cõfirmatio præcedentiũ ſententiæ.

Innocen. 8. pont. 221. INnocentius 8. papa 221. Friderico Cæſare. Sedit annos ſeptem.

Alexan. 6. pont. 222. ALexander 6. papa 222. patria Hiſpanus ex gente Borgia originem duxit. Sedit annos 11. Electus imperante eodem Friderico.

Pius 3. pontif. 223. PIus 3. papa 223. Sedit dies 30. Maximiliano Cæſare 38.

Iulius 2. pont. 224. IVlius ſecundus, papa 224. moritur bellica gloria clarus, pontificatus ſui anno decimo, dum celebratur concilium Lateranenſe, Maximiliano Cæſare.

Leo 10. pont. 225. LEo 10. papa 225. Cæſare Maximiliano. Moritur pontificatus ſui anno 9. Sub hoc pontifice celebratum eſt concilium Lateranenſe.

CONCILIVM LATERANENſe ſub Iulio 2. & Leone 10.

IVlius 2. nuper electus iurauit ſe celebraturum concilium generale pro reformatione eccleſiæ, & pace inter principes Chriſtianos componenda. Requiſitus autem poſt, vt prædictum iuramentum ſeruaret, & iuxta conſtitutionem concilij Conſtantienſis expleto decennio à proximo concilio celebrato nouum celebraret, illo

tam

tamen differebat. Tandem inſtantibus aliquibus prælatis eccleſiæ, & vrgentibus celebrationem concilij, & pontifice vel non valente, vel non volente, Bernardinus de Carauaial, Hiſpanus, & Fridericus de Sancto Seuerino eccleſiæ Romanæ Cardinales, cum quibuſdam aliis Cardinalibus venerunt Piſas, deinde Mediolanum: & contra voluntatẽ & authoritatẽ Romani põtificis vocauerunt epiſcopos & Chriſtianos principes ad generale concilium in prædictis locis indictum. Contra hoc conciliabulum indixit Iulius pontifex generale concilium Romæ apud Lateranum celebrandum.

Seſſio 1. 10. die menſis Maij, anni 1512.

Pontifex exhortatur ſynodum ad eccleſiæ reformationem, & ſchiſmatis extinctionem, pacem inter Chriſtianos principes componendam, & expeditionem contra infideles conficiendam. Mox annotantur per pontificem cauſæ non celebrati concilij, cum toties antè fuiſſet promiſſum, nec tamen vſque ad illum diem fuerat inchoatum. Præcipua autem fuit conflictus apud Rauennam ciuitatem Romandiolæ, habitus inter exercitum ipſius Iulij pontificis, & regis Hiſpaniæ Ferdinandi cognomento Catholici, & exercitum Ludouici regis Francorum, & aliorum adhærentium conciliabulo Piſano. In quo conflictu fuerunt interfecta multa millia hominum. Et abſoluta eſt actio prima.

Seſſio 2. 17. menſis Maij eiuſdem anni.

Legitur bulla in qua Piſanum conciliabulum damnatur, & omnia in eo geſta annullantur & irritantur. Lateranenſe quoque concilium legitimè & ſpiritu ſancto eſſe congregatũ definitur,

Excipiuntur ſuffragia omnium præſentium.

Seſſio 3.3.Decemb.eiuſdem anni.

Tantum legitur bulla,in qua iterum reprobantur omnia & ſingula per cardinales ſchiſmaticos acta tam in Tranſalpinis quam Ciſalpinis locis.Reuocantur quoque conceſſa priuilegia,ſiue gratiæ per ſedem apoſtolicam in eiſdẽ locis.

Seſſio 4.10.Decembris eiuſdem anni pontificatus Iulij papæ anno 10.præſidente eodem.

Legitur bulla, in qua pragmatica ſanctio, & geſta per conciliabulum Piſanum ſuper eadem annullantur.

Seſſio V.

Præſidente epiſcopo Hoſtienſe Cardinali propter ægritudinem Iulij pontificis 16.Februarij anni 1513.

Legitur bulla innouationis & cõfirmationis contra ſimoniacã prauitatem in electione pontificis non committendam.In qua ſacro approbante concilio ſtatuitur, quòd electio Romani pontificis per ſimoniam facta eo ipſo nulla exiſtat,& ſic electo nulla in ſpiritualibus vel temporalibus tribuatur facultas. Et cardinales qui ſimoniacè aliquem elegerint,à ſuis ordinibus,dignitatibus & beneficiis ſint abſque alia declaratione priuati. Mediatores etiã tam clerici quàm laici cuiuſcunque dignitatis ſint, priuantur omnibus beneficiis,honoribus, & bonis eo ipſo, & ad ſimilia fiunt inhabiles,&c.

Prædicta conſtitutio placuit vniuerſis epiſcopis & patribus,exceptis quinque epiſcopis.

Quatriduò poſt hanc ſeſſionem 25.Februarij, anni 1513.Iulius ſecũdus papa obiit Romæ apud ſanctum Petrum in palatio pontificum.

Feria ſexta 11. Martij eiuſdem anni eligitur canonicè epiſcopus Romanus & papa vniuerſalis eccleſiæ Cardinalis de Medicis, nuncupatúrque Leo decimus.

Seſsio 6. 27. Aprilis prædicti anni.

Fit electio 24. prælatorum, qui adſint cum cardinalibus in his quæ pertractanda ſunt coram pontifice. Et diſtributi ſunt per claſſes, vna claſſis erat ad conferenda pertinentia ad componendam pacem inter principes, & extirpandum ſchiſma. Alia ad tractandum quæ pertinent ad generalem reformationem curiæ. Tertia verò ad ea quæ pertinerent ad fidem & pragmaticam ſanctionem.

Septima ſeſsio. feria 6. 17. Iun. 1513. præſidente Leone 10.

Leguntur literæ ſubſcriptæ per Bernardinum Carauaiali & Fridericum de S. Seuerino olim cardinales, ſuper materiam abiurationis ſchiſmatis & vnionis eccleſiæ, & cõfeſſionis erroris ipſorum, & veniæ petitionis propter ſuſcitatum ab illis ſchiſma, &c. Qui poſt paucos dies in palatio apoſtolico priſtinæ dignitati ſunt reſtituti in conſiſtorio ſecreto poſt ſolénem abiurationem ſchiſmatis, venientes ad palatium tanquam priuati clerici, & ante pedes papę abiurato ſchiſmate alta & intelligibili voce.

Seſsio 8. 19. Decemb. anni 1513. præſidente Leone 10.

Legitur ſchedula ſuper fide animæ humanæ ſub hac forma. *Quòd anima hominis vnica ſit, ipſáque immortalis definitur.*

Cum diebus noſtris nonnulli auſi ſint dicere de natura animæ rationalis, quòd mortalis ſit, aut vnica in cunctis hominibus: & aliqui temerè philoſophantes, ſecundum ſaltem philoſo-

phiam, verum eſſe aſſeuerant, Sacro approbante concilio damnamus & reprobamus omnes aſſerẽtes animam intellectiuam mortalem eſſe, aut vnicam in cunctis hominibus, & hęc in dubium vertentes: cum illa non ſolùm verè & per ſe, & eſſentialiter humani corporis forma exiſtat, ſicut in canone Clementis papæ 5. in generali Viennenſi concilio edito continetur. Verum & immortalis & pro corporum quibus infunditur multitudine ſingulariter multiplicabilis, & multiplicata & multiplicanda ſit. Quod manifeſtè conſtat ex euangelio, cum Dominus ait, Animã autem occidere non poſſunt. Et alibi, Qui odit animam ſuam in hoc mundo, &c. Et etiam cum æternam pœnam & æterna ſupplicia pro merito vitæ iudicandis repromittit: aliàs incarnatio & alia Chriſti myſteria nobis minimè profuiſſent; nec reſurrectio expectanda foret, ac ſancti & iuſti miſerabiliores eſſent, iuxta Paulum, omnibus hominibus.

Fides non contrariatur vero.

Cumq; verum vero minimè contradicat, omnem aſſertionem veritati illuminatæ fidei contrariam, omninò falſam eſſe definimus, & vt aliter dogmatizare non liceat, diſtrictius inhibemus. Omnéſque huiuſmodi erroneis aſſertionibus inhærentes, tanquam hæreticos vitandos & puniendos fore decernimus.

Præcipitur præceptoribus Philoſophiæ vt diſcipulis ſuis oſtendant & declarēt veritatem religionis Chriſtianæ.

Inſuper omnibus & ſingulis Philoſophis in vniuerſitatibus ſtudiorum generalium, & alibi publicè legentibus diſtrictè præcipimus, vt cum Philoſophorum principia aut concluſiones, in quibus à recta fide deuiare noſcuntur, auditoribus ſuis legerint, ſeu explicauerint, quale hoc de immortalitate animæ, aut vnitate, & mundi æternitate, ac alia huiuſmodi, teneantur eiſdem

verit

veritatem religionis Chriſtianæ omni conatu manifeſtam facere, & perſuadendo, pro poſſe docere, ac omni ſtudio huiuſmodi Philoſophorum argumenta, cum omnia ſolubilia exiſtant, pro viribus excludere atque reſoluere.

Statuimus inſuper ne quis de cætero in ſacris ordinibus conſtitutus, in ſtudiis generalibus, vel aliis publicè audiendo, Philoſophiæ aut poëſis ſtudiis vltra quinquēnium, poſt Grammaticam & Dialecticā, ſine aliquo ſtudio theologiæ, aut iuris pontificij, incumbat. Verum exacto dicto quinquennio, ſi illis ſtudiis inſudare voluerit, liberum ſit ei, dum tamen ſimul aut ſeorſum theologiæ, aut ſacris canonibus operam nauauerit, vt in his ſanctis & vtilibus profeſſionibus ſacerdotes domini inueniant, vnde infectas philoſophię & poëſis radices purgare & ſanare valeant. *Prohibetur conſti. uti in ſacris ordinibus incūbere poeſis ſtudiis.*

Hos canones per ordinarios locorum & rectores in vniuerſitatibus ſingulis annis in principio ſtudij in virtute ſanctæ obedientiæ publicari mandamus.

Seßio 9. 5. Maij 1514. præſidente Leone papa.

Legitur in hac ſeſſione publicè bulla reformationis curiæ Romanæ in qua ſequentes canones ſubiiciuntur.

CAN. I.

Decernimus vt ſeruetur quod Innocētius papa 3. in Lateranenſi concilio decreuit de ætate & grauitate morum, & literarum ſciētia in perſonis promouendis in epiſcopos & abbates diligenter inquirenda.

CAN. II.

Ne epiſcopus aut abbas amoueantur non præmiſſa defenſionis copia.

Canon. I. *De elec. cũ in cunctis.* Statuimus vt nullus epiſcopus aut abbas, quouis inſtante aut requirente, niſi ſibi copia & facultas legitimæ defenſionis permittatur, etiam ſi crimina fuerint notoria, diligentérque partibus auditis, cauſa plenariè probata fuerit, priuari valeat. Néve aliquis prælatus inuitus, niſi aliis iuſtis efficacibúſque rationibus & cauſis transferatur, iuxta formam ac decretum Conſtantienſis concilij.

CAN. III.

Ne monaſteria alicui commendentur.

Et quoniam ex commendis monaſteriorum monaſteria ipſa tam in ſpiritualibus quam in temporalibus grauiter læduntur, quippe quorum ædificia partim commendatariorum negligentia, partim auaritia vel incuria collabuntur, & in dies diuinus cultus in eis magis diminuitur, volumus & ſancimus, vt cum illa per obitũ abbatum, qui illis præerant, vacauerint nullo modo cuiquam poſſint commendari, ſed de perſona idonea, iuxta præſcriptam conſtitutionem, eis ita prouideatur, vt illis idonei abbates, prout decet, præfuturi ſint.

CAN. IIII.

Vniones perpetuæ, præterquàm in caſibus à iure permiſſis, vel ſine rationabili cauſa, nequaquàm fiant.

CAN. V.

Ne plura incompatibilia quis habeat.

Diſpenſationes autem ad plura incompatibilia vltra duo, niſi qualificatis iuxta formam iuris communis non concedantur, niſi ex magna & vrgente cauſa.

CAN. VI.

Vt cardinales aſſiſtant Romano pontifici.

Cùm

Cùm cardinalium officium in primis verſetur in frequenti Romani pontificis aſſiſtentia, & ſedis apoſtolicæ negotiis: Statuimus vt omnes cardinales in Romana curia reſideant, & qui ſunt abſentes, ſi in Italia, intra ſex menſes, ſi extra Italiam, infra annum à die publicationis præſentis conſtitutionis reuertantur. Alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorũ emolumenta amittant.

CAN. VII.

De officio præceptorum puerorum.

Statuimus vt magiſtri ſcholarum & pręceptores pueros ſuos ſiue adoleſcentes, nedum in Grammatica & Rhetorica, ac cæteris huiuſmodi inſtruere debeant, verumetiam docere teneantur ea quæ ad religionem pertinent, vt ſunt Præcepta diuina, Articuli fidei, Sacri hymni, & Pſalmi, ac Sanctorum vitæ. Diebúſque feſtiuis nihil aliud eos docere poſſit, quam in rebus ad religionem & bonos mores pertinentibus. Eóſque in illis inſtruere, hortari & cogere inquantum poſſint, teneantur, nedum ad Miſſas, ſed etiam ad veſperas, diuináque officia audienda ad eccleſias accedant. Similiter ad ſermones audiendos impellant. Nihílque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis legere permittant.

CAN. VIII.

De innouatione conſtitutionum contra ſimoniacos.

Vt nefariæ ſimoniæ labes ac peſtis non ſolum à Romana curia, ſed ex omni etiam Chriſtiana ditione in perpetuum deiiciatur, conſtitutiones per anteceſſores noſtros etiam in ſacris cõciliis editas contra huiuſmodi ſimoniacos, innouamus: eáſque inuiolabiliter obſeruari præcipimus.

CAN. IX.

Vt priuetur beneficio, qui canonicas non recitauerit horas.

Statuimus, & ordinamus, vt quilibet habens beneficiũ cum cura vel ſine cura, ſi poſt ſex menſes ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento ceſſante, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non faciat, pro rata omiſſionis officij, & temporis: ſed eos tanquam iniuſtè perceptos, in fabricas huiuſmodi beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si verò vltrà dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur: cum propter officium detur beneficium. Intelligitur autem officium omittere quò ad hoc vt beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit.

Qui officium nõ dixerit, beneficiorũ fructus ſuos non facit.

Reliquos canones, quia non neceſſarios iudicauimus, huc minimè tranſcripſimus.

Seſſio decima, quarta Maij 1515. præſidente Leone papa 10.

In hac ſeſſione edita eſt decretalis ſuper confirmatione Montis Pietatis, ſub hac forma:

Cùm inter nonnullos controuerſiam quãdam non ſine populorum ſcandalo olim exortam eſſe comperiamus circa pauperum releuationem in mutuis eis publica authoritate faciendis, qui Montes Pietatis vulgò appellantur, quá pꝫ à nonnullis prædeceſſoribus noſtris probati, & confirmati ſunt: nonnullis etiam magiſtris & doctoribus dicẽtibus eos montes non eſſe licitos, in quibus aliquid vltra ſortem per miniſtros huius montis ab ipſis pauperibus quibus mutuum datur, exigitur: Nos ſuper hoc opportunè

proui

prouidere volentes ſacro approbante concilio declaramus. & definimus Montes Pietatis antedictos per reſpub. inſtitutos, & authoritate ſedis apoſtolicæ hactenùs probatos, in quibus pro eorum impéſis & indemnitate aliquid moderatum ad ſolas miniſtrorum impenſas, & aliarum rerum ad illarum conſeruationem (vt præfertur) pertinétium, pro eorum indemnitate duntaxat, vltra ſortem abſque lucro eorundem Montium recipitur: nec ſpeciem mali præferre, nec peccandi incentiuum præſtare, nec vllo pacto improbari: quinimò meritorium eſſe ac laudari & probari debere tale mutuum & minimè vſurarium putari, licitéque eorum pietatem & miſericordiam populis prædicare, etiam cum indulgentiis à ſede apoſtolica eam ob cauſam conceſſis: & deinceps alios ſimiles Montes cum apoſtolicæ ſedis approbatione erigi poſſe. Multò tamen perfectiùs, multóque ſanctius, fore ſi omninò tales Montes gratuitè conſtituerentur, hoc eſt ſi illos erigentes aliquos cenſus aſſignarent, quibus, ſi non omni, ſaltem vel media ex parte huiuſmodi Montium miniſtrorum ſoluantur impenſæ: vt ad leuiorem æris ſoluendi portionem medio hoc pauperes grauari contingat.

Omnes autem religioſos & eccleſiaſticas ac ſeculares perſonas qui contra præſentis declarationis & ſanctionis formam de cætero prædicare, ſeu diſputare verbo vel ſcriptis auſi fuerint excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurrere volumus, non obſtantibus, &c.

In eadem ſeſſione edita eſt decretalis ſuper impreſſionem librorum, ſub hac forma:

Sacro approbante concilio ſtatuimus & ordi-

namus, quòd decætero nullus librum aliquem ſiue aliam quamcunque ſcripturam tam in vrbe noſtra quàm in aliis ciuitatibus & diœceſibus imprimere ſeu imprimi facere præſumat, niſi prius in vrbe per vicarium noſtrum & ſacri palatij magiſtrum, in aliis verò diœceſibus per epiſcopum vel alium ab epiſcopo ad id deputandum & inquiſitorem hæreticæ prauitatis illius diœceſis in quibus librorum impreſſio eiuſmodi fieret, diligenter examinetur, & per horũ manu propria ſubſcriptionem gratis & ſine dilatione imponendam approbetur. Qui autem ſecùs præſumpſerit, vltra librorum amiſſionem, & illorum publicam combuſtionem, excommunicationis ſententia innodatus exiſtat.

In eadem ſeſſione ſtatuitur, vt contra exemptos diœceſani & alij locorum ordinarij procedere poſſint, quando ab illis quibus per apoſtolicam ſedem mãdata eſt illorum correctio, non corrigantur.

Ibidem definitur vt ſingulæ cauſæ quomodolibet eccleſiaſticum forum concernentes, in prima inſtantia extra Romanam curiam coram ordinariis locorum terminentur: & nulli ante definitiuam ſententiam liceat appellare, nec appellatio admittatur niſi ab interlocutoria.

Seſſio vndecima 19. Decembris 1516. præſidente Leone 10.

In hac ſeſſione edita eſt decretalis ſuper modo prædicandi Verbum Dei, in qua poſt alia multa ſubiicitur: Sacro approbante concilio ſtatuimus & ordinamus, vt nullus tam clericus ſecularis, quam cuiuſcunque etiam mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius ad quem facultas prædicandi tam de iure quàm de conſuetudine,

vel

vel priuilegio, aut aliàs pertinet, ad huiuſmodi officium exercendum admittatur, niſi prius per ſuperiorem ſuum diligenter examinatus (in qua re conſcientiam ipſius ſuperioris oneramus) ac morum honeſtate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplo ad illud aptus & idoneus reperiatur. Et hic quocunque poſteà prędicaturus acceſſerit, de huiuſmodi examine & idoneitate ſua per literas, ſeu aliàs ſui examinatoris approbatoriſq; epiſcopis & aliis locorum ordinariis fidem legitimè faciat. Mandamúſque omnibus qui hoc onus ſuſtinent, quíque in futurum ſuſtinebunt, vt Euangelicam veritatem & ſanctam Scripturam iuxta declarationem & interpretationem doctorum quos eccleſia vel vſus diuturnus approbauit, legendóſque hactenus recepit, & in poſterum recipiet, prædicent & explanent, nec quicquam eis ex proprio ſenſu contrarium vel diſſonum adiiciant: ſed illis ſemper inſiſtant quæ ab Ipſius ſacræ Scripturæ verbis ritè ac ſanè ex præfatorum doctorum interpretationibus intellectis non diſcordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti aduentum, aut certum diem iudicij prædicare vel aſſerere nequaquam præſumant, cùm veritas dicat non eſſe noſtrum noſſe tempora vel momenta. Cæterum ſi quibuſdà eorum Dominus futura quædam in Dei eccleſia inſpiratione quapiam reuelauerit, vt per Amos prophetam ipſe promittit, & Paulus apoſtolus inquit, Prophetiam nolite ſpernere, &c. hos aliorum fabuloſorum & mendacium gregi connumerari, vel aliter impediri minimè volumus.

Quæ ſint prohibita prædicatoribus prædicare.

Act. 1.

Amos 3.
1. Theſſ. 5.

Et quoniam res magni momenti eſt, eò quòd non de facili credendum ſit omni ſpiritui, ſed

ſintprobandi ſpiritus an ex Deo proueniant, volumus vt lege ordinaria tales aſſertæ inſpirationes antequam publicentur aut populo prædicentur, ex nunc apoſtolicæ ſedis examini reſeruatæ intelligantur. Quòd ſi ſine moræ periculo id fieri non valeret aut vrgens neceſſitas aliud ſuaderet, tunc eodem ordine ſeruato ordinario loci notificetur, vt ille adhibitis ſecum tribus aut quatuor doctis & grauibus viris, & huiuſmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbunt, ſuper quo eorum conſcientias oneramus, licentiam cōcedere poſſint. Siqui autem contra præmiſſorum aliquid committere quicquam auſi fuerint, excommunicationis ſententiam incurrant, à qua non niſi à Rom. pont. abſoluantur.

Et vt horum exemplo alij attentare ſimilia minimè audeant, eis prædicationis officium interdictum eſſe perpetuo decernimus, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, &c.

In eadem ſeſſione edita eſt decretalis, quæ diſponebat circa religioſos, & eorum priuilegia.

Seſſio duodecima, 16. Martij 1517. præſidente Leone papa 10.

In hac ſeſſione prolata eſt decretalis cũ cẽſura excommunicationis maioris contra inuadentes domos Cardinaliũ in noua electione Ro. pont.

Hac ſeſſione abſolutum eſt concilium: & confirmatum, & probata vniuerſa & ſingula quæ definita ſunt in concilio per Leonem decimum.

Ambiguum tamen eſt an cenſuræ latę in hoc concilio ſint vſu receptæ, vt annotatur à Cardinali Caietano in ſua ſumma, verbo excōmunicatio, & à me etiam ambigitur, pleræq; earum vſu non obſeruantur, quo ſolo poterant abrogari.

Explic

Explicit concilium Lateranenſe.

Temporibus Leonis decimi ſuſcitatus eſt nouus Hæreſiarches in Germania, Martinus Luther, qui primùm contra indulgentias pontificis & prædicauit & ſcripſit. Deinde contra primatum Eccleſiæ Rom. mox contra cœlibatum, & cæteros ritus veteris eccleſiæ. Nec quieuit donec Germaniam repleuit nouitatibus & hæreſibus. Hunc nanque morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem contempſerint, & à veritatis via aberrauerint, in multos & varios errores labi. Vniformis enim res veritas, mendacium autem in varia diſtrahitur. Poſt hunc ibidem anno 1525. concionator eccleſiaſticus Thomas Monetarius dictus palam docuit reſtauraturum ſe collapſum Eccleſiæ ſtatum. Gloriabatúrque priuatim ſibi reuelationes à Deo fieri, & ad euertendam tyrannidem impiorum gladium Gedeonis ſibi commiſſum eſſe. Eduxit turmatim cohortes vulgi: iuſſítque nobilium domos diripi, & monaſteriorum bona compilari. Hic primus autor fuit phanatici illius erroris anabaptiſtarũ, qui etiã nunc paſſim turbas excitãt in Germania. *Martin. Luther.* *Thomas Monetarius.*

Eodem anno 1525. Ioannes Oecolampadius Baſileæ, & Zuinglius primum omnium ſcriptis libellis damnatorum Berengarij errorem renouauerunt, in participatione menſæ Dominicæ non diſtribui verum corpus & ſanguinem Chriſti: tametſi anno ſuperiori idem hoc odioſum argumentum inſanus homo Andræas Caroloſtadius iam antea propoſuerat. *Ioannes Oecolampadius. Zuinglius errorẽ Berengarij renouauit.*

Et quoniam ſecta parit ſectam, tota Germania diuexatur à multitudine ſectarum & hæreſum.

ADrianus 6. papa 226. vir eo magiſtratu dignus, electus ſub Carolo 5. Germano Cæ- *Adrian. 6. pont. 227.*

ſare 39. ſedit annos circiter duos.

Clem.7. pon.227. CLemens 7. pap. 227. Sedit annos 10. menſes totidem, ſub eodem Cæſare.

Paul.3. pon.228. PAulus 3. papa 228. ſub eodem Cæſare electus. Hic ad extinguendas hæreſes ſuſcitatas per Martinum Lutherum in Germ. concil. generale iamdiu multúmque deſideratum ab vniuerſis fidelibus indixit. Et primo Mantuam locũ aptum aſſignauit. Deinde aliquibus de cauſis Vicentiã, tertiò Tridentum. Nec tunc quicquam factum eſt. Quartò rurſus Tridentum deſignauit locum anno 1545. & aſpirante Chriſto inchoatum eſt tertia decima Decembris eiuſdem anni, legatis & apoſtolicæ ſedis vicariis, præſidentibus Ioanne Mario Cardinale epiſcopo Prænestino, & Marcello preſbytero Cardinale ſanctæ Crucis, & Reginaldo Polo Anglo diacono Cardinale. Verùm ea res quid tandem exitus habitura ſit, Deus nouit. Faxit Chriſtus quàm feliciter & ex voto vniuerſorum fidelium inchoatum eſt, tam feliciter abſoluatur.

Fuerunt & alia multa celebrata concilia, quæ non potuimus videre, vel quia non extant integra exemplaria, vel quia ad manus noſtras nondum venerunt. Horum eſt vnũ concilium Vienneñſe ſub Clemente 5. celebratum, cuius integrá exemplaria non licuit videre. Alterum eſt Lugdunen. ſub Gregorio decimo, quæ ambo fuerunt generalia.

Fuerunt & alia partim ſacra, partim prophana, vt apud Aluerniam celebratum eſt prouinciale concilium, cuius meminit Gratia. 6. qő.2. quod autem ibidem meminit concil. Varenſis. ca. Si tantum. Item & apud Alpheſum, de quo Gratia.21. q.1. illud verò. Item concilium apud

Herme

Hermetiam, de quo Gratia. deſumpſit in multis locis decreta. Item concilium celebratum apud Fauentiam. Item aliud apud Alteum. Item aliud concilium Hipponēſe. Item concilium Genenſe. Item concilium Matienſe. Item concilium Manetenſe. Item conciliū̃m Vrbanenſe. Ex quibus ſingulis deſumpſit decreta Gratianus. Horum tamen exemplaria non feruntur.

Sub Iulio papa primo, partim ſacrum partim ſacrilegum in Sirmio celebratum eſt concilium, præcepto Conſtantini imperatoris: in quo epiſcopi Orientales Arriani damnauerūt Photium, & catholici de fide ſuā propoſitiones ediderunt, quas habes ſuprà: ad quem conuentum inuitus venit Oſius epiſcopus Hiſpanus. Sed cùm eis con ſentire reſpueret, tormenta longæuus, plagáſque perpeſſus eſt. Vnde etiam neceſſitate vehementi definitionibus tunc editis conſenſit aut ſubſcripſit. Hæc Socrates in hiſt. tripar. lib. 5. c. 6. & 7. Sed pòſt cum Liberio epiſcopo Rom. & aliis pōtificibus eſt pater Oſius in exilium actus, quia noluit impia decreta Arrianorum in concil. Mediolanen. propria ſubſcriptione firmare, vt refert Theodoretus c. 16. eiuſdem hiſtoriæ. Ad hunc modum celebrarunt Arriani decem concilia, contendentes firmare ſuam fidem in eccleſia, vt refert Athanaſius in epiſtola ad Aphros. Eorum vnum eſt illud celebratum in Seleutia Iſauciæ 160. epiſcoporum, de quo Socrates in hiſt. trip. lib. 5. c. 34. Cuius acta receuſet Sozomenus in eodem lib. c. 35.

Concilium in Sirmio. *Oſius exulat pro fide Nica. ſyno.* *Decem cō. cil. celebrata ab Arrianis.* *Concil. in Seleutia.*

Sub Leone papa, id eſt, iuſſu Theodoſij Iunioris coactum eſt concilium ſecundū Epheſinum prophanum, cui præſedit Diſcorus, qui Flauianum ſanctiſſimum occidit, & legatos Leonis

Concilium Epheſinū 2. prophanum.

papæ contempſit: epiſtolas Leonis papæ nec legi permiſit, ſed fidem Eutychis definiuit, cui & ſacerdotium reſtituit. Contra hunc Dioſcorum anno 2. Martiani Imperatoris Chalcedone ſancta facta eſt quarta ſynodus, quæ Dioſcorum & Eutychem & depoſuit & damnauit.

Concilia ſub Photio celebrata.

Sub Leone 3. & Adriano 2. celebrata eſt ſynodus à Photio, qui vſurpauerat ſedem patriarchalem in templo Apoſtolorum, & habet 17. canones, & alia per eundem in ædes Sapientiæ quæ habet tres canones, feruntur in Nomocanono Græco: ſed ambæ reiectæ & damnatæ ſunt per octauam ſynodum in actione 7. & 8.

Item concilium apud Compendium, cuius meminit Gratianus 6. q. 3. Placuit. & 13. quæſt. 5. Mulier ſi ſine. & 33. q. 1. Siquis acceperit.

Item 22. q. 5. ex concilio apud Sanctum Medardum citatur decretum, quibus temporibus iurare prohibeamur. c. Decreuit.

Item concilium apud Beluacum, ex quo
Gratia. De conſec. diſtin. 4.
Siquis voluerit.

* * *

CONCI

CONCILII TRIDENTINI SVMMA.

*

SESSIO prima, 1545. anno, & Decembris 13. Præſidentibus in ea nomine Pauli tertij Pontificis Max. Reuerend. Ioanne Maria à Monte, Matthæo Ceruino S. Crucis, Reginaldo Polo Anglo, S. R. E. Cardinalibus, & Apoſtolicæ ſedis de latere Legatis.

In ea tantum declaratum eſt ſanctam Synodum eſſe apertam & inchoatam, & poſt ſolennes de more preces, indicta eſt ſecunda ſeſſio in diem certum.

DECRETVM SECVNDAE Seſſionis 7. Ianuarij 1546.

HOrtatur ſacra Synodus omnes qui Tridenti ſunt, vt à peccatis ſceleribúſque abſtinentes, piis ſanctiſque operibus vacare incipiant, & orationibus Deum reddant propitium, publicè priuatímque pacem Eccleſiæ orantes. Epiſcopis verò cæteriſque ſacerdotibus, qui ad Concilij celebritatem conuenerunt, preces, laudes diuinę, ſacrificia crebra, ieiunia, & quæcunque pietatem excitant opera commendantur. Sextis feriis omnibus, ieiunia indicuntur toti populo. Quintis

feriis, ſolenniter in eccleſia cathedrali, Miſſa de Spiritu ſancto celebretur, cum litaniis & aliis orationibus ad hoc inſtitutis: in aliis verò eccleſiis, eadem die, ſaltem litaniæ & orationes dicantur. Nec inter ſacra, ſtrepere aut confabulari liceat, ſed intentis animis celebranti aſſiſtant.

Epiſcopos, quos oportet eſſe irreprehenſibiles, ſobrios, caſtos, domui ſuæ bene præpoſitos, hortatur ſeruare ſobrietatem, moderationémque ciborum in menſa, cui diuinarum ſcripturarum lectio admiſceatur, & ſuos quiſque familiares inſtruat & erudiat, vt omnium virtutum ornamentis conſpicui appareant, ſicut decet miniſtros miniſtrorum Dei.

Ad hæc, cum huius ſacroſancti concilij præcipuus hic ſit ſcopus, vt diſiectis hæreſum tenebris (quæ tam diu terram operuerunt) Catholicæ veritatis lux effulgeat, eáque quę reformatione indigent, reformentur: ſancta ſynodus, omnes qui huc venerunt venturíque ſunt, præſertim ſacrarũ literarum peritos hortatur, vt ſedulò ſecum cogitent, quibus potiſſimum viis, hæc Synodi vota optatum effectum ſortiri poſſint. In ſententiis verò dicendis, immodeſtis vocibus perſtrepere, aut tumultibus interturbare nemini licebit. Nullus hic falſis, vanis aut obſtinatis diſceptationibus contendet. Quæ dicentur mitiſſima verborum prolatione temperabuntur, vt nec audientes offendantur, nec recti iudicij acies perturbato animo inflectatur.

Statuit tandem ne cui prçiudicium generetur, néve alicui nouum ius acquiratur, ſi fortè quiſpiã aut in debito loco non ſederit, aut ſententiã dixerit, (etiam ſub verbo Placet) aut interfuerit, aut aliquem actum durante hoc cõcilio fecerit.

TER

TERTIAE SESSIONIS
Decretum, 4. Februarij 1546.

Adhortatur ſancta ſynodus in primis vniuerſos vt confortentur in Domino, & in potentia virtutis eius in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſint omnia tela nequiſſimi ignea extinguere, & galeam ſpei ſalutis, cum gladio ſpiritus, quod eſt Verbum Dei. Præmittendam igitur decernit confeſſionem fidei, quod ſcutum patres contra hæreſes in exordiis ſacratiorum Conciliorum contra hæreſes opponere conſueuerunt: hoc ſæpe infideles ad fidem traxerunt, hæreticos expugnarunt, & fideles confirmauerunt. Quare Symbolum fidei quo ſancta eccleſia Romana vtitur, tanquam principium in quo omnes qui fidem Chriſti profitentur, neceſſario conueniunt, & fundamentum firmum & vnicum contra quod portæ inferi nunquam præualebũt, totidem verbis quibus in omnibus Eccleſiis legitur, exprimendum eſſe cenſuit: quod eiuſmodi eſt, Credo in vnum Deum, &c. vt in Miſſali eſt.

DECRETVM PRIMVM
Quartæ Seſſionis, 5. Aprilis, 1546.

Cupit ſancta ſynodus, vt extirpatis erroribus, puritas Euangelij in Eccleſia conſeruetur, quod per Prophetas miſſum, Ieſus Chriſtus Dei filius proprio ore primum promulgauit, deinde per Apoſtolos prædicari iuſſit. Et cum hæc veritas & diſciplina libris ſcriptis, & traditionibus ſine ſcripto contineatur, quæ traditiones ex ipſius Chriſti ore, ab Apoſtolis acceptæ, aut ab ipſis Apoſtolis

ſpiritu ſancto dictante, quaſi per manus traditæ, ad nos vſque peruenerunt: Orthodoxorum patrum exempla ſequuta, omnes libros tam veteris quàm noui teſtamenti, (cum vtriuſque vnus Deus ſit auctor) necnon traditiones ipſas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel oretenus à Chriſto, vel à ſpiritu ſancto dictatas, & continua ſucceſſione in Eccleſia catholica cõſeruatas, pari pietatis affectu ac reuerentia ſuſcipit ac veneratur. Sacrorum verò librorum indicem, huic decreto aſcribendum cenſuit, ne cui dubitatio ſuboriri poſſit, quinam ſint, qui ab ipſa Synodo ſuſcipiantur. Sunt verò infraſcripti: Teſtamenti veteris, quinque libri Moyſi, ſcilicet Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, deinde Ioſue, Iudicum, Ruth, quatuor Regum, Paralypoménon duo, Eſdræ duo, primus ſcilicet, & ſecundus qui dicitur Nehemias, Tobias, Iudith, Eſther, Iob, Pſalteriũ Dauidicum centum quinquaginta Pſalmorum, Parabolæ Salomonis, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Eſaias, Hieremias, Baruch, Ezechiel, Daniel, 12. Prophetæ minores, ſcilicet Oſee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum, primus ſcilicet & ſecundus. Teſtamenti noui, quatuor Euangelia, ſcilicet ſecundum Matthæum, Marcum, Lucam & Ioannem, Acta Apoſtolorum, à Luca Euangeliſta conſcripta: quatuordecim Epiſtolæ beati Pauli apoſtoli, ſcilicet ad Romanos, ad Corinthios duæ, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, ad Theſſalonicenſes duæ, ad Timotheum duæ, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos, Petri apoſtoli duę, Ioannis

dis apoſtoli tres, Iacobi apoſtoli vn, vna Iudæ apoſtoli, Apocalypſis Ioannis Apoſtoli.

Si quis autem libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro ſacris & Canonicis non ſuſceperit, & Traditiones prędictas ſciens & prudens contempſerit, anathema ſit. Omnes itaque intelligant, quo ordine & via ipſa Synodus, poſt iactum fidei confeſſionis fundamentum, ſit progreſſura, & quibus potiſſimum teſtimoniis ac præſidiis in confirmandis dogmatibus, & inſtaurandis in Eccleſia moribus, ſit vſura.

Decretum ſecundum.

Statuit & declarat ſancta Synodus, vt hæc vetus & vulgata editio, quæ longo tot ſeculorum vſu, in Eccleſia ipſa pbata eſt, in publicis lectionibus, diſputationibus, prædicationibus, aut expoſitionibus, pro authẽtica habeatur: vt eam nemo reiicere quouis prætextu audeat vel pſumat.

Decretum tertium.

Præterea ad coërcenda petulantia ingenia, decreuit vt nemo ſuæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum, ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, ſacram ſcripturam ad ſuos ſenſus contorqueat: aut cõtra eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu & interpretatione ſanctarum Scripturarum, aut etiam contra vnanimem conſenſum Patrum, ipſam ſcripturam ſacram interpretari audeat: etiam ſi huiuſmodi interpretationes nullo vnquam tempore in lucem edendæ forent. Qui contrauenerint, per ordinarios declarentur, & pœnis à iure ſtatutis puniantur.

Decretum quartum.

Impreſſoribus modum imponens, ſtatuit, vt poſthac ſacra Scriptura, potiſſimum verò hæc ipſa vetus & vulgata editio, quam emendatiſſimè imprimatur. Nulliq́ue liceat imprimere vel imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris, ſine nomine auctoris: nec vendere, nec apud ſe retinere, niſi primum examinati probatiq; fuerint ab ordinario, ſub pœna anathematis, & pœnæ ſtatutæ in Lateranenſi nouiſſimo Concilio. Et ſi fuerint regulares, vltra examinationem & probationem huiuſmodi, impetrent à ſuis ſuperioribus licentiam, recognitis per eos libris, iuxta formam iſtarum ordinationū: & qui libros non examinatos & probatos euulgant vel communicant, eiſdem pœnis ſubiaceant quibus impreſſores: & qui eos habuerint vel legerint, niſi auctorem prodiderint, pro auctoribus habeantur. Ipſa verò huiuſmodi librorum probatio in ſcriptis detur, atque adeo in fronte libri vel ſcripti vel impreſſi authenticè appareat. Idq́ue totum, hoc eſt, & probatio & examen, gratis fiat: vt probāda probentur, & improbanda reprobentur.

Poſt hæc temeritatem illam reprimere volēs, qua prophana quæque conuertuntur & torquentur verba & ſententiæ ſacræ ſcripturæ, ad ſcurrilia ſcilicet, fabuloſa, vana, adulationes, detractiones, ſuperſtitiones impias, & diabolicas incantationes, diuinationes, ſortes, libellos etiā famoſos mandat & præcipit ad tollendā huiuſmodi irreuerentiam & contēptum, ne de cętero quiſquam quomodolibet verba ſacræ ſcripturæ ad hæc & ſimilia audeat vſurpare, & vt omnes eius generis corruptores, temeratores, & violatores verbi dei, iuris & arbitrij pœnis per epiſcopos coërceātur.

Prim

PRIMVM DECRETVM
Quintæ ſeſſionis 17. Iunij, 1546.

SAcroſancta Tridentina Synodus, ſacrarum literarum, ſanctorum Patrũ, ac probatiſſimorũ Conciliorum teſtimonia, & ipſius Eccleſię iudicium & conſenſum ſequuta, hæc de peccato originali ſtatuit, fatetur, & declarat.

Si quis Adam primum hominem non confitetur, cùm mandatũ Dei in Paradiſo fuiſſet trãſgreſſus, ſtatim ſanctitatem & iuſtitiã, in qua poſitus erat, amiſiſſe, incurriſſeq́; per offenſam præuaricationis huiuſmodi, iram & indignationem Dei, atque ideo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem ſub eius poteſtate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc eſt, diaboli, totumq́; Adam per illã præuaricationis offenſam, ſecundum corpus & animã in deterius cõmutatũ fuiſſe, anathema ſit.

Si quis Adæ præuaricationem ſibi ſoli, & non eius propagini, aſſerit nocuiſſe: acceptam à Deo ſanctitatem & iuſtitiã, quam perdidit, ſibi ſoli, & non nobis, eum perdidiſſe: aut inquinatũ illũ, per inobediẽtiæ peccatũ, mortem & pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudiſſe, non autem & peccatũ, quod mors eſt animæ, Anathema ſit: cum cõtradicat Apoſtolo dicenti, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundũ, & per peccatũ mors, & ita in omnes homines mors ptranſiit, in quo omnes peccauerũt.

Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine vnũ eſt, & propagatione, non imitatione, trãſfuſum, in omnibus ineſt vnicuiq; proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium aſſe

rit tolli, quàm per meritum vnius mediatoris Chriſti Ieſu Domini noſtri, qui nos Deo reconciliauit in ſanguine ſuo, factus nobis iuſtitia, ſanctificatio, & redēptio: aut negat ipſum Ieſu Chriſti meritum, per baptiſmi ſacramentum in forma Eccleſiæ rite collatum, tam adultis, quàm paruulis applicari, Anathema ſit: quia Non eſt aliud nomē ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri. Vnde illa vox, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et illa, Quicunque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.

Si quis paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, etiamſi fuerint à baptizatis parētibus orti: aut dicit in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro neceſſe ſit expiari ad vitam æternam conſequendam: vnde ſit conſequēs, vt in eis forma baptiſmatis in remiſſionem peccatorum, nō vera, ſed falſa intelligatur, Anathema ſit: quoniā non aliter intelligendum eſt id, quod dixit Apoſtolus, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in homines omnes mors pertranſiit, in quo omnes peccauerunt, niſi quemadmodum Eccleſia Catholica vbique diffuſa ſemper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei, ex traditione Apoſtolorum, etiam paruuli, qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerunt, ideo in remiſſionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt. Niſi enim quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.

Si quis per Ieſu Chriſti Domini noſtri gratiā,

quæ in baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiam aſſerit non tolli totum id, quod veram & propriam rationem peccati habet, ſed illud dicit tantum radi, aut non imputari: anathema ſit. In renatis autem nihil odit Deus: quia nihil eſt damnationis iis, qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem, qui non ſecundum carnem ambulant: ſed veterem hominem exuentes, & nouum induentes, qui ſecundum Deum creatus eſt, innocentes, immaculati, puri, innoxij, ac Deo dilecti, effecti ſunt hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti, ita vt nihil prorſus eos ab ingreſſu cœli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiſcentiam vel fomitem, hęc ſancta Synodus fatetur ac ſentit: quę quidem cum ad agonem relicta ſit, nocere non conſentientibus, & viriliter per Ieſu Chriſti gratiam repugnantibus, non valet: quinimo Qui legitime certauerint, coronabuntur. Hanc concupiſcentiam, quam aliquando Apoſtolus peccatum appellat, ſancta Synodus declarat Eccleſiam Catholicam nunquam intellexiſſe peccatum appellari, quod verè & propriè in renatis peccatum ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium ſenſerit, anathema ſit.

Declarat tamen hæc ipſa ſancta Synodus, nõ eſſe ſuæ intentionis, comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem: ſed obſeruandas eſſe conſtitutiones felicis recordationis Sixti Papæ quarti, ſub pœnis in eius conſtitutionibus contentis, quas innouat.

Eiuſdem Quintæ ſeſſionis decretum de reformatione.

CONſtitutionibus ſummorum Pontificum & Conciliorum probatorum inhærens ſancta Synodus,& illis adiiciens, ſtatuit vt Epiſcopi,& alij locorum ordinarij compellant eos qui in Eccleſiis habent præbendam, ſeu præſtimonium, ſeu ſtipendium lectoribus ſacræ Theologiæ deputatum, ad ipſius ſacræ Scripturæ expoſitionem, ſi idonei ipſi ſint,per ſeipſos, alioqui per idoneum ſubſtitutum, qui ab ipſis Epiſcopis vel Ordinariis eligatur, etiam per ſubtractioné fructuum,ac deinceps huiuſmodi præbendæ vel ſtipendia iis conferantur qui id munus præſtare per ſe poſſint:& aliter facta prouiſio nullius momenti ſit.

Si huiuſmodi emolumenta non ſint deputata in Eccleſiis Metropolitanis, & aliis inſignium oppidorum, præbenda primo vacatura ipſo facto ad hunc vſum perpetuo deputata intelligatur. Vbi verò præbenda aut non ſit, aut parum ſufficiens ſit, Epiſcopus tunc ſimplicis beneficij fructus applicet, vel alia ratione ſtipendium ita prouideat de Capituli cõſilio,vt hæc ſacræ Scripturæ lectio habeatur: ita tamẽ vt aliæ quæcũq; lectiones antea inſtitutæ non prætermittantur.

Quæ autem Eccleſiæ tenues habent prouentus,quæq; Clero ac populo tam ſunt exiguo, vt Theologiæ lectionem tolerare commodè non poſſint, habeant ſaltem magiſtrum qui grammaticam pauperes gratis doceat,vt deinceps ad ſtudia ſacra trãſire ſit facilè: & huic magiſtro dum docendi munus exercuerit, Epiſcopus vnde viuat beneficium aut ſalarium aſſignabit.

In Monaſteriis etiam Monachorum (vbi id

com

commodè poſſit fieri) eadem ſacræ ſcripturæ lectio aſſignetur, compellántque ad eam rem Epiſcopi, Abbates, ſi fuerint ipſi negligentes. Hanc etiam lectionem ſcripturæ ſacræ habeant conuentus aliorum regulariũ, quam Capitula ipſorum dignioribus Magiſtris commendabunt. In Gymnaſiis publicis, in quibus inſtituta non eſt, erigatur: & ſi iam inſtituta negligitur, reſtituatur. Et ſtatuit ſancta Synodus, neminem ad hanc ſacræ Scripturæ interpretationem publicè vel priuatim profitendam admittendum, qui non fuerit ab epiſcopo loci examinatus, & in moribus atque doctrina approbatus: quod tamen de lectoribus in clauſtris monachorum non intelligatur. Tam verò publicè in ſcholis docentes ſacram Scripturam, quam auditores eorum, priuilegiis omnibus de perceptione beneficiorum in abſentia à iure conceſſis plenè gaudeant.

Statuit ſancta Synodus omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & alios Eccleſiarũ prælatos teneri per ſeipſos ad prædicandum ſanctũ Ieſu Chriſti Euangelium, ſi impediti legitimè non ſint, (hoc enim præcipuum Epiſcoporum munus eſt) quòd ſi ipſi legitimo detineantur impedimento, viros idoneos ad id exercendum aſſumant iuxta formam generalis Concilij & qui hoc adimplere contempſerit, diſtrictæ ſubiaceat vltioni.

Archipreſbyteri quoque & omnes curam habentes animarum, per ſe vel per alios (ſi ipſi non poſſint) idoneos, diebus ſaltem dominicis & feſtis ſolennibus, plebes ſibi commiſſas paſcant ſalutaribus verbis, pro ſua & earum capacitate: doceant ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annuntient cum breuitate & facili-

ſtate ſermonis, vitia quæ vetare, virtutes quas ſectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant. Quod ſi facere negligant, (licet ſe exemptos, aut Eccleſias exemptas, aut annexas monaſteriis habere cauſentur) Epiſcopus in cuius diœceſi ſint, eos moneat, & poſt trium menſium ſpatium, ſi muneri ſuo etiam tunc defuerint, cogat eos per cenſuras, aut alia ratione quæ Epiſcopo expediens videatur, donec ipſi reſipiſcant. Quod ſi ſint Eccleſiæ parochiales monaſteriis ſubiectæ, extra totam Epiſcopi diœceſim, & Prælati in prædictis negligẽtes fuerint, à Metropolitanis, in quorum Prouinciis ſunt, compellantur, neque executionem impediat exemptio aut appellatio, &c.

Regulares verò cuiuſcũque ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita, & moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum, prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant.

In Eccleſiis verò quæ ſuorum ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum ordinum, nullo modo prædicare poſſint. Ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedant.

Si verò (quod abſit) prædicator errores aut ſcandala diſſeminauerit in populum, (etiam ſi in monaſterio ſui vel alterius ordinis, prædicet) Epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quod ſi hæreſes prædicauerit, contra eum ſecundum iuris diſpoſitionem aut loci cõſuetudinem pro-

ced

cedat, etiamſi prædicator ipſe generali vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prætenderet. Quo caſu, Epiſcopus authoritate Apoſtolica, & tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatus, procedat. Curent autem Epiſcopi, ne quis prædicator vel ex falſis informationibus, vel alias calumnioſe vexetur, ne iuſtam de eis conquerendi occaſionem habeat.

Caueant præterea Epiſcopi, ne aliquem vel eorum qui cùm ſint nomine regulares extra clauſtra tamen & obedientiam religionum ſuarum viuunt, vel preſbyterorum ſecularium, niſi ipſis noti ſint, & moribus atque doctrina probati, etiam priuilegiorum quorumlibet prætextu, in ſua ciuitate, vel diœceſi prædicare permittant: donec ab ipſis Epiſcopis, ſuper ea re dicta ſedes Apoſtolica conſulatur: à qua priuilegia huiuſmodi, niſi tacita veritate, & expreſſo mendacio, ab indignis extorqueri veriſimile non eſt.

Quæſtores verò eleemoſynarij, qui etiã quæſtuarij vulgò dicuntur, cuiuſcunque conditionis exiſtant, nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare præſumant, & contra facientes, ab Epiſcopis & Ordinariis locorum, priuilegiis quibuſcunque non obſtantibus, opportunis remediis omninò arceantur.

SEXTAE SESSIONIS DEcretum de Iuſtificatione. Die 13. Ianuarij, 1547.

CVm hoc tempore non ſine multarũ animarum iactura, & graui Eccleſiæ vnitatis detrimẽto, falſæ quædã diſſeminatæ ſint de Iuſtificatione opi-

niones, ſacroſancta Synodus exponere intendit veram de ea doctrinam, quam Chriſtus docuit, Apoſtoli tradiderunt,& Catholica Eccleſia Spiritu ſancto ſuggerente,perpetuo retinuit: diſtrictius inhibet, ne audeat quiſquam aliter credere aut docere quàm præſenti decreto ſtatuitur & declaratur.

CAN. I.

De natura & legis imbecillitate ad iuſtificandos homines.

PRimùm,ad iuſtificationis doctrinam probè & ſyncerè intelligendam, oportet vt vnuſquiſque agnoſcat & fateatur, omnes homines, perdita in præuaricatione Adæ innocentia, factos immundos,& natura filios iræ, vſqueadeo ſeruos fuiſſe peccati & ſub poteſtate diaboli ac mortis,vt non modo gẽtes per vim naturæ, ſed ne Iudæi quidem per ipſam etiam literam legis Moſi,inde liberari aut ſurgere poſsẽt, tametſi in eis liberum arbitrium minimè extinctum eſſet, viribus licet attenuatum & inclinatum.

CAN. XI.

De Diſpenſatione & myſterio aduentus Chriſti.

Quo factum eſt,vt cœleſtis pater, pater miſericordiarum,& Deus totius conſolationis,Chriſtum Ieſum filium ſuum, & ante legem & legis tempore multis ſanctis patribus declaratum ac promiſſum,cùm venit beata illa plenitudo temporis,ad homines miſerit, vt & Iudæos, qui ſub lege erant, redimeret, & gentes, quæ non ſectabantur iuſtitiam,iuſtitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorũ reciperẽt. Hunc propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius pro peccatis noſtris:non ſolum autem

tem

tem pro noſtris,ſed etiam pro totius mundi.

CAN. III.

Qui per Chriſtum iuſtificantur.

Verùm etſi ille pro omnibus mortuus eſt, nõ omnes tamẽ mortis eius beneficium recipiunt, ſed ij duntaxat, quibus meritum paſſionis eius communicatur. Nam ſicut reuera homines, niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerẽtur iniuſti, cum ea propagatione, per ipſum dum concipiuntur, propriam iuſtitiam contrahant: ita niſi in Chriſto renaſcerentur, nunquam iuſtificarentur, cum ea renaſcentia, per meritum paſſionis eius, gratia, qua iuſti fiunt, illis attribuatur. Pro hoc beneficio Apoſtolus gratias nos ſemper agere hortatur Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine, & eripuit de poteſtate tenebrarum, tranſtulitq; in regnum filij dilectionis ſuæ, in quo habemus redemptionem & remiſſionem peccatorum.

CAN. IIII.

Inſinuatur deſcriptio iuſtificationis impij, & modus eius in ſtatu gratiæ.

Quibus verbis iuſtificationis impij deſcriptio inſinuatur, vt ſit tranſlatio ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratię & adoptionis filiorum Dei per ſecundum Adam, Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrũ. Quę quidem tranſlatio, poſt Euangelium promulgatum, ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt, ſicut ſcriptum eſt: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.

CAN. V.

De neceſſitate præparationis ad Iuſtificationem in adultis, & vnde ſit.

Declarat præterea ipſius iuſtificationis exordium in adultis à Dei per Chriſtum Ieſum præuenient te gratia ſumendum eſſe, hoc eſt, ab eius vocatione, qua, nullis eorum exiſtentibus meritis, vocantur, vt qui per peccata à Deo auerſi erant, per eius excitantem atque adiuuantem gratiam ad conuertendum ſe ad ſuam ipſorum iuſtificationem, eidem gratiæ liberè aſſentiẽdo & cooperando diſponantur, ita vt tangente Deo cor hominis per Spiritus ſancti illuminationẽ, neque homo ipſe nihil omnino agat, inſpirationem illam recipiens, quippe qui illam & abiicere poteſt: neque tamen, ſine gratia Dei, mouere ſe ad iuſtitiam coram illo libera ſua voluntate poſſit. Vnde in ſacris literis cùm dicitur, Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, libertatis noſtræ admonemur: cùm reſpondemus, Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur, Dei nos gratia præueniri confitemur.

CAN. VI. *Modus præparationis.*

Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuina gratia & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata & promiſſa ſunt, atque illud in primis, à Deo iuſtificari impium per gratiam eius, per redemptionem quæ eſt in Chriſto Ieſu: & tamen peccatores ſe eſſe intelligentes, à diuinæ iuſtitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiã ſe conuertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore, illumq; tanquã omnis iuſtitiæ fontem, diligere incipiunt, ac propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitẽtiam, quam ante baptiſmum

agi oportet. Denique proponũt ſuſcipere baptiſmũ, inchoare nouã vitam, & ſeruare diuina mandata. De hac diſpoſitione ſcriptũ eſt, Accedẽtem ad Deum oportet credere quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator ſit. Et, Cõfide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et, Timor Domini expellit peccatum. Et, Pœnitentiam agite, & baptiſetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus ſancti. Et, Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & filij, & ſpiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcunque mandaui vobis, denique, Præparate corda veſtra Domino.

CAN. VII.

Quid ſit iuſtificatio impij, & quæ eius cauſa.

Hanc diſpoſitionem ſeu præparationẽ iuſtificatio ipſa conſequitur quæ non eſt ſola peccatorum remiſſio, ſed & ſanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionẽ gratiæ & donorum, vnde homo ex iniuſto fit iuſtus, & ex inimico amicus, vt ſit hæres ſecũdum ſpem vitæ æternæ. Huius iuſtificationis cauſæ ſunt, finales quidem, gloria Dei & Chriſti, ac vita æterna. Efficiẽs verò, miſericors Deus, qui gratuito abluit & ſanctificat, ſignans & vngens Spiritu promiſſionis ſancto, qui eſt pignus hæreditatis noſtræ. Meritoria autem, dilectiſſimus vnigenitus ſuus, dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cùm eſſemus inimici, propter nimiã charitatẽ, qua dilexit nos, ſua ſanctiſſima paſſione in ligno crucis nobis iuſtificationem meruit, & pro nobis Deo Patri ſatisfecit. Inſtrumentalis item, ſacramentum Baptiſmi, quod eſt ſacramentum fidei, ſine qua nulli vnquam iuſtificatio cõtingit,

Demum vnica formalis cauſa eſt, iuſtitia Dei, non qua ipſe iuſtus eſt, ſed qua nos iuſtos facit, qua videlicet ab eo donati, renouamur ſpiritu mentis noſtræ,& non modo reputamur, ſed verè iuſti nominamur & ſumus, iuſtitiã in nobis recipientes, vnuſquiſque ſuam ſecundum menſuram, quam Spiritus ſanctus partitur ſingulis, prout vult,& ſecundum propriam cuiuſq; diſpoſitionem & cooperationem. Quanquam enim nemo poſſit eſſe iuſtus, niſi cui merita paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti communicantur, id tamen in hac impij iuſtificatione fit,dum eiuſdẽ ſanctiſſimæ paſſionis merito, per Spiritum ſanctum, charitas Dei diffunditur in cordibus eorum,qui iuſtificantur, atque ipſis inhæret: vnde in ipſa iuſtificatione cum remiſſione peccatorũ, hæc omnia ſimul infuſa, accipit homo per Ieſum Chriſtum,cui inſeritur per fidem,ſpẽ & charitatem. Nam fides, niſi ad eam ſpes accedat & charitas,neque vnit perfectè cum Chriſto,neque corporis eius viuum membrum efficit. Qua ratione veriſſime dicitur,fidem ſine operibus mortuã & otioſam eſſe: & in Chriſto Ieſu neque circuncifionem aliquid valere, neque præputium, ſed fidem quæ per charitatem operatur. Hanc fidem ante baptiſmi ſacramentum,ex Apoſtolorum traditione cathecumeni ab eccleſia petunt, cum petunt fidem vitam æternam præſtantem, quam ſine ſpe & charitate fides præſtare non poteſt. Vnde & ſtatim verbum Chriſti audiunt: Si vis ad vitam ingredi,ſerua mandata. Itaque veram & Chriſtianam iuſtitiam accipientes, eam ſeu primam ſtolam,pro illa quã Adam ſua inobedientia ſibi & nobis perdidit,per Chriſtum Ieſum illis donatam, candidam & immaculatam

iuben

iubentur ſtatim renati conſeruare, vt eam perferant ante tribunal Domini noſtri Ieſu Chriſti, & habeant vitam æternam.

CAN. VIII.

Quomodo intelligatur, impium per fidem & gratis iuſtificari.

Cùm verò Apoſtolus dicit, iuſtificari hominẽ per fidem, & gratis, ea verba in eo ſenſu intelligenda ſunt, quem perpetuus Eccleſiæ Catholicæ conſenſus tenuit & expreſſit, vt ſcilicet per fidem ideo iuſtificari dicamur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis iuſtificationis, ſine qua, impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum eius conſortium peruenire: gratis autem iuſtificari ideo dicamur, quia nihil eorum quæ iuſtificationem præcedũt, ſiue fides, ſiue opera, ipſam iuſtificationis gratiam promeretur. Si enim gratia eſt, iam non ex operibus: alioquin, vt idem Apoſtolus inquit, gratia iam non eſt gratia.

CAN. IX.

Contra inanem hæreticorum fiduciam.

Quanuis autem neceſſarium ſit credere, neq; remitti, neque remiſſa fuiſſe vnquã peccata, niſi gratis diuina miſericordia propter Chriſtum, nemini tamen fiduciam & certitudinem remiſſionis peccatorum ſuorum iactanti, & in ea ſola quieſcenti, peccata dimitti, vel dimiſſa eſſe dicendum eſt, cum apud hæreticos & ſchiſmaticos poſſit eſſe, imò noſtra tempeſtate ſit, & magna contra Eccleſiam Catholicam contentione prædicetur vana hæc, & ab omni pietate remota fiducia. Sed neque illud aſſerendum eſt, oportere eos, qui verè iuſtificati ſunt, abſque vlla omnino dubitatione apud ſemetipſos ſtatuere ſe

eſſe iuſtificatos, neminémque à peccatis abſolui ac iuſtificari, niſi eum qui certo credat, ſe abſolutum & iuſtificatum eſſe, atque hac ſola fide abſolutionem & iuſtificationé perfici: quaſi qui hoc non credit, de Dei promiſſis, déque mortis & reſurrectionis Chriſti efficacia dubitet. Nam ſicut nemo pius de Dei miſericordia, de Chriſti merito, déque ſacramentorum virtute & efficacia dubitare debet: ſic quilibet, dum ſeipſum, ſuámque propriam infirmitatem & indiſpoſitionem reſpicit, de ſua gratia formidare ac timere poteſt, cùm nullus ſcire valeat certitudine fidei, cui non poteſt ſubeſſe falſum, ſe gratiam Dei eſſe conſequutum.

CAN. X.

De accepta iuſtificationis incremento.

Sic ergo iuſtificati, & amici Dei ac domeſtici facti, euntes de virtute in virtutem, renouantur, vt Apoſtolus inquit, de die in diem, hoc eſt, mortificando membra carnis ſuæ, & exhibendo ea arma iuſtitiæ in ſanctificationem, per obſeruationem mandatorum Dei & Eccleſiæ, in ipſa iuſtitia per Chriſti gratiam accepta, cooperante fide, bonis operibus creſcunt, atque magis iuſtificantur, ſicut ſcriptum eſt: Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc. Et iterum: Ne verearis vſq; ad mortem iuſtificari. Et rurſus: Videtis quoniã ex operibus iuſtificatur homo, & non ex fide tantum. Hoc verò iuſtitiæ incrementum petit ſancta Eccleſia, cum orat: Da nobis Domine fidei, ſpei, & charitatis augmentum.

CAN. XI.

De obſeruatione mandatorum, déque illius neceſſitate & poſſibilitate.

Nemo autem, quãtumuis iuſtificatus, liberum

ſe eſſe

ſe eſſe ab obſeruatione mandatorum putare debet, nemo temeraria illa, & à Patribus ſub Anathemate prohibita voce vti, Dei præcepta homini iuſtificato ad obſeruandum eſſe impoſſibilia. Nam Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod nõ poſſis, & adiuuat vt poſſis. Cuius mandata grauia non ſunt, cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue. Qui enim ſunt filij Dei, Chriſtum diligunt: qui autem diligunt eum, vt ipſemet teſtatur, ſeruant ſermones eius: quod vtique cum diuino auxilio præſtare poſſunt. Licet enim in hac mortali vita, quantumuis ſancti & iuſti, leuia ſaltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea deſinunt eſſe iuſti. Nam iuſtorum illa vox eſt & humilis & verax: Dimitte nobis debita noſtra. Quo fit vt iuſti ipſi eo magis ſe obligatos ad ambulandum in via iuſtitiæ ſentire debeant, quo liberati iam à peccato, ſerui autem facti Deo, ſobriè, iuſtè & piè viuentes, proficere poſſunt per Chriſtum Ieſum, per quem acceſſum habuerunt in gratiam iſtam. Deus nanque ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur. Itaque nemo ſibi in ſola fide blandiri debet, putans fide ſola ſe hæredem eſſe conſtitutum, hæreditatémque conſequuturum, etiam ſi Chriſto non compatiatur, vt & conglorificetur. Nam & Chriſtus ipſe, vt inquit Apoſtolus, cum eſſet filius Dei, didicit ex his, quæ paſſus eſt, obedientiam: & conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ. Propterea Apoſtolus ipſe monet iuſtificatos, dicens: Neſcitis, quod ij qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium?

ſic currito, vt comprehendaris. Ego igitur ſic cur ro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aërem verberans: ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè cum aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. Item princeps Apoſtolorum Petrus: Satagite, inquit, vt per bona opera, certam veſtram vocationem & electioné faciatis. Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando. Vnde cõſtat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduerſari, qui dicunt iuſtum in omni bono opere ſaltem venialiter peccare: aut, quod eſt intolerabilius, pœnas æternas mereri: atque etiam eos, qui ſtatuunt in omnibus operibus iuſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitando, & ſeſe in ſtadio ad currẽdum cohortando, cum hoc vt in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam, cùm ſcriptum ſit: Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas, propter retributionem. Et de Moſe dicat Apoſtolus, quod reſpiciebat in remunerationem.

CAN. XII.

Prædeſtinationis temerariam præſumptionem cauendam eſſe.

Nemo quoque, quandiu in hac mortalitate viuitur, de arcano diuinæ prædeſtinationis myſterio vſque adeò præſumere debet, vt certo ſtatuat, ſe omnino eſſe in numero prædeſtinatorum: quaſi verum eſſet, quod iuſtificatus, aut amplius peccare non poſſit, aut ſi peccauerit, certam ſibi reſipiſcentiam promittere debeat. Nam niſi ex ſpeciali reuelatione ſciri nõ poteſt, quos Deus ſibi elegerit.

CAN. XIII.

De perſeuerantia munere.

Sim

Similiter de perſeuerantiæ munere, de quo ſcriptum eſt, Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit: quod quidem aliunde haberi non poteſt, niſi ab eo qui potens eſt, eum, qui ſtat, ſtatuere, vt perſeueranter ſtet, & eum qui cadit, reſtituere. nemo ſibi certi aliquid abſoluta certitudine polliceatur, tametſi in Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare & reponere omnes debẽt. Deus enim, niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere: veruntamen qui ſe exiſtimant ſtare, videant ne cadant, & cum timore ac tremore ſalutem ſuam operentur, in laboribus, in vigiliis, in eleemoſynis, in orationibus & oblationibus, in ieiuniis, in caſtitate. Formidare enim debent, ſcientes quod in ſpem gloriæ, & nondum in gloria renati ſunt, de pugna, quæ ſupereſt cum carne, cum mũdo, cum diabolo, in qua victores eſſe non poſſunt: niſi cum Dei gratia, Apoſtolo obtemperent dicenti: Debitores ſumus non carni, vt ſecundum carnem viuamus. Si enim ſecũdum carnem vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.

CAN. XIIII.

De lapſis, & eorum reparatione.

Qui verò ab accepta iuſtificationis gratia per peccatum exciderunt, rurſus iuſtificari poterũt, cùm excitante Deo, per pœnitentiæ ſacramẽtum merito Chriſti amiſſam gratiam recuperare procurauerint. Hic enim iuſtificationis modus, eſt lapſi reparatio, quam ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam ſancti Patres apte nuncuparunt. Etenim pro his qui poſt baptiſmum in peccata labuntur, Chriſtus Ieſus ſacramentum inſtituit pœnitentiæ, cum dixit,

Accipite ſpiritum ſanctum quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Vnde dicendum eſt, Chriſtiani hominis pœnitentiam poſt lapſum, multo aliam eſſe à baptiſmali, eámque continere non modo ceſſationem à peccatis, & eorum deteſtationem, aut cor contritum & humiliatum: verum etiam eorundem ſacramentalem confeſſionem, ſaltem in voto & ſuo tempore faciendam, & ſacerdotalem abſolutionem, itémque ſatisfactionem per ieiunia, eleemoſynas, orationes, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia: non quidem pro pœna æterna, quę vel ſacramento, vel ſacramenti voto vna cum culpa remittitur, ſed pro pœna temporali, quæ vt ſacræ literæ docent, non tota ſemper vt in baptiſmo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei quam acceperunt, ingrati, Spiritum ſanctum contriſtauerunt, & templum Dei violare non ſunt veriti. De qua pœnitentia ſcriptum eſt: Memor eſto vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Et iterum: Quæ ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur: & rurſus, Pœnitentiam agite: &, Facite fructus dignos pœnitentiæ.

CAN. XV.

Quolibet peccato mortali amitti gratiam, ſed non fidem.

Aduerſus etiam hominum quorundam callida ingenia, qui per dulces ſermones & benedictiones ſeducunt corda innocentiũ, aſſerendum eſt, non modo infidelitate, per quam & ipſa fides amittitur, ſed etiam quocunque alio mortali peccato, quamuis non amittatur fides, acceptam iuſtificationis gratiam amitti, diuinæ legis doctrinam defendendo, quæ à regno Dei non ſolum

lum infideles excludit, ſed & fideles quoque fornicarios, adulteros, molles, maſculorum concubitores, fures, auaros, ebrioſos, maledicos, rapaces, cæteroſque omnes, qui letalia committunt peccata: à quibus cum diuinæ gratiæ adiumento abſtinere poſſunt, & pro quibus à gratia Chriſti ſeparantur.

CAN. XVI.

De fructu iuſtificationis, hoc eſt, de merito bonorum operum, deque ipſius meriti ratione.

Hac igitur ratione iuſtificatis hominibus, ſiue acceptam gratiam perpetuo conſeruauerint, ſiue amiſſam recuperauerint, proponenda ſunt Apoſtoli verba, Abundantes in omni opere bono, ſcientes quod labor veſter non eſt inanis in Domino. Non enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri & dilectionis quam oſtendiſtis in nomine ipſius. Et, Nolite amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem. Atque ideo bene operantibus vſque in finem, & in Deo ſperantibus, proponenda eſt vita æterna, & tãquam gratia filiis Dei per Chriſtum Ieſum miſericorditer promiſſa, & tanquam merces ex ipſius Dei promiſſione, bonis ipſorum operibus & meritis fideliter reddenda. Hæc eſt enim illa corona iuſtitię, quã poſt ſuum certamen & curſum, repoſitam ſibi eſſe, aiebat Apoſtolus, à iuſto iudice ſibi reddendam, & non ſolum ſibi, ſed & omnibus, qui diligunt aduentum eius. Cum enim ille ipſe Chriſtus Ieſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, comitatur & ſubſequitur, & ſine qua nul

lo pacto Deo grata & meritoria eſſe poſſent nihil ipſis iuſtificatis amplius deeſſe credédum eſt, quo minus plené illis quidem operibus, quæ in Deo facta ſunt, diuinæ legi pro huius vitæ ſtatu ſatis feciſſe, & vitam æternam ſuo etiam tépore, ſi tamen in gratia deceſſerint, conſequendam, veré promeruiſſe cenſeantur, cum Chriſtus ſaluator noſter dicat: Si quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum, ſed fiet in eo fons aquę ſalientis in vitam æternam. Itaque neque propria noſtra iuſtitia, tanquam ex nobis propria, ſtatuitur, neque ignoratur aut repudiatur iuſtitia Dei. Quæ enim iuſtitia noſtra dicitur, quia per eam nobis inhærentem iuſtificamur, illa eadem Dei eſt, quia à Deo nobis infunditur per Chriſti meritum.

Neque verò illud omittendum eſt, quod licet bonis operibus in ſacris literis vſque adeo tribuatur, vt etiam, qui vni ex minimis ſuis potum aquæ frigidæ dederit, promittat Chriſtus eum non eſſe ſua mercede cariturum, & Apoſtolus teſtetur, Id quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis, abſit tamen, vt Chriſtianus homo in ſeipſo vel confidat vel glorietur, & non in Domino, cuius tanta eſt erga omnes homines bonitas, vt eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona. Et quia in multis offendimus omnes, vnuſquiſque ſicut miſericordiam & bonitatem, ita ſeueritatem, & iudicium ante oculos habere debet: neque ſeipſum aliquis etiam ſi nihil ſibi conſcius fuerit, iudicare: quoniam omnis hominum vita, non humano iudicio examinanda & iudicanda eſt, ſed Dei, qui illuminabit abſcondita tenebra-

rum, & maniſeſtabit conſilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo, qui, vt ſcriptum eſt, reddet vnicuique ſecundum opera ſua.

Poſt hanc catholicam de iuſtificatione doctrinam, quam niſi quiſque fideliter firmitérque receperit, iuſtificari non poterit, placuit ſanctæ Synodo hos canones ſubiiugere, vt omnes ſciãt, non ſolum quid tenere & ſequi, ſed etiam quid vitare & fugere debeant.

CANON I.

SI quis dixerit hominem ſuis operibus, quę vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fiant, abſque diuina per Chriſtum Ieſum gratia, poſſe iuſtificari corã Deo, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, ad hoc ſolum diuinã gratiam per Chriſtum Ieſum dari, vt facilius homo iuſtè viuere, ac vitam æternam promereri poſſit, quaſi per liberum arbitrium ſine gratia vtrunque, ſed ægre tamen & difficulter poſſit, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus ſancti inſpiratione, atque eius adiutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum, nihil cooperari, aſſentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam iuſtificationis gratiam ſe diſponat ac præparet, nec poſſe diſſentire, ſi velit, ſed velut inanime quoddam, nihil omnino agere, meréque paſſiuè ſe habere, Anathema ſit.

CAN. V.

Si quis liberum hominis arbitrium, poſt Adæ peccatum, amiſſum & extinctum eſſe dixerit, aut rem eſſe de ſolo titulo, imò titulum ſine re, figmentum denique à Satana inuectum in eccleſiam, Anathema ſit.

CAN. VI.

Si quis dixerit, non eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere, ſed mala opera, ita vt bona, Deum operari, non permiſſiue ſolum, ſed etiam propriè & per ſe, adeò vt ſit eius proprium opus, non minus perditio Iudæ, quam vocatio Pauli, Anathema ſit.

CAN. VII.

Si quis dixerit, opera omnia, quæ antè iuſtificationem fiunt, quacunque ratione facta ſint, verè eſſe peccata, vel odiũ Dei mereri: aut quanto vehementius quis nititur ſe diſponere ad gratiam, tanto eum grauius peccare, Anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis dixerit, gehennæ metum, per quam ad Dei miſericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à peccãdo abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores priores facere, Anathema ſit.

CAN. IX.

Si quis dixerit, ſola fide impium iuſtificari, ita vt intelligat nihil aliud requiri, quod ad iuſtificationis gratiam conſequendam coöperetur, & nulla ex parte neceſſe eſſe, eum ſuæ voluntatis motu præparari atque diſponi, Anathema ſit.

CAN. X.

Si quis dixerit, homines ſine Chriſti iuſtitia, per quam nobis meruit, iuſtificari, aut per eam ipſam formaliter iuſtos eſſe, Anathema ſit.

CAN. XI.

Si quis dixerit, hominem iuſtificari, vel ſola imputatione iuſtitię Chriſti, vel ſola peccatorum remiſſione, excluſa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per ſpiritum ſanctum diffundatur, atque illis inhæreat, aut etiam gratiam qua iuſtificamur, eſſe tantum fauorem Dei, Anathema ſit.

CAN. XII.

Si quis dixerit, fidem iuſtificantem nihil aliud eſſe, quàm fiduciã diuinæ miſericordiæ, peccata remittentis propter Chriſtum, vel eam fiduciam ſolam eſſe qua iuſtificamur, Anathema ſit.

CAN. XIII.

Si quis dixerit, omni homini ad remiſſionem peccatorum aſſequendam, neceſſarium eſſe vt credat certo & abſque vllã hæſitatione propriæ infirmitatis, & indiſpoſitionis, peccata ſibi eſſe remiſſa, Anathema ſit.

CAN. XIIII.

Si quis dixerit, hominem à peccatis abſolui ac iuſtificari certo credat, aut neminem verè eſſe iuſtificatum, niſi qui credit ſe eſſe iuſtificatum, & hac ſola fide abſolutionem & iuſtificationem perfici, Anathema ſit.

CAN. XV.

Si quis dixerit, hominem renatum & iuſtificatum, teneri ex fide ad credendum ſe certo eſſe ex numero prædeſtinatorum, Anathema ſit.

CAN. XVI.

Si quis magnum illud vſque in finem perſeuerantiæ donum ſe certò habiturum abſoluta & infallibili certitudine dixerit, niſi hoc ex ſpeciali reuelatione didicerit, Anathema ſit.

CAN. XVII.

Si quis iuſtificationis gratiam non niſi prædeſtinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos verò omnes qui vocantur, vocari quidem, ſed gratiam non accipere, vtpote diuina poteſtate prædeſtinatos ad malum, Anathema ſit.

CAN. XVIII.

Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam iuſtificato, & ſub gratia conſtituto, eſſe ad obſeruandum impoſſibilia, Anathema ſit.

CAN. XIX.

Si quis dixerit, nihil præceptum eſſe in Euangelio præter fidem, cætera eſſe indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, ſed libera, aut decem præcepta nihil pertinere ad Chriſtianos, Anathema ſit.

CAN. XX.

Si quis hominem iuſtificatum, & quantumlibet perfectum, dixerit non teneri ad obſeruantiam mandatorum Dei & Eccleſiæ, ſed tantum ad credendum: quaſi verò Euangelium ſit nuda, & abſoluta promiſſio vitæ æternæ, ſine cōditione obſeruationis mandatorum, Anathema ſit.

CAN. XXI.

Si quis dixerit, Chriſtum Ieſum à Deo hominibus datum fuiſſe, vt redemptorem cui fidant, non etiam vt legiſlatorem, cui obediant, Anathema ſit.

CAN. XXII.

Si quis dixerit iuſtificatum, vel ſine ſpeciali auxilio Dei in accepta iuſtitia perſeuerare poſſe, vel cum eo non poſſe, Anathema ſit.

CAN. XXIII.

Si quis hominem ſemel iuſtificatum, dixerit amplius peccare non poſſe, nec gratiam amittere,

re, atque ideo eum qui labitur & peccat, nunquam verè fuiſſe iuſtificatum: aut contra, poſſe in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, niſi ex ſpeciali Dei priuilegio, quemadmodum à beata virgine Maria tenet Eccleſia, Anathema ſit.

CANON XXIIII.

Si quis dixerit, iuſtitiam acceptam non conſeruari, atque etiam non augeri coram Deo per bona opera, ſed opera ipſa fructus ſolummodo & ſigna eſſe iuſtificationis adeptæ, non etiam ipſius augendæ cauſam, Anathema ſit.

CAN. XXV.

Si quis in quolibet bono opere iuſtum ſaltem venialiter peccare dixerit, aut quod intolerabilius eſt mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri, tantúmque ob id non damnari, quia Deus ea opera bona non imputet ad damnationem, Anathema ſit.

CAN. XXVI.

Si quis dixerit, iuſtos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta expectare & ſperare æternam retributionem à Deo, per eius miſericordiam, & Ieſu Chriſti meritum, ſi bene agendo, & diuina mandata cuſtodiendo vſque in finem perſeuerauerit, Anathema ſit.

CAN. XXVII.

Si quis dixerit, nullum eſſe mortale peccatum, niſi infidelitatis, aut nullo alio quantumuis graui & enormi, prętérquam infidelitatis peccato, ſemel acceptā gratiam amitti, Anathema ſit.

CAN. XXVIII.

Si quis dixerit, amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti, aut fidem quæ remanet, non eſſe veram fidem, licet non ſit viua,

aut eum qui fidem ſine charitate habet, non eſſe Chriſtianum, Anathema ſit.

CAN. XXIX.

Si quis dixerit, eum qui poſt baptiſmũ lapſus eſt, non poſſe per Dei gratiam reſurgere, aut poſſe quidem, ſed ſola fide amiſſam iuſtitiam recuperare ſine ſacramento pœnitentiæ, prout ſancta Romana & vniuerſalis Eccleſia, à Chriſto Domino & eius Apoſtolis edocta, huc vſque profeſſa eſt, ſeruauit & docuit, Anathema ſit.

CAN. XXX.

Si quis poſt acceptam iuſtificationis gratiam, cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, vt nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exoluendæ, vel in hoc ſeculo, vel in futuro in Purgatorio, antequam ad regna cœlorum aditus patere poſſit, Anathema ſit.

CAN. XXXI.

Si quis dixerit, iuſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur, Anathema ſit.

CAN. XXXII.

Si quis dixerit, hominis iuſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, vt non ſint etiam bona ipſius iuſtificati merita; aut ipſum iuſtificatum, bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & Ieſu Chriſti meritum, cuius membrum viuum eſt, fiunt, non verè mereri augmentum gratię, vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ ſi tamen in gratia deceſſerit, conſecutionem atque etiam gloriæ augmentum, Anathema ſit.

CAN. XXXIII.

Si quis dixerit, per hanc doctrinam Catholicam de Iuſtificatione, à ſancta Synodo hoc præ-

ſenti decreto expreſſam, aliquá ex parte gloriæ Dei, vel meritis Ieſu Chriſti Domini noſtri derogari, & non potius veritatem fidei noſtræ, Dei denique ac Ieſu Chriſti gloriam illuſtrari, Anathema ſit.

Decretum reformationis in eadem ſexta Seßione.

QVia integritas Præſidentium, ſalus eſt ſubditorum, monet ſancta Synodus omnes Patriarchalibus, Primitialibus, Metropolitanis & Cathedralibus eccleſiis quibuſcũque quouis nomine ac titulo præfectos, vt attendentes ſibi & vniuerſo gregi, in quo Spiritus ſanctus poſuit eos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo, vigilent ſicut Apoſtolus præcipit, in omnibus laborent, & miniſteriũ ſuum impleant. Implere autem ſe non poſſe ſciant, ſi greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant, atque ouium ſuarum, quarum ſanguis de eorum manibus eſt requirendus à ſupremo iudice, cuſtodiæ minime incumbant: Cùm certiſſimum ſit, non admitti paſtoris excuſationem, ſi lupus oues comedit, & paſtor neſcit. At verò quia nõnulli reperiuntur, qui propriæ ſalutis immemores, terrenáq; cœleſtibus præferentes, in diuerſis curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium ſollicitudine (ouili derelicto) occupantur. Placuit antiquos Canones aduerſus non reſidentes promulgatos, innouare, & in hunc modum ſtatuere atque ſancire.

CAN. I.

SI quis à Patriarchali, Primitiali, Metropolitana ſeu Cathedrali eccleſia, ſibi quocunq; titulo, cauſa, nomine ſeu iure commiſſa, quacunque illa dignitate, gradu & præeminẽtia præfulgeat,

(legitimo impedimento, ſeu iuſtis & rationabilibus cauſis ceſſantibus) ſex menſibus continuis extra ſuam diœceſim morando abfuerit, quartæ partis fructuum vnius anni, fabricæ Eccleſiæ & pauperibus loci, per ſuperiorem eccleſiaſticum applicandorũ pœnam, ipſo iure incurrat. Quod ſi per alios ſex menſes, in huiuſmodi abſentia perſeuerauerit, aliam quartam partem fructuum ſimiliter applicandam, eo ipſo amittat. Creſcente verò contumacia, (vt ſeueriori ſacrorum Canonum cenſuræ ſubiiciatur) Metropolitanus ſuffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum verò abſentem ſuffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens, ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ, eo ipſo incurrenda, infra tres menſes per literas ſeu nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur: qui in ipſos abſentes (prout cuiuſque minor aut maior contumacia exegerit) ſuæ ſupremæ ſedis auctoritate animaduertere, & Eccleſiis ipſis de paſtoribus vtilioribus prouidere poterit, ſicut in Domino nouerit ſalubriter expedire.

CAN. II.

Epiſcopi inferiores, quæuis beneficia eccleſiaſtica, perſonalem reſidentiã de iure ſiue conſuetudine exigentia, in titulum ſiue commendam obtinentes, ab eorum ordinariis (quemadmodum eis pro bono eccleſiarum regimine, & diuini cultus augmento, locorum & perſonarum qualitate penſata, expediẽs videbitur) opportunis iuris remediis reſidere cogantur: nulliquè priuilegia ſeu indulta perpetua de non reſidendo, aut de fructibus in abſentia percipiendis ſuffragentur. Indulgentiis verò & diſpenſationibus temporalibus ex veris & rationabilibus cauſis

tantum

tantum conceſſis, & coram ordinario loci legitime probandis, in ſuo robore permanſuris. Quibus caſibus, nihilominus officium, ſit Epiſcoporum, tanquam in hac parte à ſede Apoſtolica delegatorũ, prouidere, & per deputationem idoneorum vicariorum, & congruæ portionis fructuum aſſignationem, cura animarum nullatenus negligatur: nemini, quo ad hoc, priuilegio ſeu exemptione quacunque ſuffragante.

CAN. III.

Eccleſiarum Prælati, ad corrigendum ſubditorum exceſſus, prudenter & diligenter intendãt & nemo clericus ſecularis, vel cuiuſuis ordinis perſonalis, vel regularis extra monaſterium degens, etiam ſui ordinis priuilegij prætextu tutus cenſeatur, quo minus, ſi deliquerit, ab ordinario loci (tanquam ſuper hoc à ſede Apoſtolica delegato) ſecundum canonicas ſanctiones viſitari, puniri & corrigi valeat.

CAN. IIII.

Capitula Cathedralium & aliarum maiorum eccleſiarum, illarũmque perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, iuramentis, concordiis, (quæ tantum ſuos obligent auctores, non etiam ſucceſſores) tueri ſe poſſint, quo minus à ſuis Epiſcopis & aliis maioribus Prælatis, per ſeipſos ſolos, vel illis quibus ſibi videbitur adiunctis, iuxta canonicas ſanctiones, toties quoties opus fuerit, viſitari, corrigi & emendari, etiam auctoritate Apoſtolica, poſſint & valeant.

CAN. V.

Nulli epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia, & in

perſonas eidem ordinario ſubiectas tantum. Si ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio pontificalium, & ſic ordinati, ab executione ordinum, ſint ipſo iure ſuſpenſi.

SEPTIMA SESSIO. DEcretum de Sacramentis Eccleſiæ, Die tertia Martij. 1547.

AD conſummationem ſalutaris de Iuſtificatione doctrinæ, quæ in præcedenti proxima ſeſſione, vno omniũ Patrum conſenſu promulgata fuit, conſentaneum viſum eſt de ſanctiſſimis Eccleſię ſacramentis agere, per quæ omnis vera iuſtitia vel incipit, vel incœpta augetur, vel amiſſa reparatur. Propterea ſacroſancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in ſpiritu ſancto legitimè congregata, præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ ſedis Legatis, ad errores eliminandos & extirpãdas hæreſes, quę circa ſanctiſſima ipſa ſacramenta hac noſtra tempeſtate, tum de damnatis, olim à Patribus noſtris, hæreſibus ſuſcitatæ, tum etiam de nouo adinuentæ ſunt, quæ Catholicæ Eccleſię puritati, & animarum ſaluti magnopere officiunt, ſanctarũ ſcripturarum doctrinæ, Apoſtolicis traditionibus atque aliorũ Conciliorum & Patrum conſenſui adhærendo, hos præſentes Canones ſtatuendos & decernendos cenſuit, reliquos qui ſuperſunt ad cœpti operis perfectionem, deinceps diuino ſpiritu adiuuante editura.

Canones de Sacramentis in genere.

CAN. I.

SI quis dixerit, Sacramenta nouæ legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto domino noſtro

inſtit

inſtituta, aut eſſe plura vel pauciora quàm ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam vnctionem, Ordinem & Matrimonium, aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe verè & propriè ſacramentum, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, ea ipſa nouæ legis ſacramenta, à ſacramentis antiquæ legis non differre, niſi quia cæremoniæ ſunt aliæ, & alij ritus externi, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, hæc ſeptem ſacramenta, ita eſſe inter ſe paria, vt nulla ratione aliud ſit alio dignius, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis dixerit, ſacramenta nouæ legis nō eſſe ad ſalutem neceſſaria, ſed ſuperflua, & ſine eis aut eorum voto per ſolam fidē homines à Deo gratiam iuſtificationis adipiſci, licet omnia ſingulis neceſſaria non ſint, Anathema ſit.

CAN. V.

Si quis dixerit, hæc ſacramenta propter ſolam fidem nutriendam inſtituta fuiſſe, Anathema ſit.

CAN. VI.

Si quis dixerit, ſacramenta nouæ legis nō continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam, non ponentibus obicem, non conferre, quaſi ſigna tãtum externa ſint acceptæ per fidem gratiæ vel iuſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernentur fideles ab infidelibus, Anathema ſit.

CAN. VII.

Si quis dixerit, non dari gratiam per huiuſmodi ſacramenta ſemper & omnibus, quantum

eſt ex parte Dei, etiam ſi rite ea ſuſcipiant, ſed aliquando & aliquibus, Anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis dixerit, per ipſa nouæ legis ſacramenta ex opere operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem diuinæ promiſſionis, ad gratiam conſequendam ſufficere, Anathema ſit.

CAN. IX.

Si quis dixerit, in tribus ſacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale & indelebile, vnde ea iterari non poſſunt, Anathema ſit.

CAN. X.

Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus Sacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem, Anathema ſit.

CAN. XI.

Si quis dixerit, in miniſtris, dum ſacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intẽtionem ſaltẽ faciendi quod facit Eccleſia, Anathema ſit.

CAN. XII.

Si quis dixerit, miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad ſacramentum conficiendum aut conferẽdum pertinent, ſeruauerit, non conficere aut conferre ſacramentum, Anathema ſit.

CAN. XIII.

Si quis dixerit, receptos & approbatos, Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſolenni adminiſtratione ſacramentorum adhiberi cõſuetos, aut contemni, aut peccato à miniſtris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque Eccleſiarum paſtorem mutari poſſe, Anathema ſit.

CAN.

CAN. I.

De Baptiſmo.

SI quis dixerit, Baptiſmũ Ioannis habuiſſe eandẽ vim cum Baptiſmo Chriſti, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, aquam veram & naturalẽ non eſſe de neceſſitate Baptiſmi, atque ideo verba illa Domini noſtri Ieſu Chriſti, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, ad metaphorã aliquam detorſerit, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, in Eccleſia Romana, quæ omnium Eccleſiarum mater eſt & magiſtra, nõ eſſe veram de Baptiſmi Sacramento doctrinam, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis dixerit, Baptiſmum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris & filij & ſpiritus ſancti, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum Baptiſmum, Anathema ſit.

CAN. V.

Si quis dixerit, Baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt, non neceſſarium ad ſalutem, Anathema ſit.

CAN. VI.

Si quis dixerit, Baptizatum non poſſe etiam ſi velit, gratiam amittere, quantumcunque peccet, niſi nolit credere, Anathema ſit.

CAN. VII.

Si quis dixerit, Baptizatos, per Baptiſmũ ipſum ſolius tantum debitores fidei fieri, non autẽ vniuerſæ legis Chriſti ſeruandæ, Anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis dixerit, Baptizatos liberos eſſe ab omnibus ſanctæ Eccleſiæ præceptis, quæ vel ſcripta vel tradita ſunt, ita vt ea obſeruare non tenean-

tur, niſi ſe ſua ſponte illis ſubmittere voluerint, Anathema ſit.

CAN. IX.

Si quis dixerit, ita reuocandos eſſe homines ad Baptiſmi ſuſcepti memoriã, vt vota omnia, quæ poſt Baptiſmum fiunt, vi promiſſionis in Baptiſmo ipſo iam factæ, irrita eſſe intelligant, quaſi per ea & fidei quam profeſſi ſunt, detrahatur, & ipſi Baptiſmo, Anathema ſit.

CAN X.

Si quis dixerit, peccata omnia, quæ poſt Baptiſmum fiunt, ſola recordatione & fide ſuſcepti Baptiſmi vel dimitti, vel venialia fieri, Anathema ſit.

CAN. XI.

Si quis dixerit, verè & ritè collatum Baptiſmũ iterandum eſſe illi, qui apud infideles fidẽ Chriſti negauerit, cùm ad Pœnitentiam conuertitur, Anathema ſit.

CAN. XII.

Si quis dixerit, neminẽ eſſe baptizandum, niſi ea ætate qua Chriſtus baptizatus eſt, vel in ipſo mortis articulo, Anathema ſit.

CAN. XIII.

Si quis dixerit, paruulos, eò quòd actum credendi non habent, ſuſcepto Baptiſmo inter fideles computandos non eſſe, ac propterea cùm ad annos diſcretionis peruenerint, eſſe baptizãdos, aut præſtare omitti eorum baptiſma, quàm eos non actu proprio credentes, baptizari in ſola fide Eccleſiæ, Anathema ſit.

CAN. XIIII.

Si quis dixerit, huiuſmodi paruulos, baptizatos, cùm adoleuerint, interrogandos eſſe, an ratum haberi velint, quod patrini eorum nomine,

dum

dum baptizarentur, polliciti ſunt, & vbi ſe nolle reſponderint, ſuo eſſe arbitrio relinquēdos, nec alia interim pœna ad Chriſtianam vitam cogēdos, niſi vt ab Euchariſtiæ aliorúmque Sacramentorum perceptione arceantur, donec reſipiſcant, Anathema ſit.

CAN. I.

De Confirmatione.

SI quis dixerit, Confirmationem baptizatorū otioſam cæremoniam eſſe, & non potius verum & proprium ſacramentum, aut olim nihil aliud fuiſſe, quàm catecheſim quādam, qua adoleſcentiæ proximi, fidei ſuæ rationem coram Eccleſia exponebant, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, iniurios eſſe Spiritui ſancto eos, qui ſacro Confirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, ſanctæ Confirmationis ordinarium miniſtrum, non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemuis ſimplicem ſacerdotem, Anathema ſit.

DECRETVM SECVNDVM DE reformatione, in eadem ſeptima ſeſſione.

Septima ſeßio ſub Paulo 3.

EAdem ſacroſancta Synodus, incœptum reformationis & reſidētiæ negotium, ad Dei laudem & Chriſtianæ religionis incremētum proſequi intendens, vt ſequitur, ſtatuendum cenſuit, ſalua ſemper in omnib⁹ ſedis Apoſtolicæ authoritate.

CAN. I.

AD Cathedralium Eccleſiarū regimen, nullus niſi ex legitimo matrimonio natus, & ætate

viam vnionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine & titulo contra formam ſacrorum Canonum, & præſertim conſtitutionis Innocentij tertij (quæ incipit, De multa) recipere ac ſimul retinere præſumpſerit, beneficiis ipſis iuxta ipſius conſtitutionis diſpoſitionem ipſo iure, etiam præſentis Canonis vigore, priuatus exiſtat.

CAN. V.

Ordinarij locorum quoſcunque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, diſpenſationes ſuas exhibere diſtrictè compellant, & alias procedant iuxta Conſtitutioné Gregorij decimi, in generali Lugdunenſi Concilio editam (quæ incipit, Ordinarij) quam eadem ſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat: addens inſuper, quod ipſi Ordinarij etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruè protinus fructuum aſſignationem omnino prouideant, vt animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipſa debitis obſequiis minime defraudentur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus quibuſcunque etiam cum iudicum ſpecialium deputatione, & illorum inhibitionibus in præmiſſis nemini ſuffragantibus.

CAN. VI.

Vniones perpetuæ à quadraginta annis citra factæ, examinari ab ordinariis tanquam à ſede Apoſtolica delegatis, poſſint, & quæ per ſubreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Ille verò, quæ à dicto tempore citra conceſſæ, nondum in toto vel in parte ſortitæ ſunt effectum, & quæ deinceps ad cuiuſuis inſtantiā fient, niſi eas ex legitimis, aut alias

rationabilibus cauſis coram loci ordinario, vocatis quorum intereſt, verificandis factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtẽtæ præſumantur: ac propterea, niſi aliter à ſede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

CAN. VII.

Beneficia Eccleſiaſtica curata, quę Cathedralibus, Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel monaſteriis, beneficiis, ſeu collegiis, aut piis locis quibuſcunque perpetuo vnita & annexa reperiuntur, ab ordinariis locorum annis ſingulis viſitentur: qui ſollicitè prouidere procurẽt, vt per idoneos vicarios etiã perpetuos, niſi ipſis Ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipſorum Ordinariorum, portione, etiam ſuper certa re aſſignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegiis, exẽptionibus, etiam cum iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuſcũque in præmiſſis minime ſuffragantibus.

CAN. VIII.

Locorũ ordinarij eccleſias quaſcũque quomodolibet exemptas auctoritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, & opportunis iuris remediis prouidere, vt quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarũ, ſi qua illis immineat, aliiſque debitis obſequiis minimè defraudentur, appellationibus, priuilegiis, conſuetudinibus, etiã ab immemorabili tempore præſcriptis, iudicum deputationibus, vel illorum inhibitionibus penitus excluſis.

CAN. IX.

Ad maiores Eccleſias promoti, munus conſecrationis infra tempus à iure ſtatutum ſuſcipiāt, & prorogationes vltra ſex menſes cōceſſæ, nulli ſuffragentur.

CAN. X.

Non licet Capitulis eccleſiarum, ſede vacāte, infra annum à die vacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimiſſorias, ſeu reuerendas, vt aliqui vocant, tam ex iuris communis diſpenſatione, quàm cuiuſuis priuilegij conſuetudinis vigore, alicui qui beneficij eccleſiaſtici recepti ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit concedere. Si ſecus fiat, capitulum contrauenièns eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto: & ſic ordinati, ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudeant: in maioribus verò, ab executione ordinum, ad beneplacitum futuri prælati, ſint ipſo iure ſuſpenſi.

CAN. XI.

Facultates de promouēdo à quocunque, non ſuffragētur, niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam à propriis Epiſcopis ordinari nō poſſint, in literis exprimendam: & tunc non ordinentur, niſi ab Epiſcopo in ſua diœceſi reſidente, aut pro eo pontificalia exercente, & diligenti præuio examine.

CAN. XII.

Facultates de non promouendo, præterquàm in caſibus à iure expreſſis conceſſæ, ad annum tantum ſuffragentur.

CAN. XIII.

Præſentati, ſeu electi, vel nominati à quibuſuis eccleſiaſticis perſonis, etiā ſedis Apoſtolicæ

nuntiis, ad quæuis Eccleſiaſtica beneficia non inſtituantur, nec confirmentur, neque admittantur etiam prætextu cuiuſuis priuilegij ſeu conſuetudinis, etiam ab immemorabili tempore præſcriptæ, niſi fuerint prius à locorum Ordinariis examinati & idonei reperti, & nullus appellationis remedio ſe tueri poſſit, quo minus examen ſubire teneatur: præſentatis tamen, electis, ſeu nominatis ab vniuerſitatibus ſeu collegiis generalium ſtudiorum exceptis.

CAN. XIIII.

In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij quarti (quæ incipit, Volentes) in generali Concilio Lugdunenſi edita, ſeruetur: quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit & innouat, addendo inſuper, quòd in ciuilibus cauſis mercedum & miſerabilium perſonarum, clerici ſeculares aut regulares extra monaſterium degentes, quomodolibet exempti (etiam ſi certum iudicem à ſede Apoſtolica deputatum in partibus habeant: in aliis verò, ſi ipſum iudicem non habuerint) coram locorum Ordinariis, tanquàm in hoc ab ipſa ſede delegatis, conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſint, priuilegiis, exemptionibus, cõſeruatorũ deputationibus, & eorum inhibitionibus, aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.

CAN. XV.

Curent Ordinarij, vt hoſpitalia quæcunque à ſuis adminiſtratoribus (quocunque illi nomine cenſeantur, etiam quomodolibet exemptis) fideliter & diligenter gubernentur, conſtitutionis Concilij Viẽnenſis (quę incipit, Quia contingit) forma ſeruata: quam quidem conſtitutionem eadem ſancta Synodus innouandam dixit & in-

nouat,

nouat, cum derogationibus in ea contentis.

Hucuſque progreſſum fuit Concilium Tridentinum ſub Paulo tertio, (à quo poſtea Bononiã tranſlatum, & illic eſt intermiſſum) Interim verò Paulus ipſe è medio ſublatus, ſucceſſorem habuit Iulium tertium, à quo poſtea conuocatum eſt iterum in eandem ciuitatem Bononienſem, & vocati omnes quorum intereſt Concilij celebratio: nihil tamen eſt actum, propter Patrum paucitatem, & alias quæ ſuperuenerunt cauſas, & diuerſis ſeſſionibus tantum decretum eſt, vt amplius protraheretur tempus, quouſque tandem viſum fuit Iulio Pontifici, hortante eum Carolo quinto Imperatore, vt rurſus Tridentum Concilium reuocaretur: coacti ſunt igitur Tridenti, ſub Iulio 3. Pontifice Maximo: & prima ſeſſione aperta Calendas Maij. 1551. Creſcentius Cardinalis & Legatus Pontificis, rogauit Patres an placeret Concilium reaſſumi, & procedendum eſſe ad vlteriora, reſponſumque à Patribus, Placet.

SECVNDA SESSIO SVB Iulio 3. Calend. Septembris. 1551.

PRorogantur hac Seſſione decreta, vſque ad vndecimum Octobris diem, vt Germani Epiſcopi, & aliarũ nationũ qui expectabant intereſſe poſſent.

SESSIONIS TERTIAE SVB Iulio. 3. 11. Octobris. 1551. Decretum de ſanctiſſimo Euchariſtiæ ſacramento.

CVpit Sacroſancta Synodus, ſtirpitus conuellere zizaniam, exectabilium errorum & Schiſmatum, quam inimicus homo his noſtris calamito-

ſtis temporibus,in doctrina fidei,vſu & cultu ſacroſanctæ Euchariſtiæ ſuperſeminauit: quam alioqui Saluator noſter in Eccleſia ſua tanquam Symbolum reliquit eius vnitatis & charitatis, qua Chriſtianos omnes inter ſe coniunctos & copulatos eſſe voluit. Itaque ſanam & ſynceram illam de venerabili & diuino hoc Sacramento Euchariſtiæ doctrinam tradens, quam ſemper Catholica Eccleſia ab ipſo Ieſu Chriſto Domino noſtro, & ab eius Apoſtolis erudita, atque à Spiritu ſancto indies illi omnem veritatem ſuggerente edocta, retinuit, & ad finem vſque ſeculi conſeruabit, omnibus Chriſti fidelibus interdicit, ne poſthac de ſanctiſſima Euchariſtia, aliter credere, docere, aut prędicare audeant, quàm vt eſt hoc præſenti decreto declaratum atque definitum.

CAN. I.

De reali præſentia Domini noſtri Ieſu Chriſti in Euchariſtia Sacramento.

PRincipio docet Sancta Synodus, & apertè ac ſimpliciter profitetur, in almo ſanctæ Euchariſtiæ ſacramento, poſt panis & vini conſecrationem, D.N. Ieſum Chriſtum, verum Deum atque hominem, verè realiter ac ſubſtãtialiter ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium contineri. Nec enim hæc inter ſe pugnant, vt ipſe Saluator noſter ſemper ad dexteram Patris in cœlis aſſideat, iuxta modum exiſtendi naturalem, & vt multis nihilominus aliis in locis ſacramentaliter præſens ſua ſubſtantia nobis adſit, ea exiſtendi ratione, quã etſi verbis exprimere vix poſſumus, poſſibilem tamen eſſe Deo, cogitatione per fidem illuſtrata, aſſequi poſſumus, & conſtantiſſimè credere debemus. Ita enim maiores noſtri

omn

omnes, quotquot in vera Chriſti Eccleſia fuerunt, qui de ſanctiſſimo hoc Sacramẽto diſſerue runt, apertiſſimè profeſſi ſunt, hoc tam admirabile Sacramentum, in vltima cœna, redemptorem noſtrum inſtituiſſe, cum poſt panis viníque benedictionem, ſe ſuum ipſius corpus illis præbere, ac ſuum ſanguinem diſertis ac perſpicuis verbis, teſtatus eſt. Quæ verba à ſanctis Euangeliſtis commemorata, & à Diuo Paulo poſtea repetita, cum propriam illam & apertiſſimam ſignificationem præ ſe ferant, ſecundum quam à Patribus intellecta ſunt, indigniſſimum ſanè flagitium eſt, ea à quibuſdam contentioſis & prauis hominibus ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas carnis & ſanguinis Chriſti negatur, contra vniuerſum Eccleſiæ ſenſum detorqueri: quæ tanquam columna & firmamentum veritatis, hæc ab impiis hominibus excogitata commenta, velut Satanica deteſtata eſt, grato ſemper & memores animo præſtantiſſimum hoc Chriſti beneficium agnoſcens.

CAN. II.

De ratione inſtitutionis huius ſanctiſſimi Sacramenti.

Ergo Saluator noſter diſceſſurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramẽtum hoc inſtituit, in quo diuitias diuini ſui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum: & in illius ſumptione colere nos ſui memoriã præcepit, ſuamque annunciare mortem, donec ipſe ad iudicandum mundum veniat. Sumi autẽ voluit ſacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viuentes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipſe viuet propter me: & tanquam

antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præſeruemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ & perpetuæ fœlicitatis, adeoque ſymbolum vnius illius corporis, cuius ipſe caput exiſtit, cuiq; nos tanquã membra, arctiſſima fidei, ſpei & charitatis connexione aſtrictos eſſe voluit, vt idipſum omnes diceremꝰ, neq; eſſent in nobis ſchiſmata.

CAN. III.

De excellentia ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſuper reliqua ſacramenta.

Commune hoc quidem eſt ſanctiſſimæ Euchariſtiæ cum cæteris ſacramentis, ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inuiſibilis gratiæ formam viſibilem: verùm illud in ea excellens & ſingulare reperitur, quo reliqua ſacramenta, tunc primùm ſanctificandi vim habent, cùm quis illis vtitur: at in Euchariſtia ipſa, ſanctitatis auctorante vſum eſt. Nondum enim Euchariſtiam de manu Domini, Apoſtoli ſuſceperant, cùm verè tamen ipſe affirmaret, corpus ſuũ eſſe quod præbebat. Et ſemper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque eius ſanguinem ſub panis & vini ſpecie, vna cum ipſius anima & diuinitate exiſtere: ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub vini ſpecie ex vi verborum: ipſum autem corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie panis, animámque ſub vtraque, vi naturalis illius connexionis & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini, qui iam ex mortuis reſurrexit, non amplius moriturus, inter ſe copulantur: diuinitatem porrò propter admirabilem illam eius cum corpore & anima hypoſtaticam vnionem. Quapropter veriſſimum eſt, tantundẽ

ſub

ſub altera ſpecie, atque ſub vtraque contineri: totus enim & integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & ſub quauis ipſius ſpeciei parte: totus item ſub vini ſpecie, & ſub eius partibus exiſtit.

CAN. IIII. *De tranſſubſtantiatione.*

Quoniã autem Chriſtus redẽptor noſter corpus ſuũ, id quod ſub ſpecie panis offerebat, verè eſſe dixit, ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idq; nunc denuò ſancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis & vini, cõuerſionem fieri totius ſubſtantiæ panis, in ſubſtãtiam corporis Chriſti Domini noſtri, & totius ſubſtãtiæ vini, in ſubſtantiam ſanguinis eius: quæ conuerſio conuenienter & propriè à ſancta Catholica Eccleſia, Tranſſubſtantiatio eſt appellata.

CAN. V.

De cultu & veneratione huic ſanctiſſimo Sacramento exhibenda.

Nullus itaq; dubitandi locus relinquitur, cùm omnes Chriſti fideles, pro more in Catholica Eccleſia ſemper recepto, latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic ſanctiſſimo Sacramento in veneratione adhibeant. Neque enim minus eſt adorandum, quod fuerit à Domino, vt ſumatur, inſtitutum. Nam illum eundem Deum præſentem in eo adeſſe credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum, dicit, Et adorẽt eum omnes angeli Dei: quem Magi procidentes adorauerunt: quem denique in Galilæa ab Apoſtolis adoratum fuiſſe, ſcriptura teſtatur.

Declarat præterea ſancta Synodus, piè & religioſe admodum in Dei Eccleſia inductum fuiſſe hunc morem, vt ſingulis annis peculiari quodam & feſto die præcelſum hoc & venerabile Sacramentum ſingulari veneratione ac ſolenni-

tate celebraretur, vtq; in proceſſionibus reuerenter & honorificè illud per vias & loca publica circunferretur. Aequiſſimum eſt enim ſacros aliquos ſtatutos eſſe dies, cùm Chriſtiani omnes, ſingulari ac rara quadam ſignificatione gratos & memores teſtētur animos, erga cōmunem Dominū & redemptorē, pro tam ineffabili & planè diuino beneficio, quo mortis eius victoria & triumphus repræſentatur. Ac ſic quidē oportuit victricem veritatē de mendacio & hæreſi triumphum agere, vt eius aduerſarij in conſpectu tanti ſplendoris, & in tanta vniuerſæ Eccleſiæ lætitia poſiti, vel debilitati & fracti tabeſcant, vel pudore affecti & confuſi aliquando reſipiſcant.

CAN. VI.

De aſſeruando Euchariſtiæ Sacramento, & ad infirmos deferendo.

Conſuetudo aſſeruandi in ſacrario ſanctam Euchariſtiam, adeo antiqua eſt, vt eam ſeculum etiam Nicæni Concilij agnouerit. Porrò deferri ipſam ſacram Euchariſtiam ad infirmos, & in hunc vſum in Eccleſiis conſeruari, præterquàm quod cum ſumma æquitate & ratione coniunctum eſt, tum multis in Conciliis præceptum inuenitur, & vetuſtiſſimo Catholicæ Eccleſiæ more eſt obſeruatum. Quare ſancta hæc Synodus retinendum omnino ſalutarem hunc & neceſſarium morem ſtatuit.

CAN. VII.

De præparatione quæ adhibenda eſt, vt dignè quis ſanctam Euchariſtiam percipiat.

Si nō decet ad ſacras vllas functiones quempiam accedere niſi ſanctè, certè quo magis ſanctitas & diuinitas cœleſtis huius Sacramēti viro Chriſtiano comperta eſt, & eò diligentius caue-

re

ſe ille debet, ne abſque magna reuerentia & ſanctitate, ad id percipiendum accedat: præſertim cum illa plena formidinis verba apud Apoſtolum legamus, Qui manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit, non diiudicãs corpus Domini. Quare cõmunicare volenti, reuocandum eſt in memoriam eius præceptum, Probet autem ſeipſum homo. Eccleſiaſtica autẽ conſuetudo declarat eam probationem neceſſariã eſſe, vt nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumuis ſibi contritus ſibi videatur, abſque præmiſſa Sacramentali confeſſione, ad ſacram Euchariſtiã accedere debeat quod à Chriſtianis omnibus, etiam ab eis ſacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc ſancta Synodus perpetuo ſeruandũ eſſe decreuit, modo non deſit illis copia confeſſoris. Quod ſi neceſſitate vrgente ſacerdos abſque præuia confeſſione celebrauerit, quamprimum confiteatur.

CAN. VIII.

De vſu admirabilis huius Sacramenti.

Quo ad vſum autem, rectè & ſapienter Patres noſtri tres rationes hoc ſanctum Sacramentum accipiendi diſtinxerunt. Quoſdam enim docuerunt ſacramentaliter duntaxat id ſumere, vt peccatores: alios autem ſpiritualiter, illos nimirũ, qui voto propoſitum illum cœleſtem panem edentes, fide viua, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & vtilitatem ſentiunt. Tertios porrò ſacramentaliter ſimul & ſpiritualiter: ij autem ſunt, qui ita ſe prius probant & inſtruunt, vt veſtem nuptialem induti, ad diuinam hanc menſam accedant. In ſacramentali autẽ ſumptione in Eccleſia Dei mos fuit, vt Laici à ſacerdotibus communionem acciperent,

ſacerdotes autem celebrantes ſeipſos commu-nicarent:qui mos, tanquam ex traditione Apoſtolica deſcēdens, iure ac merito retineri debet.

Demum verò paterno affectu admonet ſancta Synodus,hortatur,rogat,obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, vt omnes & ſinguli, qui Chriſtiano nomine cenſentur, in hoc vnitatis ſigno,in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiæ ſymbolo iam tandem aliquando conueniant & concordent: memoréſque tantæ maieſtatis & tam eximij amoris Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui dilectam animam ſuam in noſtræ ſalutis pretium, & carnem ſuam nobis dedit ad manducandum, hæc ſacra myſteria corporis & ſanguinis eius, ea fidei conſtantia & firmitate, ea animi deuotione, ea pietate & cultu credant & venerentur, vt panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint, & is verè eis ſit animi vita,& perpetua ſanitas mentis: cuius vigore cōfortati, ex huius miſeræ peregrinationis itinere,ad cœleſtē patriā peruenire valeant,eundē panē angelorū,quem modo ſub panis velaminibus edunt,abſque vllo velamine mādueaturi.

Quoniā autē non eſt ſatis veritatē dicere, niſi & detegātur & refellātur errores,placuit ſanctæ Synodo hos Canones ſubiūgere, vt omnes iam agnita doctrina catholica, intelligant quoque, quæ ab illis hæreſes caueri vitariquè debeant.

CAN. I.

De Sacramento Euchariſtia.

SI quis negauerit in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento,cōtineri verè, realiter & ſubſtantialiter corpus & ſanguinē,vna cū anima & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti,ac proinde totum Chriſtū,ſed dixerit tantūmodo eſſe in eo,vt

in ſig

in ſigno, vel figura, aut virtute, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, in ſacroſanctæ Euchariſtię ſacramento remanere ſubſtantiam panis & vini, vna cũ corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, negaueritque mirabilem illam & ſingularem conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dũtaxat ſpeciebus panis & vini: quã quidem cõuerſioné, Catholica Eccleſia aptiſſimè Tranſſubſtantiationem appellat.

CAN. III.

Si quis negauerit in venerabili Sacramento Euchariſtię ſub vnaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cuiuſcunque ſpeciei partibus ſeparatione facta totum Chriſtum contineri, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis dixerit, peracta conſecratione in admirabili Euchariſtiæ ſacraméto non eſſe corpus & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſed tantum in vſu dum ſumitur, nõ autem ante vel poſt: & in hoſtiis ſeu particulis conſecratis, quæ poſt communionem reſeruantur vel ſuperſunt, non remanere verum corpus Domini, Anathema ſit.

CAN. V.

Si quis dixerit, vel præcipuum fructũ ſanctiſſimæ Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorũ, vel ex ea nõ alios effectus prouenire, Anathema ſit.

CAN. VI.

Si quis dixerit, in ſancto Euchariſtiæ ſacramento Chriſtum vnigenitũ Dei filium non eſſe cultu Latriæ etiam externo adorandum, atque ideo nec feſtiua peculiari celebritate venerandũ, neque in proceſſionibus ſecundum laudabilem, & vniuerſalem Eccleſiæ ſanctæ ritum & conſue-

tudinem ſolenniter circumgeſtandum, vel non publicè, vt adoretur, populo proponendum, & eius adoratores eſſe idololatras, Anathema ſit.

CAN. VII.

Si quis dixerit, nó licere ſacram Euchariſtiam in ſacrario reſeruari, ſed ſtatim poſt conſecrationem aſtantibus neceſſario diſtribuendam, aut non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur, Anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis dixerit, Chriſtum in Euchariſtia exhibitum, ſpiritualiter tantum manducari, & non etiam ſacramentaliter ac realiter, Anathema ſit.

CAN. IX.

Si quis negauerit, omnes & ſingulos Chriſti fideles vtriuſque ſexus, cùm ad annos diſcretionis peruenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum, iuxta præceptum ſanctæ matris Eccleſiæ, Anathema ſit.

CAN. X.

Si quis dixerit, non licere ſacerdoti celebranti ſeipſum communicare, Anathema ſit.

CAN. XI.

Si quis dixerit, ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, Anathema ſit. Et ne tantum ſacramentum indignè, atque ideo in mortem & condemnationem ſumatur, ſtatuit atque declarat ipſa ſancta Synodus, illis, quos cóſcientia peccati mortalis grauat quãtumcunq; etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia confeſſoris, neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiã publicè diſputando defendere præſumpſerit, eo

Ipſo

ipſo excommunicatus exiſtat.

Decretum ſuper reformationē in eadem ſeſſione.

EAdem ſancta Tridentina Synodus, intēdens nōnulla ſtatuere, quæ ad iuriſdictionem pertinent Epiſcoporum, vt iuxta proximæ ſeſſionis decretum, illi in commiſſis ſibi Eccleſiis eò libentius reſideāt, quo facilius & commodius ſibi ſubiectos regere & in vitæ ac morum honeſtate continere potuerint: illud primum eos admonendos cenſet, vt ſe paſtores, non præcurſores eſſe meminerint, atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, vt non eis dominentur, ſed illos tanquam filios & fratres diligant, elaborentque, vt hortando & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent, in omni bonitate & patientia: cum ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm auſteritas: plus exhortatio, quàm comminatio: plus charitas, quàm poteſtas. Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum māſuetudine rigor, cum miſericordia iudiciū, cum lenitate ſeueritas, adhibenda eſt, vt ſine aſperitate diſciplina, populis ſalutaris ac neceſſaria conſeruetur, & qui correcti fuerint, emendentur: aut ſi reſipiſcere noluerint, cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo, à vitiis deterreantur: cum ſit diligentis & pij ſimul paſtoris officium, morbis ouium leuia primum adhibere fomēta: poſt, vbi morbi grauitas ita poſtulet, ad veriora & grauiora remedia deſcendere: ſin autem nec ea quidem proficiant, illis ſubmouendis cæteras ſaltem oues à contagionis periculo liberare.

Cùm igitur rei criminum plerunq; ad euitandas pœnas & Epiſcoporum ſubterfugienda iudicia, querelas & grauamina ſimulent,& appellationis diffugio iudicis proceſſum impediant, ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem abutantur, atque vt huiuſmodi eorum calliditati & tergiuerſationi occurratur, ita ſtatuit & decreuit.

CAN. I.

IN cauſis viſitationis & correctionis,ſiue habilitatis & inhabilitatis,necnon criminalibus ab Epiſcopo, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario generali ante diffinitiuam ſententiam, ab interlocutoria vel alio quocunque grauamine non appelletur: nec Epiſcopus ſeu Vicarius appellationi huiuſmodi,tãquam friuolæ deferre teneatur, ſed ea, ac quacunque inhibitione ab appellationis iudicio emanata, necnon omni ſtylo & conſuetudine etiam immemorabili, contraria non obſtante,ad vlteriora valeat procedere,niſi grauamen huiuſmodi per diffinitiuam ſententiam reparari,vel ab ipſa diffinitiua appellari non poſſit: quibus caſibus,ſacrorum & antiquorum canonum ſtatuta illibata perſiſtant.

CAN. II.

A ſentẽtia Epiſcopi, vel ipſius in ſpiritualibus Vicarij generalis, in criminibus appellationis cauſa(vbi appellationis locus fuerit) ſi Apoſtolica auctoritate in partibus eam committi contigerit,Metropolitano,ſeu illius etiam Vicario in ſpiritualibus generali, aut ſi ille aliqua de cauſa ſuſpectus foret, vel vltra duas legales diætas diſtet,ſeu ab ipſo appellatum fuerit,vni ex vicinioribus Epiſcopis,ſeu illorum vicariis,non autem inferioribus iudicibus committatur.

CAN.

CAN. III.

Reus ab epiſcopo, aut eius Vicario in ſpiritualibus generali, in criminali cauſa appellare coram iudice poſterei ad quem appellauit, acta primæ inſtantiæ omnino producat, & iudex niſi illis viſis, ad eius abſolutionem minime procedat: is autem, à quo appellatum fuerit, intra 30. dies acta ipſa poſtulanti gratis exhibeat, alioqui abſq; illis cauſa appellationis huiuſmodi, prout in iuſtitia ſua aſſerit, terminetur. Cum verò tam grauia nonnunquam ſint delicta ab eccleſiaſticis commiſſa perſonis, vt ob eorum atrocitatem è ſacris ordinibus deponendæ, & curiæ ſint tradendæ ſeculari, in quo ſecundum ſacros Canones certus Epiſcoporum numerus requiritur, quos ſi omnes adhibere difficile eſſet, debita iuris executio differretur, ſi quando autem interuenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur, propterea ſtatuit & decreuit.

CAN. IIII.

Epiſcopo per ſe, ſeu illius vicarium in ſpiritualibus generalem, contra clericum in ſacris etiam preſbyteratus ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſeipſum, etiam ad actualem atq; ſolẽnem degradationem ab ipſis ordinibus & gradibus eccleſiaſticis, in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero à Canonibus diffinito requiritur, & abſque illis procedere liceat: adhibitis tamen & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, vſum mitræ & baculi ex priuilegio Apoſtolico habentibus, ſi in ciuitate aut diœceſi reperiri & cõmode intereſſe poſſint: alioquin aliis perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues ac iuris

ſcientia commendabiles exiſtant.

Et quoniam poſt perfectas cauſas, quæ tamen ſatis probabiles videntur, interdum accidit, vt nonnulli eiuſmodi gratias extorqueant, per quas pœnæ illis Epiſcoporum, iuxta ſeueritatem inflictæ, aut remittuntur omnino, aut minuuntur, cum non ferendum ſit, vt mendacium, quod tantopere Deo diſplicet, nõ modo ipſum impunitũ ſit, verum etiam alterius delicti veniam impetret mentienti: idcirco, vt ſequitur, ſtatuit & decreuit.

CAN. V.

Epiſcopus apud Eccleſiam ſuam reſidens, de ſubreptione & obreptione gratiæ, quæ ſuper abſolutione alicuius publici criminis vel delicti, de quo ipſe inquirere cœperat, aut remiſſione, pœnæ, ad quam criminoſus per eum condemnatus fuerit falſis precibus impetratur, per ſeipſum, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatus, etiam ſummarie cognoſcat, ipſámque gratiam, poſtquam per falſis narrationem, aut veri tacitu: n tatem, obtentam eſſe legitimè conſtiterit, nõ admittat.

Quoniam verò ſubditi Epiſcopo, tametſi iure correpti fuerint, magnopere tamen eum odiſſe, & tanquam iniuria affecti ſunt, falſa illi crimina obiicere ſolent, vt quoquo pacto poſſint, ei moleſtiam exhibeant: cuius vexationis timor plerunque illum ad inquirenda & punienda eorum delicta, ſegniorem reddit, idcirco ne ij magno ſuo & Eccleſiæ incommodo, gregem ſibi creditum relinquere ac non ſine epiſcopalis dignitatis diminutione vagari cogantur, ita ſtatuit & decreuit.

CAN. VI.

Epiſcopus, niſi ob cauſam, ex qua deponendus ſiue priuandus veniret, etiam ſi ex officio, aut

per inquiſitionem ſeu denuntiationem, vel accuſationem, ſiue alio quouis modo procedatur, vt perſonaliter compareat, nequaquam citetur vel moneatur.

CAN. VII.

Teſtes in cauſa criminali ad informationem vel iudicia, ſeu alias in cauſa principali, contra Epiſcopum, niſi conteſtes & bonæ conuerſationis, exiſtimationis & famæ fuerint, non recipiantur: & ſi odio, temeritate, aut cupiditate aliquid depoſuerint, grauibus pœnis mulctentur.

CAN. VIII.

Cauſæ Epiſcoporum, cum pro criminis obiecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo referātur, ac per ipſum terminētur.

Eadem die prorogatur diffinitio quatuor articulorum ad aliam ſeſſionem, nimirum, An neceſſarium ſit ad ſalutem, & diuinó iure pręceptum, vt ſinguli Chriſtiani fideles, ſub vtraque ſpecie, ipſum venerabile ſacramentum accipiant: & nec minus ſumat, qui ſub altera, quàm qui ſub vtraq; ſpecie communicat: & an errauerit ſancta mater eccleſia, laicos & non celebrantes ſacerdotes ſub panis ſpecie duntaxat communicando: & an paruuli etiam communicandi ſint. Hæc autem prorogatio facta eſt, quia proteſtantes Germani audiri ſe ſuper his à ſancta Synodo cupiebant, & ad veniendum fidem publicam poſtularunt, vt tuto eis venire, morari, ſententias dicere, & diſcere liceret. Data eſt eis ampliſſima fides, ſeu saluus conductus eadem die 11. Octobris 1551.

QVARTA SESSIO, DE ſanctiſſimis Pœnitentiæ & extremæ vnctionis ſacramentis. 25. Nouēb. 1551.

SAcroſancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in ſpirituſancto legitimè congregata: præſidentibus in ea eiſdem ſanctæ Apoſtolicæ ſedis Legato & Nuntiis. Quanuis in decreto de Iuſtificatione multis fuerit de Pœnitentiæ ſacraméto propter locorum cognationem, neceſſaria quadam ratione ſermo interpoſitus, tanta nihilominus circa illud noſtra hac ætate diuerſorum errorum eſt multitudo, vt non parum publicæ vtilitatis retulerit, de eo exactiorem & pleniorem definitionem tradidiſſe: in qua demonſtratis & conuulſis ſpiritus ſancti præſidio vniuerſis erroribus, Catholica veritas perſpicua & illuſtris fieret, quam nunc ſancta hæc Synodus Chriſtianis omnibus perpetuo ſeruandum proponit.

CANON I.

De neceſſitate & inſtitutione ſacramenti Pœnitentiæ.

SI ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum eſſet, vt iuſtitiam in baptiſmo, ipſius beneficio & gratia ſuſceptam, conſtanter tuerentur, non fuiſſet opus, aliud ab ipſo baptiſmo ſacramentum ad peccatorum remiſſionem eſſe inſtitutum. Quoniam autem Deus, diues in miſericordia, cognouit figmentum noſtrum, illis etiam vitæ remedium contulit, qui ſeſe poſtea in peccati ſeruitutem & dæmonis poteſtatem tradidiſſent: ſacramentum videlicet pœnitentiæ, quo lapſis poſt baptiſmum, beneficium mortis Chriſti applicatur. Fuit quidem pœnitentia vniuerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent, quouis tempore ad gratiam & iuſtitiam aſſequendam neceſſaria, illis etiam, qui baptiſmi

ſacram

ſacramento ablui petiuiſſent, vt peruerſitate abiecta eliminata, tantam Dei offenſionem cum peccati odio & pio animi dolore deteſtarentur. Vnde Propheta ait, Conuertimini & agite pœnitētiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dixit: Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Et princeps Apoſtolorum Petrus, peccatoribus baptiſmo imitandis pœnitentiā commendans, dicebat: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum. Porrò nec ante aduentum Chriſti pœnitentia erat ſacramentum, nec eſt poſt aduentum illius cuiquam ante baptiſmum. Dominus autem ſacramentum tunc præcipuè inſtituit, cùm à mortuis excitatus inſufflauit in diſcipulos ſuos, dicens: Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Quo tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis, poteſtatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles poſt baptiſmum lapſos, Apoſtolis & eorum legitimis ſucceſſoribus fuiſſe communicatam, vniuerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit: & Nouatianos remittendi poteſtatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Eccleſia Catholica tanquam hæreticos exploſit atque condemnauit. Quare veriſſimum hunc illorum verborum Domini ſenſum ſancta hæc Synodus probans & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad poteſtatem prædicandi verbum Dei, & Chriſti euangelium annuntiandi, contra huiuſmodi ſacramenti inſtitutionem falſo detorquent.

De differentia ſacramenti Pænitentiæ & Baptiſmi.

Cæterum hoc Sacramentum multis rationibus à baptiſmo differre dignoſcitur. Nam præterquam quod materia & forma quibus Sacramenti eſſentia perficitur, longiſſime diſſident, conſtat certè baptiſmi miniſtrum iudicem eſſe non oportere, cùm Eccleſia in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipſam per baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus. Quid enim mihi, inquit Apoſtolus, de his qui foris ſunt iudicare? Secus eſt de domeſticis, quos Chriſtus Dominus lauacro baptiſmi, ſui corporis membra ſemel effecit: Nam hos, ſi ſe poſtea crimine aliquo contaminauerint, non iam repetito baptiſmo ablui, cùm id in Eccleſia Catholica nulla ratione liceat, ſed ante hoc tribunal tanquam reos, ſiſti voluit, vt per ſacerdotum ſententiam non ſemel, ſed quoties ab admiſſis peccatis ad ipſum pœnitentes confugerint, poſſent liberari. Alius eſt præterea baptiſmi, & alius pœnitentiæ, fructus, per baptiſmum enim Chriſtum induentes noua prorſus in illo efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes: ad quam tamen nouitatem & integritatem per ſacramentum pœnitentiæ ſine noſtris magnis fletibus & laboribus, diuina id exigente iuſtitia, peruenire nequaquam poſſumus, vt merito pœnitentia laborioſus quidam baptiſmus à ſanctis Patribus dictus fuerit. Eſt autem hoc ſacramentum pœnitentiæ lapſis poſt baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, vt nōdum regeneratis, ipſe baptiſmus.

CAN. III.

De partibus & fructu huius Sacramenti.

Docet præterea ſancta Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formã, in qua præcipue eius vis ſita eſt, in illis miniſtri verbis poſitam eſſe, Ego te abſoluo, &c. Quibus quidem de Eccleſiæ ſanctæ more, preces quædam laudabiliter adiunguntur, ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius ſacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſariæ. Sunt autem quaſi materia huius Sacramenti, ipſius pœnitentis actus, nempe Contritio, Confeſſio & Satisfactio: qui, quatenus in pœnitente ad integritatẽ ſacramẽti, ad plenámque & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione, requiruntur, hac ratione partes pœnitentiæ dicuntur. Sanè verò res & effectus Sacramenti huius, quantum ad eius vim & efficaciam pertinet, reconciliatio eſt cum Deo, quam interdum in viris piis, & cum deuotione hoc Sacramentum percipientibus, conſcientiæ pax ac ſerenitas cum vehementi Spiritus conſolatione conſequi ſolet. Hæc de partibus & effectu huius Sacramenti ſancta Synodus tradens, ſimul eorum ſententias damnat, qui pœnitentiæ partes, inconcuſſos conſcientiæ terrores & fidem eſſe contendunt.

CAN. IIII. *De Contritione.*

Contritio, quæ primum locũ inter dictos Pœnitentis actus habet, animi dolor ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero. Fuit autem quouis tempore ad impetrandã veniam peccatorum, hic contritionis modus neceſſarius: & in homine poſt baptiſmum lapſo ita demũ præparat ad remiſſionẽ peccatorũ, ſi cum fiducia diuinæ miſericordiæ,

& voto præſtandi reliqua coniunctus ſit, quæ ad ritè ſuſcipiendum hoc ſacramentum requiritur. Declarat igitur ſancta Synodus, hanc contritionem non ſolùm ceſſationem à peccato, & vitæ nouæ propoſitum & inchoationem, ſed veteris etiam odium continere, iuxta illud: Proiicite à vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis cor nouum & ſpiritum nouum. Et certè, qui illos ſanctorum clamores conſiderauerit, Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci: Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ: & alios huiuſmodi generis, facile intelliget eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum deteſtatione manaſſe. Docet prætterea, & ſi Contritioné hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominémque Deo reconciliare, priuſquam hoc ſacramẽtum actu recipiatur, ipſam nihilominus reconciliationé ipſi Contritioni ſine ſacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe aſcribendam. Illam verò contritionem imperfectã, quæ Attritio dicitur, quoniã vel ex turpitudinis peccati cõſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, declarat non ſolum facere hominem hypocritam, verum etiam donum Dei eſſe, & ſpiritus ſancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus, viam ſibi ad iuſtitiam parat: & quanuis ſine ſacramẽto pœnitentiæ per ſe ad iuſtificationẽ perducere peccatorẽ nequeat tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento pœnitentiæ impetrandam diſponit. Hoc enim timore

vtiliter

vtiliter concuſſi Niniuitæ, ad Ionæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt, & miſericordiã à domino impetrarunt. Quamobrem falſo quidam calumniãtur Catholicos ſcriptores, quaſi tradiderint ſacramentum pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipiẽtium gratiam conferre: quod nũquam eccleſia Dei docuit, nec ſenſit, ſed & falſo docent, Contritionem eſſe extortam & coactam, non liberã & voluntariam.

CAN. V. *De Confeßione.*

Ex inſtitutione ſacramẽti Pœnitentiæ iam explicata, vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit inſtitutam etiam eſſe à Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt baptiſmum lapſis, iure diuino neceſſariam exiſtere. Quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus, è terris aſcẽſurus ad cœlos, ſacerdotes ſui ipſius vicarios reliquit, tanquam præſides & iudices ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint, quo pro poteſtate clauium, remiſſionis aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntient. Conſtat enim ſacerdotes iudicium hoc incognita cauſa exercere non potuiſſe, neque æquitatem quidem illos in pœnis iniungendis ſeruare potuiſſe, ſi in genere duntaxat, & non potius in ſpecie ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent. Ex his colligitur, oportere à pœnitẽtibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habent, in confeſſione recenſeri, etiam ſi occultiſſima illa ſint, & tantũ aduerſus duo vltima decalogi præcepta commiſſa, quæ nonnunquam animum grauius ſauciant, & periculoſiora ſunt his, quæ in manifeſto admittuntur. Nam venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur,

quanquam rectè & vtiliter citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicantur, quod piorum hominum vſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt. Verũ cum vniuerſa mortalia peccata, etiam cogitationes, homines iræ filios & Dei inimicos reddant, neceſſum eſt omniũ etiam veniam cum aperta & verecunda confeſſione à Deo quærere. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt peccata, Chriſti fideles cõfteri audent, proculdubio omnia diuinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt. Qui verò ſecus faciunt, & ſcienter aliquã retinent, nihil diuinæ bonitati per ſacerdotem remittendum proponunt. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina non curat. Colligitur præterea etiam eas circunſtantias in confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant: quod ſine illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innoteſcant, & fieri nequeat, vt de grauitate criminum rectè cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, pro illis pœnitentibus imponere. Vnde alienum à ratione eſt, docere circunſtantias has ab hominibus otioſis excogitatas fuiſſe, aut vnam tantum circunſtantiam confitendam eſſe, nempe peccaſſe in fratrem. Sed & impium eſt confeſſionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impoſſibilem dicere, aut carnificinam illam conſcientiarum appellare. Conſtat enim nihil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi, quàm vt poſtquam quiſquis diligentius ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit.

Reliqua

Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum eadem confeſſione incluſa eſſe intelliguntur: pro quibus fideliter cum Propheta dicimus, Ab occultis meis munda me Domine. Ipſa verò huiuſmodi confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, grauis quidém videri poſſet, niſi tot tantíſque commodis & conſolationibus releuaretur, quæ omnibus dignè ad hoc ſacramentum accedentibus, per abſolutionem certiſſime conferuntur. Cæterum quo ad modum confitendi, ſecreto apud ſolum ſacerdotem: & ſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum & ſui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, delicta ſua publicè confiteri poſſit, non eſt tamen hoc diuino præcepto mandatum, nec ſatis conſultè humana aliqua lege præciperetur, vt delicta præſertim ſecreta, publica eſſent confeſſione aperiéda. Vnde cum à ſanctiſſimis & antiquiſſimis Patribus, magno vnanimíque conſenſu ſecreta confeſſio ſacramentalis, qua ab initio Eccleſia ſancta vſa eſt, & modo etiam vtitur, fuerit ſemper commendata, manifeſtè refellitur inanis eorum calumnia, qui eam à diuino mandato alienam, & inuentum humanum eſſe, atque à patribus in Concilio Lateranenſi congregatis, initium habuiſſe, docere non verentur. Nec enim Lateranenſe Concilium Eccleſia ſtatuit, vt Chriſti fideles confiterentur, quod iure diuino neceſſarium & inſtitutum eſſe intellexerat: ſed vt præceptum confeſſionis ſaltem ſemel in anno ab omnibus & ſingulis, cum ad annos diſcretionis peruenissent, impleretur. Vnde iam in vniuerſa Eccleſia, cum ingenti

animarum fructu, fidelium obſeruatur mos ille ſalutaris confitendi ſacro illo & maxime acceptabili tempore Quadrageſimæ: quem morem hæc ſancta Synodus maxime probat & amplectitur, tanquam piè & meritò retinendum.

CAN. VI.

De miniſtro & abſolutione huius Sacramenti.

Circa miniſtrum autẽ huius ſacramenti declarat ſancta Synodus, falſas eſſe & à veritate euangelij penitus alienas doctrinas, omnes, quæ ad alios quoſuis homines præter Epiſcopos & Sacerdotes, Clauium miniſteriũ pernicioſe extendunt, putantes verba illa Domini, Quæcunque alligaueritis ſuper terrã, erũt alligata & in cœlo: & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo: &, Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt: ad omnes Chriſti fideles indifferenter & promiſcuè contra inſtitutionẽ huius ſacramenti fuiſſe dicta, vt quiuis poteſtatem habeat remittendi peccata, publica quidẽ per correptionem, ſi correptus acquieuerit, ſecreta verò per ſpontaneam confeſſionem cuicunque factam. Docet quoque etiam ſacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus ſancti in ordinatione collatum, tanquam Chriſti miniſtros, functionem remittendi peccata exercere, eóſque prauè ſentire, qui in malis ſacerdotibus hanc poteſtatem non eſſe cõtendunt. Quãuis autem abſolutio ſacerdotis, alieni beneficij ſit diſpenſatio, tamen non eſt ſolum nudum miniſterium, vel annuntiandi Euangelium, vel declarandi remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actus iudicialis, quo ab ipſo velut à iudice, ſentẽtia pronũtiatur. Atque ideo non debet pœnitens adeò ſibi de ſua

ipſius

ipſius fide blandiri, vt etiam ſi nulla illi adſit cõtritio, aut ſacerdoti animus ſerio agendi & verè abſoluendi deſit, putet tamen ſe propter ſuam ſolam fidem verè, & coram Deo eſſe abſolutum. Nec enim fides ſine pœnitentia remiſſionem vllam peccatorum præſtaret, nec is eſſet niſi ſalutis ſuæ negligentiſſimus, qui ſacerdotem ioco ſe abſoluentem cognoſceret, & non alium ſerio agentem ſedulo requireret.

CAN. VII.

De caſuum reſeruatione.

Quoniam igitur natura & ratio iudicij illud expoſcit, vt ſententia in ſubditos duntaxat feratur, perſuaſum ſemper in eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam ſacerdos in eum profert, in quem ordinariã aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem. Magnopere verò ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere ſanctiſſimis Patribus noſtris viſum eſt, vt atrociora quædam & grauiora crimina non à quibuſuis, ſed à ſummis duntaxat ſacerdotibus abſoluerentur. Vnde meritò Pontifices maximi pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia vniuerſa tradita, cauſas aliquas criminum grauiores ſuo potuerunt peculiari iudicio reſeruare. Neque dubitandum eſt, quãdo omnia, quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus, in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, nõ in deſtructionem liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores ſacerdotes auctoritate, præſertim quo ad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hanc autem delictorum reſeruationem, conſonum eſt diuinæ auctoritati, non tantum in externa poli-

tia, ſed etiam corã Deo, vim habere. Veruntamẽ pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadẽ eccleſia Dei cuſtoditũ ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, atque ideo omnes ſacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis & cenſuris abſoluere poſſint: extra quẽ articulũ ſacerdotes, cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis, ad vnum pœnitẽtibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis accedant.

CAN. VIII.

De ſatisfactionis neceſſitate & fructu.

Demũ quoad Satisfactionẽ quæ (ex omnibus Pœnitẽtiæ partibus, quemadmodum à Patribus noſtris Chriſtiano populo fuit perpetuo tempore cõmẽdata, ita vna maxime noſtra ætate, ſummo pietatis prætextu impugnatur ab his, qui ſpeciem pietatis habent, virtutem autem eius abnegarũt) ſancta Synodus declarat, falſum omnino eſſe & à verbo Dei alienum, culpam à Domino nunquã remitti, quin vniuerſa etiam pœna condonetur. Perſpicua enim & illuſtria in ſacris literis exempla reperiuntur, quibus, præter diuinam traditionem, hic error quàm manifeſtiſſime reuincitur. Sanè & diuinæ iuſtitię ratio exigere videtur, vt aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptiſmũ per ignorantiam deliquerint: aliter verò, qui ſemel à peccati & dæmonis ſeruitute liberati, & accepto Spiritus ſancti dono, ſcientes templum Dei violare & Spiritum ſanctũ contriſtare non formidauerint. Et diuinam clementiam decet, ne ita nobis abſque vlla ſatisfactione peccata dimittãtur, vt occaſione accepta, peccata leuiora putantes, velut iniurij & contumelioſi Spiritui ſancto in grauiora labamur, theſau

rizan

tiæ ſes nobis iram in die iræ. Proculdubio enim magnopere à peccato reuocant, & quaſi fræno quodam coercent hæ ſatisfactoriæ pœnæ, cautioresq́; & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorũ reliquiis, & vitioſos habitus, male viuendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt. Neque verò ſecurior vlla via in eccleſia Dei vnquã exiſtimata fuit ad amouendum imminentem à Domino pœnam, quàm vt hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, quod dum ſatisfaciendo patimur pro peccatis, Chriſto Ieſu, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt, conformes efficimur, certiſſimamq́; inde arram habentes, quod ſi compatimur, & conglorificabimur. Neque verò ita noſtra eſt ſatisfactio hæc, quam pro peccatis noſtris exſoluimus, vt non ſit per Chriſtum Ieſum: nam quod ex nobis, tanquam ex nobis nihil poſſumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia poſſumus. Ita non habet homo vnde glorietur, ſed omnis gloriatio noſtra in Chriſto eſt: in quo viuimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo non habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre. Debent ergo ſacerdotes Domini, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate, ſalutares & conuenientes ſatisfactiones iniungere: ne ſi fortè peccatis conniueant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, vt ſatisfactio, quam

impõnunt, non fit tantum ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiã ad præteritorũ peccatorũ vindictã & caſtigationẽ. Nam claues ſacerdotum non ad ſoluendũ duntaxat; ſed & ad ligandũ conceſſas, etiam antiqui Patres & credunt & docent. Nec propterea exiſtimarunt ſacramentũ pœnitentiæ eſſe forũ iræ vel pœnarũ, ſicut nemo vnquã catholicus ſenſit ex huiuſmodi noſtris ſatisfactionibus, vim meriti & ſatisfactionis domini noſtri Ieſu Chriſti, vel obſcurari, vel aliqua ex parte imminui: quod dum Nouatores intelligere nolunt, ita aptiſſimã pœnitentiam, nouam vitam eſſe docent, vt omnem ſatisfactionis vim & vſum collant.

CAN. IX.

De operibus Satisfactionis.

Docet præterea, tantã eſſe diuinæ munificentiæ largitatem, vt non ſolum pœnis ſponte à nobis pro vindicando peccato ſuſceptis, aut ſacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis, ſed etiam (quod maximum amoris argumentũ eſt) temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum patrem per Chriſtum Ieſum ſatisfacere valeamus.

CAN. I.

Doctrina de Sacramento Extremæ Vnctionis.

Viſum eſt autem ſanctæ Synodo, præcedenti doctrinæ de Pœnitentia adiungere ea, quæ ſequuntur de Sacramento extremæ vnctionis: quod non modo pœnitétiæ, ſed etiã totius Chriſtianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia eſſe debet, conſummatiuũ exiſtimatum eſt à Patribus. Primum itaque circa illius inſtitutionem declarat & docet, quod clemẽtiſſimus redemptor noſter, qui ſeruis ſuis quouis tempore voluit de ſaluta-

ribus remediis aduerſus omnia omnium hoſtiũ tela eſſe proſpectum, quẽadmodum auxilia maxima in ſacramẽtis aliis præparauit, quibus Chriſtiani conſeruare ſe integros, dum viuerent, ab omni grauiore ſpiritus incommodo poſſint, ita extremæ Vnctionis ſacramento finem vitæ tanquam firmiſſimo quodam præſidio, muniuit. Nã etſi aduerſarius noſter occaſiones per omnem vitam quærat & captet, vt deuorare animas noſtras quoquo modo poſſit: nullum tamẽ tempus eſt, quo vehemẽtius ille omnes ſuæ verſutiæ neruos intendat ad perdendos nos penitus, & à fiducia etiam, ſi poſſit, diuinæ miſericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ proſpicit. Inſtituta eſt autẽ ſacra hæc Vnctio infirmorum, tanquam verè & propriè ſacramentum noui teſtamenti, à Chriſto Domino noſtro, apud Marcum quidem inſinuatum, per Iacobũ autem Apoſtolum ac Domini fratrem, fidelibus commẽdatum ac promulgatum. Infirmatur, inquit, quis in vobis, inducat preſbyteros eccleſiæ, & orent ſupra eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſaluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Quibus verbis, vt ex Apoſtolica traditione per manus accepta Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium miniſtrum & effectum huius ſalutaris ſacramenti. Intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum. Nam Vnctio aptiſſime Spiritus ſancti gratiam, qua inuiſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat. Formam deinde eſſe illa verba, Per iſtam vnctionem, &c. Res portò & effectus huius ſacramenti illis verbis explicatur, Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuia-

bit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Res etenim, gratia eſt Spiritus ſancti, cuius vnctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expiāda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleuiat & confirmat, magnam in eo diuinæ miſericordiæ fiduciam excitando: qua infirmus ſubleuatus, & morbi incommoda ac labores leuius fert, & tentationibus dæmonis calcaneo, inſidiantis facilius reſiſtit, & ſanitatem corporis interdum, vbi ſaluti animæ expedierit, conſequitur. Iam verò quod attinet ad perſcriptionē eorū; qui & ſuſcipere & miniſtrare hoc ſacramentum debent, haud obſcurè fuit illud etiā in verbis prædictis traditum: Nam & oſtenditur illic, proprios huius ſacramenti miniſtros, eſſe Eccleſiæ presbyteros: quo nomine eo loco non ætate ſeniores, aut primores in populo intelligendi veniunt: Sed aut Epiſcopi, aut ſacerdotes ab ipſis ritè ordinati per impoſitionem manuum presbyterij. Declaratur etiam eſſe hanc Vnctionem infirmis adhibendā: illis verò præſertim, qui tam periculoſè decumbunt, vt in exitu vitæ cōſtituti videātur, vnde & ſacramentum exeuntium nuncupatur. Quod ſi infirmi poſt ſuſceptā hanc Vnctionem conualuerint, iterum huius ſacramenti ſubſidio iuuari poterunt, cùm in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint. Quare nulla ratione audiendi ſunt, qui contra tam apertam & dilucidā Apoſtoli Iacobi ſententiā, docent hanc vnctionem, vel figmentum eſſe humanum, vel ritum à Patribus acceptum, aut mandatum Dei, nec promiſſionem gratiæ habentem: & qui illam iam ceſſaſſe aſſerunt, quaſi ad gratiam curationum duntaxat in primitiua Eccleſia referenda eſſet: & qui dicunt ritum & vſum, quem ſancta Roma

na Eccleſia in huius Sacramenti adminiſtratione obſeruat, Iacobi Apoſtoli ſentētię repugnare, atque adeo in alium commutandum eſſe: & denique qui hanc extremam Vnctionem à fidelibus ſine peccato contemni poſſe affirmant. Hæc enim omnia manifeſtiſſimè pugnāt cum perſpicuis tanti Apoſtoli verbis. Nec profectò Eccleſia Romana, aliarum omnium mater & magiſtra, aliud in hac adminiſtranda vnctione, quantum ad ea, quæ huius Sacramenti ſubſtantiam perficiunt, obſeruat, quàm quod beatus Iacobus perſcripſit. Nec vero tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere & ipſius Spiritus ſancti iniuriā eſſe poſſet.

Hæc ſunt, quę de Pœnitentiæ & Extremæ Vnctionis ſacramentis hæc ſancta Oecumenica Synodus profitetur & docet, atque omnibus Chriſti fidelibus credenda & tenenda proponit: Sequentes autem canones inuiolabiliter ſeruādos eſſe tradit, & aſſerentes contrariū perpetuò damnat & anathematizat.

Canones, de Sacramentis Pœnitentiæ & Extremæ Vnctionis, eadem Seſsione publicati.

CAN. I.

SI quis dixerit, in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe verè & proprie ſacramentum, pro fidelibus, quoties poſt Baptiſmum in peccata labuntur, ipſi Deo recōciliandis à Chriſto Domino noſtro inſtitutum, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis Sacramenta cōfundens, ipſum Baptiſmum, Pœnitentiæ ſacramentū eſſe dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non ſint, atque ideo Pœnitentiam nō rectè ſecundam poſt naufragium tabulam appellari, Anathema ſit.

CAN. III.

SI quis dixerit, verba illa Domini Saluatoris, Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt, non eſſe intelligenda de poteſtate remittendi & retinendi peccata in ſacramento Pœnitentiæ, ſicut Eccleſia Catholica ab initio ſemper intellexit: detorſerit autem contra inſtitutionem huius ſacraméti, ad auctoritatem prædicandi Euangelium, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis negauerit, ad integram & perfectã peccatorum remiſſionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam ſacramenti Pœnitentiæ, videlicet Contritionem, Confeſſionem & Satiſfactionem, quæ tres Pœnitétiæ partes dicuntur: aut dixerit duas tantum eſſe Pœnitentiæ partes, terrores ſcilicet incuſſos conſcientiæ agnito peccato, & fidem conceptam ex Euangelio vel abſolutione, qua credit quis ſibi per Chriſtum remiſſa peccata, Anathema ſit.

CAN. V.

Si quis dixerit, eam contritionem, quæ paratur per diſcuſſionem, collectioné & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum, cum propoſito melioris vitæ, non eſſe verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam & magis peccatorem: demum illũ eſſe dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium, Anathema ſit.

CAN. VI.

Si qu

Si quis negauerit, Confeſſionem ſacramentalem vel inſtitutam, vel ad ſalutem neceſſariam eſſe iure diuino: aut dixerit, modum ſecrete confitendi ſoli ſacerdoti, quem Eccleſia Catholica ab initio ſemper obſeruauit & obſeruat, alienũ eſſe ab inſtitutione & mandato Chriſti, & inuentum eſſe humanum, Anathema ſit.

CAN. VII.

Si quis dixerit, in ſacramento Pœnitentiæ ad remiſſionẽ peccatorum neceſſariũ non eſſe iure diuino, confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta & quæ ſunt cõtra duo vltima decalogi præcepta, & circunſtãtias quæ peccati ſpeciem mutant: ſed eam confeſſionem tantum eſſe vtilem ad erudiẽdum & conſolandum Pœnitentem, & olim obſeruatã fuiſſe tantum ad ſatisfactionem canonicam imponendam: aut dixerit, eos qui omnia peccata confiteri ſtudent, nihil relinquere velle diuinæ miſericordiæ ignoſcendum: aut demum, non licere confiteri peccata venialia, Anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis dixerit, confeſſionem omnium peccatorum, qualem Eccleſia ſeruat, eſſe impoſſibilem, & traditionem humanam, à piis abolẽdam: aut ad eam non teneri omnes & ſingulos vtriuſque ſexus Chriſti fideles, iuxta magni Concilij Lateranenſis conſtitutionem, ſemel in anno, & ob id ſuadendum eſſe Chriſti fidelibus, vt non confiteantur tempore Quadrageſimæ, Anathema ſit.

CAN. IX.

Si quis dixerit, abſolutionem ſacramentalem ſacerdotis non eſſe actum iudicialem, ſed nudũ miniſteriũ pronuntiandi & declarandi remiſſa

eſſe peccata cõfitenti, modo tantũ credat ſe eſſe abſolutũ: aut ſacerdos non ſerio ſed ioco abſoluat: aut dixerit, non requiri confeſſionẽ pœnitentis, vt ſacerdos eũ abſoluere poſſit, Anathema ſit.

CAN. X.

Si quis dixerit, ſacerdotes qui in peccato mortali ſunt, poteſtatem ligandi & ſoluendi non habere, aut non ſolos ſacerdotes eſſe miniſtros abſolutionis, ſed omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus eſſe dictum, Quæcunque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo: & quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt, quorum verborum virtute quilibet abſoluere poſſit peccata, publica quidem per correptionem duntaxat, ſi correptus acquieuerit, ſecreta verò per ſpontaneam confeſſionem, Anathema ſit.

CAN. XI.

Si quis dixerit, Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiã, atque ideo caſuum reſeruationem non prohibere, quominus ſacerdos à reſeruatis verè abſoluat, Anathema ſit.

CAN. XII.

Si quis dixerit, totam pœnã ſimul cum culpa remitti ſemper à Deo, ſatisfactionemq; pœnitẽtium non eſſe aliam, quam fidem qua apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe, Anathema ſit.

CAN. XIII.

Si quis dixerit, pro peccatis quo ad pœnã temporalẽ minimè Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à ſacerdote iniunctis, ſed neq; ſponte ſuſceptis, vt ieiuniis, orationibus, eleemoſynis, vel aliis etiã

pie

pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam eſſe tantum nouam vitam, Anathema ſit.

CAN. XIIII.

Si quis dixerit, ſatisfactiones, quib⁹ pœnitētes per Chriſtū Ieſum peccata redimunt, nō eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominū, doctrinam de gratia & verum Dei cultum atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurātes, Anathema ſit.

CAN. XV.

Si quis dixerit, Claues Eccleſiæ eſſe datas tantum ad ſoluendū, non etiam ad ligandū, & propterea ſacerdotes, dum imponunt pœnas cōfitentibus, agere contra finem Clauium, & contra inſtitutionē Chriſti, & fictionē eſſe, quòd virtute Clauium ſublata pœna æterna, pœna tēporalis plerunque exoluenda remaneat, Anathema ſit.

Canones de Sacramento Extremæ Vnctionis.

CAN. I.

SI quis dixerit, Extremam Vnctionem nō eſſe vere proprie ſacramētum à Chriſto Domino noſtro inſtitutum, & à beato Iacobo Apoſtolo promulgatum, ſed ritum tantum acceptum à Patribus, aut figmentum humanum, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, ſacrā infirmorum Vnctionem non cōferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleuiare infirmos, ſed iam ceſſaſſe, quaſi olim tantùm fuerit gratia curationum, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, Extremę Vnctionis ritum & vſum, quem obſeruat ſancta Romana Eccleſia, repugnare ſententiæ beati Iacobi Apoſtoli, ideoq; eum mutandum, poſſeque à Chriſtianis abſque peccato contemni, Anathema ſit.

CAN. IIII.

SI quis dixerit, preſbyteros Eccleſiæ, quos beatus Iacobus adducendos eſſe ad infirmũ vngendum hortatur, non eſſe ſacerdotes ab Epiſcopo ordinatos, ſed ætate ſeniores in quauis cõmunitate, ob idq; proprium extremæ Vnctionis miniſtrum nõ eſſe ſolum Sacerdotem, Anathema ſit.

Decretum de reformatione eadem Seßione publicatum. Procemium.

CVm propriè Epiſcoporum munus ſit ſubditorum omnium vitia redarguere, hoc illis præcipuè cauendum erit, ne clerici, præſertim ad animarum curam cõſtituti, criminoſi ſint, néve inhoneſtam vitam ipſis conniuentibus ducant. Nam ſi eos prauis & corruptis moribus eſſe permittant, quo pacto laicos de ipſorum vitiis redarguent, qui vno ab eis ſermone conuinci poſſent, quod clericos ipſis patiãtur eſſe deteriores? Qua etiam libertate laicos corripere poterunt ſacerdotes, cùm tacitè ſibi ipſi reſpondeant, eadem ſe admiſiſſe quæ corripiunt? Monebũt propterea Epiſcopi ſuos clericos, in quocunque ordine fuerint, vt conuerſatione, ſermone & ſcientia commiſſo ſibi Dei populo præeant, memores eius quod ſcriptum eſt: Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum: & iuxta Apoſtoli vocẽ, nemini dent vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium eorum: ſed in omnibus exhibeant ſe ſicut miniſtros Dei, ne illud Prophetæ dictũ impleatur in eis, Sacerdotes mei contaminant ſancta, & reprobãt legem. Vt autem ipſi Epiſcopi id liberius exequi, ac quoquam prætextu deſuper impediri nequeãt, eadem ſacroſancta Synodus, præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ ſedis Legato & Nuntiis, hos, qui ſequuntur Canones

tuendos & decernendos duxit.

CAN. I.

CVm honeſtius ac tutius ſit ſubiecto, debitã præpoſitis obedientiam impendendo, in inferiori miniſterio deſeruire, quàm cum præpoſitorum ſcandalo graduum altiorum appetere dignitatem, ei cui aſcenſus ad ſacros ordines à ſuo prælato ex quacunque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiam extra iudicialiter fuerit interdictus, aut qui à ſuis ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus Eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoueri faciendo, aut ad priores ordines, gradus & dignitates ſiue honores reſtitutio ſuffragetur.

CAN. II.

Et quoniam nonnulli Epiſcopi Eccleſiarum, quæ in partibus infidelium conſiſtunt, clero carentes & populo Chriſtiano, cùm ferè vagabundi ſint & permanentem ſedem nõ habeant, non quæ Ieſu Chriſti, ſed alienas oues inſcio proprio paſtore quærentes, dum per hanc ſanctam Synodum ſe põtificalia officia in alterius dioeceſi (niſi de loci ordinarij expreſſa licẽtia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tãtum) exercere prohibitos vident, in legis fraudem & contemptum quaſi Epiſcopalem Cathedram in loco nullius dioeceſis ſua temeritate eligunt: & quoſcunque ad ſe venientes, etiam ſi ſuorum Epiſcoporum ſeu Prælatorum literas commendatitias non habeant, clericali charactere inſignire, & ad ſacros etiam presbyteratus ordines promouere præſumunt: quo plerunq; fit, vt minus idonei & rudes ac ignari, & qui à ſuo Epiſcopo tanquam inhabiles & indigni reiecti fuerũt, ordinati, nec diuina

officia peragere, nec Eccleſiaſtica ſacraméta rectè valeant miniſtrare: nemo Epiſcoporum, qui titulares vocantur, etiam ſi in loco nullius diœceſis etiam exempto, aut aliquo monaſterio cuiuſuis ordinis reſederint, aut moram traxerint, vigore cuiuſuis priuilegij, ſibi de promouendo quoſcunque ad ſe venientes pro tépore conceſſi, alterius ſubditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ cõmenſalitatis ſuæ, abſque ſui proprij prælati expreſſo conſenſu, aut literis dimiſſoriis ad aliquos ſacros aut minores ordines, vel primam tonſuram promouere ſeu ordinare valeat: contrà faciens, ab exercitio pótificalium per annum: taliter verò promotus, ab executione ordinum ſic ſuſceptorũ, donec ſuo prælato viſum fuerit, ipſo iure ſint ſuſpenſi.

CAN. III.

Epiſcopus quoſcunque ſuos clericos, præſertim in ſacris cõſtitutos, abſq; ſuo præcedéti examine, & cõmendatitiis literis quacunque auctoritate promotos, licet tanquam habiles ab eo à quo ordinati ſunt probatos, quos tamen ad diuina officia celebrãda, ſeu eccleſiaſtica Sacraméta miniſtrãda minus idoneos & capaces repererit, à ſuſceptorum ordinum exercitio ad tempus, de quo ei videbitur, ſuſpendere, & illis ne in altari aut aliquo ordine miniſtrent, interdicere poſſit.

CAN. IIII.

Omnes Eccleſiarum prælati, qui ad corrigendum ſubditorum exceſſus, diligenter intendere debét, & à quouis nullius clericus per huius ſanctæ Synodi ſtatuta cuiuſuis priuilegij prætextu tutus cenſetur, quo minus iuxta Canonicas ſanctiones viſitari, puniri & corrigi poſſit, ſi in Eccleſiis ſuis reſederint, quoſcunque ſeculares clericos

ricos, qualitercunque exemptos, qui alias ſuę iuriſdictioni ſubeſſent, de eorũ exceſſibus, criminibus & delictis, quoties & quãdo opus fuerit, etiã extra viſitationem tanquam ad hoc Apoſtolicæ ſedis delegati, corrigendi & caſtigandi facultatem habeant, quibuſcunque exemptionibus, declarationibus, conſuetudinibus, ſententiis, iuramentis, concordiis, quæ tantum ſuos obligant auctores, ipſis clericis ac eorum conſanguineis, capellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuſlibet, ipſorum exemptorum contemplatione & intuitu minimè ſuffragantibus.

CAN. V.

Inſuper cùm nonnulli, qui ſub prætextu, quod ſuper bonis & rebus ac iuribus ſuis diuerſæ eis iniuriæ ac moleſtiæ inferãtur certos iudices per literas cõſeruatorias deputari obtinent, qui illos à moleſtiis & iniuriis huiuſmodi tueãtur ac defendant, & in poſſeſſione ſeu quaſi bonorum, rerũ ac iurium ſuorũ manuteneant & conſeruent, nec ſuper illis eos moleſtari permittãt, eiuſmodi literas in pleriſq; concedentis mentem in reprobũ ſenſum detorqueant: idcirco nemini omnino cuiuſcunque dignitatis & conditionis ſit, etiam ſi capitulum fuerit, conſeruatoriæ literæ cũ quibuſcunque clauſulis aut decretis, quorumcũque iudicum deputatione, quocunque etiã alio prætextu aut colore conceſſæ ſuffragentur ad hoc, vt coram ſuo Epiſcopo ſiue alio ſuperiore ordinario in criminalibus aut mixtis cauſis accuſari & conueniri, ac contra eum inquiri & procedi non poſſit, aut quo minus, ſi qua iura ei ex ceſſione competierint, ſuper illis liberè valeat apud iudicem ordinarium conueniri. In ciuilibus etiam cauſis, ſi ipſe actor extiterit,

aliquem ei apud ſuos conſeruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat. Quòd ſi in his cauſis, in quibus ipſe reus fuerit, contigerit, vt electus ab eo cõſeruator ab actore ſuſpectus eſſe dicatur, aut ſi qua inter ipſos iudices, conſeruatorẽ & ordinarium, controuerſia ſuper cõpetentiam iuriſdictionis orta fuerit nequaquã in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos, ſuper ſuſpicione aut iuriſdictionis cõpetentia fuerit iudicatum: familiaribus verò eius, qui huiuſmodi literis conſeruatoriis tueri ſolent, nihil illæ proſint præterquam duobus duntaxat, ſi tamen illi propriis eius ſumptibus vixerint. Nemo etiã ſimilium literarũ beneficio vltra quinquenniũ gaudere poſſit. Non liceat quoque conſeruatoribus iudicibus vllum habere tribunal erectum. In cauſis verò mercedũ aut miſerabiliũ perſonarum, huius ſanctæ Synodi ſuper hoc decretum, in ſuo robore permaneat. Vniuerſitates autem generales, ac collegia doctorum ſeu ſcholariũ, & regularia loca, nec non hoſpitalia, actu hoſpitalitatem ſeruantia, ac vniuerſitatum, collegiorum, locorum & hoſpitaliũ huiuſmodi perſonæ, in præſenti Canone minimè comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur.

CAN. VI.

Quia verò, etſi habitus nõ facit monachum, oportet tamẽ clericos veſtes proprio congruentes ordini ſemper deferre, vt per decẽtiam habitus extrinſeci, morum honeſtatem intrinſecam oſtendant, tanta autem hodie aliquorũ inoleuit temeritas, religioniſq; contemptus, vt propriam dignitatẽ & honorem clericalẽ paruipendentes, veſtes etiam deferant publicè laicales, pedes in diuerſis ponentes, vnum in diuinis, alterũ in car-

nalibus

nalibus: Propterea omnes Eccleſiaſticæ perſonæ quantumcumque exemptæ, quæ aut in ſacris fuerint, aut dignitates, perſonatus officia, aut beneficia qualiacunque Eccleſiaſtica obtinuerint, ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint, honeſtum habitum clericalem, illorum ordini & dignitati cõgruentem, & iuxta ipſius Epiſcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per ſuſpenſionem ab ordinibus, ac officio & beneficio, ac fructibus, reditibus & prouentibus ipſorum beneficiorum; necnon ſi ſemel correpti, denuò in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum & beneficiorum huiuſmodi coercere poſſint & debeãt, ſecundum conſtitutionem Clementis quinti in Concilio Vienneñſi editam, quæ incipit: Quoniam innocando & ampliando.

CAN. VII.

Cum etiam qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari auelli debeat, qui ſua voluntate homicidium perpetrauerit, etiamſi crimen id nec ordine iudicario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros ordines promoueri poſſit, nec illi aliqua eccleſiaſtica beneficia, etiam ſi curam non habeant animarum, cõferre liceat, ſed omni ordine ac beneficio & officio eccleſiaſtico perpetuo careat. Si verò homicidiũ nõ ex propoſito ſed caſu, vel vim vi repellendo, vt quis ſe à morte defenderet, fuiſſe commiſſum narretur, quam ob cauſam etiam ad ſacrorum ordinum & altaris miniſterium, & beneficia quęcunque ac dignitates iure quodammodo diſpenſatio debeatur, committatur loci ordinario, aut, ex cauſa, Metropolitano ſeu viciniori Epiſcopo

qui non niſi cauſa cognita, & probatis proceſſibus ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit.

CAN. VIII.

Præterea quia nonnulli, quorum etiam aliqui veri ſunt paſtores ac proprias oues habent, alienis etiam ouibus præeſſe quærunt, & ita alienis ſubditis quandoque intendūt, vt ſuorum curam negligant, quicunque etiam Epiſcopali præditus dignitate, qui alienos ſubditos puniendi priuilegium habuerit, contra clericos ſibi nō ſubditos, præſertim in ſacris conſtitutos, quorumcunque etiam atrocium criminum reos, niſi cum proprij ipſorum clericorum Epiſcopi, ſi apud Eccleſiam reſederit, aut pſonæ ab ipſo Epiſcopo deputandę interuētu, nequaquā procedere debeat: alias proceſſus & inde ſequuta quæcunq; viribus omnino careant.

CAN. IX.

Et quia iure optimo diſtinctæ fuerunt diœceſes & parochiæ, ac vniculque gregi proprij attributi paſtores, & inferiorum rectores, qui ſuarum quiſque ouium curam habeant, vt ordo eccleſiaſticus non confundatur, aut vna, & eadem Eccleſia duarum quodammodo diœceſum fiat, nō ſine graui eorum incōmodo, qui illi ſubditi fuerint: beneficia vnius diœceſis, etiam ſi parochiales Eccleſiæ, vicariç perpetuæ, aut ſimplicia beneficia ſeu præſtimonia, aut præſtimoniales portiones fuerint, etiam ratione ad agendū cultum diuinum aut numerū beneficiatorū, aut alia quacūq; de cauſa, alterius diœceſis beneficio, aut monaſterio ſeu collegio, vel loco etiā pio, perpetuo nō vniantur, decretū huius ſanctæ Synodi ſuper huiuſmodi vnionibus in hoc declarando.

CAN. X.

Regularia beneficia, in titulū regularibus pro

feſſis

feſſis prouideri conſueta, cum per obitum, aut reſignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentis vacare contigerit; religioſis tantum illius ordinis, vel his qui habitū omnino ſuſcipere & profeſſionem emittere teneantur, & non aliis, ne veſtem lino laná que contextam induant, conferantur.

C A N. XI.

Quia verò regulares de vno ad aliū ordinem trāſlati, facile à ſuo ſuperiore licētiā ſtādi extra monaſteriū obtinere ſolent, ex quo vagā di & apoſtatandi occaſio tribuitur, nemo cuiuſcūque ordinis prælatus vel ſuperior, vigore cuiuſcū que facultatis aliquem ad habitū & profeſſionē admittere poſſit, niſi vt in ordine ipſo, ad quē tranſferuntur, ſub ſui ſuperioris obedientia in clauſtro perpetuo maneat, ac taliter tranſlatus, etiam ſi Canonicorum reg. fuerit, ad beneficia ſecularia etiam curata omnino incapax exiſtat.

C A N. XII.

Nemo etiam, cuiuſuis dignitatis eccleſiaſticæ vel ſecularis, quacunque ratione, niſi eccleſiam, beneficiū, aut capellā de nouo fundauerit & conſtruxerit, ſeu iam erectā, quæ tamē ſine ſufficienti dote fuerit de ſuis propriis & patrimonialibus bonis competenter dotauerit, ius patronatus impetrare aut obtinere poſſit aut debeat. In caſu autem fundationis aut dotationis, huiuſmodi inſtitutio Epiſcopo, & nō alteri inferiori, reſeruetur.

C A N. XIII.

Non liceat præterea patrono, cuiuſuis priuilegij prætextu aliquē ad beneficia ſui iuris patronatus niſi Epiſc. loci ordinario, ad quē prouiſio ſeu inſtitutio ipſi⁹ beneficij, ceſſāte priuilegio, iure pertineret, quoquomodo præſētare: aliàs præſētatio ac inſtit. forsā ſequutæ, nullę ſint & eſſe cēſeātur.

SESSIO QVINTA,

habita 25. Ianuarij. 1552.

DEcernit ſancta Synodus, ne cui antiquum ius perire videatur, Si fortè in hoc Cōcilio, admiſſus aliquis fuerit, aut ſederit, aut ſentētiam dixerit, aut alios actus fecerit, contra ſtatuta iuris, moréſque Conciliorum approbatorum: tum etiam ne vel huic præſenti Concilio vel futuris quocunque tempore præiudicetur, ſi quæ fortè mandata instrumenta, proteſtationes, & alia cuiuſuis generis ſcripta quæcunque recepta fuerint, quæ ipſius Concilij honorem, ius ac poteſtatem quomodocunque lædere poſſent.

Eadem die ſancta Synodus ſaluū conductum iam antea Proteſtantibus conceſſum confirmat & amplificat, inuitans omnes Germanos ad veniendum impunè, & liberè manendum, loquendum, ſententias dicendum, ſeſe defendendum, Concilium, Patréſque (ſi videatur) refellendum, & Chriſtiana charitate diſputandum: ita vt religionis prætextu aut delictorum commiſſorum vel committendorum minimè puniantur, & vt propter eorum præſentiam nullibi à diuinis officiis ceſſetur, liberéque poſſint omni hora & tempore quo libuerit ipſis, ad ſua reuerti.

SESSIO VLTIMA,

28. Aprilis. 1552.

VIdentes præcipui Patres Concilij, totum penè Chriſtianū orbem, bellicis tumultibus exagitari, præcipuè verò Germaniam, cuius potiſſimum cauſa coacta Synodus fuerat; neque vllum locum, conſiliis pacis ac legum ſacrariū, inter tot bella eſſe

reli

relictum, iudicarunt, Eccleſiis & omnibus fore conſultum, ſi paſtores qui in Concilio erant, ad loca ſua remearent, & ſacrum Concilium ad ſaniora tĕpora reiſcerent. Itaq; ſancta Synodus, ſuſpendit progreſſum Concilij, biennij ſpatio, hac lege, vt ſi citius, ſeriúſve res pacatæ fuerint Chriſtianorum, tunc talis ſuſpenſio ſublata eſſe intelligatur, ſine noua Patrũ conuocatione. Huic decreto acceſſit cõſenſus ſuæ ſanctitatis. Ei nihilominus à duodecim magnis patribus Hiſpanis reclamatũ eſt, magna animorum rationúmq; contentione.

CONCILII TRID. PROSECVTIO.

HOc ipſum Conciliũ Tridentinũ, fatali tẽporũ calamitate, nouẽ, propemodum intermiſſum annis, tandẽ effulgente Dei Opt. Max. clemẽtia, ad curſum ſuum eſt reuocatũ, & fœlicẽ exitum ſortitũ, induſtria atq; labore non magis nomine quã re Pij quarti Summi Pontificis, & Principũ Chriſtianorum. Hic igitur Pius, anni 1560. Cal. decẽbris, Patres omnes per orbẽ diſperſos, edicto celeberrimo euocauit: vt proxima die Reſurrectionis Dñicæ, Tridẽti aut ipſi eſſent, aut (ſi minus id per grauiſſimas & ineuitabiles occupationes liceret) procuratores ipſorũ vice fungendos mitterent.

Vltima die anni Sexageſimi, Summus Pontifex decreto cauit, vt in Concilio, primo locus ſedéſque daretur Patriarchis, deinde Archiepiſcopis, tertiò Epiſcopis, ſecundum gradum & ordinem ſuarum promotionum ad eorum Eccleſias, vt qui prior promotus fuerit, prior exiſtat in ſuo ordine: neque vlla habeatur ratio dignitatis Primitialis, ſiue veræ ſiue prætenſæ. Hoc decreto, declararunt omnes quatuor Legati Apoſtolici,

Conciliiq́ præſidẽtes, nullius de nouo acquiri, nullius rurſus præiudicium generari. Sed omnes Primates eodem gradu locoque fore poſt Concilium, quo ante Concilium vigebant.

SVB PIO QVARTO,

Seſſio prima 18. Ianuarij. 1562.

VT doctrinæ de fide, debitæ reſtituatur puritati, libri à variis auctoribus poſt exortas hæreſes ſcripti, atque etiam librorum cenſuræ, in diuerſis locis à Catholicis editæ, examinentur, vt Synodi de ea re decretum ſacroſanctum, ſuo tempore publicetur. Huius rei expeditioni, ſi quid quiſquam afferre voluerit, libenter audietur.

Vocentur omnes decreto ſanctæ Synodi, ad quos tractanda pertinere poſſe videantur, ne poſtea ſe non auditos condemnatos eſſe cauſentur.

Inuitentur omnes in hæreſes lapſi ad pœnitentiam, ſaluus conductus ampliſſimus detur, clementia illis promittatur ſingularis, modo ad cor redire, & ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ poteſtatem agnoſcere velint.

SECVNDAE SESSIONIS

ſub Pio 4. Decretum primum,

VT aliquibus committatur Patribus cõſideratio de librorum prohibitorum ac prohibendorũ cẽſura, vt ipſi quid ſentiant ad ſanctã Synodũ ſuo tẽpore deferant. Electiq́ ſunt ſeptẽdecim magni Patres ſupremorũ ordinũ ad hanc rẽ cõficiendã.

Secundo decreto fidem publicam interponit ſancta Synodus, vt impunè liceat Principibus, vniuerſisq́ hominũ Germanis ordinibus, venire, morari, loqui, conferre, diſputareque in Concilio,

llo, & inde cùm libuerit diſcedere. Eâdem ſecuritatem cõcedit aliarum nationum hominibus, qui publicè deſeruerunt Eccleſiæ doctrinam.

Tertia Seſſione ac quarta tantùm prorogãda decernitur in 16. Iulij, Decretorum publicatio.

QVINTAE SESSIONIS habitæ 16. Iulij, CAN. I.

SAncta Synodus declarat & docet, nullo diuino præcepto Laicos vel Clericos non conficientes, obligari ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub vtraque ſpecie ſumendum, neque vllo pacto (ſalua fide) dubitari poſſe quum illis alterius ſpeciei communio, ad ſalutem ſufficiat; quod ſacrarum literarum teſtimonio comprobatur.

CAN. II.

Declarat hãc poteſtatẽ perpetuo fuiſſe in Eccleſia, vt in ſacramentorum diſpenſatione, ſalua eorum ſubſtantia, ea ſtatueret vel mutaret, quæ ſuſcipientium vtilitati, ſeu ipſorũ ſacramentorũ venerationi, pro rerum, temporum, locorúmque varietate, magis expedire iudicaret: Quam auctoritatẽ in ſe agnoſcẽs ſancta eccleſia, vſum naſcentis Chriſtianæ religionis cõmunicandi ſub vtraque ſpecie, mutatũ iam progreſſu temporis videns, iuſtis cauſis perſuaſa, hanc conſuetudinẽ cõmunicãdi ſub altera ſpecie approbauit, & pro lege habendam decreuit: quã reprobare, aut ſine Eccleſiæ auctoritate pro libito mutare non licet.

CAN. III.

Declarat etiam, fatendum eſſe, etiam ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verúmque Sacramentum ſumi: atque adeo nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui ſolam vnam ſpeciem accipiunt.

CAN. IIII.

Denique docet, paruulos vſu rationis carẽtes, nulla obligari neceſſitate, ad ſacramentalem Euchariſtiæ communionem, ſiquidem adeptam in baptiſmo gratiam, illa ætate amittere nõ poſſunt. Neque tamen ideo damnanda antiquitas eſt, ſi eum morem pro illius temporis ratione, alicubi nonunquam ſeruauit.

Canones de Communione.

CAN. I.

SI quis dixerit, ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis, omnes & ſingulos Chriſti fideles vtramque ſpeciem ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramẽti ſumere debere, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, ſanctam Eccleſiã Catholicam non iuſtis cauſis & rationibus adductam fuiſſe, vt Laicos, atque etiam Clericos non conficientes, ſub panis tantummodo ſpecie communicaret, aut in eo erraſſe, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis negauerit totum & integrum Chriſtum, omnium gratiarũ fontem & auctorem, ſub vna panis ſpecie ſumi, quia (vt qui iam falſo aſſerunt) non ſecundum ipſius Chriſti inſtitutionem ſub vtraque ſpecie ſumatur, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis dixerit, paruulis antequam ad annos diſcretionis peruenerint, neceſſariam eſſe euchariſtiæ communionem, Anathema ſit.

Decretum de reformatione in eadem quinta Seſſione publicatum.

CAN. I.

NEque Epiſcopi, neque alij Ordinum collatores, aut eorum miniſtri, quouis prætextu ali-

quid

quid accipiant, pro collatione quorumcunque Ordinum, etiam clericalis tonſuræ, neque pro literis dimiſſoriis, neq; pro ſigillo, aut aliqua alia cauſa, etiam ſi id ſponte offeratur. Notarij verò, in iis ſolum locis vbi & conſuetudo accipiendi inualuit, & ſalarium nullum habent, decimam tantum partem vnius aurei pro ſingulis literis dimiſſoriis aut teſtimonialibus accipere poterũt.

CAN. II.

Ne cũ ordinis dedecore ſacris ordinibus initiati mendicent, aut ſordidum quæſtũ captent, nullus deinceps clericus ſecularis (licet idoneus ſcientia ſit & ætate) ad ſacros ordines promoueatur, niſi legitimè conſtet eum beneficium eccleſiaſticum poſſidere pacifice, quod ſibi honeſtum ſuppeditet victum: neque illud beneficium reſignare poſſit, niſi facta mẽtione, quod ad eius beneficij titulum ſit promotus: neque ea reſignatio admittatur, niſi aliũde cõmode viuere poſſit, alias, facta reſignatio nulla cenſeatur. Neque patrimonium obtinentes, aut penſionem ordinentur, præter illos, quos Epiſcopus neceſſarios vel vtiles eccleſiis ſuis duxerit. Hos autem Epiſcopus non initiabit ſacris, niſi & ſ audem in poſſeſione eorum ſubſtantiæ abeſſe perſpexerit, & ad vitam degendam ſufficiens ſit, & ſine licentià Epiſcopi, illa alienari aut extingui vel remitti nullatenus poſſit, niſi aliunde ad vitam tranſigendam neceſſaria adepti ſint.

CAN. III.

In Eccleſiis tam Cathedralibus quàm collegiatis, in quibus aut nullæ, aut tam tenues ſunt diſtributiones quotidianæ, vt negligantur, tertia pars fructuum omnium Canonicatuum dignitatum, & c. ſeparetur, & in diſtributiones quotidia-

nas conuertatur, & ſecundum proportionem iuſtam ab Epiſcopo diuidatur. Salua tamen conſuetudine Eccleſiarum, in quibus non reſidentes vel ſeruientes, nihil aut minus tertia parte fructuum percipiunt. Quòd ſi qui in non ſeruiendo contumaces ſint, cõtra eos iuris & Canonum ſacrorum ſanctionibus procedatur.

CAN. IIII.

Epiſcopi, in Eccleſiis vbi viderint vnum rectorem non poſſe ſufficere, ſacramentis miniſtrandis, & diuino cultui peragendo, cogant rectores, & alios, ad quos hæc res ſpectat, tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot ſufficere arbitrabuntur: & nouas Parochias etiam inuitis rectoribus conſtituant, vbi cognouerint eſſe neceſſarias, iuxta conſtitutionem Alexandri tertij (quæ incipit, Ad audientiam) & portionem aſſignent congruentem ſacerdotibus, quos nouis Eccleſiis præficient, ex fructibus Eccleſiæ matricis. Imò ſi ſit neceſſe, populum cogant Epiſcopi, ea ſubminiſtrare quæ ſufficiant ad vitam horum ſacerdotum ſuſtentandam, neque ab hac re vlla ratione impediri poſſint.

CAN. V.

Liceat etiam Epiſcopo, facere vniones perpetuas Eccleſiarum quarumuis, beneficiorúmque etiam Curatorum, ſi ipſarum hoc exigat paupertas, aut alij caſu iure permiſſi. Neque hæ vniones poſſint reuocari, aut quoquo modo infringi cauſa reſignationis, &c.

CAN. VI.

Epiſcopi, illiteratis imperitiſque Eccleſiarum Parochialiũ rectoribus (licet alioquin vita ſint honeſtã) coadiutores aut vicarios pro tempore deputent: & fructuum partem eiſdem pro victu

ſufficienti, aſſignent, vel aliter prouideant. At verò eos rectores qui turpiter & ſcandaloſe viuūt, poſt admonitionem, coërceant & caſtigent: qui ſi adhuc perſtent incorrigibiles in nequitia; ab eiſdem Epiſcopis priuentur beneficiis, nulla appellatione aut exemptione audita, vt ſacri Canones ſanxerunt.

CAPVT VII.

Epiſcopi, transferre poſſint beneficia ſimplicia (etiā iuris patronatus) ex Eccleſiis quæ collapſæ ſunt, neque inſtaurari poſſunt (vocatis iis quorum intereſt) in matrices vel alias Eccleſias locorum eorundem ſeu vicinorum: atque in eiſdem Eccleſiis erigant altaria vel capellas ſub eiſdem inuocationibus. Parochiales verò Eccleſias (etiā ſi ſint iurispatronatus) collapſas, refici & inſtaurari procurent: quod ſi prouentus earum, huic reparationi non ſufficiant, Patronos, aut Parochianos ad id opportunis cogant remediis, nulla audita tergiuerſatione. Quod ſi nimia omnes egeſtate laborent, ad matrices ſeu viciniores Eccleſias transferantur: ſitque facultas eccleſias dirutas in prophanos vſus, non tamen ſordidos conuertendi, erecta tantum ibidem cruce.

CAPVT VIII.

Commendata monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus & Præpoſituræ, in quibus non viget regularis obſeruantia; necnon beneficia etiam curata, ſecularia & regularia, quocunque modo commendata, etiam exempta; ab Epiſcopis annis ſingulis viſitentur, qui operam dabunt, vt ſi qua indigent reficiantur; quæque illic debentur munia exerceantur, poſthabita omni appellatione, exemptione, &c. Quod ſi regularis in eis locis vigeat obſeruantia, curent Epiſcopi, vt &

ſuperiores ad inſtituta ſuæ regulæ vitam componant, & ſubditos in officio contineant.

Quod ſi admoniti ſuperiores, intra ſex mẽſes, eos non viſitarint & correxerint, tũc iidẽ Epiſcopi eos viſitare poſſint, perinde ac ſuperiores iuxta eorum inſtituta potuiſſent: non obſtantibus, &c.

CAN. IX.

Quæſtorum Eleemoſynarum nomen & vſus, penitus ab omni Chriſtiana Repub. locóque extirpetur: neque ad officium huiuſmodi exercendum vllatenus admittantur: nec huic canoni obſtent priuilegia conceſſa Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, &c. Indulgentiæ verò & aliæ ſpirituales gratiæ, deinceps per ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, populo publicentur: qui nulla prorſus mercede accepta, eleemoſynas ſibi oblatas fideliter colligent, vt hos cœleſtes Eccleſiæ theſauros, non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes verè intelligant.

SESSIO SEXTA,

Die 17. Septemb. 1562.

Quòd in Miſſa verum ſacrificium offeratur.

Præfatio.

SAcroſancta Synodus, vt abſoluta & ex omni parte perfecta fides atq; doctrina de magno Euchariſtiæ myſterio, in Catholica Eccleſia retineatur, & in ſua puritate (propulſatis hæreſibus) conſeruetur, de ea quatenus verum & ſingulare ſacrificium eſt, hæc quæ ſequuntur docet & declarat, & fidelibus populis prædicanda proponit.

CAP. I.

QVoniam ſub priori teſtamento (teſte Apoſtolo Paulo) propter Leuitici ſacerdotij imbecillita

becillitatem conſummatio non erat, oportuit (Deo patre miſericordiarum ita ordinante) ſacerdotem alium ſecundum ordinem Melchiſedech ſurgere, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui poſſet omnes quotquot ſanctificandi eſſent, conſummare, & ad perfectum adducere. Is igitur Deus & Dominus noſter, etſi ſemel ſeipſum in ara crucis, morte intercedente, Deo patri oblaturus erat, vt æternam illic redemptionem operaretur; quia tamen per mortem ſacerdotium eius extinguendum non erat, in Cœna nouiſſima, qua nocte tradebatur, vt dilectæ ſuæ ſponſæ eccleſiæ, viſibile (ſicut hominum natura exigit) relinqueret ſacrificium, quo cruentum illud ſemel in cruce peragendum repræſentaretur, eiúſque memoria in finem vſque ſeculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, ſacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo patri obtulit, ac ſub earundem rerum ſymbolis Apoſtolis (quos tunc noui Teſtamenti ſacerdotes conſtituebat) vt ſumerent, tradidit, & eiſdem eorúmque in ſacerdotio ſucceſſoribus vt offerrent, præcepit per hæc verba, Hoc facite in meam commemorationem: vti ſemper eccleſia Catholica intellexit & docuit. Nam celebrato veteri Paſcha (quod in memoriam exitus de Aegypto multitudo filiorum Iſrael immolabat) nouum inſtituit Paſcha, ſeipſum ab Eccleſia per ſacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum, in memoriam tranſitus ſui ex hoc mundo ad Patrem, quando per ſui ſanguinis effuſionem nos redemit, atque eripuit

de poteſtate tenebrarum, & in regnū ſuum tranſtulit. Et hæc quidem illa munda oblatio eſt, quę nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poteſt: quā etiam Dominus per Malachiam nomini ſuo, quod magnum futurum eſſet in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit; & quam non obſcurè innuit Apoſtolus Paulus Corinthiis ſcribens, cum dicit, Nō poſſe eos, qui participatione menſę dæmoniorum polluti ſunt, menſę Domini participes fieri per menſam altare vtrobique intelligens. Hæc denique illa eſt, quæ per varias ſacrificiorū naturæ & legis tēpore ſimilitudines figurabatur, vtpote quæ bona omnia per illa ſignificatā, velut illorū omnium conſummatio & perfectio complectitur.

CAP. II.

Et quoniam in diuino hoc ſacrificio, quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur & incruentè immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſeipſum cruentè obtulit, docet ſancta Synodus ſacrificium iſtud verè propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri, vt ſi cum vero corde & recta fide, cum metu & reuerentia, contriti ac pœnitentes ad Deum accedimus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Huius quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Vna enim eadēmque eſt hoſtia, idémque nunc offerens ſacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diuerſa. Cuius quidē oblationis (cruentæ, inquā) fructus, per hāc incruentā vberrimè percipiuntur: tantū abeſt vt illi per hanc quouis modo derogetur. Quare nō ſolū pro fidelium viuorū peccatis, pœnis,

ſatisfactionibus & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto, nondum ad plenum purgatis, ritè iuxta Apoſtolorũ traditionem, offertur.

CAP. III.

Et quamuis in honorem & memoriam, ſanctorum nonnullas interdum Miſſas, Eccleſia celebrare conſueuerit, non tamen illis ſacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronauit. Vnde nec ſacerdos dicere ſolet, Offero tibi ſacrificium Petre vel Paule: ſed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, vt ipſi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.

CAP. IIII.

Et cum ſancta ſanctè adminiſtrari conueniat, ſitque hoc omnium ſanctiſſimum ſacrificium, Eccleſia Catholica vt dignè reuerenterque offeratur ac percipereſtur, ſacrum Canonem multis ante ſeculis inſtituit, ita ab omni errore purum, vt nihil in eo contineatur, quod non maxime ſanctitatem & pietatem quandam redoleat, menteſque offerentium in Deum erigat. Is enim conſtat cum ex ipſis domini verbis, tum & Apoſtolorum traditionibus, ac ſanctorum quoque Pontificum piis inſtitutionibus.

CAP. V.

Cúmque natura hominum ea ſit, vt non facile queat ſine ipſis adminiculis exterioribus ad rerum diuinarũ meditationem ſuſtolli, propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam, vt ſcilicet quędam ſummiſſa voce, alia verò elatiore in Miſſa pronunciarentur, inſtituit: cæremonias item adhibuit, vt myſticas benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliáque id genus multa ex Apoſtolica diſciplina & traditione: quo & maieſtas

tanti ſacrificij commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem excitarentur.

CAP. VI.

Optaret quidē ſacroſancta Synodus, vt in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramētali etiam eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos huius ſanctiſſimi ſacrificij fructus vberior proueniret: nec tamen ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus ſacerdos ſacramētaliter communicat, vt priuatas & illicitas damnat, ſed probat, atque adeò commendat. Siquidem illæ quoque Miſſæ verè communes cenſeri debent: partim quod in eis populus ſpiritualiter communicet: partim verò, quod à publico Eccleſiæ miniſtro non pro ſe tantum, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Chriſti pertinent, celebrentur.

CAP. VII.

Monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab eccleſia ſacerdotibus, vt aquam vino in calice offerendo miſcerēt: tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tum etiam, quia è latere eius aqua ſimul cū ſanguine exierit: quod ſacramentum hac mixtione recolitur, & cùm aquæ, in Apocalypſi beati Ioannis, populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto vnio repræſentatur.

CAP. VIII.

Etſi Miſſa magnam contineat populi fidelis eruditionem, nō tamen expedire viſum eſt Patribus, vt vulgari lingua paſſim celebraretur. Quam ob rē retēto vbique cuiuſque Eccleſiæ antiquo, & à ſancta Romana eccleſia, omniū Eccleſiarum

matre

matre & magiſtra, probato ritu, ne oues Chriſti eſuriant, néve paruuli panem petant, & non ſit qui frangat eis, mandat ſancta Synodus Paſtoribus, & ſingulis curam animarum gerétibus, vt frequenter inter Miſſarum celebrationem, vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera ſanctiſſimi huius ſacrificij myſterium aliquod declarent, diebus præſertim dominicis & feſtis.

CAP. IX.

Quia verò aduerſus veterem hâc in ſacroſancto euangelio, Apoſtolorum traditionibus, ſanctorumque Patrum doctrina fundatam fidem, hoc tempore multi diſſeminati ſunt errores, & multa à multis docentur atque diſputantur, ſacroſancta Synodus poſt multos grauéque in his de rebus maturè habitos tractatus, vnanimi Patrum omnium conſenſu, quæ huic puriſſimæ fidei ſacræque doctrinæ aduerſantur, damnare & à ſancta eccleſia eliminare per ſubiectos hos Canones conſtituit.

CAN. I.

SI quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verũ & proprium ſacrificium, aut quod offerri nõ ſit aliud, quàm nobis Chriſtum ad manducandum dari, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, illis verbis, Hoc facite in meã commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe apoſtolos ſacerdotes, aut non ordinaſſe, vt ipſi aliiq; ſacerdotes offerrent corpus & ſanguinem ſuum, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis & gratiarum actionis, aut nudam com-

memorationem ſacrificij in cruce peracti, non autem propitiatorium: vel ſoli prodeſſe ſumēti: neque pro viuis & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, Anathema ſit.

C A N. IIII.

Si quis dixerit, blaſphemiam irrogari ſanctiſſimo Chriſti ſacrificio in cruce peracto, per Miſſæ ſacrificium, aut illi per hoc derogari, Anathema ſit.

C A N. V.

Si quis dixerit, impoſturam eſſe Miſſas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorū intercesſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia intendit, Anathema ſit.

C A N. VI.

Si quis dixerit, Canonem Miſſæ errores continere, ideoque abrogandum, Anathema ſit.

C A N. VII.

Si quis dixerit, cæremonias, veſtes, & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica vtitur, irritabula impietatis eſſe magis, quam officia pietatis, Anathema ſit.

C A N. VIII.

Si quis dixerit, Miſſas, in quibus ſolus ſacerdos ſacramentaliter communicat, illicitas eſſe, ideoque abrogandas, Anathema ſit.

C A N. IX.

Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ ritum quo ſummiſſa voce pars Canonis & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe, aut lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere, aut aquam non miſcendam vino in calice offerendo, quod ſit contra Chriſti inſtitutioné, Anathema ſit.

Dec

Decretum de reformatione in eadem ſeßione ſexta.

CAN. I.

NIhil eſt quod alios magis ad pietatem inſtruat, quàm eorum vita & exemplum, qui ſe diuino miniſterio dedicarunt. Quapropter ſic decet clericos in ſortẽ Domini vocatos, mores ſuos componere, vt habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliiſq; omnibus, nihil niſi graue, moderatũ, ac religione plenum præ ſe ferant. Statuit itaque ſancta Synodus, vt quæ alias à ſummis Pontificibus & ſacris Conciliis de Clericorum vita, hõneſtate, cultu, doctrináque retinenda, ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcunque criminibus, nec non ſecularibus negotiis fugiendis, copioſè ac ſalubriter ſancita fuerũt, eadem in poſterum pœnis vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis, obſeruentur: nec appellatio executionem hanc ſuſpẽdat. Et ſi qua in deſuetudinem abierunt, ea quamprimum in vſum reuocentur.

CAN. II.

Quicunque ad Cathedrales Eccleſias erit aſſumendus, nõ ſolùm natalibus, ætate, moribus, ac vita, ac aliis quæ à ſacris Canonibus requirũtur, plenè ſit præditus: verùm etiam in ſacro ordine antea, ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus: & vt ſcientia polleat, quą tanto numeri ſatisfaciat. Sit is antea promotus in vniuerſitate ſtudiorum magiſter, ſiue doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia vel Iure Canonico, aut ſaltẽ publico alicuius Academię teſtimonio idoneus, ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi regularis fuerit, à ſuperioribus ſuę religionis ſimilem fidẽ habeat.

CAN. III.

Epiſcopi tertiam partem fructuum & prouen

ſuum dignitatum, perſonarum & officiorum Ec-
cleſiarum Cathedralium & Collegiatarum, diui-
dere poſſint in diſtributiones, eorũ arbitrio aſſi-
gnandas; ita vt diſtributionem amittãt, qui per-
ſonaliter ſuum officium quolibet die ſtatuto nõ
impleuerint. Quæ diſtributio fabricæ indigẽti,
aut alteri loco pio Epiſcopi arbitrio applicetur.
Contra contumaces verò, iuxta ſacrorum cano-
num conſtitutiones procedatur. Quod ſi alicui
dignitati, in Eccleſia Cathedrali vel Collegiata,
adminiſtratio vel officium non competat, ſed
curam animarũ habeat extra ciuitatem in Diœ-
ceſi, tunc dum in curata Eccleſia miniſtrauerit,
habeatur tanquàm præſens in ſua Eccleſia Ca-
thedrali ſeu collegiata: non obſtantibus conſue-
tudinibus, &c.

CAN. IIII.

Nullus vocem habeat in Capitulo Cathedra-
lis vel Collegiatæ Eccleſiæ (ſiue ſecularis ea ſiue
regularis ſit) qui ſaltem ſubdiaconus non ſit, etiã
ſi hoc ab aliis liberè concedatur. Qui autem ob-
tinent aut deinceps obtinebunt dignitates, offi-
cia, aut alia beneficia quæcunque, quibus anne-
xum eſt vt dicant & cantent vel Miſſas, vel Euã-
gelia, vel Epiſtolas, iĳ teneantur infra annum, iu-
ſto impedimento ceſſante, ordines ſuſcipere re-
quiſitos: alioqui pœnas Concilij Viennẽſis in-
currant. Cogantque eos Epiſcopi ſuos ordines
per ſeipſos exercere, ſub eiſdem & aliis grauio-
ribus pœnis. Nec aliis in poſterum fiat prouiſio,
niſi iis qui ætatem & cæteras habilitates integrè
habere agnoſcantur: aliter irrita ſit prouiſio.

CAN. V.

Omnes diſpenſationes quæ extra Romanam
curiam committendæ erunt, committantur or-

dina

dinalis illorũ,qui illas impetrauerint:& ex quę gratioſe conceduntur, ſuum effectum non ſortiantur,niſi ab eiſdem ſummariè cognoſcatur & extra iudicium, ſupplicationis preces non fuiſſe ſubreptitias vel obreptitias.

CAN. VI.

Cognoſcant etiam Epiſcopi ſummariè, in cõmutationibus vltimarum voluntatum (quæ niſi vrgente neceſſitate non fiant)nihil niſi vere fuiſſe in precibus narratum,nec prius quàm hoc intelligatur,executioni mandentur.

CAN. VII.

Legati,& Nuncij Apoſtolici,Patriarchæ,Primates & Metropolitani,tam in admittendis appellationibus, quàm in dandis inhibitionibus, poſt appellationem ſeruent formam ſacrarum conſtitutionum,& præſertim Innocentij 4.quę incipit Romana. Alias quæcunque inde ſequuta,ſint ipſo iure nulla non obſtantibus,&c.

CAN. VIII.

Epiſcopis in caſibus à iure cõceſſis, omnium piarum diſpoſitionum, tam in vltima volũtate, quàm inter viuos,ſint exequutores. Habeant ius viſitandi hoſpitalia, Collegia, Confraternitates Laicorum, non tamen quæ ſub immediata Regum protectione ſunt,ſine eorum licentia. Eleemoſynas montis pietatis,ſiue charitatis, & loca pia omnia, etiam ſi eorum cura ad laicos pertineat & exempta ſint, ac omnia quæ ad Dei cultum,animarum ſalutem,pauperum ſuſtentationem ſunt inſtituta iuxta ſacros Canones cognoſcant & exequantur,non obſtantibus,&c.

CAN. IX.

Adminiſtratores tam Eccleſiaſtici,quàm Laici fabricæ Eccleſiæ cuiuſcunq; hoſpitalis,& quo

rumcunque piorum locorum, ſingulis annis reddant rationem ordinariæ ſuæ adminiſtrationis, niſi ſecus forte in inſtitutione talis Eccleſiæ ſeu fabricæ cautum eſſet. Quod ſi aliis ratio reddenda eſſet ex priuilegio aut inſtitutione, tunc cum iis coniungatur etiam Ordinarius aliter liberationes factæ, adminiſtratoribus non ſuffragentur.

CAN. X.

Poſſit Epiſcopus quoſuis notarios etiam Apoſtolica, Imperatoria, vel Regia auctoritate creatos, examinatione facta de ſufficientia, ſcrutari, iiſq; repertis parum idoneis, aut in officio delinquentibus, prohibeat officij vſu perpetuo aut ad tẽpus, in negotiis & cauſis Eccleſiaſticis & ſpiritualibus. Nec appellatio interdictionẽ ſuſpẽdat.

CAN. XI.

Si quem clericorum aut laicorum, quacunque is dignitate, etiam Imperiali aut Regali præfulgeat, tantum malorum omnium radix cupiditas occupauerit, vt alicuius Eccleſiæ, ſeu cuiuſuis ſecularis aut regularis beneficij, mõtium pietatis, aliorumq; piorum locorũ iuriſdictiones, bona, cenſus ac iura etiam feudalia & emphyteotica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obuentiones, quæ in miniſtrorũ ac pauperum neceſſitates cõuerti debent, per ſe, vel per alios, vi vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum aut laicorum, ſeu quacũque arte, aut quocunq; quæſito colore in proprios vſus conuertere, illaſq; vſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab aliis, ad quos iure pertinent, percipiantur: is Anathemati tam diu ſubiaceat, quàm diu Iuriſdictiones, bona, res, iura, fructus & reditus, quos occupauerit, vel qui ad eum quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ peruene

uenerint, Eccleſiæ eiuſq; adminiſtratori ſeu beneficiato integre reſtituerit, ac deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit. Quòd ſi eiuſdem Eccleſiæ patronus fuerit, etiam iure patronatus, vltra poſitas pœnas, eo ipſo priuatus exiſtat, Clericus verò, qui nefandæ fraudis & vſurpationis huiuſmodi fabricator ſeu conſentiens fuerit, eiſdem pœnis ſubiaceat, nec nõ quibuſcunque beneficiis priuatus ſit, & ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur, & à ſuorum ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem & abſolutionem, arbitrio ſui ordinarij ſuſpendatur.

Decretum de obſeruandis vel euitandis in celebratione Miſſæ, in eadem ſeſſione ſexta promulgatum.

OMnis diligentia & opera, in eo eſt collocanda, vt quanta maximè fieri poteſt cordis puritate, atque exteriori deuotionis & pietatis ſpecie, ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium peragatur: cui vt debitus cultus ad Dei gloriã & fidelis populi ædificationem reſtituatur, decernit ſancta Synodus, vt Epiſcopi ea omnia prohibere & tollere ſedulo curent, & teneãtur, quæ vel auaritia, vel irreuerentia, vel ſuperſtitio induxit.

In primis quod ad auaritiã pertinet, quaſcunque mercedum conditiones, pacta, conuẽtiones, & quicquid pro Miſſis celebrandis datur, & importunas eleemoſynarum exactiones, aliaq; ſimilia, omnino prohibeant, quæ à Simoniaca labe vel certè turpi quæſtu non longè abſunt.

Deinde vt irreuerentia vitetur, interdicantque cui vago & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat. Publicè & notoriè criminoſo, neq; ſacro miniſtrare altari, neq; ſacris intereſſe permittãt.

Ne patiantur in priuatis domibus, atque omnino extrà Eccleſiam, aut oratoria diuino cultui tantum dicata (quæ ab ipſis deſignentur & viſitentur) ſanctum hoc ſacrificium peragi à ſeculari ſeu regulari ſacerdote: idq; fiat decenter composito corporis habitu. Ab Eccleſiis, Muſicas vbi organo vel cantu laſciuum aliquid miſcetur, ſeculares actiones, prophana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores, arceant: vt domus Dei verè domus orationis dici poſſit.

Poſtremò ne ſuperſtitioni locus eſſe poſſit, edicto & pœnis propoſitis caueāt, ne Sacerdotes aliis quàm debitis horis celebrent, néve ritus alios aut cæremonias & preces adhibeant, in miſſarum celebratione, præter eas quæ ab Eccleſia probatæ, ac laudabili & frequenti vſu receptæ fuerint: quarundam verò Miſſarum & candelarum certum numerum, qui magis à ſuperſtitioſo cultu, quàm à vera religione inuentus eſt, omnino ab Eccleſia remoueant: doceantq; populum quis ſit, & à quo proueniat huius ſanctiſſimi ſacrificij tam pretioſus ac propè cœleſtis fructus. Moneant etiam eundem populum, vt frequēter ad ſuas parochias, ſaltem diebus Dominicis & maioribus feſtis accedant. Hæc & quęcunq; huc pertinere viſa fuerint, ipſi Epiſcopi prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuāt: & pœnis propoſitis ipſorum arbitrio, ad ea ſeruāda fidelē populum compellant, non obſtantibus priuilegiis, &c.

Decretum ſuper petitione Conceſſionis Calicis, in eadem ſeſſione 6. publicatum.

HOc decreto ſancta Synodus defert ad Pontificem Max. ſententiam & iudicium integrū illorum duorum articulorum, quos antea propoſitos nondum diſcuſſerat, nimiuum an, conſue-

tudo Catholicæ Ecclefiæ communicādi laicos, & non conficientes Sacerdotes, ſub vna tantum ſpecie panis, ita ſit retinenda, vt nulla ratione Calicis vſus cuiquam ſit permittendus: &, an ſi concedendus alicui vel nationi vel regno, Calicis vſus videatur, ſub aliquibus conditionibus concedendus ſit: & quænam ſint illæ.

SESSIO SEPTIMA.

De Sacramento Ordinis ad condemnandos errores noſtri temporis. Die 15. Iulij 1563. ſub beatiſſimo Pio 4.

CAP. I.

SAcrificium & ſacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta ſunt, vt vtrunque in omni lege extiterit. Cùm igitur in nouo Teſtamēto ſanctū Euchariſtiæ ſacrificiū viſibile ex Domini inſtitutione Catholica Eccleſia acceperit, fateri etiā oportet, in ea nouum eſſe viſibile & externum ſacerdotium, in quod vetus trāſlatum eſt. Hoc autem ab eodem Domino Saluatore noſtro inſtitutū eſſe, atque Apoſtolis eorumq; ſucceſſoribus in ſacerdotio poteſtatē traditam conſecrandi, offerendi & miniſtrā di corpus & ſanguinē, necnon & peccata dimittendi & retinendi, ſacræ literæ oſtendunt, & Catholicæ Eccleſiæ traditio ſemper docuit.

CAP. II.

Cùm autē diuina res ſit tam ſancti ſacerdotij miniſterium, conſentaneum fuit, quo dignius & maiori cū veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures & diuerſi eſſent miniſtrorum ordines, qui ſacerdotio ex officio deſeruirēt: & ita diſtributi vt qui iam clericali tōſura inſigniti eſſent, per minores ad maiores aſcenderent. Nam non ſolum de Sacerdo-

tibus, ſed & de diaconis ſacræ literæ apertã mentionẽ faciunt, & quæ maximè in illorũ ordinatione attendenda ſunt, grauiſſimis verbis docẽt, & ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium ordinũ nomina, atque vniuſcuiuſque eorũ propria miniſteria, ſubdiaconi ſcilicet, acolythi, exorciſtę, lectores & oſtiarij in vſu fuiſſe cognoſcuntur, quãuis nõ pari gradu. Nã ſubdiaconatus ad maiores ordines à Patribus & ſacris Cõciliis refert. In quib⁹ & de aliis inferioribus frequentiſſimè legimus.

CAP. III.

Cùm Scripturæ teſtimonio, Apoſtolica traditione & Patrum vnanimi conſenſu perſpicuũ ſit, per ſacrã ordinationem (quæ verbis & ſignis exterioribus perficitur) gratiã conferri, dubitare nemo debet Ordinẽ eſſe proprie vnũ ex ſeptem ſanctæ Eccleſiæ Sacramentis. Inquit enim Apoſtolus: Admoneo te, vt reſſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris, ſed virtutis & dilectionis & ſobrietatis.

CAP. IIII.

Quoniã verò in Sacramento Ordinis, ſicut & in Baptiſmo & Confirmatione, character imprimitur, qui nec deleri nec auferri poteſt, meritò ſancta Synodus damnat eorum ſententiam, qui aſſerunt noui Teſtaměti ſacerdotes temporariã tantũmodo poteſtatẽ habere, ac ſemel ritè ordinatos, iterũ laicos effici poſſe, ſi verbi Dei miniſterium non exerceãt. Quod ſi quis omnes Chriſtianos promiſcuè noui Teſtamenti ſacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali ꝑditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm eccleſiaſticã Hierarchiã (quę eſt vt caſtrorũ acies ordinata) confundere, perinde ac ſi contrà beati

Pauli doctrinã, omnes Apoſtoli, omnes Prophetæ, omnes Euangeliſtæ, omnes Paſtores, omnes ſint doctores. Proinde ſacroſancta Synodus declarat, præter cæteros eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos (qui in Apoſtolorũ locũ ſucceſſerunt) ad hunc Hierarchicũ ordinẽ præcipuè pertinere, & poſitos (ſicut idẽ Apoſtolus ait) à ſpiritu ſancto regere eccleſiã Dei, eoſq; presbyteris ſuperiores eſſe, ac ſacramentũ confirmationis cõferre, miniſtros eccleſiæ ordinare, atq; alia pleraq; peragere ipſos poſſe, quarũ functionũ poteſtatẽ reliqui inferioris ordinis nullã habẽt. Docet inſuper ſacroſancta Synodus in ordinatione Epiſcoporũ, ſacerdotũ & cæterorum ordinũ, nec populi, nec cuiuſuis ſecularis poteſtatis, & magiſtratus conſenſum, ſiue vocationem, ſiue audoritatẽ ita requiri, vt ſine ea irrita ſit ordinatio: quin potius decernit, eos qui tantũmodo à populo aut ſeculari poteſtate ac magiſtratu vocati & inſtituti, ad hæc miniſteria exercẽda aſcendunt, & qui ea propria temeritate ſibi ſumunt, omnes nõ eccleſiæ miniſtros, ſed fures & latrones, per oſtium non ingreſſos, habendos eſſe. Hæc ſunt quæ generatim ſacræ Synodo viſum eſt Chriſti fideles de ſacramento Ordinis docere. His autem contraria certis & propriis Canonibus in hunc, qui ſequitur, modum damnare conſtituit, vt omnes, adiuuante Chriſto, fidei regula vtentes, in tot errorum tenebris Catholicam veritatem facilius agnoſcere & tenere poſſint.

CAN. I.

SI quis dixerit, non eſſe in nouo Teſtamento ſacerdotium viſibile & externum, vel non eſſe poteſtatem aliquam conſecrandi & offerendi verum corpus & ſanguinem Domini, &

peccata remittendi & retinendi, ſed officiũ tantum & nudum miniſterium prædicandi Euangelium: vel eos, qui non prædicant, prorſus non eſſe ſacerdotes, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, præter ſacerdotium non eſſe in Eccleſia catholica alios ordines & maiores & minores, per quos velut per gradus quoſdam in ſacerdotium tendatur, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, Ordinem, ſiue ſacram Ordinationem non eſſe verè & propriè Sacramentum, à Chriſto Domino inſtitutum, vel eſſe figmentum quoddam humanum, excogitatum à viris rerum eccleſiaſticarum imperitis, aut eſſe tãtum ritum quendam eligendi miniſtros verbi Dei & Sacramentorum, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis dixerit, per ſacram Ordinationem nõ dari Spiritum ſanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere, Accipe Spiritum ſanctum: aut per eam non imprimi characterẽ, vel eum, qui ſacerdos ſemel fuit, laicum rurſus fieri poſſe, Anathema ſit.

CAN. V.

Si quis dixerit, ſacram Vnctionem, qua Eccleſia in ſancta Ordinatione vtitur, non tantũ non requiri, ſed contemnendam & pernicioſam eſſe, ſimiliter & alias Ordinis cæremonias, Anathema ſit.

CAN. VI.

Si quis dixerit, in Eccleſia catholica non eſſe Hierarchiam diuina ordinatione inſtitutã, quæ conſtat ex Epiſcopis, Preſbyteris & miniſtris, Anathema ſit.

CAN. VII.

Si quis dixerit, Epiſcopos non eſſe Preſbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi & ordinandi, vel eam quam habent, illis eſſe cum presbyteris communem, vel ordines ab ipſis collatos ſine populi vel Poteſtatis ſecularis conſenſu aut vocatione, irritos eſſe: aut eos, qui nec ab eccleſiaſtica & canonica poteſtate ritè ordinati nec miſſi ſunt, ſed aliunde veniunt, legitimos eſſe verbi Dei & ſacramentorum miniſtros, Anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis dixerit, Epiſcopos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos ac veros Epiſcopos, ſed figmentum humanum, Anathema ſit.

De Reſidentia.

DEclarat ſancta Synodus omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos & quocunque nomine & titulo Eccleſiis præfectos, etiam Cardinales obligari ad perſonalē in ſua eccleſia vel diœceſi reſidentiam: neque abeſſe poſſe, niſi ex cauſis & modis infra ſcriptis. Nam cùm charitas, vel vrgens neceſſitas, vel debita obedientia, vel euidens eccleſiæ vel Reipub. vtilitas, aliquos nonnunquam abeſſe poſtulent, hæ legitimæ cauſæ à Rom. Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo abſente à Suffraganeo antiquiori Epiſcopo reſidente (qui idē Metropolitani abſentiā probabit) in ſcriptis approbentur, niſi cum abſentia fit propter munus & Reip. officium Epiſcopatibus adiunctū, cuius cauſæ vel notoriæ ſunt vel repentinæ, quas Metropolitano neceſſe non erit ſignificare: ad eum cum Concilio Prouinciali ſpectabit iudicare de huiuſmodi licentiis, ne quis eo iure abutatur. In-

Canones de Reformatione.

CAN. I.

PRæfecti Eccleſiis Cathedralibus & ſuperioribus, etiam ſi ſint cardinales, ſi conſecrationem intra tres menſes non ſuſceperint, teneantur ad fructuum perceptorum reſtitutionem. Si verò intra totidem mēſes id facere neglexerint, Eccleſiis ipſo iure ſint priuati. Conſecratio celebretur in eccleſia cui prꝗficiūtur, ſi Romæ non fiat, & commodè id fieri poſſit.

CAN. II.

Epiſcopi per ſeipſos ordines conferant, & impediti ægritudine, ſubditos ſuos examinatos & probatos, ad aliū epiſcopum mittāt ordinandos.

CAN. III.

Prima tonſura initientur tantùm illi qui confirmati & in fidei rudimētis eruditi ſint: quíque cùm legere & ſcribere ſciant, hoc vitæ genus elegiſſe videantur vt Deo ſeruiant, non vt ſecularia iudicia ſubterfugiant.

CAN. IIII.

Ad minores ordines promouendi bonū à Parocho aut à Magiſtro ſcholæ, in qua educātur, teſtimoniū habeāt. Hi verò qui ad ſingulos maiores erunt aſſumendi, per mēſem ante ordinationem Epiſcopum adeant, qui parocho aut alteri, cui magis expedire videbitur, cōmittat, vt nominibus ac deſiderio eorū, qui volent promoueri, publicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum ordinandorū natalibus, ætate, moribus & vita à fide dignis diligenter inquirat, & literas teſtimoniales, ipſam inquiſitionem factam continentes, ad ipſum epiſcopum quàm primùm tranſmittat.

CAN. V.

Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in

minoribus ordinibus cõſtitutus, ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere. Is etiam fori priuilegio nõ gaudeat, niſi beneficiũ eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitũ & tonſuram deferens, alicui eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat: vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola vel vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſetur. In clericis verò coniugatis ſeruetur cõſtitutio Bonifacij noni, quæ incipit, Clerici qui cum vnicis: modò hi clerici alicuius Eccleſiæ ſeruitio vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem eccleſiæ ſeruiant vel miniſtrẽt, & clericali habitu & tonſura vtantur: nemini quo ad hoc, priuilegio vel conſuetudine etiam immemorabili ſuffragante.

CAN. VI.

Epiſcopus feria quarta antequã ordines conferat, aut quando ei videatur, ad ciuitatem euocet omnes initiandos, & eorum genus, perſonã, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam & fidẽ diligenter inueſtiget, adſcitis ſibi ad eam rem viris prudentibus & piis.

CAN. VII.

Ordinationes fiant ſtatutis à iure temporibus, in Eccleſia Cathedrali, aut alia quæ digniſſima videatur, in cleri præſentia: & quiſque à proprio ordinetur Epiſcopo: nec alienum quiſquam promoueat, vllius prætextu priuilegij, niſi Ordinarij ſui teſtimonio commendetur. Si ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, ordinatus ab executione ſit ſuſpenſus quandiu ſuo Epiſcopo videbitur.

CAN. VIII.

Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum

ordinare nō poſſit, niſi triēnio ſecū habitauerit, & ei beneficium conferat omni fraude ceſſante.

CAN. IX.

Neque Abbatibus neque aliis exemptis liceat tonſuram vel minores ordines conferre, niſi ei qui ſibi regularis ſubditus ſit: nec literas dimiſſorias vel ipſi, vel Collegia, aut Capitula. Clericis ſecularibus, vt ab aliis ordinentur concedant, Sed omnium ordinatio ad Epiſcopos intra quorum diœceſes exiſtunt, pertineant, non obſtantibus priuilegiis, &c.

CAN. X.

Minores ordines Latinè intelligentibus, neque omnes ſemel (niſi ſecus Epiſcopo videatur expedire) conferantur, vt in vnoquoque munere Epiſcopi arbitrio ſe exerceant in ea eccleſia cui ſunt dedicati, niſi in ſtudiis occupētur, atque ita de gradu ad gradum aſcendant: & altioribus nemo initietur ordinibus, niſi quem ſciētiæ ſpes iis dignum oſtendet. Neque id fiet niſi elapſo anno à poſtrema minorū ordinum ſuſceptione, niſi Epiſc. cenſeat eccleſiam tunc ſecus exigere.

CAP. XI.

Nullus deinceps fiat Subdiaconus ante annū vigeſimumſecundum ſuæ ætatis, neque Diaconus ante 23. Neque Presbyter ante vigeſimumquintum. Digni tantum aſſumētur, quorum probata vita ſenectus ſit. Regulares etiam neque minores natu, neque ſine examine diligenti Epiſcopi, ordinentur, priuilegiis quibuſcunque penitus quo ad hoc excluſis.

CAN. XII.

Subdiaconi & Diaconi moribus literíſq; probati, & neceſſariis ad ordinem exercendum inſtructi, quíque Deo auctore continētiam ſibi pol

liceantur, Eccleſiis inſeruiant quibus aſcribétur: ſciant maxime decere ſi ſaltem diebus dominicis & ſolennibus ſacram communionem perceperint, cum altari miniſtrauerint. Subdiaconus iniſi per annum in ſuo ordine verſatus, ad altiorem gradum ne aſcendat, niſi aliud Epiſcopo videatur. Duo ſacri ordines non conferantur eodem die, etiam Regularibus: nõ obſtantibus priuilegiis, & indultis conceſſis quibuſcunque.

CAN. XIII.

Qui pie & fideliter in miniſteriis anteactis ſe geſſerint, & ad presbyteratus ordinem aſſumuntur, bonum habeant teſtimonium. Et hi ſint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum (niſi ob Eccleſię vtilitatem ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur) miniſtrauerint, ſed etiam ad populũ docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem; ac miniſtrandi ſacramenta, diligenti examine præcedente, comprobentur, atque ita pietate ac caſtis moribus cõſpicui, vt præclarum bonorum operum exemplum & vitæ monita ab eis poſſint expectari. Curet Epiſcopus, vt ij ſaltem diebus dominicis ac feſtis ſolennibus (ſi autem curam habuerint animarũ, tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciãt) Miſſas celebrent. Cum promotis per ſaltum (qui nõ miniſtrauerint) Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.

CAN. XIIII.

Quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, decernit tamen ſacroſancta Synodus, nullum (etiam regularem) poſſe confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis

per

per examen (ſi illis videbitur eſſe neceſſarium) aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: priuilegiis, conſuetudine quacũque etiã immemorabili, nõ obſtante.

CAN. XV.

Cùm nullus debeat ordinari, qui iudicio ſui Epiſcopi non ſit vtilis aut neceſſarius ſuis Eccleſiis, ſancta Synodus, veſtigiis ſexti Canonis Concilij Chalcedonẽſis inhærendo, ſtatuit vt nullus in poſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ aut pio loco, pro cuius neceſſitate aut vtilitate aſſumitur, non aſcribatur, vbi ſuis fungatur muneribus nec incertis vagetur ſedibus. Quod ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit, ſacrorum exercitium interdicatur. Nullus præterea clericus peregrinus ſine commendatitiis ſui ordinarij literis, ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda & ſacramenta adminiſtranda admittatur.

CAN. XVI.

Prælatos Eccleſiarum ſancta Synodus in Domino hortatur, & præcipit, vt (quantum fieri commodè poterit) in eccleſiis omnibus vbi populus ſit frequens, & cenſus id ferre queant reſtituant functiones ſanctorum ordinum à Subdiaconatu ad Oſtiariatum, & eas exercentibus, ſtipendia aſſignẽt ex beneficiis aut fabrica. Quod ſi miniſteriis quatuor minorum ordinum exercendis clerici cœlibes præſto non erunt, ſuffici poterunt coniugati, non tamen bigami, qui vitam probatam cum tonſura & habitu clericali in eccleſia, coniungant.

CAN. XVII.

Sacroſancta Synodus ſtatuit, vt ſingulæ Cathedrales, Metropolitanæ, & his maiores eccleſiæ, pro modo facultatum & diœceſis amplitu

dine, certum puerorum numerum in collegio, in conuenienti loco, ab Epiſcopo ad hoc eligendo alant, ac religioſe educant, & in Eccleſiaſticis diſciplinis inſtituant. In hoc verò Collegio recipiātur legitimè nati, nō minores duodecim annis, legere & ſcribere docti, de quorúmq; indole & voluntate ſpes concepta ſit perpetuo eccleſiaſticis miniſteriis inſeruituros. Pauperum filios eligi vult, nec diuitum excludit, modo ſuo ſumptu alantur, & ſtudium præ ſe ferant Deo & eccleſiæ inſeruiendi. Hos pueros Epiſcopus in claſſes diuiſos, partim Eccleſiarū miniſterio addicet, partim in Collegio erudiendos retinebit, alióſque ſufficiet vt eorum loco miniſtrent. Hoc Collegium, perpetuum erit ſeminarium Dei miniſtrorum. Hi ſemper tonſura & habitu clericali vtantur. Grammatices, Cantus, Computi eccleſiaſtici, aliarúmque bonarum artium diſciplinam diſcēt. Sacram ſcripturam, libros Eccleſiaſticos, homilias ſanctorum, Sacramentorum tradendorum (præſertim quæ ad confeſſiones audiendas videbuntur opportuna) ritum, cæremoniáſque diſcent. Interſint quotidie Miſſæ ſacrificio, ſingulis ſaltem menſibus confiteantur peccata, & iuxta Confeſſoris iudicium ſumant corpus domini noſtri Ieſu Chriſti. Cathedrali & aliis loci eccleſiis, inſeruiant diebus feſtis. Epiſcopus cum conſilio duorū Canonicorum, quos ipſi eligent, hæc omnia & alia, quæ in eum finem opportuna videbuntur, conſtituet. Viſitabit crebro, diſcolos puniet, etiamſi opus fuerit expellet. Ad harum rerum omnium ſumptus, vltra ea quæ ſunt in aliquibus eccleſiis ad inſtituendos pueros deſtinata, quę huic ſeminario eo ipſo applicantur, idem Epiſcopus, cum duorum à Capitulo conſilio,

filio, & duorum de Clero ciuitatis, partem aliquam & portionem detrahent ex fructibus integris omnium redituum Eccleſiaſticorum, & Monaſteriorum, non tamen mendicantium, & Hoſpitalium, quæ in titulum vel adminiſtrationem dantur, & Collegiorum (in quibus ſeminaria diſcentium ad cõmune eccleſiæ bonum non habentur) & omnium ordinum militum, prętterquam ſancti Ioannis Hieroſolymitani: & eam portionem detractam, & beneficia ſimplicia & præſtimonia vacantia, huic Collegio applicabunt & incorporabunt. Hoc ſi ab Epiſcopo erigi negligatur, ſuperiores eum, & hos ſynodus prouincialis acriter corripiet, & faciendum curabit. Vt hoc minori fiat ſumptu, Ordinarij compellant ſcholaſticos ſuæ Eccleſiæ, & alios quibus lectionis eſt munus annexum, vt in hoc Collegio per ſe doceant, aut per ſubſtitutos quos ipſi eligant, & ordinarij approbent. Et tales dignitates quæ Scholaſteriæ dicuntur, deinceps non conferantur, niſi ea doctrina pollẽtibus qui hoc muneris per ſe exercere poſſint: & aliter facta prouiſio inualida ſit, nõ obſtantibus priuilegiis quibuſcunque.

Si quæ eccleſiæ, ob paupertatem hæc Collegia erigere nõ potuerunt, Synodus Prouincialis aut Metropolitana cum duobus Suffraganeis, in aliqua eius Prouinciæ eccleſia vnũ aut plura Collegia, ex fructibus diuerſarũ eccleſiarũ inſtituet, vt pueri earum quæ ſingulæ Collegium nõ poſſunt habere, commodè educentur.

Si diœceſis magna ſit, poterit Epiſcopus alia habere ſeminaria, quæ tamen ab illo quod in ciuitate erectum fuerit, in omnibus dependeant.

Si pro vnionibus aut portionũ taxatione aut

alia de cauſa, difficultas orietur, quæ hanc inſtitutionem aut conſeruationem perturbaret, Epiſcopus cum dictis deputatis vel Synodus prouincialis in iis decernere prouideréque valeat.

OCTAVA SESSIO.

Doctrina de Sacramento Matrimonij publicata die 11. Nouembris, 1563. Tridenti ſub beatiſſimo Pio 4.

Matrimonij perpetuum indiſſolubilémque nexum, primus humani generis parens diuini ſpiritus inſtinctu pronũciauit, cùm dixit, Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrẽ ſuum & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna.

Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari & coniungi Chriſtus dominus apertius docuit, cum poſtrema illa verba tanquam à Deo prolata referens, dixit: Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro: ſtatímque eiuſdem nexus firmitatem, ab Adamo tanto ante pronuntiatam, his verbis confirmauit: Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.

Gratiam verò, quæ naturalem illum amorem perficeret, & indiſſolubilem vnitatem confirmaret, coniugéſque ſanctificaret, ipſe Chriſtus venerabilium ſacramentorum inſtitutor atq; perfector, ſua nobis paſſione promeruit. Quod Paulus Apoſtolus innuit dicens: Viri diligite vxores veſtras, ſicut Chriſtus dilexit eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea: mox ſubiungens, Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto & in eccleſia.

Cum igitur matrimonium in lege Euãgelica veter

veteribus connubiis per Chriſtum gratiam præſtet, meritò inter nouæ legis ſacramenta annumerandum ſancti Patres noſtri, Concilia & vniuerſalis Eccleſiæ traditio ſemper docuerunt. Aduerſus quã impij homines huius ſeculi inſanientes, nõ ſolum perperam de hoc venerabili ſacramento ſenſerunt, ſed de more ſuo, prætextu euãgelij, libertatem carnis introducentes, multa ab Eccleſiæ Catholicæ ſenſu, & ab Apoſtolorum tẽporibus probata conſuetudine aliena; ſcripto & verbo aſſeruerunt, non ſine magna Chriſti fidelium iactura. Quorum temeritati ſancta & vniuerſalis Synodus cupiens occurrere, inſigniores præfatorum ſchiſmaticorũ hæreſes & errores, ne plures ad ſe trahat pernicioſa eorũ contagio, exterminandos duxit, hos in ipſos hæreticos eorũmque errores decernens Anathematiſmos.

Canones de Sacramento Matrimonij.

CAN. I.

SI quis dixerit, Matrimonium non eſſe verè & propriè vnum ex ſeptem legis Euangelicæ ſacramentis, à Chriſto domino inſtitutum, ſed ab hominibus in eccleſiam inuectam, neque gratiam conferre, Anathema ſit.

CAN. II.

Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere vxores, & hoc nulla lege diuina eſſe prohibitum, Anathema ſit.

CAN. III.

Si quis dixerit, eos tantum conſanguinitatis & affinitatis gradus, qui Leuitico exprimuntur, poſſe impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, nec poſſe eccleſiã in nonnullis illorum diſpenſare, aut conſtituere vt plures impediant & dirimant, Anathema ſit.

CAN. IIII.

Si quis dixerit, Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimētia, vel in iis conſtituendis erraſſe, Anathema ſit.

CAN. V.

Si quis dixerit, propter hęreſim aut moleſtam cohabitationem, aut affectatā abſentiam à coniuge, diſſolui poſſe matrimonij vinculū, Anat. ſit.

CAN. VI.

Si quis dixerit, matrimonium ratum non conſummatū, per ſolennem religionis profeſſionem alterius coniugum non dirimi, Anathema ſit.

CAN. VII.

Si quis dixerit, Eccleſiam errare cum docuit & docet (iuxta Euangelicam & Apoſtolicam doctrinam) propter adulterium alterius coniugum Matrimonij vinculum non poſſe diſſolui, & vtrunque vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe altero coniuge viuente aliud matrimonium contrahere, mœcharíque eum, qui dimiſſa adultera aliam duxerit, & eam quæ dimiſſo adultero alij nupſerit, Anathema ſit.

CAN. VIII.

Si quis dixerit, Eccleſiam errare cùm ob multas cauſas ſeparationem inter coniuges, quo ad thorum, ſeu quo ad cohabitationem, ad certum incertū.ve tēpus fieri poſſe decernit, Anath. ſit.

CAN. IX.

Si quis dixerit, clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, vel regulares caſtitatem ſolenniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractúmque validum eſſe, non obſtante lege eccleſiaſtica vel voto, & oppoſitū nihil aliud eſſe, quam damnare matrimonium, poſséque omnes

con-

contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis (etiam ſi eam vouerint) habere donum, Anathema ſit: cùm Deus id rectè petentibus non deneget, nec patiatur nos ſupra id, quod poſſumus, tentari.

CAN. X.

Si quis dixerit, ſtatum coniugalem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis vel cœlibatus, & non eſſe melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu, quàm iungi matrimonio, Anathema ſit.

CAN. XI.

Si quis dixerit, prohibitionem ſolennitatis nuptiarum certis anni temporibus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam, ab ethnicorum ſuperſtitione profectam, aut benedictiones & alias cæremonias, quibus eccleſia in illis vtitur, damnauerit, Anathema ſit.

CAN. XII.

Si quis dixerit, cauſas matrimoniales non ſpectare ad iudices eccleſiaſticos, Anathema ſit.

Decreta de Reformatione Matrimonij.

DVbitandum non eſt clandeſtina Matrimonia libero conſenſu facta, rata & vera eſſe matrimonia, quandiu eccleſia ea irrita non fecit, & proinde iure ſunt damnandi, & Anathemate eos damnat ſancta Synodus, qui ea vera eſſe negant: quíque affirmãt matrimonia filiorum ſine conſenſu parentũ facta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe: illa tamen matrimonia ſemper ſancta Eccleſia deteſtata eſt & prohibuit: animaduerténſque nunc ſancta Synodus grauia peccata quæ ex eiſdem ortum habent, quibus ſuccurri non poteſt, niſi efficacius remedium adhibeatur, præcipit vt antequam matri-

monium contrahatur, publicè in eccleſia tribus continuis feſtiuis diebus à Parocho denunci-etur, & tunc nullo impedimento remotante, ad matrimonium in facie Eccleſiæ procedatur. Quod ſi merito timeatur malitioſe impediri poſſe ſi toties denuntietur, fiat vna tunc denuntiatio vel ſaltem Parocho & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur, & ante conſummationem denuntiationes fiant, niſi Ordinario ſuperſedendum videatur: Qui aliter quàm præſente Parocho, vel alio ſacerdote, de ipſius ſeu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit præſenti decreto. Inſuper ſacerdotes, & teſtes, & eos qui contrahent, ſi ſecus fecerint, puniendos ab Ordinario decernit. Coniuges hortatur ne in eadem domo cohabitent ante ſacerdotis in Eccleſia benedictionem, quam ſolus Parochus, aut qui ab eo vel ab Ordinario licentiam habent dare poterit ei qui ſecus fecerit, & alienæ Parochiæ ſponſos coniungere vel benedicere auſus fuerit, pœna ſuſpenſionis additur: non obſtantibus priuilegiis, &c.

Hortatur etiam ſancta Synodus coniuges, vt antequam contrahant vel triduo ante conſummationem, ad puram confeſſionem & communionem accedant: & laudabiles conſuetudines & cæremonias Prouinciarum in nuptiarum ſacramento omnino retineri optat. Et hoc decretum omnes Ordinarij quamprimum populo publicari & explicari faciant in omnibus Parochiis, idque ſæpiſſime primo anno: denique

quoties

quoties expedire iudicauerint.

CAN. I.

DEcernit inſuper vt huiuſmodi decretum, in vnaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis, in eadem parochia factæ, numerandos.

CAN. II.

Vnus tantum (ſiue vir, ſiue mulier) vel ad ſummum vnus & vna, baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant: inter quos & baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur. Parochus eum vel eos quos electos ad hoc cognouerit, tantum ad ſuſcipiendum baptizatum admittat: & in libro eorum nomina ſcribens, doceat quam cognationem contraxerint. Si qui alij baptizatum tetigerint, nulla inde eſto cognatio ſpiritualis, non obſtantibus conſtitutionibus contra decernentibus. Ea quoque cognatio quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiúſque patrem & matrem, ac tenentem non egrediatur.

CAN. III.

Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, vbi ſponſalia valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit: vbi autem valida fuerint, primum gradum non excedat.

CAN. IIII.

Impedimentum affinitatis ex fornicatione contractum, quod matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantum qui in primo & ſecundo gradu coniunguntur, reſtringit: in vlterioribus gradibus talis affinitas non dirimet matrimonium poſtea contractum.

CAN. V.

Si quis ſciens intra gradus prohibitos matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat: idq; magis in eo ſeruetur, qui conſummare matrimoniũ auſus fuerit. Si ignoranter id fecerit, & ſolennitates requiſitas neglexit, eiſdẽ ſubiiciatur pœnis. Si verò ſolennitatibus adhibitis, poſtea impedimentum cognoſcatur, cuius habuit ille probabilem ignorantiam, tunc facilius cum eo & gratis diſpenſari poterit. In contrahendis matrimoniis, aut nulla omnino, aut raro detur diſpenſatio, idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes & ob publicam cauſam.

CAN. VI.

Quandiu rapta mulier in poteſtate raptoris fuerit, nullum poſſe fieri matrimonium decernit ſancta Synodus. Si autem in libertate conſtituta, eum in virum habere conſenſerit; eam raptor in vxorem habeat: Iure tamen ipſo ſint excommunicati, perpetuo infames, & omnium dignitatum incapaces, tam raptor, quàm omnes conſilium, auxilium & fauorem illi præbentes. Si clerici ſint, de gradu ſuo cadant: dotare autem raptam arbitrio iudicis raptor teneatur, ſiue illam duxerit, ſiue non duxerit.

CAN. VII.

Paterne monet ſancta Synodus eos ad quos ſpectat, ne genus hominum vagantium, & incertas ſedes habentium ad matrimonium facile recipiant. Magiſtratus hortatur vt eos ſeuerè coërceant. Parochis præcipit ne illorum matrimoniis interſint, niſi diligenti facta inquiſitione, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id

facien

faciendi obtinuerint.

CAN. VIII.

Statuit ſancta Synodus concubinarios, tam ſolutos quàm coniugatos, cuiuſcunque ſint ſtatus, ſi ter admoniti ab Ordinario concubinas nõ eiecerint, ſeq; ab earum conſuetudine non ſeiunxerint, excõmunicatione feriendos eſſe: à qua donec re ipſa paruerint, non abſoluantur. Quod ſi cenſuris neglectis per annum in concubinatu permanſerint, contra eos ab Ordinario ſeuerè procedatur. Mulieres quę cum adulteris ſeu concubinariis publice viuunt, ſi ter admonitæ non paruerint, ab Ordinariis locorum grauiter puniantur, inuocato ſi opus ſit auxilio ſeculari.

CAN. IX.

Præcipit ſancta Synodus omnibus cuiuſcunque gradus, conditionis, & dignitatis exiſtant, ſub Anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant, ne quouis modo directe vel indirecte, ſubditos ſuos vel quoſcunque alios cogant, quo minus libere matrimonium contrahant.

CAN. X.

Ab aduentu Domini vſq; ad diem Epiphanię, & à feria 4. (cinerum vſq; in octauam Paſchatis incluſiue) antiquæ nuptiarum prohibitiones obſeruentur: In aliis temporibus ſolenniter celebrari permittantur: vt autem ea modeſtia & honeſtate qua decet fiant, Epiſcopi curabunt: Sancta enim res eſt matrimoniũ & ſanctè tractandum.

Decreta de reformatione generali in eadem Octaua ſeßione.

CAN. I.

CVm primum Eccleſia vacauerit, ſupplicationes ac preces publicè priuatímq; fiant, quibus Clerus & populus bonum à Deo paſtorem

valeant impetrare. Hortatúrque ſancta Synodus omnes qui ius habent ad promotionem præficiendorum, aut aliquam operam præſtāt, vt meminerint nihil ſe ad Dei gloriam & populorum ſalutem vtilius poſſe facere, quàm ſi bonos paſtores promoueri ſtudeant: eóſque mortaliter peccare, niſi quos digniores & eccleſiæ vtiliores iudicauerint, præfici diligenter curauerint: & quos ex legitimo matrimonio natos, vita, ætate, doctrina, aliiſque dotibus præditos ſciant, quæ iuxta ſacros Canones & huius Synodi decreta requiruntur. Additur hic de forma inſtructionis & teſtimonij in ſynodis Metropolitanis faciēda, & à ſummo Pontifice approbanda ad promotionem Epiſcoporum. Et Summus Pontifex admonetur officij ſui in eligendis præſtantiſſimis quibúſque viris & Cardinalitiam dignitatem.

CAN. II.

Prouincialia Concilia ſicubi intermiſſa ſunt, reuocentur. Metropolitani ipſi intra annū à fine præſentis Concilij, & deinde, quolibet triennio poſt octauā paſchæ reſurrectionis dominicæ, ſeu alio commodiori tempore, non prætermittant Synodum in prouincia ſua cogere, quo Epiſcopi & alij qui intereſſe debent, conuenire teneantur. Neque Epiſcopi Cōprouinciales ad Metropolitanam Eccleſiam deinceps accedere inuiti compellantur. Epiſcopi nulli Archiepiſcopo ſubiecti vicinum aliquē Metropolitanum ſemel eligant, cuius Synodo Prouinciali interſint, & ibi ordinata obſeruent, cęteris in rebus eorum integra maneant priuilegia. Synodi diœceſanæ quotannis celebrentur, ad quas omnes accedere teneantur, etiā exempti illi, qui niſi exempti eſſent, intereſſe deberent. Qui eccleſiarum curam gerunt, etiam

anne

annexarum, quicunq; illi ſint, Synodo interſint.

CAN. III.

Patriarchæ, Primates, Metropolitani & Epiſcopi, propriam diœceſim per ſeipſos; aut ſi legitimè impediti ſint, per ſuum generalem vicarium aut viſitatorem viſitent. Si quotannis totam viſitare non poterint, ſaltem maiorem eius partem, ita vt biennio tota compleatur. Metropolitani, diœceſes ſuorum Comprouincialiũ ne viſitent, niſi cauſa cognita & probata in Concilio Prouinciali, Archidiaconi, Decani & alij inferiores, quas Eccleſias legitimè conſueuerunt, viſitent aſſumpto Notario, de cõſenſu Epiſcopi & per ſeipſos tantum. Epiſcopus & eius viſitator poſſit viſitare illas Eccleſias, quas viſitator Capituli (qui non niſi approbatus ab Epiſcopo id faciet) iam viſitauit. Archidiaconi & alij inferiores cuncta viſitationis ſuæ acta exhibebunt intra menſem Epiſcopo, non obſtante quacũque conſuetudine, &c. Viſitationum ſcopus primus ſit, orthodoxam fidem extirpatis hæreſibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populũ exhortari ad religionem, pacem, innocentiam, &c. Quæ vt ſuccedant fœliciùs, ij omnes qui hoc munere funguntur, ſtudeãt charitate omnes amplecti, & modeſto comitatu contenti celeriter viſitationem abſoluant: nulli graues inutilibus ſumptibus ſint, nec quicquam accipiant exceptis victualibus, quæ ſibi ac ſuis nihil niſi neceſſariũ exigentibus ſufficiant. Eligant ij qui viſitantur, malintne conſuetam pecuniam numerare, an victualia prædicta miniſtrare. Ius tamen conuentionum cum Eccleſiis non parochialibus, illæſum ſeruetur. Vbi nihil à viſitatoribus accipiebatur, gratis etiam nunc viſitent: eis qui plus

cœperint, pœna ſtatuitur. Patroni neq; in iis quæ Sacramentorum adminiſtrationem ſpectant, ſe ingerant, neque viſitationi bonorum Eccleſiæ, niſi quatenus eis id ex inſtitutione competat. Epiſcoporum id munus eſto, qui & fabricæ prouentus in Eccleſiæ vſum expendi curabunt.

CAN. IIII.

Canones ſub Paulo tertio de Prædicatione verbi Dei, præſentis temporis neceſſitati ſancta Synodus aptius accommodans, mandat vt Epiſcopi ipſi (quorum hoc præcipuum munus eſt) in Eccleſia ſua, aut eis impeditis, illi quos ad hoc aſſument, in aliis autem Eccleſiis Parochi, aut eorũ impenſis ij quos conſtituet Epiſcopus prędicent, ſaltem Dominicis diebus & ſolennibus feſtis: tempore autem ieiuniorum, Quadrageſimæ & Aduentus quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus, ſi ita oportere duxerint, & ſi quando aliàs id opportunum iudicarint. Moneatur populus audire verbum Dei, vbi id commodè poſſit, in ſua Parochia. Nullus, neque ipſi Regulares etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum, contradicente Epiſcopo, prædicare præſumat. Epiſcopi, pueros in ſingulis Parochiis diligenter doceri faciant fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum & parentes, ſaltem Dominicis & feſtiuis diebus. Et ſi neceſſe ſit, per cenſuras ad id compellant eos ad quos hoc munus ſpectat: non obſtantibus priuilegiis, &c.

CAN. V.

Cauſæ criminales grauiores contra Epiſcopos, etiã hæreſis, quæ depoſitione aut priuatione dignæ ſint, à Romano tantum Pontifice cognoſcantur & terminentur. Si cauſa neceſſario extra Romanam curiam ſit committenda, nemini niſi

Metropol

Metropolitanis aut Epiſcopis à ſummo Pōtifice eligendis committatur, idq; manu ipſius ſummi Pontificis ſignetur, nec his plus tribuatur, quam vt proceſſum cauſæ conficiant, & ad Rom. Pontificem tranſmittant, cui ſemper ſententia diffinitiua reſeruabitur. Cætera ſub Iulio tertio ſuperius decreta & conſtitutio ſub Innocētio tertio, in Cōcilio generali, quæ incipit, Qualiter & quādo ab omnibus obſeruētur. Minores cauſæ Epiſcoporū in Concilio tantū Prouinciali, aut à deputādis per ipſum cognoſcātur & terminentur.

CAN. VI.

Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnib⁹ & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum cōtentioſum, diſpenſare, & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita Pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum vicariis, ſit permiſſum.

CAN. VII.

Cùm Sacramenta adminiſtrabuntur, illorum vis & vſus pro ſuſcipientium captu explicetur, iuxta formam à ſancta Synodo præſcribendam in Catecheſi, quam in vulgarem linguam fideliter verſam popul Parochi exponent. Eadémque lingua, ſacra eloquia & ſalutis monita ſingulis diebus feſtis explanent, & in lege Domini erudiant, reiectis inutilibus quæſtionibus.

CAN. VIII.

Crimen publicè & cum multorum ſcandalo

perpetrâti, publica pœnitentia iniungatur: hanc tamen Epiſcopus commutabit in priuatam, cùm id magis vtile iudicauerit. In Cathedralibus Eccleſiis, vbi id commodè poſſit, Pœnitentiarius cum vnione Præbendæ proximè vacaturæ inſtituatur, Doctor aut Licentiatus in Theologia vel iure Canonico & Quadragenarius, aut alias qui pro ratione loci aptior reperiatur. Céſeatur hic præſens in choro, quandiu Confeſſiones in Eccleſia audiet.

CAN. IX.

Quæ in hoc Concilio toto de viſitatione beneficiorum exemptorum cóſtituta ſunt, eadem ſeruentur in iis Eccleſiis ſecularibus, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur vt ab Epiſcopo proximo, aut ab electo ab eo, ſemel in Concilio Prouinciali, viſitentur: non obſtantibus, &c.

CAN. X.

Epiſcopi ius & poteſtatem habeant ea ordinandi, puniendi & exequendi iuxta Canonũ ſanctiones, quæ neceſſaria videbuntur viſitationi & morum correctioni ſuorum ſubditorum. Neque executionem impediat exemptio, inhibitio, appellatio, &c.

CAN. XI.

Decernit ſancta Synodus vt ſi quando exigentibus cauſis grauiſſimis, aliqui decorabuntur titulis honorariis, Prothonotariatus, Acolytatus, Comitis Palatini, Capellani Regij, aut ſimilibus: & ſi qui alij eximentur ſub nomine ſeruientium militiis ſeu monaſteriis, hoſpitalibus aut Collegiis, aut quouis alio titulo, nihil ex his priuilegiis detractum iri Ordinariis intelligatur, quo minus exiſtát ij ſubiecti plenè Ordinariis, & quo ad Capellanos Regios, iuxta conſtitutionem Innocen

nocentij III. Quæ incipit: Cùm Capellæ. Exceptis iis qui exéptis locis, militiiſq; actu ſeruiunt, intra eorum ſepta, & in eorum obedientia viuẽtes: & iis qui legitimè ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de qua conſtet Ordinario. Quæ verò priuilegia reſiden tibus in curia Romana, aut familiaribus Cardinalium, ex Eugenij conſtitutione competent, ea in iis qui beneficia obtinent, ratione Beneficiorum non intelligantur, ſed ordinariis ſubiecti permaneant, non obſtantibus priuilegiis, &c.

CAN. XII.

Nemo deinceps ad vllam dignitatem, cui animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui 25. annum ætatis attigerit, & in Clericali ordine verſatus, doctrina ad id muneris neceſſaria, & morũ integritate cõmendetur. Archidiaconi, vbicunque fieri poterit, ſint magiſtri ſeu Doctores aut Licentiati in Theologia aut Iure Canonico: ad cæteras dignitates quibus ea cura non eſt annexa animarum, Clerici aſſumantur idonei, non minores vigintiduobus annis. Patroni beneficiorum curam animarum habẽtium, intra duos à poſſeſſione adepta menſes, in manibus Epiſcopi, aut coram generali eius Vicario publicam faciant Orthodoxæ ſuæ fidei profeſſionem, & in Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perpetuam obedientiam iurent. Aſſumpti ad Canonicatus & dignitates in Cathedrali Eccleſia, idipſum faciant nõ ſolùm coram Epiſcopo, ſed etiam in Capitulo: alioqui neque fructus faciant, neque eis poſſeſſio ſuffragetur. Multa præterea ſtatuuntur de ætate, Ordinibus, titulis, reſidentia, cultu, exercitiis & moribus eorũ qui ad Canonicatus & Portiones aſſumentur.

CAN. XIII.

Concilio prouinciali committitur, vt diligẽter inquirat, qua ratione quibúſve modis tenues aliqui epiſcopatus augeãtur, vt & dignitati Epiſcopali reſpondeãt, & Eccleſiarum neceſſitati ſatisfiat, & confecta ſuper hoc inſtrumẽta ad ſummum Pontificem mittat, qui prout expedire iudicauerit, tales Eccleſias aut vniẽdo, aut fructuum acceſſione augebit. Idem etiã in parochialibus Eccleſiis pauperibus prouidẽdum Epiſcopo cõmittitur. Eccleſiæ Parochiales nullo modó vniantur monaſteriis, Abbatiis, Præbendis, vel aliis quibuſcũque beneficiis, vel Hoſpitalibus, vel militiis: & in eis omnibus quæ ſunt iam vnitæ, decretum huius Synodi ſub Paulo III. obſeruetur. Epiſcopatus qui ſummam ducatorum mille & parochiæ quæ ſummam centum, annuis prouentibus ſecundum verum valorem non excedunt, nullis penſionibus aut reſeruationibus fructuum grauentur. Vbi Parochiales Eccleſiæ non ſunt diſtinctæ, ſed rectores earum promiſcuè petẽtibus miniſtrant ſacramenta, Epiſcopus populo diſtincto, certas parochias faciat, & ſuum perpetuum populum ac peculiarem Parochο aſſignet. Et vbi nullæ ſunt Parochiales, quãprimùm fieri curet: non obſtantibus priuilegiis, &c.

CAN. XIIII.

Mandat ſancta Synodus Epiſcopis, vt eas ſolutiones, ſeu promiſſiones, ſeu turnorum lucra, quæ praua conſuetudine alicubi exiguntur in electione, præſentatione, vel alia prouiſione, ſeu admiſſione ad poſſeſſionem, penitus aboleãt, & extirpẽt: illis duntaxat exceptis, quas pias & laudabiles inuenerint: iis verò qui contra comprehenſa in hoc decreto, committent, pœnis in Simon

moniacos latis mulctentur:non obſtantibus,&c.

C A N. X V.

Liceat epiſcopis cũ conſenſu Capituli, aliquot beneficia ſimplicia vnire canonicatibus Eccleſię Cathedralis & Collegiatæ, vbi tam tenues ſunt vt gradui Canonicorũ pro loco & perſonis non ſufficiant: aut aliquas ſupprimant præbendas cũ Patronorum conſenſu, vt earum prouẽtus in diſtributionibus quotidianis aliarum applicentur: ita tamen, vt tot ſuperſint quæ diuino cultui ac dignitati Eccleſiæ reſpondeant.

C A N. X V I.

Iubetur Capitulum, cui ſede vacante munus incumbit, fructuũ percipiendorum œconomum decernere, qui rerum eccleſiaſticarum & prouẽtuum curã gerat: item vicariũ conſtituet idoneũ infra octo dies, vel exiſtentem confirmabit. Ceſſante Capitulo Metropolitani cura hæc ſit. Epiſcopus verò ad talẽ Eccleſiam promotus, ab his Officialibus & ab ipſo Capitulo rationẽ exigat officiorũ & adminiſtrationis, poſſitque eos punire qui deliquerint in ea adminiſtratione, licet à Capitulo liberationem obtinuerint. Et de ſcripturis ad eccleſiam pertinentibus, Capitulũ Epiſcopo reddat rationem, ſi quæ ſcripturæ ad illud peruenerunt.

C A N. X V I I.

Sancta Synodus ſtatuit, vt in poſterum vnum tantùm beneficiũ Eccleſiaſticum ſingulis conferatur: quòd ſi ad vitam honeſtè ſuſtentandam eius cui confertur, non ſufficiat, licebit aliud ſimplex ſufficiens eidem conferri, modo vtrunque perſonalem reſidẽtiam non requirat. Et hæc ad omnes Cathedrales Eccleſias, & ad omnia beneficia ſecularia & regularia vel commẽdata per-

tineant. Illi verò qui in præſenti plures Parochiales Eccleſias, aut vnam Cathedralem & aliã Parochialem obtinent, cogantur omnino vna tantum retenta, alias infra ſex menſes dimittere: alioqui beneficia omnia quæ obtinẽt vacare cenſeantur, & vt vacantia aliis conferantur: nec illi tuta conſcientia fructus poſt dictum tempus retineãt. Optat tamen ſancta Synodus Summum Pontificem aliqua ratione neceſſitatibus reſignantium prouidere.

CAN. XVIII.

Cùm Eccleſia Parochialis, quæcunque ea ſit, per obitum vel reſignationem vacauerit, Epiſcopus ſtatim idoneum in ea vicarium, ſi opus ſit, cum congrua ſuſtentatione fructuum cõſtituet, donec ei de rectore prouideatur. Porrò Epiſcopus & Patroni, intra breue tẽpus, quod ipſe Epiſcopus præſcribet, idoneos clericos coram deputandis examinatoribus nominet & deferant qui volent aliorum nomina, vt de omnibus diligens fiat inquiſitio. Et ſi Epiſcopo & Synodo Prouinciali videatur, per edictum publicum vocentur qui volent examinari. Examinentur ab Epiſcopo omnes, aut ab eius generali vicario, cum aliis ſaltem tribus examinatoribus: horum votis, ſi pares aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel vicarius quibus magis videbitur. Examinatorum eligendorum iatè præcipitur modus, qualitates, &c. & quid fiet quando Ius Patronatus vel ad Eccleſiaſticum pertinebit vel ad Laicos. Nec aliter facta prouiſio vllius ſit valoris vel momenti, non obſtantibus indultis, priuilegiis, &c.

CAN. XIX.

Mandata de prouidendo, & gratiæ quæ di-

cun

cantur Expectatiuæ, nec concedantur, deinceps, nec cōceſſis vti liceat, nec reſeruationes mentales nec aliæ quæcunque gratiæ ad vacatura alicui etiam Cardinali dentur, & conceſſa anteà abrogata eſſe cenſeantur.

CAN. XX.

Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, in prima inſtantia coram Ordinariis locorū duntaxat cognoſcantur, & infra biennium ſaltem à die motæ litis terminentur: alioqui litigantes ſuperiores iudices cōpetentes adeant, qui cauſam terminent. Hic latè definitur quæ apud quos iudices cauſæ ſint peragendæ: & ne Nuntij, ſeu legati procedāt cōtra Clericos & alios Eccleſiaſticos, niſi Epiſcopo requiſito & negligēte. Et vt Notarius actorū copiā appellāti cōgrua mercede, intra mēſem exhibeat. Si fraudē fecerit, aut ipſe Notarius aut Iudex ad dupli pœnā, quāti ea lis fuerit, teneatur: nō obſtātibus priuilegiis, &c.

SESSIO NONA.

Decreta & Canones de Purgatorio, Veneratione reliquiarum, Inuocatione Sanctorum, de Imaginibus & Indulgentiis, & Reformatione regularium in generali, publicata die 3. & 4. Decembris 1563. ſub Pio papa IIII.

De Purgatorio.

PRæcipit ſancta Synodus Epiſcopis, vt doctrinam de Purgatorio vbique prædicari ſtudeant, & difficiliores atque incertas quæſtiones euulgari non permittant.

Decretum de veneratione reliquiarum, inuocatione ſanctorum, & imaginibus.

IIſdem mandat, vt doceāt ſanctorum Inuoca-

tionem, reliquiarũ honorem, & imaginũ vſum, & eos qui aliter docent, impiè ſentire prædicét. Id quod Conciliorum, præſertim verò ſecundæ Nicęnæ Synodi decretis cõtra imaginum oppugnatores, eſt ſancitum. Si quis autem his decretis cõtraria docuerit aut ſenſerit, Anathema ſit. In has autem ſanctas & ſalutares obſeruationes, ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri ſancta Synodus cupit. Et vt hæc fidelius obſeruentur, ſtatuit nemini licere vllo in loco, vel eccleſia, etiam quomodolibet exempta, vllam inſolitam ponere, vel ponẽdam curare imaginem, niſi ab Epiſcopo approbata fuerit. Nulla etiam admittẽda eſſe noua miracula, vel nouas reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, vel approbante Epiſcopo.

Canones de regularibus.

CAN. I.

OMnes regulares tam viri quàm mulieres ad regulæ quam profeſſi ſunt præſcriptum, vitam inſtituant & componant.

CAN. II.

Iis nõ liceat bona immobilia vel mobilia tanquam propria poſſidere. Quod ſi quis aliter quicquam tenere deprehenſus aut conuictus fuerit, is biennio actiua & paſſiua voce priuatus ſit, atque etiam iuxta ſuæ regulæ & ordinis conſtitutiones puniatur.

CAN. III.

Concedit ſancta Synodus omnibus monaſteriis, exceptis ſancti Franciſci fratribus capucinis, & minoribus de obſeruantia, vt deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat. Nec de cætero ſimilia loca erigantur, ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta.

CAN

CAN. IIII.

Ne quis regularis ſine ſui ſuperioris licentia, quouis prætextu ſe alicui ſubiiciat. Illi autē qui ſtudiorum cauſa ad vniuerſitates mittuntur, in conuentibus tantum habitent, alioquin ab ordinariis contra eos procedatur.

CAN. V.

Vniuerſi Epiſcopi clauſuram ſanctimonialiū, vbi violata fuerit, diligēter reſtitui, & conſeruari procurent, etiam cum inuocatione ſecularis brachij ſi opus fuerit. Nemini ſanctimonialium liceat ſine approbatione Epiſcopi à monaſterio diſcedere. Neminiq́; liceat ſine Epiſcopi licētia intra ſepta monaſterij ingredi.

CAN. VI.

In electione quorumcunque ſuperiorum fiat electio per vota ſecreta, ita vt ſingulorū eligentium nomina non publicentur.

CAN. VII.

Omnis præpoſita eligatur non minor annis quadraginta, quę octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Nulla duobus monaſteriis præficiat: ſi qua plura obtinet, cogatur intra ſex menſes, vno excepto, cætera reſignare.

CAN. VIII.

Monaſteria quæ immediatè ad ſedis Apoſtolicæ protectionem diriguntur, infra annum ſeſe in congregationes redigere, & certas regulares perſonas deputare teneātur. Quod niſi fecerint, Metropolitanus ea conuocet, in cuius defectū Epiſcopi ſubdantur.

CAN IX.

Monaſteria ſanctimonialiū ſanctæ Dei Apoſtolicę immediatè ſubiecta, ab Epiſcopis tanquā dictæ ſedis delegatis, gubernentur: Quæ verò à

deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus reguntur, ſub eorum cura & cuſtodia relinquantur.

CAN. X.

Attēdant diligēter Epiſcopi, & cæteri ſuperiores monaſteriorū ſanctimonialiū vt in conſtitutionibus earum admoneātur Sanctimoniales, vt ſaltē ſemel ſingulis menſibus confeſſionē peccatorum faciāt, & ſacroſanctam Euchariſtiā ſuſcipiāt, vt eo ſe ſalutari præſidio, muniāt ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter ſuperandas.

CAN. XI.

In monaſteriis ſeu domibus virorum ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſeculariū, perſonæ tam regulares quàm ſeculares huiuſmodi curam exercentes, ſubſint immediatè iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt: excepto monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus Et exceptis etiā his monaſteriis ſeu locis in quibus Abbates generales aut capita ordinū ſedem ordinariam principalem habent, atq; aliis monaſteriis ſeu domibus, in quibus Abbates aut alij regularium ſuperiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalē in parochos & parochianos exercēt.

CAN. XII.

Cenſuræ quæ à ſede Apoſtolica vel ab Epiſcopo mandātur, à regularibus in illorum eccleſiis publicentur & ſeruentur.

CAN. XIII.

Controuerſias omnes de præcedētia tam inter regulares quàm ſeculares, Epiſcopus amota appellatione componat.

CAN. XIIII.

Regularis nō ſubditus Epiſcopo qui vel extra

vel

vel intra clauſtra cum ſcandalo degit, ſeuerè puniatur intra tempus ab Epiſcopo præfigendum. Sin minus, ab Epiſcopo puniatur.

CAN. XV.

In omni regione profeſſio non fiat ante decimumſextum annum expletum. Profeſſio autem antea facta, nulla ſit.

CAN. XVI.

Nulla quoque renunciatio aut obligatio antea facta, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius vicarij fiat, intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non aliàs intelligatur effectū ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione. Finito tempore nouiciatus, ſuperiores nouicios quos habiles inuenerint ad profitendum, admittant, aut eo monaſterio eos eiiciant.

CAN. XVII.

Si puella quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, non ante eū ſuſcipiat, quàm Epiſcopus aut eius vicarius de eius voluntate diligenter cognouerit.

CAN. XVIII.

Qui virginem, vel viduam monaſterium ingredi, aut habitum ſuſcipere, quomodocunque impediuerit, Anathema ſit.

CAN. XIX.

Quicunque regularis prætenderit ſe per vim & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, velitque habitum dimittere, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia ſuperioris, non audiatur: niſi intra quinquenniū tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætenderit, deduxerit coram ſuperiore ſuo & ordinario. Nemo etiam regularis cuiuſcunq; facultatis

vigore trāſferatur ad laxiorem religionem : nec detur licentia cuiquam regulari, occultè ferendi habitum ſuæ religionis.

CAN. XX.

Abbates, qui ſunt ordinum capita, Epiſcopis non ſubiecti, quibus eſt in alia inferiora monaſteria prioratúſve legitima iuriſdictio, eadem illa ſibi ſubdita monaſteria & prioratus, ſuo cuique loco & ordine, ex officio viſitent.

CAN. XXI.

Illi, qui in præſenti monaſteria, quæ capita ſunt ordinum, ſiue Abbatiæ, ſiue Prioratus, filiæ eorum nuncupatæ, in commendam obtinét, niſi ſit eis de regulari ſucceſſore prouiſum, intra ſex menſes, religionem ſolenniter profiteri, aut iis cedere, teneantur.

CAN. XXII.

Omnia monaſteria, hæc quę hactenus ſancita ſunt, obſeruare teneantur. Et ſiquid executioni mandatum non ſit Epiſcoporũ negligentia con cilia prouincialia ſuppleant. Regularium verò capitula prouincialia & generalia, in defectum aliorum prouideant. Quibus vt auxilium & authoritatem interponant, Reges & principes hortatur ſancta Synodus.

Decreta reformationis generalis in eadem Seßione publicata.

CAN. I.

Epiſcopi, cæteriq; eccleſiaſtici ex reditibus ecclefiæ, conſanguineos familiareſve augere non ſtudeant.

CAN. II.

Omnes Eccleſiæ Primates in prima Synodo prouinciali quæ hic definita ſunt, palā recipiāt, & omnes hæreſes publicè deteſtentur. Idem faciant

ciant qui in Synodo diœceſana cõuenire debẽt.

CAN. III.

Excommunicationes nemini prorſus præterquam ab Epiſcopo decernantur. Nefas autem ſit ſeculari magiſtratui prohibere eccleſiaſtico iudici ne quem excommunicet.

CAN. IIII.

Liceat Epiſcopis, & Abbatibus & generalium ordinum pro ſua conſcientia Miſſarum magnũ numerũ, quibus celebrãdis ſingulis dieb⁹ in vna eccleſia ſuffici non poteſt, quicquid magis ad honorẽ Dei viderint expedire, decernere & ſtatuere.

CAN. V.

Qualitatibus quæ in beneficiorum electione requiruntur, vt oneribus illis iniunctis, non derogetur.

CAN. VI.

Decretum Pauli III. quod incipit Capitula cathedralium, obſeruetur.

CANON VII.

Nemini in poſterum acceſſus aut regreſſus ad beneficium eccleſiaſticum concedatur. Quod in coadiutoriis poſthac obſeruetur.

CAN. VIII.

Omnes eccleſiaſtici hoſpitalitatis officiũ pro beneficiorũ prouentu & fundationis præcepto, adminiſtrẽt. Adminiſtratio autem hoſpitalium vni & eidem perſonæ vltra triennium deinceps non committatur, niſi aliter in fundatione cautum reperiatur.

CAN. IX.

Titulus iuris patronatus ex authentico documento, & ſecundum iuris diſpoſitionem oſtendatur. Item liceat epiſcopo præſentatos à patronis, ſi idonei non ſint repellere.

CAN. X.

In his locis in quibus propter longinquitatem personarum notitia haberi non poteſt, perſonæ eccleſiaſticæ committãtur, quæ de iiſdem cognoſcant.

CAN. XI.

Omnes beneficiorum locationes in ſucceſſorum præiudicium validæ non intelligantur, neque liceat iuriſdictiones eccleſiaſticas locare.

CAN. XII.

Decimæ in poſterum ſub excommunicationis pœna integrè perſoluantur.

CAN. XIII.

Quarta quæ funeraliũ dicitur, cathedrali aut parochiali eccleſiæ ſolita perſolui, in toto iure perſoluatur, etiamſi fuerit aliis eccleſiis cõceſſa.

CAN. XIIII.

Clerici ne concubinas, aut alias mulieres in poſterum habeant, alioquin puniantur.

CAN. XV.

Non liceat filiis clericorum, in eccleſiis vbi eorum patres beneficium eccleſiaſticum habẽt, beneficium obtinere.

CAN. XVI.

Beneficia ſecularia, quæ curam animarum habent, in ſimplex beneficium non conuertantur.

CAN. XVII.

Epiſcopi, tam in eccleſia quàm in foris, ſuum ordinem & gradum retineant, & principes paterno honore proſequantur.

CAN. XVIII.

Canones exactè obſeruentur, de quibus non niſi iuſta ratione diſpenſetur.

CAN. XIX.

Quicunq; duellũ conceſſerit, excõmunicetur.

CAN

CAN. XX.

Omnia concilia, & ſacri Canones diligenter obſeruentur.

CAN. XXI.

Poſtremo ſancta Synodus omnia & ſingula, ſub quibuſcunque clauſulis, quæ de morum reformatione, atque eccleſiaſtica diſciplina, tam ſub ſanctiſſimis Paulo III. & Iulio III. quàm beatiſſimo Pio IIII. maximis pontificibus, in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, declarat ita decreta fuiſſe, vt in his ſalua ſemper authoritas ſedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur.

DECRETA PVBLICATA in eadem Seſſione die 4. Decemb.

DECRET. I.

Indulgentiarum vſus in eccleſia retineatur. Et ſi quis abuſus irrepſerit, cohibeatur.

DECRET. II.

Ciborum delectus & ieiunia, vt dierum feſtorum religioſa celebratio, retineatur.

DECRET. III.

Catechiſmi, Miſſalis, & Breuiarij negotium ad Romanum pontificem remittatur.

DECRET. IIII.

Declarat ſancta Synodus, ex loco aſſignato oratoribus tam eccleſiaſticis quàm ſecularibus, in ſedendo, inceedendo, aut quibuſcunque aliis actibus, nullum cuiquam eorum factum fuiſſe præiudicium, ſed omnium illorum, vt Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, ac principũ ſua iura & prærogatiuas illæſas ſaluas eſſe & in eodem ſtatu permanere, prout ante præſens Concilium reperiebantur.

DECRET. V.

Principes, quæ ab hac ſancta Synodo decreta

ſunt, ab hæreticis deprauari non ſinant.

DECRET. VI.

Decreta quæ ad dogmata & morum reformationem ſtatuta & definita ſunt temporibus Pauli III. & Iulij III. maxim. Pontif. lecta & approbata fuêre à ſancta Synodo.

Hac nona Seſſione placuit omnibus finem imponi huic Concilio Tridentino, cõfirmationemq́; à ſanctiſſimo Pio Papa IIII. petere, ſed à tribus patribus reclamatum & interceſſum fuit.

FINIS.